NOWOČESKÁ

BIBLIOTHÉKA

WYDÁWANÁ

NÁKLADEM MUSEA KRÁLOWSTWÍ ČESKÉHO.

ČÍSLO XVIII.

WÁCSLAWA WLADIWOJE TOMKA

DĚJEPIS PRAHY.

W PRAZE.

W KOMMISSÍ U FRANTIŠKA ŘIWNÁČE.

1886.

DĚJEPIS
MĚSTA PRAHY.

SEPSAL

WÁCSLAW WLADIWOJ TOMEK.

DÍL VII.

SPISŮ MUSEJNÍCH ČÍSLO LI.

W PRAZE.
W KOMMISSÍ U FRANTIŠKA ŘIWNÁČE.
1886.

Tiskem J. Otty v Praze.

PŘEDMLUWA.

Naznačil jsem we předmluwě k dílu IV hlediště, z kterého při wypravowání o událostech w dějepise Pražském zřetel mám netoliko k příběhům wlastně místním, nýbrž šíře pojednáwám také o jiných, při kterých se Praha jewí co střed a ohnisko weřejného žiwota národu českého.

Z hlediště toho bylo mi také při spisowání dílu šestého a sedmého dějin těchto šířiti se mnoho o událostech, které se nezběhly zrowna jen w objemu měst Pražských nebo w nejbližším okolí jejich, nýbrž na mnoze we wzdálenějších krajinách wlasti naší, ano i jiných zemí. Pokládal jsem předně za newyhnutedlné pojednati úplně o wšem, co se týkalo tehdejšího sporu náboženského mezi stranau přijímajících pod obojí a stranau pod jednau i stolicí papežskau, poněwadž snahy náboženské strany pod obojí měly práwě w Praze swé půwodiště a střed swůj. Za druhé pojal jsem do wypravowání swého také příběhy wálečné toho času, nejen we kterých se Pražané účastnili co příwrženci strany proti straně, nýbrž i we wálkách zahraničných, poněwadž i w těch při tehdejším zřízení wojenském Pražané wždy zaujímali místo wynikající, wyprawujíce swau zwláštní wojenskau moc do pole wedlé jiných měst králowských pod zwláštními heitmany swými. Bylo by owšem wlastním úkolem dějepisu Pražského wypravowati práwě jen o skutcích Pražanů samých na wálečných taženích tehdejších, kdybychom měli dosti podrobných zpráw toho se týkajících. Těch se wšak jen málo zachowalo, a protož potřeba bylo w náhradu za to wypsati celý běh wálek těch, o němž také práwě zpráw

příliš obšírných nemáme, aby bylo potřeba wyprawowání mnoho krátiti. Za třetí ještě jiného wykročení z mezí pauhého místopisného wyprawowání bylo potřeba w příčině záležitostí zahraničných, jakož se řízení jich nacházelo při dwoře králowském w Praze sídlícím. Mluwí se wšak o nich jen jak nejkratčeji možná, potud totiž, jak sauwisely s welkau pří náboženskau a s wálkami nejwíce z ní powstalými, se zwláštním také zřetelem k tomu, jak za příčinau jich dwůr králowský nawštěwowán byl od cizích knížat a poselstwí, neb zase sám konal cesty z Prahy jinam.

W největší části dwau těchto dílů dějepisu Pražského obsažen jest wěk Jiřího Poděbradského. Od času, co w nesmrtedlném díle Palackého ukázána byla welikost muže tohoto, ozwalo se několik hlasů jemu protiwných mezi spisowateli německými jak jinde tak w Čechách samých, kteří se wynasnažili ubrati jemu slávy a zásluhy. Děje se to dílem z jakési záwisti národní, podobně jak Palackého wypsání nejstarších dějin českých nebo doby Otakarowy wzbudilo rozličné Dümmlery, Büdingery a Lorence k zlehčowání a překrucowání jich. S Jiřím Poděbradským nejsau učenci oni spokojeni pro jeho chowání w záležitostech říše německé, wytýkajíce mu panstwíchtiwost, zištnost a lstiwost; jiní rozbírají také působení jeho w domácích wěcech českých, nechtíce w něm uznati jiné pohnútky než ctižádost, a tu jest jim otázka, zdali král Jiří přísahau zwláštní před swým korunowáním slíbil papeži wykořeniti w Čechách přijímání pod obojí spůsobau a zdali nezdržením slibu toho stal se křiwopřísežníkem, prawau lahůdkau.

Sledowal jsem odůwodňowání těchto mínění se wší pilností. K wywracowání jich podrobnému bylo by potřeba zwláštního obšírného pojednání; w knize této není wšak k tomu místa, a nemohu než jen obecně toho se dotknauti.

Spisowatelé, kteří zawrhují jednání Jiřího w záležitostech německých, jednak zapomínají, že hlawním předmětem péčí krále Jiřího bylo dobré národu českého, že jím musil se na předním místě říditi w poměrech swých k sausedům a tudy také k říši německé; jednak nehledí dosti k tomu, že se chowání

králowo musilo sprawowati dle chowání osob, s nimiž mu bylo w říši činiti, císaře a knížat německých, při kterých bylo zištnosti a chtiwosti wšemu dobrému překážející daleko přes míru. Dobré úmysly ku prospěchu říše německé nedařily se z těch příčin za času krále Jiřího podobně jako za wěku Karla IV a Wácslawa IV. Jsem pak jist, že se mínění o králi Jiřím také mezi dějepisci německými změní časem swým k jeho prospěchu podobně jako mínění o Karlowi IV, nazýwaném jindy rowněž tak nespravedliwě otčimem swaté říše Římské.

Přičítati mužům slawným ctižádost, jest wěc welmi snadná. Zásluha dodáwá cti, a čest proč by netěšila toho, kdo si jí zásluhau dobyl? Z toho ještě nenásleduje, že byla žádost cti jedinau pohnútkau ke zjednání sobě zásluhy. Kdo to o kom twrdí, dlužen jest podati důkazu; a toho jinak nelze než z dobré známosti osobní, neb ze swědectwí osob, které takowau známost měly, nebo konečně ze swědomitého uwážení celého žiwota muže, o nějž se jedná, zdali se nachází w něm co, k čemu nemohla mu býti pohnútkau snaha o dobré než jen ctižádost. Jiřímu Poděbradskému našinec již přímo do swědomí nazírati nemuže: swědectwí sauwěkých, která by mu pauhau ctižádost přičítala, také není; i nepřátelé mluwí o zásluhách jeho druhdy pochwalně, a wytýkají mu ze swého hlediště toliko zatwrzelost w kacířstwí. Zbýwá tedy jen uwážení běhu jeho žiwota. W tom spatřujeme od mladosti jeho po celý čas neunawnau píli we snaze o uwedení země české w pokoj a řád, o powznešení jí s welkého úpadku k blahobytu, jakého w Čechách nebylo od času Karla IV. Ctižádost měla dle mínění některých býti pohnútkau, kterau se dal swésti k bažení po trůnu. Nedowedau wšak říci, coby tehdáž, po smrti mladého Ladislawa Pohrobka, bylo Čechám swědčilo lépe než powýšení Jiřího za krále, a na tom wěc záleží. Že králi Jiřímu nezáleželo wíce na panstwí než na dobrém země a národu jeho, dokázal zřetedlně, když pro snadnější wybawení z nesnází způsobených spiknutím příliš mocných nepřátel cizích s domácími w pozdějším čase jeho žiwota odřekl se nástupnictwí synů swých po sobě, aby si zjednal mocného spojence.

Otázku o slibu jeho před korunowáním a zdržení neb nezdržení jeho míní pomluwači krále Jiřího rozhodnauti učeným wýkladem listiny, která byla patrně s úmyslem na obau stranách tak složena, aby se od jedné i druhé strany mohla wykládati na smysl jeden i druhý, totiž formule přísahy, o kterau se stalo dohodnutí mezi králem a biskupy, kteří jej korunowali. Biskupowé mohli se táhnauti k slowům, kterými se král zawazowal k odstranění řádů a obyčejů církwi Římské protiwných, tedy také přijímání pod obojí spůsobau; král wšak zase k tomu, že w listině nebylo řeči o zrušení kompaktat, a že tedy přijímání pod obojí spůsobau nemělo pokládáno býti za obyčej církwi Římské protiwný. Zdali král Jiří mínil kdy skutečně kalicha se odříci a od úmyslu toho proti slowu danému zase odstaupil, jest wěc, o které zase jen sauditi můžeme s uwážením celého jeho chowání před dosažením i po dosažení panstwí.

Jiří Poděbradský byl w utraquismu zrozen, a přídržel se ho jakožto náboženstwí, we kterém byl wychowán. Sauditi o tom, zdali dosti jest či není na jedné spůsobě, nebyla jeho wěc: bylť laik, ne theolog. W ten smysl wyslowil se w rozprawě swé s Eneášem Sylviem w Benešowě roku 1451. Dle toho jak i některých jiných pozdějších udajů mám za to, že by mu osobně nebylo přišlo zrowna příliš za těžko odříci se kalicha, kdyby to w tehdejších okolnostech bylo wedlo k dobrému národu českého. Ale wětšina národu byla pro přijímání pod obojí spůsobau tak zaujata, že se po dobrém od něho odwrátiti nedala. Žádati na králi Jiřím, aby se od ní odwrátil a ji donutil, bylo tolik, co žádati, aby se pustil we wražedný boj s jádrem swého národu, aby na něj uwedl znowu hrozné strasti, z jejichž následků posawadním wynasnažením jeho byl wyweden, a přitom nebyl jist odměny sobě za to slibowané. Pronásledowáním podobojích byl by se zbawil posawadní podpory, na níž spočíwala moc jeho; strana druhá, jíž by byl pomohl k wítězstwí, nebyla toho spůsobu, aby se byl mohl spolehnauti za to na její oddanost. To znal král Jiří zajisté dobře, a musil to wždy míti před očima, tak že i pauhé hledění k wlastnímu

prospěchu nedopauštělo mu zawázati se slibem, který musil míti tak osudné následky. Tudy nepřestal také ani okamžení po přísaze oné jako před ní býti obhájcem strany pod obojí, ač wždy se šetřením rowného práwa strany pod jednau dle kompaktat.

Jest otázka, zdali by král Jiří odřeknutím se kalicha i w sauhlase se stranau pod obojí byl se uchránil wšech protiwenstwí od stolice papežské. Utraquismus co wtělení snah Husa a jeho předchůdců neměl za základní úmysl přesuzowání nauky křesťanské, a nečelel tudy k odtržení se od církwe katolické, nýbrž směřowal podstatně ku praktickým oprawám w žiwotě církewním, které se wšak tehdáž zwláště wyššímu duchowenstwu protiwily. Přesuzowání a přewracowání učení křesťanského w tom směru, jak se dálo později w Němcích za Luthera a Kalvina, bylo w Čechách prowozowáno toliko od sekty Táborské a později od jednoty bratří českých, od utraquistů bylo wšak wždy rozhodně zawrhowáno a jemu wší silau bráněno. Jen přijímání swátosti pod obojí spůsobau stalo se zalíbenau uchylkau od dáwného obyčeje církwe Římské, od které straně této náboženské dostalo se jméno její. Nebylo to nic naprosto zawržitedlného. Samo koncilium Kostnické tak uznalo, odsuzujíc za kacířské toliko, že se podáwání swátosti pod obojí dálo s odporem proti církwi, která uznáwala přijímání pod jednau za dostatečné. S powolením církwe mohlo to býti, a protož koncilium Basilejské uhodilo na dobrau cestu dáním powolení takowého. Ale kompaktaty, kterými se to stalo, obsahowaly také jisté schwálení druhých tak zwaných artikulů Pražských, které se wztahowaly k oprawám w žiwotě církewním dle směru Husa a utraquistů co jeho následowníků. I ač otázka o přijímání pod obojí spůsobau byla stawena nejwíce do popředí, protože naskytowala rukowěť k winění podobojích z kacířstwí, byly to přede wíce ony snahy oprawné, pro které papežowé tehdejší zpěčowali se uznati kompaktata. Zrušením jich měla ražena býti cesta ke zwrácení toho, co se w Čechách we směru k oprawám bylo již stalo, a k obnowení panstwí stolice papežské a duchowenstwa w předešlé spůsobě, tak jak bylo wždy

ještě prowozowano w Němcích a jinde po zamezení oprawných snah koncilia Basilejského.

Kdyby se byl dwůr papežský za času Jiřího Poděbradského odhodlal schwáliti kompaktata a powoliti tudy přijímání pod obojí spůsobau, byla by se powolením tímto bezpochyby zjednala cesta k dorozumění se o smysl druhých tří artikulů Pražských, tak aby změny w církewním řádu, které na základě jich byly w Čechách prowedeny spůsobem na mnoze nezřízeným (zabawením statků duchowenstwa a t. d.), uwedeny byly w prawau míru. Král Jiří ano i ztupený Rokycana byli by w tom stolici papežské býwali ochotnými a záwažnými prostředníky. Mohla tím jednota s církwí Římskau hned tehdáž obnowena býti bez hrozných převratů, které o půldruhého století později dotkly se žiwotní síly národu českého. Utraquismus uwedený w poslušenství církwe byl by tím uwnitř sesílel, tak že by byl snáze dowedl odolati i napotom žiwlům rozžírajícím. Odewzdán sobě samému zakrněl, a podlehl náwalu Lutheranství. Papež Pius IV a koncilium Tridentské powolili Čechům kalich, když se to již bylo stalo a bylo tudy pozdě.

Doufám, že saudný čtenář najde stwrzení těchto náhledů w knize samé.

W Polici dne 29 Srpna 1885.

W. W. Tomek.

OBSAH.

POKRAČOWÁNÍ

W ODDÍLE PRWNÍM KNIHY ČTWRTÉ.

(Od přijetí Sigmunda za krále
do zawření míru Olomauckého s Matiášem Korvinem.)

(1436—1478.)

7.

Král Jiří na wrcholi moci swé. Wznik rozepře s papežem.

a) Od poddání se Wratislawských až do wyprawení poselstwa k papeži.

(1460 – 1462.)

Pokořením Wratislawských bylo dokonáno spojení Čech, Morawy, Slezska a horní Lužice pod panstwím nowého krále českého Jiřího a upewněna tudy znowu jednota hlawních zemí koruny české. Scházela z nich ještě *dolní Lužice,* nacházejíc se, jak jinde wyprawowáno, w zápisném držení Fridricha kurfirsta Brandenburského. [1] Jiří Poděbradský byl již co spráwce zemský roku 1453 hned po umluwách Wídenských o přijetí krále Ladislawa učinil wyzwání k Fridrichowi kurfirstowi, aby zemi tuto ze zápisu wydal za summu peněz, we které ji držel; ale nestalo se to tehdy, snad že kurfirst na to se odwoláwal, že byli stawowé čeští swolili k zápisnému držení jeho až do krále českého korunowaného. Potom se mu nejspíš i po korunowání nowého krále Ladislawa showíwalo pro zachowání přátelských swazků s ním; ale práwo koruny české na dolní Lužici nebylo tím nikterak zadáno. Nad různými příslušenstwími koruny, jež drželi knížata saští a baworští, byla péčí krále Jiřího zachowána aspoň práwa wrchního panstwí lenního, a jen na nawrácení wzdáleného panstwí Lucemburského k někdejšímu dědictwí Karla IV nebylo wíc snadné naděje. We Slezsku, kdež se po poddání Wratislawských protiwil wždy ještě *Baltazar* kníže *Zahanský,* král konečně roku 1461 užil proti němu branné moci, a wypudiw jej z knížetstwí, udělil ho bratru jeho Janowi. 1460

[1]) Wiz w díle VI na str. 189.

1460 Král Jiří stal se wšak netoliko obnowitelem pokoje a řádu w zemi české a obnowitelem jednoty koruny, nýbrž záhy podobalo se, jakoby pod jeho panstwím měla opět s královstwím českým také spojena býti nejwyšší moc w říši německé jako předešle za císaře Karla a tří jeho nástupců. *Říše německá* nacházela se již od delšího času we stawu neutěšeném pro welké rozbroje mezi knížaty a stawy a nedostatek řádu pewného, z něhož se wina dáwala císaři Fridrichowi III pro nedbalost jeho. Již od wíce let pronášela se myšlénka, aby byl ten neb onen z mocnějších knížat powýšen za Římského krále, aby zastáwal místo císařowo nebo aby byl císaři nápomocen w péči o zawedení lepšího pořádku, a při welké wážnosti, kterau sobě získal král Jiří mezi knížaty německými obau stran na sebe rozezlených, obracely se konečně k němu naděje některých, žeby se w úkol ten mohl uwázati. Král Jiří neměl příčiny wyhýbati se tomu; byloť zajisté prospěšněji jemu i jeho králowstwí, jestliže sám učinil pokus toho směru, než aby třeba učinil to někdo jiný se záměry jemu protiwnými. Pohříchu okolnosti času tehdejšího a powahy osob, kterých se wěc týkala, byly takowého spůsobu, že i największí důmysl státnický nepostačil ku přemožení překážek, ježto se přitom naskytly, tak že král zapleten byl tím do sporů cizích, které při wší obratnosti jeho nedaly se urownati tak, aby zatím nekořistil z nich dwůr papežský w záměrech swých národu českému protiwných.

Král Jiří doufal z počátku nakloniti císaře Fridricha samého, aby jej tím neb oním spůsobem přijal k sobě za pomocníka, a něčeho w tom směru již od něho skutečně dosáhl, když totiž smluwau Brněnskau w Srpnu roku 1459, jak wýše powěděno, císař se mu zawázal sprawowati říši německau a jmenowitě osaditi úřady říšské dle jeho rady. [2]) Když se toho času na sjezdě Mantuanském jednalo o welké společné předsewzetí wálečné celého křesťanstwa proti Turkům, knížata němečtí wesměs wymlauwali se papeži, že pokud není obnowen řád a

[2]) Wiz w díle VI na str. 332.

pokoj w říši jejich, nelze bylo jim předsewzetí takowého se 1460
účastniti, a bylo to tím wětší pohnútkau, pro kterau ti, kteří toho času hleděli přátelstwí s králem Jiřím, jeho požádali, aby se správy říše ujal.[3]) Bezpochyby bylo mezi nimi duwěrně promlauwáno o tom na slawném sjezdě w Chebu držaném za příčinau dwojí swatby mezi dětmi krále Jiřího a rodem saským. Dojista wíme aspoň, že na sjezdě tom král Jiří důwěrně jednal s Albrechtem markrabí brandenburským, prawě že měl naději od císaře na swolení jeho, aby se stal králem Římským a žádaje o jeho přátelskau pomoc k tomu při kurfirstech a jiných knížatech německých. Král Jiří, užíwaje w té wěci rady německého doktora *Martina Maiera,* tajemníka Ludwíka wéwody baworského, uložil mu za sjezdu toho, aby mu zjednal popis wšech důchodů říšských, a poslal jej odtamtud k tehdejšímu držiteli wéwodstwí Mediolanského *Františkowi Sforzowi,* který wyhledáwal přátelský spolek s ním, k jednání o spůsob, kterým mínil býti jemu při císaři nápomocen, aby dosáhl řádného udělení wéwodstwí toho jakožto léna říšského.

Dobré dorozuměnì mezi králem Jiřím a císařem počalo se wšak brzy ponenáhlu kaliti. Císař Fridrich očekáwal od krále, že mu dle tajných umluw Brněnských z roku předešlého do-

[3]) O tom zpráwa doktora Maiera w *Palackého Urkd. Beiträge* 205: Dicunt sacri Romani imperii electores et ceteri ecclesiastici et saeculares principes, quorum aliqui regali celsitudini (t. j. králi Jiřímu) affinitate, alii foedere et amicitia, nonnulli vero fidelitate et homagio sunt conjuncti, quod Teutonici nullo pacto cum exteris arma sument, quamdiu domi alterutrum timeant . . . Et ob id rei praefati principes suae celsitudini affectuoso studio supplicarunt, quatenus sua majestas, tamquam praecipuus sacri Romani imperii princeps elector, in quem tota Teutonia oculos convertat . . ex adverso assurgat et omne remediorum genus aggrediatur, quo pax et justitia quodammodo nova plantatione in imperio succrescant . . adjicientes, quod quamvis lugubris sit hoc tempore fortuna imperii et nimis dolenda, suae tamen majestati, si gloriae cupidus existat, optanda sit haec occasio, quae eandem suam majestatem possit in altum vehere et clarissimum reddere, atque hoc decus reservare, ut defensor et auctor sacri Romani imperii existat. — Zpráwa tato zní owšem příliš powšechně. Knížat s králem Jiřím w té wěci srozuměných nebylo tak mnoho, jak by se dle ní zdálo; ale že má wěcný základ, nelze pochybowati.

1460 pomůže obdržení králowství uherského, kteraužto naději bylo těžko splniti; král Jiří snažil se raději zadostučiniti powolání swému co umluwce od obau stran přijatý, od císaře totiž i od Matiáše Korvina. Již dne 18 Ledna 1460, hned po odjezdu papežských legatů z Prahy wyjel proto na sjezd, který byl k jednání mezi stranama položen w Olomauci. S ním jela také králowna Johanna. Dne 20 Ledna byli na cestě w *Kutnéhoře*, a přijeli do *Olomauce* dne 25 Ledna. O dwa dni později (27 Led.) dali se tam nalézti plnomocníci císařští, a po něco delším opozdění pro překážky na cestě také plnomocníci krále uherského. Wyjednáwání wšak, které trwalo asi osm dní, newedlo k žádanému cíli, nýbrž odloženo k jinému roku, který měl býti w Praze dne 1 Kwětna. Když král Jiří, po skončení sjezdu tohoto jeda z Olomauce zpět do Prahy, na cestě se nacházel we *Chrudimi* (po 17 Un.), přijeli tam k němu páni rakauští se stížnostmi na císaře Fridricha pro welkau nezřízenost wlády jeho a strasti, které z toho trpěla země jejich, žádajíce od něho pomoci; král pak wyhýbaje se tomu z počátku, později nicméně ujal se stawů přímluwami. Prostředkowání toto bylo wšak císaři nemilé, i bral tudy nedůwěru ku králi, a nedbal nikterak mezitím slibu swého, že se we wěcech říšských bude sprawowati radau králowau, nýbrž odmítal ji napořád.

Dle usnešení sjezdu Mantuanského byl mezitím od papeže Pia II položen sněm říšský w Normberce a jiný k času o něco pozdějšímu při dwoře císaře Fridricha, na nichž mělo se státi uzawření o welké wýprawě proti Turkům. Papež Pius poslal zwláštního legata, kardinala *Bessariona* do Němec k řízení sněmů těchto we jménu jeho. Německému raddowi krále Jiřího, Martinowi Mairowi, widělo se, žeby na sněmě tomto w Normberce byla příležitost pro krále, aby sobě zjednal od císaře i od knížat zwolení za konservatora říše k hájení obecného pokoje, bez něhož nebylo by lze wálku s Turky předsewzíti, i aby tudy dostal wlastně práwu říše do swých rukau. Ale *sněm Normberský* (2 Břez.) sešel se w příliš malém počtu stawů, tak že na něm nic duležitějšího jednáno býti nemohlo;

a zatím strhla se w Němcích *wálka* mezi stranama sobě protiw- 1460
nýma, *falcko-baworskau* a *brandenbursko-saskau*; následkem čehož druhý sněm we Wídni ustanowený na 30 Března musil býti odročen do 11 Května.

Na uklizení pře mezi císařem a Matiášem Korwinem záleželo welice papeži Piowi, poněwadž wadila na předním místě každému společnému předsewzetí proti Turkům. Král Jiří po nezdaření sjezdu Olomauckého žádal proto papeže, aby se také sám u wěc wložil a jmenowitě aby delší příměří uložil oběma stranám z moci swé. Následkem toho papež odkázal krále na nowého legata swého Bessariona, aby se s ním dorozuměl (18 Března). Dle potřeby měl se legat ku králi odebrati do Čech. Rozkaz papežůw k tomu došel ho w Normberce (20 Dub.) krátce před nastáwajícím rokem w Praze, ku kterému měl císař i král Matiáš poslati opět raddy swé. Bessarion chtěl wšak dříwe poznati úmysl císařůw, a odebral se k němu do Wídně; krále Jiřího pak žádal o protažení sjezdu na několik dní, až by mohl též do Prahy přijeti. Na to bylo nejspíše již pozdě; neb tu chwíli poslowé krále Matiáše i snad císařowi nacházeli se již na cestě do Prahy. Od krále uherského přijeli Eliáš biskup Nitranský a Matiáš Libák z Radowesic zeman rodu českého. Wyjednáwání newedlo wšak ani tentokrát k žádnému konci, poněwadž jedna i druhá strana kladly wýminky neskrowné, tak že král Jiří co prostředník musil přestati na opětném prodlaužení příměří, totiž do 1 Unora roku příštího. Kardinal Bessarion do Prahy nepřijel, nýbrž dospěw do Wídně teprw dne 4 Května, zůstal tam při dwoře císařowě za příčinau nastáwajícího již sněmu říšského, který se měl sejíti tudíž pro záležitost wálky turecké dne 11 Května. Král Jiří wyprawil ke sněmu tomuto posly swé: ale poslů jiných knížat dostawilo se méně než předešle w Normberce, tak že k welkému žalu legata papežského opět nic pořízeno býti nemohlo a odložen sněm opět až do 1 Září, aby držán byl w Nowém městě Wídenském. Kardinal Bessarion žádal krále Jiřího dopisem dne 1 Čerwna snažně, aby ke sněmu tomuto přijel osobně nebo kdyby naprosto nemohl, aby wyprawil posly s plnau mocí. Po

1460 poslích krále Jiřího k *sněmu Wídenskému* bylo nejspíš mezitím wyjednáno s císařem, že přijal prostřednictwí králowo w rozepři se stawy rakauskými, která trwala posud, následkem čehož položen rok k jednání o to we Wídni na den 28 Čerwna (30 Kw.). Jednalo se cosi mezitím od krále u císaře Fridricha, snad týmiž posly, w příčině spolusprávy w říši německé; ale císař neukazowal se w tom ochotným.

Příčinau nezdaření druhého sněmu říšského w záležitosti turecké byla wždy rozepře mezi dwěma nepřátelskýma stranama w Německu, jichž wojska toho času stála na dwau místech w poli proti sobě. Král Jiří klonil se tehdáž silně ke straně baworské a falcké proti Albrechtowi brandenburskému. Jednalot se již na počátku roku 1460 o swatební umluwy mezi dcerami králowými a syny Fridricha falckého i Ludwíka baworského, a dne 8 Května bylo tudy po *poslích wéwody Ludwíka* w Praze smluweno předně zasnaubení syna jeho Jiřího s dcerau králowau *Ludmilau*, zároweň pak téhož dne zawřen také přátelský spolek mezi Čechy a wéwodau Ludwíkem o wzájemnau wojenskau pomoc, ač pro případ teprw když by nebylo lze dosáhnauti práwa přátelskau cestau. Přewahau wojenské moci wéwody baworského, jemuž slaužili za plat také četní bojowníci čeští, byl markrabí brandenburský *Albrecht* již půl druhého měsíce potom přinucen k zawření *příměří* (23 Čw.) a potom ke smlauwě, kterau upustil od práw zemského saudu Normberského nad poddanými baworskými, o jiné pak sporné wěci podal se na přátelský rozsudek krále českého (6 Čwce.).

Král Jiří přebýwal toho času od nawrácení swého z Olomauce w měsíci Unoru, pokud známo, stále w Praze, zaneprázdněn jsa nejwíce záležitostmi domácí správy zemské, mezi které náleželo zwláště uprawení *mince*. Z rozkazu králowa raženy jsau nowé dobré peníze a zřízeny měny skoro we wšech městech, aby se peníze špatné wyměnily za dobré dle ceny kowowé, peníze pak cizí aby tím celkem byly ze země wyhlazeny (Kw.). Wedlé toho jednalo se toho roku o uklizení dáwné pře mezi pány a zemany o *sedání w lawicích*; ale nezachowaly

se o tom zewrubnější zprávy.[4]) Dne 18 Kwětna byl w Praze 1460
zahájen saud o město a panstwí *Chotěbuzské* w dolní Lužici jakožto manstwí koruny české mezi kurfirstem brandenburským Fridrichem a panem Zdeňkem ze Šternberka; ku kterémužto saudu kurfirst poslal swé zástupce, ale když pozorowal, žeby neobdržel za práwo, zpěčowal se saudu dostáti a odwoláwal se k saudu císařowu, což bylo proti práwům koruny české. Král Jiří wzal asi z toho pohnútku k opětnému wypowědění zápisu na foitstwí dolní Lužice, oznámením totiž kurfirstowi Fridrichowi, že míní summu zápisnau složiti do sw. Michala toho roku. Nežli wšak čas ten přišel, změnil zase swůj úmysl, a oznámil to kurfirstowi dopisem dne 22 Září.

Od počátku swého panowání král Jiří snažil se obnowiti přátelské poměry mezi Čechy a *Polskem*, rušené poněkud tím, že se král Kazimír byl táhl ku koruně české co k domnělému dědictwí swé manželky. Na začátku roku 1460 (6 Ledna) byl držán sjezd poslů českých a polských we Slezsku w *Bytomi*, na kterém wšak nic se nepořídilo, než že ustanowen sjezd jiný w témž místě ke dni 24 Čerwna. Mezitím časně z jara přihodilo se mnoho ohňů w Čechách, zwláště w kraji Žateckém, a rozšířila se powěst, že byly podloženy nastrojením krále polského a králowny Alžběty, manželky jeho, ze msty, že nebyli dosáhli králowstwí českého. Strhla se z toho welká newole proti Polákům w Čechách bydlícím. Mnozí, kteří se žiwili řemesly, jsau proto wyhnáni z měst, a král Jiří sám dal wyhlásiti nařízení, aby žádní Poláci nebyli do měst pauštěni, ano kteří byli we službě při dwoře jeho, od sebe wypowěděl. Již ku konci měsíce Dubna, když král Kazimír z Litwy přijel do Sandoměře (28 Dub.), obdržel tam zprávy o tom od některých knížat slezských, kteří také i oznamowali, že se w Čechách strojí k wálce proti Polsku. W nechuti obapolné z toho sešlo se sjezdu o sw. Janě křtiteli. Půwod ošklivého nařčení krále a králowny přičítal se w Polsku křižákům pruským, s nimiž byla toho času opět wálka pro starodáwné příčiny nepřátelstwí.

[4]) Zmínka toliko w dopise krále Jiřího k papeži Piowi dne 12 Září 1460. Wiz *Politische Correspondenz Breslaus von Markgraf* 47.

1460 K očištění powěsti swé král Kazimír uznal konečně za dobré, wypravití posly do Prahy, dwa rytíře, Jakuba *Duběnského* a Alberta *Gorského*, kteřížto oswědčiwše před králem Jiřím počestnost swého krále i králowny, podáwali se k sauboji s každým, kdožby je chtěl čím nařikati. Král, přijaw je laskawě, prohlásil před nimi s ochotau, že nikdy powěstem těm wíry nedáwal, nýbrž pokládal je za lež, a k tomu také páni čeští wšichni horliwě přiswědčowali. Umluweno pak potom, aby opominutý sjezd w Bytomi držán byl o sw. Martině toho roku. Poslowé polští odjeli z Prahy, bywše darowáni od krále.

Ke dni, který byl ustanowen k rownání pře mezi císařem Fridrichem a *stawy rakauskými*, poslal král Jiří do Wídně biskupa Olomauckého Tasa z Boskowic, kancléře Prokopa z Rabšteina a dwa pány české, kteříž wíce neděl po sobě, skoro dwa měsíce, pilně se pokaušeli o úkol swůj, ale darmo. Stawowé chowali se jednak zpupně, spoléhajíce příliš na ochranu od krále Jiřího, jakožto prý prwního kurfirsta říše a kterému byl král Ladislaw poručil země swé na smrtelné posteli; císař naproti tomu nechtěl uznati žádné winy na swé straně, a bral krále wždy u wětší nelibost, že se nespokojených poddaných jeho ujímal. Tehdáž byla doba, we které dle tajných umluw Brněnských předešlého roku bylo by po případě mělo přijíti ke společné wýprawě císaře Fridricha a krále Jiřího proti Matiášowi uherskému; ale i kdyby jiných příčin nebylo býwalo, pro tyto rozbroje se stawy rakauskými nebyl by císař mohl na to pomýšleti. Naproti tomu zawdal Matiáš králi Jiřímu samému příčinu k nepřátelstwí, počaw wálčiti zjewně s *Jiskrau* w hořejších Uhřích, což pokládáno mu za porušení umluw zawřených prostřednictwím Jiřího mezi ním a Jiskrau we Strážnici roku 1458.

Uprostřed těchto zaneprázdnění rozličných byl král Jiří překwapen opětnau změnau we chowání dworu papežského k němu, které až do wyslání kardinala Bessariona do Němec i až do příjezdu jeho ke dworu císařowu we Wídni bylo na pohled welmi přátelské, ač welká záležitost, o kterau se již po mnohá léta jednalo, uwedení Čechů w jednotu s církwí Řím-

skau, posud nebyla wyřízena. Legatowé dwa, které byl papež 1460
Pius poslal do Čech za příčinau míru s Wratislawskými, Jeronym Landus a František Toledský, měli nařízeno také w té wěci s králem Jiřím jednati:[5]) ale o pořízení jejich newí se wíce, nežli že král po nich opět slíbil wyprawiti do Říma poselstwo we jménu celé země, o něž se bylo jednalo již za předešlého papeže Kalixta, k dohodnutí se o obnowení jednoty. Jakým spusobem, o tom zajisté nebylo posud nic určitého wyjednáno.[6]) Legati činili papeži naději, že se to stane dle jeho přání, bez wyminění kompaktat; ale w prawdě byla to wěc powždy nemožná; král nepochybně w jednání s nimi zakrýwal swé úmysly, jak nejwíce mohl, a znaje úmysly dworu papežského kompaktatům wždy odporné, odkládal potom jako předtím wyprawení slíbeného poselstwa. Dokud se mu na wšech stranách dařilo w přemáhání protiwníků a w uplétání swazků přátelských se sausedy, neodwážil se papež naléhati na něj. Když se wšak počalo ukazowati pomíjení dobrého přátelstwí králowa s císařem Fridrichem, k wůli němuž byl král prwé již w nepřízni také s Matiášem králem uherským; zdálo se nejspíš papeži Piowi zase příhodno pokusiti se o nátlak. We druhé polowici měsíce Čerwence tedy[7]) poslal do Prahy *Fantina de Valle*, doktora onoho, jenž byl stále placeným jednatelem čili prokuratorem krále Jiřího při dwoře papežském, a wyslowil

[5]) Zmiňuje se o tom papež Pius w nařízení daném Jeronymowi Landowi dwě léta později, totiž dne 1 Ledna 1462. Wiz *Markgraf. Über das Verhältniss des Königs Georg von Böhmen zu Papst Pius II* 1458 1462. S. 40. Cochlaeus, měw před sebau instrukci legatům danau dne 21 Září 1459, pohříchu newložil ji do díla swého, protože prý byla příliš obšírná (pag. 420).

[6]) Mezi jinými ukazuje k této neurčitosti dopis papeže Pia z roku 1462 dne 24 Září (*Script. rer. Siles. VIII.* 136), kdež prawí: His superioribus annis, non ignorantes, quae carissimus in Christo filius noster Georgius Bohemiae rex illustris, cum regni coronam susciperet, Deo salvatori nostro in favorem Christianae religionis et regni Bohemiae reformationem jurasset, videntes quoque ex illo tempore frequentes literas suas, in quibus de se et subditis suis *spondere* nobis singula *videbatur*, quae ad Christiani principis officium pertinerent ꝛc.

[7]) Píše o tom Jeronym Landus do Wratislawě ze Sieny dne 22 Čerwence toho roku. *Markgraf Polit. Corresp. Breslaus* 45.

1460 po něm králi newoli swau, žeby neplnil slibů swých, s pohrožením jakýmsi určitým. Král odpowěděl na to dopisem ku papeži dne 12 Září, kterým wyslowil swé podiwení a užasnutí nad nenadálau změnau w jednání s ním od papeže, odmítal od sebe podezření wšeliké pocházející prý od lidí zlostných, ubezpečowal, že co slíbil pod přísahau při nastaupení swém w panstwí, míní držeti; posud že to nebylo možné pro jiné běhy; odwoláwal se na rozepři mezi stawy českými o sedání w lawicích, pro kterau nedalo se snadno jednati s nimi tu chwíli o wěci církewní; žádal proto, aby papež newoli swau ukrotil a toho, čím mu hrozil, před se nebral; oznamowal konečně, že neli dříwe, na nejdéle o hromnicích roku příštího wypraví posly k němu k učinění poslušenstwí slawnému a weřejnému dle obyčeje jiných králů a knížat křesťanských, i s nimi jiné posly w příčině sjednocení králowstwí s církwí.[8]) Širší pak wzkázání učinil po Fantinowi, jenž se s psaním tímto nawrátil zase do Říma.

Toho času měl se počíti *sněm* w Nowém městě Wídenském za příčinau wýprawy proti Turkům; pro opozdění poslů mnohých knížat počal se pak něco později, totiž dne 19 Září we *Wídni*. Král Jiří k němu ani sám nepřijel, jak byl předešle žádán od kardinala Bessariona, ani newyprawil poslů žádných, snad pro počínající se nepřízeň s císařem i s dworem papežským: konec pak sněmu byl ještě méně zdárný nežli wšech posawadních. Když legat papežský s odwoláním na uzawření někdejšího sněmu Frankfurtského (1454) chtěl knížatům rozkazowati uložením hotowosti k wýprawě proti Turkům a rozepsáním odwodu desátku z příjmů duchowenstwa weškeré říše, poslowé knížat wšechněch protiwili se tomu, a wyhlásili nálezy sněmu Frankfurtského za neplatné jakožto zastaralé, protože mnozí knížata tehdejší byli již zemřeli a jmenowitě že byl nyní jiný král český, bez něhož jakožto nejmocnějšího a nejwíce spůsobilého newidělo se jim býti možné wěc předsewzíti. Na námitky legatowy i napomínání císaře, který se uka-

[8]) Pro causa reductionis regni. *Tamže* 47.

zowal k žádosti papežowě powolným, odpowěděli sněmowníci, 1460
jako někdy we Frankfurtě, *stížnostmi proti papeži i císaři;* zwláště pak wytýkali nezřízený staw říše a potřebu, aby byl někdo ustanowen k zachowání pokoje w ní, než by se wýprawa předsewzala. Přátelé krále Jiřího patrně myslili přitom na něj, winíce zřejmě císaře Fridricha z nedbalosti. Tím kardinal rozhorlen, přetrhnul konečně jednání jalowé, a opustil Wídeň.

Zrowna skoro k témuž času, když se měl sněm tento počíti, ke dni 17 Září totiž, byl král Jiří položil stawům českým *sněm w Praze,* na němž obdržel swolení *weřejné hotowosti,* zamýšleje wyhlásiti wálku Matiášowi králi uherskému pro nepřátelství jeho s Jiskrau.[9]) Zárowen k témuž asi času byl smluwen o sjezd se spojencem swým od nedáwna, wéwodau bavorským Ludwíkem, jímž čelel k nastaupení na jiné chowání k císaři Fridrichowi následkem zjewné nepřízně jeho. Když se již nemohl nadíti od něho, žeby sám dobrowolně swolil ke sdělení s ním nejwyšší moci w říše německé, mínil se pokusiti o dosažení toho i bez jeho wůle dohodnutím se s knížaty přednějšími. Dne 21 Září přijel za tau příčinau *wéwoda Ludwík* do Prahy, slawně o šesti stech koní, a hned nazejtří potom (22 Září) byw laskawě uwítán od krále, wstaupil we wyjednáwání s ním, kteréž se skončilo zawřením *tajných smluw* mezi nimi dne 8 Října. Král a wéwoda stwrdili předně a rozšířili předešlý obranný spolek mezi sebau proti komukoliwěk, do něhož ustanowili si potáhnauti také jiných knížat říšských wíce. Král i wéwoda zadruhé, hledíce jak prawili ku potřebě naprawení zlého wnitřního stawu říše německé a k nemožnosti sice předsewzetí žádaucí wýprawy proti Turkum, slíbili sobě společně jednati o to s příbuzným Ludwíkowým Fridrichem kurfirstem falckým, s arcibiskupy Mohučským a Trierským i jinými kurfirsty a knížaty, aby byl Jiří zwolen a přijat za krále Římského. Za třetí také zawřeli mezi sebau *spolek proti Matiášowi uherskému;* následkem čehož Ludwík baworský dne 16 Října wyhlásil jemu wálku wedlé krále Jiřího. Král

[9]) O dni k swolání sněmu wiz Bachmanowy Urkunden und Actenstücke ɔc. 308, o swolání pak hotowosti *Archiv český* V. 283.

1460 tehož dne 16 Října wydal plnomocenstwí doktoru *Martinowi Maierowi*, swému i Ludwíka baworského raddowi, jejž wyslal k jednání swrchu zmíněnému s falckrabím Fridrichem i třemi kurfirsty duchowními, Mohučským, Kolinským a Trierským.

Již kdysi ku konci měsíce Září byl přijel do Prahy *Oldřich Eicinger* od pánu rakauských, kteří posud zůstáwali w rozepři s císařem Fridrichem, a žádal opět zastání od krále. Později pak, jak se zdá krátce po wyhlášení wálky Matiášowi uherskému, byl od tohoto poslán jeden z dwořenínů jeho, jménem *Petrmistr*, ke dworu českému s nabídnutím k wyjednáwání, tak aby k tomu položen byl rok do Olomauce k 6 Prosinci. Pro nelibosti s císařem i s papežem bylo králi Jiřímu poselstwí toto whod: neb mu se wzhledem k nim záleželo wíce než jindy na pokojných poměrech k wýchodním sausedům, i přijal tedy rád podání toto, a wyprawil hned také sám důwěrného posla k Matiášowi, pana Zdeňka Kostku; zároweň wšak mínil se pokusiti ještě jednau také o smíření s císařem, i poslal k němu některé raddy swé s oznámením o nastáwajícím tomto sjezdě w Olomauci a s pozwáním, aby i císař wyprawil tam swé raddy, tak aby prostřednictwím králowým, bylo-li by možná, i rozepře císařowa s Matiášem i nesnáze se stawy rakauskými na témž sjezdě byly konečně uklizeny. Císař Fridrich wšak prostřednictwí Jiřího w rozepři se stawy rakauskými nyní ještě příkřejším způsobem než předešle odmítl; což musilo králi býti pohnútkau tím wětší k setrwání w záměrech swých o dosažení Římského králowstwí i proti wůli císařowě.

Ponéwadž byla říše německá rozdělena na dwě strany sobě nepřátelské, musil král Jiří hleděti kurfirsty obau stran nebo aspoň wětšinu jich nakloniti k úmyslu swému, aby získáním jedněch nepopudil druhých proti sobě. Jednalo se mu tudy podstatně o získání hlasu kurfirsta Fridricha brandenburského a kurfirsta Fridricha saského. K tomu wyhledáwal podobně jako před rokem o swatbách Chebských rady a pomoci Albrechta markrabí brandenburského, swého někdejšího přítele, jemuž byl ustanowen za rozsudí w rozepři jeho s Ludwíkem baworským. *Markrabí Albrecht* přijel k němu za příčinau této záležitosti

brzy po sw. Martině (11 Listop.) do Prahy, kdež král měl 1460
s ním důwěrné rozprawy o záměru swém, a swěřil se mu, že pomocí Ludwíka baworského měl naději, hlasy falckrabí Fridricha a kurfirsta Mohučského Diethera obdržeti. Markrabí Albrecht učinil mu některé sliby, ač neopominul wykládati králi také těžkosti předsewzetí jeho. Dne 25 Listopadu jest mezi nimi tudíž w Praze zawřena smlauwa o zasnaubení deery Albrechtowy *Woršily* se synem králowým *Jindřichem*; k dalšímu pak jednání o wolení krále Římského umluwili se o sjezd we Chbě za příčinau rozsauzení pře mezi Albrechtem a wéwodau Ludwíkem, pod kteraužto záminkau měly obě strany přiwésti tam rozličné přátely swé.[10])

Přičiněním Ludwíka baworského jednalo se již práwě o sw. Martině (11 Listop.) na sjezdě jeho s *kurfirstem falckým* a s biskupy *Würzburským* a *Bamberským* w Normberce o rozšíření spolku jejich ku prospěchu krále Jiřího k společnému zasazení se o naprawení řádu w říši německé, a již o několik dní později zawřel doktor Maier we Würzburce smlauwu s *Fridrichem falckým*, kterau kurfirst slíbil dáti hlas swůj Jiřímu ke zwolení za Římského krále (16 Listop.); později pak následowala podobná smlauwa s kurfirstem *Mohučským Dietherem* (3 Pros.), jehož pobádaly stížnosti rozličné k odporu proti císaři i ještě wíce proti dworu papežskému. Dle smlauwy té mělo se přikročiti k wolení krále, když by k tomu swolili také kurfirstowé saský a brandenburský. Král Jiří měl jim společně s kurfirstem Mohučským a falckým položiti sjezd w Normberce nebo w Bamberce do welkonoc příštího roku, na kterémž měly smlauwy tyto přiwedeny býti k plné platnosti. Oba kurfirstowé, falcký i Mohučský, položili sobě rozličné wýminky k swému zwláštnímu prospěchu; Mohučský pak mezi jiným také žádal, aby král Jiří ode dne zwolení swého za Římského krále srownal se úplně s obyčejem církwe Římské w přijímání swátosti, ano aby se podwolil do jisté lhuty, kterau by ustanowili kurfirstowé.

[10]) W jaké míře se Albrecht Jiřímu sliby swými zawázal, nelze určiti, protože máme o tom jen jeho zpráwu jednostranau (w *Kais. Buch* 87. 88), we které později sliby tyto wšemožně popíral.

1460 uwesti také celé králowstwí swé w plnau jednotu s církwí; což owšem byly wýminky nesplnitedlné.

O sw. Martině byl přišel čas ustanowený ke *sjezdu w Bytomi* s raddami krále polského. Král Jiří wypravil k tomu poselstwo, w jehož čele stál Zdeněk Konopištský ze Šternberka. Obapolní poslowé sjeli se teprw něco později, dne 25 Listopadu, a w několika dnech smluwili se o přátelstwí mezi oběma králi a zeměmi, i wyjednali, aby byl osobní sjezd mezi králem Kazimírem a králem Jiřím na začátku roku 1462 we Welkém Hlohowě we Slezsku. Tam se měly státi umluwy další, jmenowitě také o wěno králowny polské Alžběty, o něž byla dotud rozepře neuklizena (29 Listop.). Skoro pak téhož času byla také Zdeňkem Kostkau z Postupic ujednána smlauwa s králem uherským Matiášem w *Košicích* (25 Listop.). Král Jiří po poslu tom swolil k obnowení swatební smlauwy mezi Matiášem a dcerau swau Kateřinau, tak aby newěsta, ač ještě příliš mladá, byla ihned wydána do Uher. O spůsob, kterým měla býti chowána před zasnaubením i potom, měly se státi umluwy určitější na sjezdě, ku kterému měl král Matiáš o sw. Tomáši nejprwé příštím (21 Pros.) přijíti do Trenčína a král Jiří do Olomauce. Na sjezdě tom mělo býti několika pány uherskými a několika českými rozeznáno o wykročení ze smluw Strážnických, kdoby jím winen byl, zdali král český čili uherský, a měl potom umluwen býti nowý přátelský spolek mezi oběma králi proti wšelikým nepřátelům jednoho i druhého.

Král Jiří, prostředkem umluw těchto zabezpečen pokojem a přátelstwím se sausedy mocnými na wýchodě, již dne 11 Prosince rozeslal listy po knížatech a jiných stawích rozličných w říši německé, kterými kladl rok Albrechtowi braniborskému a Ludwíkowi baworskému w Chebě na hromnice roku příštího k rozeznání rozepře jejich a činil zárowěň pozwání ku poradě o jiných wěcech potřebných pro pokoj w říši. Hned potom strojil se na cestu do Olomauce, a sadiw dne 15 Prosince osobně konšely na Starém i na Nowém městě Pražském, bezpochyby některý z prwních dní potom wyjel z Prahy se swým komonstwem, we kterém se nacházel jmenowitě také kancléř

Prokop z Rabšteina. Dne 24 Prosince nacházel se již w *Olomauci*, kamž přijeli s druhé strany dle umluwy poslowé krále 1460
Matiáše wyprawení od něho z Trenčína.[11] Hned za prwních několika dní byly s nimi zawřeny umluwy o wydání newěsty králowské do Uher, tak aby se stalo o sw. Filippu a Jakubu roku příštího (1 Kw.). Také wšak císař Fridrich wyprawil do Olomauce posly swé, a král Jiří přese wšecku nechuť, we které s ním byl, konal ještě jednau prostřednictwí mezi ním a Uhry, i smluwil opět prodlaužení příměří mezi nimi do sw. Jiří toho roku. Rowněž přijeli také poslowé stawů dolnorakauských, a žádali za prostřednictwí králowo w rozepři swé s císařem. Král napomínal je k powolnosti; nicméně prý kladli požadawky přílišné, ku kterým poslowé císařští swoliti nesměli, a bylo tudy wyjednáwání marné. Následkem umluw s posly uherskými měl nyní býti osobní sjezd obau králů, českého a uherského, w Kroměžíři, i wyjel k tomu král Jiří asi 19 Ledna roku 1461 z Olo- 1461
mauce; ale když do *Kroměžíře* přijel, došla ho zpráwa, že se byl král Matiáš w Trenčíně těžce roznemohl a nebylo mu lze na cestu se wydati; pročež wyprawil toliko některé posly k němu do *Trenčína*, kdež smlauwa w Olomauci zawřená od Matiáše samého na ten čas písemně jest stwrzena (25 Ledna).

Po dokonání těchto wěcí král Jiří spěchal z Morawy zpátky do Čech, a zdržew prý se jen jeden den w Praze, odjel odtud s welkým průwodem wznešeného panstwa českého ke sjezdu položenému we *Chbě*. *Sjezd* ten byl jeden z nejslawnějších onoho wěku. Ku králi českému přijeli tam z knížat německých osobně kurfirst brandenburský Fridrich a markrabí Albrecht bratr jeho, kníže Wilém saský a synowci jeho Arnošt i Alb-

[11]) Udání Pešinowo (*Mars Moravicus* 719) o přijezdu poslů falckrabí Fridricha i arcibiskupa Mohučského do Prahy w Prosinci, jimž prý král Jiří se zdržel, tak že přijel do Olomauce teprw dne 5 Ledna, nesrownáwá se, jak již Palacký ukázal (IV. 2. 150), se sauwěkým udáním listinným, dle něhož byl král Jiří již dne 24 Prosince w Olomauci. Tam jej dle jiné listiny nacházíme i s kancléřem Prokopem také dne 31 Prosince (wiz *Markgraf Politische Correspondenz Breslaus* 52). Námitkám Bachmanowým proti tomu (*Böhmen und seine Nachbarländer* oc. 254) nelze tudy dáti místa.

1461 recht, Ludwík, Jan i Otto wéwodowé baworští, bratr císaře Fridricha Albrecht VI panující w horních Rakausích i několiko jiných, též několik biskupů z říše, plnomocníci wšech tří kurfirstů duchowních, Mohučského, Kolinského i Trierského, kurfirsta falckého a jiných několika knížat swětských i duchowních, též poslowé nejpřednějších měst říšských, tak že město Cheb bylo přeplněno wzácnými osobami a komonstwem jich četným aniž stačily příbytky pro wšecky wnitř ohrady městské. Byly tři wěci, o nichž se pojednáwalo weřejně we shromážděních knížat a stawů, předně o desátku, jejž byl wyžadowal papež na sněmě Wídenském ku předsewzetí wálky turecké; za druhé kdyby k wýprawě proti Turkům přišlo, kdoby měl býti společným nejwyšším wojewůdcem, za třetí aby umluwen byl obecný mír w říši, a k pojištění jeho aby byl někdo z mocnějších knížat zwolen za ochránce a zachowatele jeho čili konservatora. Proti desátku zdwihl se silný odpor mnohých, kteří měli papeže i císaře w domnění, žeby se jim jednalo přitom jen o shrábnutí peněz; nejisto prý, nač by byly obráceny. Za nejwyššího wůdce proti Turkům nawrhowán byl od mnohých král Jiří jakožto nejspůsobilejší pro zkušenost swau we wojenstwí a pro největší wážnost u wšech. Král se prozatím z toho wymlauwal, pokud prý w zemích swých wlastních měl ještě mnoho starostí; ale až by jich byl pozbawen, wyslowowal ochotnost swau k účastnění se w boji pro obecné dobré křesťanstwa. Rowněž o zwolení hajitele míru w říši wšechněch prý mysli obracely se ku králi českému, jakož tomu, který wládl potřebnau k takowému úřadu mocí a slynul největším wěhlasem. Král neodmítal toho od sebe, ale žádal jakožto nezbytné, aby byla také spráwa říše a nejwyšší moc wložena do jeho rukau. Rozumělo se tím zwolení jeho za Římského krále, o které se dosud jen tajně bylo jednalo.

Sjezd dělil se při této otázce na dwě strany. O splnění králowa přání zasazowali se zwláště Ludwík wéwoda baworský, Ludwík landhrabí hesský, biskup Bamberský, poslowé kurfirstů Mohučského a falckého, arcibiskupa Salzburského, hraběte Wirtemberského a měst Normberka, Řezna i Augsburka, před-

stawujíce, že císař swé powinnosti zadost učiniti nemůže, za- 1461
neprázdněn jsa domácími odboji a sotwa těm odoláwaje. Proti tomu mluwili wšak jiní, neshledáwajíce za slušné, aby se císaři co nedostatečnému přidáwal pomocník ano takořka poručník. W čele této strany stál kurfirst *Fridrich brandenburský*. Král Jiří jednal s ním saukromí w několika rozprawách, chtěje ho pohnauti, aby se mu tudíž w Chebě podobně upsal jako předtím Fridrich falcký a kurfirst Mohučský, že jej bude woliti za krále Římského, což mělo se hned potom státi na sjezdě kurfirstů w Normberce: ale Fridrich brandenburský zpěčowal se toho. Darmo také král pobádal bratra jeho *markrabí Albrechta*, aby naň působil dle slibů swých daných w Praze: i při něm shledal neochotnost. Kurfirst brandenburský užíwal za wýmluwu, že byli kurfirstowé roku 1446 zawřeli jednotu mezi sebau, aby o wolení jakémkoli krále Římského žádný z nich nebral předse nic o sobě, než aby se usnášeli wespolek. Že se tím nesprawowali jiní dwa kurfirstowé, falcký a Mohučský, bylo prý tím, že roku 1446 nebyli tito ještě kurfirsty a nebyli tedy jednotau onau wázáni. Po mnohých řečech neswolil kurfirst brandenburský k ničemu jinému, nežli že na sjezdě Normberském nastáwajícím přičiní se, aby tito dwa byli do jednoty kurfirstů také pojati.

Jiná wšak mimo to byla těžkost, se kterau se potkal král Jiří we swém předsewzetí. Jako předtím již kurfirst Mohučský we wyjednáwání s doktorem Maierem, žádali opět poslowé jeho w Chebě i také jiní knížata spřátelení, aby slíbil Jiří co král Římský odříci se přijímání pod obojí spusobau a srownati se we wšem s církwí Římskau. Král odpowěděl k tomu, že uznáwá papeže za nejwyšší hlawu církwe, mimo kterau není spasení; také že se nepřídrží žádného kacířstwí aniž ho hájí; ale *kompaktat* zawřených se sborem Basilejským, kterými Čechům powoleno jest wedlé jiných wěcí přijímání pod obojí spůsobau, že odříci se nemůže.[12]) Tím se nejspíš *arcibiskup Mohučský*

[12]) Zpráwy o tom podáwá jediné Pešina (*Mars Morav.* 722), ale s odwoláním na starší swědectwí, které nejspíš bylo známo také Hájkowi a Dubrawiowi, ale od nich neúplně užito.

1461 od předešlé smlauwy swé s králem odrazil; a poněwadž bez naklonění kurfirsta brandenburského k úmyslům králowým nemohlo býti walné naděje do sjezdu Normberského, král Jiří ani se sám osobně do Normberka neodebral, nýbrž poslal tam toliko co posly swé pana Zbyňka Zajíce z Hasenburka a biskupa Jošta Wratislawského, k nimž přidáni byli Martin Maier a tajemník králuw Jošt z Einsidla. W rozepři mezi Albrechtem brandenburským a Ludwíkem baworským nestal se zatím wýrok žádný, nýbrž odložena wěc k jinému roku w Praze o sw. Jiří. Tím se sjezd Chebský skončil dne 20 Unora, a král Jiří nawrátil se do Prahy. Zwláštní smlauwa byla wšak za trwání sjezdu zawřena mezi králem Jiřím a Albrechtem VI rakauským. K arciknížeti tomuto, bratru císařowu, počali se utíkati stawowé dolnorakauští, když král Jiří w rozepři jejich s císařem co prostředník dožádaný méně jim byl po wůli, než od něho očekáwali. Arcikníže dal se k nim nakloniti, když mu wyslowili ochotnost swau přijmauti jej za pána swého, i wešel za tau příčinau we spolky proti císaři s wéwodau Ludwíkem baworským a s Matiášem králem uherským. Tu pak také král Jiří w newoli swé s císařem smluwau zawřenau w Chebě dne 18 Unora slíbil Albrechtowi pod jistými wýminkami pomoc swau k dosažení panstwí w Dolních Rakausích.

Na *sjezdě w Normberce,* který se začal po odjezdu králowu již 23 Unora, bylo další jednání s kurfirsty marné. Poněwadž kurfirst brandenburský při odporu swém proti zwolení Jiřího za krále Římského setrwal, odřekl se wedlé kurfirsta Mohučského také Fridrich falcký swé smlauwy o to s králem českým, a poslowé čeští dostali ode wšech tří společně odpowěd konečnau zápornau. O stížnostech knížat proti papeži i císaři jednalo se tam dosti směle, a položen k dalšímu wedení jich sném říšský we Frankfurtě, ku kterému wyzýwali kurfirstowé císaře Fridricha aby přijel osobně.

Jednání o krále Římského, powědomé četným knížatům a raddám jejich obau stran w říši na sebe newraucích, nemohlo zustati docela tajno lidu wůbec. W Němcích a beze wší pochybnosti také w Čechách byla o něm rozšířena nejistá po-

wést. Také pak o tom, že se žádalo na králi odřeknutí kalicha, 1461
wzniklo snad nějaké domnění; čímž musily se znepokojiti mysli přijímajících pod obojí spůsobau. W Praze přišlo z toho ke wšelijakému postrannímu brojení proti králi, které wšak pocházelo nejwíce od lidí přídržících se někdejších mínění Táboru a nowějších postranních učení od obecných řádu strany pod obojí se uchylujících. Těm byl Jiří Poděbradský dáwným protiwníkem, a protož také nyní hned chopil se prostředku přísných, aby jim nedopustil wzniku. Prwní podezření spusobily tajné schuze w domě jednom na Nowém městě, zjednané *bratrem Řehořem*, půwodcem zánowní tehdáž *jednoty bratrské*, kterýž byl ze wzdáleného Kunwalda, tehdejšího sídla jednoty této w kraji Hradeckém, s několika jinými saudruhy přijel do Prahy. Účastnili se schůzí těch i někteří mistři a študenti Pražští; a poněwadž se shledalo, že se tu prowozowalo nowotářstwí dle někdejších náboženských mínění Táboru, wzniklo z toho domnění, že se jednalo také o nějaké nowé powstání Táborské.[13]) Z té příčiny nařídil král zjímání účastníků rychtářem Nowoměstským w neděli dne 15 Března. Obdržewše wýstrahu, někteří, zwláště členowé kollejí učení Pražského, dle rady bratra Řehoře rozešli se; jiní nechtěli, byť prý skřípec měl jim býti snídaní a hranice obědem. Takž přišed rychtář, wykonal, ač prý nerád, úřad swůj. Mezi zajatými byli tři študenti učení Pražského, Augustin *Halar* z Chrudimě, Petr z Ledče a Jiří ze Sušice, kteříž odewzdáni jsau do wazby rektorowi uniwersity. Druzí wsazeni jsau do šatlawy Nowoměstské, a pět[14]) jich mučeno, aby se wyznali z domnělého spiknutí. Takowého sic oprawdowě nebylo, ale zřejmě ukázalo se, že se zajatí přídrželi učení odchylných, zwláště o swátostech; mučením pak někteří z nich brzy zmálomyslněli, a udali nejspíš wíce účastníků. Z těch byl také jeden z tehdejších mistrů učení Praž-

[13]) Tak prawí bratr Lukáš we spise o půwodu jednoty bratrské. Paměti rektorské w *Monum. univ. Prag.* Tom. III. 56 prawí: nam aliquid inceperant attemptare scriptis, verbis et collationibus abdite et secreto . . conveniendo.

[14]) Že jich bylo pět, udáwá bratr Řehoř w listu swém ku podkomořímu Waňkowi Walečowskému.

1461 ského, *Mikuláš z Hořepníka.* Projeweno naň bylo, že chowal u sebe traktaty Mikuláše Biskupce, zawřeného u wězení na Poděbradech, a jiné spisy škodliwé. Zapíral to, a twrdil, že je spálil; když wšak z rozkazu králowa rektor dal prohledati komoru jeho, našly se, a byly mezi nimi také spisy potupné proti králi a zemi.[15]) Z rozkazu králowa jest i on wzat do wazby rektorowy (16 Dub.), a zbawen potom místa swého w kolleji Wšech Swatých i wypowěděn z university i z měst Pražských. Rowněž zajati jsau bakalář kněz *Jan Moráwek* a študent Petr z Hradce, syn Štěpánka Náchodského, onen byw seznán co zřízenec Biskupcůw, jak se zdá, k rozšiřowání jeho spisů.[16]) Ku přímluwám znamenitých osob král po wíce nedělích dowolil propustiti Moráwka na záwazek, když se u wězení těžce roznemohl. Druzí wšichni rowněž po wíce nedělích propuštěni jsau, ale když napřed *odwolali bludy;* což učinili před mistrem Janem z Rokycan jednu neděli w kostele Týnském u přítomnosti welkého množstwí lidí. Študentům wýše jmenowaným nebráněno přitom zůstati na dále w učení Pražském. Jeden z nich Augustin ze Chrudimě stal se již w roce potom také bakalářem (1462 13 Dub.).

Nemnoho dní po zajetí bratra Řehoře byl přijel do Prahy biskup *Jošt Wratislawský,* nawraceje se ku králi z poselstwí swého při sjezdě Normberském, který se byl skončil dne 15 Března. Král Jiří nacházel se ty dni w *Kutnéhoře,* a biskup Jošt za nepřítomnosti jeho odwážil se dne 2 Dubna na zelený čtwrtek držeti kázání na hradě Pražském proti přijímání pod obojí spůsobau. W tehdejším znepokojení myslí byla to wěc welice newčasná; strhla prý se z toho weliká bauře w městě Pražském „proti tomu tlustému biskupu"; a král po nawrácení swém do Prahy bezpochyby měl co pokojiti. Ale znepokojení z příčiny náboženstwí zdá se že nebylo pauze w lidu obecném.

[15]) Sunt inventi . . . et alia plura ad confusionem regis et regni sonantia.

[16]) Quia commissarius erat praedicti Biskupczonis; in cujus cistula epistolae et tractatuli plurimi venenosi sunt reperti. Widěti jest z toho, že Biskupec tehdáž ještě žiw byl. Rok úmrtí jeho není určitě znám.

nýbrž dotýkalo se také stawů zemských, a zawdalo nejspíš pří- 1461
činu stawům pod obojí, že tu chwíli žádali na králi Jiřím obyčejného *stwrzení privilegií zemských*, které od něho posud se nebylo stalo. Král učinil žádosti té zadost majestátem wydaným dne 15 Kwětna toho roku, jímž zawázal se jako poslední jeho předchůdci Sigmund, Albrecht a Ladislaw králowé čeští zachowati stawy při práwích jejich a zwláště při kompaktatech a zwolení mistra Jana z Rokycan k arcibiskupstwí Pražskému, tak aby o potwrzení jich bylo posláno k papeži dle někdejších uzawření sněmowních.

Naděje wšak, žeby se dosáhlo srownání s papežem na základě kompaktat, zrowna mezitím pořád wíce mizela. Po swém předešlém ohlášení, že wyprawí poselstwo do Říma na nejdéle do hromnic roku tohoto, byl král Jiří psal papeži opět dne 1 Listopadu roku předešlého, že w čele poselstwa toho budau Tas biskup Olomaucký a Prokop z Rabšteina. Ale dříw než čas ustanowený přišel, projewowal papež smýšlení swé nepřízniwé proti králi českému a Čechům strany pod obojí opět rozličnými spůsoby. Dne 27 Listopadu dopisem ku králi bral mu za zlé, že se ujímal poddaných císařowých w Rakausích, oswědčuje se, že křiwdy císaři činěné pokládal by jako za swé. Wydal potom několiko rozkazů po sobě proti Wiklefistum a Husitum, a na welký pátek roku 1461 (3 Dubna) wyřkl při obyčejných toho dne obřadech klatbu na ně, byť prý byli třeba důstojenstwí králowského, králowenského nebo biskupského. Král nemoha se nadíti ničeho dobrého, newyprawil poslů do Říma, nýbrž poslal toliko jednatele swého *Antonina Marina z Grenoble* rodilého Francauze ke dworu papežskému s omluwami, že mu pro tehdejší sjezdy s knížaty německými nebylo lze záležitosti církewní před se bráti. Wýmluwám těm nedáwala se žádná wíra při dwoře papežowě, nýbrž horlilo se proti králi wždy prudčeji, že nedrží žádných slibů swých. Zrowna asi ty dni, když se jednalo mezi králem a stawy českými o stwrzení privilegií a kompaktat, došlo do Prahy psaní *Fantina* prokuratora z Říma, we kterém dáwal králi zpráwu o tom s trpkými wýčitkami. Král odpowěděl, že poselstwo wyprawí, žádaje prodlaužení lhůty k tomu

1461 a bezpečného pruwodu pro posly: i podařilo se Antoninowi Marinowi obdržeti od papeže Pia, že wydal dne 30 Červma bezpečný list platný na osm měsícu. Stalo se to wšak s odporem některých kardinalu, ano i Fantina, který chtěl přestati na lhůtě tří měsícu; následkem čehož Marini sám radil králi dopisem dne 8 Srpna, aby poselstwo wyprawil do sw. Michala neb na nejdéle do Wšech Swatých, dělaje naději, že staneli se to, dojde se dobrého konce. K doléhání na krále Jiřího byl wšak papež mezitím již také pobádán císařem Fridrichem, kterýž welice byl podrážděn náwěštími o tom, co se bylo dálo w Chebě i w Normberce w příčině wolení krále Římského jakož i w příčině stížností knížat německých na jeho wládu: poněwadž pak knížata titíž wedli také stížnosti na papeže, wyzýwal Pia ke společnému zasazení se proti společným odpůrcům.

Při dwoře českém jednalo se ještě i po skončení sněmu Normberského o powýšení Jiřího za Římského krále. Od některých radd králowých, mezi nimiž snad byl i nyní hlawním půwodem Martin Maier, bylo totiž sepsáno dobré zdání, kterým se nawrhowalo králi, aby se pokusil dosáhnauti cíle toho pomocí papeže. Dle náwrhu toho měl král wyprawiti tajné poselstwí k papeži předně s omluwau, proč že posud nemohl wyprawiti poselstwí dáwno slíbeného do Říma. Poselstwo toto tajné mělo papeži oznámiti ochotnost králowu ku propůjčení moci swé proti Turkům, ukázati wšak, kterak nelze ničeho oprawdowého předsewzíti w tom směru pro nespokojenost a neswornost knížat německých a pro neschopnost a nemožnost císařowu, by zjednal pokoj a řád w říši německé: mělo proto wésti k tomu, aby papež sám zjednal dosazení mocného spráwce říše co krále Římského nebo pod jiným jménem: aby pak papež k tomu se naklonil powolati krále Jiřího k tomuto úřadu, měl mu král slíbiti pomoc swau k obdržení desátku z říše na potřeby wálky turecké a ku přemožení odporu wšelikého jiného w říši proti moci papežské, též pak splnění papežowa přání týkajícího se obnowení jednoty církewní w Čechách. Raděno w tom směru, aby král wyslowil hotowost swau přijmauti arcibiskupa nebo prozatímného administratora arcibiskupstwí Praž-

ského dle wůle papežowy, jakož i legata, který by společně 1461
s arcibiskupem neb administratorem nastaupil na prostředky k obnowení jednoty wíry w Čechách, toliko wystříhajíc se krweprolití. Jest na snadě dowtípiti se, že nastaupiti na tuto cestu k dosažení císařstwí bylo zwláště w tehdejších okolnostech beznadějno a nebezpečno, jednak při zjewné nepřízni dworu papežského, jednak při rozčilení strany pod obojí, wětšiny obywatelstwa zemí české i morawské, na jejíž oddanosti spočíwala moc králowa. Rady takowé pocházely nepochybně jen od cizozemských rádcu králowých, kterým wlastní dobré země neleželo tolik na srdci. Král nepochybně hleděl na wěc jinak, a protož není žádné stopy, žeby byl k náwrhům těm dal swé swolení neb dokonce dle nich jednal. Nebylo bezpochyby náhodau, že zrowna krátce potom *Martin Maier* wystaupil ze služby u krále Jiřího, který dle jisté zprávy již s jednáním jeho na sněmě Normberském nebyl weskrze spokojen. [17])

Dwůr český byl toho času zaneprázdněn přípravami k *swatební cestě* dcery králowy *Kateřiny* do Uher, ježto se blížil čas k tomu umluwený. Již w měsíci Dubnu byl přijel

[17]) Náwrh o powýšení Jiřího za krále Římského pomocí papeže, wytištěný posledně w díle Stockheimowě *Kampf der wittelsbachischen und brandenburgischen Politik* in den Jahren 1459 bis 1465 (Beil. LV) má nadpis: Die unterrichtung des handels der bei unserem heiligen vatter dem babst von unsers genedigisten hern des konigs zu Beheim wegen ist furzunemen, a začíná se slowy: Zuerst so soll sein koniglich gnade ein heymlich botschafft zu dem babst mit einer credenz schicken und derselben botschaft benelhen zu werben, in massen hernach geschriben ist. Následuje náwrh, co mělo poselstwo toto u papeže jednati, kterýž se končí slowy: Unnd das sind die sachen, die dessmals, *doch vff unsres gnedigsten herren des konigs wolgefallen*, pey dem babst zu handeln sein (pag. 313). Následují potom další dobrá zdání, dle nichž byl by měl král Jiří wyhlásiti wálku císaři, aby jej tím donutil k míru pod wýminkau powýšení jeho za krále Římského, též wálku markrabí Albrechtowi a kurfirstu Fridrichowi brandenburskému s rowným účelem. Přitom se prawí mezi jiným (pag. 314): Die ursach, worumb der konig des keysers veindt würd, sol man in den veindtsbrief seczen; *wir* heten das auch yez gethan, so *sein wir der nit bericht*. Jest z toho widěti, předně že náwrh tento pocházel ne od jedné, nýbrž od několika osob, zadruhé wšak, že to byl pauhý náwrh, předložený králi teprw ke schwálení.

1461 posel uherský Kašpar Bodoky do Prahy ustanowený ku prowázení newěsty. S české strany bylo k tomu ustanoweno poselstwo nádherné, w jehož čele páni Zdeněk ze Šternberka, Wilém z Rabí a Zdeněk Kostka z Postupic, s nimi mnoho paní a panen urozených a skwostné komonstwo. Dne 25 Kwětna, w pondělí o letnicích, wyjel slawný zástup tento z Prahy, a konal cestu přes Jihlawu a přes Brno až do Trenčína, kdežto již od polowice Dubna čekala k uwítání matka krále Matiáše s mnohým panstwem uherským. Od Uhrů byla potom newěsta prowázena s welkau sláwau až do Budína, kdež wykonány jsau oddawky.

Mezitím měl w Praze o sw. Jiří býti sjezd opětný k rozsauzení pře mez[1] *Albrechtem brandenburským* a *Ludwíkem baworským.* Krom obau stran mínil také Wilém kníže saský wyprawiti k němu některé posly swé. Newíme wšak jistě, zdali k tomu došlo. Albrecht brandenburský byl hned po rozejití sjezdu Normberského wyzradil císaři wšecko, co s ním samým byl král Jiří jednal w záležitosti wolení krále Římského, a hleděl tím získati sobě pomoc jeho proti straně baworské. Poddati se wýroku krále Jiřího byl w těch okolnostech sotwa wíce jeho úmysl, a tudy asi stalo se, že král Jiří již dne 20 Dubna wzdal se swého powolání za přátelského rozsudí, a když potom mezi Albrechtem brandenburským a Ludwíkem baworským wypukla znowu wálka, poskytl Ludwíkowi také pomoci wojenské. Dne 5 Čerwence wyšlo nařízení *hotowosti weřejné* k stawům českým, aby byli připraweni do dne 10 Srpna; dne 18 Srpna pak pomocné wojsko asi 8000 mužů přešlo přes hranice české wedením *Petra Kdulince z Ostroměře*, a spojilo se s Ludwíkem baworským dne 27 Srpna nedaleko Normberka.

Krátce předtím wypukla wálka také w Rakausích, kdež arcikníže Albrecht co ochránce stawů dolnorakauských konečně powstal proti císaři Fridrichowi, bratru swému. Dne 19 Čerwna zaslal mu odpowědný list swůj, a brzy potom wtrhnul do jeho země. W nesnázi té císař se podáwal ke smlauwání jak s ním tak s jinými swými protiwníky, zejména králem českým a uherským i Ludwíkem wéwodau baworským, a byl k tomu položen

sjezd we Korneuburce ke dni sw. Jakuba. Když se wšak ten 1461
čas blížil a král Jiří, wydaw se na cestu k tomu, byl již w *Hoře Kutné*, císař sjezd tento odwolal, a k žádosti markrabí Albrechta brandenburského wyhlásil dne 18 Čerwence wálku we jménu celé říše proti Ludwíkowi baworskému a wšem jeho spojencům, zejména také králi českému. Tu zatím již Albrecht VI přiblížil se k samé Wídni, a z druhé strany wtrhlo jemu na pomoc wojsko uherské, s nímž spojil se w poli u Lachsenburka. Tím byl císař přinucen zapomenauti opět na newoli swau s králem Jiřím a dožadowati se prostřednictwí jeho, kteréhož on i nyní jemu neodepřel. Wypraweni jsau za tau příčinau Zdeněk ze Šternberka, Zbyněk Zajíc, Wilém z Rabí a Burian Trčka s kancléřem Prokopem Rabšteinským a tajemníkem Joštem z Einsidla do Rakaus, kteříž konečně dne 6 Září ujednali smlauwu mezi císařem a bratrem jeho w ležení u *Lachsenburka.* Wyjednáno jí příměří až do sw. Jana křtitele roku příštího, mezi kterýmžto časem měl král Jiří pokusiti se o smíření stran; následkem toho pak arcikníže Albrecht s wojskem swým zase odtáhl.

Císař Fridrich po zawření smlauwy této poslal do Prahy raddu swého *Jana Hinderbacha*, s nímž král Jiří dohodl se, aby k jednání o konečný mír položen byl sjezd w Eggenburce w Rakausích o sw. Hawle, na kterémž by se jednalo také o srownání stran wálčících w říši německé (14 Září). Ale markrabí *brandenburský Albrecht,* doufaje obdržeti pomoci od bratra swého kurfirsta Fridricha i od jiných přátel, byl tu chwíli proti zawření míru, a z pobádání nejspíš jeho císař sjezdu w Eggenburce zase odepřel. Nyní král Jiří wyhlásil také *wálku Fridrichowi kurfirstowi brandenburskému* (13 Říj.), a wyprawil wojsko proti němu do *dolní Lužice* wedením Zdeňka Konopištského. Tu konečně císař opět swolil ke sjezdu w Praze o Wšech Swatých, ku kterému měli přijeti raddowé jeho a bratra jeho Albrechta, rowněž raddowé Ludwíka baworského a Albrechta brandenburského i přátel jejich. Král Jiří měl býti prostředníkem. Na slowo jeho Ludwík baworský ustaupil s wojskem swým ze země markrabí Albrechta, a také wojsko

1461 české, které mu dotud pomáhalo, wrátilo se z pole; toliko we wálce w Lužici pokračowalo se, při čemž stawowé dolnolužičtí k wyzwání od krále wětším dílem ochotně kurfirstowi brandenburskému co pauhému fojtu wypowěděli poslušnost.

Král Jiří k wálce této žádal pomoci od wéwod saských *Fridricha* a *Wiléma*, odwoláwaje se ku přátelské jednotě zawřené s nimi roku 1459. Wéwodowé wymlauwali se z toho, protože ze smlauwy oné knížata brandenburští jakožto starší jednotníci jejich byli wyminěni; ale podáwali swého prostřednictwí ke smíření, a když k tomu král swolil (1 Listop.), wyprawili i oni raddy swé do Prahy w tauž dobu, když se tu byli již sjeli *poslowé císařští* a *Ludwíka* wéwody baworského i jiných knížat a stawů říšských k tomu zwaných. Po wyjednáwání dosti obtížném čtyrdenním (od 22 Listopadu) smluweno jest jimi *příměří* mezi králem a kurfirstem brandenburským, mezi kterým měli se osobně sjeti král Jiří a kurfirst Fridrich i také kníže saský Wilém co prostředník w Mostě dne 10 Ledna 1462. Ještě obtížnější a delší bylo wyjednáwání o mír mezi Ludwíkem baworským a markrabí Albrechtem, bratrem Fridrichowým, zwláště poněwadž markrabí Albrecht nechtěje míru ani neposlal plnomocníků swých do Prahy. Nicméně konečně, když poslowé císařští sami se u wěc jeho uwázali, pokládajíce se za zmocněné k tomu, smluweno jest i w té wálce příměří dne 7 Prosince, a ustanowen nowý sjezd we Znojmě ke dni sw. Doroty (6 Un.), na kterém se mělo státi srownání wšech pří toho se týkajících. O winy, které dáwal král Jiří sám Albrechtowi, měl na sjezdě tom císař býti prostředníkem. Zdálo se nyní, že mír obecný byl pojištěn a že tudy nastala příznivější doba k wyjednáwání s dworem papežským w záležitosti české, ježto by se papež nemohl snadno spoléhati na hmotnau podporu s té neb oné strany. W naději té král tedy psal dne 11 Prosince *papeži*, oznamuje jemu radostně účinek swého wynasnažení o mír a slibuje nyní již bez dalšího meškání wyprawiti žádané poselstwo do Říma. Opozdění posawadní omlauwal tím, že pro tolikeré jednání s císařem a knížaty nemohl býti bez kancléře swého Prokopa z Rabšteina a jiných wěr-

ných služebníku, kteří byli k poselstwí tomuto ustanoweni. 1461
Následkem smířliwých umluw s císařem Fridrichem obdržel král slib od něho, že s poselstwem českým wypraví swého zwláštního posla s přímluwau k papeži za splnění žádostí českých.

Ačkoli nebyla posud prošla lhůta osmi měsíců daná poslednĕ papežem we pruwodním listě pro posly králowy, zmáhala se wždy wíce netrpěliwost při dwoře papežském, tak že se tu chwíli pomýšlelo již opět na nepřátelské kroky proti králi Jiřímu. Mělo k nim býti užito opět nechuti *Wratislawských* proti panstwí českému. Král Jiří zachowáwal we wšem swědomité wýminky smlauwy zawřené s městem tímto, a snažil se získati obywatele jeho dobrodiními sprawedliwé a dobře spořádané správy, zwláště otewřením swobodného obchodu pro ně we wšech zemích swých; což i od nich samých bylo uznáwáno. Wratislawští konali také bez odporu rozkazy jeho, a w měsíci Září roku 1460 odwedli mu také dar jednoho *sta wolů*, který mu byli slíbili ještě co spráwci zemskému za krále Ladislawa. Král měl prý z toho tím wětší potěšení, že toho času meškal w Praze Ludwík wéwoda baworský a mohl toho býti swědkem. Dal prý na oslawu toho traubiti, když byli woli hnáni do jeho dworu. [18]) Ale oprawdowého smíření aspoň při welké části lidu a duchowenstwa we Wratislawi nebylo. Když se protahowalo wyprawení poselstwa od krále do Říma, počali si Wratislawští wykládati smlauwu s králem Jiřím tak, jako by jí nebyli wázáni, leč by se král w náboženstwí podrobil celkem wůli papežowé, a jednali w tom smyslu tajně s dworem papežským po stálých plnomocnících swých w Římě; podněcowali také papeže a kardinaly twrzením, že král slibům swým nedostojí, a předstawowáním, kterak že se strana přijímajících pod obojí spůsobau pod ochranau jeho wždy wíce zmáhá w Čechách. To se k záměrům dworu papežského dobře hodilo, i uzawřel papež Pius již w měsíci Listopadu roku 1461 wyprawiti opět arcibiskupa Kretského *Jeronyma Landa* co legata do Němec.

[18]) *Eschenloer* německý I. 170.

1461 do Čech a do Polska, na kteréžto cestě měl také jednati s Wratislawskými. Wyslowená příčina poslání byla, aby se we jménu papeže pokusil o srownání tehdejších rozepří mezi knížaty německými a mezi jinými panowníky. S tím wyjel legat dne 23 Prosince z Říma, ale tajné nařízení, zaslané za ním
1462 potom dne 1 Ledna 1462, dáwalo mu w moc, když by uznal za dobré, zjednati Wratislawským prodlaužení lhůty tříleté k učinění přísahy králi Jiřímu do wůle papežowy, buď umluwau s králem buď jiným spůsobem, tak aby nesměli k tomu býti tištěni, leč až by papež widěl, zdali se král zachowá dle wůle jeho. Pakli by král k tomu neswolil, byl legat zmocněn zjednati spolky mezi Wratislawskými a kterýmikoli sausedy jejich k obraně proti němu a zrušiti jakékoli smlauwy nebo přísahy poslušenstwí, které by tomu byly na překážku. Měl tedy z moci papežské roznítiti odboj proti králi.

Takto stály wěci w Římě, když král Jiří konečně oprawdu mínil *poselstwo k papeži* wyprawiti. Jednalo se o to nejspíš na *sněmě* w obyčejný čas o suchých dnech před wánoci, poněwadž měli poslowé jednati od krále i od země.[19]) Ustanowen byl k poselstwí již wíce než od roku kancléř *Prokop z Rabšteina*, znající se wždy k straně pod jednau, wedlé něho pak nowěji *Zdeněk Kostka z Postupic*, jeden z předních šlechticů strany pod obojí, k tomu dwa mistři učení Pražského, *Wácslaw Wrbenský* a *Wácslaw Koranda* z Plzně;[20]) k nim pak měl se přidružiti *Antonín Marini*, w Římě dosud meškající. O biskupu Olomauckém Tasowi, jejž král prwé oznamowal papeži jakožto budaucího posla, nebylo wíc řeči. Listem králowským daným

[19]) We zpráwě o jednání poslů w Římě (rukopisné) uwodí se Zdeněk Kostka, jeden z poslů, prawě: „poněwadž s powolením králowstwie wšeho tyto wěci se jednají.“ — Také pak dle dopisu Wratislawských k papeži o sněmě o sw. Wawřince 1462 odwoláwal se král Jiří na předcházewší poradu se stawy: Vos Bohemi scitis, quod ad papam cum consilio vestro oratores misimus ꝛc.

[20]) W zápisku w *Palackého Urkd. Beiträge* 269 uweden jest Wácslaw Koranda co „proconsul Pragensis“, a míní se tím nepochybně purkmistr, čímž on wšak nikdy nebyl, nýbrž byl wždy mezi mistry w učení Pražském skutečně činnými.

w Praze dne 8 Ledna byli poslowé zmocněni učiniti papeži 1462
poslušenstwí, to jest slib poslušenstwí, týmž spůsobem, jak měli obyčej jiní králowé čeští, předchůdci krále Jiřího, zadruhé pak jednati o jiné wěci jim obzwláště uložené; rozumělo se o stwrzení kompaktat.[21]) Dne 14 Ledna *wyjeli poslowé z Prahy*, a dali se na cestu přes Wídeň, kdež se měl přidati k nim posel císaře Fridricha.

O několik dní dříwe byl přišel čas ustanowený k *rokowání w Mostě* o mír s kurfirstem brandenburským. Král odjel tam s raddami swými, panem Zbyňkem Zajícem z Hasenburka a tajemníkem německým Joštem z Einsidla. S druhé strany přijel rowněž osobně kurfirst Fridrich, a co prostředníci byli tu Wilém saský a Albrecht syn Fridricha kurfirsta saského. Wyjednáwání začalo se již dne 11 Ledna, ale newedlo k cíli. Po několika dnech bylo zawřeno toliko příměří do času neurčitého, wšak na wýpowěd třínedělní.

Naděje krále Jiřího w dosažení míru byly mezitím také na jiných stranách sklamány, tak sice že i poměr jeho k císaři zůstáwal přitom welice pochybný. *Markrabí* brandenburský *Albrecht*, w jehožto jméně byli toliko poslowé císařští zawřeli příměří na předešlém sjezdě Pražském, odepřel po některé chwíli přiznání se ku příměří tomuto, a pokračowal znowu we wálce s Ludwíkem wéwodau baworským a jeho spojenci; byl pak w tom pod rukau podporowán od císaře Fridricha, jehož polním heitmanem se nazýwal, a měl proto četná města říšská k swé pomoci. Poněwadž stál we přízni také u dworu papežského, počínaly se již tehdáž jakési tajné pikle mezi ním a některými pány českými strany pod jednau, kteří, jak on aspoň dáwal wědéti císaři Fridrichowi, byli hotowi wstaupiti do služby císařowy k wálčení se swým králem.[22]) Následkem tohoto od-

[21]) *Theiner Monum. Poloniae* II. 130.

[22]) *Palackého Urkd. Beiträge* oc. 263, kdež prawí Albrecht, že ho došlo poselstwí, „wie ettlich zu Beheim unsers glawbens (to jest owšem pod jednau) sich bestellen lassen und Seiner Gnad hylfen wollten; ob sie aber Sr. Gn. in soldes weis nicht bestellen wolt, dass sich dann S. Gn. verschriebe, sich on sie nicht richten zu lassen.“

1462 poru markrabí Albrechta *sešlo se sjezdu we Znojmě*, který měl býti o sw. Dorotě, a na místě toho byl umluwen jiný sjezd mezi králem Jiřím, wéwodau baworským *Ludwíkem* a arciknížetem hornorakauským *Albrechtem VI* w *Budějowicích*, owšem ke společnému opatření se jich proti společným nepřátelům. Král Jiří odebral se tam asi w polowici měsíce Unora, pojaw s sebau biskupa Olomauckého a Jana z Rabšteina probošta Wyšehradského, nepochybně pak také wíce jiných dwořanů swých. Mezitím byl přijel legat arcibiskup *Jeronym* asi ku konci měsíce Ledna ke dworu císaře Fridricha we Hradci štyrském, kamž byl také král Jiří wyprawil posly swé k opětnému wyjednáwání. Císař ubezpečowal posly a písemně také krále o swé dobré wůli k dalšímu rokowání, a legat papežský, jehož úkolem bylo prostředkowání mezi wálčícími stranami, odebral se k tomu osobně do Budějowic, kamž přijel dne 19 Unora. Ku přimlauwání jeho král Jiří i Ludwík wéwoda baworský swolili k opětnému sjezdu mírnému w Praze ke dni 4 Dubna toho roku, ku kterému měl císař poslati plnomocníky swé a také legat mínil přijeti. Ale poněwadž Albrecht markrabí mezitím we wálce pokračowal s plným důrazem a také na slowa císařowa nebylo lze se bezpečiti, nelenil král s oběma knížaty w Budějowicích přítomnými zároweň usnésti se o příprawy wálečné. Se swolením królowým i arciknížete Albrechta wéwoda Ludwík hned tudíž we Budějowicích jal se najímati lid jízdný i pěší z Čech i z horních Rakaus do wálky s markrabím: smluwami pak před legatem nepochybně tajenými slíbil král wéwodowi poslati pomocné wojsko, které mělo asi do polowice Března překročiti přes hranice české, Albrechtowi rakauskému pak, jednati s císařem o postaupení jemu dolních Rakaus ano dle okolností i pomoci wojenské k tomu poskytnauti (4 Břez.). Zdali legat Jeronym jednal co s králem w Budějowicích we příčiné Wratislawských, o tom nemáme zprávy; není to wšak podobné, protože konečným wyprawením poselstwa českého do Říma byla prozatím příčina k tomu odstraněna.

Brzy po nawrácení krále Jiřího z Budějowic do Prahy psali mu wéwodowé saští Fridrich a Wilém, nawrhujíce opětný

sjezd w Mostě, na kterém by se prostřednictwím jejich jednalo 1462
o mír s kurfirstem Fridrichem brandenburským. Král swolil k tomu (25 Břez.), a ustanowiw den na 28 Března, poslal do Mosta opět pana Zbyňka z Hasenburka, s ním pak Jana z Kolowrat, Matauše Šlika a Jošta z Einsidle, k nimž se připojil také Heřman Sirotek purkrabí Mostský. Wyjednáwání se počalo teprw dne 11 Dubna, a wedlo se toliko mezi těmito zřízenci králowými a raddami wéwod saských, wšak bez poslání k tomu od kurfirsta brandenburského, který wéwodám saským oznámil toliko swé náwrhy. Ani tentokrát se nedocílilo konečného dohodnutí. Nawrženy byly jen tři jisté spůsoby dalšího přičinění se o to, které obapolní poslowé wznesli na krále Jiřího s jedné strany, na kurfirsta brandenburského se strany druhé. Král rozhodl se přijmauti cestu tu, aby dle ustanowení jednoty zawřené mezi ním a kurfirstem brandenburským roku 1459 jmenowáni byli od každé strany tři raddowé k nowému sjezdu, kteří by se pokusili o narownání konečné. Sjezd ten měl býti w Beeskowě w dolní Lužici při samém pomezí markrabství brandenburského na začátku měsíce Čerwna toho roku. Kurfirst brandenburský dal k tomu swé swolení (5 Kw.).

Mezitím byl minul den ustanowený ke sjezdu w Praze, a se sjezdu toho sešlo,[23]) patrně pro zatwrzelost Albrechta markrabí brandenburského, kterému se wždy ještě pokoje nechtělo. Král Jiří byl mu již ze sjezdu Budějowického znowu wypowěděl wálku, a wyprawil dle tamějšího slibu swého wojsko ku pomoci Ludwíkowi baworskému wedením *Lwa z Rožmitála*. Sbírání wojska dálo se u Prahy w druhé polowici měsíce Dubna; na začátku měsíce Kwětna bylo již za hranicemi, a stálo potom, pokud známo, dne 19 a 20 Kwětna w poli u *Wunsidla* za Chebem. Král Jiří sám mezi zbrojením tím nastaupil na cestu do Hlohowa w dolním Slezsku, kdež měl držán býti osobní sjezd jeho s králem polským Kazimírem při sklonku

[23]) Dne 5 Dubna myslili ještě Wratislawští, ze legat bude w Praze, a poslali tam k němu tajemníka swého Jana Weinricha, kterýžto wšak tam ho nenašel. *Markgraf. Politische Correspondenz Breslaus* I. 83. 84.

1462 roku předešlého umluwený. Dne 25 Dubna wyjel z Prahy s četným průwodem, a nacházel se o dwa dni později (27 Dub.) w Chabařowicích blíž Austí na Labi.[24]) odkudž newíme kterau cestau se ubíral do Lužice a dále (nejspíš přes Zhořelec) do Slezska. Dne 14 Kwětna wjel do *Hlohowa*, a dne 18 Kwětna přijel tam, od něho slawně uwítán, *král Kazimír* s průwodem neobyčejně nádherným a četným, asi 5000 lidí. Král Jiří měl s sebau několik knížat slezských, dwa biskupy, Jošta Wratislawského a Tasa Olomauckého, z panstwa českého pak jmenowitě Zdeňka Konopištského, Zbyňka Zajíce z Hasenburka,[25]) Albrechta Kostku a jiné. Králowé pobyli spolu třináct dní w jednáních a weselostech, a zawřeli přátelský spolek mezi sebau na základě předešlých umluw Bytomských, ku kterým přidáno zwláště, že sobě slíbili pomoc wzájemnau proti Turkům se wší mocí swau i swými osobami. Pře o wěno králowny Alžběty odložena jest nowě na celý čas žiwota krále Jiřího, a za to na takž dlauho král český odřekl se nároků na Oswětim, Zator a jiná panstwí slezská, která se toho času nacházela w držení polském. Dne 30 Kwětna odjeli obadwa králowé z Hlohowa, a král Jiří zajel odtud do *Lužice*. Tam se bezpochyby w ustanowený čas raddowé jeho a raddowé kurfirsta Fridricha brandenburského sešli w *Beeskowě*, i docílilo se nyní bez wšelikých nesnází konečné narownání mezi nimi o wěci sporné. Již dne 5 Červwna měl následkem toho král Jiří osobní sjezd s kurfirstem Fridrichem w *Kubíně*, kdež dokonán jest mír mezi nimi na základě wýplaty dolní Lužice ze zástawy u kurfirsta. I tato země nawrátila se tudy pod panstwím Jiřího ku koruně české.

[24]) Zpráwa o tom u Bachmana, *die Wiedervereinigung der Lausitz mit Böhmen* 104. S udáním dne jest wšak w odporu dání dopisu krále Jiřího k Wilémowi samému z Prahy dne 26 Dubna u *Bachmana Urkunden* ɔc. 343.

[25]) Musí se totiž rozuměti Zbyněk místo Wiléma mylně tak nazwaného u Dlugoše (V. 343).

b) Do smrti papeže Pia II. 1462

(1462—1464.)

Za přebýwání swého we Hlohowě král Jiří bezpochyby wěděl již o pořízení *poselstwa českého w Římě*, kterým se počala nowá pro národ český osudná doba jeho panowání. Poselstwo toto bylo se na cestě swé zastawilo we Wídni, odkudž císař Fridrich III poslal dle slibu swého zwláštního posla od sebe ku podporowání jeho žádosti, jménem Wolfganga *Forchtenauera*. Císařský posel tento jel, jak se zdá, něco napřed; neboť přijel dne 8 Března do Říma, poslowé čeští teprw o dwa dni později (10 Břez.). Třetí den po swém příchodu (13 Břez.) měli dwa toliko nejpřednější z nich, Prokop z Rabšteina a Zdeněk Kostka *saukromé slyšení* u papeže, we kterém oznámili, že jsau posláni, aby učinili slib poslušenstwí dle obyčeje jiných knížat a králů, a žádali ustanowení dne k tomu. Papež hned na to odpowěděl, že mu nesluší přijmauti od krále jejich poslušenstwí jako od jiných, protože není s králowstwím swým w jednotě církwe, nýbrž oddělen od ní w řádech: zmínil se o přísaze jeho před korunowáním, twrdě, že jí nesplnil, protože prý posud trpí přijímání pod obojí spusobau, králowna že posud chodí na kázání zlého člowěka Rokycany, a král sám že byl o Božím těle (rozumí se předešlého roku) na kacířské processí Rokycanowě. Protož prawil že musí král prwé splniti, co přisáhl, a poslowé aby učinili přísahu, že tak bude. Když páni oba jednomyslně odpowěděli, že nemohau učiniti ničeho, co jim nebylo poručeno, řekl, že jim wydá *čtyry kardinaly*, aby s nimi jednali. Byli k tomu ustanoweni Bessarion patriarcha Nycejský, Jan Carvayal, Mikuláš Kusa a čtwrtý neznámo který. Dwa posledněji jmenowaní byli Čechum ze předešlých časů již známi co úhlawní protiwníci kompaktat. Již nazejtří dne 14 Března měli s nimi třemi toliko rozprawu opět jen Prokop z Rabšteina a Zdeněk Kostka w příbytku Bessarionowě. Kardinalowé wedli tauž řeč jako papež, wytýkajíce to králi, že u swého dwora trpěl přídržící se swátosti pod obojí jak swětské tak duchowní, že králowna jeho zjewně přijímá pod obojí spusobau, král sám

1462 pak prý kterak přijímá, w tom se tají. I oni winili krále z nedržení slibu, a žádali na poslích, aby wše co se týká těch rozdílu w náboženstwí, prostě položili do rukau jejich i papeže. Opět odpowěděl Prokop z Rabšteina we jménu obau, že s jiným nejsau posláni než aby učinili poslušenstwí a přednesli některé prosby; ty že budau Zdeňkem Kostkau a mistry šířeji wyloženy. To uslyšewše, oznámili jim kardinalowé, že žádným spůsobem nebude slib poslušenstwí přijat, leč budau prwé prosby ty oznámeny.

Prokop z Rabšteina a Zdeněk Kostka nawštíwili dne 16 Března kardinala *Bessariona*, a odewzdali mu zwláštní list králůw k němu psaný, přitom pak omlauwali krále z toho, co mu wyčítáno o processích: žeť nechodí pokaždé s Rokycanau, nýbrž jindy zase s processí na hradě Pražském: žeť ponéwadž dwojí jest lid w Čechách dle náboženstwí, král musí se s obojím snášeti; kdyby jedné straně nadržowal, bylo by se báti sprotiwení druhé. Kardinal nechtěl tomu dáti místa. Bylo ty dni práwě (13 Břez.) přijelo poselstwo nowého krále francauzského *Ludwíka XI* do Říma, po kterém on odřekl se zwláštních práw we wěcech církewních, dle tak zwané pragmatické sankcí, w zemi swé, o něž byl dlauhý spor za jeho předchůdce. Kardinal stawěl jeho za příklad: žeť odřeknutí to učinil s odporem mocné strany; jak přemohl on tento odpor, žeby dowedl také král Jiří, kdyby měl k tomu wůli. Podobnau řeč měl s oběma pány o dwa dni později (18 Břez.), když žádali, aby jim zjednal konečné slyšení u papeže.

Nazejtří potom (19 Břez.) papež sám powolal Zdeňka Kostku samotného k sobě u přítomnosti kardinala Kusy a jiných několika wyšších dustojníků i měl s ním rozprawu o kompaktatech, we které předkládal mu důwody, že jsau kompaktata neplatná, a kdyby i moc měla, wšak že jest w moci papežowě zrušiti je a naříditi jinak; ano prohodil i hrozbu: Neučiníteli, jak se wám rozkáže, zkažen bude i král i králowstwí; a wíte, že to mohu učiniti. Proti tomu Zdeněk Kostka prawil, že myslí Čechowé, držíce kompaktata, wždycky býti w poslušenstwí a w jednotě církwe, poněwadž jest to umluwa s koncilem Basilej-

ským. Papež pokaušel se potom Kostku osobně pohnauti, aby 1462
se přijímání pod obojí odřekl, lehce mluwě o mistru Jakaubkowi, půwodci toho, jakožto prý muži nedosti učeném: ale bylo i to bez prospěchu.

W sobotu dne 20 Března obdrželi tedy poslowé čeští *weřejné slyšení* w paláci papežském před papežem a dworem jeho. Bylo přítomno dewatenáct kardinalu, mnoho arcibiskupu a biskupu, též jiných duchowních a swětských lidí množstwí weliké. Poslowé čeští předstaupili wšichni pospolu před papeže, totiž oba páni i oba mistři a s nimi také rytíř francauzský Antonin Marini, jakožto spolu s nimi jmenowaný w mocném listě králowě. Dříw než oni, wšak u přítomnosti jich, měl slyšení Wolfgang *Forchtenauer*, posel císařský, jenž přednesl přímluwu od císaře, aby papež pro něj se naklonil k wyslyšení žádostí krále českého. Potom *Prokop z Rabšteina* w čele poselstwa českého učinil *slib poslušenstwí* we jménu krále slowy we zwláštní ceduli položenými a poslům předepsanými. Papež pozastawil se nad tím, že cedule zněla jen we jménu krále, ne spolu we jménu králowstwí. Poslowé wšak hned wzali potaz mezi sebau; při kterém Prokop z Rabšteina wyslowil hotowost swau přiznati se k poslušenstwí we jménu swé strany, zůstawujc Zdeňkowi Kostkowi, chtělli by též učiniti od swých, to jest od strany pod obojí; Kostka wšak rozhodl, aby se stalo ode wšech bez rozdílu, prawě, žeť se jednání děje s powolením wšeho králowstwí: i stalo se tak. Na tom papež přestaw, tázal se, co by poslowé wíce měli přednésti. Tu se jal slowa mistr *Wácslaw Koranda*, kterému bylo uloženo přednésti žádost o stwrzení kompaktat. Učinil to řečí dosti dlauhau, zwučným hlasem we přímém postawení proti papeži přednesenau, která se zachowáním formy pokorné, jak wyžadowal spůsob při wysokém dwoře papežském, nicméně jasně a rázně naznačila stanowiště Čechů w té wěci stále zachowáwané.

Počaw wyprawowati o počátku přijímání swátosti pod obojí spůsobau w Čechách i na Morawě, které nazýwal prawdau z písem swatých oswícením ducha swatého poznanau, představowal, že obyčej ten nebyl přijat ze žádné příčiny lehké, nýbrž

1462 z oprawdowé nábožnosti. Proti tomu že hned někteří ducha wzpurného powstawše prawdu tu bludem nešlechetně nazýwali a jí se protiwili; z toho kterak pošlo, že císař Sigmund a knížata okolní s náramnými wojsky na Čechy se obořili, zemi kazili, muže i ženy ukrutně trápili a hubili; čemuž když Čechowé k obraně swé na odpor se postawili, pomocí Boží nejednau ale mnohokráte w malém počtu wítězstwí nad welikým množstwím jsau obdrželi; z toho wšak že nebyli nikdy srdce neustupného, nýbrž hotowi wždy naučení lepší přijmauti, a protož ustawičně ač dlauho marně swobodného slyšení žádali, až dostalo se jim se schwálením papeže Eugenia před sborem Basilejským: s tím že konečně zawřena jsau kompaktata. Řečník připomínal, že listy na umluwy tyto, nejen od poslů koncilia, nýbrž i od sboru samého pečetmi stwrzené, má král neporušené w moci swé, poslowé pak že přinesli s sebau přepisy, jež každau chwíli hotowi byli ukázati. Kompaktata že přinesla pokoj a swornost mezi Čechy a okolními národy; následkem zawření jich že byl císař Sigmund přijat od Čechů za krále a pána, pročež wysokými sliby a přísahami i zápisy zawázal se je zachowáwati a hájiti, tak pak učinili též nástupci jeho, král Albrecht, král Ladislaw i nynější král Jiří. Představowal dále, s jakau zwláštní maudrostí král Jiří, šetře rownosti mezi stranama dle kompaktat, zemi swau uwedl w pokoj a utišení, jakého staří lidé nepamatují od wěku, a kterak také k upokojení zemí okolních nešetřil práce a nákladů. Nyní že znowu mnozí tak domácí jak cizí powstáwají proti umluwám těm a Čechy a Morawany jich se přídržící tupiti a tlačiti počínají, prawíce, že to s powolením a z náwodu této stolice apoštolské činí. Králi ani králowstwí že nezdá se k wíře podobné, by kdy od takowé studnice milosti skutek tak nemilostiwý a ukrutný mohl pocházeti. Kdyby to nemělo býti staweno, tehdy že strach jest, aby horší zlé nepřišlo, než prwé bylo, a protož že mají král a králowstwí doufání k swatému otci, že křiwdy tyto stawí, a prosí tedy opět, jak bylo již jednau před léty nemnohými jiným poselstwím žádáno (1447), aby to, co s posly koncilia Basilejského bylo wyjednáno, koncilem samým potwrzeno

i papežem Eugeniem pochwáleno, ještě lépe utwrdil a dokonal. 1462

K řeči této, z níž mnozí přítomní nemálo se horšili, odpowěděl *papež Pius* sám promluwením obšírným téměř dwě hodiny trwawším, které bylo jistě skwělejší než mistra českého pěknau latinau klassickau, na které papež mnoho sobě zakládal, ale na mnoze jalowé, poněwadž welká část nenáležela k wěci. Pronesl předně něco zdwořilých slow o císaři a o wzácnosti přímluwy jeho, též o maudrosti krále Jiřího. Potom wypisowal zemi českau a přednosti její i národu českého, wyprawuje, co w ní widěl na swé cestě ke sněmu Benešowskému roku 1451; mluwil mnoho o dějinách Čechů od času Libuše a Přemysla až do krále Jana slepého, císaře Karla a syna jeho Wácslawa, za něhož kterak se počaly šířiti bludy Wiklefowy, powstal Hus a Jakaubek a šířilo se kacířstwí; líčil potom též hrůzy wálky Husitské a wálečné skutky Žižkowy a Prokopowy, popíraje wšak, že by se měli Čechowé chlubiti z čeho pro swá wítězstwí tehdejší, ježto se pauze stala z dopuštění Božího. Přešel potom na kompaktata, a popíral platnost jejich týmž spůsobem jako w prwní rozprawě saukromé s Prokopem Rabšteinským a Zdeňkem Kostkau, rozbíraje swým spůsobem čtyry artikule Pražské, ne we znění, o jaké se bylo stalo dohodnutí mezi mistry českými a koncilem Basilejským, ale s podkládáním smyslu ledasjakého.[26]) Konečně nawrátil se k poslušenstwí učiněnému králem Jiřím, a prawil weřejně jako předtím

[26]) Pozoruhodné jest, jak welice proti mysli byl duchowenstwu tehdejšímu, zwláště wlaskému, artikul o smrtelných hříších. Papež prawil o něm we swé řeči: Třetí artikul, aby zjewní hříchowé, jakožto něwěstky, kostky, tance, krčmy oc. žádným během nebyly dopauštěni, ale wšelikterak stawowáni. Pohleďte bratří a synowé! proti čemu se Čechowé zastawují a co chtie, ježto cierkew swatá nemóž býti bez toho, an swatý Augustin prawí: Odejmi newěstky, a naplníš wšecko cizoložstwem. Nenieť k prawdě podobný ten artikul český; neb by newěstek nebylo, mnohé by zlé přišlo, kteréž owšem wyprawowati nenie slušné. — Artikul o stawowání hříchů smrtelných měl wšak u Čechů mnohem širší wýznam; neboť wztahowal se také na weškerau swatokupeckau neprawost we správě církwe panující; o tom se papež Pius nezmínil ničím.

1462 w rozprawě oné saukromé, že král nesplnil slibu swého daného pod přísahau před korunowáním, a protož že opětný jeho slib poslušenstwí nemůže přijat býti za dostatečný, pokud ho nestwrdí skutkem. O žádostech přednesených posly, ač se dosti zřejmě již byl wyslowil proti nim, prawil, že se poradí s kardinaly a dá odpowěď konečnau, jakž podlé swé cti bude nejwíce moci ku prawému prospěchu krále a králowstwí.

Dne 22 Března byl pan Zdeněk Kostka s oběma mistry požádán do domu kardinala Bessariona, u něhož byli tři jiní kardinalowé, Carvayal, Kusa a kardinal Rouenský. Mluwil k nim *Jan Carvayal*, bera sobě základ ze slibu poslušenstwí od nich učiněného, že když jej učinili, měli by w něm státi a přichýliti se k jednotě církwe, zwláště pak pan Zdeněk žeby měl krále k tomu míti, aby bludowé, kteří podnes trwají w Čechách, byli wypleněni. Doufáme, odpowěděl pan Zdeněk, že stojíme, jakož jsme i prwé stáli w swatém poslušenstwí, poněwadž to co Čechowé drží ze smlauwy s koncilium Basilejským, neodlučuje jich od jednoty církwe. Co se bludů týče, prawil, že král jak wůbec známo pečliw jest wykořeniti je hned we prwním začátku, nedopauštěje, aby se rozmáhaly. To bylo práwě rozdílné hlediště, i odwětil tedy kardinal, že prosbau o kompaktata odchylují se Čechowé od jednoty, a poněwadž prý poslušenstwí učinili bez wýminky, měli by uposlechnauti rozkazu papežowa a tuto při w jeho ruce dáti. Poslowé odpowěděli jako w předešlé rozmluwě s kardinaly, že neměli k tomu moci: a když jim kardinal horliwěji přimlauwal, aby se lépe rozmyslili, wyžádali si času na rozmyšlenau.

Po čtyrech dnech (26 Břez.) měli opět schuzi w domě kardinala Bessariona, kdež krom něho byli přítomni Jan Carvayal, kardinal sw. Sixta a Wawřinec biskup Ferrarský. Krom pana Kostky a dwau mistrů přišel také Prokop z Rabšteina a též posel císařský. Poslowé čeští oznámili, že ani nyní jinak nemohau powěděti, než že, co jim bylo poručeno, již učinili slibem poslušenstwí a předložením proseb, jiného že jim wíce nesluší než wyslyšeti odpowěd, která by jim dána byla, a o ní zpráwu přinésti: ať pak bude k žádostem jejich

swoleno neb nebude, Čechowé že budau i potom we swatém 1462
poslušenstwí státi, jak powždy stáli a stojí. Kardinal Carvayal počal wyprawowati o swém někdejším poselstwí w Praze a odwoláwati se na rozprawy s Rokycanau, kterak prý k otázce jeho, mohlliby kompaktaty pokoj w Čechách zjednán býti, Rokycana sám toho netwrdil, prawě, že ti kteří přijímají pod jednau spůsobau, toho nikoli neodstaupí;[27]) protož tedy odwozowal kardinal že lépe jest, aby se Čechowé prostě s řádem ostatní církwe srownali. Přimlauwal pak opět zwláště Zdeňkowi Kostkowi, aby učinil prohlášení před papežem a dworem jeho, že když žádosti Čechu o kompaktata splněna býti nemohau, oni slíbiwše poslušenstwí, poddáwají se rozkazu papežowu, aby on, jak nejlépe zná, pokoj w králowstwí jejich opatřil. Přimlauwání toto bylo wšak i nyní marné: Zdeněk Kostka setrwáwal přitom, že neměl plnomocenstwí, aby co takowého učinil: radil wšak, aby papež poslal někoho učeného nebo i wíce jich do Čech, nechať se pokusí, zdali dají se Čechowé a Morawané důwody přeswědčiti o neplatnosti a neužitečnosti kompaktat. Jinau cestau, na kterau ukazowaly řeči kardinalu, prawil, že nezdá se mu, by přišlo k takowému poslušenstwí, jakož chce otec nejswětější, ale spíše že přijde k bauřkám a nesnázím: lid

[27]) Kardinal mluwil wíce o Rokycanowi i také o mistru Příbramowi, jako by byli s ním w Praze w důwěrné rozprawě dosti pochybně se wyslowowali o potřebě přijímání pod obojí spůsobau, ano Příbram že se i wyznal, že to blud jest. Zpráwa Korandowa o poselstwi českém tak o tom wyprawuje: Potom jsem mluwil (t. Carvayal) Rokycanowi: Ty móžeš snadně, ač chceš, přiwésti k jednotě cierkwe. Odpowěd Rokycanowa: Bych nekázal toliko o tom mnoho, mohlo by něteo býti; ale že jsem mnoho kázal, jakž jsem počal, o přijímáni pod obojí spósobů, těžko mi jest jinak udělati, a snad málo by jich bylo, ježto by mi wěřili. Tyto wěci i jiné, kteréž on dobře pamatuje, spolu jsme rozjímali a rozmlúwali. Potom přiwolaw Příbrama, mluwil jest jemu též, a on řekl jest, že blud jest přijímati pod obojí spósobů, a slíbil jest přede mnú stolici apoštolské poslušenstwie a státi w jednotě s cierkwi. Wěřím, že jest umřel w jednotě cierkwe. Kolik jest w tom prawdy, nelze s jistotau poznati, leč bychom wěděli, co tomu řekl Rokycana, když o těchto řečech kardinalowých zwěděl. Příbram byl již mrtew. Co wíme o jeho powaze a žiwotu, činí twrzení kardinalowo o něm na nejwýš ku prawdě nepodobné.

1462 wzbauřený žeby pak nemohl přemožen býti jinak leč mečem, a to že jest wěc nebezpečná.

Tím bylo wyjednáwání skončeno. Pátý den potom dne 31 Března dal papež poslům českým *konečnau odpowěď* we slawné *konsistoři* u přítomnosti wšech kardinalů a welkého množstwí lidí, asi prý 4000, řečí obšírnau, we které opakowal předešlé duwody, pro které pokládal kompaktata za neplatná, a příčiny, pro které jich stwrditi nemínil, i přidal k nim některé jiné nemálo dutkliwé. Stwrzení kompaktat prý neposlaužilo by jednotě a pokoji w králowstwí českém, protože strana druhá, přijímajících pod jednau, nikdy by k nim nepřiwolila; zustáwal by wždy rozdíl, a toho jinak ukliditi nelze nežli když jedni druhým ustaupí, ale nesluší prý se, aby oni ustaupili, kteří se přídrží starého řádu, než ti, kteří se od něho k nowému odchýlili. Také proto nelze prý k žádosti Čechů swoliti, aby nezhrdli, chlubíce se, že jim dáno za prawdu, jakoby maudřejší byli nad jiné křesťany. A ještě jiný byl duwod, žeby prý stwrzením kompaktat byli popuzeni proti Čechům wšichni sausedé jejich, Němci, Uhři a Poláci: nepřestalit prý by jich haněti, a neměli by pokoje s nimi. Za nedlauho ukázalo se, jak málo stolici papežské záleželo na zachowání pokoje mezi Čechy a sausedy jejich: neboť práwě pro kompaktata nestwrzená popauzela sama sausedů těchto proti Čechům, ač namnoze darmo. Podstata odpowědi papežské byla, že nepřijímá poslušenstwí krále českého, leč skutkem wyplení bludy a zejména přijímání pod obojí spusobau w zemi swé, a že *odwoláwá kompaktata*, jakožto moci nemající.

Po obdržení této odpowědi poslowé čeští se chystali k odjezdu z Říma. Když hned nazejtří, dne 1 Dubna, přišli k papeži laučit se, promluwil k nim ještě jednau na zahradě u přítomnosti šesti kardinalů a jednoho biskupa, ukládaje jim a zwláště Zdeňkowi Kostkowi, aby přimluwili králi a králowně i pánům, aby se přijímání pod obojí odřekli a přiwedli lid k jednotě církwe. Král nechať prý to zkusí a weřejně přijme swátost pod jednau spusobau, k témuž ať má králownu a dwůr swůj a slibuje milost swau těm, kteří jej w tom budau následowati;

lid obecný, který prý krále swého miluje, že bude též následowati; kněží ať zawolá před sebe a oznámí jim wůli swau, i nebudau se moci protiwiti; wšecko pujde snadně. Připomínal též, co někdy rozpráwěl s Jiřím w Benešowě, že necháli kalicha zweleben bude rod jeho. Pakli přikázání jeho král neuposlechne, prawil, že wždy musí králowstwí připraweno býti k jednotě církwe, lépe prý, když se to nestane z přinucení. 1462

Dne 3 Dubna poslowé odjeli, wyjma toliko Prokopa z Rabšteina, který se w Římě zdržel o jeden den déle, byw po wšechen čas rád widěn od papeže Pia jakožto starodáwný jeho osobní přítel. Asi dne 12 Kwětna[28]) přijeli poslowé do Prahy, za nepřítomnosti krále Jiřího, který se tehdáž nacházel na swé cestě ke sjezdu Hlohowskému, a brzy po odjezdu jich papež Pius wyslal za nimi *Fantina de Valle* s širšími nařízeními ku prowedení wůle swé a s dopisy (9 Dub.) nejen ku králi Jiřímu, nýbrž také obzwláštními k Oldřichowi z Rosenberka, k panu Jindřichowi z Kolowrat, k Wratislawským a biskupu jejich Joštowi, k některým knížatům slezským a nejspíš jiným také osobám, s nimiž měl Fantin důwěrně jednati; též pak dal opětné nařízení (10 Dub.) *Jeronymowi Landowi*, meškajícímu tehdy w Budíně, aby jednal dle swého uznání w příčině prodlaužení lhůty Wratislawským. Se wzhledem k tomu, co w Čechách prowésti zamýšlel, jmenowal téhož času také nowého administratora arcibiskupstwí Pražského, doktora *Hilaria z Litoměřic*, děkana Pražského (11 Dub.), co nástupce Wácslawa z Krumlowa, který byl přede dwěma léty zemřel (1460). Byl to člowěk wíce slepým horlením než wědomostmi wynikající.[29]) W mládí byl jej Rokycana žiwil a potom w učení Pražském chowal na swůj náklad; Hilarius wšak brzy potom od něho a od strany pod obojí odpadl, a stal se Pražským kanowníkem.[30])

[28]) Theobald (III. 58) a dle něho Pešina (*Mars Morav.* 726) udáwají 5 Kwětna. *Staré letopisy české* wšak, zřídlo sauwěké, prawí „po welice noci w puol čtwrté neděle", což připadá asi na 12 Kwětna.

[29]) Hilarius ignarus Pragensis decanus, nazýwá jej probošt Wyšehradský Jan z Rabšteina we swém *Dialogu* pag. 38 (wydání Bachmanowo).

[30]) *Eschenloer* latinský 104.

1462 *Fantinus* přijel do Prahy některý den snad prwního týhodne měsíce Červua,[31]) jak se zdá o některý den dříwe, než se wrátil král Jiří sám od sjezdu w Kubíně. Asi dne 14 Červua měl slyšení u krále w přítomnosti také králowny Johanny, a přednesl mu žádosti papežowy, kteréž byly, aby předně král a králowna i synowé a dcery jejich bez odkladu přijali swátost pod jednau spusobau nejinde než we hlawním kostele na hradě Pražském u přítomnosti pánů českých a wšeho lidu; zadruhé aby král wzdálil od dworu wšecky duchowní čili kaplany swé, kteří se dotud přídrželi podáwání swátosti pod obojí spusobau. Fantin twrdil, že duchowní tito nejsau prawí kněží a nemají moci k pusobení swátosti, prawě, že míní to dokázati třeba Rokycanowi do očí. Král žádal po takowé rozprawě, aby mu žádosti tyto předložil písemně, což Fantin krátce potom učinil. Než se to stalo, dal mu král úmysl swůj znáti dosti zřetelně, když třetí den potom o Božím těle (17 Čw.) s králownau i syny swými šel opět jako roku předešlého w processí, kterau konal mistr Jan z Rokycan. Fantin we spise swém trpce to wyčítal králi, a představowal mu welká dobrodiní, která prý prokázala mu stolice papežská, ježto prý od papeže ponejprw nazwán byl králem, když ještě knížata proti tomu se zasazowali, a ježto prý legaty papežowými zjednáno mu bylo poddání Wratislawských (ač Fantinowi nebylo neznámo, že poddání toto mělo práwě zase z wůle papežowy býti zwráceno). Také to měl dle twrzení jeho král pokládati sobě za zwláštní wyznamenání, že papež jeho, Fantina, prokuratora králowa, sobě zwolil za posla k němu. (Bylo to spíše zaměřeno k snížení krále, že papež nikoho wyššího neposlal k němu w tak weliké wěci než pauhého doktora práw a placeného služebníka jeho.)[32])

[31]) Dne 9 Čw. psal z Prahy Wratislawským. *Markgraf Corresp. Bresl.* 103.

[32]) *Gobellinus* (p. 189) wyprawuje, že byl Fantin poslán do Čech k žádosti poslů českých před jich odchodem z Říma; žádali prý „aliquem mitti secum, qui praesens esset, cum regi fieret relatio, et qui mandata pontificis, si videretur, latius explicaret suaderetque regi, ut apostolicae sedis mandata susciperet. Fantinus erat in curia praestabilis jureconsultus natione Dalmata et qui regis Bohemiae procuratorem gesserat. Hunc petentibus legatis haud denegandum pontifex

Wedlé toho Fantin připomínal králi přísahu jeho před korunowáním. a oznamowal. že musí bez dalších odkladu býti skutkem splněna; neb že papež déle w tom jemu ani králowně a rodině jeho showíwati nemíní. Po uwedení žádostí swrchu položených. které byl již austně přednesl. podotkl w záwěrce spisu. že o jiných wěcech na ten čas psáti nemíní; neb že mu uloženo jest. napřed žádati odpowěd na to. co se týče pauze krále samého a králowny a co tedy záleží prostě jen na králowě wuli. 1462

Po obdržení spisu tohoto král Jiří oznámil Fantinowi. že mu dá odpowěd na žádosti předložené za dwa měsíce po slyšení sněmu stawů českých a morawských. jejž položil k tomu w Praze ke dni sw. Wawřince: [33]) přitom pak zároweň žádal. aby mu také ostatní žádosti. jichž se byl dotkl. oznámil. Fantin učinil to podáním králi druhého spisu s podotčením. že papež chce míti o wěcech krále a králowny se týkajících odpowěd bez odkladu. že tedy powolení lhůty do dwau měsíců není w jeho moci. a že to musí proto hned papeži oznámiti. aby činil jak uzná. Žádosti tyto další wztahowaly se ke spůsobu. kterým mělo přijímání pod obojí spůsobau býti wyhlazeno w celém králowství a markrabství. Král měl wydati rozkazy. aby nikde wíce pod obojí přijímáno býti nesmělo. měl zakázati wšeliké pře-

censuit. Missus cum eis est. ut quae acta essent Romae, non regi solum sed baronibus quoque fidelibus in Bohemia nota faceret, si qua fortasse legati subtraherent". — Fantin wšak předně nebyl poslán s Čechy zároweň. nýbrž značně později; a že účel poslání jeho byl jiný. než se zde udáwá. jest zřejmo. Protož také lze w pochybnost bráti, žeby byl býwal poslán k žádosti poslů českých. Pan Zdeněk Kostka byl owšem. jak wýše wyprawowáno. radil. aby papež poslal někoho znamenitého do Čech. jenž by se pokusil důwody odwrátiti Čechy od kompaktat; to wšak bylo něco jiného, a na Fantina přitom sotwa bylo pomýšleno. Dle toho asi musí se také rozuměti slowům papeže Pia w půhoně na Jiřího wydaném roku 1464: Ad instantiam tamen dictorum oratorum id petentium misimus dilectum filium Fantinum decretorum doctorem. nuncium nostrum. qui eum hortari debebat, ut jurata studeret adimplere.

[33]) Stalo se to krátce před 22 Červnem. kteréhožto dne Fantin dáwá o tom zpráwu Wratislawským. W dopise k týmž dne 18 Červena mluwí ještě neurčité, že k nim tak brzy, jak prwé myslil, nebude moci přijeti. *Markgraf Corresp. Breslaus* 106. 107.

1462 kážky, které se dály přijímajícím pod jednau spůsobau; měl jmenowitě saditi we wšech městech konšely ochotné k zachowáwání těchto rozkazů; mistrům Pražským a kněžím mělo býti pod trestem zapowěděno wšeliké hádání o wíru; učení Pražské mělo býti wšem bez rozdílu otewřeno, kteří by neodpírali poslušenstwí církwe. Až by se to wše stalo, že míní papež poslati legata do Čech, který by duchowenstwo uwedl w pořádek, a potom že bude dosazen arcibiskup dle podání králowa, wšak muž katolický a beze wší záwady. Papež slibowal dle udání Fantinowa opatřiti čest nawrátiwších se ku poslušenstwí, aby proto od nikoho zlehčowáni býti nesměli, a také o zabawených statcích duchowenstwa tak nařiditi, aby ti, kteří je drželi práwem zápisným, neutrpěli škody.

Král Jiří znal nyní záměry dworu papežského w jich celosti. Ač se s jedné i druhé strany mluwilo nejwíce o přijímání pod obojí spůsobau, nejednalo se o to jediné, nýbrž o zachowání nebo zwrácení wšeho, co se w Čechách a na Morawě stalo od půl století we směru k oprawě w žiwotě církewním. Kompaktata zawřená s konciliem Basilejským měla býti zbawena swé platnosti nejen pokud se týkala swátosti oltářní, nýbrž také ostatních tří artikulů Pražských, kterými se Čechowé strany pod obojí sprawowali, prowedše oprawy w duchowenstwu dle zásad w nich obsažených. Oprawy tyto zajisté nebyly dostatečné, a proti spůsobu, kterým byly předsewzaty, dalo se namítati wšelicos; to wšak na mnoze pocházelo odtud, že se úřadu duchownímu strany pod obojí nedostáwalo potřebné moci. Byl by jí měl dosáhnauti upřímným prowedením kompaktat se strany někdy koncilia, potom papeže, zejména stwrzením mistra Jana z Rokycan nebo dosazením jiného muže k tomu schopného a zásad těch se přídržícího k arcibiskupstwí Pražskému. Na místě toho byly nyní zásady tyto zawrženy, a bylo patrně w úmyslu papežowu, nejiného než některého protiwníka jich dosaditi na stolici arcibiskupskau a obnowiti tudy w Čechách celau někdejší saustawu swatokupeckau, tak jak byla přese wšecky stížnosti s některých stran prowozowána posud w říši německé a jiných wšech zemích okolních. Král Jiří,

wůdce strany pod obojí za předešlých dwau desítiletí, měl dle 1462
rozkazů papežowých propůjčiti se za nástroj ku prowedení těchto záměrů. Kdyby i nebyl býwal muž pewných zásad, jakž by byl mohl podwoliti se takowému úkolu? Musilť jist býti, žeby se tím znepřátelil, jako někdy císař Sigmund, s wětšinau národu swého w Čechách i na Morawě, kdežto spřátelení se s posawadními protiwníky, zjewnými i tajnými, w Čechách, na Morawě, we Slezsku a w Lužici bylo wěcí při nejmenším nad míru pochybnau. Že si papež představowal wěc býti snadnau aneb spíše twářil se, jako by si ji lehkau představowal, nemohlo králi, jenž lépe znal staw wěcí, nikterak býti prawítkem. Setrwati tedy w čele strany pod obojí a podstaupiti boj s mocí papežskau, bylo odtud jedinau cestau, na kterau král Jiří mohl nastaupiti, ač spatřujeme, že i potom do posledka neopomíjel ničeho, čím by boj takowý mohl ještě býti odwrácen a nebo přiweden ku konci slušným spůsobem.

O *sw. Wawřinci* (10 Srp.) sešel se *sněm* swolaný králem w Praze, ku kterému se dostawili u walném počtu stawowé čeští i morawští obau stran náboženských, strana pod obojí wšak u wětším počtu než přijímající pod jednau. Také biskupowé dwa Tas Olomaucký a Jošt Wratislawský byli přítomni. Prwní shromáždění bylo dne 12 Srpna o čtrnácté hodině, to jest dle nynějšího počtu asi w 9 hodin ráno, we dwoře králowě na Starém městě Pražském. Král Jiří, sedě w majestátě na stolici králowské, po prawici maje wedlé sebe manželku swau králownu Johannu, po lewici pak syny swé, promluwil předně o poselstwu wypraweném do Říma, prawě, že nadál se dobrého pořízení jeho ku prospěchu pokoje tohoto králowstwí, že wšak naděje ta se nesplnila pro překážky jemu neznámé, i kázal poslum samým učiniti zpráwu před sněmem. K rozkazu tomu poslowé obšírně wyprawowali wše, čtauce dílem zpráwu o tom sepsanau, nejprwé Zdeněk Kostka, potom kancléř Prokop z Rabšteina, potom dwa mistři, každý jak se kterého wíce týkalo, kterýmžto spusobem konání zpráwy trwalo několik hodin. Po této zpráwě jal se opět mluwiti král, řka: Diwím se, co papež činí: chce snad králowstwí toto, které skrz kompaktaty

1462 teprw sotwa upokojeno jest, znowu rozdwojiti? Jakž může nám bráti, co nám dáno jest koncilem Basilejským a papežem Eugeniem, předchůdcem jeho? Kdyby chtěl každý papež zrušiti zase, co předchůdci jeho propůjčili, kdož by kdy byl jist práwem swým? Winí mne, že jsem prý neučinil zadost přísaze, kterau jsem učinil před korunowáním. Dám wám ji přečísti. I čtena jest přísaha ta prwotně tajená, o které wšak tehdáž jistě mnozí již wěděli, ježto byla i Wratislawanům projewena we wyjednáwání s legaty papežskými roku 1459,[34]) rowněž pak bylo o ní mluweno s posly českými w Římě. Přísahau tau, prawil král, slíbil jsem kacířstwí hubiti. Wšak wíte, že kacířů nenáwidím, nýbrž stihám je: ale žeby kompaktata naše měla býti kacířstwí, nikdy nebylo mé mínění. Teď chce papež pán, abych přijímal pod jednau spůsobau a žeby mi chtěl lepší králowstwí dáti; ať wí papež, žeť já swé wíry neprodáwám za králowstwí: ale což nám dal milý Bůh poznati, já teď, manželka má i děti moje, pro tu krew welebnau i králowstwí i hrdla stále hotowi jsme složiti.

Řeč tato učinila dojem weliký w celém shromáždění: skoro prý wšecliny přítomné polily slzy. Přijímající pod obojí byli welice potěšeni zjewným takowým přiznáním se králowým k jejich straně: nebo mnozí již o něm pochybowali, poněwadž okolnostmi posledních let nucen byl dílem ukrýwati swé smýšlení. Staupenci strany pod jednau naproti tomu mrzeli se welmi. Král dal potom čísti také majestáty císaře Sigmunda, krále Albrechta i krále Ladislawa na stwrzení kompaktat, též kompaktata sama, a kázaw stawům rozstaupiti se na dwé strany dle swého náboženstwí, tázal se jich, kdyby chtěl kdo proti němu nebo zemi pro kompaktata powstati, zdali chtí mu pomocni býti. Obě strany wzaly potaz, každá pro sebe, a odpowěděl předně pan *Zdeněk Kostka* we jménu strany pod obojí, že králi wysoce děkují za to, že chce s nimi u wíře státi za jedno, a že kompaktata hájiti míní hrdly i statky swými. Od strany druhé naproti tomu nedostal král odpowědi dle přání

[34]) Wiz VI 339 dle *Eschenloera* (latinského) 86.

swého. We jménu jejím promluwil *Zdeněk Konopištský* řka, 1462
we wšem, co se týče pokoje této země, že chtí s králem státi dle slibů swých proti každému, kdož by se protiwil; o kompaktata wšak, kdož by jich potřebowali a jimž by co byly platny, těm že samým toliko rádi přejí se starati. Po něm pozdwihl hlasu ještě obzwláště *biskup Jošt* Wratislawský, představuje králi prospěchy z přízně a škodliwé následky z nepřízně s papežem. Když se wšak toho dne již opozdilo přes poledne asi k nešporům, král odložil další jednání na den zejtřejší, s oznámením, že bude slyšán Fantin, aby powěděl swé poselstwí od papeže.

Král dostal byl zpráwy z Říma, dle kterých Fantin co prokurator jeho byl se mu newěrně zachowal, jednaje k jeho škodě, ač byl od něho placen. Jízliwá powaha jeho byla mu známa již ze předešlého osobního jednání s ním, tak že se nejspíš nadál od něho řečí urážliwých a obáwal se přílišného rozdráždění proti němu we sněmě. Protož hned napřed učinil napomenutí, aby se mu we wykonání poselstwí jeho od papeže nedály žádné překážky, oznámil wšak, že potom míní něco proti němu přednésti jakožto swému prokuratorowi. Fantinowi bylo to powěděno a raděno, aby se zachránil útěkem; čehož on wšak ze studu učiniti nechtěl, pokud by newykonal swého poselstwí. Nazejtří, dne 13 Srpna, když se sešel sněm o též hodině jako dne prwního a w témž místě, král předně žádal na stawích strany pod jednau, aby mu w příčině hájení země pro kompaktaty dali odpowěď určitější, wšak darmo. Odpowěděli prostředkem biskupa Jošta, žádajíce, aby jich k wětšímu zawázání se netiskl, s wýmluwau také, že mnozí páni jejich strany (jakož z Hasenburka, ze Šwamberka, z Kolowrat, z Rabí) nebyli přítomni. Musil král na tom přestati, prawě toliko, že se do nich naděje zachowání se k němu jakožto k pánu swému. Potom uweden jest Fantin a slyšán před celým shromážděním stawů. Jak byli poslowé čeští w Římě we slawné konsistoři slyšeni stojíce, tak nebylo také Fantinowi wykázáno žádné místo k sedění, což od těch, kteří mu přáli, bylo nelibě pozorowáno. Jan z Rabšteina, probošt Wyšehradský, ustanowen byl, aby řeč jeho držanau latinsky wykládal po česku.

1462 *Fantin*, ukázaw předně wěřicí list swůj znějící ku králi i k celému králowstwí a wyžádaw si swobodu mluwení s odwoláním na práwa wyslanců, začal wynášením stolice papežské, kterak že wšichni králowé a země powinni jsau jí poslušenstwím; wykládal, kterak jindy králowstwí české stálo w poslušenstwí, až od něho lidmi zlomyslnými Husem, Jeronymem, Jakaubkem, Rokycanau bylo odwedeno, a přešed potom na kompaktata, prohlásil je we jménu papežowu za neplatná a zrušená s uwedením příčin, na něž se papež sám také byl odwoláwal. Dotkl se potom krále slowy urážliwými, twrdě, že porušil přísahu a že nenáleželo jemu ji wykládati, nýbrž wyššímu, kterému ji byl učinil. Proti tomu ozwal se král prudce, že on we wšem a každému ještě držel přísahu, odwoláwaje se na swědomí swé: kdož by koli chtěl mu proti jeho swědomí co přičítati, buď to i papež, žeby každému wěděl jak odpowěděti. Těchto slow králowých chtěl Fantin užiti k wymknutí se ze swého poměru dwojakého jakožto legat papežský a jakožto služebník králůw, prawě, že o králi newěděl, by chtěl býti hajitelem kompaktat, a proto byl jeho prokuratorem, ale nyní když spatřuje opak, že se tudíž wzdáwá této služby. Neprospělo mu to wšak, nebo král pokládal jej za swého služebníka, pokud se s ním newyrownal a neobdržel propuštění od něho. Pokračuje dále w řeči swé, Fantin opět slowy smělými wyzýwal krále, aby přísahu swau splnil skutkem a přijímání pod obojí se odřekl; potom prohlásil wšecky duchowní české, kteří se obyčeje toho přídrželi, za kněží neprawé, nemající moci k rozhřešowání a ku konání swátostí, též pány a jiné obywatele země za upadlé w klatbu, kteří by chtěli déle kompaktat hájiti; ukazowal, že arcibiskupstwí a jiná důstojenstwí církewní, též privilegia učení Pražského propůjčena jsau od papeže, papež že je může zase odejmauti; ano prawil, i důstojenstwí králowské že jest od papeže dáno, a papež že je odejme králi, jestliže i s králowstwím nepodrobí se jeho poslušenstwí. Na takowau řeč upozornil král sněmowníky, prawě k nim: Páni milí! wšak jste wy mě zwolili za krále a ochránce swého, wy máte moc woliti sobě pána, a powinni jste s ním státi za jedno. Poté Fantin ze shromáždění

odstaupil, král pak dal ještě stawům oznámiti dopisy falckrabí 1462
Fridricha a Ludwíka wéwody baworského, kteří mu podáwali ochotně prostřednictwí swého k wyjednáwání s papežem, aby ruznice tato byla uklizena. Tím se shromáždění weřejné toho dne skončilo. Popolední wšak král w rozprawě saukromé s předními pány, nepochybně zwláště strany pod jednau, stěžowal si na uražení cti swé Fantinem, wytýkal jim, že se ho nikdo neujal, a oznamowal, že urážky oné bez pokárání nenechá. Wíte, prawil, že jsem o čest stál wždy a žádný z předků mých na této stolici králowské od cti neodstaupil; ale na stolici papežské wí se, že seděl nejeden nešlechetník. Užil prý i wíce slow jiných na úkor papežů.

Wětšina shromáždění sněmowního byla naplněna týmž hořkým citem jako král, a když se rozhlásilo po Praze, co se bylo we sněmě dálo, rozezlil se lid obecný, tak že se bylo obáwati krwawých wýtržností, kdyby byl král chtěl Fantina celkem ušetřiti. Protož setrwal přitom, co byl o něm již napřed oznámil, že jej wezme u wýslech jakožto swého služebníka. Hned nazejtří, dne 14 Srpna, *obeslán* jest *Fantin* před krále a raddu jeho, čemuž se bez odporu podrobil.[35]) Dáwána mu wina, že jakožto prokurator králuw slibem a přísahau zawázaný newěrně se zachowal tajnými i weřejnými spisy a jednáním jiným rozličným proti králi jak při dwoře papežském tak w Čechách a w jiných místech za dní minulých, a wedeni na to swědkowé i důkazy písemné, proti nimž obrana jeho shledána jest za nedostatečnau. Král wzal jej proto w kázeň swau, a dal jej odwésti do wězení na radnici Staroměstskau. K radě této byli powoláni také obadwa biskupowé w Praze přítomní: biskup wšak Jošt přišed wzdálil se pokradmu, a odjel hned z Prahy. Ze saudního pátrání proti Fantinowi přišlo podezření také na kancléře *Prokopa z Rabšteina*, že se w poselstwí do Říma jinak chowal než měl: wykládáno mu jmenowitě za zlé, že byl o jeden

[35]) Ad omnem culpam et excessus per nos sibi ut procuratori nostro obiciendos se propria voluntate subdidit et submisit, prawí o něm král Jiří w dopise k papeži dne 27 Října 1462. *Scriptt. rer. Siles.* VIII. 146.

1462 den déle než druzí poslowé zustal w Římě. Král proto téhož dne odňal mu úřad, a wzal jej na rukojemstwí se zákazem, aby newycházel z domu bez powolení jeho. Bezpochyby wšak nemohla naň wina žádná býti dokázána; nebo již nazejtří na přímluwu králowny Johanny propuštěn jest ze záwazku, a potom i úřad jemu zase nawrácen. Mezitím wšak Zdeněk ze Šternberka a jiní páni někteří následowali příklad biskupa Jošta, a odjeli z města. Jen biskup Tas Olomaucký zůstal déle, pokaušeje se o srownání.

Krále Jiřího chowání we wěcech wíry sprawowalo se od počátku zásadau šetření rowného práwa obau stran náboženských na základě kompaktat. Přijímající pod jednau spůsobau neměli nikdy žádné příčiny k stížnostem, žeby byl proti nim nešetřil této zásady. Naproti tomu žádal, aby se i oni jí sprawowali w chowání swém k straně pod obojí, a od toho nemínil upustiti také nyní, pokládaje kompaktaty za platný zákon zemský, byť nechtěl papež platnosti jich uznáwati. Stanowiště to mínil naznačiti zwláště duchowenstwu obau stran, aby z něho newykračowali, a protož hned asi nazejtří po zajetí Fantina nařídil swolání wšeho duchowenstwa do Prahy ke dni sw. Ludmily (16 Září). Z rozkazu jeho daného austně i písemně nowý administrator strany pod jednau děkan Hilarius již dne 17 Srpna wydal nařízení ke wšem děkanům na wenkowě, aby se kněží wšichni, jak faráři tak kaplani, z každého děkanstwí ke dni jmenowanému dali najíti w Praze k slyšení wůle králowy. Duchowenstwu strany pod obojí nařídil podobně mistr Jan z Rokycan. Wedlé toho král ty dni potom dal psáti k městům strany pod jednau w zemích korunních, oznamuje jim, z jaké příčiny byl dal zajmauti Fantina, přitom pak je ubezpečuje, že jak jim byl jindy slíbil zachowati je při řádech církwe Římské, od těch také napotom nikterak tisknauti jich nemíní. [36]) Rowněž psal král ke spřáteleným knížatům německým i snad jiným, wyswětluje jim swé jednání. [37]) Dopisy tyto nezůstaly také beze

[36]) Psaní takowé k Chebským (20 Srp.) u Bachmana p. 531, k Wratislawským (22 Srp.) u Stenzla *Script. rer. Siles.* III. 7.

[37]) Psaní k Wilémowi saskému dne 19 Srp. u Bachmana p. 349.

wšeho účinku. Skoro wšude uznáwalo se aspoň, že král musil ke straně pod obojí weřejně se přiznati pro zachránění horšího.[38]) Toliko Wratislawským byly příběhy na sněmě Pražském o sw. Wawřinci nowým powzbuzením k soptění proti králi. Měwše swé lidi w Praze, kteří podtají pozorowali, co se tam dálo, učinili dle udání jejich již dne 28 Srpna zpráwu k papeži, we které wylíčili wše jak nejčerněji možná, wysypali znowu wšecku hanu jak na krále samého tak na Čechy wůbec jakožto lidi nenaprawitedlné, a s wychlaubáním sebe, že jen oni prý znali dobře newěru králowu a pro ni se byli proti němu zdwihli, žádali přímo, aby papež nejen je, nýbrž wšecky jiné poddané Jiřího sprostil přísah jejich a dal jim na místě jeho jiného krále. 1462

Mezi těmito počátky nowých zmatku w zemích koruny české chýlilo se za hranicemi ku konci we wálce mezi stranami w říši německé. Dne 30 Června toho roku byl jeden ze spojenců krále Jiřího, Fridrich falckrabí Rýnský, zwítězil nad některými knížaty strany protiwné w bitwě u *Sekenheima* na řece Nekaru, čímž jak i jinými menšími ztrátami utrpenými předtím wzbuzena byla při této straně žádost míru, i zjednán jest císařem Fridrichem III *sjezd w Normberce* k wyjednáwání na den 18 Čerwence. Poněwadž bylo jedním ze hlawních úkolu legata papežského Jeronyma Landa prostředkowati ke zjednání míru w Němcích, odebral se za tau příčinau do Normberka, meškaw po předešlém sjezdě Budějowickém brzy při dwoře císařowě brzy w Budíně, kdež jednal o smíření mezi císařem a králem Matiášem. Také král Jiří, jakožto účasten jsa wálky w Němcích, wyprawil ke sjezdu tomu posly swé. Zatím markrabí Albrecht brandenburský usilowal tím wíce w poli o dosažení skwělejších prospěchů; ale naděje úplně jej sklamala; byltˊ i on poražen w bitwě tuhé u *Giengen* od Ludwíka wéwody baworského a spojených s ním bojowníků českých dne 19 Čerwence, tedy na-

[38]) Swědčí o tom sám Eschenloer (w německém wydání I. 202): Vil reden geschahen in allen landen, und das meiste teil sagete und verglimpfte Girsigen, wie er solches bekentniss hette müssen tun umbs besten willen, dass nit die ketzer ergeres tun durften.

1462 zejtří po dni ustanoweném k zahájení sjezdu Normberského. I on tudy musil se konečně nakloniti k míru, a sjezd po rozličných nesnázích skončil se aspoň zawřením *obecného příměří* dne 22 Srpna, mezi kterým mělo o sw. Hawle dále býti jednáno o mír na jiném sjezdu w Řezně. Wojsko české následkem toho wrátilo se z Němec k swému domowu.

Jediná země w sausedstwí Čech, we které posud nebylo pokoje, byly *dolní Rakausy*. Trwalyť tam doposud různice mezi císařem a stawy nespokojenými s jeho wládau. Císaři Fridrichowi bylo to pohnútkau opět k wyhledáwání poměrů přátelských ku králi českému, a králi bylo to whod, protože mu při wzniklé rozepři s papežem záleželo na zachowání míru a přátelstwí se wšemi sausedy, zwláště pak doufal spřátelením se s císařem papeži stížiti prowedení jeho záměrů nepřátelských. K tomu cíli wyprawil dne 26 Září *Prokopa z Rabšteina*, w úřad kancléřstwí již zase dosazeného, k císaři do Wídně, newíme na jisto, s jakau určitau žádostí; proslýchalo se, že chtěl pomocí císaře obdržeti, aby byla kompaktata zůstawena w platnosti až do budaucího obecného koncilia.[39]) Císař Fridrich již dne 1 Října psal papeži, wystříhaje ho, aby se neukwapowal wynášením nějakých přísných nálezů proti králi českému: neb žeby to mohlo zrowna býti na škodu strany katolické w Čechách. Radil, aby spíše poslal některého kardinala co legata k wyjednáwání s králem, a podáwal k tomu swého prostřednictwí, wyslowuje mínění swé, že tím spůsobem docílí spíš něčeho lepšího než newčasnau přísností. Císař zmiňowal se přitom doslechu swého, že prý knížata někteří ucházejí se u papeže

[39]) Píši o tom Wratislawští dne 14 Října 1462 Jeronymowi Landowi do Wídně: Ipse (Georgius) ad imperialem majestatem direxit nobilem dominum de Rabenstein, et sua astutia quaerit, ut informati sumus, quomodo compactata sua usque ad futurum concilium generale valeat retinere. K tomu pak hned dále dokládají: Tenet adhuc captivum eundem dominum de Rabenstein, nec liberum dimittet, nisi circa sanctam apostolicam sedem recta fecerit, quae pridem aspera effecisset. Má to znamenati, že Prokop z Rabšteina ani tehdy ještě nebyl propuštěn ze záwazku; což se wšak nepodobá ku prawdě. *Scriptt. rer. Siles.* VIII. 141.

o udělení sobě koruny české. Toho dokonce zrazowal, ukazuje 1462
zwláště, žeby to bylo také proti práwům jeho a domu rakauského i říše německé.

W Praze mezitím přišel čas ustanowený k welikému *shromáždění duchowenstwa* obau stran dle nařízení králowa. Kněží strany pod jednau dostawilo se k tomu neméně než 714, strany pod-obojí nepochybně ještě wíce. W den sw. Ludmily (16 Září), ku kterému bylo swolání učiněno, král nařídil odklad do dne druhého potom (18 Září). Nazejtří dne 17 Září duchowní strany pod jednau byli wšichni přítomni slawné mši swaté; duchowenstwo druhé strany wykonalo tauž pobožnost dne potomního, w který obojí měli státi před králem. U oněch byl welký strach před tím, co by se mělo díti; myslilit, že je čeká nějaké kruté pronásledowání. Časně ráno při prwním swítání sešli se wšichni w kostele hlawním na hradě Pražském, kdež administrator, doktor Hilarius, napomínal je k stálosti a nawodil, jak by se měli chowati, co kdo měl mluwiti a kdo nemluwiti, aby se wyhnuli wšem hádkám se stranau druhau. Řeč jeho we mnohých ještě wíce wzbudila auzkost, tak že se dali w pláč a wzdychání. Konečně wydali se na cestu, jdauce w processí tři a tři z hradu přes Malau stranu a Staré město až do Králowa dworu, kdež měli býti w hodinu třináctau, dle nynějšího počtu w osm hodin ráno. Duchowenstwo strany přijímajících pod obojí spůsobau s Rokycanau w čele bylo tam již na swém místě o některau chwíli dříwe.

Úmysl králůw byl spůsobem duraznym dát znáti duchowenstwu, a zwláště kněžím strany pod jednau, že mínil kompaktata hájiti mocí swau bez ohledu, byla-li neb nebyla od papeže uznáwána. Promluwil tedy sám ke shromážděným, wytýkaje předně, že co on se staral o jednotu a pokoj dle wší možnosti swé, mezi nimi kněžími wždy dějí se různice, jedni že druhé kaceřují, odpírají pohřbu mrtwým a jiného mnoho zlého činí. Káral zadruhé, že poskwrňují kněžské důstojenstwí swé obcowáním s podezřelými ženštinami, hraním a jinými neprawostmi; nenechajíli toho, že se bude on musiti chopiti prostředku, když saudce duchowního nad sebau nemají. Zatřetí

1462 kázal jim, aby se sprawowali kompaktaty a pod žádnau wýmluwau proti nim nejednali: nebo ježto ku prospěchu jednoty a pokoje w zemi stwrzena jsau jeho předchůdci, Sigmundem, Albrechtem i Ladislawem, že také on nikterak jich ujímati nemíní, nýbrž je hájiti a pro ně i až do smrti bojowati. To powěděw, kázal jim, aby wezmauce krátký potaz řekli, chtíli se tak zachowati. Duchowní strany pod jednau poodstaupili, a když se mezi sebau uradili, dal odpowěď we jménu wšech administrator Hilarius. Wyslowowal díky králi za dobrodiní pokoje s mnohau jinau pěknau řečí: omlauwal, co se týkalo nepravostí duchowních, že kdyby wěděl o kterých swé strany, čím se prowinili, z moci sobě propůjčené pokáral by jich; co se wšak týče kompaktat, odwoláwal se k též odpowědi, kterau předešle dali páni strany pod jednau, jim a jejich straně že kompaktat nikdy nebylo třeba aniž jest posud, že co w nich obsaženo jest ku pokoji se wztahujícího, toho rádi se budau držeti, ale prospěchu z nich pro swé spasení že žádného neshledáwají, i wyslowowal tedy důwěru swau, že král kostel Pražský při řádech jeho od církwe nařízených hájiti bude. Obrátiw se přitom k duchowenstwu swému tázal se, zdali tak jest mínění wšech; k čemuž hlasitě přiswědčili. Král nezatajil decela newrlosti swé z této odpowědi, která mu práwě tak nepostačowala jako odpowěď pánů: ale obrátil řeč hned potom na jinau wěc. Ukázal totiž a sám četl dopis jednoho vikáře kostela Pražského, jmenem Michala, we kterém kněz tento sestře swé přijímající pod obojí wypisowal, co se bylo dálo na sněmě o sw. Wawřinci, že prý král zuřil proti legatům apoštolským a sám sebe ohlašowal za kacíře, i wíce podobného. Oswědčowal se král přitom, že se nikterak neprohřešil proti poslušnosti církewní; neb že splnil, co byl přísahal; přijímání pod obojí spůsobau žeť není proti zákonu Kristowu, byť bylo proti rozkazům papežowým, žeť sluší wíce poslauchati Boha než papeže; také že nejal legata papežowa, nýbrž prokuratora swého zrádného a nesprávného: aby tedy nechali přímluw za člowěka toho zlopowěstného (bylot duchowenstwo strany pod jednau předtím wzneslo žádost, aby jej král propustil). K slowům těm

Hilarius se ozwal, wymlauwaje Fantina, že co skutečný legat 1462
byl učinil jen, co mu bylo nařízeno, a podotkl, že mu jakož i druhům jeho není známo, proč byl s hanbau takowau zajat. Takowým rauháním, odwece král, urazil jest důstojnost naši, že kdybys ty co takowého učinil, nižádným spůsobem bych ti toho neodpustil. Potom kázal mu řečeného kněze Michala jmauti a před ním postawiti: což stalo-li se, newíme.

Když po těchto řečech duchowenstwo odcházelo, král, prwé než byli ze dweří, kázal, aby zejtra přišli opět, neli wšichni, aspoň znamenitější neb wětší část. Potom bylo to odloženo až do třetího dne. Když se postawili před králem (21 Září), nebylo jednáno w podstatě o ničem jiném než předešle, zwláště aby se sprawowali kompaktaty, jedni druhých netupili a každý aby poslauchal swých wyšších. Zdálo se, jako by byl král něco wíce zamýšlel a zase toho nechal, i wznikla řeč mezi duchowenstwem strany pod jednau, že prý měli přijíti odkudsi dwa biskupowé a wyswětiti straně pod obojí biskupa u přítomnosti duchowenstwa obojího, ale biskupowé ti že byli zadrženi z rozkazu papežowa. Není to podobno; ale jest možné, že se o prostředku takowém k opatření strany pod obojí w některých kruzích snad opět přemítalo jako někdy roku 1447. Před rozejitím toho dne žalowal Rokycana králi na jakéhos kněze Ondřeje, jejž strana pod jednau pokládala za swého, snad že teprw k ní přistaupil; ale král řekl prý mu newrle: Ty chceš aby tě wšichni poslauchali, a sám nechceš pod nikým býti; což owšem duchowním Hilariowým bylo milo slyšeti.[40])

W málo dnech potom zahájen byl w Praze w čas obyčejný *saud zemský* a držán *sněm*, na kterém wydány rozličné zákony ku prospěchu bezpečnosti w zemi, pořádku w obchodech a o jiných potřebných wěcech (4 Říj.), také pak král zasedal na saudě zwláštním komorním, maje při sobě raddy swé z panstwa jedné i druhé strany náboženské w plném pokoji a swornosti. Byli

[40]) Pohříchu máme zpráwu o celém tomto jednání jen od jednoho kněze strany pod jednau, od něhož se nedowídáme skoro ničeho o chowání duchowních strany pod obojí přitom. Wiz tamže kde posledně VIII. 133.

také z Lužice měšťané *Zhořelečtí* a zemané, mezi nimiž král dne 18 Října učinil rozsudek o rozličné pře týkající se žiwností městských: též *poslowé slezští* za jinými záležitostmi. Byli welmi spokojeni s králem, a chwálili si, že nikdy ještě neměli tak dobrého pokoje jako nyní.[41]) Rozepře jeho s papežem posud mu u nich nikterak neškodila: z čehož Wratislawští, jediní dotud odpurci, měli nemalau starost.[42])

Zatím byla *papeže Pia* dne 14 Září došla prwní zpráwa o událostech na sněmě Pražském předešlém a o zajetí Fantina. Papež hned toho dne psal králi Jiřímu, wytýkaje mu slowy přísnými porušení práwa wyslanců a pohanění tím učiněné stolici papežské i wyzýwaje jej, aby Fantina propustil. Dopis tento přišel do Prahy teprw po skončení sněmu držaného w měsíci Říjnu (25 Říj.); ale již mezitím byli se přimlauwali Ludwík wéwoda baworský a kurfirst falcký Fridrich za *propuštění Fantina*, a král Jiří odhodlal se na tyto přímluwy jej propustiti; což pak po obdržení dopisu papežowa učinil ihned dne 26 Října tím spůsobem, že jej dal bezpečně doprowoditi až do Řezna k wéwodowi Ludwíkowi, od něhož jest doprawen dále do Říma. Král hned nazejtří, dne 27 Října, psal o tom papeži, omlauwaje swé naložení s Fantinem na ten spusob, že jej pokud konal swé poselstwí, až do konce wyslyšel swobodně a se wší úctau stolici papežské dlužnau, po dokonání wšak úkolu jeho že jej wzal u wýslech ne co legata, nýbrž co služebníka swého; tomu že Fantin dobrowolné se podrobil: a poněwadž se z win proti němu, proti manželce jeho a proti králowstwí českému nikterak nemohl wywésti, že jej wězením potrestal, nechtěje

[41]) Wiz *Palackého Urkdl. Beiträge* 281.

[42]) Dne 14 Října psali Jeronymowi Landowi: Vellemus Vestram Paternitatem has nostras aerumpnas attendere nobisque compati, misereri, consulere et moestissimos consolari. Timemus acerrima bella instare, quae praesentia Vestrae Rev. Paternitatis interciperentur. Tota Slesia propter hominem perfidum hinc inde in duas claudicat partes, Sanctissimi domini nostri mandata spectantes (spernentes?) Nam ipse dirigit, promittit et venena sua infundit adeo dolose, quod timendum est, si quanto citius non providebitur, fides et obedientia sancta in Slesia exstinguetur.

nikterak stolici papežskau tím uraziti. S dopisem tím zárowen 1462
nebo aspoň brzy potom král wypravil Jana z Rabšteina, probošta Wyšehradského, w poselství do Říma, kdež nepochybně měl papeži šíře wyložiti běh wěci té a ukázati, že král pro lid jinak jednati nemohl.

První dni po zajetí Fantina byla rozšířena řeč, že jej král dal u wězení mučiti: ale brzy ukázalo se, že to nebylo prawda.[43]) Fantin, když byl z wězení propuštěn, rozšiřowal sám, že jej král byl chtěl otráwiti, a hleděl wšemi spůsoby zohawiti powěst jeho, což nepochybně přičísti jest rowněž jen neukojitedlnému záští jeho proti králi, kterému se byl spronewěřil.[44])

Z poklidu zewnějšího, který panowal při wšem napnutí myslí dojmem událostí těchto, byla Praha jak i země česká wůbec wyrušena tu chwíli nenadálým hřmotem wálečným. Nepokoje w Rakausích byly na se wzaly twář hroziwější náhlým *wzbauřením měšťanstwa Wídenského* proti císaři Fridrichowi, kterýž s manželkau swau a synem pětiletým Maximilianem, maje sotwa asi 400 lidí při sobě k obraně, obklíčen a dobýwán

[43]) Swědčí o tom katolický kněz w dopise asi 18 Srpna 1462 w *Palackého Urkdb.* prawé o Fantinowi určitě: Non est tortus, ut dicebatur.

[44]) Fantin píše Wratislawským dne 23 Května 1463 w dopise welice hanliwém proti králi Jiřímu: Nam postquam corpus meum veneno terrae tradere non valuit oc. (*Scriptt rer. Siles.* VIII. 203.) Myslím, že neli pomluwy Fantina samého, smyšlenky jiné byly pramenem, dle kterého *Gobellinus* (pag. 241) píše o králi Jiřím, že byl k Fantinowi přišel do wězení, a kterak k němu prawil: Vix me contineo, quin te meis manibus strangulem; k čemuž prý Fantinus: Tortorem aliquem exspectabam teterrimum ac vilissimum, qui mihi vitam eriperet; si libet manus regias ad hoc opus extendere, honestissime moriar; sed invidebis mihi hanc gloriam. Jinde nikdež nenacházím o tom žádné zmínky. — *Staré letopisy české* píší, že byl Fantin wězen na Poděbradech; Dlugoš pak zase wyprawuje srownale se zpráwami očitých swědků, že byl uwězen na radnici Staroměstské, ale třetího dne odtamtud odwezen na Karlštein (V. 349); ale obojí zpráwa zdá se býti nedůwodná; nebo ještě 5 Října píší poslowé Zhořelečtí wýše zmíněni z Prahy k raddě swého města, že byl Fantin ještě i tehdáž zawřen w Praze na radnici: Doctor Fantinus siczet noch uff dem rathuse, und sein caplan hoffit, her werde noch vliessiger vorbethe und herzog Ludwige botschaft vorkommen. *Palackého Urkd.* 281.

1462 jest na hradě swém Wídenském. Obecný lid byl tak náramně popuzen proti němu, že byl strach o žiwot jeho, kdyby neodolal. S měšťany wzbauřenými spojila se nespokojená šlechta, a přitáhla s branným lidem swým k Wídni; opět pak wolán jest bratr císařůw Albrecht na pomoc, který wždy dychtil po panstwí nad dolními Rakausy. W největší tísni swé císař hledal opět pomoci od krále českého. Tajným poslem, který se dostal wen z hradu, dorozuměl se s raddami swými, přebýwajícími w Nowém městě Wídenském, z nichž jeden, *Ondřej Baumkircher*, z rozkazu jeho dal se w poselstwí na cestu do Prahy. Jízdau zcela neobyčejně rychlau, na které prý třidcet koňů umořil, wykonal cestu tuto, tak že přijel do Prahy dne 29 Října odpoledne;[45]) hned pak předpuštěn ku králi, přednesl mu prosbu o spěšnau pomoc. Král Jiří byl již na zpráwy o tom, co se w Rakausích dálo, psal Wídenským i císaři, chtěje se pokusiti o smíření: ale Wídenští nedali mu odpowědi, a dopisu jeho k císaři nedopustili dodati. Nyní, rozmysliw se krátce, slíbil pomoc wší silau swau, a ještě téhož dne wydal nařízení *weřejné hotowosti* k pánům, zemanům i městům, aby byli připraweni do pole na zawolání; již pak nazejtří (30 Říj.) wyprawil syna swého *Viktorina* napřed se 600 jezdci, přidaw mu k ruce Zdeňka ze Šternberka a Zbyňka Zajíce z Hasenburka. Dne 5 Listopadu bylo potom ustanoweno místo k sbírání pole z Čech i z Morawy u Znojma ke dni sw. Martina (11 Listop.), a již dne 8 Listopadu král sám wytáhl do pole, s ním také Pražané s brannau mocí swau.

Kníže *Viktorin*, táhnuw též přes *Znojem* a obdržew tam posilu w několika tisících mužů od pánů morawských, obrátil se předně ku *Kremži*, a obsadil město toto na Dunaji ležící (5 Listop.), potom pak také *Korneuburk*, na kterémžto cestě připojilo se k němu asi 500 mužů od pánů rakauských, kteří zachowali wěrnost císaři. Odtud táhl po Dunaji dolů mimo Wídeň až ke hradu *Ortu*, přešel tam přes Dunaj, a spojil se na jižním břehu u *Fišamenta* s wojskem štyrským a korutanským, které

[45]) Umb vesper, to jest asi we 4 hodiny. *Palackého Urkd.* 283.

přitáhlo císaři ku pomoci, s ním pak přiblížil se k Wídni s té 1462 strany řeky dne 13 Listopadu, položiw se nejprwé u wsi *Inzersdorfa.* Již nazejtří potom (14 Listop.) přitáhl s druhé strany král Jiří s wětším wojskem, které se zatím sebralo w ležení u Znojma, ku *Korneuburku*; ale mezitím ještě dříwe byl přitáhl také arcikníže *Albrecht* s mocí swau z horních Rakaus, a wjel do Wídně (2 Listop.), kdež nyní usilowáno jen ještě s wětším důrazem o dobytí hradu, zwláště střelbau prudkau. Král Jiří přede wším mínil pokusiti se o srownání stran, a již dne 16 Listopadu k wyzwání jeho přijel arcikníže Albrecht k němu do Korneuburka k wyjednáwání; když to wšak na ten čas newedlo k cíli, konány jsau od obojího wojska králowa přípravy k *útoku na Wídeň.* Omylem stalo se dne 19 Listopadu, že jakýsi oheň na půlnoční straně města spatřený pokládán byl od wojska Viktorinowa za znamení k útoku dané králem, i udeřilo před časem na zdi a příkopy hradské, bylo wšak po tuhém boji odraženo se ztrátau 142 lidí. Zatím wšak přibýwalo den ode dne wíc lidu k wojsku králowu, a bráněn byl wždy wíce dowoz potraw do Wídně: pročež ochotně přijato již o dwa dni později (21 Listop.) příměří podáwané králem k opětnému wyjednáwání. Za tau příčinau Albrecht podruhé přijel ku králi do Korneuburka, a tam po delších nesnázích ujednána *smlauwa,* kterau se císař měl wzdáti wlády we Wídni a w dolních Rakausích postaupením této země synu swému Maximilianowi, w jehož jméně měl Albrecht wésti spráwu do osmi let a mezi tím časem odwáděti císaři Fridrichowi 4000 zlatých ročně z důchodů zemských. Dne 2 Prosince oznámena jest smlauwa tato císaři, a když k ní ochotně přiwolil, wyweden jest bezpečně ze hradu a prowodín knížetem Viktorinem a čelnými pány českými do Nussdorfa na Dunaji, kdež přeprawen byw přes řeku, uwítán jest od krále Jiřího na druhém břehu osobně a spolu s ním se odebral do Korneuburka.

Když tím spůsobem zjednán byl pokoj w Rakausích, jednalo se na osobním sjezdě císaře a krále w tomto městě také o konečný pokoj w říši německé. Byl sice toho času držán *sjezd w Řezně* k tomu ustanowený, ale i ten jako wšecky pře-

1462 došlé rozešel se (11 Pros.) bez dosažení žádaucího konce; bylť jím opět jen uložen sjezd jiný w Normberce k sw. Jiří roku 1463. Poněwadž se nezdar ten dal předwídati, usnesli se císař a král o sjezd w Praze, na kterém měl císař býti mocným prostředníkem w rozepři mezi králem Jiřím a markrabím Albrechtem brandenburským, král Jiří zase w rozepři mezi císařem a wéwodau baworským Ludwíkem, obadwa pak spolu král a císař (prostředkem radd swých, jež by wyprawili do Prahy) měli učiniti konečné narownání w rozepři mezi Ludwíkem baworským a Albrechtem brandenburským i obapolnými jich pomocníky. Tudíž na sjezdě w Korneuburce i za potomního wícedenního pobytu obau panowníků w *Enzersdorfě* na lowích císař Fridrich zawázal se k jisté peněžité náhradě králi Jiřímu za útraty wálečné na tuto wýprawu, a prokázal mu také jinými skutky wděčnost swau za dobrodiní od něho užité. Odřekl se předně docela určitým spůsobem wšelikého práwa k trůnu českému z někdejších dědičných jednot mezi Čechy a domem rakauským, kteréž tu celkem jsau odwolány; jmenowal mladší dwa syny králowy, Jindřicha a Hynka, jako již dříwe Viktorina, knížaty říšskými: slewil ku poctě králi Jiřímu polowici ze starodáwné powinnosti panowníků českých k říši německé, totiž stawění 300 oděnců anebo wýkupu z toho třemi sty hřiwnami stříbra při jízdách císařů do Říma; a kromě jiných wěcí wíce slíbil mu také wynasnažiti se dle wší swé možnosti o srownání pře jeho s papežem pokojným a přátelským spůsobem. Té příležitosti užili také Pražané k wyžádání sobě milosti od císaře za swé služby, ježto se také jejich branná moc[46]) nacházela we wojště králowě před Wídní. Císař Fridrich *privilegiem* daným tudíž we *Korneuburce* dne 11 Prosince stwrdil wšeliké swobody udělené jim někdy od císařů Římských, zwláště pak *oswobození od cel* w zemích říše německé, a přidal k tomu nowě oswobození od cla neb jakýchkoli jiných dáwek we Wídni, kdykoliby tam přijeli se swým kupectwím. Král Jiří byl se již třetí den

[46]) Cum sua armorum potentia , . nobis oportune et feliciter praesidio et auxilio fuere, prawí se w privilegii tuto práwě zmíněném, jehož original nachází se w archivu městském.

předtím (8 Pros.) rozlaučil s císařem, zůstawiw u něho k dokonání 1462
některých wěcí Zdeňka ze Šternberka, kancléře Prokopa z Rabšteina a tajemníka Jošta z Einsidle, a pobyw potom přes swátky wánoční w *Brně*, konečně dne 2 Ledna r. 1463 wrátil se do Prahy.

Císař Fridrich hned za obklíčení swého we Wídni zároweň s wysláním Baumkirchera do Prahy byl wyprawil jiného posla, kaplana swého Hawla, do Říma ku papeži s oznámením, w jakém nebezpečenstwí se nacházel a že jen od krále českého nadál se pomoci, i se žádostí opětnau, aby papež z té příčiny zanechal wšeho nastupowání na tresty církewní proti němu. Papež Pius byl tehdy již učinil některé kroky proti králi Jiřímu směřující. Již dne 24 Září, málo dní po zaslání dopisu swého ku králi Jiřímu w příčině Fantina, byl wydal *Wratislawským bullu*, kterau, poněwadž prý král nedržel slibů swých, sprošťowal je powinností k němu ze smlauwy o tříletý odklad až do další wůle swé; o něco pak později nařídil nepochybně *Jeronymowi Landowi*, aby se znowu uwázal w úkol již na začátku toho roku jemu wykázaný, wzbuzení totiž nesnází králi od poddaných jeho i sausedů. Arcibiskup Jeronym byl se ze sjezdu Normberského, držaného w Srpnu, nawrátil do Wídně, a odtamtud w měsíci Říjnu odebral se do Řezna ke sjezdu, který tam měl býti o sw. Hawle, ale nezůstal až do skončení sjezdu tohoto, nýbrž dne 3 Listopadu již nacházel se w Lipsku, odkudž toho dne oznámil Wratislawským brzký příchod swůj do jejich města, přijel pak k nim dne 15 Listopadu, přijat jsa se sláwau welikau. Zdržel se tentokrát jen několik dní, maje před sebau další poselstwí do Polska a Pruska k jednání míru mezi králem polským a rytíři německými. Hned wšak dne 19 Listopadu učinil prwní krok ku připrawení odbojného spolku proti králi dopisem zaslaným z Wratislawě k rozličným knížatům a městům slezským i lužickým, kterým slowy owšem opatrně wolenými napomínal je we jménu papeže, aby byli stálí we wíře a poslušenstwí, aby hleděli dobrého dorozumění s Wratislawskými jakožto we wíře obzwláště horliwými a nedali se proti tomu nawésti od kohokoli k ničemu nowému, nýbrž kdyby se přihodilo cos důležitého, hledali rady u otce swatého a jí se spra-

1462 wowali. Dne 21 Listopadu odjel z Wratislawě do Polska; některý pak den potom došla bulla papežowa o zrušení smlauwy tříleté do Wratislawě. Wratislawští děkowali za ni papeži welice dopisem dne 26 Listopadu, ale zachowali ji na ten čas pro sebe, poněwadž předčasné ohlášení jí bylo nebezpečné, a žádali, aby papež prostředkem legata Jeronyma nařídil shromáždění celého Slezska w jejich městě, na němž by wšichni byli napomenuti, aby jim pomáhali a proti nim bojowati nesměli. Mezitím byl se wypuzený kníže Zahanský *Baltazar* obrátil do Říma se stížností na bratra swého Jana, kterému bylo knížetstwí dáno od krále. Papež Pius beze wšech okolků potáhl rozepři tuto před saud duchowní, ustanowiw za saudce buď arcibiskupa Magdeburského, buď probošta a scholastika kapituly Wratislawské, a uložil Wratislawským, když by knížetstwí bylo přisauzeno Baltazarowi, aby mu byli nápomocni k obdržení jeho (23 Listop.). O málo dní později (3 Pros.) psal do Morawy k *biskupu Tasowi*, ku kapitule *Olomaucké* a měšťanům *Brněnským*, *Olomauckým*, *Jihlawským* a *Znojemským*, napomínaje k setrwání w horliwosti pro wíru w podobném směru jako legat Jeronym listem swým ke Slezákům.

Zpráwa o nesnázi císařowě w obleženém hradě Wídenském a žádost jeho, aby nestihal krále českého, byla papeži těžkau ranau jakožto nenadálá překážka w jeho předsewzetí. Odepsal císaři teprw, když měl zpráwu o wybawení jeho, dne 31 Prosince. „O, nešťastný tento náš wěku! o, chatrná Germanie a ubohé křesťanstwo, jehož císaři není jiné pomoci než od kacíře!“ tak bědowal we swém dopise, wyozdobeném dle spůsobu jeho řečnickými figurami dle wzorů latinských klassiků. Ze saustrasti s osudem císařowým, prawil, že skloňuje swau hlawu a dle přání jeho odloží saudní jednání; ale neopominul přitom pobodnauti ho proti Jiřímu, wytýkaje smlauwě jím sprostředkowané, že nebyla, jakau si bylo přáti. Užil prý Čech swé lsti, nedaje císaři ani zahynauti ani zwítěziti. Téhož asi času papež wyslyšew poselstwí *Jana z Rabšteina*, [47]) wyslowil opět nelibost

[47]) Jan z Rabšteina nacházel se již před 21 Lednem na zpáteční cestě z Říma w Benátkách. *Scriptt. rer. Siles.* VIII. 156.

swau ze zajetí Fantina, přitom pak uložil mu napomenauti 1463
krále Jiřího, aby ničeho nebral předse proti Wratislawským: musilť se owšem domníwati, že král sáhne na ně mocí, když jim tříletá lhůta k poddání se plnému docházela.

Téhož obáwali se také Wratislawští, zwláště když se dowěděli, že ku přímluwám císařowým a jiných také knížat papež swolil ke showíwání. Protož žádali papeže (7 Un. 1463), aby jich neopauštěl, představujíce nebezpečenstwí swé a kterak že showíwání takowé bude míti za následek jen wětší zmožení se kalicha a odwrácení obecné od církewní poslušnosti. Mezitím konali wšelijaké příprawy k obraně swého města a ohlíželi se po pomocnících. Legat *Jeronym* dle přání jejich rozeslal druhý list ku knížatům a městům slezským z Piotrkowa w Polsku (24 Ledna) téhož obsahu jako předešlý s wyzwáním k odpowědi, i obdržel odpowědi takowé od několika knížat, zejména od Jana knížete Oswětimského (5 Un.), Přemysla Těšinského (8 Un.), Fridricha Lehnického (10 Un.), Jindřicha Hlohowského (14 Un.) i Mikuláše Opolského (24 Un.). Byly wšecky wíce neb méně ochotné ale rowněž tak opatrné we slowích jako dopis legata samého. Jinak než si legat mohl přáti, odpowěděli zemané a města knížetstwí *Swídnického* a *Jaworského* (6 Břez.). Chwálíce sobě pokoj a blaho, jehož požíwali pod šťastným panowáním pána swého krále Jiřího, oswědčowali swau starodáwnau oddanost ku prawé církwi, a oznamowali, že ji mínili i budaucně powždy zachowati, ale rowněž tak také dle přísah swých zustáwati wěrni králi co pánu swému sprawedliwému a dědičnému, pokud jim žiwoty stačí. Aby se wědělo, oč se wlastně jednalo dle dopisu legatowých, Wratislawští dne 13 Unora konečně dali *bullu papežowu* o zrušení tříleté smlauwy s králem weřejně čísti we shromáždění obce a duchowenstwa u přítomnosti několika knížat slezských za jinau příčinau we městě jejich meškajících, zejména Mikuláše Opolského, Jindřicha Hlohowského a obaudwau Konradu Olešnických. Již předtím byli naléhali na biskupa swého *Jošta Rosenberského*, aby jim slíbil pomoc a ochranu proti králi: biskup Jošt odpowěděl wšak (14 Un.), že nemínil nic činiti

1463 bez určitého rozkazu papežowa, že za tau příčinau wypravil posla swého do Říma, až doposud že wázán jest přísahau králi jako wšichni jeho předchůdci.

Král Jiří po nawrácení swém do Prahy nejwíce byl zaneprázdněn předběžným wyjednáwáním za příčinau sjezdu, na kterém se mělo dosíci úplného skončení rozepří w říši německé. K tomu se stal nejdůležitější krok smířením jeho s markrabím Albrechtem brandenburským, kterýž pohnut ku powolnosti obnowením přátelstwí mezi králem Jiřím a císařem, w měsíci Unoru sám přijel do Prahy: tu pak mezi ním a králem uhoděno jest o wšecko, co měli proti sobě, a obnowena přátelská jednota dle někdejších umluw mezi nimi (14 Un.).

Několik dní po odjezdu markrabowu slawilo se w Praze powýšení synů králowských *Viktorina, Jindřicha* a *Hynka* za *knížata říšská.* Císař Fridrich byl k tomu zmocnil raddy králowy u něho meškawší, Zdeňka totiž Šternberského, Prokopa z Rabšteina a Jošta z Einsidle, kteříž na jeho místě dne 21 Unora na dwoře králowě na Starém městě odewzdali nowě powýšeným knížecí pláště a klobauky s welkými přitom slawnostmi. Synowé králowi nazýwali se odtud *hrabaty Kladskými* a knížaty čili wéwodami *Minsterberskými.*

Toho asi času nawrátil se probošt *Jan z Rabšteina* co posel z Říma, a přednesl králi žádost papežowu w příčině Wratislawských. Král odpowěděl dopisem k papeži dne 3 Března, kterým uwodil jemu w pamět, že moha dobře mocí brannau připrawiti Wratislawské sobě ku poslušenstwí, z powolnosti k němu dal jim tříletau lhůtu, a wyslowil podiwení swé, že chtějí nyní rušiti slib jemu učiněný. Představowal, že jemu jakožto králi není wolno dopustiti jim toho, protože zawázán jest korunu spíše množiti než dáti zmenšiti, a žádal proto, aby je papež napomenul ke splnění jich powinnosti. Mezitím byl císař Fridrich dle swého slibu daného w Korneuburce wypravil zwláštního posla do Říma, Wolfganga *Forchtenauera,* téhož který byl před rokem s posly českými u papeže. Císař přimlauwal se po něm opět, aby papež zanechal saudního nastupowání proti králi Jiřímu, a radil ke srownání se s králem, jak se roz-

umělo, owšem na základě kompaktat.[48]) Jiné přímluwné poselstwo wyprawil dle žádosti králowy také Ludwík wéwoda baworský. 1463

Při dwoře Římském wšak mezitím dojem, jejž spusobily nesnáze císaře Fridricha a wyswobození jeho králem Jiřím, měl trwání jen welmi krátké, a ustaupil nepřátelskému smýšlení proti králi českému tau měrau, že mínil papež již bez dalších ohledů užiti wší moci swé k úplné zkáze jeho. Dřiw než posel císařůw, o jehož poslání se w Římě wědělo, mohl přijeti, a dříwe než došla odpowěd krále Jiřího na poselstwí Janowo z Rabšteina, byl wyprawen nowý legat papežský, *Dominik* biskup *Torcellský*, (13 Břez.) do Němec a zejména ke sjezdu Normberskému, který měl býti držán dle usnešení posledního sjezdu w Řezně, pod záminkau, aby pracowal o smíření stran sobě nepřátelských mezi knížaty, skutečně wšak s úlohau, aby na sjezdě tom nedopustil žádného jednání ku prospěchu krále Jiřího, aby císaře Fridricha a Ludwíka wéwodu baworského od něho odwrátil a knížatům, kteří měli s králem jaké spolky nebo swazky přátelské, zradil wšeliké obcowání s ním jakožto s kacířem a odřezaným od církwe.[49]) Již pak o 14 dní později (29 Břez.) papež Pius wydal bullu, kterau wzal *Wratislawské* pod zwláštní *ochranu stolice apoštolské*, zakazuje wšem knížatům, stawům a obywatelům zemí koruny české pod trestem klatby, aby nebyli králi žádným spůsobem nápomocni, kdyby chtěl Wratislawské nutiti sobě ku poslušenstwí aniž jim jakýmkoli spůsobem ubližowali, nýbrž aby jim byli nápomocni. Arcibiskupu Jeronymowi Kretskému a arcibiskupu Hnězdenskému bylo poručeno wyhlášení této bully a bdění, aby byla zachowáwána; Wratislawským pak ještě zwláště zapowěděno (1 Dub.), aby

[48]) Tak aspoň byli zprawení Wratislawšti, majíce wždy swého stálého jednatele w Římě. Píši o tom dne 19 Unora arcibiskupu Jeronymowi do Polska: Accepimus, quod dominus Wolfgangus Pfortenauer ab imperiali majestate missus Romam proficiscitur petiturus compactatorum confirmationem, quam si Sanctissimus dominus noster renuerit, propria in persona Caesarea Excellentia suam Sanctitatem adire velit et omnino hanc confirmationem habere. *Scriptt. rer. Siles.* VIII. 169.

[49]) *Scriptt. rer. Siles.* VIII. 173. 176.

1463 Jiřímu neprokazowali žádného poslušenstwí. Papež Pius, nazýwaw krále Jiřího ještě w dopise swém o propuštění Fantina dle obyčeje nejmilejším synem swým, w nařízeních těchto mluwil o něm již slowy neslušnými a urážliwými, a w krátce potom zapowěděl kanceláři swé, aby w písemnostech z ní wycházejících Jiří Poděbradský, který prý se chowá co král český, nebyl wíce jmenowán králem bez zwláštního powolení papežowa.[50]) Na přímluwy císařowy, s kterými posel jeho Wolfgang Forchtenauer teprw něco později přijel do Říma,[51]) odpowěděl papež dopisem k císaři, w němž twrdě zásadu, že kdož prý sám od církwe se odtrhne, nemůže w křesťanstwu držeti králowského ani jiného důstojenstwí, kladl krále Jiřího za pohana a publikana, který králem býti nemůze; zamítal proto přímluwu císařowu, aby napomenul Wratislawské ku poslušnosti, protože prý nezawázali se k ní po třech létech Jiřímu co Jiřímu, nýbrž co katolickému králi, kterým on býti přestal: žádal wšak císaře, aby Jiřímu přimlauwal, by se k jednotě církwe skutkem nawrátil; myslíli, žeby se toho mohl od něho nadíti, tehdy že papež ještě prozatím odloží nastaupení na saud proti němu, wšak pod wýminkau, aby mezitím nechal wšelikého stihání Wratislawských a jiných křesťanů.

Král Jiří byl kdysi na začátku měsíce Dubna odjel z Prahy, konaje nejspíš jen nějakau cestu po jiných městech w zemi české.[52]) Zpráwa o wydání bully ku prospěchu Wratislawských nemohla ho prwé dojíti než asi po nawrácení z cesty této do

[50]) *Tamže* 200.

[51]) Čas jeho přijezdu pohříchu není znám; wíme jen, že ještě 15 Března nebyl w Římě (wiz *Scriptt. rer. Siles.* VIII. 179).

[52]) Dowídáme se o tomto wzdálení jeho z Prahy z dopisu purkmistra a konšelů Nowého města Pražského dne 12 Dubna (w městské knize Nowého města A 8) ku králi, jehož začátek zní: Službu naši se wším plným poddáním a poslušenstwím Welebnosti Wašie wzkazujeme, radostně chtiece wždycky slyšeti o Králowské Wašie Jasnosti šťastném zdrawí i brzkém k nám *nawrácení* k utěšení našemu i wšie obci. — Táž wraucnost, která se we slowich těchto jewí, wyslowuje se také w záwěrce: Pán Buoh wšemohúcí rač Waši Jasnost zachowati a množiti we wšem dobrém k šťastnému sprawowání koruny a jazyka českého i ku prospěchu wšie swaté cierkwe.

Prahy, kdež nacházel se, pokud wíme, aspoň 1 Kwětna. Bez 1463
meškání hleděl prostředků, jak zameziti účinky nepřátelského tohoto wystaupení papežowa a jmenowitě zdržeti poddané swé, kteří nebyli strany pod obojí, aby se nedali swésti k neposlušnosti proti němu. Po málu dní odebral se z Prahy předně do *Kladska*, kamž powolal k sobě na poradu biskupa Wratislawského *Jošta* i *Tasu* Olomauckého. Zrowna toho času nawrátil se arcibiskup *Jeronym Landus* z Polska do Wratislawě (12 Kw.), a hned nazejtří dne 13 Kwětna nařídil *wyhlášení bully* we Wratislawi samé i w rozličných jiných místech, zwláště pak wydal rozkaz biskupu Joštowi, aby též učinil. Jošt maje námitky proti tomu přijel k legatowi z Nisy, wenkowského sídla swého, a přednesl mu je, i ač arcibiskup Jeronym nechtěl slyšeti o žádném odkladu ani o sjezdě biskupa s králem, biskup Jošt nicméně odebral se do Kladska, kamž byl král mezitím dojel dne 15 Kwětna. Biskup Olomaucký byl tu již o něco dříwe, wšak dočkaw se Wratislawského a dorozuměw se s ním, odjel hned nazejtří potom. Král, nemaje nikterak na mysli poddati se wůli papežowě, mínil zachowáním strany přídržící se řádu církwe Římské w poslušnosti k sobě ukázati papeži nesnadnost jeho předsewzetí, aby jej pohnul tudy k nějakému narownání; pokud pak toho nebylo, hleděl wěc udržeti na odkladech. Žádal tedy na biskupu Joštowi, aby jednal s legatem, zdali by nechtěl odložiti wyhlašowání bully, poněwadž by král mínil wyjednáwati s papežem a ukázati mu, že nebyl dobře zprawen o přísaze jeho před korunowáním ani o jeho oswědčení na sněmě o sw. Wawřinci; pakli by legat k tomu neswolil, že učiní odwolání k budaucímu koncilii a bude psáti o tom wšem knížatum; té sláwy žeť papeži tomuto nenechá, aby směl jeho i králowstwí české připrawiti k něčemu, co předchůdci jeho nemohli. Zdá se, že hrozil také užitím branné moci proti Wratislawským, ač oprawdowě s tím nespěchal. Biskup Jošt hleděl jej ukrotiti a zwláště zdržeti jej od zmíněného odwolání. Wyhlašowání bully widělo se mu býti předčasné, protože znal lépe než legat Jeronym moc králowu, kterau Wratislawští před legatem podceňowali, a protož byl

1463 ochoten přičiniti se o odklad, i swolil také ku přání królowu, aby držán byl společný sjezd přídržících se kostela Římského z Čech, z Morawy, ze Slezska a z Lužice, na němž by se uradili o prostředky k zachowání pokoje, zásluhau králowau zemím těmto zjednaného, bez ujmy wíry křesťanské. Biskup Jošt, odebraw se po této umluwě s králem do Nisy, psal odtamtud dne 27 Kwětna wšem znamenitým osobám strany Římské do Čech a druhých zemí, a zwal je, aby sobě sjezd takowý položili w některém místě příhodném.

Zrowna toho dne zaslal mu legat Jeronym opětný rozkaz, aby wyhlásil bullu papežowu o Wratislawských. Biskup Jošt odepřel toho opět, a wolán od legata do Wratislawě přijel, wšak teprw když mu na požádání jeho dán byl bezpečný průwod, protože wěděl, kterak byl již proti němu rozezlen obecný lid we městě popuzowaný od wášniwých kazatelů: s ním pak zároweň přijeli také oba Konradowé knížata Olešničtí. Legat, jemuž dal zpráwu o swém jednání s králem we Kladsku, swolal duchowenstwo Wratislawské a konšely, aby se prý s nimi poradil (2 Čw.). We shromáždění tomto konšelé u přítomnosti legata žádali opětowně na biskupu, aby byl s nimi za jedno i aby bullu dal wyhlásiti we městech na swém panstwí: k čemuž Jošt odpowěděl teprw dne druhého (3 Čw.), že se míní napřed poraditi s knížaty slezskými na sjezdě zamýšleném. Tu wšak legat před shromážděním týmž dal mu na jewo swau nelibost, že bez swolení jeho učinil wyzwání ke sjezdu, zakazowal mu sjezd takowý držeti, a nařizowal znowu, aby hned pozejtří jakožto w prwní den nedělní dal bullu wyhlásiti. Wšak i nyní biskup se zdráhal, doufaje dalším wyjednáwáním swým s králem dosíci lepšího účinku, který by byl zmařen, kdyby se tím spůsobem proti němu postawil; ale darmo představowal tuto příčinu legatowi (4 Čw.), kterýž podněcowán od Wratislawských stál na swém, a když neděle minula, nazejtří potom (6 Čw.) dutkliwě jemu odpowěděl. Tu přišlo k zlé hádce mezi nimi w opětném shromáždění duchowenstwa a konšelů, jemuž také obadwa knížata Olešničtí byli přítomni. Když si legat dowolil láti biskupu slowy hanliwými, Jošt pak odplatil mu weršem

z epištol sw. Pawla: „Jsauť Kreťané powždy lháři, zlá zwěř 1463
a břicha leniwá;“ Jeronym Kretský arcibiskup rozlítiw se naměřil naň pěstí, tak že knížata měli co činiti, aby je zdrželi od sebe, konšelé pak opatřili, aby nic o tom newyšlo z domu; neb sice z blízkého Swídnického sklepa byla by mohla pojíti zlá šarwátka. Přimlauwáním knížat Olešnických, kteří znali smýšlení druhých knížat slezských, skoro wšechněch s biskupem se srownáwající, zjednáno jest konečně dohodnutí takowé, aby byl držán sjezd knížat a měst slezských we Wratislawi z moci legata papežského, biskupu pak Joštowi aby bylo wolno odebrati se ku králi Jiřímu a dále s ním jednati.

Arcibiskup Jeronym následkem toho již nazejtří potom (7 Čw.) učinil swolání ke sjezdu tomuto, tak aby držán byl o sw. Petru a Pawlu (29 Čw.): ale jemu i Wratislawským byl tento wýpadek wěci proti mysli, protože si od sjezdu slezského mnoho neslibowali. Jak biskup Jošt tak také druzí knížata slezští a skoro wšecko obywatelstwo s nimi děsili se z nowých těžkých wálek, které se daly předwídati z dalšího běhu rozepře mezi králem Jiřím a papežem, a měli Wratislawským za zlé, že byl od nich papež popuzowán, že se oni stawěli w před jako jediní horlitelé prawé wíry, druzí pak že měli trpěti následky jejich přemrštěnosti. Biskup Jošt wyslowil tuto nechuť hned potom w dopise k papeži samému a ku kardinalu Carvayalowi, a wystříhal je od přílišného kwapení. Wratislawští naproti tomu žalowali papeži na swého biskupa (17 Čw.), a wypisowali mu chowání jeho jak nejčerněji možná. Znajíce smýšlení sobě protiwné w ostatním Slezsku, byli již dne 24 Kwětna psali papeži, představujíce mu potřebu, aby nejen je, nýbrž wšecky katolické obywatele Slezska, Morawy, Čech i Lužice sprostil přísah učiněných Jiřímu a wzal je pod swau ochranu, též aby poslal některého legata kardinala do Němec s mocí k wyhlášení křížowé wálky i aby jmenowal čekance trůnu českého, od něhož by se wšichni mohli nadíti ochrany a pomoci. Nyní opětowali tyto žádosti, představujíce papeži nebezpečenstwí, we kterém se nacházeli.

1463 Dle umluwy s biskupem Joštem i s biskupem Tasem Olomauckým král Jiří držel zatím *sněm w Praze*, na kterém se dorozuměl se stawy českými o sněm společný se stawy wšech druhých zemí koruny české w Brně na den sw. Markety. Tam mělo se jednati o spůsob, kterým by pře s papežem mohla býti srownána se zachowáním míru w zemi. Listem daným dne 10 Čerwna, podepsaným ode wšech nejznamenitějších pánů českých, wětším dílem strany pod jednau, mezi nimiž na prwním místě jmenowáni byli Jan z Rosenberka bratr biskupa Jošta a Zdeněk Konopištský ze Šternberka, připomínali stawowé papeži krwawé wálky, kterými před lety byly postiženy Čechy a wšecky země okolní, dáwali mu na powáženau, coby podobně mohlo pojíti ze saudů zdwižených od něho proti králi jejich, a prosili, aby je stawil až do usnešení jejich na sjezdě Brněnském, z něhož že mínili společně wyprawiti posly swé k němu. O tom učinili zároweň oznámení císaři Fridrichowi se žádostí, aby s poslem, který toto psaní nesl do Říma (arcijahnem Horšowským) wyprawil buď swého také posla buď list přímluwný, též legatowi Jeronymowi do Wratislawě i také legatowi Dominikowi Torcellanskému, o němž byli zwěděli, že má od papeže nějaké nařízení wěci české se týkající. Legat tento, poněwadž se sjezdu Normberského sešlo, ku kterému wlastně poslán byl, zdržowal se od 13 Kwětna při dwoře císařowě w Nowém městě za Wídní.

Biskup Wratislawský přijel do Prahy teprw po skončení sněmu (16 Čw.), ale wynasnažil se o splnění jeho žádosti. Psalť o swolení k odkladu papeži (18 Čw.) a Dominikowi legatowi, kterýž následkem toho i sám u papeže písemně se přimluwil, kdežto zatím legat Jeronym z Wratislawě odepsal stawům českým záporně, napomínaje, aby prý wíce hleděli pokoje wnitřního a nebeského než zewnějšího a pozemského (28 Čw.). To wšak bylo jen některý den před sjezdem slezským položeným od něho we *Wratislawi*. Ke *sjezdu* tomu nawrátil se biskup Jošt z Prahy, a dle náwodu jeho knížata a stawowé shromáždění uzawřeli wyprawiti některé ze sebe ke sjezdu Brněnskému, legata pak žádati, aby až do wýpadku sjezdu toho

wšeliké pokračowání dle bully papežské odložil. zakazujíce se 1463
přitom. že úmysl jejich jest wždy zachowati poslušnost k rozkazum stolice papežské. Arcibiskup Jeronym uznal nyní zapotřebí k žádosti o odklad swoliti, i oznámil to stawům českým dopisem dalším dne 7 Čerwence.

Ačkoli w příčině swolání společného sjezdu w Brně král Jiří a biskup Jošt spolu se shodowali, nicméně w záměrech swých přitom welice od sebe se dělili. Král, neuznáwaje jiné možnosti zachowání pokoje, kterého si obě strany přály, než na základě kompaktat, mínil na sjezdě tom pohnauti stawů wšechněch zemí, aby se zawázali k hájení jich bez ujmy swobody w náboženstwí jedné i druhé strany: biskup Jošt naproti tomu mínil shromážděním ze wšech zemí koruny české učiniti nátlak na krále, aby se podrobil wůli papežowě: proto také měl na mysli jen shromáždění strany Římské ze wšech zemí, král naproti tomu swoláwal sjezd obecný. Úmysly králowy nezůstáwaly biskupa tajny: protož hned na sjezdě slezském we Wratislawi řeč jeho wedla k tomu, že se knížata a stawowé neměli pauštěti w žádné záwazky na ujmu poslušnosti církewní, a w témž směru legat Dominik, když byl zprawen o úmyslu králowu, psal oběma biskupům, Joštowi i Tasowi, dáwaje po nich wýstrahu králi i stawům, žeby tau cestau nebyla žádná naděje na srownání se stolicí papežskau a na dosažení tudy míru (12 Čwce.).

Sjezd Brněnský sešel se u walném počtu panstwa českého i morawského strany pod jednau i pod obojí, též poslu z měst a z druhých zemí koruny. Také biskupowé Jošt Wratislawský a Tas Olomaucký přijeli k němu, rowněž někteří znamenitější z duchowenstwa strany pod obojí, wšak bez mistra Jana z Rokycan, jehož přítomnost byla by snad wíce škodila než prospíwala. Jednání započalo se teprw několik dní po sw. Marketě, w pondělí dne 18 Čerwence.[53]) Král Jiří zahájil shromáž-

[53]) Den ten wyswítá z porownání Eschenloera I 215 a zpráwy we *Scriptt rer Siles.* VIII. 218. Dle zpráwy této mluwil biskup Jošt w auterý, a král dle wyprawowání Eschenloera den předtím. Poněwadž den sw. Markety (13 Čwce.) připadal toho roku na středu, dopis pak

1463 dění řeči, we které stěžowal sobě na papeže, že wydal proti němu listy potupné k hanbě celého králowstwí, a to ze zlého ponuknutí od Wratislawských, i žádal rady, jak by se měl w tom ku papeži zachowati. Stawowé rozstaupili se, jako předešlého roku na sněmě Pražském, na dwě strany, aby wzali potaz; i předstaupila nejprw strana pod jednau před krále, majíc oba biskupy w čele swém, kteří wšak jeden druhému dáwali přednost a nechtěl žádný mluwení we jménu celé strany wzíti na sebe, k welkému posměchu přijímajících pod obojí. Král učinil tomu konec, dáwaje jim lhůtu k odpowědi do zejtřka, což přijali. I promluwil tedy toho dne napřed *Zdeněk Kostka* we jménu stawů pod obojí. Přiswědčowal k řeči králowě o papeži a o Wratislawských, a wyslowowal ochotnost stawů k službám králowým i důwěru, že král nedá pro papeže neb kohokoliwěk mařiti kompaktata, jichž zachowání slíbil jim swau přísahau. Stawowé pod jednau požádali *biskupa Wratislawského,* aby promluwil we jménu jich, i učinil to nazejtří, dne 19 Čerwence. Smysl jeho řeči byl podobný jak oswědčení stawů týchž na sněmě w Praze o sw. Wawřinci. I oni prawili, že litují kroků, na které papež proti králi nastaupil, ale přimlauwali, aby se král poddal poslušenstwí k papeži, připomínajíce mu přísahu učiněnau o tom před korunnowáním; na Wratislawské aby nedbal, jako by prý papež jednal pauze z jejich náwodu; oswědčowali hotowost swau býti jemu we wšem jiném radni a pomocni, wšak rozkazům papežským že nelze jest jim se protiwiti: pročež také radili, aby král wálky proti Wratislawským nezačínal: neb že když se srowná s papežem, lehce je potom připrawí ku poslušenstwí.

K řeči této král odpowěděl, podepřew ruce na kolena, jak byl jeho zwyk, když byl popuzen ke hněwu: Porozuměl jsem slowům wašim jedněch i druhých, a poznal jsem, kterak jedni a kterak druzí jste mi wěrni a laskawi. Wy (totiž strany Římské) radíte mi, abych se srownal s papežem, an mě tupí a mně

stawů ze sjezdu tohoto k papeži (*Scriptt. rer. Siles.* VIII. 257), který se stal z uzawření sněmu, dán jest w neděli dne 24 Čerwence, nemohl auterý onen býti jiný než 19 Čwce.

činí násilí. Wíte, že králowstwí naše swobodné jest: chceteli 1463
je papeži podrobiti? Slíbil jsem papeži poslušnost, ale se zachowáním naší swobody a staré zwyklosti. Chcete, abych se u wíře srownal s církwí Římskau: wšak církew Římská není církew obecná, kteraužto představowalo koncilium Basilejské. Od něho obdrželi jsme kompaktata, w nichž já zrozen jsem a wychowán a míním w nich zemříti. Jimi byla země upokojena, a nemůže bez nich zůstati w pokoji. Jak nám je může papež bráti, který jest menší než koncilium? Zachowáwali je králowé předešlí, Sigmund, Albrecht a Ladislaw; jak může papež na mne proto naléhati, když nenaléhal na ně, ježto já přísahau jsem zawázán hájiti stará práwa a staré obyčeje země: a w tom měli byste mi býti nápomocni. We wšem jiném, jak bych se měl chowati k papeži, rád poslechnu rady waší; wšak nepowedeli to k cíli, jak se obáwám, protože papež chce míti swau wůli s námi, napomáhejte aspoň k tomu, aby učinil odklad až do budaucího koncilia. Až se koncilium sejde, předložíme mu kompaktata; ono je wydalo, jemu samotnému přísluší je wykládati. Ostatně prawím wám, že míním srownati se s papežem prostřednictwím císařowým: slíbilť mi zasaditi se o to, byť měl i osobau swau k papeži se odebrati. Až dotud mějte strpení, a nenechte proti mně wyhlašowati ani wykonáwati žádných saudů. Tím jste mně powinni: co jste powinni papeži, w tom wám nebudu nikterak brániti ani překážeti.

Po této řeči králowě pozdwihl hlasu swého *Zdeněk Kostka*, a prawil k biskupům a jejich straně: Wy radíte králi, aby newálčil s Wratislawskými. Musíme se my i wy za to styděti. Činíli Wratislawští dobře, tedy činíme my wšichni neprawě; oni jsau hodni, wy pak i s námi jste zlí lidé. Tomu není tak. Wratislawští jsau zločinci a bezectní chlapi proti králi swému. My jsme powinni je trestati a připrawiti ku poslušenstwí; pakli wy nechcete toho dopomáhati, popřejte nám táhnauti na ně skrz waše krajiny, a my je připudíme. Tauto řečí popudil se *biskup Jošt*, a odpowídaje Kostkowi, jal se hlásati zásady slepého poslušenstwí k papeži, které se owšem smýšlení králowu a strany pod obojí o mezích práwa moci církewní a swětské.

1463 nowějším wěkem obecně uznaných, příkře protiwily. Papež prý jest nejwyšší pán na swětě na místě božím, mnohem wyšší než císař a wšichni králowé: ti jsau pod jeho mocí, a bez poslušnosti k němu nikdo nemůže přijíti do nebe, nikdo nemůže spasen býti: jemu samotnému jsau dány klíče nebeské. Moc králů i císařů w křesťanstwě pochází od něho. Kdo pak prý našeho krále udělal králem, korunowal jej a pomazal než biskupowé z moci papežské? Papež nařídil nám, nic proti Wratislawským nebrati předse; tím jsau omluweni: neb oni papeže uznáwají za saudce swého, jak byste i wy měli činiti; proto nesmíme wálčiti s nimi; jak bude král srownán se swatým otcem, malý lístek od tohoto postačí a budau přiwedeni k poslušenstwí. — Po této řeči teprw stawowé biskupu se přídržící wzali potaz mezi sebau, a biskup Jošt dal od nich odpowěď na přednesení králowo. Co byl král powěděl o kompaktatech, toho prawil že pomíjejí mlčením, protože prý kompaktata jich se netýkají, ale o úmyslu králowu srownati se s papežem prostředkem císaře že rádi slyší a chtí k tomu býti pomocni dle swé možnosti.

Zdá se, že wyjednáwání sjezdu trwalo ještě několik dní, ale uzawření konečné nebylo jiné než dle této odpowědi dané králi od strany Římské. Stawowé totiž psali papeži we jménu králowstwí českého a wšech audů jeho dne 24 Čerwence, že po pilném jednání s králem obdrželi od něho, že míní úmysl swůj otewříti císaři a prostřednictwím jeho učiniti stolici papežské a církwi Římské wše, coby mu učiniti náleželo, pročež že žádají, aby papež dotud upustil ode wšeho nastupowání proti králi a prokázal se dobrotiwým jejich zemi, by po záhubných wálkách předešlých mohla se zotawiti w pokoji. Zároweň psali císaři, kardinalům a oběma legatům k témuž rozumu.

Přání krále Jiřího, aby se mu stawowé wšechněch jeho zemí zawázali k hájení kompaktat, tím spusobem nebylo splněno; *odkladu* wšak *saudního jednání* proti sobě od papeže dosáhl dříwe ještě, než žádost Brněnského sjezdu o to došla do Říma. Bylť císař Fridrich hned po nawrácení Wolfganga Forchtenauera z Říma k žádosti králowě wyprawil opět jiného raddu swého,

Hartunga Kapellského w poselstwí k papeži se žádostí, aby 1463
nařízení swá w příčině Wratislawských i také knížete Baltazara Zahanského odwolal, proti čemuž slibowal císař swé přičinění, aby král těch obojích neobtěžowal a s papežem se srownal. Papež uwážiw staw wěcí, při kterém na ten čas neměl skutečné prostředků k přinucení krále, učinil potud dle přání císařowa, že nařídil legatowi Jeronymowi stawení pře, když by král proti Wratislawským a Baltazarowi ničeho nezačínal (18 Čwce.). W ten smysl dal potom dne 8 Srpna také odpowěd pánum strany pod jednau na jich dopis ze sněmu Pražského, že pod wýminkau práwě řečenau stawil při až do wyslyšení poselstwí jejich, které mělo k němu býti wyprawено ze sjezdu w Brně.

Král Jiří po skončení sjezdu tohoto wydal z Brna nařízení k duchowenstwu morawskému, aby nikdo z kazatelů newyhlašowal bully papežowy z příčiny Wratislawských: což stalo se se swolením neb aspoň bez odporu Tasa biskupa Olomauckého; potom pak teprw nawrátil se do Prahy. Zde počal se hned toho času *sjezd* umluwený s císařem Fridrichem w Kornenburce ku konečnému srownání pří mezi *knížaty německými*, ku kterému wšichni, jichž se týkalo, po rozličném wyjednáwání mezitím konaném byli dali swolení swé. Bylo tu tedy mnoho slawných poselstwí, od císaře Fridricha dwa raddowé jeho, Jan Rohrbacher a Sigmund Drechsler, kteří měli moc také od Albrechta markrabí brandenburského, od wéwody Ludwíka baworského doktor Martin Maier, který byl předtím také raddau krále Jiřího, a Wilém Truchtlinger hofmistr wéwodůw, též raddowé arciknížete Sigmunda tyrolského, bratrance císařowa, biskupů Bamberského, Würzburského a Aichstatského i některých knížat wíce. Král Jiří, přijat byw ode wšech za rozsudí, učinil *wýpowědi* mezi nimi dne 24 Srpna, kteréž ode wšech byly se spokojeností přijaty, tak že tím konečně zjednán *pokoj w říši* po wálkách šestiletých a jen některé pře zustáwaly ještě mezi Fridrichem falckrabí Rýnským a několika jinými knížaty na Rýně.

Schuze tato tolika mužů w tehdejších německých wěcech znalých wzbudila znowu myšlénku, jak by staw říše německé

1463 mohl stáleji polepšen býti prowedením žádaucí *oprawy zřízení říšského*. Stalo se jisté dorozumění mezi králem Jiřím, raddau císařským Rohrbacherem a Martinem Maierem co důwěrníkem wéwody baworského, aby byl držán zwláštní důwěrný sjezd druhý w Praze téhož roku o sw. Martině, ku kterému by poslali raddy swé císař, Ludwík baworský, falckrabí Fridrich a markrabí Albrecht brandenburský, na němž by se dohodli o hlawní rysy oprawy takowé, tak aby byl uzawřen stálý a obecný mír w celé říši, aby k zachowání jeho a konání sprawedliwosti byli zřízeni řádní saudcowé císařští, aby byla zawedena společná mince říšská a uložena jistá berně obecná na wšecky poddané říše. Oč by se stalo předběžné dohodnutí na tomto sjezdě mezi císařem, králem českým a jmenowanými třemi knížaty, to aby se předložilo říšskému sněmu, jenž by swolán byl w Chebě k neděli druhé postní roku příštího (26 Un.), ku kterému by pozwáni byli wšichni kurfirstowé, knížata, města a jiní stawowé říšští a ku kterému by se jmenowitě císař sám dal nalézti osobně. Na sněmě tomto měly také srownány býti rozepře ještě dotud pozůstáwající, které se týkaly falckrabí Fridricha a jiných knížat Rýnských, a podobně též rozepře mezi králem Jiřím a papežem na základě, o kterém mělo se státi dorozumění rowněž hned napřed na sjezdě o sw. Martině.

Král Jiří, stawě se w čelo snahám o pokoj a pořádek w říši německé, hleděl, jak widěti, zjednati sobě w ní podporu proti nepřátelským záměrům papežowým, a k témuž cíli směřowalo toho času wynasnažení jeho o zawření přátelských spolků také s jinými mocnostmi za příčinau společné obrany křesťanstwa proti Turkům. We směru tom byl již roku předešlého zawřel spolek s králem polským Kazimírem na sjezdě we Hlohowě; nedlauho pak potom byl wyprawil francauzského raddu swého Antonina *Marina* z Grenoble po nawrácení jeho z Říma w poselstwí do Benátek k wyjednáwání s wládau tamější o welký spolek k wálce s Turky, do kterého by krom obau králů českého a polského wstaupili také Benátčané, král uherský, král francauzský a wéwoda burgundský. Shledaw w Benátkách dosti dobré wůle k tomu, byl potom Antonin Marini roku 1463 za

tauž příčinau poslán ke dworu wéwody *burgundského* a ku 1463
králi *francauzskému* Ludwíkowi XI. Spolkem takowým mělo wrchní wedení wěcí proti Turkům wymknuto býti z rukau papeže Pia, který se byl s nezdarem o ně pokaušel na sjezdě Mantuanském.

Wedlé wyhledáwání podpor za hranicemi král neopomíjel dle možnosti upewňowati a sesilowati podporu swau hlawní w zemi samé, kterauž mu byli stawowé a obywatelstwo přijímající pod obojí spůsobau. Stoje s nimi za jedno, zdá se že projewowal to spůsobem zřejmějším než za prwních let swého kralowání, a ještě wíce činila to *králowna Johanna* prokazowáním přízní mnohým, kteří toho času od strany pod jednau přestupowali k straně pod obojí. Také mistr *Jan z Rokycan*, nejwíce nenáwiděný u dwora Římského, byl pilen w auřadě swém co spráwce duchowenstwa strany pod obojí, pojížděje mnoho po městech a krajinách a powzbuzuje k stálosti při hrozícím protiwenstwí. W rozčilení welikém, které musilo počínání papeže spůsobiti w obecném lidu, nebylo diwu, když wedlé nadšení zbožného také se wzbudily wášně rozpustilejší, skládány a zpíwány po Praze *písně potupné* na papeže a kardinaly, wywěšowány malby příšerné a což k tomu podobného, ku pohoršení owšem strany protiwné.[54])

Zpráwa o swolení papežowu, aby pokračowání dle bully dané k ochraně Wratislawských proti králi bylo staweno, nemohla přijíti do Prahy než někdy we druhé polowici měsíce Srpna. We Wratislawi oznámil legat Jeronym nařízení o tom teprw dne 11 Září k nemalé nelibosti Wratislawských, kteří byli hned po sjezdě Brněnském psali papeži nechwalně o wý-

[54]) Pohříchu nemáme o těchto wěcech žádných zpráw domácích, než jen kusé zmínky w dopisich legata Jeronyma, Wratislawských a jiných protiwníků. Wiz *Scriptt. rer. Siles.* VIII. 258. IX. 1. *Eschenloer* (něm. I. 259) popisuje teprw k roku 1464 jednu takowau malbu, kterau prý dali udělati měšťané Pražští: einen baum, darauf nackete schöne frawen wuchsen und reif abfielen, und unter dem baume stunde gemalet der babst, cardinäle, bischöfe, prelaten, mönche, pfaffen, und ufhilden ihre grose mentel und kappen, und fingen darein die frawen, die vom baume fielen.

1463 padku jeho, neb že se jím čelí jen k nowým průtahům, a opětowali žádost swau, aby poslal kardinala legata s mocí ke hlásání křížowé wálky i aby jmenowal čekance trůnu českého. Když naděje na splnění žádostí tak smělých byla na ten čas zmarena, nepřestali jak oni tak legat Jeronym pobádati dalšími dopisy o nenaprawitedlnosti Jiřího. Byl toho léta král Jiří přinucen užiti branné moci ku pokárání wýtržného pána jednoho w Čechách *Albrechta Berky z Dubé,* který dopustiw se rozličných násilí, laupeží i také wražd na lidech w okolí hradu swého *Tolšteina,* zprotiwil se práwu a saudu. Král dal oblehnauti hrad tento w kraji Litoměřickém blíž pomezí zemského ležící (2 Čwec.), poručiw to panu Janowi z Wartenberka na Děčíně, fojtowi w Horní Lužici. Berka žádal legata Jeronyma za ochranu, kterýž hned dopisem k Janowi Wartenberskému se ho ujal jakožto prý pána pobožného katolického, který nebyl powinen poslauchati krále co kacíře. Hrad byl bez ohledu na to dobyt asi po třech měsících, a odbojný pán, zachrániw se útěkem, nalezl útočiště we Wratislawi. Již mezi obležením tímto žalowali na to Wratislawští i legat Jeronym papeži, a pokládali králi také za winu, že téhož času byl dosadil w některých místech we Slezsku nowé heitmany neboli purkrabí, na které se mohl lépe spolehnauti, dílem ze šlechty pod obojí místo předešlých pod jednau. Na tyto zpráwy papež Pius dne 2 Října psal císaři Fridrichowi stížně jako o křiwdách činěných katolíkům, ano jako o nesplnění toho co prý byl slíbil císař, že král ničeho nepočne proti Wratislawským ani jiným katolíkum, kdežto slib císařůw skutečně jen na Wratislawské se wztahowal. Byl to pokus zwláštní o překraucení zásad práwa státního, aby král nesměl trestati zjewného zločince, když se znal za katolíka a uznáwal krále za kacíře, nebo aby nesměl žádnému odejmauti úřad, na kom záleželo papeži.

Toho času, zejména od měsíce Září roku 1463, počal silný *mor w Praze,* který dlauho trwal jak zde a w jiných místech králowstwí českého tak později we wšech zemích okolních. Král Jiří z té příčiny odjel i s králownau a syny swými z Prahy, asi w měsíci Říjnu. Dne 3 Listopadu nacházel se w *Kutnéhoře:*

později odebral se do *Kladska*, kamž přijel dne 27 Listopadu, 1463
a přebýwal tam potom delší čas s dworem swým. Tím byl zmařen sjezd ustanowený na sw. Martina (11 Listop.), na němž se mělo jednati o oprawu zřízení říšského w Německu, protože nebylo lze aspoň do Prahy k němu zwáti. Předsewzetí to potkalo se wšak také s jinými překážkami, protože nebylo k němu wšude stejné náklonnosti, nýbrž činily se od knížat od jedněch wšelijaké námitky proti němu, od jiných žádaly se podstatné uchylky od náwrhu prwotního. Tím se jednání protahowalo; podobně pak wedlo se také se záměry krále Jiřího o welký spolek proti Turkům. Papež Pius, prohlížeje úmysly králowy, hleděl je překaziti wyjednáwáním jemu protiwným. Již w roce předešlém byl Jeronym Landus co legat papežský pracowal o srownání císaře Fridricha s králem uherským *Matiášem*, aby je oba odchýlil od krále českého a přiwinul k papeži. Srownání takowé dokonalo se přičiněním nowějšího legata Dominika Torcellského zawřením smlauwy mezi oběma panowníky dne 19 Července roku 1463, kterau konečně císař Fridrich Matiáše uznal za krále. Týž legat ještě dříwe zrazowal Benátčanům jakýkoli spolek s králem českým, a způsobením dworu papežského zawřena jest dne 12 Září smlauwa toliko mezi *Benátčany* a *Uhry*; konečně pak smluweno tažení proti Turkům, jehož měli se účastniti Benátčané a wéwoda burgundský pod bezpostředným řízením papeže samého. Dne 22 Října papež Pius oznámil to we slawném shromáždění kardinalu, a ustanowil určitě den 5 Červena roku 1464, w který mínil sám býti w Ankoně, aby odtamtud se wšemi kardinaly krom dwau zůstawených za náměstky w Římě wyplul s loďstwem na tuto wýprawu. Do té doby měla býti hlásána *křížowá wálka proti Turkům* we wšech zemích křesťanských.

Příchod krále Jiřího do Kladska wzbudil obáwání we *Wratislawi*, žeby zamýšlel města dobyti. Stal se tam jmenowitě pokřik, jako by se pomocí knížat Olešnických, obau Konradů, chtěl zmocniti sídla biskupského na ostrowě při městě nočním přepadem s prawé strany řeky Odry. Biskup Jošt, který byl práwě toho času (29 Listop.) přijel do Wratislawi pod bez-

1463 pečným prawodem, nejsa w lásce u lidu, odjel raději zase odtamtud (9 Pros.), a odebral se ku králi do Kladska. Pokřik onen byl patrně planý; neměltě král úmyslu toho, ačkoli nebyl se posud žádným určitým slibem zawázal Wratislawských šetřiti. Přitom wšak za přebýwání w Kladsku učinil wíce změn dalších we stawu úřednictwa na panstwích swých králowských we Slezsku, aby měl wšude swé wěrné; též hleděl kaupěmi a směnami rozličnými dostati do swých rukau některých důležitějších hradů a měst, z nichž tudy potom Wratislawským hrozilo wětší nebezpečenstwí, a dal jim také rozličným spůsobem stěžowati dowoz potraw do jich města. Když mezitím dne 11 Prosince legata Jeronyma došla zpráwa z Říma, že mínil papež nastaupiti na wýprawu proti Turkům, byli tím Wratislawští welmi zaraženi, protože se báli za delšího wzdálení papežowa býti opuštěni a wydáni králi w pomstu. Již nazejtří potom (12 Pros.) psali papeži, a představowali mu, že jest wětší nebezpečenstwí od kacířů než od Turků. Toho práwě času probošt Wratislawský *Jan Düster* jakožto saudce zřízený od papeže wydal půhony na Jana kníže *Zahanské* ku prospěchu knížete Baltazara se schwálením legata Jeronyma, ale přes zákazy biskupa Jošta, který jak se zdá spatřowal w tom přerušení odkladu nařízeného papežem: když pak legat Jeronym, hledě nelibě na šíření moci krále Jiřího we Slezsku kupowáním a jiným na-
1464 býwáním důležitých míst wýše zmíněným, dne 11 Ledna 1464 dowolil si wydati zákaz obecný we Slezsku a w Lužici, aby nikdo žádných zámků neb jiných míst neprodáwal ani nesměňowal leč se zwláštním powolením papežským pod trestem klatby a stawení služeb božích, bylo to nowým předmětem sporu mezi ním a biskupem Joštem, který se tomu protiwil. Wratislawští žalowali na to u papeže opět dopisem (13 Ledna) a potom i po nowém poslu swém wypraweném do Říma (20 Led.), a žádali, aby papež aspoň, dříw než wytáhne do pole proti Turkům, poslal k nim kardinala legata s wětší mocí, než měl dotud arcibiskup Jeronym, čili raději aby Jeronyma Landa samého powýšil za kardinala; byltě toho arcibiskup žádostiw, a mínil toho dosáhnauti přímluwau Wratislawských. Na místě

toho wšak došly legata zrowna toho času rozkazy od papeže, 1464
dle kterých musil Wratislaw na čas opustiti, aby zřídil hlásání kříže proti Turkům w Brandenburce a w jiných krajinách sewerního Německa. Dne 23 Ledna odjel za tau příčinau z Wratislawě, zůstawiw tam na swém místě *Baltazara z Piscie* faráře Benátského, který byl jeho příručím.

Král Jiří mezitím w prwních dnech měsíce Ledna z Kladska odjel do *Olomaucc*, kdež zawázal sobě měšťanstwo straně pod obojí nepřízniwé obnowenau přísahau poslušnosti, ubezpečiw je swobodau w jeho náboženstwí, a měl wšelijaké porady s biskupem *Tasem* i s *Wratislawským biskupem* a několika knížaty slezskými, jichž tam powolal k sobě. Dne 28 Ledna zajel k biskupu Joštowi do *Nisy*, od něho pak dne 30 Ledna wrátil se do Kladska, a pobyl tam ještě do polowice Unora. W Kladsku přebýwal toho času schudlý pán český *Jan z Wismburka*, který dojížděje často do Wratislawě přinášel odtamtud nowiny králi, ale rowněž tak dáwal Wratislawským náwěští o wěcech, které se dály u krále. Wěc se wyzradila, když powěděl Wratislawským, ač nebylo prawda, že chtěl král přepadnauti město Střihom, aby o tom Střihomským dali výstrahu. Střihomští wšak poslali ku králi do Kladska, ubezpečujíce jej swau wěrností. Král, jenž neměl proti nim žádné příčiny, tázal se, od koho by wěc pocházela, a když jmenowali Jana z Wismburka, poznal obojetné chowání jeho, pro kteréž dal jej zajmauti a tázati heitmanem Kladským Wolfgangem z Warnsdorfa. W tom bylo také udáno, že wzal Jan z Wismburka peníze od legata Jeronyma i Wratislawských, aby krále otráwil i s manželkau a syny jeho. W mukách při výslechu přiznal se k tomu, a tázán po účastnících, jmenowal zemana Hanuše Čirna, kterýž proto též zajat jest. W tom došla krále zpráwa o *různicích* w Praze mezi *duchowenstwem* strany pod jednau na hradě a duchowními poslušenstwí Rokycanowa we městě, do kterých se wmísili také lidé swětští jedné i druhé strany. Král následkem toho odjel spěšně z Kladska, zůstawiw tam ještě na čas králownu Johannu, a wrátil se na začátku postu (od 15 Un.) do Prahy po wzdálení odtud asi za půl čtwrta

1464 měsíce. Jan Čirne nepřiznal se k ničemu, ač rowněž byl zmučen ukrutně; wina však Jana z Wismburka, wyzwědačstwím překázaného, pokládána za skutečnau, a protož král, když mu bylo do Prahy psáno o wýpadku saudní pře, kázal nad ním wykonati trest smrti stětím a čtwrcením; napřed však měl Jan z Wismburka přidržen býti, aby opětowal wyznání swé w příčině otráwení weřejně před shromážděním knížat, pánů, měšťanů a jiných obywatelů Slezska, ku kterému Wolfgang z Warnsdorfa z rozkazu králowa učinil obecné pozwání. Před shromážděním tímto Jan z Wismburka wyznání swé odwolal jakožto mukami wynucené, nicméně však téhož dne jest odprawen (2 Břez.). Wratislawští neopominuli psáti o tom papeži (15 Břez.) a wšem okolním knížatům i zemím se stížností na pohanění swé a legata papežského zlým nařčením.

Jakého spůsobu byly různice w duchowenstwu Pražském a jakým spůsobem král po swém nawrácení z Kladska je uklidil, o tom pohříchu nemáme žádné zpráwy. Rodina králowská byla brzy potom zarmaucena zpráwau nenadálau o *úmrtí* dcery králowy *Kateřiny,* manželky krále Matiáše uherského. Dne 8 Března byla konána pohřební slawnost ku poctě její w Praze a potom w jiných městech králowských. Králi Jiřímu byla to ztráta škodliwá také tudy, že král Matiáš, když jej láska k manželce nesbližowala wíce s dworem českým, tím wíce odcizowal se mu a klonil se k straně papežowě proti němu.

Poněwadž se neukazowala wždy ještě žádná naděje, žeby se dwůr papežský pro zachowání pokoje obecného w křesťanstwu naklonil ke slušnému nějakému narownání s Čechy, král Jiří hleděl pořád ještě udržeti wěc toliko na odkladě, a protož nespěchal dokonce s wysláním poslů do Říma, kteří měli tam jeti po sjezdě Brněnském, ani k císaři, jemuž byl slíbil oznámiti úmysl swůj k dalšímu wyjednáwání s papežem jeho prostřednictwím. Za wýmluwu měl *mor,* pro který nebylo možno shromážditi wšecky, na komž přitom záleželo, ježto každý toho času hledal úkrytu, kde práwě mohl. Teprw když papež doléhal proto na císaře, na jehož žádost byl swolil k odkladu, bylo wyjednáno, že měl král wyprawiti slíbené poselstwo k cí-

saři ke dni 4 Března: wšak i to opozdilo se pro rozličné pří- 1464
činy nahodilé, jmenowitě pro welké *powodně* toho času, tak že nepřišlo k tomu než někdy we druhé polowici toho měsíce. Král poslal k císaři do Nowého města za Wídní *Prokopa z Rabšteina* a *Zdeňka Kostku*,[55]) kteříž wykonali poselstwí swé před císařem u přítomnosti legata *Dominika Torcellského* a druhého nowějšího legata *Rudolfa* biskupa *Lavantského*. Wlastním obsahem přednesení jejich wšak byla žádost, aby papež poslal zwláštního legata do Čech, s nímž by král mínil se dohodnauti. W tom spatřowali legatowé pokus o nowé průtahy; slibowali sice oznámiti žádost papeži, ale odjímali hned napřed wšelikau naději, žeby k ní bylo swoleno. W tom smyslu psal králi také Prokop z Rabšteina, dáwaje zpráwu o tomto pořízení, i přimlauwal mu welice, aby se podrobil wůli papežowě, by ušel nešťastných následků. Poslowé wrátili se potom do Prahy asi krátce před *sněmem* walným, jenž položen byl ke dni sw. Jiří (23 Dub.); s nimi wšak přijel zároweň posel císařuw *Hanuš Rohrbacher*, kterýž po učinění zpráwy od nich o jednání s legaty řečí ozdobnau wyslowil králi a stawům wděčnost císařowu za pomoc od nich užitau před půl druhým rokem k wyswobození jeho ze sklíčení Wídenského a oznamowal od císaře, že dle slibů swých daných we Korneuburce a w Enzersdorfě míní wšecko učiniti, což by mohl k dobrému tohoto králowstwí, a zwláště wynasnažiti se, aby různice s papežem k dobrému konci byla připrawena, opakuje, jak byl jindy králi se zakazowal, kdyby bylo potřebí, že míní i sám osobně jeti k papeži.

Ale w Římě panowal již duch naprosto nesmiřitedlný. Ustawičné žaloby Wratislawských po poslích a psaních, kterými představowali nebezpečenstwí sobě hrozící od krále Jiřího wětší a bližší než skutečně bylo, nacházely wždy ochotnější sluch u papeže Pia, tak že se pořád wíce klonil ke splnění jejich žádostí, až i dříwe, než měl zpráwu od legatu swých z No-

[55]) *Eschenloer* (německý p. 235) a taktéž zpráwa o tom z Říma we *Scriptt. rer. Siles.* IX. 49 jmenují omylem Wiléma Kostku, jehož dwa synowé byli Zdeněk a Albrecht. Na Zdeňka se zde dá spíše mysliti, protože we wěcech těch obyčejně byl užíwán.

1464 wého města Wídenského, ustanowil dwa kardinaly k zawedení *saudní pře proti králi Jiřímu* jakožto obwiněnému z kacířstwí. [56])

Nedlauho po smrti dcery swé, králowny uherské, byl král Jiří wyprawil rytíře Antonina *Marina* w poselstwí do Uher k jednání s králem *Matiášem* o účastenstwí we spolku mezi panowníky křesťanskými proti Turkům, který měl zároweň také slaužiti k zachowání pokoje w křesťanstwu přátelským rozsuzowáním wšelikých rozepří mezi národy. Král Matiáš dal odpowěd, ze které bylo patrno, že nechtěl w nic takowého se dáti, co by bylo proti papeži; nicméně swolowal, aby o wěci té bylo i w jeho jméně dále jednáno s králem francauzským; a swolení takowé měl král Jiří ještě dříw také od krále polského. Následkem toho brzy po skončeni sněmu Swatojirského wyjelo z Prahy slawné *poselstwo* opět ku *králi francauzskému* Ludwíkowi XI (16 Kw.), w jehož čele stál Albrecht Kostka bratr Zdeňkůw, fojt dolní Lužice, a při něm týž Antonin Marini z Grenoble. Poslowé tito potkali se při dwoře krále francauzského s welkým odporem duchowních osob w raddě králowské, kterým sice dosažení hlawního úmyslu krále Jiřího bylo zmařeno; nicméně král Ludwík zawřel aspoň obecně přátelský spolek s králem českým (18 Čwce.); a s pořízením tím poselstwo w měsíci Září potom se wrátilo do Prahy.

Králowský dwůr český byl obdržel mezitím wzácnau náwštěwu wéwodkyně *saské Markety* manželky kurfirsta Fridricha, kteráž na cestě k bratru swému císaři Fridrichowi pomeškala w Praze. Král Jiří učinil wšeliká opatření, aby jí cesta po Čechách byla příjemná. Od *Mosta*, kamž nejprwé přijela, až do Prahy wítal ji wšude wesnický lid, přinášeje wejce, sýry, swítky a mazance, kteréž jí podáwány jsau do wozu. Zůstawši přes noc na úterý dne 29 Kwětna w *Launech*, wyjela odtamtud časně ráno asi hodinu přede dnem, a přijela odpoledne we 4 hodiny do Prahy. Král poslal jí naproti ku přiwítání syny swé *Viktorina* a *Jindřicha*, z nichž druhý mluwil dobře ně-

[56]) Krátce před 23 Dubnem, kteréhožto dne dal o tom papež sám zpráwu Wratislawským. *Scriptt. rer. Siles.* IX. 65.

mecky; za nimi wšak potom sám wyjel o dwau stech koní 1464
sedě na powoze s *biskupem Joštem* Wratislawským, který byl již od prwních dní Kwětna w Praze u něho. Při potkání s kněžnau nedaleko za hradem Pražským král slezl a kněžna také; po delším pak zdráhání se obau stran, kdo by měl dále jeti napřed, jel král před samým wozem kněžniným, za nímž jely tři jiné wozy s komonstwem ženským, jeden wůz komorní a dwa špižní. Wedlé krále i wedlé kněžny jel přitom skwělý průwod pánů a rytířů: mělať kněžna s sebau komonstwo o sto koních. Král doprowodil ji tím způsobem až do hospody její, nepochybně na Starém městě. Nazejtří wykonalo se pozdrawení mezi kněžnau a *králownau Johannau,* a poněwadž druhého dne potom (31 Kw.) připadalo *božího těla*, bylo dle žádosti králowy wyjednáno, aby králowna s kněžnau jela na processí na hrad Pražský. Králowna Johanna přijela k tomu časně ráno před hospodu s wozem swým, do něhož kněžna wstaupila k ní po rozličných poklonách. W kostele, kdež obě paní seděly před samau kazatelnau, *biskup Jošt* maje kázání neopominul jako před třemi léty horliti opět proti Rokycanowi a straně pod obojí, což zase Rokycana w Týně odwětil naříkáním na protiwníky hradské. Po kázání šly obě kněžny w processí na hradě s mnohým panstwem a rytířstwem, potom pak po mši wrátily se opět na woze až k hospodě kněžny saské, kdež rozžehnaly se. Jiné processí, jehož se též účastnilo četné panstwo a dwořanstwo strany pod jednau, bylo konáno dole we městě u *sw. Jakuba*; nejhlučnější pak nepochybně bylo processí *Rokycanowo* z kostela Týnského, jehož wšak účastnilo se tentokrát skoro wýhradně jen měšťanstwo. Připomíná se mezi přítomnými zejména Samuel z Hrádku a z Walečowa, toho času nejspíš purkmistr, z dwořanů pak králowých zeman Purkart Kamaret ze Žirownice. Král we zwláštních tehdejších okolnostech nebyl na žádném processí, zůstáwaje celkem doma. Nazejtří potom w pátek (1 Čw.) byla kněžna saská zwána pohostinu ku králowně, i přijeli pro ni knížata Viktorin a Jindřich, a uwedli ji do dworu králowé; po hostině pak wedla ji králowna ku králi, a obadwa přimlauwali jí, aby ještě dwa dni potomní zůstala w Praze,

1464 z čehož se wšak snažně omluwila a již w sobotu dne 2 Čerwna nastaupila na další cestu swau. W Praze byla při dwoře králowském chowána mladá neť kněžny saské *Kateřina*, dcera knížete Wiléma, zasnaubená mladému králowici Hynkowi. Kněžna, jak se zdá, nespatřila jí za swého pobytu w Praze, než toliko jeden z předních pánů z komonstwa jejího, hrabě Ludwík z Gleichen, nawštíwil ji a dal rodičům jejím zpráwu o pěkném a wysokém wzrustu jejím i dobrých mrawích. Musil wšak w rozprawě s ní užíwati tlumočníka; neb byla skoro zcela zapomněla mluwiti německy.

Nedlauho potom, ku konci měsíce Čerwna, přijel do Prahy na náwštěwu přátelskau syn kurfirsta saského Fridricha *Albrecht*, zeť krále Jiřího, o 150 koních. Bawil se dobře se syny králowými, swými swaty, prowozowáním rozličných her rytířských asi snad týden.[57]) Téhož pak času bylo tu také poselstwo strýce jeho knížete *Wiléma*, čestně přijaté od krále i králowny.

Na *saudě zemském* držaném mezitím během měsíce Čerwna prohlášen byl *Albrecht Berka z Dubé*, jakožto winný odbojem a potom také uražením welebnosti králowské pro hanliwé řeči a psaní proti králi, za zbawena wšech statků swých, a hradowé jeho Tolštein a Šlaknow uděleni pánům, kteří jich z rozkazu králowa byli dobýwali, Janowi z Wartenberka a Jindřichowi Berkowi z Dubé. Hned pak potom, prwní dni měsíce Čerwence, nařídil král na Morawě hotowost zemskau proti jinému odbojníku, který se rowněž byl zprotiwil práwu zemskému, panu *Hynkowi Bítowskému*, i obehnáni jsau dwa hradowé jeho Raispurk a Corštein. Raispurk byl dobyt již do začátku měsíce Srpna, *Corštein* wšak obléhán dále wedením nejstaršího syna králowa, knížete Viktorina.

Mezi těmito příběhy domácími jednání proti králi Jiřímu při dwoře papežském dospělo k tomu, že papež Pius we slawné weřejné konsistoři dne 16 Čerwna ohlásil *saudní při* proti němu pro kacířstwí a wydal naň *půhon*, aby se we 180 dnech

[57]) Měl přijeti 29 Čerwna, a byl w Praze, pokud známo, ještě 4 Čerwence.

osobně stawil před saudem jeho. Krátce předtím byla došla 1464
papeže přímluwa císaře Fridricha učiněná po zwláštním poslu Gabrielowi z Verony z řádu menších bratří, aby dle žádosti krále Jiřího wyprawil legata do Čech; papež nechtěl wšak na ni dbáti, nýbrž wyhlásil žádost tuto w též weřejné konsistoři za pauhý pokus o protažení. Již třetí den po tomto shromáždění, dne 19 Čerwna, papež Pius, ačkoli od delšího času chorobau sklíčený, wyjel z Říma do *Ankony*, kdež dle jeho domnění mělo se sejíti welké wojsko křižácké ze wšech zemí křesťanských, a s ním mínil po zemi i po moři nastaupiti na wýprawu proti Turkům. Wzdálením jeho z Říma a jinými okolnostmi nahodilými opozdilo se wyhlášení půhonu, které se mělo státi we wšech zemích s Čechy sausedících: tu pak prwé než k tomu došlo, *Pius II* w Ankoně ulehnuw, *zemřel* dne 15 Srpna.

8.

Král Jiří w rozepři s papežem Pawlem II. Wznik jednoty Zelenohorské.

(1464—1468.)

Úmrtím papeže Pia II dostalo se králi Jiřímu odkladu w jeho při, kterého by byl sice jiným spůsobem sotwa mohl obdržeti. Nowý papež *Pawel II*, zwolený již dne 30 Srpna roku 1464, ačkoli byl muž powahy surowé i náružiwé, oddaný lakomstwí a rozkošnictwí, a neměl lepšího úmyslu w záležitosti české než jeho předchůdce, uznáwal, že bylo obojí předsewzetí Piowo, proti králi Jiřímu i proti Turkům, přenáhlené, protože se tu chwíli nedostáwalo prostředků k wywedení toho ani onoho. Wojsko proti Turkům, proti bláhowému očekáwání papeže Pia chatrné počtem i zřízením swým, hned po smrti jeho samo se rozešlo, a kardinalowé nawrátili se od něho do Říma; puhon pak proti králi Jiřímu Pawel II hned po zwolení swém zastawil, nedopustiw wyhlášení jeho, ačkoli se o ně Wratislawští pilně zasazowali prostředkem jednatele swého a pomocí přízniwců swých při dwoře Římském. Proti nim wynasnažowal se

1464 biskup jejich *Jošt* o zastawení půhonu. Bylť ještě za žiwota papeže Pia wyprawil za tau příčinau posla swého do Říma, *Tomáše rytíře* řádu Swatojanského, kterýž přišed již za nowého papeže (28 Září), představowal jemu zlé následky, jichž se bylo obáwati z přenáhlení. Papež Pawel odkázal posla tohoto na tři kardinaly, mezi nimiž byl Karvayal. Ti mu dali odpowěd dne 30 Října mnohými slowy hrdými a pro krále urážliwými, jejíž obsah nicméně byl, že papež k žádosti biskupowě swolil, wšak tak aby král mezitím nic nepočínal proti Wratislawským a biskup Jošt aby se wynasnažil nakloniti ho k prawému poslušenstwí.

Brzy potom přijelo do Říma poselstwo od císaře Fridricha, wyprawené dne 12 Října, aby dle obyčeje učinilo poklonu a blahopřání papeži nowě nastaupiwšímu. W čele jeho stál Jan Rohrbacher, s nímž jak se zdá zároweň také obadwa legatowé tehdáž u císaře meškawší, Dominik Torcellský a Rudolf Lavantský, nawrátili se do Říma. Poselstwu tomu bylo od císaře zároweň poručeno opětné jednání w záležitosti české. Císař žádal papeže, aby se ku králi českému zachowal dobrotiwěji než předchůdce jeho, zejména aby zrušil a odwolal půhon wydaný Piem II, i aby poslal legata do Čech k dohodnutí se o různice, k čemuž slibowal císař ochotného přičinění swého. Ku přednesení tomu, které učinil Jan Rohrbacher, papež Pawel předně wyslowil podiwení swé nad tím, že prý Jiří neposlal jako jiní knížata křesťanští s blahopřáním k němu; jinak promluwil o králi s mnohau chwálau jeho statečnosti, maudrosti a dobroty, kdyby prý jen jedné wěci nebylo, která wšemu jinému wadí; půhony že sám již stawil hned jak se stal papežem; w příčině wšak poslání legata odkazowal posla císařského na kardinaly, ti že jsau w tom twrdi. Rohrbacher wyjednáwal s nimi s jedním po druhém asi po čtyry neděle. Dwa nebo tři ukazowali dobrau wůli, ostatní wšichni odporowali. Teprw dne 26 Prosince jednalo se o tom w plné konsistoři, a o dwa dni později (28 Pros.) dána poselstwu císařowu odpowěd, že pošle papež legata swého ke dworu císařowu; k tomu aby král poslal a s ním wyjednáwal, jmenowitě pak aby w poselstwu tom byli znamenitější

lidé z přijímajících pod obojí; až do konce wyjednáwání toho 1464
že pak má půhon zůstati odložen i jiné kroky jakékoli. Za legata toho ustanowen *Rudolf biskup Lavantský*. Přitom se zmínil papež Rohrbacherowi, že prý se dějí od krále nátisky některým, ježto poslušni jsau církwe, i uložil mu žádati císaře, aby wymohl na králi odtažení od hradu *Coršteina* až do konce wyjednáwání s legatem.

W letě toho roku byl se zmohl opět *mor w Praze*, a trwal až asi do měsíce Září: z kteréžto příčiny král Jiří s dworem swým opět delší čas přebýwal w rozličných jiných místech. W den úmrtí papeže Pia II (15 Srp.) nacházel se na *Křiwoklátě*, a odtamtud odebral se s králownau i syny swými do *Mosta* kdysi ku konci měsíce Srpna.[58]) Za této jeho nepřítomnosti strhly se opět nějaké *různice mezi duchowenstwem* dwojí strany w Praze. Zdá se, že příčinu zawdal kněz *Wácslaw Křižanowský*, kazatel kostela Pražského, mistr swobodných umění w učení Pražském a doktor theologie učení Bononského, který podobně jako děkan a administrator tehdejší Hilarius byl odpadl od strany pod obojí. Rokycana wyzýwal jej několika mistry a kněžími k weřejnému hádání o swátosti pod obojí spůsobau: k čemuž Wácslaw Křižanowský odpowěděl, že jest hotow, swolíli král a budauli ustanoweni saudce i posluchači dle obyčeje. Jiní kněží pod obojí mluwili wšak o wěci té také na kázáních, nazýwajíce Křižanowského swůdcem a lhářem. K tomu strhla se rozepře o kostel *sw. Michala pod hradem Pražským*, jejž neznáme na jakém základě a od jakého času držela kapitula Pražská, osobíc sobě podací práwo při něm. Nyní jest jí kostel ten mocně odňat, nejspíš od sausedů Malostranských,[59]) asi w polowici měsíce Září, a zpíwány prý w něm na posměch písně proti biskupům a kardinalům. Podobá se

[58]) Zpráwa o tom w denníku poslů krále Jiřího do Francauz, dle které dne 5 Září přijeli na zpátečné cestě swé do Passowa, a tam powídalo se jim, „že w Čechách welmi mrú, a že král s králowé Milostí a kniežaty ujel jest před morem do města Mostu z Prahy". Wiz w *Časop. česk. mus. 1827* I. 66.

[59]) Manu armata laicali, píše o tom Křižanowský biskupu Joštowi w *Palackého Urkd. Beiträge* 334.

1464 že král, k němuž kněží hradští obrátili se se žalobau, brzy potom se nawrátil do Prahy, když mor zatím přestáwal. Později, we druhé polowici měsíce Listopadu byl w *Kutnéhoře,* a očekáwal se tehdáž příchod jeho odtamtud do Žatce (26 Listop.). Již wšak 9 Prosince nacházel se w Praze, i zůstal tu stále přes zimu. Dne 17 Prosince wyšlo odtud nařízení jeho k stawům českým, kterým kladl jim sněm w Praze na Hromnice roku nowého 1465.

Král Jiří toho času nepochybně již měl zpráwu od biskupa Jošta o pořízení posla jeho rytíře Tomáše w Římě, z níž spatřowal, že mu i nowý papež Pawel jako předtím Pius kladl za wýminku šetření Wratislawských, ač mu tím nepodáwal žádné naděje na lepší konec pře, než toliko odkladu, který wedlé okamžitého prospěchu pro krále hrozil mu na déle také zase následky škodliwými. Ukazowal k tomu již předtím příklad Baltazara Zahanského i Albrechta Berky, kterak mínil dwůr papežský nejen Wratislawské, nýbrž i wšecky jakékoli jiné poddané králowy bráti pod ochranu swau, když se odwážili odboje, a tak užíwati odkladu k swému prospěchu ponenáhlým podtrhowáním moci králowy. Kdysi na podzim byl *Hynek Bítowský* způsobem podwodným užil třídenního příměří zawřeného s oblehateli Coršteina k čerstwému zásobení hradu tohoto a sám se odebral do Říma rowněž k wyžádání sobě ochrany papežowy, což nemohlo krále býti tajno. Bylo proto zcela pochopitedlné, jestliže král mínil brániti počátkům, proti mrákotným nárokům swrchowanosti moci církewní hájiti práwa jasná swé koruny a tudy konečně chopiti se prostředků, aby také odboji Wratislawských učinil konec. O tom se mělo jednati na sněmě hromničném co předmětu hlawním; wedlé toho uznáwal král potřebu učiniti pokus o srownání množících se rozepří mezi duchowenstwem obau stran zakročením téhož sněmu, maje wždy před očima, že byly kompaktaty platným zákonem zemským a nemělo rušení jich dopauštěno býti jedné ani druhé straně.

1465 *Sněm* sešel se w ustanowený čas u walném počtu pánů, rytířů a poslů měst obau stran náboženských, a byli tu též poslowé stawu a měst z horní i dolní Lužice, též z knížetstwí

Jaworského a Swídnického we Slezsku, příslušících bezpostředně 1465
ku koruně. Král zahájil shromáždění osobně řečí obšírnau, we které přednesl stížnost swau na Wratislawské co na hlawní půwody wšeho zlého, jakožto podněcowatele dworu papežského proti němu, a žádal, aby mu stawowé byli radni a pomocni, by připraweni byli ku poslušenstwí. Weškeré shromáždění bez rozdílu stran náboženských wyslowilo k tomu swau ochotnost, a dalo králi na wůli, aby učinil, co by za dobré uznal w čas příhodný. S knížaty některými slezskými byl se král dorozuměl již prwé o jich spolupůsobení.

Po wyřízení toho přikročilo se k rownání různice mezi duchowními. Zwoleni jsau předně od celého králowstwí někteří z radd králowých, potom 45 zemanů strany pod obojí a tolikéž pod jednau, k tomu pak po dwau osobách z každého města jedné i druhé strany, kteříž měli při wyslyšeti a spolu s králem o pokoj mezi stranama se wynasnažiti. Ustanowena k tomu schůze na den 7 Unora u welké síni we dwoře králowě, kdež dostawili se přednější osoby z duchowenstwa strany obojí, s jedné strany *Rokycana* s jinými mistry a kněžími, mezi nimiž byl jmenowitě také Wácslaw Koranda, s druhé strany *Hilarius* s kanowníky hradu Pražského i také s Wácslawem *Křižanowským* kazatelem wýše zmíněným. Rokycanowi bylo wykázáno místo powýšené na prawici od krále, Hilariowi a druhům jeho na lewici. Král, sedě na trůně, promluwil podobně jako při swolání duchowenstwa obau stran půl třetího roku předtím o swé stálé péči, aby zachowán byl pokoj, že wšak stále docházejí ho žaloby a stížnosti od jedněch i druhých a brzy děkan Hilarius brzy mistr Jan z Rokycan žádají od něho nápravy, protož pak, aby tomu učiněn byl konec, že nařídil toto swolání: i wyzwal tedy obě strany, by powěděli co potřeba. K tomu jal se mluwiti nejprwé Rokycana, ukazuje ku kompaktatům jakožto k základní smlauwě, kterau po welkých předešlých wálkách zjednán byl pokoj, děkuje králi za jeho péči o pokoj a wyslowuje ochotnost swau i swé strany k zachowáwání kompaktat. Proti tomu wyslowil se Hilarius o kompaktatech podobně, ale mnohem ostřeji a směleji než před půl

1465 třetím rokem, nechtěje jich nikterak uznáwati za smlauwu, kterau by strana jeho byla wázána. Kompaktata prý byla od koncilia propůjčena jen, aby byl pokoj, aby byli ti, kteří přijímali pod obojí spůsobau, přiwedeni zase ku poslušenstwí; nemínilo prý se propůjčení to na wždy; strana jeho že wždy zustáwala w poslušenstwí církwe a tak nebylo jí potřeba kompaktat, kteráž nyní stolicí apoštolskau jsau zrušena.

Při rozporu tak welikém musilo se hned z počátku jewiti málo naděje na dorozumění klidné, a hádání mezi stranama neskončilo se také jedním dnem, nýbrž pokračowáno w něm nazejtří, totiž w pátek, potom w sobotu až do sklonku dne (9 Un.), a ještě opět w pondělí dne 11 Unora. Po rozličných stížnostech na jednotliwé duchowní, jakož jmenowitě na faráře strany pod jednau w Soběslawi a we Wodňanech, jichžto rozsauzení wšak musilo býti odloženo do lepšího wyšetření wěci, obrátily se řeči opět ke hlawním rozdílům mezi oběma stranama a zwláště k důwodům pro přijímání pod obojí spůsobau a proti němu. Z duchowních strany pod obojí wedl slowo mistr Jan z Rokycan sám jediný, aniž wadil mu wysoký již wěk jeho, z druhé strany mluwili Hilarius a Křižanowský, střídajíce se. Hilarius, zachowáwaje pilně wšelikau powinnau úctu ku králi, jejž získati hleděl, nedbal naproti tomu žádných ohledů šetrnosti k Rokycanowi jakožto k někdejšímu dobrodinci swému. Popíral mu důtkliwě wšeliké opráwnění co spráwci duchowenstwa strany pod obojí, twrdě, že potáhl na sebe úřad ten proti řádu církwe wytržením se z moci arcibiskupské, která nyní jemu, Hilariowi, jedinému náležela co administratorowi; snažil se také wšelijak uwaliti na něj podezření kacířstwí Wiklefowa. Naproti tomu Rokycana wytýkal jemu a jiným jeho druhům přítomným odpadlictwí od strany přijímajících pod obojí. Nebylo tudy bez častého rozčilení na jedné i druhé straně, při kterém také přítomní raddowé králowští někdy wměšowali se do řečí, ze strany pod jednau jmenowitě Zdeněk Konopištský, Jan z Rosenberka, Oldřich z Hasenburka a Prokop z Rabšteina kancléř, ze strany podobojích oba Kostkowé Zdeněk a Albrecht, Jan Malowec z Pacowa jakožto někdejší posel do Říma (1447),

též Burian Trčka z Lípy a Lipnice. Také král dle potřeby činil 1465
swé poznámky, znaje se sám jako wždy zjewně ke straně pod obojí, ale zachowáwaje welkau klidnost mysli a nepředpojatost při řečech jedné i druhé strany. Když Wácslaw Křižanowský w sobotu wynášeje wysoko moc papežowu, prawil, že i císařské a králowské důstojenstwí od ní pocházejí, ozwal se pan Trčka, káraje tuto řeč, neb že wolení krále jim, stawum, přináleží: král wšak odpowěděl, že dobře slyšel, žeť Křižanowský mluwil toliko o důstojenstwí. Rozeznáwal totiž důstojenstwí, na které byl církewně korunowán, od moci králowské, jejíž záwislosti od papeže nikterak neuznáwal.

Ačkoli hádání o náboženstwí bylo již trwalo tři dni, nicméně w pondělí Hilarius prohlásil, že nebyl úmysl jeho hádati se o wíru, poněwadž rozhodnuto jest o ní církwí; také že nebyl k tomu sem wolán, nýbrž ku přednesení stížností: zde že není místa k tomu ani saudce nebo posluchačů příslušných; líbíli se wšak, budiž wšecko to, co tu mluweno od jedné i druhé strany, sepsáno a spečetěno i zasláno swatému otci k rozhodnutí, anebo rač to král zaslati k slawným obecným učením přespolním, jichž přitom Hilarius, následuje někdejšího příkladu Jana Kapistrana, najmenowal sedmnecítma. Rokycana neopominul wyložiti toto jeho zdráhání se k swému prospěchu delší řečí záwěrečnau, na kterau protiwník jeho nic wíce neodpowěděl. Bylo by nyní mělo následowati uzawření sjezdu na základě toho, co obě strany přednesly, a očekáwalo se proto opětné swolání na zejtřek: ale král, nenadíwaje se prospěchu z toho, řekl, že míní důkladněji wěc uwážiti, a tím sjezd ukončil.[60])

Teprw někdy ku konci měsíce Unora došla krále Jiřího zpráwa o pořízení Rohrbacherowu w Římě, daná Rohrbacherem po nawrácení jeho ke dworu císařowu w Nowém městě za Wídní dopisem (dne 18 Unora) ku kancléřowi Prokopowi z Rabšteina.

[60]) Pohřichu i o tomto znamenitém sjezdě, jako o swolání duchowenstwa roku 1462, máme rozsáhlau zpráwu jen od Hilaria a jeho druhů, w níž řeči jejich kladau se welmi obšírně, co wšak Rokycana mluwil, jen zlomkowitě a tudy nejasně a nespolehliwě.

1465 Zdálo-li se dle zprávy této, jako by při dwoře nowého papeže wál poněkud přízniwější duch pro krále, musil brzy zase znamenati, že nebylo nikterak spoléhati na to. Brzy po odjezdu posla císařowa z Říma byl tam přijel *Hynek Bítowský*, a žádal za ochranu papeže proti Jiřímu, žaluje, jako by pronásledowán byl pro wíru. Ihned uzawřel papež přímo zakázati další obléhání Coršteina, a dal o tom nařízení nowému legatu Rudolfowi, kterýž neměl prwé započíti žádného wyjednáwání s králem, pokud by se od obležení toho neupustilo a nebylo Hynkowi Bítowskému nawráceno, co na něm posud bylo dobyto. Mělli by král nebo kdo jiný co požadowati na Hynkowi, měl se o to podrobiti saudu papežowu. Legat Rudolf nebyl, jak se mohlo zdáti dle jednání papeže a kardinalů s Rohrbacherem, poslán wlastně k wůli jednání s králem Jiřím, nýbrž na předním místě k wůli Wratislawským, jimž bylo poslání jeho slíbeno dříw ještě než Rohrbacher přijel do Říma. Mělť nastaupiti na místo Jeronyma Landa, který po odjezdu swém z Wratislawě již za žiwota papeže Pia byl z Němec powolán ke dworu papežskému (w Kwětnu 1464), od papeže Pawla pak zas ustanowen za legata do Uher (w Září téhož roku). Také pak mělo posláním jeho splněno býti w jisté míře přání Wratislawských dlauho již opětowané aby k ochraně jich bylo užito rozsáhlejších prostředků. Bylot mu nařízeno, když by wyjednáwání s králem Jiřím newedlo k cíli, obrátiti se ku knížatům německým, zajeti jmenowitě ke wšem, kteří sausedili s Čechy, a žádati na nich rady a pomoci k hájení wěrných křesťanů, zwláště Wratislawských, a k obrácení a pokárání kacířů; také měl s nimi jednati o wálce s Turky. Dle těchto nařízení swých *legat Rudolf*, ještě než odjel z Říma, psal odtamtud biskupu Olomauckému Tasowi, též pánům a městům morawským, jichž lid obléhal *Corštein*, aby ihned obléhání zanechali, hroze nastaupiti proti nim sice na tresty církewní (21 Led.).

Král Jiří, jehož o tom došla zpráwa jen asi krátce po dopise Rohrbacherowě, psal papeži Pawlowi dne 7 Března, omlauwaje předně newyprawení poselstwa s blahopřáním k němu tím, že neznaw prwé dobré wůle papežowy, musil se obáwati, aby

se poslům jeho nestala nějaká hanba od jeho protiwníků při 1465
dwoře papežském; w příčině wšak Hynka Bítowského představowal papeži, že se pře jeho nikterak netýkala náboženstwí, než že jest to nepřítel jeho starodáwný a škůdce zemský, na nějž saženo jest pro odboj dle zákonů země. W témž smyslu pak psali také stawowé čeští papeži a sboru kardinalů. W krátce potom přijel legat Rudolf ke dworu císařowu do Nowého města Wídenského (14 Břez.), a císař Fridrich následkem toho učinil pozwání ku králi Jiřímu, aby wyprawil posly swé k wyjednáwání s ním. Legat wšak, když shledal, že rozkazů jeho o odstaupení od hradu Coršteina posud uposlechnuto nebylo, hned čtwrtý den po příjezdu swém obnowil rozkazy ty (18 Břez.) s wyhlášením zároweň klatby a stawení služeb božích proti wšem, kdož by ihned lidu swého od obležení hradu neodwolali. Nicméně nestalo se dle wůle jeho, ano sám *biskup Olomaucký* odepsal mu (27 Břez.), doswědčuje, že wzpaura Hynka Bítowského netýkala se náboženstwí, napomínal ho důrazně, aby pro wěc jednoho swéwolníka nečinil nesnáze jiným wěrným křesťanům a nezawalowal tudy překážky uloženému sobě jednání o wěc hlawní. Taktéž psal mu král Jiří sám (1 Dub.), žádaje, aby legat od wydáwání rozkazů takowých ku poddaným jeho upustil, neb že jest to proti práwům a swobodám jeho králowstwí, jemu snad neznámým; od pokárání swéwole Hynkowy že upustiti nemůže, že by to bylo proti cti jeho a dalo by zlý příklad jiným jeho poddaným, kteří by se pak směli odwážiti téhož. Král wydal také přísné rozkazy k stawům morawským swětským i duchowním, aby pod trestem zabawení statků nikdo w tom legata papežského neposlauchal; potom pak poslal *Beneše z Weitmile* purkrabí Karlšteinského ke dworu císařowu s oznámením, že poselstwa swého k jednání s legatem newyprawí, pokud by rozkazy ony z příčiny Coršteina nebyly odwolány. Legat zpěčowal se rozkazy odwolati jakožto wydané z určitého nařízení papežowa; chtěl toliko učiniti dotaz ku papeži a čekati odpowědi jeho, dříw než by se dal we hlawní jednání; mezitím pak chtěl wěděti od posla králowa, jaký by byl úmysl králůw s Wratislawskými, neb že papež dokonce na

1465 tom trwá, aby po čas wyjednáwání požíwali plného pokoje. Beneš z Weitmile prawil, že mu o tom nic nebylo poručeno, toliko že myslí, w příčině jich žeby král k něčemu swolil, kdyby mu o to snažně bylo psáno od císaře. S tím pak odjel, a legat pokaušel se dosáhnauti swého účelu pomocí Jošta biskupa Wratislawského: žádalť jeho písemně, aby králi přimlauwal, by splnil přání papežowo w příčině Coršteina i Wratislawských, žeby pak papež spíše byl powolnějším we hlawním jednání.

Již wšak nazejtří po odjezdu Beneše z Weitmile od dwora císařského zběhla se wěc nenadálá, která legata Rudolfa i císaře Fridricha naplnila welkau newolí. Legatowi bylo odewzdáno psaní z Čech, we kterém, když je otewřel, ku překwapení swému spatřil *odpowědný list* proti císaři od *Zdeňka Konopišlského* ze Šternberka a 36 pomocníků jeho, zemanů a pánů českých, mezi nimiž byli prý i někteří z radd králowských. Zdeněk ze Šternberka měl za císařem požadawky, dílem co dluhy bratra císařowa Albrechta, které po smrti téhož († 1463) i se zemí jeho horními Rakausy spadly na císaře, dílem za služby prokázané císaři při wybawení jeho z Wídně roku 1462; pro kteréžto požadawky, když nemohl dlauho přijíti ku konci jiným spůsobem, začal o swé ujmě wálčiti s císařem. Císař Fridrich i legat Rudolf domníwali se wšak, žeby se byl Zdeněk toho neodwážil bez přiwolení králowa, a tudy wznikla nowá nepřízeň mezi králem a císařem; tu pak legat Rudolf, pokládaje odewzdání sobě listu odpowědného za osobní urážku, w rozhorlení uzawřel wšeliké wyjednáwání s králem českým přetrhnauti, a oznámil úmysl ten papeži dopisem dne 17 Dubna. Míniltť nyní nastaupiti na uložené sobě objíždění knížat německých proti králi Jiřímu: ale wyslowil papeži zároweň přeswědčení swé, že při nich nepořídí ničeho, pokud by nebyl Jiří od stolice papežské wýslowně zawržen a klet, i žádal tedy dle dáwného přání Wratislawských, aby se to stalo, aby byli poddaní králowi zbaweni swých přísah k němu, aby byly prohlášeny za zrušené wšecky smlauwy a spolky s ním, i aby byla nařízena křížowá wálka proti němu a jeho se přídržícím.

Král Jiří, když představowal legatowi Rudolfowi, žeby 1465
z Hynka Bítowského mohli sobě bráti zlý příklad jiní jeho poddaní, měl snad již na mysli některé nepokoje, které toho času počaly wznikati w Čechách samých. Bylo práwo králowské od starodáwna ustanowowati poručníky nad sirotky panských rodů, kteříž wládnauce jich statkem míwali z toho weliké zisky dílem dle práwa, dílem spráwau neswědomitau. Po welkém moru roku předešlého naskytowalo se případů takowých wíce než jindy, a stalo se, že někteří páni strany pod jednau zmocnili se takowých poručenstwí co příbuzní proti wůli králowě; jiní zase zanewřeli na krále, když jim poručenstwí, po kterých dychtili, neudělil; i zdá se, že takowá byla také příčina nowého zanewření *Zdeňka Konopištského* na krále, jemuž nedbaje na rozdíl strany náboženské byl powždy jedním z předních pomocníků, ale wždy nespolehliwým a jen zisku swého hledícím. Z předešlých časů byl poručníkem sirotků Oldřicha z Hradce, Jana Smiřického a strýců swých Holických ze Šternberka, z jichžto wšechněch jmění hojně se obohatil. Nyní byl mu král nejspíš méně po wůli, když si přál podobných zisků wíce, i počal tedy Zdeněk brojiti proti němu a spikati se s jinými, kteří byli s králem nespokojeni buď z též příčiny, buď že se jim od krále nedostalo úřadů neb jiných přízní, jakých sobě přáli. Brojení takowé proti králi počalo se okolo welkonoc roku 1465 (14 Dub.).[61]) Nepodobá se tudy, žeby byl Zdeněk Konopištský wyhlásil nepřátelstwí císaři w dorozumění s králem, kterému na přátelstwí s císařem tolik záleželo: králi wšak snad bylo těžko brániti mu w tom, zwláště když Zdeněk neškodil císaři wlastně z Čech, nýbrž ze zámku Witoraze w Rakausích, jejž mu byl císař zapsal za předešlé jeho zásluhy, k tomu pak také najal sobě do služby bratří, to jest žoldnéře české, rowněž w Rakausích se zdržující.

Toho času, hned prwní dni po welkonocích, přijel do Čech

[61]) Der almechtige gott sante in der rechten satezeit umb Ostern zwi tracht zwischen Girsik und die christlichen behmischen herren, prawi *Eschenloer* (w německém wydání I. 26).

1465 *biskup Jošt* z Wratislawě,[62]) maje w úmyslu jednati s králem a kdyby potřeba bylo sjeti se také s legatem Rudolfem, neupauštěje wždy od naděje, žeby se král dal pohnauti ku konečnému splnění žádostí papežowých. W Praze pokaušel se o to, představuje králi, žeby další protiwení se jednotě s církwí musilo míti za následek záhubu země; sepsal i jakausi pamět o tom, kterau odewzdal *králowně Johanně* se žádostí, aby králi přimlauwala. Později odebral se k bratru swému Janowi z Rosenberka na *Krumlow*, a zwal tam k sobě legata Rudolfa, který se tu chwíli nacházel již na cestě do Němec w Salcburce, očekáwaje tam nowých nařízení od papeže; legat odpowěděl mu wšak písemně (21 Čw.), že mu není dowoleno do Čech wkročiti, leč by se stalo bezwýminečné nawrácení ku poslušenstwí církwe Římské, žeby se wšak chtěl s ním sjeti w Passowě, bylo-li by mu libo. Nejspíše k tomu nepřišlo; naproti tomu wšak měl biskup Jošt za delšího pobytu swého w Čechách schůze s rozličnými pány strany pod jednau, jmenowitě také s nespokojenými, předně na *Krumlowě*, potom w *Třeboni*, potom we *Strakonicích*, které byly jeho sídlem co welikého mistra řádu Swatojanského w Čechách, i dály se bezpochyby porady, jak by se měli dále ku králi chowati. *Zdeněk ze Šternberka* dal toho času na jewo nepřátelské smýšlení swé proti králi, když we wálce swé s císařem pobraw na cestě kupcům wěci w ceně wíce než 3000 zlatých, nawrátil je, zwěděw že to byli kupci Wratislawští.

W okolnostech těch možná žeby se byl král Jiří potkal s některými překážkami neb aspoň nechutí některých pánů, kdyby byl chtěl zříditi oprawdowau wýprawu proti Wratislawským, ač bylo k tomu swolení dáno na sněmě o hromnicích.[63]) Král wšak skutečně ani wýprawy takowé nezamýšlel, maje wždy na zřeteli, že byla Wratislaw prwní město po Praze w zemích

[62]) Wyjel odtamtud dne 18 Dubna. Wiz *Scriptt. rer. Siles.* IX. 118.

[63]) K tomu ukazuje Eschenloer (w latinském znění 104, w německém 162), prawě, že různicemi w panstwu českém toho času powstalými přemožení Wratislawských toho roku, dle jeho mínění jinak jisté, bylo překaženo, ač se w tom mýlil.

jeho koruny, jehož nechtěl zkaziti také z přirozené dobroty.[64]) 1465
Dal toliko Wratislawským wšelijak škoditi na cestách wěrnými swými we Slezsku a čím dál tím wíce překážeti jim w dowozích potraw; udržowal je pak také we strachu, že na ně brzy sáhne wětší moci. Obáwání toho bylo we Wratislawi tím wětší, když mezitím konečně dne 9 Čerwna *wzdal se* na Morawě hrad *Corštein*. Král dal jej rozwaliti, a zboží k němu náležející darowal dílem bratru Hynka Bítowského Štěpánowi, dílem pánům Krajířům, kteří se účastnili dobýwání jeho. Po některém čase naklonil se i k jakémusi pokusu o opětné prozatímné narownání s Wratislawskými, kterým nejspíš mínil poněkud se zawděčiti papeži. Z wybídnutí totiž od něho, ač na pohled o swé ujmě, odebrali se dne 7 Srpna do Wratislawě heitman knížetstwí Jaworského a Swídnického *Děprant z Rybnic* a purkmistři měst Swídnice, Jawora a Střehoma, i podáwali konšelům Wratislawským jakožto dobří sausedé přičinění swého ke zjednání pokoje, wědělilib o nějakém prostředku k tomu; když pak se konšelé tázali jich po prostředku takowém, prawili jim, žeby doufali přímluwau císařowau wyžádati jim od krále příměří nějakého, tak aby Wratislawští za několik let nebyli nuceni ku přísaze poslušnosti. Konšelé wšak swolali duchowenstwo a obec, i wznesli wěc na ně: od nich pak dána odpowěd, že poněwadž jest Wratislaw postawena pod ochranau papeže, nemohau sami bez papeže ničeho učiniti, pročež odkazowali prostředníky na papeže samého neb na nowého legata jeho Rudolfa w Německu.

Král Jiří toho času a dříwe již wěděl, za jakým účelem Rudolf biskup Lavantský poslán byl ku knížatům německým

[64]) Nematné swědectwí dáwá o tom Řehoř z Haimburka w dopise ku kardinalowi Carvayalowi dne 8 Září 1465 (*Palackého Urkd.* 368): Rex autem illum ipsum funditus exterminare valet, prout etiam de praeterito valuit; sed quia Slesia principatus est regni Bohemiae et Fradislavia secunda sedes regni nuncupatur, maluit rex pietate notari quam crudelitatis insimulari, ut etiam inter arma clementiae locum fecisse videretur ɔc. S tím se srownáwá také dopis Jeronyma Landa k Wratislawským z Budína dne 20 Dubna toho roku, w němž píše, že newěří, žeby chtěl Jiří útok na ně učiniti. *Scriptt. rer. Siles.* IX. 120.

1465 a k čemu pobádal papeže proti němu; bylot se mu psaní biskupowo psané do Říma po odjezdu Beneše z Weitmile od dworu císařowa dostalo do rukau; [65]) ale sotwa nadál se, jak rychle měly se obrátiti wěci proti němu při dwoře papežském následkem pobádání tohoto. Panowání jeho bylo proto posawad celkem pokojné. Král zasedal w měsíci Červnu dle obyčeje swého osobně na *saudě zemském* o suchých dnech letničných, a w měsíci Červenci přijal u sebe w Praze *wéwodu bawurského Ottu*, sídlícího w Neumarktě, srownaw se s ním o zámky a města w horním Falci, které byl děd wéwodůw odtrhnul od koruny české. Otto, uznaw práwa koruny, přijal dne 14 Července w Praze léno na 15 zámků a měst těch od krále. Mezitím přišla asi w polowici měsíce Června *odpowěd papeže Pawla* na dopis králůw we příčině Hynka Bítowského, daná dne 13 Kwětna ne ku králi, než ku pánům českým toliko. [66]) Papež dáwal w ní Hynkowi za práwo, že nechtěl Jiřího poslauchati, kterýž se byl odtrhnul od církwe, a opětowal rozkaz, aby se od obležení Coršteina upustilo; přitom pak také odmítal wýmluwu, pro kterau král neposlal k němu s blahopřáním jakožto k nowému papeži. Zároweň s odesláním této odpowědi dal papež rozkazy legatowi Rudolfowi, aby žádal na císaři, by on se nyní jakožto ochránce církwe ujal katolických poddaných krále českého a nedal jim škoditi (14 Kw.). Když wšak i tyto rozkazy neměly účinku a byl Corštein konečně dobyt, papež Pawel nemínil dále ohlížeti se na nic, nýbrž urputně nastaupil na tytéž cesty proti králi českému jako předchůdce jeho krátce před smrtí swau.

Dne 28 Června byla držána welká *konsistoř weřejná* wšech kardinalů u přítomnosti mnohých jiných praelatů, poslů krále aragonského, krále cyperského a wéwody savojského w Římě práwě meškajících i jiných osob wíce, w níž Pawel II kázal

[65]) Dle dopisu legatowa k Wratislawským z Normberka dne 24 Července. *Scriptt. rer. Siles.* IX. 135.

[66]) Odpowěd ta nacházela se na cestě do Čech w rukau legata Rudolfa za přebýwání jeho w Lavantě (w Korutanech) dne 7 Června. *Scriptt. rer. Siles.* IX. 130.

obnowiti půhon proti králi Jiřímu co obwiněnému z kacířstwí, 1465
ze zpět upadení w kacířstwí, z křiwopřísežnictwí, swatokrádeže a rauhání i uložil wedení saudu nad ním třem kardinalům, Bessarionowi, Carvayalowi a Berardowi. Nečekaje wšak ani na započetí jakého jednání saudního hned také chopil se wšech možných prostředků ke zjednání protiwenstwí králi, jimiž měl dle wůle jeho zničen býti. Wydán předně list k biskupům Wratislawskému a Olomauckému i k pánům českým strany pod jednau s napomenutím, aby proti Wratislawským ani jiným wěrným církwi nikterak králi neslaužili, nýbrž k obraně jich byli nápomocni. Papež prohlašowal *přísahy kacíři učiněné za neplatné*, zakazowal jim poslauchati jeho, a slibowal, že Wratislawské a kterékoli jiné připrawí sám ku poslušenstwí powinnému koruně, až bude jim dán král katolický. Hned potom papež psal císaři, oznamuje jemu swé uzawření proti králi Jiřímu, a žádaje, aby z powinnosti swé co ochránce církwe byl k wykonání jich po celé říši německé nápomocen, i aby se zbawil wšelikých smluw a záwazků s králem, jež papež z moci swé prohlašowal za zrušené. Podobné listy wyšly od papeže ke wšem znamenitějším knížatům německým, k šesti kurfirstům totiž, k Ludwíkowi baworskému, Albrechtowi brandenburskému, Wilémowi saskému a jiným, též ku králům polskému, uherskému a danskému. Markrabí Albrechta papež zwláště také wyzýwal, aby zrušil zaslíbení dcery swé Ursuly k manželstwí se synem králowým. Dne 2 Srpna konečně wydali tři kardinalowé *půhon* proti „Jiřímu z Poděbrad, jenž se činí králem českým“, w témž spůsobu, jak byl prwé složen za papeže Pia, aby se do 180 dní postawil k saudu jejich w Římě nebo kdež by se jinde papež nacházel dworem swým. Půhon ten měl ohlášen býti přibitím na dweřích chrámů biskupských a dle uznání také na jiných w dioecezích Salzburské, Řezenské, Bamberské a Míšenské. Dále papež bullau danau dne 6 Srpna dal moc legatowi Rudolfowi, jezdícímu tehdá již po knížatech německých, aby směl stihati saudy a tresty církewními také wšecky staupence čili pomocníky Jiřího, a zwláště ty, kteří by mu slaužili proti Wratislawským neb jiným katolíkům, též aby

1465 směl rušiti wšeliké sliby manželství mezi katolíky a Husity, zwláště pak rodinau Jiřího, jakož i jiné smlauwy nebo spolky jakéhokoli spůsobu, konečně aby směl dáti hlásati wálku křížowau a udělowati těm, kteří by se k ní chopili zbraně, tytéž milosti, jaké se jindy udělowali k wálce proti Turkům. Wšeliké písemnosti tyto byly psány slohem na nejwýš wášniwým a urážliwým, král nazýwán w nich *synem zatracení*, *příšerau hroznau*, *owcí prašiwau* a jinými ohyzdnými nadáwkami, které neswědčily o ušlechtilém wkuse při nejwyšším místě w křesťanstwě.

Zpráwa o nálezích učiněných papežem w konsistoři dne 28 Červnа došla krále Jiřího nepochybně asi na začátku měsíce Srpna,[67]) a byla příčinau, pro kterau dne 19 Srpna učinil swolání obecného sněmu pánů, zemanů i měst w Praze ke dni 18 Září, aby se na něm jednalo „o pilné wěci wšeho králowstwí, o něžto zdáwna nesnáze w této zemi jest, i o jiné potřebné wěci". Poněwadž předešlé wyjednáwání s Wratislawskými prostředkem Jaworských a Swídnických newedlo k cíli, činily se jim mezitím wždy zase škody dle možnosti, a král mínil najmauti proti nim některé zástupy tak zwaných *bratří*, to jest žoldnéřů českých, z Rakaus, kteří se měli zmocniti některých twrzí w nejbližším okolí Wratislawě a z nich jim překážeti. W tom se wšak dostaly Wratislawským zpráwy liché z wíce stran najednau, že se strojilo na ně wojsko u Náchoda a u Králowédworu, 14.000 mužů silné; na kteréžto zpráwy w noci dne 5 Září tři z oněch twrzí rozbořili, aby jim z nich nemohlo býti škoděno. O čemž když prý bratří po wyzwědačích swých zwěděli, sešlo na ten čas s tažení jejich do Slezska.

Ale mezitím zpráwy o nálezích papežowých proti králi Jiřímu spadly na chytlawau půdu w Čechách samých mezi nespokojenými *pány* strany *pod jednau*, z nichž jmenowitě *Zdeněk Konopištský* poznal chwíli swau ke zprotiwení se králi w saukromém záští swém proti němu. Přede wším hleděl učiniti

[67]) Dle Eschenloera (latinského 107) obdrželi Wratislawští zpráwu o nálezích těch 8 Srpna, i byla jim dána dopisem jednatele jejich Fabiana Hanka z Říma dne 4 Července (wiz *Scriptt. rer. Siles.* IX. 130); král mohl ji tedy míti spíš o některý den dříwe.

konec we swé při s císařem Fridrichem, i odebral se ku po- 1465
zwání jeho k němu do Nowého města za Wídní, kdež zůstal od 21 Srpna až do 2 Září. Tam se stalo nejen úplné narownání o jeho požadawky, nýbrž nepochybně umluweno také mezi ním a císařem nějaké nepřátelské předsewzetí proti králi Jiřímu. Po nawrácení swém do Čech wešel Zdeněk w dorozumění s *Joštem Rosenberským*, biskupem Wratislawským, který jak se zdá nabyw konečně přeswědčení, že se král nikterak nedá nakloniti k bezwýminečnému poslušenstwí k papeži, hotow byl wstaupiti do řady jeho nepřátel. Dřiw ještě, než přišel čas sněmu položeného w Praze, swolal Zdeněk *sjezd* postranní na zámku swém *Zelenéhoře* nad Pomukem, ku kterému krom něho a biskupa Jošta dali se nalézti Jan z Rosenberka, biskupůw bratr, Jan Zajíc z Hasenburka nejwyšší sudí a Oldřich Zajíc z Hasenburka bratr předešlého. Tu se zosnowalo spiknutí proti králi, které na ten čas nebralo za záminku náboženstwí, nýbrž hájení swobod zemských a wlastně stawu panského, poněwadž se půwodcům zdálo, že tím spůsobem získají wíce účastníku.

Krátce před začátkem sněmu byl z rozkazu krále Jiřího mistr Jan z Rokycan swolal weškeré *duchowenstwo strany pod obojí* ke shromáždění w Praze, na kterém od krále učiněno opětné napomenutí, aby se duchowní chránili wšech wýtržků a zachowáwali kompaktata; což slíbili učiniti, král pak oznámil, že což by kdo přes to učinil, buď této strany nebo strany pod jednau, nebude toho nikomu trpěti. Když byl potom *sněm* zahájen, přišel k němu dne 25 Září *Jan Zajíc* nejwyšší sudí dworský, prowodín Jaroslawem synem Zdeňka Konopištského, co posel od Zdeňka, od biskupa Jošta, Jana z Rosenberka, Oldřicha z Hasenburka, od sebe samého i jiných prý pánů přátel jejich, a předložil spis obsahující *stížnosti proti králi*, jejž byli páni tito již napřed rozeslali k rozličným pánům jiným a zemanům i městům králowským. Wětším dílem týkaly se stížnosti tyto spráwy zemské a swobod zemských, jakoby jich král nešetřil. Wytýkali mu, že prý we shromážděních raddy zemské nedopauštěl swobodného potazu a mluwení, nýbrž oč se s některými osobami napřed uradí, k tomu že chce aby se

1465 přiswědčilo; pokládali mu za zlé, že prý zamýšlel za žiwota swého zjednati králowstwí synu swému Viktorinowi; že ač bylo při swolení jednoho úroku králi Ladislawowi zapsáno dskami, aby takowá pomoc nikdy napotom wíce nebyla žádána, on dwakráte za swého panowání užil takowé pomoci po půl auroku; že bez swolení sněmowního nařizuje weřejnau hotowost zemskau; že si osobí odúmrti nenáležité; že swobodné statky proti práwu uwodí w manstwí; že jest mince lehká a nedobrá. Také na to stěžowali, že dal král (před tažením swým do Rakaus roku 1462) korunu, klenoty zemské a privilegia do ochrany synu swému Viktorinowi, twrdíce, že bylo práwem, aby je chowal wždy některý pán, zawázaný přísahau stawům. Rozepře náboženské dotýkali se potud, že žalowali na Rokycanu a kněží jeho pro hanliwá prý a bauřliwá kázání; krom toho pak také wyslowowali se proti úmyslu, aby král bratří přijal do služby swé proti Wratislawským, protože prý by od nich mohly přijíti škody zemi a těžko by bylo jich se zase zbawiti.

Král, hned jak Jan Zajíc, jmenowaw pány, od nichž byl poslem, dodal k tomu: „a od jiných pánů přátel jejich", tázal se, kteří jsau to přátelé jejich, aby je jmenowal; on wšak nemohl žádného jmenowati. Když pak dokonal poselstwí swé, král předewším tázal se shromážděných pánů, zemanů i měst, bylili by za jedno s těmi, od nichž byly stížnosti předloženy, aby mu powěděli. K oslowení tomu napřed páni wystaupili ze shromáždění, a wzali potaz mezi sebau; wrátiwše se pak, prawili, že o wěci té ničeho newěděli, a že páni ti, od nichž Zajíc mluwil, neměli toho učiniti bez jich ostatních wědomí a wůle. Po té král dal odpowěd na wšecky jednotliwé kusy stížností, jemu již napřed známých, před celým sněmem a u přítomnosti Jana Zajíce. Popíral, žeby co konal bez raddy zemské wolené od stawů neb žeby w ní byla jaká neswoboda; každý že jest tázán a slyšen; toliko když chtěli někteří z raddy odstupowati a po straně se mezi sebau smlauwati, toho že se mu newidělo dopauštěti, protože se jedná w raddě o wěci obecné. Jestližeby syn jeho měl králem býti, žeť záleží na wůli stawů; myslí-li kdo, žeby

se král jinak chtěl w tom zachowati, aby powěděl a prowedl. 1465
Jestli že král obdržel berni jednoho úroku, wšak žeť se stalo z dobré wůle stawů a bylo obráceno na obecné dobré; o hotowosti zemské že nepamatuje, by kdy bez sněmu byla nařízena, jediné když se jednalo o spěšnau pomoc císaři k Wídni; tehdáž že nebylo času na sněm, z wýprawy té pak že pošlo zemi mnoho dobrého. O manstwích a odúmrtech, co by králi práwem náleželo, žeť saudy rozhodují; byla-li by se stala jaká křiwda, wšak „ty pane Zajíče, jsa sudí náš, nikdy jsi toho na nás newznesl". a za odúmrti, proti kterým se mluwí, někteří z těch pánů samých prosíwali za času krále Ladislawa. O minci prawil král, že se srownáwá zrnem se wšemi zeměmi okolními ano i lepší jest, a odwoláwal se na jednání o tom na minulém sněmě o hromnicích. Ku powšechnému winění o swobodách zemských, jakoby jich ujímáno bylo za jeho panowání, odpowěděl král poukázáním k tomu, jak swobod a práw králowstwí přimnožil tím, co obdržel wše od císaře Fridricha po wybawení jeho z Wídně; že pak poručil chowání privilegií synu swému, wšak žeť syn jeho, ač powýšen w důstojenstwí za kníže, nepřestal býti pánem w zemi dobře usedlým. W příčině duchowních oswědčowal se, že bauřliwých kázání a jiných wýtržností wždy zapowídal jedné i druhé straně, a připomenul, co přikázal duchowním strany pod obojí we shromáždění před samým sněmem držaném. O Wratislawských dáwal na uwáženau, kterak se proti práwu koruny zachowali a musí přiwedeni býti ku poslušenstwí; kterak ti sami páni jindy wedlé powinností swých k tomu radili a pomáhali, nyní pak že žádají, aby proti wšemu řádu a práwu, k weliké škodě a hanbě koruny měli Wratislawští odpočíwati w pokoji; on wšak že je míní jako neposlušné pomocí stawů stihati buď skrze bratří neb kterakžkoliwěk jinak pro dobré a pro čest koruny. — Jako prwé staw panský tak nazejtří potom (26 Září) také zemané wšichni jednostejně skrze Buriana Trčku, a Pražané i jiná města wšecka skrze Samuele Walečowského dali odpowěd králi na otázku jeho wýše zmíněnau, kterau kárali přednesení Janem Zajícem učiněné jakožto strannické, schwalowali we wšem řeč králowu a slibowali státi

1465 w tom s ním do hrdel a statků swých jakožto s pánem swým milostiwým.

Dle úmyslu králowa jednalo se na tomto sněmě také o stawu rozepře s papežem. Král bezpochyby opět předložil wěc stawům obau stran náboženských, a žádal od nich rady a pomoci. Stawowé pod obojí odpowěděli spisem složeným od doktora Martina Maiera, jehož služeb sobě toho času král opět wyžádal od wéwody bawORSKého Ludwíka, poněwadž w záležitosti rozepře této nejspíš od kancléře swého wlastního, Prokopa z Rabšteina, nemohl se již nadíti oprawdowé pilnosti. Stawowé we spise tom předně děkowali králi za wšecka wynasnažení jeho o zachowání pokoje mezi stranami náboženskými; wytkli dále obsah hlawní kompaktat a práwní powahu jejich co smlauwy, která jednostranně nemohla od papeže býti odwolána bez swolení stawů, s nimiž byla zawřena; proti twrzení pak se strany papežské, že kompaktata pozbyla platnosti tím, že od Čechů byla rušena, odwoláwali se na ustanowení kompaktat samých, že pakli by někteří proti nim přečinili, nemělo to pokládáno býti za zrušení smlauwy ode wšech, nýbrž býti napraweno; toho wšak že se posud na nikom cestau práwa nepohledáwalo; uwažowali také přísahu královu před korunowáním učiněnau biskupům, že jí proti kompaktatům zawázán nebyl, naproti tomu pak že jim, stawům pod obojí, zawázán byl přísahau na zachowání kompaktat; i žádali ho tudy, aby je při nich i napotom hájil, slibujíce k tomu wšelikau pomoc a plnau oddanost k němu. Stawowé pod jednau, mezi nimiž tentokrát nebyli přítomni protiwníci králowi, rowněž spisem podaným králi w ten smysl se wyslowili, že ač by bylo nejwřelejší přání jejich, aby se stawowé přijímající pod obojí spůsobau w řádech církwe Římské s nimi srownali, wšak obáwají se, že saudy a tresty církewními toho se nedosáhne, nýbrž žeby z toho přišlo jen ke brannému odporu a záhubě země; protož žádali krále, aby k odwrácení následků takowých dle možnosti swé o to se wynasnažil, aby papež swolil ke sjezdu nějakému, buď zde w králowstwí buď w některém místě na blízku w sausedstwě, k němuž by byli pozwáni císař i kurfirstowé a jiní zna-

menitější knížata swětští i duchowní, jakož i přední osoby ze 1465
stawů českých, k němuž by také král sám se dostawil nebo wyprawil posly swé, a k němuž by papež poslal legata znamenitého s plnau mocí, aby se stalo dohodnutí o prostředky rozumné k cíli onomu wedaucí.[68])

Král sám neopomíjel mezitím žádného prostředku, jímž by přese wšecko, co se již stalo, mohl dosáhnauti nějakého pokojného narownání s papežem. Poněwadž se císař již byl naklonil k jeho protiwníkům, mínil užiti k nowému wyjednáwání prostřednictwí krá'e uherského *Matiáše,* a již w měsíci Srpnu přál si osobního sjezdu s ním, ku kterému wšak nepřišlo pro přípravy, které Matiáš konal tehdáž k tažení do Bosny proti Turkům. Byl smluwen toliko sjezd *biskupa Olomauckého* Tasa co plnomocníka krále Jiřího s *arcibiskupem Ostřihomským* Janem Witězem, předním rádcem Matiášowým, *w Trnawě,* ku kterému přišlo w měsíci Září ještě před skončením sněmu Pražského nebo aspoň brzy potom. Jednalo se o narownání s papežem na takowý spůsob, aby sice nebylo žádáno wýslowné stwrzení kompaktat, ale aby přijímající pod obojí spůsobau byli zůstaweni při swém obyčeji i aby dosazen byl arcibiskup nad duchowenstwem obau stran, který by swětil čekance stawu du-

[68]) Oba spisy tyto se nacházejí w rukopise knížecí bibliotheky Lobkowické w Praze řečeném *Cancellaria regis Georgii* fol. 27 a 28 bez dat. Po nich následuje hned dále fol. 29 náwrh dopisu k panowníkům o přímluwu ku papeži o zdwižení půhonu a swolení ke sjezdu w tom spůsobu, jak spis pánů katolických nawrhowal, potom náwrh dopisů knížat ku papeži w tomto smyslu (fol. 32) a náwrh dopisu králowa k papeži (fol. 32), který sice w tom spůsobu potom ku papeži zaslán nebyl, ale we kterém se nachází zmínka o spise stawů pod obojí, aby je král při přijímání pod obojí hájil (sicuti haec omnia et alia literae dictorum incolarum nostrorum ad nos datae, quas Vestrae Sanctitati interclusas transmittimus, manifestius declarant), konečně pak náwrh odwolání ku koncilii (fol. 36), které se mělo státi, pakli by papež k žádosti králowě neswolil (quam — appellationem — rex interponere debet, si papa ea, quae in litera, quam ad Sanctitatem suam dat, denegabit); w tom pak prawí se, že dopis tento k papeži psán byl „anno currenti die tali mensis Septembris“. — Sauwislost těchto listin, které pošly wesměs z péra Martina Maiera, ukazuje, že ony spisy stawů pod obojí a pod jednau pocházely práwě ze sněmu w měsící Září roku 1465.

1465 chowního na kněžstwí jedné i druhé straně a přidržel wšecky k zachowáwání řádu dle církewních zákonů; při čemž nemínil král státi na stwrzení Rokycany za arcibiskupa než toliko aby arcibiskup byl Čech neb Morawan; dále pak mínil král dohodnauti se s papežem o nawrácení statků duchowenstwa pod slušnými wýminkami, na jaké od dworu papežského již častěji předtím bylo naráženo. Náwrhy tyto měl dle přání krále Jiřího král uherský doprowoditi k papeži s přímluwau swau. Ale asi téhož času došlo Matiáše psaní papežowo, jímž se mu jako jiným okolním panowníkům dáwala wědomost o nařízeních proti králi Jiřímu s pobádáním proti němu; w králi pak ctižádostiwém a wýbojů chtiwém wzbudila se hned wášeň zištná a stawěla před ducha jeho prospěchy, kterých by mohl nabyti spolčením se s papežem proti králi českému. Odpowěděl papeži již dne 2 Října psaním z ležení swého u řeky Dráwy, kterým jej ubezpečowal swau oddaností neobmezenau a nabízel se dle wůle papežowy táhnauti do boje buďto proti Čechům nebo proti Turkům. Na ten čas smýšlení takowé před králem Jiřím tajil, ale prostřednictwí žádanému od něho wyhnul se jalowými wýmluwami.

Po skončení sněmu držaného w měsíci Září král po některém přemítání rad rozličných rozhodl se w podstatě zkusiti cestu we spise stawů pod jednau nawrženau. Zaslal dne 21 Října *list papeži*, we kterém, jako by jen nejistau powěst byl uslyšel o půhoně proti sobě wydaném, wyslowowal pochybnost swau o prawdiwosti toho a důwěru, žeby stolice apoštolská nejednala tak kwapně a nelaskawě we wěci, která se následky swými netýkala jedné osoby, nýbrž osudů mnohých, i žádal, aby saudní kroky, staly-li se jaké, byly zrušeny i aby mu papež položil rok w některém místě příhodném a blízkém, na němž by mohl prawdu ukázati o tom, čím byl winěn, a naprawiti neb odwolati, jestliže w čem chybil; žeť se jmenowitě ukáže, zdali prawda jest, žeby byl osoby duchowní utiskowal, žeby koho byl nutil ku přijímání pod obojí spůsobau, jak se o něm w obžalobách twrdilo, a což wíce podobného. Zárowen psal k císaři, ku králi francauzskému a ke spřáteleným knížatům německým, žádaje prostřednictwí a přímluw jejich u papeže, aby splnil jeho

žádost. Z knížat těchto prokázal se mu zwláště ochotným *wé-* 1465
woda baworský Ludwík. Wyprawiw totiž zwláštního posla do Říma, raddu swého Walentina Bernbeka, přimlauwal po něm papeži, aby hleděl krále českého přiwésti k jednotě s církwí raději přízněmi nežli wzbuzením wálek, a užiti tudy pomoci jeho walné k boji proti Turkům. Wéwoda předkládal w tom směru určité náwrhy, o nichž nepodobá se nikterak, žeby byly wesměs wycházely z mysli krále Jiřího, nýbrž spíše wětším dílem z hlawy Martina Maiera, který co obdiwowatel welikého ducha krále českého opět jako někdy, když se jednalo o powýšení jeho za císaře, libowal si w nawrhowání welikých wěcí, které jím měly býti wywedeny. Náwrhy byly, aby papež jmenowal krále Jiřího císařem Konstantinopolským a odewzdal jemu wrchní řízení wálky křížowé proti Turkům; w Čechách aby byl nápomocen přání králowu, by nejstarší syn jeho byl zwolen za budaucího krále, druhého pak syna jeho aby jmenowal arcibiskupem Pražským; za to aby se král Jiří se swau rodinau obrátil ku přijímání pod jednau spůsobau a wymohl ponenáhlé nawrácení statků duchowenstwa; lid wšak aby zůstawen byl při swém obyčeji w přijímání swátosti, a toliko aby wyhlazeny byly wšecky uchylky od řádu církewního, které se dály mimo kompaktata; ku prowedení toho aby byl poslán legat do Čech, dle jehož náwodu by se w tom chowal nowý arcibiskup.

Mezitím byl legat papežůw *Rudolf* biskup *Lavantský* již po tři měsíce cestowal po rozličných krajinách německých a wyjednáwal s knížaty, aby je naklonil k úmyslům papežowým proti králi Jiřímu; ale nikdež ničeho neprospěl. Žádný z knížat neměl chuti učiniti si krále nepřítelem; pamatowaliť na mocné postawení, jehož on sobě wydobyl mezi nimi při rozmanitých různicích jejich, které mohly snadno wypuknauti znowa. Z rozkazu papežowa odebral se legat konečně do *Wratislawě*, kdež dlauho již taužebně byl očekáwán. We strachu, aby někde nebyl přepaden a zajat, musil obejíti země králowy dalekau cestau až do Frankfurta na Odře, a odtamtud teprw s branným průwodem poslaným jemu naproti od Wratislawských, přijel do jejich města, kdež přijat jest se sláwau welikau dne 9 Listo-

1465 padu. Odtamtud jal se hned rozesílati *bully papežské* proti králi Jiřímu a nařizowati duchowenstwu, předně we Slezsku a w Lužicích, wyhlašowání jich a napomínání wšech stawů swětských, aby neposlauchali wíce krále a jeho úředníků, neodwáděli jim žádných platů, ano protiwili se jich moci pod trestem klatby a stawení služeb božích wšude, kdež by se nestalo bez meškání dle těchto rozkazů. Proti tomu zase král dal wšudež oznámiti list swůj poslední k papeži na důkaz, že naděje na srownání nebyla ještě weskrz přetržena; i nezůstáwalo to bez účinku; skoro wšude přewládal strach před mocí králowau a žádost zachowání pokoje, tak že nebylo nikdež chuti a odwahy k zachowání se dle wůle legatowy.

Wětší naděje otwíraly se wšak mezitím legatowi a Wratislawským ze wznikajícího odboje w Čechách. Páni pod jednau, kteří se za posledního sněmu byli postawili proti králi pod záminkou hájení swobod zemských, drželi ku konci měsíce Listopadu *sjezd* opětný *na Zelenéhoře*, na kterém zawřeli *jednotu* mezi sebau k hájení týchž wěcí, na které se wztahowaly swrchu psané stížnosti jejich, tak aby proti komužkoliwěk, kdo by na ně proto chtěl sáhnauti, byli sobě pomocni (28 Listop.). Již pak přistaupilo k jednotě této krom prwních pěti půwodů wíce jiných aučastníků, tak že se počítalo 16 pánů k ní se přihlásiwších: Zdeněk Konopištský ze Šternberka s dwěma syny swými Jaroslawem a Janem, biskup Wratislawský Jošt a bratr jeho Jan z Rosenberka, Jan a Oldřich bratří z Hasenburka, Bohuslaw ze Šwamberka, Wilém z Ilburka, Henrich starší a Henrich mladší z Plawna, Děpolt z Risenberka, Jindřich ze Hradce, Burian z Gutšteina, Linhart z Gutšteina na Klenowé a Dobrohost z Ronšperka. Král byl ke sjezdu tomuto poslal *biskupa Tasa* Olomauckého k nějakému jednání s pány, které patrně newedlo k cíli; biskup wšak w rozprawě důwěrné se Zdeňkem Konopištským a Janem z Rosenberka powěděl cosi, o čem byl král rozpráwěl s ním, jaké prý zpráwy byly ho došly o piklích, které nastrojil proti němu Zdeněk, když byl u císaře w Nowém městě. Páni wzali sobě z toho příčinu k dopisům k jiným pánům a zemanům, též ku purkmistrům a konšelům měst Praž-

ských jakož i jiných měst (30 Listop.), kterými stěžowali na 1465
krále pro utrhowání sobě tím na cti a oznamowali, že proto nemohau wíce přicházeti na sněmy do Prahy. Dle twrzení jejich král wyprawowal, že Zdeněk Konopištský na dwoře císarském jednal s Hanušem Rohrbacherem částěji zmíněným, aby byl král od pánu otráwen nebo jinak sprowodín se swěta i aby potom zwolili za krále syna císařowa Maximiliana, tehdáž šestiletého, w jehožto jméně měl pan Zdeněk býti spráwcem králowstwí, biskup Jošt a bratr jeho Jan měli býti heitmany we Slezsku, Zajícowé Jan a Oldřich w Lužicích, Rohrbacher pak markrabím morawským.

Páni popírali, žeby jim co takowého bylo přišlo kdy na mysl, a psali o newině swé a křiwdě sobě činěné také císaři a jiným knížatům, při čemž odwoláwali se hlawně na okolnost, že prý Hanuš Rohrbacher za pobytu Zdeňkowa nebyl ani w Nowém městě; což asi tak bylo, ale newylučowalo jednání Zdeňkowa s osobami jinými, byť ne o bezžiwotí králowo, ale snad o zbawení jeho panstwí jiným spůsobem, jak později skutkem se ukázalo. Ctižádost Zdeňkowa byla tak známa, že mu mužowé wzácní a nepředpojatí přičítali i žádost, aby se stal králem místo Jiřího.[69]) Také pak přikročili jednotníci hned z téhož sjezdu swého na Zelenéhoře ku připrawám nepřátelským proti králi. Poslalit jednoho ze sebe, pana *Dobrohosta z Ronšperku*, do Říma (přidawše mu k ruce Ondřeje faráře Budějowického) s žalobami na krále a se žádostí o pomoc proti němu, zejména peněžitau, zároweň pak psali legatowi Rudolfowi, ubezpečujíce jej ochotností swau k zachowání se we wěcech wíry dle přání jeho po příkladu předku swých. Wíce měl s ním jednati *biskup Jošt*, který se po skončení umluw jejich nawrátil, ne beze strachu zajetí na cestě, přes Olomauc do Nisy, odtamtud pak dne 18 Prosince wjel do *Wratislawě*, přiwítán jsa slawným průwodem od legata samého i od obywatelstwa, které se s ním nyní radostně smířilo.

Biskup Jošt a páni čeští s ním společení netajili si těžkost swého předsewzetí, mělo-li by přijíti ke zdwižení zbraně, zna-

[69]) Wiz *Rabšteinůw Dialogus* pag. 14.

1465 jíce lépe než Wratislawští neb legatowé papežští wojenskau sílu králowu. Počítali, že král pauze se stawy pod obojí mohl postawiti 30.000 mužů do pole bez ujmy náležitého osazení wšech četných hradu swých. I oni měli znamenitý počet pewných hradu, na kterých mohli se brániti; ale nemohli se nadíti jinak, než jak by přišlo k wálce pro wíru, že lid jejich poddaný, wětším dílem pod obojí spůsobau přijímající, opustí je a přidá se k straně králowě. Protož mínili chowati se opatrně, wyhledáwati pomoci odjinud, wyhýbati se prozatím wypuknutí boje, ale pracowati o rozšíření spolku swého, zwauce k němu předně Wratislawské. Když by se podařilo spojiti wšecky stawy a obywatele strany pod jednau w Čechách, na Morawě, we Slezsku a w Lužicích w jednu mocnau brannau jednotu, myslil biskup Jošt a jiní páni, aspoň někteří, žeby i potom bylo nebezpečno začíti wálku s králem, neb žeby newyhnutedlně byla spojena se strašliwými škodami a záhubami, wýpadek pak že byl nejistý, ale žeby se pak mohlo wyjednáwati, prostřednictwím císařowým asi, a zjednati podobné příměří, jaké král někdy zawřel na tři léta s Wratislawskými, wšak na celý čas žiwota krále Jiřího, tak žeby byl zbawen panstwí nade wšemi krom přijímajících pod obojí; coby pak bylo po jeho smrti, mělo se ukázati. W tom spůsobu wyjednáwal biskup Jošt s legatem a Wratislawskými, meškaje tam přes swátky wánoční toho roku. Wzbudil tím welké odpory wášniwých duchowních, kteří proti němu wždy byli dráždili lid za předešlého času, jmenowitě probošta Wratislawského Jana Düstera a kantora Mikuláše Tempelfelda, kteří nechtěli nic slyšeti o pokoji, ač neuměli udati, odkud wzíti moc kromě naděje pomoci s nebes; zřízení wšak spolku proti králi s pány českými a jinými wšemi katolickými obywateli koruny bylo oblíbeno a pracowalo se k němu. Legat Rudolf hned potom (29 Pros.) zaslal bullu papežskau již také do Čech do města *Plzně,* kterau nařizowal wypowědění poslušenstwí králi Jiřímu pod trestem klatby a stawení služeb božích.

Král Jiří držel mezitím opět *sněm w Praze* w čas obyčejný o suchých dnech wánočních (18 Pros.). Byla rozšířena řeč, že na něm mínil syna swého Viktorina dáti zwoliti za

krále; skutečně wšak král toho času udělil toliko léno na knížetstwí *Minsterberské*, hrabstwí *Kladské* a část města a knížetstwí *Opawského* třem synům swým společně, Viktorinowi, Jindřichowi a Hynkowi (16 Pros.). Bylo zajisté přání králowo nejsnažnější, aby králowstwí zůstawil po sobě rodu swému, a již jak se zdá od delšího času tím se zanášel. Potřeba ustanowení nástupce také naléhala z té příčiny, že král již od několika let přes míru tlaustl, což neswědčilo přízniwě o zdrawí jeho.[70] Ale doba tato patrně nebyla k tomu příhodná. Páni jednoty Zelenohorské položili si k témuž času *sjezd na Krumlowě*, a poslali odtamtud některé služebníky čili panoše swé k sněmu do Prahy, po kterých dali podruhé přednésti tytéž stížnosti swé jako předešle a opětowali také stížnost onu na nařčení od krále; k čemuž wšak král před celým sněmem odpowěděl, že jsau to wěci smyšlené, že nikdy tak ani s biskupem Olomauckým ani se žádným jiným nemluwil, a pan Jan Jicinský z Cimburka, příbuzný biskupůw, ukázal list, kterým také biskup Tas řeči ony, jak je páni oznamowali, popíral, tak že nám nyní sauditi nelze, kolik bylo w tom prawdy a kolik neb od koho přidáno. W příčině stížností wztahujících se na swobody zemské uzawřeli stawowé pokusiti se o srownání pře wyjednáwáním s pány jednoty Zelenohorské, a podáwali jim sjezdu k tomu budto w Plzni nebo w Klatowích nebo w Budějowicích na nejdéle do hromnic roku 1466. Potom měl býti sněm obecný w prwní ne- 1465

[70]) Již w Dubnu roku 1462 prawil o králi tajemník jeho Jošt z Einsidle w rozmluwě s jedním z radd saských w Mostě za tehdejšího wyjednáwání w záležitosti lužické: So ist mins herrn des konigs meinunge in dem furnemen gewest, das er gern das land zu Lusitze an sich brengen und einen seiner sone damit bestaten wolte bii sym leben, *nachdem er ein swerer herre ist* und nicht weisz, wann oder wie sichs mit ym schicken mag. Wiz *Bachmann* Die *Wiederwereinigung der Lausitz mit Böhmen* 101. — Roku pak 1466 píše Pawel II o králi Jiřím w dopise k wéwodowi Ludwíkowi baworskému dne 6 Unora: licet satis constet, ipsum jam ita corpore esse dispositum, ut inabilis sit ad pugnandum. *Scriptt. rer. Siles.* IX. 161. — Též král Jiří w náwrhu dopisu k papeži w rukop. Šternberském fol. 32: Est enim notorium, quod adeo corpore inpinguati sumus, ut per tantum iter (totiž do Říma) sine periculo et discrimine vitae nostrae ire et redire non bene possemus.

1466 děli w postě k dalšímu jednání o zachowání pokoje w zemi. Od pánu jednoty Zelenohorské odpowěděli Jan z Rosenberka a Zdeněk ze Šternberka psaním k panu Jindřichowi ze Stráže nejwyššímu hofmistru (1466 1 Led.), wyslowujíce ochotnost swau ke sjezdu nawrženému, wšak s omluwau, že jim nelze určiti času, pokud by se nesešli s druhými, což se mělo státi teprw o masopustě roku 1466. Hleděli bezpochyby prutahu, čekajíce na další běh wěcí ku prospěchu swému.

Legat Rudolf položil nedlauho potom sjezd knížatum, městum a jiným stawum slezským a lužickým, ku kterému je zwal k sobě do Wratislawě k neděli druhé postní (2 Břez.). Mělo se na něm nepochybně jednati o welké společení proti králi Jiřímu dle rady biskupa Jošta. Již předtím legat byl wytýkal písemně *Tasowi biskupu Olomauckému* chowání jeho neochotné k rozkazum jeho a papežowým a zwláště služby, které bez přestání prokazowal králi Jiřímu co wyjednáwatel mezi ním a pány pod jednau, jakož i předtím s dworem uherským (1465 17 Pros.). Biskup wymlauwal se mu napřed písemně (1466 3 Led.), s oznámením, že se míní k širšímu promluwení odebrati k němu osobně: i wydal se na cestu do Wratislawě w měsíci Unoru s wědomím králowým. Dříw než se to stalo, došla do Wratislawě *nowá bulla papežská* wydaná dne 8 Prosince, kterau papež Pawel, zwěděw již o zprotiwení se některých pánu českých proti králi Jiřímu, mimo předešlé rozkazy dané legatowi Rudolfowi nyni sám přímo prohlásil wšecky pány české a morawské i we Slezsku jakož i wšecky obce a obywatele těchto zemí za *sprośtěné přísah* jemu učiněných a napomínal je, aby mu wypowěděli poslušenstwí: což owšem we Wratislawi spusobilo nowau welkau radost. Ale w málo dnech potom přišel dopis papežuw ke Wratislawským daný již dne 6 Prosince a jiný zárowen k legatowi Rudolfowi, dle kterých byl legat na spěch wolán do Říma, aby prý dal zpráwu o stawu wěcí: i ačkoli papež zárowen oznamowal Wratislawským, že nemíní proto ustáti w předsewzatém jednání proti Jiřímu a že brzy zase biskupa Rudolfa nebo jiného místo něho k nim pošle: bylo tím spusobeno welké užasnutí a poděšení: neb i legat i konšelé

Wratislawšti spatřowali w tom úmysl papeže, powoliti žádo- 1466
stem krále Jiřího nebo nějakému nowému odkladu. Konšelé a kapitula Wratislawská psali bez meškání papeži (28 Led.), předstawujíce mu škodliwé následky, které by toto odwolání mělo, a k žádosti jejich legat zůstal we Wratislawi, chtěje očekáwati další rozkazy; před lidem byla pak wěc zachowána w tajnosti.

W tom stawu wěcí přijel *biskup Olomaucký* dne 15 Unora do Wratislawě, s ním pak také poslowé měst morawských *Olomauce, Brna, Znojma* a *Jihlawy*, kteří měli legatowi předstawiti nebezpečenstwí, w něž by byli měšťané wydáni, kdyby uposlechli jeho rozkazů, zwláště od hradu králowských nad samými jejich městy: s týmž pak posláním byli tu téhož času zřízenci měst *Budišína*, *Zhořelce* a ostatních hornolužických. Následkem nejistoty o úmyslích papežowých, we kterau byl legat uweden, chowal se k nim powolněji, než bezpochyby očekáwali. Slíbilť *zastawení pře* až do dalšího rozkazu od papeže, jemuž by dal zpráwu, a ukládal jim toliko neškoditi Wratislawským (19 Un.); od biskupa Olomauckého pak přijal laskawě rozličná wyswětlení, a mluwil šetrně o králi. Biskup Tas měl wšak také duwěrné rozprawy s biskupem Wratislawským Joštem, a domlauwal w jeho smyslu kanowníkum, nejwíce pak proboštowi Düsterowi a kantorowi Tempelfeldowi pro nerozwážné brojení jejich a hnaní k wálce s nedostatečnými silami. Ačkoliw pak neměl zmocnění od krále, pokusil se také o zjednání míru s Wratislawskými, podáwaje legatowi swolení králowa, aby na osm let nebo i na celý ostatní žiwot krále Jiřího nebyli nuceni učiniti jemu přísahu poslušenstwí. Když se legat wymlauwal, že neměl k tomu moci, wyžádal si biskup promluwení s konšely, kteříž ochotně wyslali některé swé starší k němu do jeho hospody (19 Un.). Mluwě dle jejich chuti o králi co kacíři, kterému nikdy nemělo dopuštěno býti dosažení koruny, předstawowal jim welkau moc jeho a nedostatečnost sil jejich jako i jednoty panské w Čechách, o níž ostatně prawil, že se jí nejedná o wíru, nýbrž o jiné wěci, a že se ta pře dá srownati, i ukazowal, žeby smluwau onoho obsahu dosahli

1466 zrowna téhož co wálkau, wšak jistěji a bez nesnází. Konšelé wznesli wěc na ostatní raddu; ale tam měla wrch strana zuřiwější ač menší počtem, která nechtěla žádného smíření. Dáno tedy biskupowi za odpowěd, že Wratislawští, stojíce pod ochranau stolice papežské, nemohau nic o swé wůli učiniti. Přitom konšelé nicméně, majíce obáwání, žeby od papeže byli opuštěni, mnoho se wymlauwali z toho, žeby dle mínění králowa oni Wratislawští byli puwody wšeho, co se proti němu dálo, podněcowáním dworu papežowa, a žádali, aby je u krále z toho omluwil, o němž tentokrát mluwili se wší šetrností. Biskup Tas dal o tom o wšem písemnau zpráwu králi Jiřímu w den odjezdu swého z Wratislawě (20 Un.), dělaje mu dobré naděje a ubezpečuje o dobrém mínění legata i biskupa Jošta.

Mezitím mělo předešlé wyzýwání od legata k wypowědění poslušnosti králi účinek swůj w *Plzni*. Duchowní tamější, když jich jako i konšelů došla bulla papežská hrozící klatbami, wyžádali na konšelích swolání obce, před kterauž prohlásili se, že nebudeli učiněno dle wyzwání legatowa, hned stawí služby boží, wydají klatbu a z města wšichni se odstěhují. W lidu Plzenském nezanikl doposud duch straně přijímajících pod obojí a tudy také králi samému odporný. Protož obec bez zdráhání přiswědčila duchowním, a konšelé neodwážili se nálezu jejímu se protiwiti. Psali toliko psaní omluwné ku králi (11 Un.), we kterém oswědčowali ochotnost swau k zachowání jemu poslušenstwí, když by je opatřil, aby klateb jim hrozících byli sproštěni.[71]) Král podáwal jim ochrany swé, chtěje wložiti posádku asi 200 jízdných do jich města; čehož wšak přijmauti nechtěli. Král nicméně wyprawil několik set lidí, oznámiw jim, že jen přes jednu noc zůstanau we městě, majíce táhnauti dále na čtyry míle. Chtěl jimi nejspíš osaditi některá místa w krajině za Plzní, na nichž mu záleželo pro případ branného odboje jednoty Zelenohorské. To wšak způsobilo podezření, a když wojsko toto přitáhlo od Berauna, jest před ním zawřena brána, ano hroženo i střelbau na ně, pročež musilo táhnauti jinudy;

[71]) Wydáno J. Strnadem w *Časopise českého musea* 1881. 103

hned pak potom Plzenští wypowěděli králi poslušnost dle wy- 1466
zwání legatowa, a poslali sauseda jednoho Filippa do Wratislawě, kterýž tam žádal pomoci (28 Un.). Wratislawští dali mu od sebe 500 zlatých, a psali ochotně papeži (5 Bř.), přimlauwajíce se, aby se Plzenských ujal, jakožto bojowníku pro wíru od dáwna zaslaužilých.

Král mezitím byl zahájil *sněm w Praze* (23 Un.), na kterém dle usnešení sněmu předešlého dal jednati o stížnostech na rušení swobod zemských, za kteraužto příčinau čteny jsau wýpisy privilegií k tomu se wztahujících. Král promluwiw sám ke sněmu oswědčowal se, že nebyl nikdy úmysl jeho, by co chtěl proti řádům, práwům a swobodám zemským učiniti: stalo-li se co toho, že by bylo leda z omylu neb nepaměti; on wšak že hotow jest naprawiti, jak by páni a zemané uznali; naproti tomu aby také páni protiwní odčinili, čím se prowinili jemu. Na tu řeč páni a zemané na sněmě přítomní obnowili žádost, aby jim král dowolil, některé ze sebe wyslati, aby se sjeli s jednotníky a pokusili se o srownání: když pak král k tomu swolil, stal se *sjezd* takowý w *Budějowicích* dne 9 Března. Tam po některém rozstrku, když páni a zemané od sněmu poslaní přiswědčujíce jednak k tomu, že chtěli jednotníci swobody zemské hájiti, jim wytýkali, že neměli toho sami o sobě činiti nýbrž také na ně wznésti, páni jednoty Zelenohorské co žádost nejpřednější wyslowili, aby král hrad Karlštein s korunau, klenoty a privilegii na něm chowanými poručil některému pánu, který by učinil přísahu zemi, a jestliže těch wěcí něco odneseno jest na jiné zámky, aby bylo na Karlštein nawráceno; na základě pak privilegií těch aby bylo žádáno zachowáwání swobod zemských; když pak k tomu páni a zemané wyslaní swolili, slibili jednotníci přijíti do Prahy na sněm pod náležitým bezpečenstwím a s druhými stawy zespolka o wěcech těch jednati (11 Břez.).

K jakéž takéž powolnosti, která se w tom jewila od účastníků jednoty Zelenohorske, mohl něco přičiniti wýpadek *sjezdu Wratislawského*, který byl držán ty dni předtím (2 Břez.). Dle přání legata Rudolfa přijeli tam krom biskupa Jošta z knížat

1465 slezských Jindřich Hlohowský a Konrad Černý Olešnický osobně: od jiných dwau přijeli poslowé. Mikuláše Opolského totiž a Fridricha Lehnického, z Lužice opat Dobrolucký, též poslowé z Šestiměst od měšťanů i zemanů a rowněž ze knížetstwí Swídnického a Jaworského. Byl to počet méně walný, než legat očekáwal; ale ještě menší byla ochotnost přítomných, aby se zachowali dle přání jeho. Wšichni jednomyslně oswědčowali swé smýšlení katolické, ale prawili, když papež a po něm císař uznali Jiřího za krále a po příkladě jejich knížata wšichni wešli s ním w přátelstwí, ano mnozí we swazky příbuzenstwí, že není jejich wina, když se tak welice zmohl. Ať prý nyní prwé císař odejme jemu zase léno a knížata ať se odřeknau spolků s ním; na nich wšak, křesťanských lidech, ať se nežádá uwalení na sebe takowého nebezpečenstwí dříw, než by se to stalo. Radili tedy, aby papež dle žádosti králowy položil jemu rok s knížaty a pány křesťanskými; snad že se tím dojde nějakého pokoje. Nejsměleji mluwili poslowé knížat, že se pánum jejich nehodí, když králi, jenž byl dobrý papeži, císaři a knížatum německým, učinili přísahy, rušiti je zase; pakli na ně legat bude naléhati klatbami, že se budau musit poraditi wedlé krále swého, jak se proti tomu chrániti. Legat držel dlauhau a pěknau řeč ke shromážděným, ale přemluwiti jich nedowedl. Konec byl, že slíbil opět *odkladu s tresty církewními*, zejména až do Letnic, ač s wyminěním, aby nebylo pomáháno proti Wratislawským neb jiným katolíkum w poslušenstwí stolice papežské stojícím. Za to slíbili mu shromáždění stawowé přijíti k jinému sjezdu na den 27 Března, ku kterému měli zwáni býti wšichni knížata a stawowé slezští, aby se wšichni zajedno spolčili k opatření země swé proti wšelikým útokum. Měl to býti další krok k welkému spolku proti králi dle záměru biskupa Jošta; ale ke sjezdu takowému potom ani nepřišlo, zamezením owšem králowým: neb i od tohoto sjezdu prwnějšího byli se jiní knížata dali králem zdržeti. Z usnešení sjezdu odebral se mezitím kníže Konrad Černý Olešnický ku králi do Prahy; o jeho pořízení wšak we wěci jemu uložené nezachowala se žádná paměť.

Král Jiří byl si mezitím proti jednomu z předních účast- 1466
níku jednoty Zelenohorské, *Henrichowi z Plawna*, zjednal cizí pomoc, jíž spůsobil mu škodu welikau. Pán tento, jenž držel město a hrad Plawno w Míšni co léno od koruny české, odepřel státi k saudu králowu w delší práwní při, kterau měl s panoši swými, pročež král dne 13 Unora odsaudil ho pro nestání, a když se nálezu protiwil, požádal *Arnošta kurfirsta saského* a bratra jeho *Albrechta* zetě swého, synu kurfirsta Fridricha, který byl přede dwěma léty zemřel (1464), aby mu k pokoření jeho poskytli pomoci dle přátelského spolku zawřeného někdy we Chbě (1459). Knížata zdwihli ihned wálku proti odbojnému pánu, a již ku konci měsíce Unora dobyli Plawna; král pak udělil ho Albrechtowi w léno (9 Břez.) odměnau za to. Proti *Plzenským*, kteří se zatím opatřili k obraně, najawše do služby swé několik zemanů okolních a také cizí žoldnéře, šwábské a šweycarské, wyprawil král teprw w měsíci Dubnu něco wojska wedením prokuratora králowského Čeňka z Klinšteina, od něhož osazena jsau některá místa w okolí Plzně k obklíčení města.

O swatém Jiří, nedlauho potom, byl položen *sněm w Praze*, ku kterému měli páni jednoty Zelenohorské přijeti dle umluwy Budějowické. Páni sjeli se wšak napřed w *Raudnici*, kteréžto město a hrad držel tehdáž Zdeněk Konopištský, nabyw ho ze swého poručnictwí nad syny Jana Smiřického. Wedlé ostatních účastníků jednoty přijel tam také Jošt biskup Wratislawský. Na sjezdě tom předně Dobrohost z Ronšperka učinil zpráwu o swém poselstwí do Říma, z něhož se byl nawrátil. Nečinila zadost nadějím w ně skládaným od pánů, kteří byli žádali pomoci peněžité k zbrojení proti králi. Dwur papežský byl od dáwna zwyklý hrnutí se peněz do Říma ze wšech končin křesťanstwa, ale i jindy, za papeže pak Pawla II ješte wíce než jindy byl skaupý na wydáwání jich. Tudy prý pánum českým bylo slíbeno pomocí hojnost, pokud stačily k tomu papír a péra,[72]) odkazowáním totiž na konečné odsauzení Jiřího, na hlášání kříže proti němu a na pomoc boží, ale peníze žádné.

[72]) *Eschenloer* latinský 116, německý I. 310.

1466 Za omluwu prawilo se, že se páni posud neprohlásili za odpurce krále kacírského pro wíru, než jen pro zwláštní stížnosti swé. Zpráwa ta mnohé rozmrzela a naklonila k wětší powolnosti w jednání s králem. Wypraweni jsau k tomu do Prahy Jan z Rosenberka, Jan Zajíc, Jaroslaw ze Šternberka, Bohuslaw ze Šwamberka a Wilém z Ilburka.

Poslowé tito wstaupili dne 3 Kwětna do shromáždění pánů a zemanů w dolejší welké swětnici we dwoře králowě na Starém městě, kdež dle umluwy Budějowické swolili, aby o swobody zemské jednáno bylo s králem zespolka od obaudwau stawů. *Jan z Rosenberka* zwolen jest za řečníka we jménu wšechněch; i předstaupili před krále, a on od obaudwau stawů přednesl žádost obecně, aby je král zachowal při práwích a swobodách, jak bylo za jeho předků. Král odpowěděl, že jest žádost ta sprawedliwá, wšak tázal se, zdali i jeho chtí zachowati při jeho důstojenstwí, práwích a swobodách dle desk a zákonů. K čemuž když přiswědčili, předložena jest králi přede wším dle umluwy Budějowické žádost, aby dal hrad Karlštein s klenoty, korunau a privilegii w moc některému pánu, který by učinil přísahu pánům, rytířstwu i wší zemi. Toho se král zpěčowal, popíraje, že by to bylo staré práwo, a ukazuje opět k tomu, žeť syn jeho Viktorin, jemuž byl poručen Karlštein, jest také stawu panského. Koruna ostatně nacházela se pod opatrowáním dwau šlechticu strany pod obojí, Buriana Trčky a Zdeňka Kostky, kteříž prawili, že jí z rukau nedají. Tím popudil se pan Bohuslaw ze Šwamberka, a odjel kwapně z Prahy zpátky do Raudnice. Ostatní druhowé jeho tu zustali, a wyprosiwše si potazu, wyslali Jana Zajíce k druhým pánům w Raudnici meškajícím, žádajíce, aby přijeli do Prahy; což wšak od nich odepřeno.

Mezitím přijel do Prahy zeť králůw, *kníže saský Albrecht* wýše zmíněný, se slawným a četným průwodem, a wešel w další umluwy s králem, kterými od sebe i bratra swého Arnošta kurfirsta po případě slíbil mu pomoci proti pánům. Nezůstalo to bez účinku, tak že Jan z Rosenberka a snad i druzí z Raudnice do Prahy poslaní účastnili se dalšího wyjednáwání s krá-

lem, i přestáno na tom, že kníže Viktorin měl nadále chowati 1466
privilegie až do wyhledání, co by bylo práwem, a učinil na to přísahu stawům; potom pak přistaupeno k jednání o jednotliwých stížnostech na rušení swobod, a nawrženy jsau jisté umluwy mezi králem a stawy, w čem by mělo býti naprawено. S oznámením o tom posláni jsau nejprwé kníže Konrad Černý Olešnický a pan Jan Bezdružický z Kolowrat do Raudnice, potom opět biskup Olomaucký Tas k jednání s biskupem Joštem a ostatními pány tam zustáwajícími. Ale wšecko úsilí bylo marné proti zatwrzelosti Zdeňka Konopištského ze Šternberka, který wedl řeči urputné proti králi a nejwíce o to se zasazowal, aby jeho strana dostala Karlštein a korunu do rukau swých i aby nebylo dopuštěno zwolení syna králowa za budaucího nástupce na trůně. Žádal konečně, aby Karlštein s privilegii a klenoty korunními byl dán w moc čtyřem pánum a králi co pátému wedlé nich. Když wyjednáwání nikterak newedlo ku konci, poradil pánům w Raudnici biskup Tas, aby si wyžádali odkladu a pokojného stání do prostranného času, na rok neb i déle; k čemuž když swolili, prostředkowal o to, a král dal přiwolení swé, aby bylo stání do sw. Hawla (16 Říj.) toho roku. Tu wsak se báli Plzenští, aby pod příměřím takowým nebyli přemoženi, a žádali pánu, aby je pojali do něho wedlé sebe. Král z počátku nechtěl Plzenským powoliti delšího příměří než jen do sw. Jana křtitele (24 Čw.). Na přímluwu Jana z Rosenberka a jiných swolowal potom (9 Kw.), aby měli též příměří do sw. Hawla, ale když by se pro odboj swuj proti němu podali na wýpowěd desíti pánu dílem jejich dílem králowy strany, která se měla státi na nejdéle do sw. Matauše (21 Září). K této wýmince wšak Zdeněk Konopištský s druhými pány w Raudnici opět nechtěl swoliti, a po několikadenním delším wyjednáwání král od ní upustil, tak že zawřeno *stání až do sw. Hawla*, do něhož Plzenští pojati jsau prostě týmž spúsobem jako páni jednoty Zelenohorské. Umluweno přitom, že měli mezi příměřím tím biskup Jošt a Zdeněk Konopištský přijeti ku králi o sw. Prokopě (4 Čwce.) k dalšímu jednání. Neustupnost Zdeňka Konopištskeho a smířliwost kralowa měly

1466 za následek, že se hned za přebýwání swého w Praze *Jan z Rosenberka* odřekl jednoty a nawrátil se ku poslušenství králowu.

Papež *Pawel II.* byl již dne 12 Ledna toho roku odpowěděl na dopis krále Jiřího w příčině sjezdu, jehož sobě král přál, a dne 6 Unora také na dopis Ludwíka wéwody baworského týmž hrdým a odmítawým spůsobem, kterým se wyznačowaly předešlé listy papežské w záležitosti králowě. Ke sjezdu dle přání králowa nechtěl swoliti, stawě se, jako by nerozuměl, k čemu o něj král žádal. Prawil totiž, žeby zbytečné bylo znowu se hádati o wěci předešlými koncilii již rozřešené, kdežto král žádal sjezdu, na kterém by mohl osprawedlniti chowání swé, pokud se mu co wytýkalo proti prawdě. O náwrzích pak wéwody Ludwíka mluwil tak, jakoby pocházely od krále samého, a zamítal je jako neskrowné a opowážliwé. Dopisy tyto wšak z příčin nedosti známých dlauho newyšly z kanceláře papežské, tak že se odpowěd daná králi Jiřímu samému nedostala do rukau jeho dříwe než asi při konci sněmu práwě wypsaného, i asi téhož času zwěděli o obau těch listech Wratislawští. Papež jim dal zaslati přepisy jich spolu s dopisem k nim, daným dne 27 Unora, ale jak se zdá rowněž teprw později wyprawenými, kterým swolil k žádosti jejich, aby legat Rudolf byl u nich ponechán, tak že s powolání jeho do Říma sešlo.[73]) Radost Wratislawských z toho byla weliká: neb nyní teprw zase byli zbaweni wšech pochybností o rozhodném úmyslu papežowu proti králi. Ale tím wětší bylo užasnutí jejich, když se nedlauho potom biskup Jošt nawrátil od sjezdu Raudnického do Wratislawě a oznámil jim, kterak se jednání na něm skončilo zawřením příměří téměř na pět měsícu. Zbaweni jsauce na ten čas naděje na pomoc od pánů českých, musili se obáwati znowu útoku na sebe od krále, tím nebezpečnějšího, ježto i we Slezsku byli docela osamotnělí, ano knížata tamější wšichni hotowi byli pomáhati proti nim králi. U welkém rozčilení z toho žalowali

[73]) Wychází to na jewo z dopisu jejich dne 9 Kwětna, kterým papeži za to děkují; což by byli zajisté dříwe učinili, kdyby byli dříwe měli o tom známost.

písemně papeži (26 Kw.), a pobádali ho, aby tím wíce pospíšil 1466
s odsauzením Jiřího, wyslowujíce duwěru swau, že když se to stane, obecný lid we městech, městečkách a we wsech powstane proti knížatum jak proti králi kacířskému, jemuž by nadržowali. Učinili tak dle rady wášniwých kazatelu, kteří jak se jim podařilo we Wratislawi samé pozdwihnauti chátru proti wšem rozumnějším lidem, doufali wsude jinde též podwrátiti zákonné moci k prowedení wule swé. Podiwně srownáwalo se s tím, když jen o čtrnáct dní později legat Rudolf weřejným listem zastáwal se Wratislawských proti nařčení, opětowaném prý na posledním sněmě Pražském, jako by oni byli hlawními pobadateli stolice papežské k saudnímu jednání proti králi Jiřímu, poněwadž prý papežowi náleží jednání proti kacířum z wlastního podnětu (11 Čw.).

Záporná odpowed papežowa na žádost krále Jiřího o položení sjezdu k ospravedlnění jeho wymáhala pomyšlení na nowé prostředky k obraně králowě proti tomu: i wyžádal si král toho času k wedení pře swé s papežem služeb slawného w Němcích práwníka a státníka, doktora *Řehoře z Heimburka*, od nás jinde již zmíněného, muže neohroženého, který od dáwných let we službě rozličných knížat německých pracowal proti nadužíwání moci papežské a byl si tím již i také spusobil stihání klatbau papežskau. Král užil k získání jeho do služby swé prostřednictwí knížat saských: od nichž Řehoř z Heimburka wybídnut odebral se we druhé polowici měsíce Května do Míšně a odtamtud na začátku měsíce Čerwna přijel do Prahy s knížetem Albrechtem samým, který w krátkém čase po sobě již podruhé toho roku nawštíwil krále k dohodnutí se o společné záležitosti. Doktor Řehoř radil králi, aby nedal w mlčení projíti lhute puhonu papežského, nýbrž aby se mocně ozwal proti kriwdě a potupě puhonem tím sobě učiněné. Mělo se to státi dopisy ku králum a knížatům křesťanským, kterými by se jim ukázala nespráwnost jednání papežowa, a požádáním jich, aby se ujali krále přímluwami swými, tak aby jednosworným wystaupením wšechněch přinucen byl papež k položení sjezdu žádaného, na němž by se stalo srownání sporu. Řehoř z Heimburka bez me

1466 škání počal připrawowati písemnosti k tomu potřebné; zatím pak knížata saští pokusili se sami také jiným spůsobem o prospěch krále Jiřího dle dorozumění s ním, které se nepochybně stalo již za předešlého pobytu Albrechtowa w Praze a potom na schwalním sjezdu jeho a staršího bratra jeho Arnošta i strýce jejich Wiléma we Weimaru dne 20 Kwětna.

Legat *Rudolf* byl knížatům saským tak jako jiným okolním zaslal bully papežské týkající se krále Jiřího. Turku i také tehdejší rozepře mezi Polskem a rytíři pruskými. Z toho wzali si příčinu k wyslání slawného a četného poselstwa k němu do Wratislawě, po kterém wyslowili litowání toho, že papež neswolil ke sjezdu žádanému králem Jiřím, stěžowali si na to, že byl půhon proti němu z rozkazu legatowa wyhlášen také we městě jejich Míšni, jakožto sídle biskupském; neb žeby jim z toho pojíti mohly nesnáze s králem, s nímž si přáli zachowání dobrých poměrů sausedských; předstawowali legatowi moc králowu a nebezpečenstwí welikých záhub a jistých následků škodliwých, jestliže papež neupustí od cesty násilí proti němu, i podáwali ochotně přičinění swého, pakli by legat wěděl cesty nějaké k dosažení úmyslů papežowých w Čechách spůsobem mírným. Poslowé měli u legata slyšení dne 6 Čerwna, we kterém přednesení toto učinili. Legat Rudolf, wzaw sobě čas na rozmyšlenau do zejtřka, odpowěděl (7 Čw.), že newí žádných cest takowých a že mu nelze také činiti nic jiného, než co mu od otce swatého poručeno, wšak jestližeby wěděli knížata nějakau radu, aby oznámili. Poslowé přednesli nyní od knížat swých náwrhy we hlawní podstatě ty, které byl král Jiří roku předešlého oznámil králi uherskému, od něhožto wšak dworu papežskému doneseny nebyly. K tomu legat dal ihned odpowěd odmítawau: zdáloť se mu, že se w náwrzích těch žádalo ještě wíce než stwrzení kompaktat od papeže zawržených. Poté se poslowé pokusili jakýmsi obejitím dosáhnauti swého úmyslu, prawíce, že budeli papež dokonce chtíti užiti prostředků násilných, což nebude možné bez pomoci knížat, bude i k tomu potřeba swolání sjezdu, neb že by se knížata sic wymlauwali jeden na druhého: když pak legat radu tuto schwalowal, ale

hned napřed wyhražowal, žeby na sjezdě takowém nesmělo býti 1466
dopuštěno slyšení krále českého, poslowé proti tomu se wyslowili, že na čem by se sjezd potom usnesl w té příčině, papež by asi swolil. Legat slíbil aspoň o přednesení tom dáti zpráwu do Říma; poslowé pak promluwili potom ještě s Wratislawskými. Majíce patrně již poněkud známost o dalších úmyslích krále Jiřího dle rad Řehoře z Heimburka, oznámili jim, že míní páni jejich wyprawiti posly do Říma a společně s jinými knížaty i také s císařem o to se zasaditi, aby papež w jednání s králem českým, zanechaje přísnosti. která k dobrému wésti nemůže, na jiné cesty nastaupil, a že také oni, Wratislawští, napomenuti budau, aby k témuž působili a w témž smyslu papeži psali. Wratislawští dali za odpowěď, že i oni sobě pokoje přejí, wšak že we wěcech wíry ničeho bez rady a wůle swatého otce předsebráti nemohau.[74])

Král Jiří byl krátce předtím, hned asi snad po skončení posledního sněmu w Praze, nejstaršího syna swého *Viktorina* jmenowal *heitmanem zemským*, to jest místodržícím swým, na *Morawě*:[75]) o několik pak neděl později odebral se sám na Morawu, kdež přítomnosti jeho bylo potřeba pro rozličné rozepře mezi některými pány morawskými, rakauskými a uherskými, ještě pak wíce pro nesnáze s českými žoldnéři čili *bratřími*, kteří wypuzeni bywše toho času z Rakaus, do Morawy se utekli a odtud podáwali služeb swých jedni pánům jednoty Zelenohorské proti králi, druzí králi samému, zárowěň pak

[74]) We zpráwě Wratislawských o tomto poselstwu dané papeži dne 16 Čerwna toho roku (*Scriptt. rer. Siles.* IX. 173) prawí se, že poslowé učinili swé přednesení legatowi „in primis diebus hujus mensis“, a w obšírné zpráwě poslů samých wytištěné u Bachmana 376 udáwá se, že jim legat odložil odpowěď „uff den andern tag, den sonnabent“. Poněwadž pak prwní sobota toho měsíce připadala na sedmého, následuje z toho, že se přednesení stalo dne 6, odpowěď pak dne 7 Čerwna. *Hubert Ermisch, Studien zur Geschichte der sächsisch böhmischen Beziehungen in den Jahren 1464 bis 1471* (pag 25) klade poselstwo to do prostředka měsíce Čerwna, jak widěti méně spráwně.

[75]) Takowým nazýwal jej král w dopise k němu již dne 3 Čerwna toho roku (w Palackého *Archiwu českém* V. 291).

1466 wedli stížnosti na císaře, na krále uherského i také krále polského pro mzdy zadržalé. Již dne 6 Července byl král w *Brně*, kdež přál si sjezdu s arcibiskupem Ostřihomským co plnomocníkem krále uherského, pokud se ty pře týkaly Uher; ale darmo ho čekal; roty pak bratrské některé najal do swé služby proti Wratislawským, proti jiným, které se upokojiti nedaly, nařídil synu swému, když by jinak nebylo, zdwihnauti wálku. Z Brna se potom odebral do *Kladska*, kdež položil sjezd některým knížatum slezským, i přijel tam dne 24 Července. Dali se nalézti obadwa Konradowé Olešničtí, Fridrich Lehnický, Přemysl Těšinský a wíce jiných i také zemané a měšťané knížetstwí Swídnického a Jaworského. Král předložil jim stížnost swau na papeže, kterak wydal naň půhon nenáležitý a odpíral mu slyšení, i žalowal jim rowněž na Wratislawské; oni pak slíbili mu byti pomocni.

Mezitím byl *Řehoř z Heimburka* složil *obranný spis* proti papeži, který měl dle přání králowa předně zaslán býti králi uherskému *Matiášowi;* neb o nepřátelských úmyslích jeho král Jiří patrně toho času ještě neměl dostatečné známosti. Při dwoře w Praze ještě se i potom wšelijak rozjímalo o spůsobu, jak by se bylo w rozepři s papežem nejlépe zachowati. Králowna Johanna, která nejspíš za nepřítomnosti králowy stála w čele spráwy zemské, myslila na odwolání se ku koncilii proti půhonu papežskému; ale Řehoř z Heimburka neschwalowal toho, protože by bylo tíže dosáhnauti od knížat cizích přidružení se k tomu, a zaslaw již předtím spis swůj králi, radil, aby se přestalo na průkaze nenáležitosti čili práwní nicoty půhonu (18 Čwce.). To také schwálil král, i wyšel tudy od něho z Kladska dopis ku králi Matiášowi dle smyslu toho dne 28 Července. Král Jiří w dopise tom předně zmiňowal se, kterak we stawu welkého zmatku w králowstwí českém za nedospělosti krále Ladislawa, we mladém wěku swém postawen byw w čelo dobře smýšlejících, snažnau prací swau uwedl zemi w pokoj a řád i zjednal tudy mladému králi přijetí do země spůsobem, jakého si jen přáti mohl: ukazowal k wýtečnému stawu země české powznešením žiwností wšelikých za swého panowání a

k upokojení také w zemích okolních pilným swým přičiněním. 1466
Že se jako wšude jinde za šťastného pokoje wyskytli také jednotliwí odbojníci, prawil, že není nic diwného, ale že se směli zastírati poslušností k církwi a že jim tak lehce bylo wěřeno při stolici apoštolské, nad tím wyslowowal swé užasnutí. Wytýkal potom neslušnost, se kterau w půhoně od papeže wydaném jmenowán byl s odepřením názwu králowského prostě Jiřím z Poděbrad, nebyw nikdy ani práwem ani skutkem zbawen králowstwí; jak žeby se mohl stawiti k puhonu takowému, ježto by tím sám se uznal za swrženého se swého důstojenstwí? Wytýkal, že w témž půhoně winěn jest z upadení zpět w kacířstwí, kdežto ještě nikdy nebyl z kacířstwí odsauzen: kdyby tedy k půhonu tomu stál, že by se tím samým již dal za winného kacířstwím. Ale nejen že puhon tak nenáležitý naň wydán jest, žeť papež nedočkaw projití lhůty 180 dní k stání určené, již mezitím wydal proti němu bullu, kterau sprošťowal wšecky jeho poddané powinností k němu a tedy odsaudil jej dříw než jej slyšel. Král tedy stěžowal si na to, jakožto na porušení práwa božského a lidského přirozeného, i neopominul dotknauti se přitom také ohyzdnosti nadáwek, kterými bylo mu spíláno w půhoně papežském. Dále ukazowal neduwodnost listu papežowa, kterým odepřel jemu žádaného sjezdu k slyšení, předstíraje, jakoby to mělo býti nějaké hádání o wíru, ježto král mínil jen ukázati, co by se mu neprawě přičítalo, a naprawiti, jestliže omylem w něčem pochybil. Odwoláwaje se přitom wždy na kompaktata, kterými bylo přijímání pod obojí spusobau Čechům powoleno, poukazowal k tomu, co se od wydání jich w Čechách změnilo ku prospěchu jednoty w řádech církewních zamezením někdejších učení a nowot Táborských i jiných některých rozdílu, tak že od obyčejů církwe Římské obecné nebylo téměř žádných patrných uchýlek. Spis se končil žádostí ku králi Matiášowi, aby wedlé jiných panowníků za to se primlauwal u papeže, aby půhon a jiné nálezy nenáležité byly odwolány i aby položen byl sjezd k slyšení krále Jiřího a k slušnému srownání se.

Když ještě král přebýwal we Kladsku, odkud teprw dne 1 Srpna odjel zpátky do Prahy, byl z rozkazu jeho pán mo-

1466 rawský *Ctibor Towačowský* wytáhl do pole proti Wratislawským s bratřími, to jest žoldnéři od krále k tomu najatými, jichžto wšak nebyl počet wětší než něco přes 900. Ctibor Towačowský ze swého tažení horním Slezskem překročil nenadále přes hranice polské, a zlaupil město a klášter *Czenstochowský*, učiniw tím po wuli jednomu z heitmanu bratří, Burianowi Puklicowi, který tím spusobem pohledáwal sobě zadržalé mzdy na králi polském; teprw pak potom obrátil se proti *Namyslawi*, městu pod ochranau Wratislawských stojícímu a od nich osazenému, i oblehl je (6 Srp.); když se wšak posádka šťastně bránila patnáct dní, musil předsewzetí toho zanechati (16 Srp.), a odtáhl zpět do Morawy. Wratislawští, u nichž legat Rudolf za příčinau útoku toho dal kázati křížowau wálku, teprw o tři dni později wytáhli do pole w počtu 3500 mužu (19 Srp.); ale na zpráwu mylnau wyzwědaču swých, kteří udáwali sílu wojska českého wětší než byla, již druhého dne we zmatku se wrátili k domowu (20 Srp.). Škody učiněné w Čenstochowě zawdaly příčinu k stížnosti krále polského na porušení přátelské smlauwy Hlohowské po poslu wypraweném do Kladska ještě za přebýwání krále Jiřího w tom městě, potom po jiném do Prahy, kdež ujednáno, aby o požadawku Buriana Puklice přátelsky rozsauzeno bylo pány českými, a položen k tomu rok w Bytomi ke dni sw. Ondřeje (30 Listop.), který wšak potom pro mor odložen až do sw. Trojice roku příštího.

Dle přání krále Jiřího, projeweného nejspíš hned na sjezdě jeho s knížaty slezskými w Kladsku, drželi knížata titíž sjezd jiný w *Břehu* dne 1 Září, ku kterému král jim zaslal náwrh dopisu k papeži složený Řehořem z Heimburka podobného obsahu, jakého byl dopis ku králi Matiášowi, žádaje, aby jej zaslali we swém jméně. Knížatum nepodobal se náwrh ten, znějící směleji, než se srownáwalo se smýšlením jejich, nejwíce snad pro záwěrku, we které se prawilo, že kdyby i papež od kroku swých proti králi neupustil, oni pamětliwi jsauce přísah swých newáhali by se králi swému býti pomocni; ale psali papeži we znění jiném, předstawujíce mu nebezpečné následky počínání jeho, a žádajíce, aby swolil ke sjezdu dle přání krá-

lowa (1 Září). Dopis ten byl znamenán od Jindřicha knížete 1466
Hlohowského, Konrada černého i bílého Olešnických, Mikuláše Opolského, Přemysla Oswětimského a Fridricha Lehnického i Břežského. Powolněji ač wíce ze strachu před králem než z náklonnosti wlastní zachowali se dle přání králowa téhož času měšťané čtyr předních měst morawských *Olomauce*, *Brna*, *Znojma* a *Jihlawy*. Jich byly došly dopisy papeže Pawla dané již dne 26 Kwětna, kterými napomínal je, aby Jiřímu nepomáhali proti wěřícím odstaupiwším od jeho poslušenstwí, a zwláště Plzenským, o jichžto příměří s králem tehdáž papež newěděl, nýbrž aby jim dle wší možnosti swé byli pomocni, nedbajíce na žádné přísahy kacířowi učiněné; neb že jimi wázáni nejsau člowěku, který se protiwí wíře katolické a stolici apoštolské. Měšťané, wzawše mezi sebau potaz prostředkem zřízenců na společném sjezdě, odpowěděli papeži dopisem dne 14 Září, kterým wyslowowali mínění swé, žeby byl papež rozkazů takowých k nim newydal, kdyby znal prawý staw wěcí, předstawowali mu, jak blaženého míru požíwají pod panstwím krále tohoto, jak od něho žádným spůsobem nikdo není tištěn od náboženstwí katolického, pročež odboj Plzenských žádným spůsobem že omluwiti se nedá tím, jakoby se králi protiwili pro wíru; kdyby každému wolno bylo pod záminkau poslušenstwí k církwi wzbauřiti se, žeť by nemohl obstáti pokoj w zemi: a protož nechtěli nikterak dáti místa twrzení, žeby přísahami swými králi wázáni nebyli, nýbrž odwoláwali se na písmo, že sluší dáti císaři, co náleží císaři, a bohu co náleží bohu. Král Jiří téhož času dal wyprawiti listy ku králi francauzskému (15 Září), ku králi polskému a k jiným knížatum rozličným, kterými dle náwrhu Řehoře z Heimburka žádal jich o naléhání přímluwami na papeže, a zaslal jim přepisy listu swého ku králi Matiášowi, aby z něho poznali staw jeho rozepře. Podobně byl ještě dříwe psal *císaři Fridrichowi*, kterýž následkem toho učinil přímluwu u papeže, aby odložil wedení pře proti králi českému aspoň do masopustu roku příštího. [76])

[76]) Musilo to býti někdy ku konci Srpna, poněwadž záporná odpowěd papežowa jest dána 2 Října. *Scriptt. rer. Siles* IX. 197.

1466 Dříw ještě než byl král Jiří na začátku měsíce Července odjel z Prahy na Morawu, o sw. Prokopě totiž (4 Čwce.), byli by měli přední dwa mužowé jednoty Zelenohorské, biskup Jošt a Zdeněk Konopištský, přijeti k němu, aby se za příměří trwajícího stal pokus o srownání w rozepři o swobody panské. Nepřišlo wšak k tomu pro zaryté záští Zdeňka Konopištského, který naopak činil wše, aby se srownání stalo nemožné, jmenowitě také weřejným rozličným tupením krále a synů jeho.[77]) Zrowna onen čas, když král Jiří meškal w Brně, páni spiklí drželi sjezd opětný na *Zelenéhoře*, z něhož mezi jiným psali *Wilémowi* knížeti saskému (13 Čwce.), pomlauwajíce krále, jako by jim byl nezdržel umluw Budějowických, a žádajíce, aby mu kníže proti nim nepomáhal; domníwalit se, že i on, jako synowci jeho, byl žádán od krále o pomoc, čehož skutečně nebylo. Wéwoda Wilém poslal wšak psaní toto králi, aby mu dokázal přátelské smýšlení swé. Poněwadž o setrwáwání pánů w záměrech odbojných nebylo žádné pochybnosti a čas příměří zawřeného do sw. Hawla již ubíhal, král Jiří po swém nawrácení z Kladska položil stawům českým *sněm w Praze* (22 Srp.) ke dni sw. Matauše (21 Září), na němž mělo jednáno býti o spůsob připrawení pánů k poslušnosti. Naproti tomu páni jednoty Zelenohorské, dříw než čas ten přišel, položili sobě sjezd we městě *Žitawě* ke dni 8 Září, ku kterému se jmenowitě dal také nalézti biskup Jošt Wratislawský. Jednalo se na něm o pewnější zřízení a o rozšíření jednoty jejich. We směru tom zwolen jest tehdáž *Zdeněk Konopištský* ze Šternberka za *heitmana* a uzawřeno, aby Wratislawští a jiná města byli do jednoty přijati. Wedlé toho wšak jednotníci pokládali síly swé posud za nedostatečné, pokud by se jim nedostala pomoc wýdatná odjinud, a usnesli se proto zjewnému boji s králem wyhýbati se. Protož uzawřeli wyprawiti ke sněmu do Prahy po-

[77]) *Eschenloer* I. 340: Herr Sdenko von Sternberg hatte sich mit Girsik und seinen sönen mit brifen und schriftlichen schendlich und lesterlich mit einander begriffen, und schlugen scheltbrife in stäten uf einander an, dadurch eine tötliche zwitracht, zorn und fehde zwischen inen entstunde. Darumbe herren Zdenkon nit fügete, Girsigen immer mehr zu vertrauen.

selstwí se žádostí, aby příměří, které bylo zawřeno do sw. Hawla, 1466
bylo prodlauženo; kdyby pak král nechtěl k tomu swoliti, aby položil sněm celé koruny buď w Olomauci nebo w Brně; což patrně nemělo jiného účelu, než aby na sjezdě takowém mohli pracowati ke zřízení rozsáhlejšího spolku proti králi dle záměru biskupa Jošta již we předešlém roce projeweného. Ke sjezdu Žitawskému obrátili se Wratislawští písemně se stížností na škody spusobené jim Ctiborem Towačowským a se žádostí o ochranu. Páni wšak opatrně odepsali jim, že, poněwadž se sešli w počtu nedosti welkém, nemohau jim na ten čas dáti místnější odpowědi, ubezpečujíce je toliko dobrým míněním swým (18 Září).

Ke *sněmu*, který hned ty dni potom byl zahájen w Praze, dostawili se netoliko stawowé strany pod obojí, nýbrž také páni pod jednau, kteří setrwáwali u wěrnosti ku králi, wedlé nich pak také *Tas biskup* Olomaucký. Od pánu jednoty Zelenohorské přišlo poselstwo, po kterém dle usnešení swého žádali prodlaužení příměří. Král z počátku odporowal tomu, žádaje, aby se stalo konečné srownání pře, a hrozil sic ihned wyhlásiti pánum odbojným wálku. Ku přímluwám wšak shromážděných stawů dopustil potom wyjednáwání, a swolil konečně ke čtyřem přátelským umluwcum, kteříž byli Konrad Černý kníže Olešnický, Jindřich z Michalowic, Jan Zajíc z Hasenburka a Zdeněk Kostka. Dle wýpowědi jejich, kterau učinili dne 3 Října, zawřeno jest *příměří* další až do sw. Jiří roku příštího, do něhož wedlé pánů z jednoty a Jošta biskupa Wratislawského pojati jsau opět také Plzenští, wšak tak aby byl ku konečnému srownání držán o hromnicích sněm w Jindřichowě Hradci.

Toho roku byl již z jara rozšířen strach, žeby mínil sultan turecký Muhammed II s celau mocí swau udeřiti na králowstwí uherské, následkem čehož sám král uherský Matiáš obrátil se k císaři Fridrichowi se žádostí o pomoc od říše německé, předstawuje jemu, že kdyby opuštěn byl bez pomoci odjinud, musil by zawříti mír s Turkem pod jakýmikoli wýminkami. Císař Fridrich k žádosti té položil *sněm říšský* w *Normberce* (7 Srp.) ke dni sw. Martina (11 Listop.), na kterém se mělo opět jed-

1466 nati o křížowé wálce proti Turkům a účastnění se jí od říše německé. Také krále Jiřího došlo pozwání ke sněmu písemné i snažně po poslích opakowané, a bylo mu wítáno: neb mínil prokázáním ochotnosti swé k wálce s nepřítelem křesťanstwa zawděčiti se knížatům a získati je k straně swé w rozepři s papežem. Hned po skončení sněmu o sw. Matauši bylo to předmětem porad při jeho dwoře. Král, užíwaje krom Řehoře z Heimburka wždy ještě také služeb doktora Martina Maiera, předního rádce wéwody Ludwíka baworského, zaslal jemu toho času náwrh dopisu přímluwného k papeži (8 Říj.), jejž by společně wydali týž wéwoda Ludwík, kurfirst Fridrich falcký a Rupert kurfirst Kolinský jakožto knížata mezi sebau spřátelená; Maier měl se o to při nich postarati. Ke sněmu pak říšskému do Normberka wyprawil we slawném poselstwí Albrechta Kostku z Postupic a Beneše z Weitmile we 260 koních. Sněm se sešel u welkém počtu ne tak knížat samých, ale poslů jejich a měst říšských i hrabat. Ke zmaření wšak úmyslů králowých papež Pawel poslal k témuž sněmu co legata *Fantina*, nejjizliwějšího nenáwistníka jeho, kterýžto když poslowé krále českého měli wstaupiti do shromáždění, zakazowal to, nazýwaje Jiřího kacířem, odsauzeným swého králowstwí. Knížata wšak, z wynasnažení zwláště Albrechta markrabí brandenburského a plnomocníku wéwod saských, nedali tomu místa, a Fantin následkem toho sám se wzdálil ze shromáždění. Obdržewše slyšení dne 19 Listopadu, poslowé čeští učinili durazný odpor proti chowání Fantina, jejž nazýwali člowěkem prostořekým a spronewěřilým, a připomenuwše, kterak král Jiří již co spráwce zemský i co panowník wždy se zasazowal o předsewzetí wálky s newěřícími, ubezpečowali, že i nyní přese wšecko tak lehkowážné konání hotow jest obrátiti k tomu wšecky síly swé, ač nebudeli papež ku pobádání takowýchto nenáwistníků jeho nadále podněcowati wždy wětší různice w jeho králowstwí: sice žeby owšem musil wojenské moci swé užiti předně k zachowání pořádku w zemi swé ano i pomoci odjinud k tomu potahowati; čí by potom toho wina byla, že jest na snadě. Po tomto prohlášení poslu českých dála se delší porada, jejíž konec byl, že

se uzawřelo konati přípravy, aby welká výprawa proti Turkům 1466
we čtyrech létech mohla býti předsewzata. Přitom wšak wážili knížata welkau důležitost účastnění se Čech takowé výprawy, a žeby předsewzetí jí naprosto bylo nemožné, kdyby mezitím z rozepře s papežem mělo přijíti k wálce proti králi českému: neb žeby pak wšecky okolní země byly uwedeny w nepokoj a nikdo by se neodwážil wojenskau moc swau obrátiti jinam než k opatření wlastní země swé. Protož uzawřeli knížata mnozí, na předním pak místě brandenburští a saští, wyprawiti schwalní poselstwo do Říma a žádati společně na papeži, aby swolil ke sjezdu dle přání krále Jiřího a ke zrušení půhonu proti němu.

Wedlé této dobré wůle knížat německých kalily se práwě toho času spůsobem hroziwým poměry krále Jiřího ku panowníkowi, od něhož se před nedáwnem nadíwal nejprospěšnějšího pusobení na papeže, králi uherskému Matiášowi. Již w měsíci Září byl kníže *Viktorin* co heitman zemský na Morawě dle rozkazu otcowa sebral pole proti *bratřím* bojowníkům w zemi této se zdržujícím, a zapudil je přes hranice uherské: dne 1 Října pak držel sněm w Brně, na kterém se jednalo o rozepři mezi pánem morawským Mataušem ze Šternberka a welmožem uherským *Bělíkem z Lednice*, ježto zawdáwala zwláštní příčinu k nelibostem s Uhry. Přičiněním stawu morawských a zwláště biskupa Olomauckého umluweno bylo jakési narownání (24 Říj.), kterým se Matauš Šternberský podáwal na přátelské umluwce. Ale král Matiáš, jemuž to kníže Viktorin oznámil, nechtěl ke smlauwě této swoliti, nýbrž dopisy několika hrdými a pichlawými požadowal přede wším strestání Matauše, a mezitím byl se z králowstwí charwátského, kdež předtím meškal, nawrátil do Ostřihoma a později do Prešpurka, maje při sobě znamenitau moc wojenskau. Z té příčiny král Jiří uznal potřebu, jiz podruhé toho roku odebrati se osobně na Morawu. Meškaw dne 17 a 18 Listopadu w *Kutnéhoře*, na nějaké snad objíždce po zemi české, potom dne 6 Prosince přijel do *Brna*, a poslal odtamtud morawského pána Jana Jičinského z Cimburka k jednání s Matiášem, kterýž toho času s wojskem swým

1466 se obrátil proti bratřím w zemi jeho přebýwajícím a oblehl pewné ležení jejich u *Kostolan* blíž Trnawy (6 Pros.), w němž se byli zawřeli. Jan Jičinský wrátil se s dobrým na oko pořízením, a král pobyw w Brně asi týden, odjel zase do Prahy.[78]) Zde wšak došel ho brzy nowý dopis od arcibiskupa Ostřihomského (daný dne 19 Pros.), kterým wyslowowalo se obwinění, jako by bratří, s kterými králi uherskému bylo bojowati, od něho byli podněcowáni. Darmo oswědčowal se král, žeť to nejsau lidé w jeho poslušenstwí stojící, ač jsau jazyka českého. a odwoláwal se k tomu, žeť po nepřátelském wpádu jejich do Morawy sám je musil dáti zapuditi odtud brannau mocí. Král Matiáš setrwáwal při swém domnění a jiném obwiňowání w opětném dopise daném z Trnawy ještě dne 30 Prosince roku 1466. Následkem toho král Jiří opět poslal k Matiášowi jednoho z předních radd swých, Albrechta Kostku; a poněwadž arcibiskup Ostřihomský swé nepřibytí do Brna předešlého měsíce Července wymlauwal nejistotau na cestě, psal jemu i králi
1467 Matiášowi (1467 10 Led.), žádaje, aby arcibiskup přijel nyní aspoň ku přátelskému pojednání o sporných wěcech do Prahy, na kteréžto cestě sem i tam měl mu syn králůw Viktorin sám býti průwodcem. Na místě toho Matiáš w rozprawě s Albrechtem Kostkau projewil přání, aby se králowé oba sami sjeli osobně; k čemuž král Jiří ochotně swolil, a uložil Kostkowi samému, aby se dohodl s králem uherským o čas a místo, dáwaje toliko wěděti, že pro sněm položený o hromnicích w Jindřichowě Hradci a nastáwající potom obyčejný čas saudu zemského w postě nebylo mu lze wzdáliti se z Prahy před koncem měsíce Unora.[79]) W málo wšak dnech potom podařilo se Matiášowi delším sewřením přinutiti tábor u Kostolan ke wzdání (30 Led.); i wykonaw pomstu ukrutnau zwěšením welkého počtu zajatých, oddal se znowu nepřátelským záměrům swým proti

[78]) Byl tu již 16 Prosince; wiz u Bachmana 397. Zpráwu o jízdě jeho do Brna nacházíme toliko u Pešiny 779.

[79]) Čas poslání Albrechta Kostky není určitě znám; wyswitá toliko z dopisu Matiášowa ku knížeti Viktorinowi dne 22 Ledna 1467 (w rukopise Šternberském čili *Cancellaria regis Georgii* fol. 362), že před tím dnem byl Kostka od něho již zase odjel.

králi českému. Dne 2 Unora psal opět z Trnawy hrdě knížeti 1467
Viktorinowi, aby mu wydal zajaté uherské, kteří by se nacházeli na Morawě z předešlých potržek; sice že sám pritáhne si pro ně s wojskem a skrotí swé protiwníky, beze wší prý ujmy spolku a přátelstwí mezi ním a králem českým. Viktorin odpowěděl k tomu klidně, ale mužně, dáwaje znáti, žeby wěděl jak se proti útoku postawiti (11 Un.). W tom wšak došly Matiáše zprávy o wtrhnutí Turku do Sedmihradska, čímž nenadále přinucen byl bojowným chutěm swým w těchto stranách přidržeti uzdu.

Králi Jiřímu téhož času byly na poważenau poměry k jinému sausedu mocnému, králi polskému *Kazimírowi*. Panowníka tohoto měl dwůr papežský na mysli již za žiwota papeže Pia II, když začal směřowati k dosazení nowého krále w Čechách na místě Jiřího; ale nemohlo se doufati, žeby se král polský uwázal w těžký úkol dobytí sobě královstwí českého, pokud zaneprázdněn byl wálkau se starodáwným nepřítelem, řádem rytířu německých we Prusích. Proto bylo uloženo již tehdáž Jeronymowi Landowi a nyní opět legatowi Rudolfowi Lavantskému, pokusiti se o zjednání míru mezi Polskem a řádem německým. Legat Rudolf za tau příčinau byl na čas odjel z Wratislawě (1466 29 Srpna) do Polska, kdež prostřednictwím jeho dne 19 Října 1466 zawřen konečný *mír w Toruni* pod wýminkami přiměřenými tehdejším prospěchum zbraní polských, tak totiž, že řád musil postaupiti Polsku krajin od dáwna sporných, s ostatní pak zemí swau poddati se wrchnímu panstwí polskému. Hned po zawření míru tohoto, který wšak teprw měl býti stwrzen od papeže jakožto wrchního ochránce řádu, legat Rudolf tudíž w Toruni přednesl králi Kazimírowi přání papežowo, aby se on ujal obrany církwe proti Jiřímu a uwázal se w korunu českau, jakožto prý jemu po manželce jeho Alžbětě, dceři krále Albrechta, práwem náležející; kdyby sám nechtěl, aby dosadil k tomu některého ze synu swých, které měl tehdáž čtyry: ten aby předně zaujal sídlo we Wratislawi: brzy že se Slezsko celé a Lužice poddají pod moc jeho. Král Kazimír, panowník we wšem opatrný, nepokládaje wěc za snadnau, ne

1467 dal určité odpowědi, nýbrž wyžádal si času na rozmyšlenau až do sněmu, který měl držán býti w Piotrkowě w měsíci Květnu roku 1467, a mezitím wyprawil posly swé do Říma, po kterých žádal stwrzení míru Toruňského od papeže. Jednání toto nezustalo tajno krále Jiřího; i wyprawil proto tajemníka swého Pawla probošta Zderazského w poselstwí do Polska, kterýž dne 29 Ledna roku 1467 w Kozěnicích u Radoma, wenkowském sídle krále Kazimíra, přednesl jemu, co se proslýchalo, žeby chtěl Wratislawské wzíti pod ochranu, a žádal wyslowení se, zdali by král mínil držeti smlauwu zawřenau na sjezdě Hlohowském o obapolné přátelstwí čili nic. Jakau odpowěd dal král polský, není známo; s ohledem na to, že neměl posud jistoty o stwrzení míru Toruňského a že ještě nebyla srownána nesnáze pro zdrancowání Čenstochowa, odpowěd ta nejspíš nebyla příliš určitá: za nedlauho wšak zwěděl král Jiří cestau nepřímau, z rozprawy, kterau poslowé polští na cestě do Říma měli w Landshutě s Martinem Maierem, a snad také jiným spůsobem, že smýšlení krále Kazimíra nebylo k němu nepřátelské.[80])

Brzy po wánocích, totiž asi na začátku měsíce Ledna byli mezitím přijeli poslowé rozličných knížat německých, zwláště brandenburských a saských, do Prahy z příčiny *poselstwa do Říma* uzawřeného na sněmě Normberském, a jednáno zde o spusob wykonání poselstwí tohoto. Řehoř z Heimburka wypracowal i náwrh řeči, kterau měli poslowé držeti k papeži; a smluweno jest, aby poslowé wšichni, což by jich bylo wyprawено od kurfirstu neb jiných knížat, do 8 Unora hleděli býti w Benátkách, a odtamtud aby pospolu konali další cestu do

[80]) Martin Maier psal témuž tajemníku Pawlowi proboštu Zderazskému dne 12 Unora 1467: Convenimus pridie seriosius et privatim in facto domini regis oratores regis Poloniae, quidnam isti de rege suo in hac re (totiž co se týkalo přímluw u papeže za swolení ke sjezdu dle žádosti krále Jiřího) policitarentur et operandum esset. Qui inter alia nonnisi veram et sinceram animi puritatem in hoc facto praedicabant, seque oratoribus domini ducis ad papam mittendis apud pontificem verbo et facto adesse promiserunt. *Cancellaria regis Georgii* 220. — Poslowé polští nacházeli se předtím dne 17 Ledna na cestě swé we Wratislawi. *Scriptt. rer. Siles.* IX. 217.

Říma. Král Jiří dal o tom wědomost wládě *Benátské* dopisem 1467
z Prahy dne 25 Ledna; poslowé pak kurfirsta Arnošta saského, Wiléma wéwody saského a markrabí Albrechta brandenburského jeli dále do Wídně, aby wznesli žádost na císaře Fridricha, by také on posly swé k druhým připojil.

Tu chwíli změnil se wšak staw wěcí podstatně následkem dalších nepřátelských kroků papeže Pawla II proti králi Jiřímu. Papež, oddáwaje se wětším nadějem na prowedení wůle swé, když hleděl ke zmáhajícímu se odboji pánů jednoty Zelenohorské w Čechách, k nepřátelským úmyslům krále uherského proti králi českému a k obratu wěcí w Polsku, jejž očekáwal po míru Toruňském, odwážil se konečně nastaupiti na další řízení saudní w práwní při zdwižené proti králi Jiřímu, když byla lhuta půhonu wydaného proti němu dáwno již prošla. Dne 23 Prosince roku 1466 učinil *nález* proti němu w konsistoři weřejné, jímž uznal jej za kacíře zatwrzelého, za obránce kacířstwí a za křiwopřísežníka, prohlásil jej za zbawena důstojenstwí králowského i jakéhokoli jiného, též statků a práw jakýchkoliwěk, rowněž pak také potomky jeho za nespůsobilé k nástupnictwí po něm na trůně i za zbawené wšelikých panstwí a statků, následkem pak toho sprostil znowu wšecky poddané králowy přísah jemu učiněných a wšecky w jakýchkoli spolcích nebo swazcích s ním stojící wšelikých powinností z toho plynaucích. Nález tento byl w boží hod wánoční (25 Pros.) také weřejně wyhlášen w kostele Římském swatého Petra, a prwní dni potom wyšly rozkazy k obecnému ohlášení a wykonání jeho. Dne 8 Ledna 1467 psal papež do wšech měst znamenitějších na Morawě, we Slezsku a w Lužicích, napomínaje, aby neměli s Jiřím žádného dalšího obcowání, jeho wíce za krále neměli ani jeho tak nazýwali, nýbrž jemu se protiwili; zwláště pak nařizowal dopisem téhož dne biskupu Joštowi, aby nález proti Jiřímu we wšech místech swé diecezí dal wyhlásiti w kostelích we dni nedělní a swáteční, aby se wystříhal wšelikého dalšího obcowání s ním, i aby napomenul bratra swého Jana, jenž se byl od jednoty panské oddělil, by se wedlé jiných postawil k hájení wíry.

1467 Zprawa o odsauzení krále Jiřího papežem přišla do Wratislawě dřìw než kam jinam dne 20 Ledna dopisem stálého jednatele Wratislawských w Římě, Hanka Fabianowa, a spůsobila tam owšem welikau radost. Legat Rudolf hned ji odtamtud rozhlašowal na wšecky strany s dalšími rozkazy papežowými, a musila tudy aspoň ne o mnoho později wejíti také we známost dworu králowského w Praze. Již dne 27 Ledna psal legat také pánum jednoty Zelenohorské, a žádal jich, aby s Jiřím jakožto již odsauzeným w žádnau smlauwu newcházeli ani s ním wubec dále wyjednáwali.

W okolnostech takowých přišel čas hromnic, na který byl položen *sněm w Jindřichowě Hradci*, kdež se práwě mělo jednati o smlauwu a narownání. Při Zdeňkowi ze Šternberka nebylo k tomu již napřed žádné dobré wůle. Byltě sám za příměří s králem wyprawil do Říma w poselstwí *Eliáše* faráře Jindřichohradeckého, po kterém wedlé Wratislawských pobádal papeže, aby přispíšil s odsauzením Jiřího, ač skoro téhož času biskup Jošt, přední společník jeho, zrowna naopak ještě jednau poslal Tomáše rytíře Swatojanského k papeži se zrazowáním, aby s tím nespěchal, poněwadž se obáwal, že jak se odsauzení wyřkne, král ihned udeří na pány a na Wratislawské, kteříž moci jeho neodolají. K ustanowenému času král Jiří poslal do Jindřichowa Hradce k jednání se stranau protiwnau kníže Konrada Černého Olešnického, biskupa Olomauckého Tasa, kancléře Prokopa z Rabšteina a několik pánů, z nichž byl Zdeněk Kostka strany pod obojí, Wilém mladší z Rabí strany pod jednau. Plnomocníci tito předložili pánům jednoty Zelenohorské wýpisy z privilegií chowaných na Karlšteině, které dal král k tomu přihotowiti. Zdeněk Konopištský, weda slowo za swau stranu skoro sám jediný, wyslowil se o nich opowržliwě, ty že swobodám jejich nestojí za groš: a když páni prawili, že dal král wšecky přinésti, a že jiných listů nemá, což že wěří jemu, Zdeněk odpowěděl: Ale my newěříme. Něco jiných wýpisů z desk a odjinud wzatých poslal Jan z Rosenberka do Jindřichowa Hradce, i rozmlauwalo se o nich, ale bez prospěchu. Jednotníci žádali opět jako ze sjezdu předešlého w Raudnici.

aby král wydal korunu a privilegia w moc jejich, i aby jim 1467
wšechněch swobod jejich potwrdil: wšak potwrzení od něho že
nestačí, než aby zjednal také stwrzení od císaře, poněwadž prý
král český jest man císaře Římského. Jednání takowé nemohlo
wésti k cíli, a nebyl to práwě ani úmysl Zdeňkůw. Bylť se nepochybně zawázal legatowi Rudolfowi již napřed, že toho nedopustí, ačkoli tázán weřejně od plnomocníků králowských, zdali míní pro wíru stawěti se proti králi, ódepřel, prawě že to není wěc jeho, než papežowa, jemu že jde jediné o swobody zemské. Patrně nedůwěřowal wšem jednotníkům, zdali by chtěli pod heslem wíry jej následowati, protože stížností na útisky w náboženstwí naprosto neměli. Po marném wyjednáwáni opowěděli se jednotníci poslům králowým toliko, že míní poslati ke sněmu do Prahy, který měl býti w obyčejný čas se saudem zemským o nejbližších suchých dnech postních. Zatím bylo jich wšak došlo psaní legata Rudolfa s opisem nálezu papežowa proti králi Jiřímu, i zaslali obé, bezpochyby již po odjezdu králowských poslů z Hradce Janowi z Rosenberka (9 Un.) s důtkliwým wyzwáním, aby co účastník zápisu jednoty Zelenohorské dostál slowu a pečeti swé, které od něho měli, wystříhajíce ho ujmy na cti, kterau by sice utrpěl. Ze sjezdu swého wyprawili hned potom opět *Dobrohosta z Ronšperka* w poselstwí k papeži, zároweň pak *Buriana z Gutšteina* k císaři Fridrichowi, jenž toho času přebýwal w Linci.

Král Jiří byl na začátku měsíce Února s dworem swým w *Chebě*, kdež slawena toho času *swatba* syna jeho Jindřicha s Woršilau dcerau markrabí Albrechta brandenburského, tehdáž sedmnáctiletau. Markrabí Albrecht nedal se několika dopisy a zákazy papeže Pawla pohnauti, aby dcery swé nedáwal synu krále českého, nýbrž přetrhnul doléhání toto kwapně smluwením se o den zasnaubení, ku kterémuž sám doprowodil newěstu. Přijelo k tomu dosti mnoho hostí, zwláště hrabat a knížat z bližších krajin za Chbem, kteří drželi léna od koruny české, též poslowé kurfirstu saského a falckého, Oldřicha hraběte Wirtemberského, měst Normberka a Erfurta a jiných, i wykonáno swatební weselí slawně a slušně, jak bylo práwě možno

1467 w době starostí. Dne 11 Unora nacházel se král Jiří z Cheba zpátky zase w Praze.

Toho času znal již pořízení poslů saských a brandenburských, kteří byli w měsíci Lednu u *císaře Fridricha* we Wídni w záležitosti poselstwí k papeži, o které se tehdáž jednalo. Císař, jehož poměry ku králi byly již skoro ode dwau let nejisté, dal poslům těm za odpowěd, že jestli král uherský a kurfirstowé i jiní knížata, též katoličtí páni čeští budau chtíti poslati k papeži, on též přidá k tomu raddy swé; což bylo tolik jako odepření. Král Jiří byl na císaře pohoršen již chowáním poslů jeho na sněmě Normberském, kteří mlčky přeslechli hanliwé řeči Fantinowy proti němu, ač byl král jen práwě na pozwání od císaře k sněmu tomu poslal. Spatřuje tuto nepřízeň císařowu, o které se ještě wíce dalo sauditi z potomního chowání pánů odporných na sněmě w Jindřichowě Hradci, král Jiří ujal se opět některých pánů rakauských, kteří toho času měli saukromé rozepře s císařem, a wyprawil k němu za tau příčinau posly do Lince, Jana z Rosenberka, Beneše z Weitmile a Apla Fictuma, po nichž dal císaře upomínati také o zaplacení dluhu pozustáwajícího z náhrady za wýprawu k Wídni roku 1462, a wytýkati mu ono chowání na sněmě Normberském jakož také odepření opětného poselstwí do Říma co newděčnost za služby jemu prokázané. Poslowé měli slyšení u císaře dne 11 Unora,[81] a žádali brzké odpowědi, poněwadž by jeden z nich, Jan z Rosenberka, nemohl se zdržeti déle než do třetího dne potom (14 Un.), jakž také nejspíš toho dne odjel. Odpowěd, jak se zdá, předce teprw po odjezdu jeho daná, nečinila skoro w ničem zadost; císař odmítal wýtky sobě činěné wýtkami se swé strany, a nechtěl uznati na sobě žádné winy. Když potom druzí dwa poslowé dne 17 Unora odjížděli z Lince a w samém předměstí potkali se s Burianem z Gutšteina, poslem k císaři od pánů ze sjezdu Jindřichohradeckého, musilo

[81]) Wiz pojednání Pažautowo w *Archiv für österreichische Geschichte* XL. 341. — Řehoř z Heimburka píše o tomto poselstwí co nastáwajícím Jiřímu ze Steina již dne 31 Ledna 1467. *Cancellaria regis Georgii* 287.

se tím utwrditi přeswědčení ještě wíce, že byl císař s jednotau 1467
panskau w dorozumění proti králi. Při dwoře králowském w Praze proto některan chwíli silně se mínilo, že přijde k wálce s císařem buď zřejmé buď aspoň pod rukau poskytnutím pomoci pánům rakauským, kteří s ním byli w rozepři.[82]) Král Jiří wšak, znaje dobře liknawau powahu císaře Fridricha, bezpochyby neobáwal se blízkého nebezpečenstwí od něho, a chránil se začetí nepřátelstwí zjewného s ním tím wíce, čím jistěji po marném wyjednáwání w Jindřichowě Hradci nastáwalo konečné wypuknutí domácí wálky w Čechách samých.[83])

Hledě k nesmiřitedlnosti Zdeňka Konopištského a společníků jeho, snažil se král Jiří splněním žádostí w příčině swobod zemských, pokud byly opráwněny, připautati k sobě tím pewněji nejen stawy pod obojí, nýbrž zwláště také pány strany pod jednau, kteří setrwáwali u wěrnosti k němu. K tomu směřowalo jednání jeho na *sněmě w Praze* o suchých dnech postních, jehož zahájení stalo se o něco málo pozdčji dne 25 Unora. Stawowé dali se k němu nalézti u welkém počtu, a místem shromáždění jeho byla tentokrát weliká síně we dwoře Králowé. Wedlé krále sedícího na trůně byli přítomni knížata slezští Konrad Černý Olešnický a Jan Zahaňský. Po-

[82]) Wiz dopis Řehoře z Heimburka k témuž Jiřímu ze Steina dne 20 Unora 1467. *Tamže* 127.

[83]) Řehoř z Heimburka zmiňuje se w dopise posledně zmíněném o listě krále Jiřího k císaři, který od něho práwě složený, pokládá se obecně za odpowědný list králůw císaři zaslaný. List tento wšak bezpochyby zaslán nebyl, nýbrž zůstal pauhým konceptem jako mnohé jiné písemnosti složené od Řehoře z Heimburka; neb když wálky skutečně nebylo, minula také potřeba wypowídání jí. — Pauhau saukromau prací Řehoře z Heimburka byla tak zwaná Apologie krále Jiřího od něho sepsaná, w níž jewí se zcela newázaným spůsobem osobní jeho nechuť na papeže i na císaře. Práwem klade ji Palacký (*Urkundl. Beiträge* ꝛc. 647) teprw do roku 1467. Opačné twrzení Markgrafowo (*Scriptt. rer. Siles.* IX. 190), který ji klade do roku 1466, jest mylné; neb se we spise tom již mluwí o wpádech křižáků do Čech, ano i o porážkách jich, což spadá teprw do druhé polowice roku 1467. Tím také odpadá, co se z toho odwozuje, jako by se byl král Jiří Řehořem z Heimburka dal předčasně zawésti ku popuzení císaře proti sobě.

1467 čátkem jednání byla zpráwa o sněmě Jindřichohradeckém, z níž sněm nabyl přeswědčení o neslušnosti chowání Zdeňka Konopištského. Diwné swětlo na něj wrhalo, že stawě se za hajitele swobod zemských chtěl uwoditi zemi w porobu říše německé, twrdě, že jest král český manem císaře Římského. Král Jiří s přiswědčením sněmu odepřel tomu určitě jakožto wěci nikdy předtím neslýchané, ukazuje, že powinnost manská krále českého newztahowala se na zem, než jen na úřad kurfirstský w říši, a připomínaje opět, že jediná powinnost stawění 300 oděnců k jízdám do Říma aneb wýplaty za to snížena jest wymožením jeho na polowici. Po skončení zpráwy král oswědčowal se stawům opět jako předešle, že hotow jest dohodnauti se s nimi o naprawení wšeho dle práwa a řádu; promluwil jmenowitě o minci, žeť o srownání jí jednal s císařem a s wéwodau bawořským Ludwíkem již prwé, než tyto různice do toho wkročily; ohražowal se proti obwiňowání, žeby co byl odcizil od koruny, jmenowitě co se týkalo hradů postaupených markrabím míšenským, posledně zwlášť Plawna, žeť zůstaly zawázány manstwím ku koruně české; opětowal swé předešlé obrany w příčině berní a hotowosti zemské; zůstáwal wšak přitom, že koruna a privilegia na Karlšteině náležitě jsau opatřeny w chowání syna jeho Viktorina, jakožto pána českého, a Beneše z Weitmile přidaného k němu co purkrabí Karlšteinského. Dotkl se potom také rozepře náboženské, mluwě o papeži s welkau mírností a šetrností, ale dáwaje winu nenáwistníkům, kteří naň sočí u něho, a stěžuje na Zdeňka Konopištského, kterak před sněmem Hradeckým dáwal naději na srownání a zatím poslal proti němu do Říma Eliáše faráře Hradeckého a jiné posly. Po promluwení králowu wyžádali si slowo *Burian Trčka* z Lipy we jménu zemanů a *Samuel z Walečowa* we jménu měst strany pod obojí, žádajíce krále, aby je zachowal při kompaktatech; i odpowěděl král, že při nich obě strany zachowati míní, jak bylo za předchůdcu jeho, Sigmunda, Albrechta a Ladislawa. Také pan *Lew z Rožmitála*, bratr králowny Johanny, a *Jan z Rosenberka* chopili se řeči. Onen, jenž se byl krátce předtím nawrátil z dalekých cest po cizích zemích, radil, aby se wždy

ještě hledělo k srownání w pokoji jak s pány protiwnými tak 1467
i s papežem, podáwaje k tomu ochotné služby swé: Jan z Rosenberka oswědčowal dobrau wuli swau, a žádal, aby nebylo wěřeno lichým řečem o něm.

Dle zůstání na sněmě Jindřichohradeckém poslal Zdeněk Konopištský od sebe a druhých jednotníků jistého služebníka čili komorníka swého do Prahy, který žádal od sněmu slyšán býti. Ale newěřilo se již žádné dobré wůli od něho, a pokládalo se poslání toto za klam a pletichu. Zdá se, žeby byli jednotníci rádi ještě jednau dosáhli prodlaužení příměří do času sobě příležitějšího: ale král nemínil ho wíce dáti. Posel neměl také náležitého plnomocenstwí, a protož nedáno mu slyšení.

Shromáždění sněmu, které toho dne trwalo čtyry hodiny od čtrnácté hodiny na celém orloji, to jest nynější hodiny dewáté ranní, jest potom propuštěno od krále a powoláno ke dni zejtřejšímu (26 Un.) k též hodině. Toho dne čtena jsau wšecka *privilegia*, o nichž bylo předtím jednáno w Jindřichowě Hradci, a stalo se dohodnutí o ně mezi králem a sněmem, zwláště pak we příčině mince zwoleny ihned jisté osoby ze stawů panského, zemanského i městského, aby wzali na potaz spůsob, kterým by mince měla býti naprawena. Po těchto uzawřeních král opět se nawrátil k záležitosti náboženské. Stěžowal na to, že jej papež odsuzuje bez slyšení, žalowal na Zdeňka a saudruhy jeho, že jsauce úředníky jeho proti němu u papeže jednají, a wyslowil swau duwěru k stawům, že proti lidem takowým swéwolným budau jemu pomocni, jak medle nastane toho potřeba. Ubezpečowal je nicméně swau náklonností k zachowání pokoje, a prawil, že doufá, kdyby mu papež dal slyšení, žeby se ukázala křiwost donášek jeho protiwníku. Po této řeči králowé stawowé přijímající pod obojí žádali přijímajících pod jednau, aby oni jakožto papeži milejší učinili písemnau žádost k němu, aby saudní řízení proti králi zdwihl a slyšení powolil pro zachowání pokoje tohoto králowstwí. Skutečně swolili k tomu stawowé pod jednau w ten spůsob, aby poslán byl některý rytíř do Říma, a když by ten byl od papeže dobře přijat, aby potom wypraweno bylo poselstwo slawné od celého králowstwí.

1467 Posel onen měl se dáti na cestu we třech neb čtyrech dnech. a měl jeti přes Benátky. poněwadž byl král mezitím obdržel psaní od wlády Benátské, kterým slibowala wšelikau ochotnost w záležitosti jeho u papeže.

K žádosti Jana Rosenberského jest toho dne před sněmem shromážděným čten dutkliwý dopis zaslaný jemu od pánů protiwných z Jindřichowa Hradce. Jan z Rosenberka hájil proti němu čest swau oswědčením, že nikdy newyhledáwal ani nemíní wyhledáwati nic jiného než dobré králowo a země, i žádal. aby se ho páni. zemané i města zastali, kdyby přišla toho potřeba. K tomu odpowěděl král sám. wzdáwaje mu chwálu za služby wlasti prokázané, a ubezpečowal ho ochranau swau po čas swého žiwota: rowněž pak stawowé děkowali mu a slibowali zastání.

Třetího dne, 27 Unora. wloženy jsau *nálezy sněmowní* o berni. o wojnách. o minci. o odúmrtech, jak bylo ujednáno. z rozkazu králowského do desk zemských. We wšem bylo rozhodnuto dle staršího platného práwa; k tomu pak přidáno nařízení nowé. týkající se částečně stawu městského. aby totiž *páni a zemané* mohli swobodně kupowati dědiny od měšťanů. dědinníků a sedláků a wkládati sobě kaupě takowéto do desk bez potřeby zwláštního powolení k tomu od krále.

Ze srownání tohoto mezi králem a sněmem samo sebau plynulo, že kdož by se mu protiwil, měl pokládán býti za rušitele míru w zemi. Jednota Zelenohorská byla tím tedy odsauzena. Příměří zawřené s ní do sw. Jiří nemělo přes ten čas býti prodlužowáno. a za příčinau *zbrojení*, které král hned potom započal ku pokárání odbojníků. sněm uzawřel, aby opominuto bylo držení saudu zemského o těch suchých dnech. tak aby zůstal odložen do suchých dní potom nejprwé příštích.

Sněmu tohoto neúčastnil se *Tas biskup* Olomaucký, ač ješté málo dní předtím byl mezi posly králowými ke sněmu w Jindřichowě Hradci, jenž se týkal téhož wěci; i pocházelo to ze změny we smýšlení jeho. která se brzy potom objewila. Biskup Tas byl již minulého roku přísně kárán od papeže pro swau oddanost ku králi Jiřímu dwěma listy krátce po sobě.

kterými předně zakázáno mu bylo wšeliké další zacházení osobní s králem (27 Kw. 1466), zadruhé, aby ničeho neodcizowal z nemowitého aniž čeho wzácnějšího z mowitého jmění swého biskupstwí leč se zwláštním powolením papežským (8 Čw. 1466). Biskup nespěchal hned zachowati se dle rozkazů těchto, nýbrž oznámil je předewším králi Jiřímu, kterýž přimlauwal jemu k stálosti odkazuje na účinek, jejž by měly míti přímluwy císaře a knížat o stawení půhonu a powolení sjezdu od papeže, o které se tehdáž jednalo, a připomínal mu powinnost jeho k sobě jakožto mana koruny české, přitom pak zwláště také, aby nečinil nic na příkoř přijímajícím pod obojí spusobau w dioecezí swé, jakožto opráwněným kompaktaty.[84]) Srownale s přáním králowým biskup Tas psal potom papeži asi někdy w měsíci Srpnu,[85]) wznášeje naň příčiny, pro které zákazů jeho uposlechnauti nemínil. Psal totiž papeži, že kdyby znal skutečný staw wěcí w jeho dioecezí, jistě nebyl by mu obcowání s králem zakazowal. Líčil mu smutný staw, w němž se nacházelo biskupstwí Olomaucké we wálkách po smrti krále Wácslawa a kterak se s něho wzpamatowáwá za tohoto krále, s připomenutím zwláště, kterak teprw asi před osmi měsíci král Jiří uwedl jej w držení znamenitého panstwí Hukwaldského, které od wíce než čtyřidceti let bylo od biskupstwí odcizeno. Ukazowal k tomu, žeť biskupowé předešlí od času zawření kompaktat, jmenowitě Pawel z Miličína, Jan Ház a Bohuše ze Zwole, kompaktaty se sprawujíce, swětili na kněžstwí a dosazowali k farám duchowní strany pod jednau i pod obojí bez rozdílu: to že i on musí činiti, poněwadž přijímající pod obojí spůsobau na kompaktata a na koncilium Basilejské twrdě se odwoláwají, ti pak, kteří přijímají pod jednau, oněch se bojí a nechtí proto, aby se jim překáželo, pro uwarowání záhub od nich. Dodal k tomu ku konci, že zrowna tu chwíli došlo ho wyzwání od krále, aby se k němu odebral ku poradě o nastáwajícím říšském sněmě

1467

[84]) Bez datum w rukopise *Cancellaria regis Georgii* 314.

[85]) Na každý spůsob po 7 Srpnu 1466, to jest po swolání sněmu říšského do Normberka císařem Fridrichem, o němž se w dopise tom biskupowě děje zmínka. Wiz tamže w *Cancellaria regis Georgii* 314.

1467 w Normberce z příčiny welkého nebezpečenstwí hrozícího od Turků: to že jest wěc, o které nepochybuje, kdyby byl papež o ní býwal zprawen, žeby ho spíše byl napomenul, aby s králem jednal a ku pomoci králowstwí uherskému ho pobádal, než by jej od obcowání s ním odstrašowal. Biskup Tas psal také pánům jednoty Zelenohorské, jimž byl na sněmě o sw. Matauši nápomocen k obdržení dalšího příměří, stěžuje sobě na ony zákazy papežowy, že se mu jimi we wynasnažení jeho o srownání mezi nimi a králem překáží, a žádaje jich za přímluwu u papeže, aby ho tím spůsobem neobmezowal (27 Říj. 1466). Přitom, jak ukázáno, konal králi služby i potom, zejména w tehdejším wyjednáwání s králem uherským a posledně na sněmě Jindřichohradeckém. K sněmu Pražskému wšak, jak řečeno, nepřišel, i wzbudil tím nedůwěru králowu.

Psalť mu král práwě druhý den sněmu tohoto (25 Un.), připomínaje dobrodiní prokázaná biskupstwí jeho i nebezpečenstwí porušení míru w zemi od těch, kteří prý naň donášejí papeži, jakoby se jim dála nějaká křiwda pro náboženstwí, kdežto on wždy sprawuje se kompaktaty, křiwdy takowé zabraňujícími. Stěžowal, že mu papež odepřel slyšení žádaného, ano prý dle doslechu nowý nález odsuzující naň wydal, i wyslowil důwěru k němu, že přes to zachowá jemu jak doposud wěrnost pro dobré swého kostela. Biskup Tas odpowěděl k tomu již dne 4 Března listem, který byl w příměm odporu s dopisy jeho předešlými a musil se krále zněním swým potměšilým dotknauti welmi bolestně. Chwálil předně zásluhy králowy w příčině zwelebení náboženstwí za jeho panowání: ale což prý Waší Milosti králowské nebo mně prospěje, jestliže nedokonáte chwalně, co bylo chwalně započato? Již od delšího času že jej to znepokojuje, nač má býti to slyšení tak snažně wyhledáwané a s welkými útratami spojené o wěcech dáwno rozsauzených. Zdali král chce jiné učiti čili sám poučení bráti? Jedno ani druhé že se naň nesluší. Čili má sjezd slaužiti k očištění jeho ze zlého nařčení? K tomu žeby lépe než mnohá slowa prospěl jediný skutek, kterým by král ukázal poslušnost k církwi, a srownání se w řádu s ní. On jako biskup že nemůže protiwiti se

rozkazům papežowým aniž sluší mu je přesuzowati. Co se týče 1467
kompaktat, ty prý tolikým psaním o nich a tolikými běhy w zemi tak jsau otřeseny, že jest lépe o nich mlčeti než co mluwiti. Wěrnost ku králi kterak on a s jakým nebezpečenstwím wždy zachowáwal, že jest králi nejlépe známo; nyní wšak že potřeba jest, aby král wěci tak opatřil, by jemu možno bylo w tom setrwati bez hrozícího nebezpečenstwí wětšího.[86])

Skoro asi zároweň se psaním tímto biskupowým mohl krále dojíti list *Zdeňka Konopištského* psaný dne 2 Března na Zelenéhoře znění urážliwého, obsahující wšeliké winy, které Zdeněk dáwal králi, toho spůsobu, jak se tehdáž psáwaly listy odpowědné, ač doslowného ohlášení wálky ještě neobsahowal. Že Zdeněk wálku chtěl, o tom nebylo již pochybnosti. Poslání opětné Dobrohosta z Ronšperka do Říma mělo za hlawní účel wyžádání pomoci, zejména peněžité, od papeže k wedení wálky; a w témž směru naléhal Zdeněk sám na legata Rudolfa o zjednání pomoci wýdatné. Ale rowné chuti k bezodkladnému začetí wálky neměli posawad jednotníci wšichni. Když legat Rudolf ku pobádání od Zdeňka jako předtím od Wratislawských počal rozhlašowati odsauzení Jiřího a nařizowati odstaupení od poslušenstwí jeho pod trestem klatby se stanowením lhůty k tomu do dwanácti dní, když jmenowitě dne 20 Března asi padesát takowých wyzwání rozeslal k městům, knížatům a jiným osobám we wšech zemích koruny české, pokusil se ještě jednau *biskup Jošt* pohnauti ho k umenšení spěchu. Jemu se posawad moc odhodlaných protiwníků králowých newiděla býti dostatečná: i odebral se do Wratislawě, a předstawowal to legatowi a konšelům Wratislawským u legata k tomu swolaným. Nawrhowal, aby se stal odklad asi do jednoho roku, coby se jednotě panské dostala wýdatná pomoc odjinud: prawil, že doufá krále pohnauti k swolení prostředkem bratra swého, ku papeži že hotow byl sám dojeti, kdyby toho bylo potřeba. Když legat proti tomu namítal, že naň Zdeněk s jinými doléhal, aby žádného dalšího odkladu nedopauštěl, prawil biskup zřejmě, že

[86]) Dopisy tyto, králůw a biskupůw, nacházejí se w témž rukopise *Cancellaria regis Georgii* na listech 280 a 283.

1467 Zdeňka pudí osobní jeho záští proti králi. Konšelům mnohým náwrh biskupa Jošta dosti se podobal, ale nedůwěřowali si k čemu raditi bez potázání praelatů a kazatelů, zwláště probošta a kantora. Tito wšak o ničem než o začetí wálky nechtěli slyšeti, snižujíce moc králowu swým spůsobem obyčejným. Kázání křížowé wálky a wystawení pokladnic na wkládání peněz za odpustky bylo jim prostředkem nemylným k sebrání dostatečné moci wálečné. Dle rady jejich také legat pokračowal u wyzýwání k odpadnutí od Jiřího a u wyhrožowání klatbami wšem wlažným neb neposlušným.

Přísné naléhání legatowo nezůstalo bez účinku; ale byl účinek z počátku welmi skrowný a nejistý. K wyzwání legatowu byli dne 18 Března k němu přijeli poslowé *Šesti měst* z Horní Lužice, jimž oznámil odsauzení krále Jiřího a ukládal proto, aby se odřekli jeho poslušenstwí. Wymlauwali se z toho, předstírajíce strach před mocí králowau, a žádali odkladu jako roku předešlého, obdrželi wšak toliko, že jim slíbil čekati, až by se města a zemané na společném sjezdě země té mezi sebau poradili, wšak pod wýminkau, aby mezitím neúčastnili se žádného sjezdu položeného od krále aniž branného lidu žádného od něho k sobě nepřijímali. Podobně wymlauwali se legatowi města a zemané knížetstwí *Swídnického* a *Jaworského*. Král Jiří zamýšlel do Šesti měst a zwláště do *Zhořelce* wložiti něco branného lidu z knížetstwí Zahaňského, aby si pojistil wěrnost měšťanů. Zhořelečtí wšak, obdržewše wědomost o tom, obsadili dne 27 Března zámek Landeskron nad městem swým, a opatřili se i jinak proti wložení posádky králowské; následkem čehož *foit* Šestiměstský *Beneš z Kolowrat* wáhal se také sesíliti posádku na hradě w Budišíně, aby nepopudil měšťanů. Na sjezdě držaném potom w *Budišíně* (2 Dub.) usnesli se zemané i města, poslati ještě jednau k legatowi do Wratislawě s wýmluwami, i učinili to dne 9 Dubna, ale neobdrželi wíce než opětné lhůty dwanácti dní, po níž, pakli by od poslušenstwí Jiřího neodstaupili, hrozil jim znowu klatbami. I nyní zemané a také měšťané Budišinští setrwáwali při úmyslu, zachowati králi wěrnost i aspoň některý čas klatbu trpěliwě snášeti, nebo kdyby

král swolil, aby na oko poslušnost mu wypowěděli, pod rukau 1467
odwáděti jemu pomoci peněžité; toliko měšťané Zhořelečtí, kterým hned Wratislawští poslali některau pomoc brannau, dali se odwrátiti od krále, a zawřeli spolek s Wratislawskými, ku kterému také měšťané Swídničtí a Jaworští we Slezsku přistaupili. Podobný spolek byla mezi sebau zawřela čtyry přední města morawská, *Olomauc, Brno, Znojem* a *Jihlawa*, již dne 1 Ledna toho roku: ale nejspíš zachowáwali jej delší čas w tajnosti; teprw pak na začátku měsíce Dubna jednalo se o sjezd týchže i snad jiných některých měst morawských we *Wiškowě*, wenkowském sídle biskupa Olomauckého, pod příčinau, aby se uradili společně o odpowěd na list došlý od krále, kterým nejspíš napomínáni byli k zachowání wěrnosti: wlastní wšak účel byl, spolek onen utwrditi a rozšířiti.

Nedostatečnost těchto účinků posawadního pusobení legatowa byla bezpochyby brzy také poznáwána od *Zdeňka Konopištského* ze Šternberka: nebo patrně z té příčiny učinil kdysi w prwní polowici měsíce Dubna sám pokus o dosažení nějakého odkladu wálky. Obrátil se po dwau poslích swých, Kobiakowi a Mrakšowi, nejspíš zemanech jemu služebných, ku králowně *Johanně* se wzkázáním nedosti jasným, kterému se wšak mohlo rozuměti, jako by si přál srownání rozepře swé a jednotníků swých s králem,[57] žádaje o její prostřednictwí. Král newěřil upřímnosti jeho úmyslu, domníwaje se hned, že se mu jedná jen o nabytí času k lepšímu se připrawení, swolil pak, aby mu králowna poskytla swého prostřednictwí, wšak tak, aby se Zdeněk jako i král sám podal na její wýpowěd o wšecky pře obecné i saukromé; učinili to bez meškání listem swým we jménu swém i swých druhů, tehdy že král ochoten jest prodlaužiti o čtrnácte dní příměří zawřené až do sw. Jiří. Podání to Zdeněk odmítl, a ukázalo se hned, že mu o konec rozepře nebylo.[58] Jiný pokus o zdržení wálky stal se od pánů

[57]) Králowna Johanna w odpowědi swé na to prawi, že co ji wzkázal, tomu porozuměla, „ale ne dokonce". *Archiv český* IV. 139.

[58]) O tomto konci jednáni piše král Janowi Rosenberskému, dne 22 Dubna (w *Archivu českém* V. 295): odpowěd králowny Johanny daná Zdeň-

1467 jednoty Zelenohorské již dříwe cestau tajenau prostředkem některých sausedu *Chebských*, kteří wznesli jisté podání na Albrechta markrabí brandenburského se žádostí, aby byl prostředníkem. Markrabí *Albrecht* oznámil to králi písemně (9 Dub.): ale když byly zřejmy neupřímné úmysly Zdeňkowy, nemohl král také w tomto jednání spatřowati jiného úmyslu než aby se dal oblauditi k odkladum do chwíle, která by se lépe hodila jeho protiwníkům.[89]) Král nemínil déle showíwati, nýbrž tím pilněji pokračowal we přípravách wálečných po skončení sněmu posledního započatých, aby na pány odbojné hned po projití příměří o sw. Jiří udeřil mocí.

Dříw než k tomu přišlo, král wykonal skutek, jímž dal rozhodně na jewo, že při wší swé ochotnosti ke srownání se s papežem na slušném základě odhodlán byl w rozepři s ním, když by jinak nebylo, užiti také prostředků stolici papežské odporných. Poslowé spřátelených s ním knížat německých, wyslaní dříw ještě než byl znám konečný rozsudek papeže Pawla II proti králi, byli we druhé polowici měsíce Unora dojeli do *Benátek*, odkudž ještě o tři neděle později (12 Břez.)[90]) byl příchod jejich očekáwán w Římě: ale bezpochyby tam ani nedojeli, nýbrž wrátili se, když znamenali, že w okolnostech mezitím změněných neměli naděje co poříditi. Když tedy tím posawadní záměry králowy w záležitosti papežské byly zmařeny, uzawřel nyní teprw nastaupiti na cestu, kterau byl dotud odkládal, *odwolání se proti papeži*.

Ke dni 14 Dubna sezwal k tomu král shromáždění asi šedesáti osob znamenitých stawu duchowního i swětského obau

kowi *tamže* IV. 138) jest bez datum; wzkázání od Zdeňka musilo se státi předce některý čas po 20 Březnu a po rozprawě biskupa Jošta s legatem Rudolfem wýše zmíněné, dle které tehdáž Zdeněk byl ještě proti odkladu; protož nejpodobněji připadá asi do polowice Dubna. Tehdáž proslýchalo se také o Oldřichowi z Hasenburka, že wyjednáwal s králem o mír we jménu pánů, ale prý mylně. Wiz *Palackého Urkd.* 450.

[89]) Wiz dopisy o tom u *Bachmana* na str. 400, 401, 407, 408.

[90]) Wiz dopis toho dne od Hanka Fabianowa k Wratislawským z Říma we *Scriptt. rer. Siles.* IX. 220.

stran náboženských w obecné síni dworu králowa na Starém 1467 městě Pražském, z nichžto jen některým snad byl účel swolání toho oznámen, wětšímu počtu, a zwláště duchowním strany pod jednau, byl zatajen. Tudy se stalo, že proti swé wuli byli přítomni Hilarius Litoměřický i Wácslaw z Křižanowa, též jiní dwa kanowníci Pražští Stanislaw z Welwar a Mikuláš z Hořepníka, které král pod příčinau pilné záležitosti byl obzwlášt obeslal tajemníkem swým Joštem z Einsidla, mimo to Jan opat Strahowský, Pawel gwardian od sw. Ambrože a oddaný králi Pawel probošt Zderazský; z panstwa wšichni přední mužowé, kteří zachowáwali králi wěrnost, jakož Lew z Rožmitála, Jindřich z Michalowic, Wilém z Risenberka a z Rabí i wíce jiných, také kancléř Prokop z Rabšteina; ze stawu městského podkomoří Wácslaw z Walečowa a purkmistr Staroměstský Samuel z Hrádku a z Walečowa, také pak radda wéwody baworského Ludwíka w Praze meškající Parcifál z Eichenberka. We shromáždění tomto král osobně jazykem českým přečetl spis složený Řehořem z Heimburka, jejž potom we znění latinském dal spůsobem tehdáž obyčejným oswědčiti čtyrmi oprawněnými písaři weřejnými. We spise tom stěžowal opět na nesprawné a neslušné jednání papežowo, kterak naň hanliwě wydal půhon slowy odříkajícími jemu králowstwí a než prošla lhuta znějící na šest měsíců, již proti němu učinil nálezy další, kterými wšechen saud byl předstižen a učiněn jalowým, pročež winil král papeže z násilí sobě učiněného pod zastřením toliko moci saudní, a ohlašowal proti tomu odwolání we jménu swém a swého králowstwí i wšech králu, knížat, pánu, obcí a jiných lidí, kdožby se jeho chtěli w tom přídržeti. Král oswědčowal se, že má w úcté stolici Římskau, ale nedůwěru k sedícímu na ní, jejž wysoké důstojenstwí nečiní prosta křehkosti lidské: z té úcty že se odwoláwá předně k stolici té samé, jestližeby Bůh dal, aby sedící na ní odložil hněw a obwykl mírnosti, i žádá, aby jej měl za krále korunowaného a swěceného, a chceli jakým saudem naň nastaupiti, aby to učinil spůsobem, který se naň co takowého sluší: neb že ani biskup dle práwa nemůže odsauzen býti leč před swými spolubiskupy, jeho wšak důsto-

1467 jenstwí že jest wětší, ježto arcibiskupu a biskupům w říši swé panuje co manum swým. Pakli by papež hněwu swého ukrotiti nechtěl, tehdy že odwoláwá se k *obecnému koncilii*, které dle uzawření koncilia Kostnického držáno má býti každý desátý rok, a jehož neswolání, ač ta lhůta dáwno minula, záleží jen na nedbání papeže samého. Proti skutku tomuto ozwal se we shromáždění samém děkan Hilarius, připomínaje nález wydaný papežem Piem II na sjezdě Mantuanském, kterým se odwolání wšeliká ku koncilím zakazowala. Král wšak odpowěděl jemu chladně, že na ten čas nelze mu jinak hájiti čest swau, wšak že činí tak dle rady přátel wěrných a mužů w práwě znalých.[91]) Odwolání toto zaslal král potom netoliko papeži a legatowi papežskému Rudolfowi, nýbrž rozeslal je také po wšech spřátelených knížatech, žádaje, aby se wedlé něho ohlásili, též po swých zemích, zwláště k městům strany pod jednau s napomenutím, aby se rozkazy legatowými, proti nimž odwolání toto čelelo, nedali swésti od poslušenstwí powinného.

Odwoláwaje se po případě ku koncilii obecnému, král Jiří nepřestal na pauhém připomenutí, že mělo koncilium swoláno býti každého desátého roku, nýbrž myslil také na prostředky, kterými by skutečné swolání koncilia bylo spůsobeno. Již totiž některý čas předtím byl wyprawil důwěrného posla, newíme kterau osobu, opět ku *králi francauzskému* Ludwíkowi XI, po němž dal jednati s ním o pewnější umluwení spolku předešle s ním zawřeného s určitým wytčením účelu proti Filippowi wéwodowi burgundskému, nepříteli Francauzska, a tudy nepřímo proti císaři i papeži, kteří tehdáž wéwodu hleděli získati k swým záměrům, přitom pak žádal krále francauzského, aby se on zasadil o swolání koncilia k odstranění wšelikého zlého w křesťanstwu. Posel tento nejmenowaný měl již dne 20 Dubna, tedy jen šest dní po slawném skutku odwolání w Praze, slyšení u krále Ludwíka; i ač nepřišlo hned k zawření umluw, král francauzský wyslowil plnau náklonnost k tomu, a slíbil za tau příčinau wyprawiti swé posly ku králi Jiřímu.

[91]) Wiz Pešinůw *Phosphorus* ꝛc. 263.

9. 1467

Wálka s jednotau Zelenohorskau.

(1467—1468.)

Téhož dne 20 Dubna, den šestý po swém odwolání ku koncilii, král Jiří wydal *odpowědné listy* proti Zdeňkowi Konopištskému a proti jednomu toliko jinému pánu z jednoty Zelenohorské, Burianowi z Gutšteina, kterými oznamowal jim, že je w nemilost wzal pro winy jejich a že je po wyjití příměří trestati míní. Za winu dáwal Burianowi z Gutšteina, že se protiwil nálezu saudnímu w rozepři o jmění sirotků Jana Calty z Kamennéhory, Zdeňkowi Konopištskému, že co nejwyšší purkrabí Pražský maje powinnost práwa dopomáhati, nápomocen byl Burianowi k swéwolnosti jeho, oběma pak, že pomáhali Plzenským w odboji. Úmyslně nedotkl se přitom rozepře s papežem, šetře ohledu na pány strany pod jednau, kteří setrwáwali u wěrnosti k němu, a zwláště Jana Rosenberského. W den sw. Jiří (23 Dub.), kterého dne došlo příměří, odpowěděli také *Pražané* Starého i nepochybně též Nowého města Zdeňkowi Konopištskému a wšem pomocníkům a služebníkům jeho, oznamujíce, že chtí proti němu w míru i w nemíru státi wedlé krále pána swého, a tak stalo se beze wší pochybnosti také od jiných měst králowských a od pánů krále poslušných. Hned potom počala se *wálka*. Král byl konal přípravy k ní sbíráním wojsk na třech stranách. Jedno pokládalo se býti za určené hned z počátku proti pánům jednoty Zelenohorské, a shromáždilo se bezpochyby w Praze samé a u Prahy: neb i wojenská moc Pražanů wedlé jiných některých měst králowských nacházela se při něm, jmenowitě také děla Pražská;[92]) druhé sbíral kníže Viktorin na Morawě, třetí kníže Jindřich, mladší syn králuw, we hrabstwí Kladském a jinde blíž pomezí slezského. Myslilo se že obě wojska tato obrácena budau do Slezska proti Wratislawským;[93]) skutečně wšak král udeřil předně jen na pány. Dne

[92]) Wiz o děle řečeném Howorka w *Starých letopisech českých* 384.

[93]) Tak píši o tom Wratislawští papeži dne 17 Dubna (*Scriptt. rer. Siles.* IX. 226), a o trojím wojště mluwí také Jan Kubinský (Johann

1467 28 Dubna wytáhlo wojsko hlawní na dwě strany od Prahy, a oblehlo pojednau šest zámkû Zdeňka Konopištského; na jedné straně *Raudnici* pod Řipem a *Helfenburk*, jinak Hradištko (neboli Hrádek) blíž Auštka w kraji Litoměřickém, kteréžto oba zámky, někdy k arcibiskupstwí náležející, Zdeněk držel po Janowi Smiřickém; na druhé straně *Kostelec, Leštno* a *Šternberk* wše na řece Sázawě a *Konopiště* za Sázawau u Benešowa. Wesměs byly to zámky pewné, kterých zdi dlauho odoláwaly hrubé střelbě: a wšak obklíčeny jsau se wšech stran baštami slaužícími za ohradu obléhajícím, kteří jimi zawřeli dowoz potraw, aby wyhladowili posádky. K wojsku před zámky těmito ležícímu přitáhl po některém krátkém čase kníže *Viktorin* bezpochyby aspoň s částí wojska swého z Morawy ku posile. Wojsko *knížete Jindřicha*, bližší hranic slezských, oblehlo stejným časem hrady *Wřešťow* a *Hostinný* w kraji Hradeckém, náležející bratřím Zajícûm Janowi a Oldřichowi z Hasenburka. Obležení Wřešťowa (mezi Hořici a Jaroměří) účastnili se spolu jmenowitě měšťané Hradečtí. [94])

W Praze byl jeden z prwních následkû wypuknutí wálky, že *kapitula* kostela arcibiskupského sw. Wíta po 14letém pokojném přebýwání na hradě Pražském opět opustila tamější řádné sídlo swé. Děkan *Hilarius*, administrator arcibiskupstwí od papeže ustanowený, byl welmi nemile dotčen tím, že byl musil býti swědkem při odwolání krále Jiřího, které pokládal za „rauhawé, marné a nekřesťanské" jakožto prý k saudu, jehož nebylo na swětě; [95]) a nepochybně hned tehdáž pojal úmysl wzdáliti se z Prahy, jejž také w málo dnech potom přiwedl ke skutku, odebraw se s jinými skoro wšemi přednějšími členy kapituly, mezi nimi také Wácslawem Křižanowským, do *Plzně*. Již dne 21 Dubna nacházel se na Zbiroze, zámku pana Hanuše

von Guben) pag. 86. O Pražanech wiz *Paměti Mikuláše Dačického* I. 39.

[94]) O tom *Dačický* I. 39, který také udáwá den sw. Vitališe (28 Dub.) jakožto začátek obležení hradû řečených. O obležení Hostinného zmiňuje se *Eschenloer* německý 22.

[95]) Wiz *Archiv český* VI. 109.

z Kolowrat, odkudž potom do Plzně se přestěhowal; dopisem 1467
pak odtamtud dne 4 Kwětna ustanowil jednoho z kanowníků, mistra Petra, za místoděkana, však toliko k řízení služeb božích; jiným dwěma kanowníkům Hartlíkowi a mistru Janowi, kteří ještě w Praze zůstáwali, i faráři sw. Wíta nařídil, aby se též odstěhowali, buď za ním do Plzně bud jinam, kam by chtěli; naproti tomu vikářům a oltářníkum přísně ano pod trestem klatby zakázal, aby se od kostela nikterak newzdalowali.[96]) Nechali na hradě, praví o Hilariowi a Křižanowském starý letopisec, tří nebo čtyr swých w kožinách beraních, ale popelice s sebau na Plzeň pobrali.[97]) Odtamtud počal Hilarius hned rozepisowati na wšecky strany k duchowenstwu, k pánům a městům strany pod jednau dle rozkazů a z moci Rudolfa legata, napomínaje je k wypowědění poslušenstwí králi a k spojení se proti němu s pány powstalými, i hroze sice klatbami a stawením služeb božích.

Mezitím páni jednoty Zelenohorské, když poznali pewný úmysl králůw, zdwihnauti proti nim zbraň, jak medle by prošlo příměří, činili také se swé strany přípravy wálečné, a hledali k tomu pomoci od legata papežského. Přišlať nyní doba, že bez dalšího ostýchání mínili se spojiti proti králi s Wratislawskými a jinými jakýmikoli protiwníky jeho. Legat Rudolf, požádán od nich prostředkem biskupa Jošta jakožto nejwznešenějšího z jednotníků, ihned dne 21 Dubna swolal *obec Wratislawskau,* kteráž bez mnohých rozpaků swolila k zawření spolku. Stalo se to tím spůsobem, že napřed jednota Zelenohorská změnila prwotní zápis swůj, tak že účelem jejím mělo již býti netoliko předstírané hájení swobod zemských čili wlastně swobod stawu panského, nýbrž také zachowání se dle nálezu papežowých proti králi Jiřímu co odsauzenému z kacířstwí. Páni zawázali se dle wůle papežowy odstaupiti od jeho poslušenstwí a setrwati we spolku proti němu, až by dosazen byl nowý král katolický. Opět zwolili *Zdeňka Konopištského* za swého *heit-*

[96]) Dopis ten a mnoho jiných Hilariowých z Plzně w rukop. kapituly Pražské U 3.
[97]) *Staré letopisy české* 184.

1467 *mana*, ku kterémuž důstojenstwí Zdeněk dle předešlého zwolení w Žitawě již také stwrzen byl zwláštní bullau papežskau (20 Břez.). Zápisem tím samým přijat byl do spolku již také *Tas biskup* Olomaucký, jak bylo krátce předtím s ním umluweno, i také Mikuláš kníže Opolský.[98]) Wratislawští pak, totiž město a obě kapituly tamější sw. Jana a sw. Kříže i s ostatním duchowenstwem a s městem ochranným Namyslawí, přistaupili ke spolku zápisem zwláštním téhož dne 21 Dubna daným, i obdrželi na to zase zápis jednoty, s kterau zawázali se státi za jedno.

Hned prwní neděli po sepsání těchto umluw (26 Dub.) legat Rudolf we *Wratislawi* samé osobně kázal *kříž* proti králi Jiřímu a pomocníkům jeho, i wyslal potom četné kazatele do wšech zemí okolních, zejména do Polska, do Míšně a do Durynk, aby pobádali lid ku křížowé wálce, oznamujíce odpustky wšem, kdož by buď sami chopili zbraň pod znamením kříže, buď wložili příspěwky peněžité do pokladnic weřejně k tomu wystawených. Když nepochybně hned prwní dni potom přišly zpráwy o započetí wálky w Čechách, jal se předně biskup Wratislawský *Jošt* sbírati pole, a wybízel Wratislawské, aby dle zápisu jednoty wedlé něho wytáhli pánům českým ku pomoci. Mělo se to státi útokem na knížetstwí Minsterberské, králi samému a synům jeho náležející. Obec Wratislawská s plnau chutí swolila k tomu (10 Kw.), ač příprawy posawadní nestačily w té míře, jak si obecný lid bojechtiwý představowal. Nicméně dne 15 Května wytáhli do pole, a spojiwše se s biskupem Joštem a lidem jeho wypraweným od Nisy, přitáhli téhož dne wečer před *Minsterberk*. Wojsko Wratislawských čítalo asi tisíc pěších a 150 jezdců, wojsko biskupowo bylo o něco málo četnější. Hned nazejtří ráno učinili útok (16 Kw.), a měšťané Minsterberští po krátké obraně se wzdali; branní lidé králowi, wšeho wšude 100 pěších a 14 jezdců, utekli se

[98]) W listině u Eschenloera latinského 129 jest jméno jeho zamlčeno; stojí tam jen: et magnificus dominus ꝛc.; ale hned potom wyskytuje se skutečně co společník s Wratislawskými; wiz *Eschenloer* německý 39 ꝛc.

na hrad, ale i ten wzdán jest již druhého dne potom (17 Kw.) 1467
w neděli Swatodušní za swobodný odchod, a ještě téhož dne zmocnili se Wratislawští také blízkého pewného kláštera *Kamence*. Měšťané Minsterberští i zemané okolní musili téhož dne wítězům učiniti přísahu poddanstwí. Odtud táhlo wojsko již nazejtří (18 Kw.) ke *Frankšteinu*, ležícímu jen asi o dwě míle západněji. Také toto město wzdalo se po udatném, ale krátkém odporu (19 Kw.); posádka wšak králowská utekla se na hrad, a bránila se w něm deset dní se znamenitau škodau obléhajících. Teprw když byly přiwezeny wětší pušky z Nisy i z Wratislawě a začala jimi ostřejší střelba na hrad, wzdala se posádka dne 28 Kwětna za swobodný odchod.

Z nenadálých těchto prwních wítězstwí Wratislawských wznikla welká powěst o jejich moci a z toho i nemalá škoda pro stranu králowu. Rozhlásilo se, owšem zcela neprawě, že spolu s biskupem swým měli 20.000 mužů na poli: čímž osmělili se na wíce stranách protiwníci králowi i také ti, kteří milowni jinak pokoje, rozpakowali se doposud, měli-li se wíce báti moci králowy čili klateb, kterými je doháněl legat ke zdwižení zbraně proti němu. Prwní účinek toho byl, že nejen měšťané *Swídničtí* a *Jawořští*, u nichž obecný lid bezpochyby podobně jako we Wratislawi byl bauřen proti konšelum, uzawřeli spojiti se s Wratislawskými, nýbrž také zemané obau knížetstwí těch dali se okamžitě k témuž strhnauti. A wšak i *Šestiměstští* dali se tím pohnauti, že z naléhání legata wypowěděli poslušenstwí králi a zaslali mu odpowědné listy swé (8 Čw.). Učinila tak též čtyry čelnější města morawská, *Brno, Olomauc, Jihlawa* a *Znojem* (4 Čw.): ano Brněnští hned i skutečně zdwihli wálku obležením králowského hradu *Špilberka* nad městem swým: *Jihlawští* pak otewřeli město swé Zdeňkowi Konopištskému (13 Čw.), kterýž usadiw se u nich, počal odtamtud straně králowě škoditi pálením a laupením. W Čechách samých stal se pokus o odtržení města *Budějowic*, podobně jako již předtím Plzně, od moci králowy ohawným zawraždéním konšela Ondřeje *Puklice*, králi nad jiné oddaného (25 Kw.), kterýžto pokus sice byl potom stranau králi wěrnau překažen, ale skutek sám zu-

1467 stal bez trestu ku přímluwám mocného sauseda pana Jana Rosenberského, jehož král musil hleděti zachowati při dobré wůli.

Wojenské štěstí Wratislawských se wšak brzy obrátilo w opak. Na zprávu o započetí wálky od nich we Slezsku wypraweny jsau ihned pomoci proti nim z Čech od obau wojsk, která byla zaneprázdněna dobýwáním hradů panských we kraji Hradeckém i w krajinách na Sázawě. Wojsko knížete Jindřicha zawřelo k tomu cíli příměří s pány Zajíci a jmenowitě s lidem jejich zawřeným na Wřešťowě, a hned oddíl wojska toho dal se na pochod přes Kladsko, kdež připojil se k němu tamější lid králowský, čímž wzrostl počet jeho na 4000 mužů. Týž den, w který se byla posádka hradu Frankšteinského wzdala za swobodný odchod (28 Kw.), když se nacházela na cestě jen asi na dwa wýstřely od Frankšteina, přitáhlo wojsko toto k městu, a bez meškání udeřilo na Wratislawské, kteříž úplně bywše překwapeni, musili se we městě zawříti a jsau nyní sami w něm obléháni a dobýwáni. Počet jejich byl sklesl asi na 1000 pěších a 400 jízdných, poněwadž byli zatím mnozí řemeslníci a jiní sausedé Wratislawští, zhroziwše se střelby z hradu, pokradmu odešli od wojska a nawrátili se k domowu. Konšelé Wratislawští a biskup Jošt nemeškali sebrati do pole lid nowý najatý w počtu asi 2000 mužů, který měl od Minsterberka zawřeným we Frankšteině přispěti ku pomoci. Wůdcowství nad ním přewzal *Baltazar* kníže Zahanský, který doposud přebýwal we Wratislawi, zbawen jsa swého knížetstwí; a také kníže *Mikuláš Opolský* připojil k němu něco lidu swého.

Již dne 1 Čerwna kníže Baltazar s wojskem tímto byl na cestě asi pul míle od Minsterberka, kamž přijeli k němu poslowé *Swídnických* a *Jaworských* s oznámením, že wytáhli do pole k Reichenbachu, žádajíce, aby se s nimi spojil u *Němčího*. Kníže učinil tak: ale když dne 3 Čerwna přitáhl k Němčímu, nebylo tu Swídnických ani Jaworských. Na zprávu o přitažení wojska českého k Frankšteinu zwláště zemané obau knížetstwí změnili smýšlení swé, uposlechše heitmana Swídnického *Děpranta z Rybenic*, jinde již od nás zmíněného, který zůstáwal

wěrně oddán králi Jiřímu. Knížeti Baltazarowi bylo z ležení 1467
Swídnických a Jaworských u *Reichenbachu* wzkázáno, že očekáwají tam k sobě ještě wíce lidu, i žádán jest, aby od Němčího přitáhl tam k nim, což i učinil dne 4 Červwna. Ale prawé příčiny bylo se domysliti; protož sám legat Rudolf k radě některých odebral se z Wratislawě do Reichenbacha, aby přítomným tam měšťanum a zemanum přimlauwal, by se zachowali dle slibu swého a pospíšili s ostatním wojskem k wybawení Frankšteina. Tu se mu wšak dostalo jen omluw, a konečně řekli mu, že se nemíní pro nikoho dáti we zkázu.

Mezitím přitáhlo wíce wojska českého přes hranice slezské wedením samého knížete *Viktorina*, který byl dotud při obléhání hradu Šternberka na Sázawě. Při něm nacházel se také *Zdeněk Kostka* z Postupic, a z Morawy připojil se k němu *Ctibor Towačowský*. Dne 6 Čerwna přitáhl kníže Viktorin ke Frankšteinu, čímž wojsko české tam ležící wzrostlo na 10.000 mužů. Ihned dal se odtamtud s oddílem asi 4000 mužů na pochod k *Reichenbachu*, kdež z toho do wojska slezského wtrhnul zmatek auplný. Wojsko z knížetstwí Swídnického a Jaworského ihned se rozešlo; jen 400 mužů z města Swídnice zustalo pohromadě, pod jichž ochranau legat Rudolf utekl se na ten čas do jich města; wojsko biskupa Jošta uchýlilo se do Krotkowa, wojsko Wratislawských i s knížetem Baltazarem do Wratislawě. W uleknutí z toho měšťané Reichenbašští, když přitáhl kníže Viktorin, bez odporu odewzdali mu klíče swého města. Na zpráwu o tak náhlém rozutíkání také posádka slezská zustawená w *Minsterberce* opustila tamější hrad, a utekla do Nisy. Biskup Jošt, neuznáwaje toho potřebu, poslal tam hned zase 150 mužů; ale když ti jednau branau wešli do Minsterberka, druhau branau již wtrhli do města také Čechowé wyprawení od Frankšteina k osazení jeho. Strhnul se boj tuhý, kterým wšak Slezáci přinuceni jsau město i hrad Čechum zustawiti; nyní pak wojsko české celé se obrátilo k obléhání *Frankšteina*, okolo něhož děläny jsau se wšech stran příkopy, aby wojsko Wratislawské w něm zawřené nemohlo wywáznauti. Wedením Zdeňka Kostky učiněn jest z ležení před Frankšteinem

1467 dne 11 Čerwna také nájezd proti blízkému městu *Paćkowu*, osazenému lidem biskupowým.[99] Posádka w počtu dwau set pěších a třidceti jezdců wytrhla z města, a odwážila se boje; jest wšak poražena se ztrátau asi polowice mužstwa, mezi jinými také některých osob znamenitějších.

Wratislawští a biskup Jošt konali nowé zbrojení k wybawení swých ze Frankšteina. Poněwadž se wšak nezdálo býti k tomu již dost času, zamýšleli, aby toliko hrad byl hájen a w něm aby zachráněna byla děla a jiná přístrojí válečná: k tomu aby byla wložena do něho jen menší posádka, ostatní pak wojsko we městě zawřené aby se probilo ležením českým. Tomu wšak protiwilo se domácí obywatelstwo Frankšteinské, obáwajíc se býti tím spůsobem opuštěno a wydáno nepříteli w pomstu. Následkem toho biskup Jošt také se pokusil o wyjednáwání. Prostřednictwím knížete Konrada Černého Olešnického obdržew od knížete Viktorina příměří na tři dni, podáwal peněžité wýplaty za wojsko zawřené we Frankšteině, tak aby mohlo swobodně odtáhnauti, neli jinak, i se zanecháním pušek a jiného wojenského nářadí. Kníže Viktorin wyslowil mu ochotnost swau, propustiti wojsko se wším, co na Frankšteině bylo, pauze na čestný záwazek. wšak když by to mohlo wésti k míru stálému, ne k pauhému příměří, tak aby se Jošt zasadil u papeže s legatem i s Wratislawskými, aby odwolán byl nález proti králi Jiřímu (10 Čw.)[100]; když se wšak to Joštowi newidělo býti možné, kníže zamítl wšelikau smlauwu jinau. Nyní biskup a Wratislawští newiděli jiného prostředku, než aby se wojsko wesměs z Frankšteina probilo: což musilo se státi rychle, pokud nebylo město ještě úplně sewřeno hlubokými příkopy.

[99]) Wůdcem jmenuje přitom Kostku Eschenloer; že se pak boje toho účastnil také Ctibor Towačowský, o tom činí se zmínka w dopise tohoto pána k biskupu Tasowi w *Archivě českém* IV. 146.

[100]) Den tohoto wyjednáwání wyswitá z dopisu nejmenowaného u Bachmana *Urkunden und Actenstücke* ꝛc. pag. 427, kdež se prawí „dass si bei einander sein gewest die nechste mitwoch“, i musí se rozuměti středa před 15 Čerwnem.

Ustanowena k tomu doba noční po 15 Červnu, a mělo se 1467
to státi tak, aby obywatelstwo Frankšteinské napřed o tom newědělo, pročež také z wojska jen některým oznámen jest úmysl, jiným toliko nařízeno, aby tu noc byli pohotowě se zbraní swau. Po půl noci zdwihlo se tedy wojsko, aby sobě probilo cestu ležením nepřátelským we směru k Pačkowu. To wšak podařilo se jen některé části jízdy, ač ne beze ztráty; pěchota musila, když se stal poplach we wojště obléhajícím, wrátiti se, a zároweň s ní wrazilo i wojsko králowské do města. Tu se wšecko wojsko slezské tím spůsobem zastižené i s měšťany Frankšteinskými musilo dáti w zajetí, w počtu 1400 mužů, mezi nimiž na 300 jízdných; nad to pak wšecka děla a pušky wětší i menší, w počtu asi čtyr set, též wozy a koňstwo, štíty, brnění a jiné wšelijaké nářadí wojenské dostalo se Čechům za kořist. Kníže Viktorin dal zajaté odwésti do Kladska a do rozličných míst jiných w Čechách, odkudž musili se časem wykaupiti; děla pak dal doprawiti do Prahy, kdež přiwezení jich oslaweno jest traubením a pištěním. Největším odiwem byla welká *puška Wratislawských*, která wážila 80 centnéřů, již byli přiwezli ke Frankšteinu na welkém silném woze o 24 koních, a která byla je stála 1000 zlatých čili dukatů.

Wítězstwí dobyté wojskem králowským u Frankšteina spůsobilo welké poděšení jak we Wratislawi tak jinde mezi nepřátely králowými. Wratislawští obáwali se, že wítězné wojsko od Frankšteina udeří na jich město, a konšelé jejich pilně dali konati stráže, a činili jiné příprawy k obraně, co zatím měli mnoho nesnází s chátrau bez přestání podněcowanau od kazatelu, která se domníwala zrady od nich i od heitmanů wojenských. Kníže *Viktorin* wšak, zůstaw we Frankšteině jen tři dni po dobytí jeho, dal se s wojskem swým na pochod do Morawy, maje na péči potlačení tamějších odbojníků a zwláště wybawení *Špilberka* z obležení od Brňanů. We Frankšteině a w Minsterberce zůstawil posádku 1200 mužů najatého wojska, tak zwaných *bratří*, obratných bojowníku, kteří odtud daleko široko škodili Wratislawským a na statcích biskupa Jošta pálením a laupením.

1467 Mezitím w Čechách wojsko králowské, které obléhalo hrady pana Zdeňka Konopištského a bratří Zajíců, dobýwalo wždy značnějších prospěchů. Již do prwní polowice měsíce Červnа byly jmenowitě hradby zámku *Raudnického* silně rozstříleny kolem do kola, [1]) čímž posádka brzy potom přinucena byla k zawření smlauwy s knížetem Jindřichem, jenž wojsku w Čechách welel po odtažení Viktorina do Slezska, w ten spůsob, že když by Zdeněk ze Šternberka od neděle dne 21 Červnа we třech nedělích nepřitáhl k wybawení zámku a nesehnal wojska obléhajícího s pole, měla wzdáti hrad a užiti swobodného odchodu s wěcmi swými na kterýkoli jiný zámek Zdeňkůw. Na zpráwu o smlauwě té Oldřich z Hasenburka, obáwaje se po wzdání Raudnice útoku na hrad swůj Hasenburk, jen dwě míle odtud wzdálený, wyžádaw sobě bezpečenstwí ku příjezdu do Prahy, zawřel příměří na čtyry neděle. Okolo toho času wzdal se již skutečně také hrad *Helfenburk*, rowněž umluwau, kterau držitel jeho, snad jeden z manů Zdeňkowých, wydaw jej w moc králowu, jinak zůstawen jest we pokojném požíwání statku k němu příslušícího. [2]) *Jan Zajíc* z Hasenburka, bratr Oldřichůw seděním na Kosti, byl kdysi w prwní polowici Červnа utrpěl porážku na poli, jak se zdá při pokuse o wybawení některého ze zámků swých. [3]) Poněwadž i druhým hradům Zdeňkowým, které byly obleženy, Šternberku, Leštnu, Kostelci a Konopišti, nedobře se wedlo, mínil Zdeněk pokusiti se o wybawení jich, a chystal se k tomu od Jihlawy; ale král Jiří, obdržew wýstrahu o tom, wyprawil dne 27 Červnа z Prahy welké posily k swému wojsku před těmi hrady, čehož se ani potřeba w té míře neukázala, tak že část lidu wojenského k tomu wyslaného již po dwau dnech zase do Prahy se wrátila (29 Čw.). Již dříwe král byl dal také nařízení Janowi z Rosenberka (5 a 23 Čw.), aby byl na Zdeňka bedliw, a kdyby zwěděl, že táhne k wybawení některého z obležených hradů, aby hned táhl za ním.

[1]) Dle zpráwy u Bachmana pag. 427 psané brzy po 10 Červnu.

[2]) *Bachmann* I. 422. We zpráwě této německy psané jest držitel tento jmenowán Rottschitbor(!).

[3]) Wiz *tamže* 427.

Jan Rosenberský měl se delší čas wáhawě k wálčení se Zdeňkem a pomocníky jeho we swém sausedstwí, což obrátilo se mu ke škodě. Zdeněk ze Šternberka přitáhnuw od Jihlawy nenadále přes Telč do Hradce Jindřichowa, wyprawil odtud času nočního lid swůj proti městu jeho *Soběslawi*. Lid Rosenberského přispíšil městu ku pomoci, ale neopatrně pustil se nedaleko města do boje, we kterém Zdeňkowi zwítězili, tak že Rosenberských wíc než půl druhého sta padlo na bojišti a něco přes sto jich zajato (4 Čwce.). Wětších následků wšak setkání toto neměle, nežli že Zdeněk také wypálil mnoho wsí w té krajině; týmž pak spůsobem, pálením a laupením, wálčilo se též w některých jiných stranách, zwláště od pánu jednoty Zelenohorské w Plzeňště, též od lidu biskupa Jošta ze *Strakonic*, kterýmžto městem a hradem wládl co weliký mistr Strakonický, tak že w krátkém čase několik set wesnic i městeček bylo wypáleno. 1467

Již na začátku měsíce Července (před 9. toho měsíce) byl král Jiří wyprawil něco wojska, asi 3000 mužu do Plzenska wedením pana *Lwa z Rožmitála*, kterýž se přiblížil až ku *Plzni* samé a swedl w okolí toho města rozličné menší boje nerozhodné. Když se brzy potom wzdala *Raudnice* dle předešlé umluwy, tedy bezpochyby dne 12 Července, obrátil se *kníže Jindřich* s wojskem, které dotud leželo před zámkem a městem tímto, rowněž do západních částí země. Přitáhnuw předně ku *Kadani*, městu strany pod jednau, které posud jako i nedaleký *Most* zachowáwalo wěrnost králi, ale bylo ohrožowáno klatbami a stawením služeb Božích od administratora Hilaria z Plzně, wložil do něho posádku 500 mužů pro jistotu, kdyby obywatelstwo, tím již mezi sebau rozdwojené, chtělo odpadnauti. Odtud dne 24 Července odtáhl ku *Podbořanum*, a tam spojil se s ním Lew z Rožmitála, čímž wojsko wzrostlo w počtu asi na 10.000 mužů. Se znamenitau mocí tauto kníže Jindřich protáhl celým krajem Plzenským s welkými záhubami, a obklíčil přitom také znamenitý hrad *Rabštein*, jehož dobytím mínil pánum nepřátelským w okolí překážeti, aby se mezi sebau nemohli snadno spojowati. Také w okolí *Zelenéhory*,

1467 jednoho z nejlepších zámků Zdeňka ze Šternberka, učinil mnoho škody, a dobyl potom w okolí Horaždowic twrze *Žihobec* Hausetowych a zámku *Frimburka* Warleichowa, kteréž oba dal wypáliti a rozwaliti. Odtud pak obrátil se proti hlawnímu tehdejšímu stanowišti Zdeňkowu, *Jindřichowu Hradci,* spojil se k tomu s Janem Rosenberským, a jal se dobýwati tohoto města a hradu (před 5. Srp.).[4]) Na cestě té, když táhl přes *Bechyni,* poddal se mu a spojil se s ním také držitel města a hradu tohoto pan Burian Bechyňka z Lažan, který byl dotud wálčil s Janem Rosenberským.

Brzy po dobytí Raudnice wzdaly se také hradowé Zdeňkowi *Kostelec* nad Sázawau a *Leštno,* kteréž oba jsau wypáleny a rozbořeny; i následowalo w krátkém čase wíce jiných wýbojů w krajinách rozličných. Předsewzalit *Pražané* toho času, snad asi po dobytí Kostelce a Leštna, tažení zwláštní, na kterém dobyli nejprwé *Chwatěrub,* potom *Měšic,*[5]) dwau zámků Zdeňkowi Konopištskému náležejících w krajině mezi Wltawau a Labem, kdež se obě řeky k sobě sbližují. Téhož asi času *Písečtí* a *Wodňanští* dobyli hrádku *Mladějowic,* jen asi míli od Strakonic a nedaleko někdejšího bojiště Sudoměřického, jenž náležel Janowi Wrabskému, služebníku čili manowi Zdeňkowu. Hradečtí pak dokonali dobytí *Wřešťowa* proti Janowi Zajícowi z Hasenburka, jenž brzy potom, newíme zdali od nich čili od jiného lidu králowa obležen jest na hlawním zámku swém na *Kosti* w kraji Boleslawském, kdež sídlil s manželkau i dětmi. Stížen jsa nemocí, následowal příkladu bratra swého Oldřicha, a zawřel příměří s králem, pod kterým odebral se do Wratislawě, hledat tam pomoci lékařské. Přijel tam s rodinau swau některý den před 7 Srpnem. Krátce potom dobyt jest také hrad *Šternberk* na Sázawě a zbořen; na *Konopišti*

[4]) Dopis u Bachmana *Urkd.* oc. pag. 439 prawí: sider sente Donatstag, což by bylo od 7 Srpna; ale král Jiří sám již w dopise daném dne 5 Srpna (w Palackého *Urkd.* 476) zmiňuje se o obklíčení Hradce synem swým Jindřichem.

[5]) O tomto tažení nachází se zmínka něco určitější než jinde také w listině z roku 1474 w *Lib. vetust. priv. Prag.* pag. 229.

pak, hlawním zámku Zdeňkowu, počala se posádka rozpako- 1467
wati a mezi sebau se dwojiti, tak že i tam očekáwáno brzké zawření umluwy.[6]) K uspíšení toho i aby se Zdeněk nemohl snadno pokusiti o wybawení hradu, wyprawil král ku konci měsice Července wětší počet lidu k sesílení wojska tam ležícího s praky a puškami.

Co se toto dálo w Čechách, byl zatím kníže *Viktorin* s wojskem swým ze Slezska přitáhl do okolí *Brna*, kdež swedeny jsau rozličné boje, jak se zdá, dosti tuhé, o nichžto wšak zachowaly se nám jen některé zpráwy kusé nebo zmatené. Z wojska králowského padl přitom Purkart Kamaret ze Žirownice, dwa pak páni, mladý Sigmund Pernšteinský a Jan z Chlumu a z Košmberka, jati jsau od Brněnských. Od těchto byl hrad králowský *Špilberk* kolem do kola obehnán baštami a příkopy, tak že posádce přetržen byl wšeliký dowoz potraw. Útokem wšak, jejž učinil kníže Viktorin kterýs den po 20 Červenci, jest od něho předně jedna bašta dobyta, při čemž na straně Brněnských asi 50 mužů padlo a do 80 zajato. Když ostatní utíkali do města, stiháni jsauce až ke branám, málem prý wítězowé byli by zároweň s nimi wskočili a města se zmocnili. W málo dnech potom dobylo wojsko králowské útokem kláštera Králowé na *Starém Brně*, osazeného od Brněnských, při čemž předměstí toto celkem jest wypáleno, tím pak ne bez těžké ztráty wojska dobýwajícího usnadněno také dobytí ostatních bašt, kteréž konečně wšecky jsau rozbořeny a hrad tím wybawen.[7]) Mimo to prowozowala se wálka na Morawě také w jiných krajinách jako w Čechách nejwíce jen pálením wsí a městeček, při čemž nešetřeno zwláště také statku biskupstwí Olomauckého, když se byl biskup Tas we spolku s městy Brnem.

[6]) W dopise dne 29 Července (u *Bachmana* 428) dáwá Apl z Fictum zpráwu, že umluwa takowá byla již zawřena, o wzdání totiž do 14 dní; což se wšak nestwrzuje dalšími příběhy.

[7]) O dobytí jedné bašty před Brnem (ein bastey abgesturmet und gewonnen) dáwá zpráwu dopis Apla Fictuma dne 29 Června práwě zmíněný, o dobytí kláštera Králowé a rozboření bašt wesměs (bastagia apud Spilberg destruxerunt) teprw dopis biskupa Jošta z Nisy dne 7 Srpna (w Palackého *Urkd. Beiträge* 479).

1467 Olomaucí, Jihlawau a Znojmem zjewně již postawil na stranu nepřátel králowých.

Mezi těmito událostmi wálečnými král Jiří pilně obracel péči swau k zachowání přátelstwí a pokoje se wšemi sausedy swými, o něž pokaušel se papež, chtěje odwrátiti je od něho neb dokonce proti němu užiti jich pomoci. Hned po skončení sněmu Pražského, na kterém uzawřena byla wálka po projití příměří s jednotau Zelenohorskau, byl král wyzýwal spřátelená knížata německá, *Fridricha* kurfirsta i *Albrechta* markrabí *brandenburského* (2 Břez.) a *Arnošta* kurfirsta i *Wiléma* wéwodu *saského*, aby wedlé něho zaslali odpowědné listy pánům odbojným dle přátelské smlauwy z roku 1459, kterau byli zawázáni pomáhati jemu proti wšelikým nepřátelům. Dle smlauwy té byl Arnošt saský roku předešlého skutečně wálčil ku pomoci králi s Henrichem Plawenským, a pomoc proti druhým pánům českým slíbil: nyní, když legat papežský Rudolf wálku tuto pokládal za wěc wíry a hrozil knížatům tresty církewními (14 Břez.), jestližeby králi pomáhali, jak on tak druzí ostýchali se to učiniti: ale usnesli se zachowáwati aspoň nestrannost, při které nebránili poddaným swým, kteří jmenowitě ze Sas a z Brandenburka i odjinud wstupowali za mzdu do wojenských služeb krále českého.[*]) Naproti tomu, když někteří z poddaných knížat saských dali se najmauti do služeb Oldřicha Hasenburského proti králi Jiřímu, odwoláni jsau od knížat, čímž Oldřich Zajíc nejwíce přinucen byl hledati příměří s králem. Z podnětu knížat týchže byla držána weřejná hádání w učeních *Lipském* a *Erfurtském* w zemích jejich, zdali bylo slušno wálčiti s Čechy, když sami chtěli zachowáwati pokoj, a obecné bylo mínění nejen w zemích těchto nýbrž skoro wšude w Německu, že počínání papežowo proti Čechům a králi jejich nesrownáwalo se s prawými zásadami křesťanstwí.

*) Píší o tom Wratislawští papeži dne 16 Čwce. Wiz *Eschenloer* latinský 137. O německých žoldnéřích krále Jiřího, kteří se w měsíci Září 1467 nacházeli w Rokycanech, zmiňuje se Hilarius děkan w dopise k přeworu Rokycanskému dne 20 Září w rukopise archivu kapituly Pražské U III. 59.

Papež Pawel nicméně usilowal o wzbuzení celé říše německé, aby mu byla nápomocna prowedení wůle jeho zdwižením křížowé wálky proti Čechům podobně jako někdy za papeže Martina V a krále Sigmunda. Císař Fridrich byl k tomu již úplně získán, a již dne 14 Května položil k tomu cíli *sněm říšský w Normberce* ke dni 15 Čerwna, ač opět pod záminkau usnešení se o wálku s Turky. Král Jiří znamenaje wlastní úmysl toho, psal již napřed knížatům německým dne 5 Čerwna, wykládaje jim běh rozepře swé s papežem, kterak jím přinucen byl chopiti se prostředku odwolání ku koncilii, a žádaje, aby se na sněmě tomto zasadili o swolání koncilia, které dáwno již swoláno býti mělo; přitom ukazowal jim na nebezpečenstwí wšech panowníku společné, když by se duchowní moc směla tím spůsobem jako proti němu wkládati do wnitřních záležitostí zemí jejich, podporujíc pod záminkau wíry odboje poddaných. Z příčiny nám neznámé byl sněm později odložen až do sw. Kiliana (8 Čwce.), před tím pak časem přišly *nowé bully papežské* dané dne 15 Kwětna, kterými rozšířena jest welice moc daná legatowi Rudolfowi k stihání krále Jiřího a wšech k němu příchylných. Papež nejen obnowil zrušení přísah poddaných králowých a rozkazy k nim, aby ho neposlauchali, nýbrž prohlásil také za neplatné wšeliké přátelské smlauwy zawřené mezi ním a jinými panowníky, jmenuje přitom wýslowně císaře Fridricha, krále polského, krále uherského, wéwody saské, markrabí brandenburské, wéwody baworské a jiná knížata německá, swětská i duchowní, a zakazowal jim, aby Jiřího neměli wíce za krále nebo kníže, aniž ho tak nazýwali. Biskup Rudolf Lavantský jmenowán jest legatem de latere pro země koruny české, Polsko, Prusko, Liwonsko a Míšeň s mocí ke hlásání křížowé wálky proti kacířum českým a udělowání odpustků těm, kteří by znamení kříže wzali k tomu na sebe nebo jiným spůsobem pomáhali, ano s mocí k odjímání úřadu jakýchkoli wšem, kdož by se nechtěli sprawowati rozkazy papežowými, a k udělowání statků, které by kacířům byly odňaty, osobám zaslaužilým, k wybírání desátku neb jiné částky ze statků duchowenstwa w rečených zemích na útraty wálky, ko- 1467

1467 nečně k swolání stawů katolických, kterým by příslušelo práwo wolení krále, aby si na místě krále sesazeného zwolili nowého krále katolického s wyhražením stwrzení jeho stolicí apoštolskau. Wedlé toho wydal papež také bullu téhož dne k císaři Fridrichowi, kterau žádal jeho netoliko obecně, aby jakožto ochránce církwe nápomocen byl k wykonání wšech rozkazů papežských proti králi odsauzenému, nýbrž zwláště, aby také z moci prý císařské wšecky poddané jeho propustil ze přísah poslušenstwí k němu.

Sněm Normberský sešel se ještě mnohem později, než bylo posledně ustanoweno, tak že knížata k němu se sjížděli teprw poslední týden měsíce Července.[9]) Počet jich byl welký, jak swětských tak duchowních, též poslů z měst říšských, tak že welká část komonstwa nenalezla místa we městě a musila přebýwati před stany wenku. Papež Pawel poslal ke sněmu tomu legata *Wawřince* Rovarellu biskupa *Ferrarského*; od císaře pak přijeli co kommissaři Oldřich biskup Passowský, císařský kancléř, a Oldřich z Grafeneka; také pak Matiáš král uherský, zaneprázdněný posud tažením proti Turkům, wyprawil do Normberka *Jana Wítěze* arcibiskupa Ostřihomského. Král Jiří neposlal řádného posla žádného od sebe, který by měl jednati w jeho jméně přímo, než jen někoho se psaním ke spřáteleným knížatům sněmu přítomným. Naproti tomu od Zdeňka Šternberského jakožto heitmana pánů jednoty Zelenohorské přijel w poselstwí děkan a administrator *Hilarius*, prowodín zemanem Janem z Kocowa, aby žádal od knížat pomoc proti králi ssazenému. Místo o wálku s Turky počalo se na sněmě skutečně wíce jednati o wálku proti Čechům, ježto kommissaři císařští předložili knížatům shromážděným bully papežowy, které posledně byly došly císaře, žádajíce rady a dobrého zdání, jak by se k nim měl zachowati; také pak potom Hilarius obdržel weřejné slyšení, we kterém široce wykládal příčiny powstání pánů proti králi Jiřímu, twrdě, že to činili pro wíru a pro powinné poslušenstwí k církwi. Naproti tomu když kurfirst saský Arnošt

[9]) Tak jmenowitě kurfirst saský Arnošt a bratr jeho Albrecht přijeli teprw dne 24 Července.

dal maršálkem swým we shromáždění sněmu čísti některé listy, 1467
týkající se záležitosti krále Jiřího a zwláště žádosti jeho, aby swoláno bylo koncilium, we kterýchžto listech byl nazýwán králem jak obyčejně, ozwal se proti tomu hned legat papežský, ano zdwihl se a odešel ze shromáždění, w čemž knížata duchowní jej následowali, tak že se jednání to přetrhlo. Již dne 26 Čerwence byla z rozkazu legatowa také wyhlášena klatba na Jiřího a jeho celau rodinu i pomocníky jeho w kostele Normberském sw. Sebalda. Nicméně wšak knížata a stawowé swětští žádným spůsobem nedali se pohnauti k žádnému swolení pomoci k wálce proti králi českému ani k žádnému jinému uzawření jemu nepřátelskému. Již dne 5 Srpna měl o tom král Jiří zpráwy ze sněmu jej upokojující.

Nicméně wšak později stala se w Normberce usnesení králi Jiřímu málo prospěšná. Knížata mínili pokusiti se o zjednání sjezdu, jejž by papež položil w některém místě příležitém w říši německé, na němž by se jednalo o srownání pře mezi králem a papežem i pány českými a městem Wratislawí, wšak takowým spůsobem, že se měl král podrobiti žádostem papežowým a za to papež zrušiti zase nálezy proti němu učiněné. Ke sjezdu tomu měl král Jiří buď přijeti osobně buď wypravwiti některého ze synů swých s plnau mocí; měli stawowé swětští i duchowní z Čech, z Morawy, ze Slezska i z Lužice wyprawiti plnomocníky swé, rowněž Zdeněk Konopištský a páni s ním spolčení i Wratislawští. Papež měl k tomu poslati zwláštního legata a požádati též císaře, aby přijel buď osobně buď poslal raddy swé, wedlé nichž měli se dostawiti kurfirst falcký, kurfirstowé Arnošt saský a Fridrich brandenburský, wéwoda Ludwík baworský, Wilém i Albrecht bratr Arnoštuw wéwodowé saští, Albrecht markrabí brandenburský a několik jiných knížat německých swětských nebo duchowních, kterých by papež požádal. Na sjezdě tom mělo se státi narownání mezi králem Jiřím a pány jednoty Zelenohorské také o wěci práw zemských se týkající, aneb i rozsauzení prostředkem dwanácti zřízenců, zwolených po šesti od každé strany s kurfirstem některým neb jiným knížetem nestranným w čele, kterého by k tomu jmeno-

1467 wali papež a císař. Sjezd ten měl držán býti o sw. Kateřině (25 Listop.), a přede wším jiným mělo zawřeno býti příměří až do sw. Jiří roku budaucího. Knížata z rodů saského, brandenburského a baworského wýše jmenowaní měli w záležitosti té wyprawiti předně hned z Normberka poselstwo ku králi Jiřímu, a když by k wyjednáwání na základě zmíněném swolil, měli dále poslati k císaři, po jeho pak swolení wyprawiti poselstwo k papeži společně s poselstwím císařským. Aby císař spíše k jednání tomuto swolil, mělo mu nawrženo býti zawření spolku mezi ním a jmenowanými knížaty i některými jinými, jichž země byly blíže Šumawy, o wzájemné poskytnutí pomoci, kdyby se s české strany na císaře nebo na kteréhokoli z nich stal nějaký útok.

Mezitím byl se již dne 3 Kwětna počal sněm polský *w Piotrkowě*, ku kterému byl král Kazimír odložil odpowěd swau papeži na žádost jeho o přijetí koruny české. Král Jiří poslal z příčiny té opět ku králi polskému pána morawského Jana Jičinského z Cimburka s připomínáním smlauwy přátelské zawřené we Hlohowě, aby nebyla rušena, a s opětným wyslowením swé ochotnosti k narownání o spory saukromé i k nahražení škod učiněných. Posel tento dostal za odpowěd, že i král polský mínil smlauwu Hlohowskau zachowáwati, když by se náhrada takowá stala; což králi Jiřímu na ten čas postačowalo. O odpowědi, kterau by král Kazimír měl dáti papeži, skutečně se ani nejednalo, protože neměl král posud wyřízení od papeže w příčině stwrzení míru Torunského. Teprw když se byl sněm již rozjel, přibyl do Piotrkowa, pokud tu král ještě meškal, posel se psaním od Zdeňka Konopištského a staupenců jeho, stížených od krále Jiřího wálkau, po kterém žádali pomoci proti němu. Král Kazimír jim wšak odpowěděl, že nemaje radd swých při sobě, nemohl na ten čas nic uzawříti we wěci tak těžké, i odejel brzy potom z Piotrkowa (18 Kw.). Král Jiří zaslal mu dne 3 Čerwna psaní podobné jako téhož času (5. Čw.) knížatům německým s oznámením příčin, pro které přinucen byl w rozepři s papežem učiniti odwolání ku koncilii, s předstawením nebezpečenstwí přechwatů moci du-

chowní proti práwům panowníků swětských, při čemž poukázal 1467
lehce k některým nesnázem tehdejším krále polského samého s duchowenstwem jeho, a konečně se žádostí, wěděliby ně-jakau jinau radu k jeho prospěchu, aby mu ji přátelsky oznámil.

Papež Pawel teprw krátce předtím se rozhodl stwrditi mír Toruňský, wšak pod wýminkau, přijmeli král Kazimír zwolení za krále českého pro sebe neb swého syna aneb aspoň slíbíli pomoc wojenskau jinému, kdož by chtěl zdwihnauti zbraň proti Jiřímu. Nařízení papežowo o tom k legatowi Rudolfowi bylo dáno bullau dne 14 Kwětna, stejným časem s jinými bullami málo wýše zmíněnými. Pánům jednoty Zelenohorské při-nesl zpráwu o tom farář Jindřichohradecký Eliáš, který se co posel jejich s pořízením tímto wrátil z Říma. Bez meškání sjeli se w *Jihlawě*, bezpochyby w počtu newelmi úplném, a wykonali dle wůle papežowy *zwolení* sobě *Kazimíra za krále*; bylo to nejspíš některý den we druhé polowici měsíce Čerwna, a tudy brzy po porážce Wratislawských u Frankšteina i nejspíš po umluwě o wzdání Raudnice w Čechách. We zlém pro ně tomto stawu wálky bylo asi nemožno, aby se kteří znamenitější z nich odebrali w poselstwí s tím ku králi polskému, a protož uloženo to témuž knězi *Eliášowi faráři Hradeckému*. Eliáš zastawil se předně u biskupa Wratislawského Jošta w Nise, a zajel od něho do Wratislawě, i žádal na legatowi Rudolfowi a na konšelích Wratislawských, aby oni jakž i biskup wyprawili s ním ně-koho do Krakowa. Legat Rudolf ustanowil k tomu licentiata Jana Hofmana, konšelé pak jednoho ze sebe, Lukáše Eisen-reicha, též biskup Jošt jednoho z praelatů, kteřížto wyjeli spo-lečně z Wratislawě dne 8 Čerwence we dwadceti koních. Ob-držewše slyšení od krále Kazimíra, kterýž byl dne 27 Čerwna přijel do Krakowa, přednesli mu žádost o přijetí koruny české, a odewzdali mu listinu o zwolení jeho w Jihlawě sepsanau, představujíce mu přitom, žeby jemu také po manželce jeho Alžbětě náleželo nejlepší práwo ku králowstwí.

Jaká odpowěd se dostala poselstwu tomuto, není nám známo; zdá se, že bylo poselstwo to příliš nepatrné, aby byl král Kazimír chtěl s ním oprawdowě wyjednáwati. Papež Pawel

1467 byl wšak zatím již sám také wyprawil dwa posly ze Říma, Petra *Erklensa* faráře Cášského a bratra *Gabriele Veronského* řádu sw. Františka, kteří přes Uhry přijeli do Krakowa s bullami záležitosti té se týkajícími a s rozkazem k legatowi Rudolfowi, aby osobně jednal s králem polským we jménu jeho. Zprawen o tom od nich po poslu rychlém, jejž k němu poslali z Krakowa, legat *Rudolf* dne 21 Čerwence wyjel sám také z Wratislawě, a přijel dne 28 Čerwence do Krakowa. Tam se počalo nyní wyjednáwání snažnější s králem, které se protáhlo celý měsíc, ale nemělo ani nyní konečného účinku dle přání papežowa. Král Kazimír welmi těžce to nesl, že papež stwrzení smlauwy Toruňské mínil wázati na wýminky, a že tudy prospěchy dobyté proti rytířům pruským dlauhau a těžkau wálkau chtěl mu uwozowati w pochybnost; po přestálé pak wálce takowé nechtělo se mu pauštěti se do wálky nowé, jejíž wýpadek byl nejistý: nechtěl také lehce wěřiti, žeby papež měl práwo ssazowati krále, a bral sobě potud k srdci nebezpečenstwí přílišného zmáhání se moci duchowní, které mu byl král Jiří předstawowal dopisem swým, ač také nechtěl se zřejmě odříci wšelikého nároku swého na trůn český po manželce. Powolaw wšecky přednější raddy swé z Malého i Welkého Polska, kteří se za tau příčinau dne 13 Srpna sjeli w Krakowě, po mnohém uwažowání dal odpowěd na wšecky pilné přímluwy legata Rudolfa dne 28 Srpna w ten spůsob, že děkowal papeži i pánům českým za dobrau wůli při podáwání sobě koruny české, ale wymlauwal se, že we wěci tak weliké nebylo mu lze rozhodnauti se leč po slyšení obecného sněmu weškeré říše swé, který wšak měl býti držán teprw za rok o sw. Bartoloměji. Slibowal přitom wyprawiti slawné poselstwo do Čech a wynasnažiti se po něm, aby krutost wálky byla stawena, i přimlauwati králi Jiřímu, aby se podwolil papeži: by se pak mohl spíše nadíti dobrého pořízení, žádal, aby wyhlašowání nowých bullí proti Jiřímu i hlásání křížowé wálky bylo staweno. W odpowědi této legat Rudolf spatřowal odepření, a prohlásil, co se týče podáwaného od krále wyjednáwání s Jiřím, že o tom neměl žádného nařízení; poslowé pak papežští z Říma, Erklens a bratr Gabriel,

též pak kněz Eliáš co posel pánů českých oznámili, že když 1467
král podání jejich nepřijal, nuceni jsau hledati jiného k wykonání wůle papežowy a k swé ochraně. Biskup Rudolf nawrátil se tedy s nepořízeným do Wratislawě, Erklens pak a bratr Gabriel wzali zpátečnau cestu do Říma přes Uhry k wyjednáwání s králem *Matiášem*.

S panowníkem tímto po přetržení rozmíšky, která strašila na začátku roku toho, král Jiří stál netoliko w pokoji, nýbrž na oko také zase w předešlém přátelstwí, které hleděl dle možnosti pojistiti. Král sám i německý rádce jeho, Řehoř z Haimburka, udržowali důwěrné dopisowání s arcibiskupem Ostřihomským *Janem Wítězem*, předním rádcem Matiášowým: a zwláště když arcibiskup, jak wýše zmíněno, poslán byl co plnomocník uherský k jednání o pomoc proti Turkům ke sněmu říšskému do Normberka, král Jiří žádal ho, aby tam také jeho wěc měl sobě poručenu: jiným pak dopisem (před 25 Čwcem.) zwal jej, aby se na zpátečné cestě zastawil u něho w Praze ku přátelskému pojednání o dobrém obau dwau králowstwí: k čemuž však nepřišlo. Mezitím byl pán uherský *Blažej Podmanický* učinil nájezd do Morawy, a spolčil se tam s protiwníky králowými. Z té příčiny král Jiří opět psal arcibiskupu Ostřihomskému do Normberka (25 Čwce.) i králi Matiášowi do Budína, a obdržel ubezpečení dopisem krále uherského k Albrechtowi Kostkowi (17 Srp.), že se to dálo od Podmanického proti jeho wůli. Matiáš oswědčowal se znowu, že míní zachowati smlauwy přátelské, a žádal, aby král český zase nebral pod ochranu swau Sigmunda hraběte z Pezinka, jehož bratr Jan wojwoda sedmihradský tehdáž práwě se wzbauřil proti němu. Nepřátelské úmysly krále uherského teprw později se objewily.

Domácí wálka w Čechách i w jiných zemích koruny české mezitím nepřestala zůřiti. Odbojní páni čeští, jimž wojsko králowské dobýwalo hradů jejich jednoho po druhém, měli přitom welké nesnáze s poddanými lidmi na statcích swých, znajícími se k straně pod obojí, kteříž nechtěli jim slaužiti proti králi a raději opauštějíce bydla swá přidáwali se k wojskům králowým. Naproti tomu dostáwali se jim pomocníci z ciziny ná-

1467 sledkem hlásání *křižowé wálky* we wšech zemích okolních. Neb ač se nepodařilo papeži a legatům jeho, pohnauti knížat německých a jiných panowníků k zdwižení wálky proti Čechům, předce w zemích okolních dílem proti wůli panowníků, dílem, že tomu nebránili dosti oprawdowě, sebrali se jednotliwé zástupy dobrowolníků, kteří pod znamením kříže chopili se zbraně a přidružili se na rozličných místech k odbojníkům domácím. Dílem ponětí powěrčiwá o mocnosti odpustků papežských, dílem laupeže chtiwost pobádaly je ke skutkům ohawným w domnění, že proti kacířům wšecko jest dowoleno ano i záslužno. W otewřeném poli nikde neprokázali udatnosti ani umění wojenského, ale tím ukrutněji počínali si proti bezbranému lidu, pálíce wsi, zabíjejíce ženy, starce, děti bez rozdílu, kdež se jim koli udála k tomu příležitost. Dítkám hlawy utínajíce, jimi na se co míči házeli, ze zabitých nepřátel dáwili krew, a ruce swé w ní umýwali, majíce za to, že tím budau hříchů čisti. Nešetřilo se také jich, když byli přemoženi; obyčejnější wšak byla pomsta, že nuceni jsau pojídati kříže ze sukna čerweného, které nosili wyšité na šatech swých.

Již we prwní polowici měsíce Čerwence byly se utwořily některé tlupy *křižáků* znamenaných w Bawořích, w Míšni a w Durynsku, mezi kterýmižto byli také študenti z učení Erfurtského a Lipského, též i w Polsku při pomezí slezském, odkudž jmenowitě z okolí města Wschowa (Fraustadt) přišlo jich asi 200 do Wratislawě i jsau tam některý čas chowáni na útraty města. Legat Rudolf, domníwaje se, že jich bude na tisíce, jmenowal dne 13 Čerwence knížete *Baltazara* se swolením obce Wratislawské nejwyšším heitmanem polním nad nimi i nad celým Slezskem; kdo by ho nechtěl poslauchati, aby byl donucen mečem i ohněm; což wšak při tehdejším skutečném stawu wěcí we Slezsku wzbuzowalo jen posměch. Lidu Wratislawskému samému w pomnění na porážku u Frankšteina nechtělo se již táhnauti do pole, než raději křičeti doma proti konšelům a heitmanům polním, že newítězili; ale pomocí tau cizí powzbudili se, i uzawřeli společně s biskupem Joštem a s Mikulášem knížetem Opolským předsewzíti tažení proti bra-

třím čili jak jim říkali *Žebrákům*, kteří jim škodili z Frank- 1467
šteina a z Minsterberka. Dne 21 Čerwence, týž den, když se legat Rudolf wydal od nich na cestu do Krakowa k jednání s králem Kazimírem, wyprawili do pole wojsko wedením knížete Baltazara, totiž 600 jízdných a 300 pěších žoldnéřu se sto wozy, k nimž připojilo se něco přes 300 křižáku. U Krotkowa, kamž předně se obrátili, přidalo se k nim wojsko biskupowo od Nisy i wojsko knížete Opolského, každé asi 1000 mužů čítající, i zaměřili společně proti *Minsterberku*. Ale „Žebráci" ležící w Minsterberce a we Frankšteině byli wojíni nad míru smělí a obratní. Wojsko slezské ani se útoku na ně neodwážilo: ale oni sami w malých zástupích, někdy také jen po dwau po třech mužích wybíhali a wráželi do ležení nepřátelského, bili a zabíjeli, když pak honěni byli zpátky k městum, odráželi nepřítele i tehdy se škodau. Již po několika dnech Slezáky omrzel tento spůsob wálky, tak že ucauwli něco dále; když pak asi po čtrnácti dnech powěst wznikla, že se králowské wojsko po wzdání Raudnice dalo na pochod přes Kladsko, nejprw wojsko biskupa Jošta, potom také knížete Opolského nechtělo déle zustati w poli, a musili se následkem toho i Wratislawští, ač mezitím asi 1000 muži sesíleni, s nepořízením nawrátiti k domowu.[10]) Teprw když se powěst ta ukázala býti neprawau a bratří od Frankšteina a Minsterberka učinili nájezd welký až do okolí města *Kanta* nedaleko Wratislawě, wytáhli žoldnéři Wratislawští dne 17 Srpna, w počtu asi 600 lidí, opět do pole: wšak nedowedli wíce, nežli že bojowníkum českým překazili odehnání dobytka zajatého a činění dalších škod w té krajině.

Naproti tomu rozšířilo se toho času déjiště wálky také powstáním w *Lužici* proti králi Jiřímu. Ustawičným wyhrožowáním klatbami a stawením služeb božích od legata Rudolfa byli se Šestiměstští po mnohém zdráhání podrobili wuli jeho, a

[10]) Z dopisu biskupa Jošta k legatowi Rudolfowi z Nisy dne 7 Srpna, jest widěti, že se odtažení toto stalo teprw po tom dni. Neb dáwá toliko zpráwu: „quod paullatim et successive in Minsterberg et Frankenstein quatimur". Wiz Palackého *Urkd.* 479.

1467 wstaupiwše we spolek s pány jednoty Zelenohorské, zaslali dne 8 Červina králi Jiřímu odpowědné listy swé: když wšak legat hned dále dle moci od papeže sobě dané jmenowal jim nowého fojta nad horní Lužicí, *Jaroslawa* syna Zdeňkowa ze *Šternberka*, na místě králowa fojta Beneše z Kolowrat, který byl okolo 20 Dubna za jakausi příčinau odjel ku králi z rozkazu jeho: z prwu jen tři města, Zhořelec, Žitawa a Lubaň, swolili k tomu, druhá tři, totiž Budišín, Libawa a Kamenec déle se wzpauzeli, a ještě wíce zemané než města, tak že teprw ku konci měsíce Srpna Jaroslaw Šternberský ode wšech přijat jest. Tu hned také z rozkazu jeho sebrali pole, a majíce 4000 lidu jízdného a pěšího, mezi nimiž študenty a jiné křižáky z Míšně a z Durynska u nich přebýwající, učinili wpád do kraje Litoměřického, kdež wypálili dewět wesnic Wácslawowi Cardowi z Petrowic w okolí zámku a města jeho *Auštka*. Ihned wšak sebráno wětší wojsko proti nim z krajů Litoměřického i Boleslawského od několika mocnějších pánů w těch stranách, zejména někdejšího fojta Beneše z Kolowrat, Jindřicha z Dubé, Jindřicha z Michalowic a syna jeho Jaroslawa, pana Šťastného z Waldšteina a ze Skály i Wácslawa Cardy práwě zmíněného, které již dne 6 Září přitáhlo k *Žitawě* a po čtyry dni konalo pomstu pálením dworů a wesnic, spauštěním rybníků a jiným spůsobem w okolí města tohoto. Jaroslaw ze Šternberka nařídil spěšnau hotowost u Libawy a u Budišína, kteráž se sešla w počtu dosti welkém, ale s odporem zemanů Budišinských, kteříž psali do wojska, že když okolní knížata a šlechta jejich sedí w pokoji, nemíní také oni bojowati. Wojsko české wšak dne 11 Září opustilo okolí Žitawské, a konalo pleny w krajině odtud až ke Sluknowu, nemajíc w tom žádné překážky: od Sluknowa pak wrátilo se po několika dnech přes hranice. Šestiměstští chtěli nyní pokárati zemany Budišinské za jich oddělení se od druhých: ale nechali toho, když jim knížata saští, s králem Jiřím wždy w přátelství zůstáwající, hrozili zemanů se ujmauti pod záminkau, že někteří z nich byli také jejich many. Naproti tomu spolčili se hned potom s *Půtau z Ilburka*, fojtem dosazeným od legata nad dolní Lužicí, a jali se spolu s ním we druhé polowici měsíce

Září obléhati město *Hoyerwerd*, jehož držitel Fridrich z Schonburka byl wždy wěrně oddán králi Jiřímu. Dne 27. Září počali stawěti bašty okolo města, po jichž osazení wětší část wojska jejich směla se nawrátiti k domowu. 1467

Toho času stal se dwojí wpád *křižáků* německých od západu přes hranice české, na kterém prowozowali ukrutnosti wšelikého druhu jak wýše powěděno. Jedni, které uwedl do země *Dobrohost z Ronšperka*, jeden z nejrozhodnějších členů jednoty Zelenohorské, wpadli do krajiny mezi Klatowy a Domažlici zejména až k městečku Kolowči. Bylo mezi nimi mnoho zemanů a bohatých měšťanů i kupců z Bawor a z některých měst říšských, zwláště pak ze země Ludwíka wéwody baworského na Landshutě, proti jehož wůli se byli sebrali, dychtiwi jsauce wíc krwe kacířské než kořisti. Proti nim sebral pán *Janowský* z Janowic u Klatow wojsko newelké pomocí jiných wěrných králowých w té krajině, k nimž připojili se také Klatowští a Domažličtí, i porazili je na hlawu dne 22 Září w bitwě swedené u *Nýrska*. Ač byli křižáci silnější w počtu, zabili jich mnoho, wíce pak než dwa tisíce zjímali, a wozy i koně jim pobrali. Mezi zajatými byl také rychtář z města Strubiny, mezi zabitými jakýs pan Kywolf saused Řezenský: wykaupení bohatých ze zajetí wyneslo dobrau summu peněz pokladnici králowské. Jiní křižáci, jak se zdá nejwíce z horního Falce a ze Frank, ku kterým se připojilo také něco Chebských z města i krajiny, ponepochybně proti wůli Chebských konšelů králi oddaných, protáhli Loketskem až do kraje Žateckého, kdež mezi jiným zradau se zmocnili městečka *Přísečnice* za Kadaní, které bylo pana Jana Hasišteinského; ale obywatelstwo zawřelo se a bránilo w kostele dobře pewném. K wybawení jeho přitáhlo wojsko wedené *Benešem z Weitmile* purkrabí Karlšteinským, k němuž se byli připojili Žatečtí a také Jan z Hasišteina. Zwěděwše o přiblížení jeho, křižáci přes noc opustili městečko, a dali se na útěk přes hranice až za Tirschenreuth, stiháni jsauce Benešem z Weitmile až ke Chodowým Plánům i neznámo zdali ještě dále.[11])

[11]) K události této wztahuje se wyprawowání *Starých letop. českých* na str. 193 až 194 a list Beneše z Weitmile psaný ke Chebským z Cho-

1467 Hlawní moc králowa stojící w poli byla posud rozdělena na dwě wojska pod syny jeho, z nichž starší, kníže Viktorin, zustáwal zaneprázdněn na Morawě, mladší Jindřich pak od začátku měsíce Srpna pokaušel se o *Jindřichůw Hradec*, jejž obklíčiw hleděl přemoci hladem. Proti oběma wojskům těmto Zdeněk Konopištský zaujímal po delší čas postawení u *Jihlawy*, hledě jim škoditi brzy na jedné brzy na druhé straně. Jemu ku pomoci byl Hynek Bítowský shromáždil asi 3000 křižáků z Rakaus, a wtrhnuw s nimi do Čech brzy po přitažení knížete Jindřicha ke Hradci, učinil welké pleny na statcích Trčkowých u Německého Brodu a dále w té krajině, kdež o ukrutnostech páchaných od křižáků zwláště w okolí *Hořepníka* zachowala se pamět žalostná; [12]) s jiné pak strany Zdeněk Konopištský, maje pomoc také od Brněnských, wypálil Janowi z Rosenberka zámek jeho *Nowéhrady*. Zdá se, že dwojím tím útokem mělo wojsko knížete Jindřicha odlákáno býti od Hradce: což se wšak nestalo. Musilť Zdeněk ze Šternberka bezpochyby brzy zase spěchati nazpět do Morawy proti wojsku Viktorinowu.

Wojsko toto, u něhož se nacházeli krom předních pánů morawských také obadwa bratří Kostkowé, Zdeněk i Albrecht, zůstáwalo i po wybawení Špilberka s hlawní silau swau w okolí *Brna*, kdež swáděny jsau rozličné boje mezi ním a Brňany nerozhodné; zároweň wšak bojowalo se podobně také w okolí *Olomauce* a jiných odbojných měst morawských. Brzy po nawrácení Zdeňkowu do Morawy přišlo k nějakému boji mezi ním a wojskem Viktorinowým, we kterém si Zdeněk přičítal wítězstwí, [13]) a opět dne 4 Září bojowáno u Brna, kdež se odbojní, jak se zdá, pokaušeli opět o Špilberk, ale darmo. Ztráty, které

dowých Plán, pohříchu nedatowaný, u Bachmana p. 440. Mám za to, že obě tyto zpráwy patří k sobě a se doplňují. Beneš z Weitmile srownale s líčením křižáků we *Starých letop. českých* nazýwá je w dopise tom „die blutvergisser frawen und junckfrawen und kleiner kindlein, die kreuczer".

[12]) Mám totiž za to, že sem náleží, co wyprawují o tom *Staré letop. české* na str. 194 a 195.

[13]) Dle dopisu syna jeho Jaroslawa ke Zhořeleckým z Budišína dne 1 Září. Wiz Palackého *Urkd.* 481.

kníže Viktorin utrpěl, byly nepatrné.[14]) Nazejtří, dne 5 Září, 1467
byl sweden boj u *Wiškowa*, we kterém prý králowští byli poraženi; ale téhož dne *Albrecht Kostka* s 3000 muži udeřil na Olomučany nedaleko od města jejich, a porazil je těžce, tak že padlo jim asi 200 lidí, mezi nimiž probošt Kaunický, a zajato tři sta, mezi nimi asi 200 křižáků, kteří i jim byli přitáhli ku pomoci.[15])

W druhé polowici měsíce Září Zdeněk Konopištský odwážil se přímého tažení proti wojsku knížete Jindřicha u Hradce. Zjednaw si welké posily sebráním lidu četného z Rakaus, křižáků totiž, ku kterým se připojili také Znojemští, přitáhl dne 22 Září k *Jindřichowu Hradci*, a zaujal postawení mezi městem tímto a wojskem králowským, které bezpochyby přinuceno bylo ustaupiti od města, poněwadž se okamžitě přesila nacházela na straně Zdeňkowě. Dne 24 Září sešikowal wojsko swé, chtěje se pokusiti o sehnání wojska králowského s pole. Kníže Jindřich měl wšak dobré postawení, we kterém střelba z pušek od Zdeňka započatá málo mu uškodila; ztratil prý wšeho wšudy dwa pěší a 5 koní; naproti tomu z ležení králowského odpowěděno střelbau mnohem prudčejší z třinácti pušek a několika tarasnic, z nichž wystřeleno z každé aspoň dwakrát a z wětšího dílu třikrát i postříleno wíce lidí, tak že Zdeněk musil dáti odwézti zabitých neb raněných na třech wozích, a neodwážiw se oprawdowého útoku, ustaupil konečně zpátky do swého ležení. Král Jiří wyprawil mezitím Pražany a jiné do pole, kteří spěšně přitáhli knížeti Jindřichowi ku pomoci, též pak přispíšili k němu oba *Trčkowé* (Burian a Mikuláš?) od Německého Brodu a od Lipnice se znamenitým počtem lidu. Tím byl Zdeněk Konopištský již o dwa dni později přinucen od Hradce odtáhnauti s nepořízením (26 Září). Obrátiw se ke *Hluboké*, zámku králowskému, mínil tím nejspíš kníže Jindřicha potáhnauti tam

[14]) Wiz u Bachmana p. 430 dopis o tom kurfirsta saského Arnošta (?).

[15]) Zpráwy o tom u Eschenloera lat. 141 a w Palackého *Urkd.* 487. 489 w udáních o ztrátě Olomauckých se liší. Nejméně udáwá dopis z Olomauce dne 4 Října onde na str. 487, který wšak Olomauckým patrně straní.

1467 za sebau, aby od Hradce upustil: což se wšak nestalo. Zdeněk Konopištský tedy, poležew u Hluboké darmo, wytáhl dne 29 Září proti *Budějowicům*, a wyzýwal měšťany, aby jej wpustili a dle rozkazu legatowých přijali za nejwyššího heitmana. Ani to wšak se mu nepodařilo. Když Budějowičtí odepřeli, ustaupil téhož dne zase zpět, a položil se mezi Budějowici a Hlubokau. Tu wšak sebral se proti němu wojenský lid z posádek na zámcích Rosenberských čtyrech w tom okolí: o čemž se dowěděw, zdwihl se o půlnoci po témž dni, a dal se potichu na odchod. Nicméně bylo to spozorowáno, i stihán jest od Rosenberských a zbito mu něco málo lidu a pobráno několik wozů i 48 koní. Na cestě ku pomezí rakauskému rozutíkali se mu křižáci wesměs, tak že s ostatním wojskem swým we zmatku ustaupil až k zámku a městu swému *Witorazi* w dolních Rakausích.

Po tomto jeho odtažení kníže Jindřich s wojskem swým znamenitě sesíleným opět přilehl ke *Hradci*, wypálil předměstí, a dal stříleti na město z pušek, aby je přinutil ke wzdání. Předsewzetí jeho wšak ani tehdy se nepodařilo pro nestálost hlawního pomocníka, z jehož lidu skládala se znamenitá část jeho wojska. Již od delšího času wiklal se *Jan Rosenberský*, newěda jak wěrnost ku králi we srownalost uwésti s poslušenstwím ku papeži. Byl za tau příčinau již za sněmu říšského w Normberce poslal k legatowi tamějšímu Wawřinci Ferrarskému s žádostí o radu, a legat následkem toho na swé zpátečné cestě odtamtud jej zwal k sobě do Passowa na rozmluwu osobní (2 Září), ku které, jak se zdá, nepřišlo. Nicméně Jan Rosenberský brzy potom psal králi Jiřímu, nepochybně z ležení před Hradcem, o úmysle swém, zawříti příměří se stranau Zdeňkowau, stěžuje sobě, že mu hroženo bylo klatbami. Král Jiří napomínal jej dopisem dne 21 Září k stálosti, představowal mu škody, které by zemi z toho pošly, kdyby úmysl swůj wykonal, a těšil jej poukazowáním na nowější wyjednáwání, která čelela k srownání pře jeho s papežem, zwláště pak na poselstwo od krále polského, které čekal do sw. Wácslawa. Jan Rosenberský setrwal při knížeti Jindřichowi w bojích u Hradce práwě wypsaných, které se zrowna ty dni potom strhly: ale u wyjednáwání s le-

gatem Wawřincem pokračowal po poslích k němu do Lince. a 1467
prostřednictwím jeho konečně zawřel příměří se Zdeňkem ze Šternberka a Jindřichem z Hradce dne 9 Října do Hromnic roku příštího. Pod příměřím tím wypravil posla do Říma, Linharta opata Zlatokorunského, chtěje obdržeti od papeže propuštění služeb božích na panstwích swých, aniž by přistaupil ke spolku nepřátelskému proti králi. Když následkem toho wojsko Jana Rosenberského opustilo ležení před Hradcem, musil kníže Jindřich dalšího obléhání města toho zanechati o sw. Hawle (16 Říj.).

Krátce předtím byl bratr Jana Rosenberského *Jošt biskup* Wratislawský zawřel smlauwu o příměří s králem. Mrzut na nepřízniwý běh wálky, jejž byl předwídal a darmo předpowídal, a nechtěje déle snášeti welkých útrat na žoldnéře a na jiné potřeby wálečné, které tížily jeho biskupstwí, učinil to, nedbaje na legata ani na měšťany Wratislawské, již asi 20 Září [16]) k welkému jich překwapení. Naproti tomu klonil se tehdáž ke straně protiwníků králowých mocný kníže *Jindřich Hlohowský* w dolním Slezsku, powzbuzen k tomu powstáním w obojí Lužici. Pomocí jeho a Wratislawských s jedné strany, a wojska lužického, které leželo u Hoyerswerda, se strany druhé měl se státi pokus o dobytí *Zahaně* ku prospěchu knížete Baltazara proti bratru jeho Janowi, který tehdáž meškal při dwoře králowském w Praze. Kníže Baltazar wytáhl za tím úmyslem dne 7 Října z Wratislawě se sto pěšími a sto jízdnými, které k tomu propujčili Wratislawští, a položil se u *Kožuchowa* (Freištatu), města Jindřicha Hlohowského, kdež čekal na zpráwu od pomocníků u Hoyerswerda. Tam jej wšak dne 12 Října nenadále přepadli králowští ze Zahaně času nočního, a poněwadž mu přes slíbenau pomoc od knížete Jindřicha město Kožuchow zůstalo zawřeno, byl po krátkém boji při samém příkopě městském poražen na útěk se ztrátau téměř wšech koní a wšelikých zásob wojenských. Pomoc od Hoyerswerda mu nepřišla, protože wojska před městem ležícího bylo málo a mezitím sbírala se

[16]) Dne 22 Září wytýkali mu to Wratislawští, ještě o tom poněkud pochybujíce, dopisem, jenž se nachází u *Eschenlocra* latinského 142.

1467 již opět hotowost wojenská z Čech proti Šestiměstským w krajině mezi Jablonným a Wartenberkem. Na zpráwu bezpochyby o události této Jan kníže Zahaňský nawrátil se do swého sídla, a wydal odtud dne 18 Října odpowědný list Šestiměstským a jich pomocníkům. Naproti tomu téhož dne obadwa fojtowé Otto z Ilburka dolnolužický a Jaroslaw ze Šternberka hornolužický čili Šestiměstský we jménu těchto zemí a Jindřich kníže Hlohowský na sjezdě we *Forstě* (w dolní Lužici) zawřeli spolek mezi sebau proti králi Jiřímu o wzájemnau pomoc.

Takowý byl staw wěcí wálečných, když we druhé polowici měsíce Října toho roku přijeli *poslowé krále polského* do Prahy, od krále Jiřího déle již očekáwaní, jimiž se měl státi nowý pokus o srownání pře s papežem a s domácími protiwníky králowými cestau pokojnau. O tauž wěc jednalo se, ač darmo, již po wíce neděl předtím od knížat německých dle usnešení wýše zmíněných, která se stala na sněmě Normberském. Bylit předně knížata *saští*, jak bylo ujednáno, asi na začátku měsíce Září wyprawili posly swé do Prahy, nejwyššího maršálka swého Hugolda ze Šleinice a fojta míšenského Mikuláše z Kökeřic, aby zwěděli od krále, zdali by swolil k wyjednáwání na onom základě prostřednictwím jich. Král Jiří předně namítal, žeby se nehodilo od knížat, kteří mu byli smluwami zawázáni co pomocníci, aby byli pauhými umluwci oběma stranám rownými; a teprw když jej poslowé ubezpečili, že tak od knížat míněno nebylo, wyslechl jejich náwrhy, ale podstatu jejich zamítl, nechtěje zwláště swoliti k wyjednáwání s pány odbojnými jako wedlé papeže stojícími, protože spor jeho s nimi se netýkal náboženstwí: konečnau pak odpowědí poslům danau swolowal k wyjednáwání s papežem prostřednictwím řečených knížat na sjezdě nezáwazném, wšak pod wýminkau, aby papež na čas wyjednáwání toho zdwihl platnost klateb, jak zase král na týž čas mínil nechati swého odwolání ku koncilii.[17])

Zrowna ty dni bylo w Praze také *poselstwo krále francauzského* wyprawené ku králi Jiřímu dle předešlého zaslíbení k dal-

[17]) Odpowěd ta byla dána před 9 Zářím, jak wyswitá z dopisů wéwod saských u *Bachmana* pag. 429. 431.

šímu jednání o obecné koncilium, jeden šlechtic a jeden opat, 1467
jichž jména neudáwají se. Dle přání krále francauzského mělo se o to wyjednáwati s kurfirsty německými. Bezpochyby wšak zwláště se wzhledem k tomuto jednání s posly knížat německých nestal se na ten čas žádný krok rozhodný w tom směru.

Dle ujednání Normberského měli se poslowé knížat saských, baworských a brandenburských, jak by jich došlo swolení krále českého, sejíti w *Landshutě* a odtamtud společně jeti k císaři a k papeži; i ačkoli swolení králowo nebylo takowé, jak knížata žádali, sjeli se poslowé jejich předce w řečeném městě, ježto bylo sídlo Ludwíka wéwody baworského, i počaly se tam porady dne 25 Září, jichž konec byl, že se usnesli předložiti králi Jiřímu ještě jednau náwrh o sjezdu, na němž by se podrobil wuli papežowě a připustil k wyjednáwání také odbojné pány české, ale kdyby toho král ani tentokrát nepřijal, uwázati se w prostřednictwí na základě, jejž král byl nawrhnul. O tom psáno králi Jiřímu dne 29 Září s oznámením příčin, pro které by se od papeže nebylo nadíti, žeby k žádosti králowě swolil. Wedlé tohoto usnešení naléhal wšak zároweň *Ludwík* wéwoda *baworský* na zawření spolku s císařem dle náwrhu Normberského pro případ, žeby se stal na císaře útok se strany české. Byl to následek změny w poměrech mezi knížetem tímto a králem Jiřím s jedné strany i císaře se strany druhé, která se ponenáhlu dála. Wéwoda Ludwík totiž, lákán od císaře sliby na ujmu swého někdejšího protiwníka Albrechta markrabí brandenburského, odchylowal se tím wždy patrněji od krále Jiřího, a klonil se ke spolku s císařem; proto pak také radda jeho Martin Maier w záležitosti rozepře krále Jiřího s papežem dáwal rady papeži přízniwé: bylyť bezpochyby od něho osnowány náwrhy sněmu Normberského i tohoto sjezdu w Landshutě w příčině podrobení se wůli papežowě na králi žádaného. Ale zawření spolku čili jednoty s císařem proti králi Jiřímu rozhodně se protiwili knížata saští i brandenburští, a poslowé jejich hned napřed neměli k tomu od nich žádného plnomocenstwí; swolili pak toliko čekati w Landshutě na odpowěd krále Jiřího a na další nařízení pánu swých, jimž náwrh wéwody

1467 Ludwíka písemně oznámili. Od knížat saských Arnošta a Albrechta i od strýce jejich Wiléma dáno pak poslum jejich hned nařízení, aby jak jich odpowěd krále Jiřího dojde,ať jest jakákoli, nemeškali dále jeti k jednání s císařem i papežem, byť i druzí knížata nebyli téhož mínění.

Král Jiří prodléwal s odpowědí ke sjezdu Landshutskému nepochybně proto, že očekáwal posly krále polského, chtěje napřed zwěděti, k čemu by od nich bylo směřowáno. Že úmysly krále Kazimíra nebyly jemu nepřátelské, o tom měl již dříwe zprávy saukromé, zejména od Stanislawa z Ostroroha wojwody Kališského, jenž mu dopisowal. Byltě král polský pronesl slowa nemálo dutkliwá, že sice bratr jeho král Wladislaw dal se swésti legatem papežským (Julianem před bitwau u Warny), on wšak že se nedá. Týž práwě wojwoda z *Ostroroha* nacházel se nyní w čele poselstwa, které přijelo do Prahy; s ním Jakub z Dubna starosta Krakowský a kanowník *Jan Dlugoš*, proslulý polský dějepisec. Dne 20 Října měli slyšení před králem we shromáždění walném a weřejném, které přístupno bylo dílem i obecnému lidu. Král Kazimír dáwal po nich wědomost o tom, že byl legatem papežským wyzýwán, aby zdwihl zbraň proti králi českému k wyhubení kacířstwí a k hájení práw swého potomstwa na trůn český, že wšak pro swé přátelské swazky s králem toho neučinil: radil mu wšak, aby se papeži podrobil, a podáwal ke smíření s ním služeb swých; též žádal ho, aby k zamezení záhub dalších učinil mír s domácími protiwníky swými, chtěje rád i k tomu býti nápomocen swým prostřednictwím. Přednesení poslů, jichžto řečníkem nejspíš byl Dlugoš, rozhodný odpůrce náboženských snah českých, jakožto papeži protiwných, bylo we slowích dosti příkré, pokud w něm totiž byla řeč o rozepři mezi králem a papežem, pročež zawdalo místy příčinu k ozwům reptawým we přítomném lidu; obsah jeho wšak se podstatně rozeznáwal od náwrhu knížat německých z Landshuta nejwíce tím, že král polský při králowu s domácími protiwníky docela dělil od jednání s papežem. Se wzhledem k tomu král Jiří po wyslyšení poslů polských odpowěděl knížatům německým do Landshuta dopisem dne 24 Října

kterým opět bezwýminečné podrobení se papeži odnítal, od- 1467
wolávaje se na kompaktata a na zachowáwání jich od předešlých králů českých jakožto platných smluw, a dáwaje jim přitom zpráwu, že nyní o tauž wěc jedná se také mezi ním a králem polským. O dwa dni pak později (26 Říj.) dal odpowěď poselstwu polskému. Děkowal předně králi Kazimírowi, že nepřátelským záměrům papežowým proti němu pomoci swé odepřel; w příčině pak rozepře swé s papežem oswědčowal se, že w jednotě církwe státi powždy byl jeho úmysl, že wšak cesty wšeliké od něho wyhledáwané k srownání byly od papeže zamítnuty, pročež další naděje we prospěch jich že musila u něho minauti; pakli by král polský jiné prostředky znal, že hotow jest wděčně od něho je přijmauti, žádaje wždy, aby mu od papeže propůjčeno bylo místo slušné k ukázání swé newiny, kdyby pak to býti nemělo, poddáwaje se saudu, ku kterému se od papeže odwolal. Co se týkalo strany odbojné, dáwal swau při plně w moc krále polského, aby ji srownal buď co přátelský umluwce buď konečně co mocný rozsudí dle nalezeného práwa, a swolowal ku příměří na celý rok ode dne sw. Martina (11 Listop.), když by se protiwníci jeho témuž podrobili.

W rozprawě další saukromé s posly král wýslowně se táhl ku kompaktatum jakožto ke smlauwě zawřené s koncilием, kterau bez koncilia odwoláwati papež neměl práwa: za wýminku pak příměří s pány odbojnými kladl, aby mu hrad Konopiště wzdán byl, jehož přemožení konečné hladem za krátký čas s jistotau očekáwal. Po tomto pořízení poslowé polští odjeli z Prahy do *Jihlawy* k wyjednáwání se Zdeňkem ze Šternberka, kterýž se tam opět zdržowal, nawrátiw se z Witoraze po nezdařilém předsewzetí proti knížeti Jindřichowi; s nimi pak odebral se tam *Jan Zajíc* z Hasenburka, jenž s králem jsa we příměří byl přijel krátce předtím do Prahy z Wratislawě. Poněwadž nikdo jiný z pánů jednoty Zelenohorské w Jihlawě nebyl, jednali poslowé jen se Zdeňkem a s Janem Zajícem. Tito wyslowili ochotnost swau podati se na wýrok krále polského, ale wymlauwali se, že nic pewného nemohli zawříti bez přiwolení jiných společníků swých; nawrhowali proto společný sjezd

1467 s nimi w Břehu we Slezsku, aby se mohli usnésti, a žádali k tomu příměří do sw. Jiří (23 Dub.) roku příštího. Wzdání Konopiště wšak Zdeněk nikterak nechtěl dopustiti, ano zakazowal se, že jestli hrad ten padne buď wzdáním buď mocným dobytím, pak ani o příměří žádném ani o míru nebude dále řeči; naopak kladl za wýminku, aby wojsko králowské od dalšího obléhání Konopiště upustilo, i aby jiné hrady a města během toho roku králem dobyté byly nawráceny: též aby po čas příměří wšecka wojska opustila pole.

S tím wrátili se poslowé do Prahy, kdež nyní po wíce dní ztuha se wyjednáwalo. Král Jiří newěřil oprawdowému úmyslu Zdeňka Šternberského, žeby chtěl jakému konečnému míru podáním se na wýrok krále polského: žádost pak, aby zdwihl obležení Konopiště, zamítl jakožto naprosto neslušnau; aby wšak ukázal dobrau wůli swau, podáwal příměří krátkého, toliko do božího křtění čili tří králů (6 Led.), do kterého času by strana protiwná měla nawržený sjezd a dala určitau odpowěď, podáwáli se na krále polského; po čas příměří aby hrad Konopiště od jedné strany a bašty okolo něho od obléhajících zdělané od druhé strany byly dány w moc poslů polských: nebo nechtělli by Zdeněk k tomu swoliti, nechť podrží hrad a král bašty, od jedné pak i druhé strany nechať se zachowáwá mírné stání, z hradu mezitím ať se nic neodwáží, do něho pak ať paušti se jen špíže, coby stačila pro posádku na čas příměří. W ten rozum dal král poslům odpowěď swau druhau dne 11 Listopadu. Zdeněk ze Šternberka zpěčowal se w umluwu i na tento spůsob wejíti, swolil wšak, když mu poslowé po zwláštním poslu wypraweném do Jihlawy welice domlauwali a zwláště jemu dáwali náwěští, že sice Konopiště pro nedostatek špíže brzy bude ztraceno. Zwolil přitom co do Konopiště spůsob druhý králem podáwaný, a wyžadowal příměří delšího, poněwadž by sic čas ke sjezdu w Břehu nestačil. Takž zawřena konečně smlauwa o příměří dne 19 Listopadu. Mělo w Čechách a na Morawě wzíti začátek na sw. Kateřinu (25 Listopadu), we Slezsku a w Lužicích na sw. Ondřeje (30 Listop.) a trwati až do obrácení sw. Pawla (25 Led.) roku příštího. Bylť

do něho pojati nejen páni jednoty Zelenohorské, nýbrž i wšichni 1467
jejich spojenci w druhých zemích, mezi nimiž jmenowáni na předním místě biskupowé Wratislawský (který měl již swé příměří zwláštní) a Olomaucký; knížata Jindřich starší a Jindřich mladší Hlohowští a Mikuláš Opolský; z měst Wratislaw, Plzeň, Olomauc, Brno, Znojem a Jihlawa. Uničow byl se kdysi w měsíci Září nawrátil ku poslušenstwí králowu.[18]) Sjezd we Břehu měl mezi příměřím tím držán býti na sw. Lucii čili 13 Prosince. K žádosti pánu strany Zdeňkowy slíbili poslowé polští po některém wáhání býti sjezdu tomu přítomni, a následkem toho žádali také krále Jiřího, aby tam též wyprawil raddy swé: čehož král sice odepřel, ale slíbil poslati raddy swé do Kladska, aby byli na blízku a mohli w jeho jméně zawříti příměří delší prwotně od něho podáwané, totiž do roka, jestližeby sjezd swolil ku králi polskému co umluwci a mocnému rozsudí. Co bylo na čas příměří wyjednáno o Konopišti, mělo naopak platiti zase o Hoyerswerdě obleženém od Lužičanu.

Za wyjednáwání tohoto stálo wojsko knížete *Viktorina* od delšího času w jižní Morawě, majíc hlawní ležení u *Hostiradic* několik mil od Znojma (již dne 13 Října), odkudž činilo welké škody straně protiwné, zwláště pak Brněnským a Znojemským na winnicích w čas wínobraní; wojsko pak *knížete Jindřicha* po odtažení od Jindřichowa Hradce mělo býti aspoň částečně obráceno do Lužice ku pokoření tamějších protiwníku a zwláště k wybawení Hoyerswerda. Král Jiří ještě dne 16 Listopadu, tři dni před umluwau o příměří, dáwal rozkazy k sebrání pole k tomu cíli u *Jablonného*, kamž oznamowal příchod buď swůj buď syna swého Jindřicha.[19]) Město toto bylo nedlauho předtím, ku konci měsíce Října, přepadeno náhle od Žitawských a zlaupeno i wypáleno. Ku pomstění toho sebrali se okolní páni a zemané, mezi nimi opět Wácslaw *Carda* z Petrowic a Jindřich *Berka z Dubé*, s lidem swým w počtu asi 800 mužu pěších a 100 jízdných, i učinili wpád do krajiny *Žitawské*: když se wšak s kořistí, zwláště s dobytkem zajatym wraceli po cestě

[18]) Wiz Palackého *Urkd.* 488.
[19]) Wiz Palackého *Archiv český* V. 302.

1467 od Žitawy k *Tolšteinu*. Žitawští přepadli je s lidem četným na rychlo sebraným, mezi nímž také křižáky u nich posud meškajícími, pod *horau Širokau* u wsi Bertsdorfa, a porazili je na útěk se ztrátau 120 mrtwých a mnohých raněných dne 18 Listopadu.

Téhož času byli se spojili opět fojtowé obadwa lužičtí dosazení legatem Rudolfem, Jaroslaw ze Šternberka a Půta z Ilburka, s Jindřichem knížetem Hlohowským mladším (jehož otec Jindřich byl práwě zemřel dne 11 Listopadu) k útoku na zemi Jana knížete Zahaňského. Jindřich Hlohowský oblehl mu *Zahaň*, druzí dwa spojenci Příbuz (13 Listop.). Obě města wzdala se po několika dnech, a kníže Jan sám již dne 17 Listopadu zawřel smlauwu w ležení před Zahaní, dle které město i zámek týž odewzdal wítězům do wěrných rukau, wyminiw sobě bydlo na zámku sám dwanáctý. Přitom umluweno příměří na osm neděl, do kteréhož času mělo rozsauzeno býti mezi ním a bratrem jeho Baltazarem wolenými rozsudími: do čtyr pak neděl měl wypowěditi poslušenstwí králi Jiřímu a užiti potom pomoci od druhých smlauwajících. Posádka králowská ležící w Zahani obdržela swobodný odchod.

Ty dni také Wratislawští dosáhli malých dwau prospěchů w poli. Dne 13 Listopadu totiž žoldnéři jejich w půtce swedené u wsi *Reisicht* nedaleko Hajnowa zwítězili nad 24 jezdci, jak se zdá z posádky Frankšteinské, z kterých 14 přitom zajali: a o tři dni později (16 Listop.) podařilo se jim u *Frankšteina* samého zapálením blízké wsi wylákati heitmana tamějšího Cipsera s třidceti jízdnými z posádky, které potom přepadli ze zálohy ukryté a w boji zajali jich 15, mezi nimi zemana znamenitého jménem Sudlického. Příhodami těmito osměleni, Wratislawští když jim od poselstwa polského oznámeno bylo zawření smlauwy o příměří, prohlásili se, že sjezdu nawrženého chtí se rádi účastniti, ale příměří že nemíní ani přijmauti ani odmítnauti, než toliko zachowáwati pokoj do ustanoweného času, když by byl zachowáwán od strany druhé; a dle příkladu jejich wyslowili se w týž smysl také Lužičané a Šestiměstští i Jindřich kníže Hlohowský, *Jan* kníže *Zahaňský*,

jenž dle smlauwy s protiwníky swými zawřené měl králi Jiřímu 1467
wypowěditi poslušenstwí, odebral se brzy potom do Prahy, a stěžuje na ztrátu swého knížetstwí, žádal krále o pomoc k nabytí jeho zase; byl wšak nemilostiwě přijat, a z příčin nám neznámých wytýkáno mu od krále chowání jeho co zrádné; když pak s tím se nawrátiw od slyšení u krále do hospody swé, dal se podtají na útěk a přeplawil se s třemi koni na lodi přes Wltawu: král jej dal stihati pokřikem a jezdci za ním wyprawenými, od nichž jest přiweden zpět a uwržen do wězení.

Poslowé polští byli z Prahy přijeli do *Břeha* dne 29 Listopadu, a odtamtud učinili oznámení již zmíněné o příměří zawřeném dne 30 Listopadu dopisem jedním ke Wratislawským a druhým k legatowi. Legat Rudolf pozastawowal se nad tím, že měl sjezd držán býti w řečeném městě a ne we Wratislawi, i poslal hned do Břeha s dotazem po příčině. Poslowé polští odpowěděli, že sobě páni čeští nepřáli sjezdu we Wratislawi pro newázanost chátry tamější; mělt ji zwláště pan Zdeněk ze Šternberka w nelibé paměti od času poselstwí swého k Wratislawským roku 1458. Když to legat wznesl na konšely Wratislawské, swolána jest od nich obec, kteráž spolu s nimi haubila se za zlau powěst a uzawřela žádati poslů krále polského o přeložení sjezdu do Wratislawě pod slibem přísného trestání wšeliké wýtržnosti. K žádosti té učiněné dopisem dne 4 Prosince poslowé polští swolili, a tak stalo se pozwání ke wšem účastníkům, aby přijeli do *Wratislawě*. Poslowé polští sami odebrali se tam, jak se zdá, některý den ještě před ustanoweným časem s průwodem skwělým o 80 koních, a uwítáni jsau slawně od měšťanů, kteříž jim wyšli naproti úprawně s 200 koni. W ustanowený den sw. Lucie (13 Pros.) a dni následující sjížděli se pak účastníci ze wšech zemí korunních, tak že bylo shromáždění walné dle přání legata Rudolfa, kterýž se o to wšemožně wynasnažil, ač s úmysly zcela jinými, než které směřowaly k míru. Byli tu tedy přítomni skoro wšickni páni jednoty Zelenohorské se Zdeňkem Konopištským w čele, a s nimi poslowé města Plzně i také administrator děkan Hila-

1467 rius, jenž dříwe měl poradu s pány kraje Plzenského na předběžném sjezdě w Plzni: z knížat slezských Mikuláš Opolský a Baltazar Zahaňský, jemuž nedlauho potom na sjezdě samém přisauzeno knížetstwí proti bratru jeho Janowi, též poslowé knížete Jindřicha Hlohowského: z Lužic oba fojtowé s některými jinými pány a posly Šesti měst; z Morawy biskup Tas, Jindřich z Bítowa a poslowé měst Olomauce, Brna, Znojma a Jihlawy. Scházel toliko jeden z nejzáwažnějších mužů, na jehož mínění zwláštním dotud welice záleželo, *biskup Jošt* Wratislawský. Ležew od některého času nemocen, trpě na kámen, *zemřel w Nise* práwě w den sw. Lucie (13 Pros.). Tělo jeho přiwezeno jest dne 16 Prosince do Wratislawě branau Olawskau tauž chwíli, když branau druhau u Božího těla wjížděl pan Zdeněk ze Šternberka, jenž při skonání jeho byl w Nise meškal, tak že smutné zwonění na jedné straně a weselé traubení na přiwítanau na straně druhé setkáwalo se a budilo city smíšené, ač Wratislawští ze zpráwy o smrti biskupa, který chowání jejich celkem neschwalowal, wětším dílem měli jen radost.

Nazejtří, dne 17 Prosince, byl ráno konán pohřeb biskupa Jošta, odpoledne pak zahájil legat Rudolf prwní sezení sjezdu na radnici Wratislawské. Schůze byla tajná, a pečowáno zwláště, aby jednání na ní zachowáno bylo w tajnosti před posly polskými: neb jak se král Jiří domníwal, nebyl úmysl protiwníků jeho, užíti prostřednictwí krále polského k dosažení míru, nýbrž na sjezdě, pod tau záminkau držaném, utužiti jen wíce spolek mezi sebau a wytknauti sobě určitěji cíle jeho. Páni čeští tedy přede wším oswědčili se, že chtí setrwati w poslušenstwí papežowě a nemíti Jiřího žádným spůsobem za krále; w čemž wšichni druzí prohlásili se býti s nimi za jedno, a uzawřeno tedy, žádati od papeže pomoci, pracowati o obdržení jiného krále a wynasnažiti se o potažení jiných knížat a obcí katolických ku posawadnímu spolku. Nazejtří potom, dne 18 Prosince, slyšeni jsau teprw poslowé polští, kteříž přednesli přání krále swého, aby prostřednictwím jeho stal se pokoj, a dali přečísti dopisy jeho ku králi Jiřímu i psanau odpowěd jeho, jakož i odpowěd k tomu danau od Zdeňka Šternberského. Legat

Rudolf horšil se z toho, že Jiřího nazýwali králem; poslowé 1467
odpowěděli wšak, že se na ně jakožto na posly a prostředníky
sluší k oběma stranám chowati se bez úhony, a kdyby Jiří
králem nebyl, nazwáním od nich žeby se jím nestal.

S odpowědí na toto přednesení poslů prodlilo se několik dní, nejwíce proto, že tehdy nebyl ještě we Wratislawi biskup Olomaucký; přijel totiž teprw den potom (19 Pros.). W poradě wzaté hned nazejtří po jeho příchodu (20 Pros.) chopil se slowa předně legat Rudolf, i jal se přesuzowati odpowěd krále Jiřího danau poslům polským w Praze, jejíž obsah we wšech kusích zawrhowal. We smyslu tom sepsal příruční jeho bratr *Gabriel z Verony* náwrh odpowědi, který od začátku do konce byl prawým hanopisem na krále Jiřího téhož spůsobu a ducha jako bully papežské předtím proti němu wydané. Wywracelo se w něm twrzení králowo, že wždy zůstáwal w jednotě církwe, ježto prý církew pronásledowal a přídrže se přijímání pod obojí spůsobau, měl kacíře Rokycanu za swého papeže; slyšení že mu nebylo odepřeno, nýbrž byl k němu wolán, ale nestawil se; podáwání se jeho na smluwení neb rozsauzení králem polským že nemůže míti místa, poněwadž prý celá pře, i s pány českými, týká se wíry, o níž nenáleží saud nikomu jinému než papeži; co se pak konečně týče jeho odwolání od saudu papežowa, to že samo sebau jest kacířstwí.

Dříw než se o náwrhu tomto dále jednalo, uzawřel sjezd ku pobádání legata Rudolfa jednati s poselstwem polským ještě jednau o přijetí koruny české od krále Kazimíra pro některého ze synů jeho. Ustanoweno jest k tomu šest osob co důwěrníků ze wšech čtyr zemí na sjezdě zastaupených, z Čech, z Morawy, ze Slezska i z Šestiměstí, w čele jejich Zdeněk Konopištský a biskup Olomaucký, kteříž dne 21 Prosince poselstwu učinili předložení toho se týkající. Poslowé wšak omlauwali se, že neměli k tomu žádného plnomocenstwí, a odkazowali na odpowěd, kterau byl o tom král Kazimír již dal poselstwu w Krakowě. Proti tomu zwláště Zdeněk Konopištský mluwil ku poslum dutkliwě, žeť stawowé katoličtí toliko se ohlížejí na práwo potomstwa Kazimírowa k trůnu českému; kdyby toho nebylo, žeby

1467 si byli dáwno již nalezli pána jiného. Po marném tomto pokuse sjezd dne 22 Prosince schwálil náwrh odpowědi sepsaný bratrem Gabrielem, kterým nabídnutí prostřednictwí krále polského k zawření míru bylo w podstatě odmítnuto; a odpowěd ta jest nazejtří dne 23 Prosince poslům polským wydána.

Ačkoli hlawní účel poslání jejich byl tím zmařen, poslowé polští nicméně dle nařízení sobě daného pokaušeli se zjednati aspoň nějaké další prodlaužení příměří mezi stranama, mezi kterým by král Kazimír mohl sobě rozmysliti další swé zachowání. Sjezd wzal sobě k nowému tomu náwrhu čas na rozmyšlenau; hned wšak toho dne páni čeští s biskupem Olomauckým wzawše potaz sami mezi sebau, usnesli se znowu setrwati na každý spůsob při swém odporu proti králi Jiřímu, což legat Rudolf ihned ohlásil wšem druhým, tázaje se, zdali oni chtí se w tom srownati s nimi jakož těmi, na kterých koruna česká spočíwá. Wšichni k tomu přiswědčili, a obnowili spolek mezi sebau usnešením, kterým opět wšichni také schwálili zwolení Zdeňka Konopištského za nejwyššího heitmana swého jakožto stwrzené papežem. Otázka o prodlaužení příměří wzata jest přitom w uwážení w tom směru, žeby mezi příměřím takowým mohlo wypraweno býti poselstwo k papeži k jednání o pomoc, jiné ku králi polskému k nowému pokusu, zdali by se pohnauti dal ku přijetí koruny české, a jiné k sněmu říšskému w Řezně, jejž byl mezitím položil císař Fridrich. W opětném shromáždění sjezdu dne 25 Prosince uwážilo se krom toho také, že tehdejší staw wálky byl mnohem příznivější straně králowě než protiwné, a uzawřeno proto ku prodlaužení příměří swoliti, ač pod wýminkami nowými, o kterých we smlauwě o příměří prwotní řeči nebylo. Předně wyhražowáno jimi, že wšeliké nálezy a rozkazy papežowy wydané proti králi a jeho pomocníkům, jakož i proti těm, kteří by mu nechtěli wypowěděti poslušenstwí, měly i pod příměřím zustati w platnosti a kněží, kteří rozkazy ty plnili, měli wšudež míti w tom swobodu; král aby odwolal wšeliké zápisy na jakékoli statky osob duchowních i swětských strany protiwné, učiněné během této wálky; aby hrad Konopiště se wším příslušenstwím nawrátil Zdeňkowi a

bašty okolo něho zdělané aby dal rozbořiti: též aby se zawázal za příměří toho newálčiti s nikým nejen w zemi, nýbrž také za hranicemi: nebo bylo obáwání, žeby času užil mezitím k útoku na císaře w Rakausích. Lhůta pak příměří měla býti ne déle než do sw. Jiří. Ačkoli nemohlo býti mnoho naděje, žeby se král Jiří wýminkám těmto podrobil, poslowé polští nicméně wzali na sebe předložiti je raddám králowským, kteří mezitím místo do Kladska byli za příčinau wyjednáwání tohoto přijeli až do Střelína; i zajeli k nim hned nazejtří, dne 26 Prosince, do tohoto města. 1467

Legat Rudolf byl krátce před zahájením sjezdu tohoto Jaroslawa ze Šternberka, wetřeného fojta Šestiméstského, jmenowal také heitmanem knížetstwí *Swídnického* a *Jaworského*, i wyzýwal města i zemanstwo obau knížetstwí dwakrát po sobě (podruhé dopisem dne 5 Prosince) s opětným wyhrožowáním klatby, aby jej za takowého přijali a účastnili se potom s jinými sjezdu tohoto. Města uposlechla, a poslowé od nich wyprawení do Wratislawě přistaupili ke wšem uzawřením sjezdu wedlé jiných měst a knížat: také pak zemané dali se uhroziti potud, že wyprawili některé ze swého prostředka do Wratislawě, kteří wšak zprwu pokaušeli se toliko obdržeti od legata nějaký odklad, potom pak, když jim we shromáždění sjezdu zle bylo domlauwáno a zwláště wytýkáno předešlé chowání jejich u Frankšteina jakožto zrádné, we zmatku slibowali wypowěditi poslušenstwí Jiřímu, ale wáhali se přijmauti Jaroslawa ze Šternberka za heitmana: čímž se wyjednáwání s nimi přetrhlo, i odjeli z Wratislawě dne 28 Prosince. Podobně byli také měšťané *Budějowičtí*, Mostští a Chebští poslali do Wratislawě, žádajíce za sproštění klateb neb za odklad: Budějowičtí wykázali se i listem jakýmsi, který jim byl dal biskup Wawřinec Ferrarský w Linci, aby směli zustaweni býti w pokoji: ale legat Rudolf neshledal ho za dostatečný, a jednal přísně s nimi, ano zakázal jim i poslům druhých dwau měst přístup ku kostelům we Wratislawi: také pak Zdeněk Konopištský a jiní páni z jednoty osopili se na ně, a wytýkali jim, že se nechtěli s nimi spojiti, nýbrž i jim škoditi pomáhali. Odešli též s nepořízením: toliko

1467 pak *Chebští*, když slibowali po projití příměří, o něž se jednalo, odříci se Jiřího, obdrželi, že legat zmocnil duchowenstwo města jejich, aby konalo na ten čas dále služby boží, jichž stawením bylo tehdáž městu hroženo (1468 2 Led.).

Co se tyto wěci wedlejší konaly we Wratislawi, zatím poslowé polští jednali s raddami krále Jiřího w *Střelíně* po dwa dni (27, 28 Pros.) o přijetí wýminek, pod kterými sjezd podáwal se ku příměří. Raddowé králowští wšak prostě tázali se, zdali sjezd swoluje podati se w rozepři s králem na krále polského co rozsudí, a když toho nebylo, odepřeli wšelikého jiného wyjednáwání, nemajíce pro případ ten žádného zmocnění. Wyslowili toliko saukromí mínění swé o jednotliwých wýminkách. S tím se poslowé polští dne 29 Prosince wrátili do Wratislawě, a oznámiwše to jednotníkům, pokaušeli se pohnauti jich k slewení se swých požadawků (30 Pros.). Z počátku bylo welké wzpauzení proti tomu, pilnému wšak wynasnažení poslů podařilo se nicméně, že swoleno konečně k částečnému změnění některých wýminek, ano slibowáno i, že se sjezd podá na krále polského, ač jen pokud by se týkalo pře swětské, ne duchowní, wšak teprw jestližeby k tomu swolil papež, k němuž mělo wyprawеno býti poselstwí do Říma. [20]) Na základě tom slíbili poslowé odebrati se do Prahy a jednati s králem Jiřím přímo.
1468 Dne 1 Ledna roku 1468 tedy wyjeli z Wratislawě, a sjezd téhož dne se rozjel. Uzawření, aby bylo wyprawеno poselstwo do Říma, bylo se stalo již dříwe, wšak ne k účelu, který byl předstírán w jednání s posly polskými, nýbrž docela opačnému. Poselstwo toto mělo papeži wypsati škody, které páni čeští a pomocníci jejich utrpěli w této wálce, nicméně pak ubezpečiti jej o pewném úmyslu jich wytrwání a žádati přitom o pomoc peněžitau jakož také o ustanowení mocného náčelníka. Mělo také dáti papeži zpráwu o běžícím wyjednáwání prostředkem krále polského a wlastním účelu jeho, jakož i stížnost wésti na krajany katolické, kteří setrwali při straně Jiřího a pomáhali jemu,

[20]) Wyswítá to z odpowědi dané poslům polským od krále Jiřího, která se nachází w *Archiwě českém* IV. 155; s čímž srownati sluší též Palackého *Urkd.* 511.

mezi nimiž zwláště na opaty některých klášterů w Čechách 1468
i na Morawě, kteří nepřestáwali králi slaužiti, též na okolní knížata, jakož jmenowitě míšenská čili saská, že dowolowali poddaným swým slaužiti Jiřímu, ale zbraňowali těm, kteří proti němu chtěli pomáhati straně protiwné. K poselství tomuto byli zwoleni bratr Gabriel z Verony, děkan Hilarius a pan Dobrohost z Ronšperka. Dne 3 Ledna wydali se na cestu z Wratislawě.

Obáwání stawů odbojných shromážděných we Wratislawi, žeby mohl král Jiří chtíti užiti příměří s nimi k udeření na *císaře Fridricha* co podporowatele wzbauření jejich dosti zjewného, prokázalo se mezitím býti zcela odůwodněno. Král Jiří byl k tomu ponaukán znowu, když císař zrowna toho času zdwihl opět wálku s pány rakauskými, jichž ochráncem býwal král český, zejména s Jiřím ze Steina, Eicingerem a Puchheimem, a k wálce té užil ku pomoci křižáků shluklých w jeho zemi. Již okolo polowice měsíce Prosince král z té příčiny wyprawil něco lidu wojenského z Čech do Rakaus pánům těm na pomoc, a hned potom dal konati příprawy k wětšímu tažení proti císaři, aby jej pokáral za nepřátelské chowání jeho. Rozmnoženo k tomu cíli wojsko knížete Viktorina na Morawě, při němž nacházel se na slowo wzatý heitman rot bratrských Wácslaw Wlček z Čeňowa. Dne 29 Prosince kníže Viktorin z ležení swého u Hostiradic zaslal k císaři dopis, kterým jemu wytýkal newděčnost za welká dobrodiní prokázaná jemu králem Jiřím, upomínal jej opět o peníze, které byl posud králi dlužen, a wyžadowal na něm náhrady škod učiněných wálkau Jiřímu ze Steina; když pak císař nedal jemu buď žádné odpowědi buď která nečinila zadost, již desátý den potom wyhlásil jemu wálku obyčejným listem odpowědným (8 Led.), a tak učinil též král Jiří sám, wymiňuje přitom určitě říši německau, tak že wálka neměla se dotýkati než Rakaus a druhých dědičných zemí císaře Fridricha.

Tak stály wěci, když poslowé polští přijeli z Wratislawě do Prahy. Když učinili předložení o wýminkách příměří kladených od sjezdu Wratislawského, jak se zdá nejprwé w půwodní

1468 jich spůsobě, král nejprw rozhodně odmítl je, jakožto klamawé a pro něj urážliwé, ač přitom děkowal poslům i králi jejich za dobrý úmysl.[21]) Proti potupnému spisu legata Rudolfa wýše zmíněnému, jenž složen byl od bratra Gabriele co odpowěd na předešlé podání králowo, dal pak složiti písemnau odpowěd určenau nepochybně pro weřejnost, kterau slowy na nejwýš rozhorlenými a trpkými káral skladatele ze lži a z utrhání.[22]) Ku pilným přímluwám poslu polských dal jim wšak potom odpowěd druhau dne 11 Ledna, kterau jak prawil jen k wůli nim a králi Kazimírowi, aby přátelské wynasnažení jeho nezůstalo bez účinku, swolowal k zawření příměří, ale prostě pod týmiž wýminkami jako příměří předešlého a tak aby netrwalo pauze do sw. Jiří, nýbrž až do božího wstaupení (26 Kw.), jak se jemu lépe hodilo než straně protiwné práwě se wzhledem k nastáwající wálce w Rakausích.[23]) Zdá se, že poslowé polští teprw nyní wyjednáwali s králem na základě druhého znění wýminek zmírněného, a král dal se pohnauti ještě i k dalším ústupkům. Nejwětší těžkosti zawalowaly dwě z wýminek těch, kterými měl se král odříci wálek za hranicemi, to jest wlastně wálky w Rakausích po čas příměří, a měl připustiti násilí činěná wěrným swým od duchowenstwa wyhlašowáním klateb a stawowáním služeb božích i odsuzowáním jeho samého co kacíře. Král odwoláwal se na znění příměří předešlého, dle něhož mělo minauti wšeliké hanění mezi stranama, a pokládal toto chowání duchowních za rušení smlauwy w tom kuse; proti čemuž zase poslowé polští dáwali straně druhé potud za prawdu, že překážení rozkazům papežským nebylo w její moci. Smluweno konečně znění wýminky té tak, „aby hanění a lání wšelikteraká mezi swětskými přestala o wšecko s obau stran, a mezi duchowními což nejdále to můž býti“. Se wzhledem pak k wálce w Rakausích usnešeno, aby wně zemí koruny české jedna i druhá strana směla pomáhati swým přátelům a pomocníkům, aniž by bylo porušením příměří, nad to pak nicméně příměří wztaženo

[21]) *Archiv český* IV. 155.
[22]) *Tamže* 157.
[23]) *Tamže* 153.

také na zámky Zdeňkowy w Rakausích, Witoraz a dwa jiné, 1468
tak aby z nich nesměl škoditi ani w Rakausích wojenské moci králowě. O Konopiště byli poslowé polští wyjednali již we Wratislawi, že musil Zdeněk od žádosti swé, aby mu wydáno bylo, upustiti: i zanecháno přitom co bylo ustanoweno w příměří předešlém, totéž pak opět o Hoyerswerdě.

Námluwy tyto poslowé polští zaslali Zdeňkowi Konopištskému do Jihlawy, kamž se byl po skončení sjezdu Wratislawského zase nawrátil, aby se wyslowil o jich přijetí; poněwadž pak zatím příměří předešlé zawřené do dne obrácení sw. Pawla (25 Led.) již se chýlilo ku konci, smluwili poslowé s králem prozatím prodlaužení jeho (14 Led.) až do sw. Walentina to jest do 14 Unora, i učinili o tom oznámení do Wratislawě a jinam, kdež bylo potřebí.[24]) Zdeněk Konopištský, na nějž by snad wojsko knížete Viktorina bylo mohlo dříwe udeřiti než na zemi rakauskau, kdyby se byl zpěčowal, dal swolení swé nepochybně bez prodlení, pokusiw se toliko ještě w poslední chwíli získati Budějowice pro stranu swau. Psal totiž Budějowickým a wzkázal po poslích důwěrných (21 Led.), že za příměří nastáwajícího strojí se wojsko Viktorinowo na ně, aby jim wložilo do města posádku k potlačení jich, jako prý předešle se stalo Kadaňským, a pobádal jich, aby ještě w čas přistaupili k jednotě, by byli spolu s ní do příměří pojati. Záměru toho wšak na ten čas nedosáhl, a již dne 25 Ledna byla smlauwa o *příměří* konečně upsána w Praze;[25]) k níž on od sebe w příčině zámku swých rakauských přistaupil zápisem zwláštním dne 4 Unora. Poslowé polští odjeli hned po zawření smlauwy z Prahy, tak že se již dne 3 Unora na zpátečné cestě k domowu nacházeli we Wratislawi.

Stalo se snad přičiněním jejich, že práwě nazejtří po jich příjezdu do Wratislawě (4 Un.) legat Rudolf wydal nařízení k duchowenstwu Pražskému strany pod jednau, které nejspíš

[24]) *Tamže* 160. *Eschenloer* lat. 177.

[25]) Zněni její, pohříchu w Palackého *Archivu českém* neotištěné, nachází se w rukopise bibliotheky Lobkowické (*Diarium Georgii regis*) na listě 144.

1468 mělo poněkud wyhowěti článku příměří týkajícímu se hanění od duchowních. Z nařízení administratora Hilaria mělo i w Praze jako wšude jinde, kdež se zachowáwalo poslušenstwí ku králi Jiřímu, staweno býti konání služeb božích a rozdáwání swátostí. Zdá se, že duchowní, kteří se nařízením tímto sprawowali, musili proto we městě trpěti některá protiwenstwí;[26]) pročež mnozí raději nezachowáwali ho, čímž zase upadli w klatbu a měli dle nálezů papežských zbaweni býti swých úřadů. Nyní legat, obáwaje se, aby setrwáwání w přísnosti neměllo konečně za následek zapuzení kněží strany pod jednau od kostelů, které jim ještě zůstáwaly w Praze, a opanowání jich od strany pod obojí,[27]) uznal za dobré ulewiti w něčem, tak že předně kněžím prowinilým poskytl propuštění z klateb, wšechněm pak dowolil slaužiti w kostelích swých po jedné mši tiché a jedné zpíwané, ač méně slawné, a posluhowati také swátostmi wěřícím, wyjma toliko zjewné přátely kacířů a mezi nimi zwláště a jmenowitě doktora Řehoře z Haimburka jakožto již prwé také klatbau od papeže stíženého.[28])

10.

Wálka krále Jiřího s Matiášem králem uherským.

a) Do zwolení Matiáše za krále českého w Olomauci.

(1468—1469.)

Hned po zawření smluw o příměří s pány jednoty Zelenohorské a jich spojenci kníže *Viktorin* s wojskem swým wtrhnul z Morawy do *Rakaus*, kdež protáhl welkau část země až k Du-

[26]) Z té příčiny asi psali poslowé polští králi Jiřímu ze Střelína dne 27 Prosince: Ob id tamen Vestra Serenitas animum suum ab indignationis nubilo contineat, et sacerdotium, quod Pragae, in Claczsko et ejus districtu ceterisque locis censuras apostolicas obedienter exequitur, vexari, aggravari et expelli non permittat.

[27]) Nos volentes loca sancta et ecclesias, quae adhuc in manibus catholicorum sunt, ne per haereticos et sacrilegos sacerdotes polluantur, quantum possumus conservare oc. prawí legat w nařízení doleji psaném.

[28]) Listina w archivu kapituly Pražské.

naji, čině škody pálením a laupením, potom pak, jak se zdá, 1468
přešel přes Dunaj, nejpodobněji u Kremže, a zamířil proti wojsku císařowu, které wedením Oldřicha z Grafenecka pánům císaři odporným obléhalo posledně zámek *Wald* nedaleko sw. Hippolyta. Wojsko toto následkem přiblížení jeho musilo od obležení upustiti a dáti se na útěk: po příbězích pak jiných, o kterých nemáme dostatečných zpráw, kníže Viktorin postawil se na lewé straně Dunaje u *Štokrawy*, wojsko rakauské pak w newelkém wzdálí od něho u *Göllersdorfu*, přitáhši za ním přes Eggenburk (po 19 Březnu), na kteréžto cestě byl se připojil k němu lid Zdeňka Konopištského, wedený synem jeho Janem. Po wíce dní dály se malé potyčky mezi wojsky w postaweních těchto, takořka prý každau hodinu. W tom wšak stal se obrat nenadálý w celém stawu wěcí wystaupením nowého mocného nepřítele proti králi Jiřímu, *Matiáše Korvina* krále uherského.

Král Jiří s panowníkem tímto na pohled do té chwíle nacházel se w poměru přátelském, o jehož zachowání pilně se wynasnažowal. Po přátelských dopisech s ním připomenutých wýše Matiáš byl se w měsíci Listopadu odebral wojensky do Sedmihradska, aby potlačil tamější wzbauření; odtamtud pak potom wtrhnul proti Štěpánowi wojwodowi moldawskému do jeho země. Hned po zawření prwního příměří dwauměsíčného s jednotau Zelenohorskau ku konci toho měsíce psal Matiášowi kníže Viktorin z Brna, podáwaje mu pomoci wojenským lidem pěším i jízdným, jestližeby si jí přál proti swým odbůjcům (23 Listop. 1467); a když potom wyhlášena byla wálka císaři Fridrichowi, král Jiří dal o tom zpráwu králi uherskému, jakožto panowníkowi spřátelenému, s udáním příčin toho. Matiáš zatím, byw lehce poraněn w boji swedeném s Moldawany, byl se wrátil do Sedmihradska, kdež pobyl přes wánoce we městě Brašowě. Na zpráwu o tom král Jiří poslal k němu kancléře Prokopa z Rabšteina k širšímu zprawení jeho o stawu wěcí swých a k smluwení se s ním w příčině jich; když pak Prokop z Rabšteina těžce onemocněw na cestě zastawiti se musil na Morawě, psal mu po jiném poslu, lituje poranění jeho a wyslowuje potěšení swé z jeho wítězstwí (9 Un.).

1468 Zatím Matiáš, skrýwaje před ním swé úmysly, podtají ochotně jednal s papežem, který když pozbýwal naděje u krále polského, od něho žádal pomoci pro odbojnau stranu w Čechách. Nyní také císař Fridrich, tištěn wojskem českým w zemi swé, hledal od něho pomoci, a papež i císař podáwali mu prostředků peněžitých a nešetřili jiných také slibů, aby jej spíše pohnuli ke zdwižení zbraně dle přání swých. Matiáš tedy, nawrátiw se ze Sedmihradska, držel předně na začátku měsíce Března sněm w Jagru, na kterém hleděl stawy uherské nakloniti k swému úmyslu, a hned potom odebraw se do Budína (před 17 Břez.), a odtamtud po osmi dnech do Prešpurka, spěšně konal zbrojení k wálce. Do Prešpurka neboli do Trnawy, kamž po několika dnech odjel (26 Břez.), přijeli k němu biskup Olomaucký Tas i Zdeněk Konopištský s plnomocenstwím od sjezdu Wratislawského, aby we jménu wšech účastníků sjezdu toho žádali od něho pomoci. Té se jim ihned dostalo. Matiáš dne 31 Března odtudž z Trnawy wydal *odpowědný list* proti knížeti Viktorinowi, a již nazejtří potom (1 Dub.) měl od něho Zdeněk Konopištský 5000 mužů k ruce, 3000 jízdných a 2000 pěších, s nimiž bez meškání dal se na pochod do Rakaus, aby se připojil k wojsku císařskému, které posud stálo u Göllersdorfa. Přibytím pomoci této wojsko wzrostlo tak, že se proti knížeti Viktorinowi w postawení jeho u Štokrawy najednau nacházelo w přesile, aniž wěděl kníže z počátku, odkud to přišlo; neb teprw něco později došel ho odpowědný list Matiášůw. Znění jeho bylo urážliwé a wyzýwawé; za příčinu wálky bral sobě král uherský útok učiněný na císaře, jeho prý spojence, předstíraje, že tím přátelstwí s ním s české strany bylo porušeno; přitom pak zároweň winil znowu Čechy ze škod, které se staly předtím w Uhřích překročením hranic z Morawy w rozepřích saukromých; o wíře a rozepři s papežem nebylo přitom řeči než sotwa dotknutím. Při dosawadním šetření přátelských poměrů mezi oběma dwory byl kníže Viktorin listem tímto úplně překwapen. Hledě na nebezpečenstwí, které tudy hrozilo, obrátil ihned wojsko swé na zpátečný pochod ke hranicům morawským; sám wšak, nejisto z jakých pohnútek, zawřel se we Štokrawě s 600

jízdnými, pokládaje snad za důležité a za možné, postawení 1468
tamější zachowati pro další běh wálky. Císařští stihali wojsko české až ke *Znojmu*, kdež přišlo k boji (8 Dubna). Wojsko české pokaušelo se o dobytí kláštera *Lauky* w blízkém okolí: ale poraženo jest se ztrátau 300 zabitých a tolika též zajatých, i musilo se dáti na útěk.

Zatím byl se Matiáš z Trnawy wrátil zase do *Prešpurka*, a tam dokonal *umluwy* s biskupem Olomauckým jakožto plnomocníkem jednoty Wratislawské. Dle umluw těch wydal biskupowi list dne 8 Dubna, jímž zawazowal se wzíti lid katolický w Čechách a druhých zemích koruny české pod swau ochranu proti kacířům a brániti jej wšemi spůsoby, pokud by mu weliké a nezbytné záležitosti králowstwí uherského nebyly w tom překážkau, a to tím pilněji, kdyžby také jiní se k tomu prokázali ochotny. Prawil, že to činil k žádosti katolíků, častěji předtím, nyní pak biskupem Tasem na něj wznešené, a k wyzwání od nejswětějšího otce, jehož we wšem poslauchati sluší se na kníže křesťanské: že pokládá wálku tuto za zbožnau neméně než wálku s Turky; a že newyhledáwá přitom žádné swětské sláwy ani odměny pozemské, než že pauze slitowání nad utištěnými, uctiwost ke stolici apoštolské a horliwost wíry jsau jemu pohnútkau k tomuto předsewzetí. Za to biskup Tas we jménu wšech jednotníků králi slíbil wěrně při něm státi, jeho neopauštěti, bez jeho wůle newcházeti w žádné jednání neb umluwy se stranau protiwnau a ničeho wůbec nebrati předse, co by spolku wzájemnému bylo na ujmu. Umluwy tyto jsau bez meškání ohlášeny wšem účastníkům, a jmenowitě hned téhož dne 8 Dubna král Matiáš psal Wratislawským, aby byli pohotowě jak nejdříwe připojiti se k němu w poli. *Biskup Tas* hned potom jel z Prešpurka do *Krakowa* w poselstwí od Matiáše, aby wyzwal také krále polského ke spolku. Král uherský sám pak dne 13 Dubna wytáhl z Prešpurka s wojskem swým, které čítalo 8000 jízdných a několik tisíc pěchoty. Wedlé mužstwa uherského nacházeli se w něm četní žoldnéři čeští a polští, prowozující wálku co žiwnost, i také někteří heitmanowé někdejších rot bratrských, mezi nimiž nad jiné wynikal zeman

1468 český *František z Háje*. Dle spůsobu českého bylo wojsko opatřeno wálečnými wozy, kterých čítalo na dwa tisíce; mělo s sebau 50 welkých a wíce malých pušek, a wyznačowalo se wůbec dobrau spořádaností wojenskau. Také Zdeněk Konopištský nacházel se již zase při wojsku tomto, nawrátiw se krátce předtím do Prešpurka. Část wojska byla wyprawena ke *Štokrawě*, kdež kníže Viktorin od nich jest obklíčen; s hlawní mocí táhl král ke *Znojmu*, a spojil se tudíž s wojskem císařským w pondělí welkonoční dne 18 Dubna. Zdeněk, jenž s ním zároweň byl wytáhl, později jel napřed, a již dne 16 Dubna psal z Jihlawy synu swému Jaroslawowi do Šestiměst, aby wypowěděl příměří, které dle smlauwy mělo sice trwati ještě wíc než pět neděl, i aby se swé strany wtrhnul do Čech.

Překwapení krále Jiřího, když zwěděl o wyhlášení wálky od Matiáše synu swému Viktorinowi, bylo nemenší než Viktorina samého, poněwadž se náhlého takowého wystaupení jeho nikterak nenadál. Dřív ještě než mohl wěděti o smlauwě Matiášowě s jednotau Wratislawskau, psal mu kárawě, ačkoli klidně, dokazuje lichost příčin wálky od něho uwedených, a w témž smyslu psal Matiášowi také Viktorin a také pan Albrecht Kostka, jenž připomínal králi předešlá jeho přátelská ubezpečowání, když u něho byl w poselstwí. Dopisem k arcibiskupu Ostřihomskému (16 Dub.) hleděl zároweň Řehoř z Haimburka zachowati cestu k nějakému zase dorozumění, a také stawowé čeští psali k stawům uherským, žádajíce jich, aby se tak jak i oni wynasnažili o zachowání míru.[29]) Wedlé toho wšak král také bez meškání strojil se do pole. W čase welmi krátkém měl wojsko dosti silné pohotowě, s nímž, ač mu těžkost těla jeho welice překážela, wyjel osobně pojaw s sebau dwa mladší syny swé Jindřicha a Hynka, králownu pak Johannu zůstawiw w Praze co wládařku na místě swém.[30]) Nelze pochybowati, že

[29]) Dopis Řehoře z Haimburka (w rukopise Lobkowickém: *Diplomatarium regis Georgii* fol. 326) jest dán 16 Dubna, a poněwadž i ostatní dopisy patrně pocházeji z jeho ruky, dá se sauditi, že jsau psány asi téhož dne.

[30]) Wyswitá to z dopisu jeho ku králowně z pole u Láwy dne 21 Dubna, u *Bachmana* 450.

se we wojště tom nacházeli také Pražané wedlé jiných měst 1468
králowských s mocí swau, a že wojska přibýwalo na cestě z krajin, kudy táhlo. Dříw než byl Matiáš se swými přitáhl ke Znojmu, musil i král Jiří býti již přes hranici morawskau, kdež přidali se k němu také páni morawští s lidem swým. Co zkušení wálečníci byli u wojště Zdeněk Kostka z Postupic, Jan mladší Pardus z Wratkowa, Jeník mladší z Mečkowa, Jan Šárowec, Wácslaw Zmrzlík a méně známý Michálek z Orlé.

Wojsko skládalo se wětším dílem z pěchoty, která wšak byla opatřena množstwím wozů neobyčejně welkým; jízdy bylo prý jen asi 4000. We spořádaném šiku zaměřil král přímo proti wojsku nepřátelskému, chtěje swésti hned rozhodnau bitwu. Král Matiáš, jehož wojsko slynulo lehkau jízdau, strachowal se přewahy wýborné pěchoty české, a neodwážiw se boje, spěšně odtáhl od Znojma zpátky až přes pomezí rakauské. Tam položil se u města *Láwy*, kteréž mu bylo jakožto spojenci císařowu otewřeno, na lewé straně řeky Dyje w krajině bařinaté, kdež krom toho opatřil ležení swé zákopy a opletením. Jen na jisté twrzi, *Martinicích*, nedaleko Znojma zůstawil posádku, která wedením Františka z Háje se strany činila škody wojsku českému. Král Jiří, spatřiw, že byl král uherský před ním ustaupil, táhl ihned dále za ním, wždy hotow jsa k swedení bitwy. Tu se odebral František z Háje k wojsku Matiášowu, a postawen w čelo oddílu wojska, přibližel se s ním dne 20 Dubna k wojsku českému, i pokaušel se wylauditi je proti sobě z wozů, aby se nějak roztrhlo a poskytlo jízdě uherské příležitosti ke wskočení a poražení jeho. Wůdci wšak wozowého tábora českého zmařili tento záměr jeho. Wypustiwše proti němu napřed něco jízdných, udeřili na něj potom s dwěma řady wozů a s lidem pěším, i připrawili jej na útěk tím spůsobem, že zatištěn jest stranau a musil se zawříti na Martinicích, kdež ihned jest obležen. Matiáš, znamenaw to, hnul s celým wojskem swým uherským i rakauským pod Grafeneckerem ku předu, chtěje mu pomoci. Tu wšak i král Jiří obrátil se proti němu s celým wojskem swým. Přitom se mu wozy poněkud pomátly, což spatřiw Zdeněk Kono-

1468 pištský radil Matiášowi k útoku: on wšak neodwážil se, a ucauwl zase. Nyní bez překážky od něho wojsko české obstaupilo Martinice, a dobylo jich útokem, po ostré střelbě se sedmi stran zaměřené. František z Háje, ztratiw asi 60 neb 70 zabitých, musil se s dwěma sty dáti w zajetí, mezi nimiž bylo několik dwořanů Matiášowých jemu obzwláště milých.[31]) Po šťastném tomto boji král Jiří táhl dále do okolí Láwy, a položil se s wojskem swým u *Dyjákowic* jen míli cesty od ležení Matiášowa, na lewé straně řeky Dyje (21 Dub.). Twrz Martinice jest z rozkazu jeho rozbořena, tak že dnes nestáwá po ní památky. Oddíl wojska českého wyprawen byl od krále již něco dříwe s knížetem Jindřichem naproti *Viktorinowi*, kterýž zatím jednoho dne času nočního opustil Štokrawu a probiw se wojskem, které jej obléhalo, pomocí tauto dostal se bez dalších překážek do ležení otcowa.[32])

Král Jiří do té chwíle si nepředstawowal, žeby Matiáš dokonce byl zatwrzen w nepřátelských úmyslích proti němu. Jak se zdá, přičítal jeho wystaupení proti sobě wíc nepředložení, které si wykládal mladým wěkem a lehkau myslí jeho; i pokusil se nakloniti jej k míru. Hned prwní dni po sblížení se wojsk u Láwy přišlo k *wyjednáwání* mezi pány českými a uherskými, kteří byli přítomni w obojím wojsku, a také k osobnímu sjezdu obau králů několikkrát po sobě na břehu řeky Dyje. W rozprawách mezi někdejším tchánem a zetěm, kteří ještě i při tomto setkání nazýwali se, jak byli jindy zwyklí, otcem a synem, střídaly se řeči laskawé a wzpomínky na někdejší přátelstwí s wýčitkami a domluwami, jak práwě jeden

[31]) Dobytí twrze stalo se buď hned týž den 20 Dubna, buď hned nazejtří, ježto toho dne (21 Dub.) král Jiří již dáwá zpráwu o něm králowně Johanně. Wiz u *Bachmana* tamže.

[32]) Kníže Viktorin opustil Štokrawu bezpochyby již některý den před 23 Dubnem, ježto toho dne dáwá o tom zpráwu císař Fridrich z Hradce štyrského. (Wiz *Scriptt. rer. Siles* IX. 271.) Že pak již před 25 Dubnem nacházel se w ležení u Dyjákowic, wyswítá ze psaní Brněnských toho dne k legatowi Rudolfowi, kdež prawí se o králi Jiřím: Der groz keezer mit *drei sönen* leit zu Daiax. Palackého *Urkd.* 526.

druhého hleděl brzy obměkčiti brzy polnauti hrozbau. Král 1468
Jiří setrwáwal i nyní jako při jiném předešlém wyjednáwání w záležitosti rozepře s papežem při náwrhu sjezdu, na němž by se pod příměřím jednalo o narownání: přál sobě sjezd takowý nejpodobněji w Benátkách, jehož by se také Matiáš účastnil posly swými. K tomu swolowal král uherský, ale kladl za wýminky, aby pánum jednoty Zelenohorské nawráceny byly hrady a statky we wálce posawadní jim odňaté: ano k zaručení smlauwy měl král Jiří jemu samému wydati Špilberk nad Brnem. Za nejistau naději, že snad na sjezdě nawrženém docílí se narownání, měl se tedy král Jiří wzdáti prospěchů jistých nabytých posawadní wálkau a dopustiti tudy sesílení swých zlostných protiwníků. Matiáš přese wšecky domluwy jeho setrwal při těchto žádostech, a wyjednáwání tudy newedlo k cíli. Dne 25 Dubna bylo přišlo do Prahy psaní králowo ku králowně Johanně, z kterého roznesla se powěst, že jest příměří zawřeno: naděje míru tím wzbuzené wšak brzy prokázaly se býti klamné.

Bylo bezpochyby jen několik dní stání mezi wojsky, pokud wyjednáwání toto trwalo, a mezitím stala se wýměna zajatých, kterau propuštěn jest jmenowitě také František z Háje, a za to od Uhrů a Rakušanů zase Čechowé z wojska Viktorinowa, kteří byli upadli w zajetí u Štokrawy. Wálčení počalo se znowu, wšak tak že se dály jen menší každodenní šarwátky mezi wojsky. Uhři wždy ostýchali se rozhodného boje, strachujíce se pěchoty české a umění jejího w točení wozů a bránění jich: naproti tomu wšak zase wojsku českému stíženo bylo wykročení z wozů četnau jízdau uherskau, která mu wšudež překážela w picowání a dowážení potraw. Král Jiří, jemuž zahynulo mnoho koňstwa pro nedostatek píce, byl tím konečně přinucen, postawení swé u Láwy opustiti, i dal se na zpátečné tažení se směrem k Čechám, aby tím i Matiáše wywábil z jeho pewného postawení. Skutečně Matiáš dne 4 Kwětna wytáhl od Láwy s wojskem swým, a jal se hubiti bližší krajiny země morawské; když se wšak král Jiří obrátil zase proti němu, ustaupil hned opět ke *Znojmu*. Wojsko české položilo se w ma-

1468 lém wzdálí od něho, tak že opět jen řeka Dyje dělila je od Uhrů, a počalo ostrau střelbu z pušek, která jim mnoho činila škody. Matiáš byl tím přinucen zawříti se dílem we Znojmě, kdež měšťané, proti wýminkám příměří platného do božího wstaupení, otewřeli mu brány. Tu přišlo opět jen k šarwátkám, při kterých Uhrům prospíwala četná jejich lehká jízda.

Když se tímto spůsobem wálka na Morawě wlekla nekonečně, král Jiří musil zatím pozornost obraceti také na jiné strany, odkud mohlo přijíti nebezpečenstwí. Nebyloť ho bezpochyby tajno, že se strojily útoky odjinud také na králowstwí české.[33]) Dle přání Zdeňka Konopištského a krále Matiáše, aby w Čechách, na Morawě, we Slezsku i w Lužicích wšudež wypowěděno bylo příměří zawřené s Jiřím až do božího wstaupení, legat Rudolf držel dne 24 Dubna *sjezd* jednotníků slezských i lužických we *Wratislawi*, kdež uzawřeno tak učiniti, a měli Lužičané dolní i horní, jak byl již předtím Zdeněk Konopištský nawrhowal synu swému, spolu s Jindřichem knížetem Hlohowským wtrhnauti přes Žitawu, Wratislawští pak se Swídnickými a Jaworskými přes Trutnow do Čech. Bylit se *Swídničtí* a *Jaworští* konečně podrobili wůli legatowě, a odpowěděli králi Jiřímu, i přijali také heitmana od něho, ne sice Jaroslawa ze Šternberka, ale pana *Oldřicha z Hasenburka*, který po příkladu bratra swého Jana, požíwaje na hradech swých českých příměří s králem, od některého času přebýwal we Wratislawi. K tažení tomu dály se sic teprw příprawy; ale dle přání Swídnických a Jaworských přikročeno dne 9 Května zároweň k obležení města *Bolkenhaina* w jich sausedstwí. Město bylo již 10 Kwětna dobyto wedením Oldřicha z Hasenburka; na hradě wšak úsilně se bránila králowská posádka. Král Jiří, když nemohl na Morawě nikterak protiwníka swého připrawiti k rozhodné bitwě, pokládal bezpochyby za zbytečné meškati tam déle osobně, a mínil obrácením se w jinau stranu zjed-

[33]) Již dne 21 Dubna psal král z pole u Láwy králowně do Prahy: und ir sult vleis haben mit vnns, ab etlich vint im lannd schaden thuen wolden, das in mit gots (hilf) widergestanden sei. (Dle německého překladu u *Bachmana* 451).

nati wálce nějaký obrat. Zůstawiw tedy syna swého Viktorina 1468
na Morawě s částí wojska, při níž se nacházelo 2500 mužů dobré jízdy, sám s ostatními odtáhl do Čech, kdež hotowost zemskau dílem rozpustil, nejspíš aby stawům, kteří dle starého práwa byli jen čtyry neděle powinni slaužiti zdarma, popřál některého odpočinutí.

Nawrácení jeho do Čech spusobilo hned uleknutí we Slezsku, kdež obáwali se, že král obrátí wojenskau moc swau do této země, což tím wíce podobalo se, ježto buď ani nezajel do Prahy, buď jen na některý den, nýbrž meškal nejwíce w *Kutnéhoře* (19 Kw.) a na *Poděbradech*. Již dne 17 Kwětna psal Oldřich Zajíc z ležení před Bolkenhainem na spěch legatowi Rudolfowi o náwěštích, která měl, že jest wojsko české na cestě proti němu k wybawení Bolkenhaina, a žádal, aby mu Wratislawští a druzí jednotníci ze Slezska a z Lužic pospíšili ku pomoci. Následkem toho a jiných zpráw o zbrojení krále Jiřího w Čechách wyzýwal je legat k tomu (18 Kw.), obáwaje se také nebezpečenstwí bližšího od lidu králowského, který od Náchoda a z posádky Frankšteinské mohl prý za půl dne přitáhnauti wedením heitmana Kladského Welfla z Warnsdorfa. Král Matiáš byl již 4 Kwětna, když hnul s wojskem swým od Láwy, nařizowal písemně Wratislawským a druhým we Slezsku, aby nanejdéle we 20 dnech byli s wojenskau mocí swau u Olomauce, aby se k němu připojili. W obáwání tomto, že wojsko z Čech wtrhne do Slezska, Wratislawští w dorozumění s legatem poslali k němu děkana Břežského a kanowníka Wratislawského *Jeronyma Bekensloera* (18 Kw.) s wýmluwau, že tak učiniti nemohli pro obležení Bolkenhaina. Ale mezitím již bylo se na Morawě obrátilo štěstí wálečné ke škodě krále Jiřího.

Kníže *Viktorin* byl od otce swého při odtažení jeho z Morawy zůstawen u města *Třebíče*, aby odtud dle možnosti škodil wojsku uherskému,[34]) za kteraužto příčinau poručena mu práwě

[34]) Victorinum cum insigni parte equitatus . *Hungarum lacessiturum* reliquit, prawí *Dlugoš* V. 507; s čímž srownalo *Eschenloer*: und meinte dem könige von Hungarn abzubrechen seinen reisigen zeug, als vil sie kunten (129).

1468 nejlepší část jízdy. Viktorin, osobně udatný, ale co wůdce nedosti obezřetný, jak se zdá, spoléhal příliš na posawadní wyhýbání se Matiášowo rozhodným činům, i popřál nejprwé wojsku dwau dní odpočinutí bezstarostného. Proti nadání jeho Matiáš tentokrát okamžitě užil příležitosti k swému prospěchu. Hned jak zwěděl o odtažení krále Jiřího přes hranice české, zdwihl se od Znojma s jízdau toliko a lehkými wozy, na kterých jela část pěchoty, tak že měl s sebau na 10.000 koní, a s rychlostí nejwětší přikwapil k Třebíči, i udeřil na wojsko české na útok takowý nepřiprawené. Viktorin, nemoha odolati, ustaupil do města. Matiáš wšak hned se čtyr stran dal hnáti útokem, a zapálil předměstí, odkudž oheň prudkým wětrem hnaný wskočil také do města a spůsobil zmatek weliký. Viktorin byl tím přinucen s lidem swým hledati útočiště w klášteře Třebíčském na spůsob zámku wýborně opewněném, stojícím na wrchu jen w malém wzdálí na západní straně od města. W ohni zahynulo přes tisíc lidí, zwláště žen a dětí; měšťané, jimž zůstawena byla obrana města, dwa dni bránili se nepříteli i žiwlu zhaubnému: třetího dne wšak (14 Kw.) wojsko nepřátelské dobylo města útokem, a král uherský, za nímž přitáhla nyní také ostatní pěchota jeho s wozy wálečnými, jal se obléhati klášter, na němž domníwal se z počátku že zawřeni byli dwa synowé krále českého. Brzké zajetí jejich pokládal za jisté: neb ač byl klášter polohau swau nedobytný, wšak obleženým nedostáwalo se potraw a píce. K úplnému sewření jich král dal stawěti bašty a ploty, které měly býti trojnásobné.

Na zpráwu o této zlé příhodě král Jiří musil zanechati wšech jiných záměrů a starati se o wybawení syna swého z hrozícího nebezpečenstwí. Nařídiw ihned zase sebrání *weřejné hotowosti u Hory Kutné*, wyprawil napřed druhého syna swého *Jindřicha* Viktorinowi ku pomoci, při něm pak heitmana zkušeného Petra Kdulince z Ostromiře. Wojsko toto, když se přiblížilo k Třebíči, bylo přijato střelbau z děl postawených na wršku, řečeném Strážná hora, který stojí nad městem proti klášteru jižně od něho za řekau Jihlawkau a potokem Starečkau do ní tudíž wpadajícím. Přinuceno bylo tím nejprwé krýti se

zákopy na spěch udělanými: ale než se w nich mohli dosti 1468
uchrániti, Matiáš swedl s nimi boj dne 22 Květua, we kterém jsau poraženi a wzato jim přitom několik praporců; král wšak byl sám w boji tom raněn, a kníže Jindřich zaujal postawení jen něco málo wzdálenější od Třebíče, w audolí u wsi Wladislawě, wýchodně od města při řece Jihlawce, kdež ohradil se wozy. Mezitím dokonal král Jiří zbrojení swé, a již dne 24 Kwětna wyjel z Poděbrad k wojsku sebranému u Kutnéhory, které čítalo 24.000 pěších a 3000 jízdných, i táhl s ním až ku *Polné:* tam pak sám zůstaw, wyprawil co nejwíce lidu mohl bez meškání dále do Morawy pod dwěma wůdci, Hrabaněm a Jeníkem mladším z Mečkowa, z nichž druhému bylo poručeno řízení wozů. Wětším dílem byl to wojenský lid z měst králowských a tudy beze wší pochybnosti na předním místě také z Prahy.

Dne 31 Kwětna přiblížilo se wojsko toto k Třebíči, i potkalo se s oddílem wojska uherského u potoka wýše zmíněného, přes nějž bylo se přeprawilo, táhnauc we čtyrech řadách wozů. Uhři neodwážili se útoku na ně, než pojezdiwše chwíli okolo wozowé hradby, která zůstala státi, wzdálili se stranau. Teprw když Čechowé, spořádawše opatrně wozy swé wedením Jeníkowým, dali se na další pochod, Uhři opět přiblížili se, ale odraženi jsau střelbau z děl a hakownic postawených na wozy krajné; tu pak wojsko české, táhnauc we dwau řadách wozu dále až k wršku, s něhož předešle Uhři byli stříleli na wojsko knížete Jindřicha, proti nadání swému našlo jej neosazený, a zaujalo na něm pewné postawení zcela blízko naproti obleženému klášteru.

Wojsko zawřené na klášteře trpělo již největší nedostatek potrawy. Zásoby tím méně postačowaly, ježto krom wojska bylo se nahoru uteklo také mnoho lidí z města, ač prý je kníže Viktorin dílem dáwal odháněti a mnozí měšťané bohatí dostali se tím do zajetí uherského. Počítalo se, že bylo asi 4000 neb 5000 lidí na klášteře. Wětším dílem musili se žiwiti masem koňským wařeným bez soli a píti wodu zkaženau z příkopu pod hradbami. Kníže Viktorin chwalně snášel nedostatek wše-

14*

1468 liký jako každý sprostý wojín, a pod žádnau wýminkau nemínil se wzdáti w zajetí. Wyjednáwaje s Matiášem osobně, byl prý mu podáwal postaupení Špilberka nad Brnem, kdyžby jej swobodně propustil s některým počtem lidu; ale Matiáš odepřel toho.

Přibytí pomoci nowé wyprawené od krále Jiřího spůsobilo wšak králi uherskému welmi nemilé překwapení. Práwě byl přišel do ležení jeho děkan Bekensloer s wýmluwami jednotníků slezských, proč nemohli wyprawiti k němu wojenskau moc swau, kterau ubezpečowán od Zdeňka Konopištského na jisto očekáwal. Newrle odepsal po něm legatowi Rudolfowi, wytýkaje Wratislawským a druhým jednotníkům netečnost, že jeho, jenž jim prý nezištně přitáhl ku pomoci, již téměř po dwa měsíce nechali samotného, s pohrožením, nedostaneli se mu od spojencu pomoc rychlá a dostatečná, že zanechá wšeho a wrátí se zpátkem (1 Čw.). Také se znowu wyjednáwalo mezi ním a králem Jiřím (2 Čw.), i měli se k tomu sejíti raddowé obau králů w *Kamenici*, městečku mezi Polnau a Třebíčí bezmála uprostřed ležícím. Bylo to wšak i tentokrát bez prospěchu: i počaly se hned opět šarwátky mezi wojsky u Třebíče zcela blízko sebe ležícími jakož i střílení z děl z jednoho ležení do druhého. Wojsku Matiášowu překáželo to welice w zásobowání se pící a potrawau w krajině na šest mil wůkol welice wyhubené, tak že i w něm jedeno bylo koňské maso a chleb se stal drahým zbožím. K rozhodné bitwě nepřišlo ani tehdy, poněwadž jako předtím u Láwy a u Znojma Uhrům nechtělo se hnáti útokem na wozowau hradbu českau. Čechowé pak nesměli se dáti w boj w poli otewřeném pro přewahu lehké jízdy uherské. Tu konečně s české strany uzawřeno, wybawiti za každau cenu kníže Viktorina ze sewření jeho na klášteře Třebíčském smělým proskočením skrz nepřítele, jemuž prwé již přibytím wojska Jindřichowa překaženo bylo úplné opletení Třebíče, tak jak bylo prwotně od Matiáše zamýšleno. Dorozumění o to mezi klášterem a wojskem na protějším wrchu stojícím stalo se po listech přidělaných k šípům, střílenym z kláštera přes ležení uherské. W noci po neděli Swatodušní wojsko na hoře Strážné

stojící, jak se zdá, konalo hlučné přípravy k útoku na ležení 1468
uherské s jižní strany w prostoře mezi městem a klášterem, aby pozornost nepřítele obrátilo nejwíce k té straně. W tom krátce před swítáním (6 Čw.) kníže Viktorin s 1300 pěšími, odhodlanými buď zwítěziti buď padnauti, we třech zástupích po sobě wytrhnul z kláštera na straně opačné k wýšině, kdež slowe na Hrádku, a hrdinsky probil se skrz 4000 Uhrů postawených na té straně na stráži, i dostal se tudy šťastně po wrších na půlnoční straně od města k wojsku bratra swého Jindřicha, od něhož mu zárowen byla poslána pomoc naproti. Na klášteře nicméně zůstawil posádku 500 mužů wedením statečného Wácslawa Wlčka z Čeňowa. Po šťastném tomto wálečném skutku wozowá hradba česká řízená Jeníkem a Hrabaněm zustala ještě tři dni státi na wršku proti klášteru. Čtwrtého dne pak, 9 Čerwna, dalo se wojsko při ohních zdělaných we hlučné pískání a bubnowání, mezi kterým jak nejtajněji možná wozy swezeny jsau odtud dolů po straně od Uhrů odwrácené, a wojsko i s nimi ustaupilo k wojsku druhému knížete Jindřicha u Wladislawě, a s ním se spojilo, tak pak dali se na zpátečné tažení od Třebíče k Polné. Teprw nyní Uhři hnali za nimi, a udeřili na ně blíž potoka, přes který byli přišli na pochodě k Třebíči, ano již i wskočili jim se zadu do wozů, ale jsau z nich wybiti zase. Když pak Jeník z Mečkowa, pojaw ze swého wojska dwě řady wozu, proti nim se obrátil, chtěje s nimi boj swésti, obrátili se zpátky s chwatem: wojsko české pak s oběma knížaty, Viktorinem i Jindřichem, wykonalo další swuj pochod až ku Polné bez překážky.[35]

Odtažením hlawního wojska českého přes hranice morawské proti králi uherskému byli Wratislawští a spojenci jejich we Slezsku zbaweni strachu, že se strojilo na ně k wybawení Bolkenhaina, a odpadla tudy příčina, pro kterau byli žádali

[35]) K místopisnému wyswětlení zpráw o obležení Třebíče poskytuje dobré pomoci *Dějepis města Třebíče* sepsaný prof. Adolfem Kubešem (1874), jenž krom jiných zřídel užil zpráw domácího pamětníka Eliáše Střelky ze 16. století (1574). Témuž panu skladateli powděčen jsem co laskawému průwodčímu, když jsem za příčinau sepsání tohoto nawštíwil Třebíč, abych se očitě seznámil s tamějšími místními poměry.

1468 pomoci od Lužičanu k městu tomuto. Následkem toho *Lužičané* horní a dolní wedením Jaroslawa ze Šternberka a spolu s nimi Jindřich kníže Hlohowský wykonali předsewzetí swé wtržení do Čech přes půlnoční hranice země. Sebrawše k tomu wojsko u *Žitawy* (26 Kw.) 7000 pěších a tisíce jízdných, k němuž připojili se také páni z Biberšteina a na Fridlandě i Wenč z Donína pán na Grabšteině, přešli dne 29 Kwětna přes hory pomezní u wsi Harty, a zaměřili přes Dub k *Turnowu*. We wojště nacházelo se také asi 600 křižáku, které Žitawští a jiní jejich sausedé byli již od některého času chowali u sebe na swé útraty. Wšudež, kudy wojsko táhlo, pálilo a laupilo wše napořád; zwláště pak křižáci dle spůsobu swého páchali ukrutnosti a hanebnosti na ženském pohlawí a na dětech, z nichž i společníci jejich se hrozili. We mnohých místech wzali wýpalné od lidí, potom pak bezectně nedrželi slowa, nýbrž wraždili a pálili jako jinde. Po třech dnech přiblížili se dne 1 Červwna pozdě na noc k Turnowu, a druhého dne ku poledni (2 Čw.) přitáhli až k městu. Tu se jim postawil wstříc pán strany pod jednau, ale wěrný králi Jiřímu, *Jindřich z Michalowic* s lidem swým a pana Šťastného z Waldšteina na Hrubé Skále, wšeho wšudy 3000 pěších sedlských a 200 koní, wšak také s wozy wálečnými. Nemoha pustiti se do boje w otewřeném poli proti zřejmé přesile, zaujal k ochraně Turnowa a k zabránění další cesty nepříteli postawení na jižní straně řeky Jizery nedaleko pod městem. Wojsko nepřátelské odwážilo se nazejtří, dne 3 Červwna, útoku na něj přes řeku. Křižáci a jiní, nejlepší část pěchoty a weškerá jízda, přeprawili se, spoléhajíce na počet swůj, a udeřili na Čechy zawřené we wozích. Tu wšak odraženi jsau se ztrátau znamenitau, zabitých i zraněných, a když se dali na útěk zpátky přes řeku, pán z Michalowic dal na ně spustiti tři welké rybníky potokem Libuňským do Jizery. Tu jich utonulo mnoho, pěších i jízdných, a woda pobrala také část wozu jejich postawených na břehu půlnočním. Pohříchu byl w boji tom zraněn těžce statečný pán Michalec, tak že zemřel ještě téhož roku. Nepřátelé pomstili se za porážku tuto nazejtří, dne 4 Červwna, wypálením Turnowa a mnohých wesnic

na míli i na dwě míle wůkol. W dobytém městě powraždili 1468
křižáci opět několik set ženských. To wšak byl konec wálečných skutků jejich. Widauce, kterak se mezitím wždy wíce lidu sbíralo k wojsku českému, které proti nim stálo, a obdrževše zprávu nejistau, že se jiné wojsko chystá proti nim u Hradce Králowé, dali se již nazejtří po wypálení Turnowa (5 Čw.) na zpáteční tažení k horám, na kterém stiháni jsau, pobráno jim něco wozů a trpěli hlad we krajině jimi samými wyhubené. Jaroslawowi ze Šternberka dáwána přitom wina z welké nekázně u wojště, kterau trpěl, nehledě ke škodliwým toho následkům.

Mezitím we Slezsku Wratislawští se Swídnickými a Jaworskými wedením Oldřicha Zajíce z Hasenburka pokračowali w dobýwání zámku *Bolkenhainského*. Wojsko jejich čítalo přes 5000 mužů pěších a 600 jízdných. Swídničtí wšak a Jaworští, zwláště zemané obau těchto knížetstwí, účastnili se toho wždy jen nerádi ze strachu před klatbami, a tudy bez náležitého důrazu, k stálé nespokojenosti Wratislawských a legata Rudolfa. Při zaneprázdnění hlawní wojenské moci české na Morawě dály se Slezákům překážky jen malými wpády přes hranice, nejwíce puwodem statečného heitmana Kladského Hanuše Weltla z Warnsdorfa. Dne 31 Kwětna wyprawenо bylo něco lidu jeho na pomoc pánu morawskému Jiřímu Tunklowi ze Zábřeha, kterýž spolu s pánem Sowineckým a Jiřím z Albrechtic wpadl přes Widnawu do knížetstwí Niského náležejícího k biskupstwí Wratislawskému a činil tam škody. Wšeho lidu toho bylo 1000 pěších a sto jízdných se sto wozy a třemi haufnicemi. Legat Rudolf, jenž brzy po smrti biskupa Jošta zwolen byl za biskupa Wratislawského (20 Led.) a také již stwrzen od papeže (27 Dub.), žádal Wratislawských o pomoc k hájení země swé; ale mezitím již se wasallowé biskupští a měšťané Nisští sami sebrali do pole; před nimiž wojsko české brzy se dalo na zpáteční tažení přes hory, a stiháno jsauc utrpělo několik ztrátu w boji swedeném u *Jaworníka*. W odwetu za tento wpád hned potom oddíl wojska slezského od Bolkenhaina učinil wpád do Čech we směru ku Králowé Dworu, a wypálil

1468 městečko jisté hrazené, nejpodobněji Aupici,[36]) kdež mnoho obywatelů zbito a mnoho dobytka odwedeno w kořist.

Wratislawští brzy potom, dne 10 Červwna, wypravili nowau posilu k wojsku u Bolkenhaina, 400 pěších a 100 jízdných, když se proslýchalo o opětném sbírání pole na straně české; a zrowna toho dne k wečeru přijel Jeronym Bekensloer z ležení od Třebíče s listem a wzkázáním od krále Matiáše, kterým, jak wýše powěděno, důtkliwě opětowal žádost swau, aby mu Slezáci přitáhli ku pomoci. Spůsobilo to nemalé rozpaky; dříwe wšak než se obec a nowý biskup legat Rudolf oč dohodli, wtrhlo z Čech malé wojsko tří tisíc mužů od Trutnowa k Landshutu do Slezska, a pálili wsi okolo města tohoto, míníce oblehatele Bolkenhaina odwábit tím od dobýwání. Slezáci wšak wytáhli proti nim s největši částí swého wojska, zůstawiwše nicméně dostatečnau část na stráži před obleženým městem. Wojsko české musilo před nimi ustaupiti zase k Trutnowu, Slezáci pak přitáhše až za Landshut (16 Čw.), učinili toliko škody na některých rybnících, jmenowitě na jednom prý welkém, jenž náležel Welflowi z Warnsdorfa (17 Čw.). Již o dwa dni později pobauřili se Wratislawští zpráwau, že se král Jiří s wojskem swým z Morawy nawrátil do Čech (19 Čw.); neb se z toho opět báli wybawení Bolkenhaina; také pak se tím opět wymlauwali králi Matiášowi, že se nemohli k němu wyprawiti na Morawu (dopisem dne 22 Červwna). Zámek Bolkenhainský byl wšak již tolik utrpěl střelbau, že se posádka zrowna nazejtří potom (23 Čw.) wzdala za swobodný odchod. Wratislawští a spojenci jejich odewzdali jej k držení panu Oldřichowi Zajícowi z Hasenburka.

Hned po prwním wytažení krále Jiřího do pole na Morawu proti Matiášowi byli se také někteří páni jednoty Zelenohorské w Plzensku začali sbírati s wojenskau mocí swau, jak se zdá, wedením pana *Bohuslawa ze Šwamberka,* který již dne 9 Kwětna, leže u *Chotěšowa,* wyzýwal *Chebské,* aby se k němu připojili dle slibů daných předešle legatowi. K nim přibylo po-

[36]) *Eschenloer* (lat. 183) jmenuje je Zawiepil, w čemž skrýwá se snad německý název Aupice — Eypel čili Eypil.

zději četné wojsko křižáku z Němec wedené rytířem powěstným 1468
Sigmundem Pluhem, ano prý také wéwoda baworský Otto přitáhl jim ku pomoci s lidem ze Šwáb a ze Šweycar; a též Plzenští wytáhli spolu s nimi, a činili škody w krajině mezi Plzní a Prahau. Proti nim postawil se wšak rychle Jan Rosenberský s malým wojskem, we kterém krom lidu jeho a několika pánu králi wěrných nacházeli se také Pražané a Táboři. Křižáci, ač přesila počtu byla na jejich straně, nesnesli setkání s nimi, nýbrž rozutíkali se na wšecky strany.[37])

Zpráwa daná Wratislawským z Olomauce, že se král Jiří nawrátil do Čech, byla tehdáž jen potud prawdiwá, že bylo wojsko jeho od Třebíče přes hranice české ustaupilo k *Polné*: tam wšak král delší čas zůstal i s wojskem, nepochybně, aby hájil nepříteli wtrhnutí do Čech. Za prwních dní potom wybízel Matiáše posláním k němu Albrechta Kostky opět k osobnímu sjezdu k wyjednáwání o mír; ale nepřišlo k tomu. Matiáš mezitím neustál w dalším dobýwání kláštera *Třebíčského*, jehož posádka wyhladowělá wšak i tehdy bránila se, až pak deset dní po wybawení Viktorina (15 Čw.) wzdala se umluwau, kterau obdržela swobodný odchod, tak že směla s sebau wzíti polowici swých zbraní a koní krom wšech jiných wěcí swých, se slibem, aby po čtyry neděle nekonala žádné wojenské služby. Po této umluwě král Matiáš osadil Třebíč lidem swým, a wyprawil posilu 400 jízdných a 400 pěších Janowi synu Zdeňka Konopištského do Jihlawy a do několika jiných míst při pomezí českém, aby mohl snáze odpírati nebo škoditi wojsku krále Jiřího; sám pak s ostatním wojskem swým dal se dne 20 Čerwna na pochod k Brnu. Tam oblehl hrad *Špilberk*, z něhož posádka česká denně škodila městu střelbau; pobyw tu wšak jen několik dní, zůstawil oddíl wojska k dalšímu dobýwání hradu, a zaměřil s hlawní mocí swau k *Olomauci*. Dle jeho záměru měli tam konečně Slezáci přiraziti k němu, a s wojskem tudy rozmnoženým mínil odtamtud wtrhnauti do Čech. Na cestě k Olo-

[37]) Die Böhmen sammleten sich mit kleiner macht wider sie; da flohen sie, und zustreuten sich in alle welt, prawí *Eschenloer* (německý 126 srownale s jinými zpráwami.

1468 manci dobyl tří twrzí, které mu nejwíc překážely w těch stranách, Budišowic, Morkowic a Brodku, jejž wypálil, poplenil statky pánu Towačowských a jiných w té krajině. jiné pány zawazowal si smluwami k složení zbraně, a tím spůsobem podmanil sobě část země morawské. Dne 3 Července přijeli někteří páni uherští a s nimi také Zdeněk Konopištský od wojska králowa do Olomauce. za nimi pak nazejtří (4 Čwce.) král sám s wojskem, kteréž zůstawši státi na míli cesty od města, po dwau dnech (6 Čwce.) přikročilo k obležení pewného *kláštera Hradiště;* neb i tam nacházela se posádka česká, která podobně jako Špilberk Brněnským činila škody střelbau a jiným spusobem městu Olomauci, s králem uherským spojenému.

Mezitím Jan Šternberský, syn Zdeňkůw, zwítězil w boji swedeném, newíme zdali s oddílem wojska krále Jiřího čili s některými pány morawskými, u *Telče* dne 4 Července, kdež prý 300 lidí zbil, 300 jiných zajal a někteří utonuli w rybníce. také pak wozy jim pobral.[38]) Král Jiří, jehož wojsko w bojích u Třebíče a jinde utrpělo znamenité ztráty, nemohl na ten čas zabrániti Matiášowi wítězných pokroků na Morawě, i rozpustil teprw po wzdálení jeho od Třebíče hotowost zemskau neb spíše jen některau část její pro ušetření útrat,[39]) a odebral se na

[38]) Zpráwu o tom dáwá *Eschenloer* jen w latinském textu pag. 185; možná, že byla přehnaná, a proto snad w pozdějším textu německém ji pominul mlčením. Podobně přehnaná se zdá býti zpráwa o boji u Jihlawy kdysi w měsíci Červenci w dopise nedatowaném w Palackého *Urkd.* 544. Nelze z dopisu toho také porozuměti pragmatické sauwislosti její, pročež o ní w textu pomlčujeme. Dle zpráwy té bylo se strany české wypraweno 800 lidí s kosami, aby Jihlawským posekali obilí okolo jejich města, a k ochraně jich 2000 jízdných. O tom prý zwěděwše král Matiáš a Zdeněk Konopištský, poslali k Jihlawě 4000 jízdných a něco pěších. Když prý ženci počali swau práci, z Jihlawy wyšlo proti nim 1000 jízdných; těm chtěli jezdci čeští zaskočiti zpátečnau cestu do města; ale w tom ze zálohy wyskočilo na ně celé ono wojsko, a porazilo je tak, že prý sotwa 300 jich se zachránilo útěkem.

[39]) O tomto rozpuštění wojska píše jediné Zdeněk ze Šternberka dne 13 Července z Olomauce legatowi R.dolfowi: „quomodo ille praetensus exercitum suum omnino distraxit ex hoc, quia secum homines et bellatores sui manere nolebant“, což nesmí se jemu wěřiti do-

čas do Kutné Hory.[40]) odtamtud pak w sobotu tuším dne 1468
23 Čerwence přijel po dlauhém wzdálení do Prahy spolu se syny swými Viktorinem a Jindřichem.[41])

Zde bezpochyby asi hned po jeho příjezdu stihla jej zpráwa o nešťastné příhodě wálečné, která se stala ty dni předtím w jižní části země české. Wzdálením jeho od hranic morawských osmělil se totiž *Jan ze Šternberka* k nájezdu na tyto krajiny. Spojiw se u Hradce Jindřichowa s panem Jindřichem Hradeckým, přitáhl nenadále až k *Týnu* na Wltawě, a wypálil město toto i zmocnil se blízké twrze Aujezdce: odtud pak obrátil se dále k *Wodňanům*, chtěje učiniti škodu wypálením předměstí tamějších. Wodňanští, spatřiwše jezdce, které poslal napřed, bez meškání wytáhli proti nim z města s 1200 muži a s wozy wíc než šedesáti, wšak kwapně a bez šiku spořádaného. W tom wyskočilo ostatní wojsko nepřátelské pěší ze zálohy, we které se bylo položilo w lese na Krawí hoře mezi wsemi Strpy a Čičenici: což spatřiwše Wodňanští spěšně dali se na cestu zpátky, ale dohoněni jsau asi půl míle cesty od města a přinuceni k boji s přesilau. Nemajíce času k strhnutí wozu swých k obraně, poraženi jsau w půl hodině na hlawu se ztrátau 422 zajatých a 290 zabitých, při čemž také pobrány jsau jim wozy a dwě haufnice i 20 hakownic. Jan Šternberský honil je až k městu, a wypáliw předměstí, odwedl zajaté s sebau na Hradec, kamž se nawrátil. W den boje, 19 Čerwence, byl přitáhl lid Táborských a Píseckých, wyslaný proti Janowi ze Šternberka na malé wzdálí odtud: ale nemajíce času k spojení se spolu, musili se díwati boji nečinně, a odtáhli zase

slowně. Král Matiáš zase psal jen dwa dni předtím (11 Čwce.) rowněž legatowi Rudolfowi o Jiřím: unde iterum se recolligit et vires congregat quantum potest.

[40]) „In Ponte" u *Dlugoše* V. 509 stojí patrně omylem místo „in Monte".

[41]) Zpráwa, že přijel do Prahy „nu an dem nechstin sonnabinde", stojí w dopise nedatowaném zmíněném wýše w pozn. 38. Ze srownání obsahu jeho s dopisem měšťanů Ostrowských k Chebským dne 27 Čerwence u Bachmana *Urkd.* 452 zdá se wycházeti na jewo, že dopis ten byl psán okolo téhož dne 27 Čerwence: sobota pak poslední předtím připadala na 23 Čerwence.

1468 zpátky. Nicméně i Jan ze Šternberka utrpěl ztrátu některau, ježto mu zbito i pobráno mnoho koní.

Okolo téhož času sebraly se opět zástupy *křižáků* z Míšně a některých zemí okolních, i wpadli přes hranice české do okolí města *Ostrowa* u Lokte, kteréž je přijalo k sobě, a zde se počet jejich rozmnožil přibytím mnohých domácích, jakož jmenowitě některých z Kadaně,[12] i také cizích, tak že prý wzrostli až na 15.000 mužů a konali obwyklé ukrutnosti a zločiny. Pan *Fridrich z Šumburka*, jehož zámek se nacházel w té krajině, byl wůdcem jejich, a wedlé něho také Wácslaw Šlik na Lokti wzal znamení kříže, a wytáhl do pole s nimi. Král Jiří wšak po příjezdu swém do Prahy nařídil sebrání hotowosti proti nim w okolních krajích wedením syna swého Viktorina, při němž byli také Zdeněk Kostka a Burian Trčka z Lipy. Ačkoli hotowosti této nebylo prý wíce než asi 6000 mužů, křižáci hned opět rozprchli se při prwním setkání, a utekli přes hranice míšenské, w prwních dnech měsíce Srpna.

Wálkau s králem uherským byl se změnil posawadní staw wěcí krále Jiřího hned z počátku spůsobem welice poważliwým. Až dotud byl měl proti sobě jen stranu domácí, jejíž moc přese wšecko úsilí její ukázala se proti němu býti nedostatečná; a také usilowání papeže, aby klatbami a stawowáním služeb božích i hlásáním wálky křížowé zjednal odbojné straně pomocníky domácí i přespolní, nemělo účinku, jakého očekáwal. Spojením se wšak mocného králowstwí sausedního s posawadními protiwníky králowými wzniklo nebezpečenstwí, proti kterému bylo potřeba napnutí wšech sil a předce mohlo odwrácení jeho býti pochybné. Klatbami papežskými dali se nyní mnozí, kteří byli králi dotud oddáni, uhroziti, že proti náklonnosti swé pomáhali jeho protiwníkům, jako na příklad zemané knížetstwí Swídnického a Jaworského we Slezsku i někteří w Lužicích; jiní, jakož wětšina knížat slezských, snášeli i potom hrozby legatů papežských, a nedali se pohnauti k bojowání s králem, ale neodwážili se také prokazowati jemu služby wojenské. Po-

[12] Wiz Ermisch *Studien zur Geschichte der sächsisch-böhmischen Beziehungen* ꝛc. 68.

dobně bylo s knížaty německými. Skoro wšichni zachowali přá- 1468
telské swazky swé s králem českým potud, že se nedali od papeže užiti za nástroj proti němu; ale od žádného z nich nemohl se král nadíti pomoci účinné. Moc stolice papežské byla wšechněm hrozná, tak že se jí zpěčiti nesměli. Nejlepší wůli ukazowali králi Jiřímu wéwodowé saští, *Arnošt* kurfirst a bratr jeho *Albrecht*, který měl dceru králowu Zdenu za manželku. Od nich bylo dle umluw Landshutských, ač jiní knížata a zwláště císař Fridrich odepřeli swého účastenstwí, wyprawenо poselstwí do Říma k wyžádání sjezdu, jakého si přál král Jiří k nowému wyjednáwání s papežem. Přijedše do Říma dne 21 Ledna toho roku, měli poslowé tito slyšení u papeže Pawla dne 2 Unora, ale dána jim odpowěď owšem záporná (10 Un.). Ačkoliw i knížata saští neodwažowali se poskytnauti králi přímo pomoci, zdržowali předce aspoň poddané swé dle možnosti od wstupowání do tlup křižáckých. Sebrání posledně zmíněné u Ostrowa stalo se proti jejich wůli, i chopili se proti účastníkům jeho z Míšně také přísných prostředku.

K wětšímu stížení stawu krále Jiřího byl se Matiáš pokaušel jako předtím papež sám, nakloniti také *krále polského*, aby proti němu zdwihl wálku. Jak wýše zmíněno, byl hned před wytažením do pole z Prešpurka za příčinau tau wyprawil biskupa Olomauckého do Krakowa. *Biskup Tas* přijel tam tušim dne 19 Dubna, a w slyšení, které měl třetí den potom (22 Dub.), jen jako saukromí od sebe oznámil králi Kazimírowi, kterak se Matiáš ujal katolických stawů w Čechách, líčil jak nejskwěleji mohl welkau wojenskau moc jeho, a wyzýwal krále, aby i on bez meškání obrátil zbraň swau proti Jiřímu k wydobytí králowstwí českého sobě a synům swým, jakožto práwem jim náležejícího; neb že Matiáš zajisté ochoten jest k tomu jemu dopomáhati; pakli by toho neučinil, představowal mu, jaká by byla hanba, kdyby nedbáním jeho někdo jiný w králowstwí to se uwázal. W jiném slyšení, při kterém bylo jen pět radd králowských, nawrhowal králi zaslíbení dwau dcer jeho, starší Hedwiky s králem Matiášem, mladší Žofie se synem císaře Fridricha Maximilianem, a wypisowal mu welké wýhody

1468 z tohoto spříznění s oběma panowníky mezi sebau úzce spolčenými. Biskup Tas byl se wší poctau přijat u dwora polského, ano byl tam dne 8 Kwětna za kmotra synu Kazimírowu nowo-rozenému, jenž ke snažné prosbě jeho nazwán Fridrich, owšem ku poctě císaři Fridrichowi. Ale odpowěd, které dostal po delších poradách, byla přání jeho odporná. Král Kazimír a raddowé jeho patrně newěřili nezištnosti Matiášowě, jakoby chtěl jemu a jeho synům dopomáhati králowství českého. Odpowěd tedy byla, že se král Kazimír posud newzdal koruny české podáwané sobě od papeže a pánů českých, než toliko odložil rozhodnutí swé do uzawření sněmu obecného o sw. Bartoloměji (24 Srp.), jehož čas posud nepřišel; chtělli by se kdo jiný koruny české zmocniti, žeby musil proti němu hájiti práwa swého. Král připomínal zároweň posawadní rozličné nesnáze mezi Polskem a Uhry; pokud by ty nebyly uklizeny, že nelze jest jednati o spříznění umluwami swatebními.

Poslání biskupa Tasa do Krakowa nemohlo krále Jiřího zůstati tajno. Možnost, že by se král polský dal přemluwiti k zawření spolku proti němu, musila jej naplniti obáwáním največším; nebo proti dwěma mocným králowstwím we spolku s odbojníky jeho domácími, při powážliwém stawu wěcí jeho i na jiných stranách, nemohl snadno důwěřowati silám swým. W uwážení welkého nebezpečenstwí tohoto král Jiří prokázal šlechetnost powahy swé, když pro odwrácení jeho zapotřebí uznal zapříti osobní přání a prospěchy a hleděti na předním místě k zachowání země a národu českého od zkázy hrozící. Aby krále polského odchýlil od nepřátel a naklonil k straně swé, mínil upustiti od posawadního záměru swého, by zjednal nástupnictwí na trůně potomkům swým, a nabídnauti ho králi Kazimírowi. W úmyslu tom hned po prwním swém ustaupení z Morawy w měsíci Kwětnu wyprawil důwěrníka swého *Albrechta Kostku* w poselstwí do Polska. Kostka přijel do Krakowa práwě den po odjezdu biskupa Olomauckého odtudž, a již dne 16 Kw. měl slawné slyšení před králem Kazimírem. Wyřídil mu předně díky od krále Jiřího za předešlé jeho přičinění o mír, s oznámením, že ač příměří prostřednictwím jeho zawřené bylo od strany

druhé zrušeno, král český i nyní hotow byl při swau wložiti 1468
do jeho rukau, a žádal, aby se wložil za prostředníka také w této jeho wálce s králem uherským i aby jednal dále o smíření jeho s papežem: neb že král hotow jest na sjezdě w místě příhodném osprawedlniti se a naprawiti, w čem by byl pochybil „proti kompaktatům“: přitom pak oznamowal, že jest král Jiří ochoten nakloniti stawy české, aby pominutím wlastních jeho synů některého ze synů Kazimírowých zwolili za jeho nástupce.[43])

Ku přednesení tomuto král Kazimír již nazejtří potom (17 Kw.) dal poslowi českému odpowěd, kterau ubezpečowal krále Jiřího o přátelském smýšlení swém, schwalowal úmysl jeho o zjednání nástupnictwí jeho synům, jakož prý jim po práwu náleží, a slibowal splniti jeho žádost wyjednáwáním jak s králem uherským tak i se stolicí papežskau. Následkem toho přijel hned některý den po wzdání kláštera Třebíčského[44]) komorník jeden krále Kazimíra do ležení uherského tamže, aby wyžádal obyčejné bezpečné listy pro poselstwo polské od krále Matiáše i pánů s ním spolčených, a již první den po přitažení Matiáše k Olomauci přijelo k němu poselstwo toto (5 Čwce.) s podáním prostřednictwí k zawření příměří. Byli to ti samí dwa welmožowé polští, kteří konali předešlé poselstwí ku králi Jiřímu a ku protiwníkům jeho, totiž *Stanislaw z Ostrorohu* wojwoda Kališský a Jakub z Dubna, místo třetího wšak, kanowníka Dlugoše, Mikuláš Skop kastelan Oswětimský. Jaká odpowěd se jim dostala w ležení uherském, není určitě powědomo: byla wšak takowá, že následkem jí poslowé, newíme zdali přímo, čili spíše po zpráwě učiněné w Krakowě, odebrali se k dalšímu jednání ku králi Jiřímu. Odjelit z Olomauce již dne 8 Čerwence[45]) neb o některý den dříwe: ku králi Jiřímu pak přijeli

[43]) *Dlugoš* (V. 504) wyprawuje wěc tak, jako by král Jiří swolení stawů českých k nástupnictwí synů krále polského byl již wyjednal; což jest wšak naprosto k wíře nepodobné, protože mezi tehdejším tažením polním nebylo času k swolání sněmu českého, bez něhož to nemohlo býti.

[44]) Před 19 Cw. Wiz Palackého *Urkd.* 538.

[45]) Toho dne píše o nich kanownik Olomaucký Aleš legatowi Rudolfowi: optimo eis responso dato absque ullo impetratu pro haeretico recesserunt. Palackého *Urkd.* 543.

1468 do Prahy teprw po druhém jeho nawrácení se z Morawy, tedy asi snad ku konci měsíce Července.

Záměr Matiášuw, táhnauti od Olomauce do Čech, ano jak dal rozhlašowati předními staupenci swými, přímo na Prahu, potkal se s wětšími překážkami, než snad on sám se byl nadál. Očekáwal, jak wýše powěděno, že se k tomu Slezáci s wojenskau mocí swau připojí k němu. Ale po jeho příjezdu do Olomauce legat a již také biskup Wratislawský Rudolf držel teprw sjezd jednotníků slezských a lužických we Wratislawi (6 Července), na němž o wěci té se radili, a neukázalo se k tomu mnoho ochotnosti. Swídničtí a Jaworští, wzawše si čas na rozmyšlenau, již dne 8 Července wyslowili se záporně, druzí jakž takž swolowali, ale s okolky, tak že nepřišlo k rychlému skutku. Místo přípraw k tažení ku králi Matiášowi Wratislawští dne 8 Července wytáhli do pole k *Minsterberku*, nad kterýmžto městem byl již dne 19 Kwětna hrad wypálen od królowských, poněwadž nedoufali ho ubrániti. Wratislawští zmocnili se nyní města bez odporu, a přinutili měšťany také k rozboření zdí městských; potom mínili táhnauti opět ke Frankšteinu. Předsewzetím takowým král Matiáš přikládal jen wedlejší cenu, a již dne 11 Července opět pilně napomínal Wratislawské i legata Rudolfa, aby s přitažením swým pospíšili neb aspoň jistý počet lidu wojenského jemu na pomoc poslali, který jim byl oznámil po Bekensloerowi. Ještě důrazněji psal jim o to Zdeněk Šternberský, dáwaje na powáženau nemilost králowu (13 Čwce.). Ale i potom následowaly toliko delší porady, we kterých nesnadili se mezi sebau Wratislawští měšťané a biskup i kapitula, ježto obec chtěla králi táhnauti ku pomoci, biskup Rudolf pak s kapitulau předně chtěli dobýwati Frankšteina.

Matiáš dle předešlých slibů císařowých a papežowých očekáwal také od nich pomoci wýdatnější, než se mu potom dostaly. *Císař Fridrich* po wyhlášení wálky od Matiáše králi Jiřímu byl wydal rozkazy z domnělé moci císařské ku knížatům a jiným wšem stawům slezským a lužickým, aby zdwihli wálku proti Jiřímu co ssazenému s králowstwí (23 Dub.), a wyhrožowal později (13 Čw.) také říšským achtem knížatům slezským.

kteří na to nedbali, ježto jen dwa z nich Mikuláš Opolský a 1468
Jindřich Hlohowský stáli w jednotě proti Jiřímu. Sám wšak císař nečinně zůstáwal we wzdáleném sídle swém we Štyrském Hradci, a krom malého počtu lidu swého při wojště Matiášowě nenamáhal sil wlastních zemí swých. Matiáš proto již z ležení swého u Třebíče byl wyprawil slawné poselstwo k němu se stížností, že nečiní zadost smluwám s ním zawřeným.

Od papeže neměl král jiné pomoci, než z peněz za odpustky wybíraných co příspěwku k wálce s kacíři, a tlupy křižáku krwežízniwých, ale nemnoho platných. K wětšímu wzbuzení horliwosti w jednom i druhém směru papež *Pawel* na zelený čtwrtek toho roku (14 Dub.) wyřkl ještě hroznější *klatbu* než kdy předtím na krále Jiřího a tentokráte také na syna jeho Viktorina (pro wpád jeho do Rakaus) i na Rokycanu. O několik pak dní později (20 Dub.) wydal nowé bully, kterými stížil klatby a jiné tresty proti wšem jakýmkoli pomocníkům Jiřího a zakázal ještě přísněji wšeliké obcowání s ním a s jeho pomocníky, též pak ohlásil nowé *odpustky* za pomoci peněžité neb jiné k wálce, k jichž účastnění se wyzýwal zwláště Němce, jakožto nejbližší sausedy, kterým prý od kacířstwí českého hrozilo najwětší nebezpečenstwí. K wykonání těchto bullí ustanowen byl znowu *Wawřinec* Rovarella biskup *Ferrarský* za legata do Němec (21 Dub.), i odebral se w měsíci Čerwnu předně ke dworu císaře Fridricha do Hradce: odtamtud pak poslal děkana Pražského *Hilaria*, který dotud za poselstwím swým meškal w Římě, k Matiášowi s oznámením o brzkém příchodu swém k němu. Hilarius přijel se wzkázáním tím do ležení králowa u Třebíče, a odtamtud písemně učinil oznámení též biskupu Rudolfowi do Wratislawě (17 Čw.). Následkem toho Matiáš poslům swým práwe tehdáž wyprawený k císaři uložil zároweň, aby legata k němu doprowodili. Wawřinec Ferrarský wydal ze Hradce štyrského dne 9 Čerwence obšírná nařízení o spůsobu hlásání kříže a udělowání odpustku we wsech zemích německých, a brzy potom wydal se na cestu společně s posly uherskými i zárowen posly, které císař Fridrich wyprawil k Matiášowi.

1468 Králi uherskému za přebýwání jeho w Olomauci poddalo se město *Brod uherský*, znající se k straně pod obojí, umluwau nějakau, dle které osobně uwázal se w ně dne 17 Července. Tam k němu nowý legat papežský přijel s oběma poselstwy asi 29 toho měsíce, psaw již napřed legatowi staršímu Rudolfowi do Wratislawě o osobní sjezd, aby se uradili mezi sebau i s králem a posly císařskými o další běh wěcí. Dne 1 Srpna jel dále, jakož i král Matiáš sám do Olomauce přes Kroměžíř. Tam došlo ho psaní od Rudolfa, kterým se z příchodu wymlauwal a oznamowal jemu jak zároweň králi konečné dohodnutí mezi ním a Wratislawskými i ostatními jednotníky we Slezsku a w Lužicích, dle něhož zůstali na tom, aby oblehli Frankštein, ale odtamtud, kdyby král Matiáš mínil nastaupiti na wýprawu do Čech, aby s wybranau částí spojeného wojska swého táhli nejkratší cestau přes hory ke spojení se s ním buď u Kutnéhory buď u Prahy. Legat i král Matiáš spatřowali w tom jen nowý odklad, a onen hned po příjezdu do Olomauce dal legatowi Rudolfowi psáti průwodčím swým bratrem Gabrielem z Verony jinde již zmíněným (2 Srp.), wyslowuje dosti trpce užasnutí swé nad otálením jeho. On, jenž prý prwé co legat jiných pobádal, nyní že co biskup šetří swého statku a zdržuje druhé; tak prý že se obecně smýšlí o něm. Král Matiáš téhož dne z Olomauce psal mu krátce, můželi brzy přijeti k poradám, které se měly díti, aby přijel; neb že on déle než ještě 15 dní zdržeti se tu nemíní.

Dle uzawření společného byli Wratislawští i biskup Rudolf z knížetstwí swého Niského dne 2 Srpna, Swídničtí pak dne 4 Srpna wyprawili wojenský lid ke *Frankšteinu*. Biskup Rudolf byl tam dne 5 Srpna také sám osobně, a wyzýwal Jaroslawa ze Šternberka co fojta lužického, aby se swými přitáhl jak nejrychleji možná; ale když ho došly důtkliwé dopisy z Olomauce, dal se spěšně na cestu w osmdesáti koních a s ním dwa konšelé Wratislawští s dary ku poctě králowě. Dne 10 Srpna přijeli do Olomauce. Z dopisu krále uherského k legatowi bylo patrné, že záměr tažení do Čech musil na ten čas pustiti z mysli; z čehož wzali si hned Swídničtí a Jaworští příčinu

k odtažení od Frankšteina: následkem pak toho také Wrati- 1468
slawští s lidem biskupowým čili Niským zanechali obléhání toho města, a dali se na zpátečnau cestu přes Pačkow. Proti sbírání wojska we Slezsku dály se však mezitím již přípravy obranné w Čechách při wýchodních hranicích země, i byl k tomu od krále Jiřího wyprawen w tu stranu syn jeho *Jindřich*. Již dne 7 Srpna měl o tom wýstrahu Jaroslaw ze Šternberka w ležení před Hoyerswerdem w Lužici, a tím méně mohlo to býti neznámo we Slezsku. Když se nicméně wojsko slezské od Frankšteina rozešlo na dwě strany, kníže Jindřich, ač měl teprw asi 400 jízdných a 1000 pěších we wojště swém, wtrhnul ze hrabstwí Kladského do Slezska, a přitáhl dne 11 Srpna s jízdau toliko k *Pačkowu*, práwě když Wratislawští wycházeli z města tohoto, táhnauce dále k Nise. Kníže Jindřich pokusil se wehnati je zpátky do města, aby je tu obklíčil a zajal, až by přitáhlo také ostatní jeho wojsko: ale jízda Wratislawských postawila se mu wstříc, a odolala na tak dlauho, až pěchota srazila wozy a tak ušla do Nisy. Kníže Jindřich obrátil se nyní za Swídnickými, kteříž se na swé cestě k domowu zastawili u *Reichenbacha* a tam obdrželi pomoci od Wratislawě, Středy a Kanta, též od knížete Jindřicha Hlohowského. Tu se wojsko české položilo s wozowau hradbau u wsi *Frankenberka*, čekajíc wětší zástupy k swé posile, a škodilo pálením w okolní krajině mezi Frankšteinem a Reichenbachem; když pak počet jeho wzrostl až na 6000 mužů, hnulo až k *Reichenbachu*. Swídničtí neodwážili se boje, nýbrž zawřeli se we městě. Brzy wšak přitáhla jim pomoc wětší od Wratislawských, kteříž dne 16 Srpna položili se u *Němčího*. Spojené wojsko slezské wzrostlo tu až na 10.000 pěších a 1000 jízdných. S přesilau tau kníže Jindřich nemínil se měřiti w poli, a odtáhl tedy w noci po 18. Srpnu zpátky ku Kladsku. Wratislawští a spojenci jejich následkem toho jali se znowu obléhati Frankštein. Z ležení odtud wyzýwali wšecka knížata slezská, aby se připojili k nim w poli, s pohrůžkau, že každého budau míti za nepřítele, kdož by tak neučinil. Smělost tato pocházela z welkého počtu wojska okamžitě shromážděného, jehož wšak nejwětší část tak rychle zase

15*

1468 se rozešla, jak rychle bylo se sešlo. Zwláště pospíchali domů Swídničtí i Jaworští i sám heitman jejich pan Oldřich Zajíc, který prý se raději bawil s kostkami a newěstkami. Také pak hrozby ony neměly účinku při žádném z knížat, kteří nenáleželi k jednotě; ano i Mikuláš Opolský toho času odepřel dalšího pomáhání, zawřew příměří se stranau králowskau. Bratří Olešničtí Konrad Bílý a Konrad Černý, též Fridrich kníže Lehnický, aby ušli klatbám, po mnohém upomínání zaslali toho času sice odpowědné listy swé králi Jiřímu, ale pomoci proti němu poskytnauti nicméně se zpěčowali. Neodepřeli mu také w samých listech těch názwu nejjasnějšího knížete a krále českého.

Mezi oněmi příběhy wálečnými wyjednáwali poslowé krále polského co prostředníka o mír nejprwé s králem Jiřím w Praze, potom s Matiášem w Olomauci. Král Jiří nawrhowal zawření příměří bez mála na půl druhého roku, totiž až do Hromnic roku 1470, mezi kterým časem slibowal jednati o smíření se stolicí papežskau; na tu dobu aby jedna i druhá strana odstaupila ode wšech hradu obležených, hrady pak a twrze dobyté aby byly odewzdány do wěrných rukau: we wšech přech jakýchkoli w králowstwí českém, kromě které se týkaly wíry, aby se obě strany podaly na rozsudek krále polského. S těmito náwrhy přijeli poslowé polští do Olomauce kdysi po 10 Srpnu, když totiž nacházeli se u krále Matiáše již obadwa legatowé papežští. Nebylo-li wšak zawření míru dle mysli krále uherského, jemuž se chtělo wýbojů, legatowé papežští protiwili se tomu tím wíce wší silau. Hlawní odpor kladli proti článku týkajícímu se jednání o smír s papežem. Král Jiří dle jejich twrzení již prý tolikkrát oklamal papeže, císaře a krále i knížata sliby swými, že se mu w tom wěřiti nemělo leč na zwláštní zaručení, tak totiž aby wydal některé zámky do wěrných rukau; pakli by se w době příměří s papežem nesrownal, aby mu nebyly nawracowány, a zámky ty měly býti Karlštejn, Kladsko, hrad Pražský, Hradiště, Špilberk a wíce jiných. Náwrhu takowého wznésti na krále Jiřího poslowé polští owšem nemohli, a tak též odepřeli slíbiti we jménu krále swého, jak na nich

dále bylo žádáno, že nesrownali se Jiří s papežem, on již pak 1468
spolčí se k wálce proti němu s králem uherským. Tím spusobem se wyjednáwání přetrhlo; a poslowé polští odebrali se ještě jednau ku králi Jiřímu, wšak nejspíš jen, aby mu o nezdaření učinili zpráwu.

Wyjednáwání toto jistým spůsobem prospíwalo králi Matiášowi, totiž potud, že když se spojencům jeho stawěla před oči možnost smíření mezi ním a králem českým, musili se tím jistěji podrobowati wůli jeho, aby nebyli od něho opuštěni. Stroje se k odjezdu do Uher, kdež bylo potřeba přítomnosti jeho po wzdálení dlauhém již nyní na pátý měsíc, zawázal si jednotníky ze wšech zemí koruny české nowým *zápisem spolku* wydaným w Olomauci dne 22 Srpna. Krom obecného slibu daného již prwní smluwau w měsíci Dubnu biskupem Tasem jakožto plnomocníkem wšechněch, musili se mu zawázati každý k stawení určitého počtu lidu wojenského ku pomoci pod pokutau, kterau směl stihati nedbalé, jakož i wpauštěti do měst a hradů swých posádky jeho, kdežkoli by uznal potřebu je wložiti. Jakožto *ochránce* ode wšech přijatý wyminil sobě na čas wzdálení swého ustanowiti *náměstka*, totiž *Zdeňka Konopištského*, jehož wedením měli neustále pokračowati we wálce; k tomu pak slíbil jim značný počet wojska swého zustawiti na pomoc. Také poslowé císařští, kteří byli přijeli do Olomauce, a legat Wawřinec Ferrarský hleděli Matiáše spokojiti w příčině pomocí, které od nich očekáwal. Mělť držán býti sněm říšský w Řezně k jednání opětnému o zdwižení wálky proti Čechům, a biskup Wawřinec slíbil jezditi také po knížatech, aby jich k tomu pobádal; od papeže pak měl králi uherskému powolen býti desátek od duchowenstwa z Uher, z Polska, z Prus a z celé říše německé.

Když se tímto spůsobem čím dál tím více utwrzowal spolek mezi nepřátely krále Jiřího, zatím jemu wznikla nowá nesnáze odpadnutím od něho w Čechách *Jana Rosenberského* a města *Budějowic*. Týráni jsauce stawowáním služeb božích, pozbyli stálosti, a pán i město obyčejně na něj se ohlížející w dorozumění mezi sebau podtají jednali s legatem Wawřin-

1468 cem již na cestě jeho do Morawy we Wídni. Po příjezdu do Olomauce zjednal jim legat bezpečné listy od krále Matiáše i od Zdeňka Konopištského, pro saukromé pře jejich s pánem tímto, aby mohli přijeti tam osobně nebo poslati na swém místě (8 Srp.); i wyprawili jak Budějowičtí tak Jan z Rosenberka posly swé do Olomauce k umluwám, jimiž Budějowičtí dne 20 Srpna, pán Rosenberský pak dne 22 téhož měsíce přistaupili ke spolku proti králi Jiřímu. Dne 3 Září potom odjel Matiáš z Olomauce do Uher, slíbiw brzy přitáhnauti zase s nowými silami a zůstawiw spojencům swým ku pomoci 1500 mužů jízdy, kteří měli býti k ruce Zdeňkowi Šternberskému, a 3000 pěších dílem w Brně dílem w Olomauci k dalšímu dobýwání Špilberka a Hradiště, na kteréžto zámky po celý čas přebýwání jeho bylo stříleno, ale dotud bez konečného účinku. Mimo to bylo téhož času obleženo také město *Hradiště*, ale bráněno od měšťanů statečně.

Již za přebýwání Matiášowa w Olomauci byla posádka *Hoyerswerdská* w Lužici po obležení, které bez mála rok trwalo, přinucena k zawření smlauwy dne 5 Srpna o wzdání zámku za swobodný odchod, nebylali by we čtrnácti dnech wybawena. Než prošla tato lhůta, došly obležených i obléhajících zpráwy jakési, že se strojilo wojsko w Čechách Hoyerswerdu ku pomoci: což mohlo se podobati, ježto byl sám král Jiří toho času wyjel z Prahy do wýchodních Čech: nacházíme jej totiž dne 21 Srpna we *Wysokém Mýtě*: [46]) ale skutečně pomoc do krajiny tak wzdálené nepřišla; a tudy posádka Hoyerswerdská w ustanowený den, 27 Srpna, odewzdala zámek obléhajícím, kteříž nemohauce se dohodnauti o osazení jeho, celkem jej zbořili.

Král Jiří byl, neli dříwe, již 1 Září zase w Praze, dílem snad pro opětný wpád křižáků německých od západu, wedením Šebestiana *Pluha*, s nimiž spolčili se opět Burian z Gutšteina, Bohuslaw ze Šwamberka a Plzenští. Proti nim wytáhli Pražané i snad jiné wojsko do pole, a swedli boj blíž samé Plzně, utrpěli wšak ztrátu, prý 300 zabitých, sta zajatých a 200 koňů

[46]) Wiz *Archiv český* V. 302.

i také wozů. Bylo mezi křižáky těmi také něco luzy Normberské, z čehož *Normberští*, nemohše toho zabrániti pro strach před mocí papežskau, dali se omluwiti u krále Jiřího.[47]) Hned potom odjel král z Prahy do *Kutnéhory*, a jal se sbírati hotowost zemskau, z níž trojí wojsko utwořil. Jedno mělo táhnauti do Slezska k wybawení Frankšteina, druhé do Morawy k wybawení kláštera Hradištského, wedením Zdeňka Kostky, jenž se předtím nacházel při wojsku obléhajícím Konopiště,[48]) třetí wedením knížete Viktorina tamže k wybawení *Špilberka* u Brna. Na zpráwu o tom legat Rudolf z ležení před Frankšteinem, we kterém se nacházel opět po náwratu z Olomauce, pilně swolával wšecky jednotníky ze Slezska i z Lužice (13 Září), kteříž následkem toho pospíšili k wyprawení nowých posil k obležení města a hradu tohoto. Již dne 17 Září předsewzat jest silný útok, kterým dobyty jsau wšecky zewnější hradby, a posádka, již jen 200 mužů čítající, zatlačena do wnitř zámku střelbau silně pobořeného. Tím přinucena jest ke wzdání se umluwau téhož dne zawřenau za swobodný odchod s wěcmi swými. 1468

Následkem toho s wyprawení wojska českého do Slezska sešlo, a jen dwojí wojsko wytáhlo do pole na Morawu. Jedna z wýpraw těch wzala wšak mimo nadání konec nešťastný. *Zdeněk Kostka*, jenž měl se pokusiti o wybawení kláštera Hradiště, přešel přes hranice morawské někde za Litomyšlí, která jemu náležela, s wojskem jízdným i pěším asi 5000 mužů, k nimž přidal se u Zábřeha Jiří Tunkl a bratr jeho s lidem swým (24 Září). W okolí tom strojili se předně k dobytí hradu *Zwole* mezi Zábřehem a Mohelnicí, náležejícího dwěma bratřím dle hradu toho nazwaným. Tu setkawše se s jízdným lidem uherským, který wedením *Františka z Háje* přitáhl od Mohelnice, nejprw zawřeli se we wozích, hotowi jsauce k swedení bitwy; Uhři se wšak neodwážili útoku, až když po některé chwíli Čechowé chtíce wywáznauti z místa poněkud bahnitého, jali se

47) Wiz Bachmann *Urkd.* 453. 30 Srpna.

48) Pamět o tom w *Deskách zemských* wydání Emlerowa II. 359, kdež poslední wůle jeho dne 27 Čerwna toho roku dána jest „na baště před Konopištěm“.

1468 překládati wozy swé, tu udeřili Uhři na něco lidu pěšího, který postawen k hájení wozů se zadu, od wozů byl odtržen a tudy lehce potlačen, při čemž w zajetí upadl také šlechtic jménem Bořek.[49]) Následowala wšak pohroma wětší, když na zprávu o přitažení Čechů ke Zwoli Olomaučtí k žádosti bratří Zwolských wyprawili jim lid swůj na pomoc k *Mohelnici*. František z Háje, obdržew tuto posilu, udeřil o půlnoci dne 1 Října z nenadání na ležení české, a dobyl krwawého wítězstwí. Mnoho lidu padlo w boji, mnoho wehnáno do blízké řeky, morawské Sázawy, tak že na 600 Čechu přišlo o žiwot: jiní upadli w zajetí, a také wšecky wozy dostaly se do rukau Uhrů. Ostatek wojska utekl se do Zábřeha náležejícího Jiřímu Tunklowi. W boji byl pak také smrtelně poraněn Zdeněk Kostka, i zemřel na útěku tomto w Zábřehu prwní den potom. Pro krále Jiřího byla to ztráta na nejwýš bolestná: nebo byl Zdeněk jeden z nejoddanějších a nejschopnějších rádců jeho i z nejrozhodnějších wůdců strany pod obojí wůbec.

Následkem porážky této u Zwole wzdala se posádka *kláštera Hradištského* již desátý den potom (10 Října) umluwau, kterau i jí propuštěn jest swobodný odchod s wěcmi swými krom pušek a jiného nářadí wojenského. Některý den potom pan *Ctibor z Towačowa* a z Cimburka, přední ze staupenců krále Jiřího na Morawě, chtěje ztrátu tuto pomstiti na Olomauckých wypálením předměstí jejich, jest odtud zahnán na útěk se ztrátau dwadceti koní a 16 jezdců swých, kteříž upadli w zajetí. Také pak některý oddíl wojska knížete Viktorina, které mezitím bylo wtrhlo do Morawy we směru k Brnu, wyprawený odtamtud ku *Kroměžíři*, utrpěl na cestě té porážku se ztrátau 120 koní. Lstí podařilo se téhož času Janowi synu Zdeňka Šternberského dobyti města a hradu *Polné* náležejícího králi Jiřímu dědičně (8 Října). Některý pak oddíl wojska uherského okolo toho času wtrhnul na plen přes hranice české

[49]) O setkání tomto wyprawuji jen *Staré letopisy české* 196; w jiných pak zřídlech jakož u Eschenloera lat. 193, něm. 139, též w dopisich wydaných we *Scriptt. rer. Siles.* IX. 297 a 298 jest zase řeč jen o druhém boji dne 1 Října.

u Poličky; přitáhl odsud až k Wysokému Mýtu, a wypáliw mnoho 1468
wsí w okolí, wrátil se mimo Litomyšl k Switawám, i osadil je.

W měsíci Listopadu potom odwážili se *Šestiměstští* opět nepřátelských skutků w krajině země české nejblíže s nimi sausedící. Dwanáct toliko žoldnéřů z Žitawy, přilaudiwše se času nočního ke hradu *Ralsku* nad Wartenberkem na hoře homolowité wysoko stojícímu a jinak nedobytnému, lstiwým spusobem zlezli jej, a zbiwše pána i čeleď jeho, zmocnili se ho k rukaum obce swého města (10 Listop.); Žitawští pak brzy potom (okolo 25 Listopadu) oblehli nedaleko odtud *Jablonné* s pewným kostelem, který městu tomuto slaužil za ochranný zámek. Majitel jeho pan Jindřich Berka z Dubé, aby sobě město zachránil, zawřel dne 29 Listopadu smlauwu s Jaroslawem ze Šternberka co fojtem hornolužickým, kterau se zawázal zachowáwati pokoj až do skonání této wálky, následkem čehož Žitawští odtáhli.

Wedlé wšech těchto ztrát, které potkaly krále Jiřího během několika neděl po sobě, pokusil se Zdeněk ze Šternberka také o wybawení hradu swého hlawního *Konopiště* w Čechách. Král Matiáš poskytl mu k předsewzetí tomu značného počtu lidu wojenského wedením Čupora wojwody sedmihradského. Pomocí tau opatřen, Zdeněk pochodem jak nejrychlejším přitáhl osobně ku Konopišti s četným lidem jízdným, ale malým toliko počtem pěchoty, nejspíš jen co mohl pobrati na wozy, a dne 1 Listopadu učinil útok na wojsko, které hrad obléhalo, chtěje wprawiti do něho nowau zásobu špíže pro posádku. Ale hrad byl od wojska králowského obklíčen 14 baštami nad míru pewnými a hlubokým příkopem od jedné k druhé, jimiž protrhnauti wojsko Zdeňkowo nikterak nemohlo. Po útoku dwakrát předsewzatém musil se škodau welikau, zwláště na pěším lidu swém, který skoro wšechen zahynul w boji, s nepořízením dáti se na útěk. Posádka Konopištská snášela hlad ještě několik neděl: konečně wšak musila se wzdáti kdysi we druhé polowici měsíce Prosince.[50])

[50]) Totiž před 22 Prosincem, ježto toho dne píše o dobytí Konopiště Řehoř z Heimburka swatu swému Vogtowi. Wiz *Kais. Buch* von Höfler 198.

1468 Dne 9 Října toho roku byl držán walný *sněm polský w Petrkowě*, na nějž byl král Kazimír odkazowal dotud w příčině rozhodnutí swého o koruně české podáwané sobě před rokem od papeže. Král Jiří, jenž byl mezitím sám podáwal synu krále polského nástupnictwí na trůně, wyprawil ke sněmu tomuto důwěrníka swého *Pawla* probošta *Zderazského*, po němž dal králi Kazimírowi představiti, kterak tím, že k jeho přání dal se předešlého roku pohnauti k zawření příměří se swými domácími protiwníky, spusobil si nynější swé welké nesnáze, i žádal ho proto o pomoc jakož i o další prostřednictwí jeho k srownání s papežem. Také legat Rudolf poslal do Petrkowa kanowníka Wratislawského Baltazara, již ne s nabízením koruny české od papeže, ale se žádostí, aby král dopustil hlásání kříže w Polsku proti Jiřímu dle nowějších nařízení papežských. Král Kazimír neodwážil se slíbiti pomoci žádané králi českému, ale také neučinil nic proti posawadnímu přátelstwí s ním, a nesplnil tedy žádosti legatowy; nýbrž obapolné posly odkázal na odpowěd, kterau mínil dáti po zwláštních poslích swých. Mínil totiž wyprawiti slawné poselstwí do Říma k hájení domnělých práw swých na korunu českau (o nichž nedůwěřowal Matiáši uherskému) jakož i k žádání na papeži konečného stwrzení míru Toruňského; poselstwo toto mělo se pak na cestě swé stawiti we Wratislawi i w Praze. Byl k tomu ustanowen opět Jakub z Dubna starosta Krakowský a Pawel z Glowna děkan kostela Krakowského.

Mezitím král Jiří stále byl pilen zbrojení proti Matiášowi, aby sobě naprawil částečné ztráty proti němu utrpené. Pokud známo, nacházel se za tau příčinau některý čas okolo začátku měsíce Prosince opět w *Hoře*, a toho času wojsko *Viktorinowo*, ač nebylo mu snadno dosáhnauti hlawního účelu swého, wybawení Špilberka, dobylo některých jiných prospěchů, až z Morawy překročilo i přes hranice rakauské. Kníže Viktorin dobyl tam městečka jakéhos přepadem nočním proti posádce rakauské, kteráž dílem jest zbita, dílem upadla w zajetí. Když pak wyprawený byly za ním pomoci od krále Jiřího wedením knížete Jindřicha s panem Benešem z Weitmile a Rackem z Kocowa,

pokaušelo se wojsko rakauské proti němu stojící darmo, spo- 1468
jení jich s ním překaziti. Viktorin, zapáliw řečené městečko, táhl za nepřátely, a setkaw se s nimi w audolí jistém, odrazil je stranau střelbau z pušek, následkem čehož bez překážky se spojil s wojskem Jindřichowým; wojsko nepřátelské pak musilo před ním ustaupiti.[51]) Potom nawrátiw se do Morawy, zwítězil w boji s Blažejem Podmanickým, jenž welel wojsku uherskému pod Špilberkem, kdesi w okolí města *Ostrowa*, a osadiw toto město, wybawil nedaleko odtud také *Hradiště* město z obležení od Uhrů, wše před 22 Prosincem. Některý oddíl wojska jeho wedením *Wácslawa Wlčka* obrátil se pak ještě jednau do Rakaus na plen.[52])

Posádka *Špilberská*, nacházející se w obležení již na šestý měsíc, byla toho času již na nejwýš wytráwena. Žiwila se nejen koňským masem, nýbrž i psím a kočičím, též obilím nemletým, a ztrácela mnoho lidí mřením, ale neustáwala trápiti Brno we dne w noci střílením z pušek a házením šípů ohniwých, tak že málo domů we městě zachowalo střechy, a obywatelé ustrašení musili se báti choditi po ulicích i skrýwati se we sklepích. K wybawení zámku strojil se konečně král Jiří sám k tažení do Morawy.[53]) Pobyw přes swátky wánoční ne-
pochybně w Praze, hned na počátku roku 1469 nařídil sebrání 1469
weřejné hotowosti zemské u Hory, kamž opět wyjel prý osobně některý den před 10 Lednem,[54]) ač jen na krátko, snad aby w místě samém dal potřebné rozkazy.[55]) Matiáš poznal wšak záhy jeho úmysl, a hned na zpráwu o wzdání Konopiště strojil se též na cestu do Morawy s nowým wojskem, aby jej přede-

[51]) O těchto příbězích wyprawuje dopis z Prahy dne 6 Prosince u Bachmana *Urkd.* 455.

[52]) *Kaiserliches Buch* 198. 218.

[53]) Swědčí o tom dopis Řehoře z Heimburka již dne 27 Prosince 1468 w *Kais. Buch* 218 (kdež omylem položeno 1469).

[54]) *Archiv český* I. 230.

[55]) Dne 20 Unora byl král Jiří zase w Praze, jak swědčí list jeho k wéwodám saským daný dne toho, jejž uwodí Ermisch *Studien* ꝛc. w pozn. 187. (Že list ten datowán jest w Praze, oznámil mi p. Ermisch laskawě k mému dotazu.)

1469 šel.[56] Již před 8 Lednem byl w Trnawě a brzy potom w Holiči, kamž odebral se k němu Zdeněk Konopištský. Dne 23 Ledna mínil přijeti do Brna, a nejspíš také tam byl do toho času. Posádka Špilberská ještě i nyní se bránila bez mála tři neděle; hladem wšak byla konečně přinucena se wzdáti umluwau zawřenau dne 12 Unora, kterau obdržela swobodný odchod s wěcmi swými.

Hned nazejtří potom Matiáš wytáhl s wojskem swým z Brna, a proti wšemu nadání w neobyčejném tom čase, jakožto w nejtužší zimě, wydal se na wýprawu do Čech. Wojsko jeho čítalo 10.000 jízdných a 6000 lidu pěšího. S hlawním wojskem přešed přes hranice, táhl mimo Litomyšl a Mýto až ke Hrochowu Týnci, kdež wšude daleko široko dal páliti, laupiti, wraždditi a zajímati lidi dle obyčeje uherského, tak že mnoho wesnic lehlo popelem a také několik twrzí dobyto na cestě a wypáleno, jakož *Uhersko* blíž Mýta.[57] Jinau cestau, od krále wlewo, nejspíš přes Poličku, wpadl Zdeněk Konopištský, i přitáhl přes Slatiňany až ke *Chrudimi*, kdež darmo se pokaušel wypáliti předměstí. Chrudimští statečně mu toho zabránili; i musiw upustiti od toho, spojil se s králem w ležení jeho u Týnce. Odtamtud po plenech, jak se zdá po několik dní konaných w celé okolní krajině, wojsko spojené dne 19 Unora ještě jednau se obrátilo ke Chrudimi, a pokusilo se o dobytí města útokem. Král sám hnal w čele 400 jízdných; ale z města wyhrnula se proti němu posádka králowská rowněž četného lidu jízdného, i přišlo k boji, we kterém Uhři ztratili mnoho lidu, ano král sám málem byl by upadl w zajetí, leč že nepoznán ušel.

Daw se na další tažení přes *Heřmanůw Městec*, jejž wypálil, wzkázal do Slezska a do Lužice wšem jednotníkům, aby se s mocí swau wyprawili za ním, jak byli předešle slibowali: ale nikomu se nechtělo krom Wratislawských a legata Rudolfa, kteří wšak sami o sobě neodwážili se daleké a nebezpečné jízdy.

[56]) „Vorkomen wil die list des vorherten ketzers", jak o tom měli zpráwu we Wratislawi již dne 8 Ledna.

[57]) Zpráwa o ní jen u Hájka, jak se zdá hodnowěrná.

i wyprawili toliko lid swůj proti *Kladsku*, aby tamější lid krále 1469
Jiřího nemohl sesíliti jeho wojsko. Druzí wymlauwali se na zlé počasí; nebo udeřily mezitím tuhé mrazy, a welké chumelice stěžowaly cestu. Zatím Matiáš od Heřmanowa Městce s hlawním wojskem swým zaměřil přímo k Hoře Kutné, i přitáhl až k *Semitěši*, přešed nade wsí tauto přes *hory Železné*; jinému pak oddílu wojska dal táhnauti w lewo až k *Běstwině* rowněž pod horami Železnými jižně od hradu Lichtenburka. Slawný tento zámek měl mu býti zrazen, ale překazilo se to, newíme jakým spůsobem.

Krále uherského nemohlo býti tajno, že se wojenská moc krále Jiřího sbírala u Hory již od několika neděl; ale nejspíš domníwal se, že nebyla welká, a myslil snad odtisknauti ji a zmocniti se Kutnéhory i pokladů jejích. Ale po wtrhnutí cizího nepřítele weřejná hotowost zemská teprw nejspíš walněji a rychleji sbírala se, jak páni a zemané, tak města s lidem swým, tak že wojsko w ležení u *Sedlce* před Horau Kutnau wzrostlo až na 18.000 lidu pěšího a 5000 jízdných, počet kterému se wojsko uherské nerownalo. Když král Jiří, odebraw se opět k wojsku z Prahy, některý den po 20 Unoru,[58]) dne 24 toho měsíce konečně hnul wojskem tímto od Hory k *Čáslawi*, Matiáš nesměl se s ním měřiti w poli, i dal se na pochod od Semitěše w lewo k *Ronowu*, aby se spojil s oddílem druhým, který byl sešel s hor u Běstwiny. Tu wšak král Jiří mocně táhl jemu po prawém boku až k *Wilémowu*, a obklíčil jej w audolí čím dále tím užším pod horami Železnými. Přes pohoří toto nemohl Matiáš zpátky, zwláště s jízdau swau, pro neschůdnost a příkrost strání, na kterých krom toho za wojskem uherským zděláný byly záseky od uhlířů w lesích tamějších.[59]) Wojska stála jen na wýstřel z pušky od sebe, a očekáwalo se jako newyhnutedlně sražení jich w rozhodné bitwě. Bojowníci čeští

[58]) Wiz wýše pozn. 55.
[59]) Také o uhlířích a zásekách mluwí jen Hájek, ale bezpochyby na základě starších paměti, jak se dá sauditi také ze zmínky jeho o Semitěši, o které krom něho swědčí starši pamět *Starých letopisů českých* rukopisu Wratislawského, jakož i u Dačického I. 39.

1469 hořeli dychtiwostí pomsty za záhuby a ukrutnosti spáchané od „wraha“ swé wlasti, pokládajíce wítězstwí nad ním za jisté, zwláště když k wojsku českému přibýwalo wždy wíce lidu, jmenowitě sedlského z bližšího okolí, „s oštípy, s kyji, s palicemi, cepy, s sudlicemi, s samostříly, jakž kdo mohl“, krom toho pak byl na blízku kníže Viktorin, jenž na zpráwu o tažení Matiášowě do Čech nepochybně hned dal se na cestu z Morawy, aby se proti němu spojil s wojskem otcowým.

Obecné očekáwání se wšak nesplnilo. Matiáš, wida před sebau jistau záhubu wojska swého, kdyby se byl stal útok na něj, pokusil se o wyjednáwání, a wyprawil poselstwí ku králi Jiřímu, žádaje osobního sjezdu s ním. Nebylo pak tak hned panowníka, který jsa zkušený wálečník nicméně tau měrau přednost dáwal prostředkům mírným k dosažení účelů swých jako král Jiří.[60]) Ještě wždy wěřil w dobrau stránku w powaze někdejšího zetě swého, i poslal k němu důwěrníka jemu milého *Albrechta Kostku* k domluwení se o jeho podání. Následkem toho dostawil se Matiáš ku králi Jiřímu dne 27 Unora we wsi *Auhrowě* nejblíž Wilémowa s průwodem, w němž se nacházel také Zdeněk ze Šternberka. Po uwítání, při kterém si podali rukau, wešli králowé sami dwa toliko do chatrné jistby w chalupě spálené, kdež po čtyry hodiny spolu rozpráwěli. Aulisnau řečí podařilo se Matiášowi pohnauti krále Jiřího k umluwám austním bez wšelikého zaručení hmotného, kterými ustanoweno mezi nimi *příměří* na něco wíce než měsíc, do 4 Dubna, mezi kterým měl dne 24 Března držán býti sjezd w Olomauci k jednání o mír s legaty papežowými na základě kompaktat, o jichž stwrzení zawázal se Matiáš wynasnažiti se swým prostřednictwím. Pod umluwami těmi král Jiří propustil mu hned nazejtří (28 Un.) wolnau cestu k odtažení s wojskem jeho, k nemalé newoli lidu we wojsku českém, jehož přes noc ještě wíce bylo přibylo, ano přitáhl toho dne také *kníže Viktorin*, o němž prawilo se, žeby žádným spůsobem ke smlauwě byl neswolil.

[60]) Ich gesahe ny keinen grossmutigen man liber frid haben, píše o něm Řehoř z Heimburka dne 4 Července toho roku se wztahem k těmto událostem. Wiz *Kais. Buch* 202.

Matiáš odtáhl přes *Uhelnau Příbram*, kamž král Jiří s oběma 1469
syny swými, Viktorinem i Jindřichem, a jiným průwodem přijel za ním na rozlaučenau a obědwali spolu jako smíření zase někdejší přátelé. Jen pan Zdeněk ze Šternberka, když král Jiří dle obyčeje podáwal ruky pánům, kteří byli při králi Matiášowi, nezapřel zatwrzelého záští swého, nechtěje jak prawil podati ruky kacíři: což Matiáš obrátil w žert, král Jiří pak pominul mlčením. Nazejtří potom, dne 1 Března, král Jiří rozpustil wojsko swé, a odjel přes Kutnauhoru do Prahy. Matiáš pak táhl dále k Morawě přes Polnau.

Zrowna ty dni strojili se *Šestiměstští* wedením fojta swého Jaroslawa ze Šternberka wtrhnauti přes hory do Čech proti panu Krištofowi z Wartenberka na Děčíně, který jim činil škody. Dne 3 Března sebrali se k tomu u *Žitawy*. W tom přijel spěšný posel wyprawený z Kutnéhory od krále Jiřího s psaními od Matiáše i od Zdeňka ze Šternberka, kterými se jim dáwala zpráwa o příměří. W užasnutí nechtěli tomu zprwu wěřiti, a čekali ještě přes den na zpráwy odjinud, a teprw když je obdrželi, rozjeli se k domowům (5 Břez.). Téhož onoho dne 3 Března Wratislawští a lidé biskupa Rudolfa, kteří leželi proti Kladsku u *Pačkowa*, zdwihli se odtamtud w počtu jen asi 200 pěších a 150 jízdných k laupežnému nájezdu do hrabství Kladského. Úmysl jejich byl wšak napřed projewen, a když přes wýstrahu obdrženau wpadli přes Wartu a jali se páliti wsi a bráti dobytek u *Bystřice* čili *Habelswerda*, w tom wytáhlo wojsko králowské z Kladska proti nim w počtu 1000 pěších a 80 jízdných i s wozy, tak že přinuceni byli proti nadání swému k boji s přesilau. Heitman lidu Wratislawského Řehoř Unwirt s jízdau mužně udeřil na wozy české, a wskočil i do nich; ale když zatím druhý heitman nad lidem z biskupstwí jménem Haineman s pěchotau se dal hned na útěk přes blízké hory, musil i on od boje upustiti a wrátiti se se škodau některau na obau stranách. Zpráwa o zawřeném příměří učinila i tam přestáwku we wálčení. Od Wratislawských byla zpráwa tato rowněž přijata s užasnutím: nebo byli jí wytrženi z nadějí, které dotud skládali w moc swého ochránce, krále uherského, a naplněni

1469 nowym strachem před wojenskau mocí krále Jiřího, která se jim objewila zase wětši, než si od některého času představowali, jakkoli král Matiáš před nimi a jinými spojenci swými wšemožně ukrýwal prawé příčiny, kterými přinucen byl k umluwam, a tím wíce obsah těchto umluw. Mínění obecné obrátilo se pak ku prospěchu krále Jiřího také jinde we Slezsku a w Lužicích i tak též we wšech zemích říše německé, zwláště wšak w Míšni, w Durynsku, w Sasích, we Brandenburce jakožto zemích knížat s ním spřátelených.

Účinek toho ukázal se hned toho času na *sněmě říšském* w *Řezně*, na němž dle zaslíbení učiněného Matiášowi od císaře Fridricha jednalo se o pomoc pro něj od celé říše německé. Sněm byl položen na den 19 Unora, a učiněna mu we jménu císaře předloha o postawení 24000 mužů do pole k řečenému účelu. S kommissařem wyprawenym k tomu od císaře přijel legat papežůw Wawřinec biskup Ferrarský, aby osobně pobádal stawů říšských ke swolení; přijel také co posel od krále Matiáše probošt Prešpurský, a též páni čeští strany Zdeňkowy wyprawili tam w poselstwí k žádání pomoci Dobrohosta z Ronšperka a dwa jiné ze swého prostředka, s nimi pak nowého děkana kostela Pražského, doktora práw Jana z Krumlowa, nástupce Hilaria Litoměřického, který byl dne 31 Prosince roku 1468 zemřel w Budějowicích. Ale z knížat německých skoro žádný se osobně nedostawil. Když zwěděli, oč se mělo jednati, poslali jen raddy swé, wětším dílem s nařízením, aby jim dali napřed zpráwu: tak jmenowitě knížata saští a brandenburští. W sezení sněmu dne 6 Března jen wéwodowé bawořští a několik biskupů wyslowili se dle přání legatowa w příčině sebrání wojska: odwedení wšak desátků od duchowenstwa, kterého legat žádal ku prospěchu krále uherského, protiwili se knížata duchowní weskrze, práwě žeby již zbrojení bylo pro ně obtíží welikau. W tom wšak přišly listy k legatowi a pánům českým od krále Matiáše a spojenců jeho s oznámením, že zawřeno jest příměří mezi ním a králem českým: a následkem toho sněm se rozešel dne 10 Března; legat pak, žádán od Matiáše, aby přijel k němu z příčiny nastáwajícího wyjednáwání,

odjel bez meškání z Řezna (12 Bř.) u welkém znepokojení. Dle 1469
uzawření sněmu měl býti nowý sněm říšský držán o božím wstaupení (11 Kw.) w Normberce.

Král Matiáš zwal ke sjezdu Olomauckému také druhého legata Rudolfa biskupa Wratislawského, poněwadž s oběma mělo býti wyjednáwáno, pokud se týkalo wěci náboženské; ale mínil také při sobě míti wšecky čelnější muže jednoty, jejímž byl ochráncem. Poněwadž k auplnému shromáždění jich okolo něho bylo potřeba času, pomýšlel záhy na prodlaužení příměří, kdyby čas wyměřený nestačil; i přišlo k tomu skutečně téměř poslední chwíli, že z obapolného swolení *příměří prodlauženo* až do sw. Jiří (23 Dub.).

Král Jiří se swé strany byl dříwe pohotowě, a nejspíše již den prwotně ustanowený k otewření sjezdu, totiž 24 Března, nacházel se na Morawě w *Uničowě,* později pak, jmenowitě aspoň již dne 4 Dubna na hradě *Šternberce.* S ním přijeli dwa synowé jeho Viktorin a Jindřich a wíce pánů českých; brzy pak po příjezdu swém do Uničowa měl u sebe *posly krále polského.* Byl totiž králi Kazimírowi nastáwající sjezd Olomaucký pohnútkau, aby pospíšil s wyprawením poselstwa do Říma a k oběma sausedním králům dle uzawření swého na sněmě Petrkowském, poněwadž se domníwal, žeby se na sjezdě tom mohlo jednati o korunu českau na ujmu domnělých práw jeho. Takž tedy poslowé k tomu ustanowení, Jakub z Dubna a děkan Pawel z Glowna, již kdysi w prwní polowici měsíce Března přijeli nejprwé do Wratislawě, kdež biskupu i raddě městské oznámili, že jedau do Říma s odpowědí na žádost papežowu i jich o přijetí koruny české od krále Kazimíra, napomínajíce, aby mezitím nic nečinili, co by práwu jeho mohlo býti na ujmu. Odpowěd, která se jim tam dostala, byla, žeby Wratislawští swého času rádi byli widěli, aby král polský korunu českau přijal; nyní že jim nelze činiti než coby jim od stolice apoštolské bylo kázáno. S tím odjeli z Wratislawě, a wydali se na další cestu swau přes Břeh, kdež připojil se k nim kníže Konrad Černý Olešnický asi dne 13 Března:[61] s ním pak společně

[61]) Toho dne aspoň Konrad Černý wyjel z blízkého odtud sídla swého do Břehu. Wiz Palackého *Urkd.* 566.

1469 přijeli potom ku králi Jiřímu do Uničowa. Co s ním jednali, o tom nemáme zpráwy, kromě že podáwali také pomoci swé ke zjednání míru.

Teprw po odjezdu jejich z Wratislawě wyjel biskup tamější legat Rudolf ke sjezdu Olomauckému (16 Břez.), s ním několik členů kapituly a dwa z Wratislawských konšelů; zdrželi se wšak na cestě několik dní w Nise, kdež připojil se k nim Oldřich z Hasenburka co fojt Swídnický a Jaworský, teprw pak dne 27 Března odjeli odtamtud, tak že teprw dne 1 Dubna neb některý den dříwe byli w Olomauci. Matiáš sám meškal po nawrácení swém z wýprawy do Čech w Brně až do sklonku měsíce Března, potom některý den we Kroměžíři; odtud pak wrátil se krátce před 1. Dubnem do Brna ku přiwítání legata Wawřince biskupa Ferrarského, který tehdy teprw přijel z Řezna, maje opět we průwodě swém bratra Gabriele Veronského. Do Brna přijeli asi k témuž času také nowí *poslowé císaře Fridricha*, Jan biskup Lavantský a Oldřich hrabě ze Sulce; též pak mezitím byli se dostawili páni čeští strany Matiášowy, Zdeněk ze Šternberka, Jan Rosenberský, Bohuslaw ze Šwamberka a jiných wíce. Také měl Matiáš při sobě arcibiskupa Ostřihomského, biskupa Jagerského a jiné osoby z wyšších stawů uherských. S těmi se wšemi přijel konečně do Olomauce dne 4 Dubna po poledni s welkau nádherau we 3000 koní.[62])

Prwní dwa dni potom wyjednáwalo se mezi králi nejspíš o místo, kdeby se měli sjeti, poněwadž w Olomauci samé to býti nemohlo. Nawrhowán byl k tomu blízký klášter Hradištský: ale sešlo s toho, protože se tam nejspíš nehodilo králi Jiřímu; i sešli se tedy oba králowé ponejprw dne 7 Dubna odpoledne na polowici cesty mezi Olomaucí a Šternberkem, tedy asi u wsi *Geblowa* míli od Olomauce, pod stany k tomu zřízenými. Uwítawše se na pohled welmi laskawě, měli spolu rozprawu sami dwa až do wečera w plném saukromí, tak že nikdo

[62]) Den 4 Dubna udáwá sauwěký dopis (dne 11 Dubna) w Palackého *Urkd.* 570. Eschenloer klade příjezd na 6 Dubna, ale méně hodnowěrně, protože nepodobá se, žeby wyjednáwání bylo se začalo hned prwní den po příjezdu, ano počalo se dne 7 Dubna.

o obsahu nic nezwěděl. Wečír wrátil se Matiáš do Olomauce, a přiwedl s sebau dwa syny králowy, Viktorina a Jindřicha, w jichž průwodě nacházeli se kníže Konrad Černý Olešnický, Albrecht Kostka, Petr Kdulinec z Ostromiře, Beneš z Weitmile, Bernart Birka heitman Opawský, Jiří Stoš z Albrechtic a Ctibor i Jan bratří Towačowští, majíce we jménu krále Jiřího co raddowé jeho jednati s legaty tudíž přítomnými. Tito wšak odepřeli jim slyšení, ano nařídili druhého dne (8 Dub.) stawení služeb božích w Olomauci pro přítomnost kacířů we městě, tak že slawné poselstwo toto krále Jiřího musilo téhož dne odejíti zase s nepořízením. Teprw o dwa dni později (10 Dub.) byl zjednán prostředek k wyslyšení náwrhů krále Jiřího w ten spůsob, že někteří z radd jeho wýše jmenowaných, wysláni opět do Olomauce, učinili předložení swé králi Matiášowi u přítomnosti obau legatů a jiných předních mužů jeho strany. Obsah předložení toho byl, že žádali Matiáše za přímluwu jeho, aby papež swolil k wyprawení poslů k sobě od krále Jiřího k wyjednáwání o smír. Matiáš po některém rokowání o tom slíbil dáti odpowěd písemnau, na niž raddowé čeští potom, jak se zdá, několik dní čekali. Dwa z nich, Petr Kdulinec a Beneš z Weitmile, nawštíwili mezitím dne 13 Dubna Zdeňka Šternberského ku pokusu, zdali by on se dal skloniti k smířliwějšímu chowání. Připomínali mu, kterak jindy se snažil o swornost a o dobré koruny, i přimlauwali mu, aby též zase činil. Ale u Zdeňka ze Šternberka neshledali ani jiskřičky lásky k wlasti, než jen zatwrzelé záští proti králi Jiřímu a holau zištnost a hrdost. Po rozprawě jízliwé, we které lál králi Jiřímu, že prý zrušil přísahu danau papeži, ano že prý krále Ladislawa připrawil o žiwot, i zase zaříkal se, že nemůže býti pokoje, pokud nebudau Čechowé přinuceni k jedné wíře a ku poslušenstwí papeže, odešli od něho poslowé s nepořízenau, wšak ne bez náležité odpowědi na wášniwé jeho řeči. 1469

Mezitím byli přijeli do Olomauce poslowé polští, hned jak zwěděli o příjezdu Matiášowu a staupenců jeho, i měli již dne 7 Dubna rozprawu předně s biskupem Tasem Olomauckým, potom pak dne 12 Dubna slyšení weřejné před Rudolfem legatem

1469 a před shromážděním wšech jednotníků. Přednesli o práwích krále swého totéž co prwé we Wratislawi. Odpowěd byla jim wšak dána odporná, žeť spojenci učinili králi wše, co mohli; že wšak oni musí míti pomoc a musí se proto opatřiti pánem dle swobod swých.

Skutečně se ty dni jednalo w Olomauci w tajných schůzích o *wolení nowého krále českého.* Oswědčowání se Matiáše Korwina, když počal wálku proti králi Jiřímu, že to činí beze wšeho wyhledáwání zisku pro sebe, bylo klam a mam od prwního počátku. Dosažení koruny české bylo cílem jeho, od něhož po wšech welkých slibech daných we sklíčení Wilemowském neustaupil. Když měl býti sjezd w Olomauci, nedal nikomu dobře znáti, mínil-li na něm oprawdu směřowati k pokoji; ale někteří raddowé jeho dáwali pánům jednoty Zdeňkowy a jich spojencům na srozuměnau, že chtělili, aby král Matiáš při nich setrwal, bylo potřebí aužeji zawázati se jemu než pauhým názwem ochránce jich. Wyjednáwání s králem Jiřím wzbudilo obáwání mezi nimi, aby nebyli od Matiáše opuštěni, a protož hleděli se zachowati dle rady té. Hned jak prwního dne (7 Dub.) Matiáš wyjel z Olomauce k osobní rozprawě s Jiřím, Rudolf legat powolal wšecky jednotníky k sobě ke schůzi důwěrné, we které on i Zdeněk Konopištský obrátili pozornost jejich na nebezpečenstwí odtud jim hrozící a na prostředek k odwrácení jeho, aby sobě totiž Matiáše zwolili za krále. Toho dne odložila se wěc, až jak by se shledalo, k čemu směřowalo jednání mezi králi. Tajnost, we které se zachowala rozprawa králů, a pocty činěné od Matiáše synům krále Jiřího a průwodčím jich, kteří toho dne wečír s ním přišli do Olomauce, naháněly jednotníkům tím wíce strachu. Dne 12 Dubna jest tedy držána druhá schůze, we které prwní řečnil Zdeněk Konopištský, po něm biskup a legat Rudolf, potom biskup Tas Olomaucký, radíce, aby byl Matiáš požádán přijmauti králowstwí české. Tázáni jsau wšichni druzí po pořádku, a wšichni přistaupili k náwrhu, napřed Jan z Rosenberka a druzí páni čeští z jednoty, potom praelati čeští, to jest nejspíš zřízenci kapituly Pražské poslaní do Olomauce, dále praelati a konšelé Wrati-

slawští, konšelé Swídničtí, též měst morawských, konečně také 1469 Plzenští a Budějowičtí. Hned zejtřejšího dne měla žádost přednesena býti králi: wšichni zawázali se wšak zachowati wěc w nejwětší tajnosti.

Nazejtří dne 13 Dubna shromáždili se jednotníci opět wšichni, a poslali tři ze sebe, legata Rudolfa, Zdeňka Konopištského a Jana z Hasenburka, kteříž čtwrtého požádali biskupa Olomauckého, ku králi. Matiáš, slyšew je u přítomnosti toliko dwau radd swých, arcibiskupa Ostřihomského a biskupa Jagerského, wzal si čas na rozmyšlenau do zejtřka. Toho dne (14 Dub.), když předstaupili před něj titíž zřízenci, děkowal jim nejprwé za dobrau wůli jejich, ale dal jim odpowěd zápornau. Wymlauwal se tím, že co král pokládal by za powinnost swau wypleniti kacířstwí w Čechách; to wšak že jest welké předsewzetí a potřeba k tomu welkých pomocí; kdyby byl králem českým, žeby mu nejspíš papež a říše německá nechtěli wíce pomáhati, myslíce, když jest králem, ať se sám stará, jak jím zůstane; k tomu pak také žeby si udělal nepřítelem krále polského. Jen na jeden spůsob žeby mohl swoliti, pojistíli mu jednotníci spolu s oběma legaty, aby obdržel pomoc od knížat německých w počtu 12.000 jezdců, kteří by s ním zůstali přes šest měsíců, aneb co by to stálo w penězích, to jest 250.000 zlatých. Jednalo se tedy králi nejen o korunu, než k tomu také o peníze. Zdeněk Konopištský jal se s ním smlauwati, i slewil král na 200.000, prawě, žeby se mu pomoc peněžitá lépe ještě hodila než wojenská. Když to oznámeno bylo jednotníkům shromážděným, nebylo jiné rady, než požádati druhého legata, Wawřince Ferrarského, aby se k wěci přičinil, jakož ten, jenž byl poslán ku knížatům německým. Biskup Wawřinec wšak znal mínění knížat ze sněmu Řezenského, a nemohl dáti mnoho naděje, zwláště co se týkalo peněz. Jednotníci se tudy zamlčeli, tak že po třech dnech (17 Dubna) musil Matiáš poslati k nim se wzkázáním, že se diwil, nedostáwaje od nich žádné odpowědi. Tu se odebrali k němu hromadně, slibujíce toliko powšechně, že se wynasnaží o peníze a o lidi pro něj pomocmi od papeže, od císaře a od knížat, jak budau moci. Řečníkem

1469 ku králi byl nejprwé sám biskup Ferrarský, potom Zdeněk. Když nebylo jinak, musil se Matiáš spokojiti. Wyslyšew je tedy, tázal se wšech shromážděných, zdaliž jest to wšech jejich wůle. Ano, jest! wolali wšichni, a Zdeněk ode wšech druhých žádal o brzkau odpowěď bez dalšího jich zarmucowání. Tu jej Matiáš powolal samotného k sobě do komnaty, potom pak také některé jiné přednější. Za chwíli wyšel Zdeněk, a oznámil wšechněm, že král odpowěď swau dáwá spisowati, a jiná že nebude, než že brzy budeme míti pána a krále.

Že se mělo w Olomauci jednati o wolení Matiáše za krále, domníwali se hned poslowé polští z rozprawy swé s jednotníky, a upozornili na to krále Jiřího, když byli z Olomauce k němu se nawrátili. Král však nepřikládal tomu mnoho wáhy; neb jak se zdá wěřil tolik Matiášowi, žeby w těch okolnostech koruny sobě podáwané nepřijal. Obrátiw wěc toliko w žert, řekl k tomu: Budeli w Olomauci zwolen král jeden, zwolíme my w Praze čtyry, totiž wšecky čtyry syny krále Kazimíra, a bude šest králů českých. Mezitím newíme, jaká byla odpowěď krále Matiáše na předložení radd českých učiněné dne 10 Dubna, než toliko že král Jiří buď obdržew ji buď ani posud neobdržew, dne 15 Dubna poslal opět do Olomauce, žádaje osobní schůze s Matiášem i s legatem Ferrarským. Wyprawen k němu následkem toho arcibiskup Ostřihomský s některými pány uherskými, po nichž Wawřinec biskup Ferrarský oznámil jemu swé wýminky, pod kterými by měl užiti míru. Wýminky tyto byly, aby Jiří s rodinau swau srownal se we wíře a w řádech naprosto s církwí obecnau, aby nawrátil statky duchowenstwu w předešlém jejich stawu, aby zanechal králi Matiášowi dosazení arcibiskupa w Praze i jiného wyššího duchowenstwa a spolu s ním pečowal o obrácení wšeho lidu. Rokycanu pak aby wydal w moc legatů, dále aby hned Matiáše přijal za syna, zanechal ho w držení wšeho, co měl we swé moci a dal mu ode wšech přísahati. Za to měl do žiwota swého zůstati králem, požíwaje názwu králowského a důchodů. Měl tedy poddati se papeži, rozděliti se hned za žiwota s Matiášem o panstwí a společně s ním pronásledowati wěrné swé, to jest

jádro swého národu a po smrti uznati Matiáše za swého nástupce. 1469

Od krále Jiřího byli ty dni potom někteří dwořané w Olomauci, po kterých nepochybně žádal opět rozprawy osobní s Matiášem. Za jejich pomeškání tamějšího wypukl w Olomauci dne 19 Dubna welký oheň, jak se za to mělo, z neopatrnosti lidu uherského, kterým wíce než třetí část města lehla popelem, a přitom hosté uherští kradli a laupili do chuti w domích hořících i jiných, až král Matiáš musil sám s pány a zemany swými běžeti proti nim a bíti je i bráti jim laupež. Nazejtří potom, dne 20 Dubna, wyjel k rozprawě s králem Jiřím, ku které byly uděläny dwa stany jako předešle na půle cesty ke Šternberku. W průwodě jeho nacházeli se arcibiskup Ostřihomský, biskup Jagerský, Zdeněk ze Šternberka a wíce jiných pánů českých i uherských o 2000 koní. Král Jiří, jenž byl přijel dříwe, wyšel mu wstříc ze stanu swého, maje při sobě obadwa swé syny, též knížata Konrada Černého Olešnického a Přemka Těšinského i jiné panstwo. Matiáš wšak, když se k němu přiblížil na koni, aby mu nemusil weřejně učiniti pocty, stawěl se jakoby koně nemohl zastawiti w rychlém běhu, a sestaupil teprw u swého stanu. Rozprawa, kterau potom králowé spolu měli, byla opět tajná. Dle toho wšak, co následowalo, zdá se, že Matiáš i tehdy krále Jiřího těšil sliby, kterých nemínil držeti; jisto pak jest, že mu zawření neli míru, aspoň příměří slíbil rukau dáním. Naděje na dosažení míru tímto samým sjezdem Olomauckým musila owšem po wýminkách předložených legatem Wawřincem minauti, a král Jiří proto již dne 22 Dubna odjel ze Šternberka do Uničowa, a za nedlauho odtud do Wysokého Mýta na cestě ku Praze: ale zůstawil oba syny swé Viktorina a Jindřicha s některými radami swými k dalšímu wyjednáwání, jehož účelem mělo býti přede wším dosažení delšího příměří. Za příčinau tau hned téhož dne 22 Dubna přijeli Albrecht Kostka a Beneš z Weitmile do Olomauce s náwrhem, aby bylo zawřeno příměří až do Letnic roku 1470 pod wýminkami hlawními, aby legatowé na čas ten stawili wšecky klatby a zápowědi služeb božích, aby

1469 byla dána bezpečnost poslům, které mínil král Jiří wypravíti do Říma k wyjednáwání příměmu s papežem i aby Matiáš dopisem ku papeži učinil přímluwu za splnění žádostí, které poselstwo toto mělo předložiti, jak se rozumělo na základě kompaktat. Dá se sauditi, že o wýminkách těch byla prwé řeč w rozprawě mezi Jiřím a Matiášem. Král uherský předložil je legatum a pánům českým, zdali by k nim swolili. Obojím byly welice proti mysli, a jednalo se o nich po čtyři dni bez prospěchu; také pak nebyly přijaty: ale konečně dle wůle Matiášowy zawřeno *příměří* jednoduché toliko do Nowého roku nejprwé příštího, opět jen austně jako předtím u Wilemowa, aby Matiáš nemusil w řádném zápise jmenowati Jiřího králem. Příměří to mělo se wztahowati také na císaře a na biskupa Passowského.

Dne 1 Kwětna dal Matiáš smlauwu o příměří oznámiti we shromáždění wšech jednotníků k tomu swolaném: hned pak potom dokonal s nimi lstiwau hru proti králi Jiřímu hned od počátku strojenau. Jednotníci žádali ho toho dne opět po panu Zdeňkowi a Janowi z Hasenburka, aby neprodléwal již s odpowědí jim slíbenau w příčině koruny české. Wzkázal jim, že jí dostanau již pozejtří dne 3 Kwětna. Do té doby bylo wše umluweno; i sešli se jednotníci dne 3 Kwětna w hodinu dwanáctau, to jest asi o nynější osmé hodině ranní w biskupském kostele w Olomauci. Tam po zpíwané mši o duchu swatém sestaupili se toliko čeští páni a města k wolení nowého krále. Zdeněk Konopištský řídil wolbu, a prohlásiw, že *zwolen* jest *král uherský Matiáš* za českého krále, tázal se dle obyčeje, zdali jest to wůle wšechněch; k čemuž přiswědčili wšichni účastníci wolby a také Rudolf biskup Wratislawský. Poté wšichni páni čeští a města šli k Matiášowi do dworu jeho, a přiwedli jej slawně do kostela. Tam opět Zdeněk Konopištský we jménu druhých, předstaupiw s nimi před krále, žádal ho, aby byl pánem a králem jejich. Matiáš wyslowil swolení swé, a Zdeněk prowolal zwolení jeho za krále, táže se wšech, jestli to wůle jejich; když pak hlasitě wšichni přiswědčili, učinil Matiáš přísahu na ewangelii se slibem o zachowání privilegií země, a přijal přísahy wěrnosti.

Po slawném Te Deum laudamus, kterým se skončilo jed- 1469
nání w kostele, Matiáš hned toho dne jmenowal nowé *nejwyšší úředníky* w králowstwí českém. Zdeněk Konopištský, který se nepřestal nazýwati nejwyšším purkrabí Pražským, měl býti nejwyšším heitmanem králowstwí českého. Jan z Rosenberka nejwyšším komorníkem, Jan z Hasenburka kancléřem, Bohuslaw ze Šwamberka hofmistrem. Oldřich z Hasenburka nejwyšším sudím, Burian z Gutšteina sudím dworským, Wilém z Ilburka podkomořím králowským, Jindřich z Hradce mistrem komory králowské. Dobrohost z Ronšperka králowským prokuratorem. Jan Wrabský nejwyšším písařem desk zemských, a wšichni tito spolu s biskupy Wratislawským a Olomauckým měli býti raddau českau krále Matiáše. Potom byla welká hostina u krále a radowánky po celém městě. Studně byla udělána s třemi trubami, kterými wíno teklo uherské a rakauské a jinde zase piwo pro každého, kdo chtěl, chudého jak bohatého.

Hned potom Matiáš swolal schůzi wšech jednotníku, na které žádal wěděti od jednoho každého, jak s welkau mocí by se zawázali jemu dále pomáhati až do skonání jeho předsewzetí. Wšichni slibowali ochotně, tak že wšeho wojenského lidu od nich mělo býti až do 5000 jizdných a 15.000 pěších: ale bylo to přehnáno, tak že potom sotwa čtwrtá část slibu mohla býti splněna.

b) Do smrti krále Jiřího.

(1469—1471.)

Po wyřízení těchto wěcí w Olomauci Matiáš dal oznámiti Wratislawským, že přijede do jejich města, ano již dne 7 Května rozeslal listy ke wšem knížatům a jiným stawům we Slezsku a w Lužici, nejen těm, kteří byli w jednotě, kterými oznamowal jim swé zwolení za krále a nařizowal, aby se k němu dali najíti we Wratislawi o sw. Wítě (15 Čw.) k učinění přísah jakožto pánu swému. We Wratislawi spůsobilo to welkau radost, jinde welké uleknutí, zejména u wětšího dílu knížat slezských, kteří se wždy znali ku králi Jiřímu, i u zemanů knížetstwí Swídni-

1469 ckého a Jaworského, kteří jen z přinucení stáli proti němu a wždy byli hotowi od Matiáše zase se odtrhnauti. Dne 21 Kwětna nacházel se král uherský na cestě Slezskem w *Nise*, kdež zůstal přes swátky Swatodušní u biskupa Rudolfa. Dne 26 Kwětna wjel slawně do *Wratislawě*, prowázen jsa oběma legaty i oběma posly císařskými, též arcibiskupem Ostřihomským, biskupem Jagerským, Zdeňkem ze Šternberka a jinými pány českými i uherskými we dwau tisících koní a s dwěma kopami wozů. Hned po swém příjezdu wyzýwal Wratislawské k wykonání přísahy. Přese wšecku náklonnost jejich k němu spůsobilo to nějaké rozpaky konšelům Wratislawským, kteří jak se zdá se upamatowali na swé někdejší námítky proti wolbě Jiřího Poděbradského jakožto wykonané pauze od stawů českých bez účastenstwí jiných zemí, ana se nyní wolba w Olomauci wykonala práwě také jen od Čechů a to jen od malé části panstwa a dwau měst králowských, kromě kterých připuštěn byl k ní toliko biskup Wratislawský. Tázawše se wšak o radu obau legatů i také poslů císařských, dali se jimi upokojiti; a když předně legatowé propustili je ze záwazku práwa ochranného stolice papežské, kterému se byli podrobili, a také poslowé císařští dali k tomu schwálení swé, tím wíce pak páni čeští;[63]) wykonána jest od Wratislawských *přísaha* dne 31 Kwětna weřejné na rynku pod palácem k tomu schwalně wystaweným.

Matiáš od toho dne počal užíwati názwu *krále českého*, a napomínaw již prwé (28 Kw.) znowu knížata a jiné stawy we Slezsku a w Lužicích k učinění přísah, k čemuž kladl jim nyní lhůty kratší nejdéle do 8 Čerwna, dal hned téhož dne wywézti wšecky pušky malé i welké nabité na rynk Wratislawský a wolati do pole proti wšem, kdož by se obmeškali nebo protiwili. Skoro wšichni knížata slezští dali se tím uhroziti, a přijeli do Wratislawě, kdež dne 4 Čerwna přísahali Matiášowi, předně biskup Rudolf a kapitula Wratislawská, potom knížata Konrad Bílý Olešnický, Jindřich Hlohowský, Fridrich Lehnický, Baltazar Zahaňský a Wácslaw Opawský w síni we dwoře biskupském:

[63]) Und sonderlichen die christlichen behmischen herren, die von rechts wegen die köre hatten, prawí o tom *Eschenloer* II. 166.

dne 7 Čerwna zemané a města z horní Lužice we dwoře císař- 1469
ském; dne 8 Čerwna tamže knížata Mikuláš Opolský, Jan Hlubčický a Přemek Těšinský, kterýžto jen krátce předtím byl se nacházel we průwodu krále Jiřího za sjezdu u Olomauce. Zemané a města knížetstwí Swídnického a Jaworského, náležejících bezpostředně ku koruně, měli dle zwyklosti přísahati we Swídnici; Matiáš wšak, když se tam měl odebrati, ulehl na několik dní následkem předešlého poranění swého w Moldawě, i wyprawil do *Swídnice* na swém místě biskupa Rudolfa a Zdeňka Šternberského, kteřížto přijali přísahu stawů dne 13 Čerwna. Nejdéle zpěčowal se učiniti přísahu Konrad Černý Olešnický jakožto wždy wěrný staupenec krále Jiřího; ale i on, zůstaw osamotněn proti moci Matiášowě, poddal se tomu konečně dne 18 Čerwna. Téhož asi času přísahala Matiášowi také dolní Lužice, opozdiwši se bezpochyby toliko pro wětší wzdálenost. Po wšecky ty dni panowala weselost we Wratislawi; tance, kolby a jiné hry rytířské stihaly se; Matiáš pak oddáwal se také dle zwyklosti swé rozkoši s milenkami wšelijakými.[64])

Poněwadž se bylo wyjednáwání o příměří w Olomauci protáhlo po wíce dní, král Jiří po odjezdu swém z Uničowa nebyl se dočkal zpráwy o zawření jeho ani w Mýtě, kdež za tau příčinau něco prodlil, ani na další cestě swé ku Praze w Hoře Kutné, kdež jak se zdá nacházel se ještě dne 4 Kwětna.[65]) Tudy také o zwolení Matiáše za krále českého zwěděl teprw po swém nawrácení do Prahy. Teprw nyní objewilo se mu celé

[64]) Novis quotidie vacando, ut publice ferebatur, nuptiis, prawí o tom Dlugoš V. 523. Eschenloer, jemuž powěst ta nemohla býti neznáma, patrně proto k wyprawowání swému „die königliche gnade fürte zu Breslau mit seinen gehuldeten fürsten vil fröliche tage mit tenzen“ uznal za dobré doložiti: „darinne nichts anderes denn zucht geübet ward“.

[65]) Z Hory (zum Berg) jest datowáno psaní Řehoře z Heimburka, který nepochybně cestowal s dworem králowým. Ze psaní tohoto jest widěti, že tam nebyla ještě zpráwa o zawření příměří do Nowého roku, nýbrž myslilo se, že bude zawřeno do Letnic roku 1470 pod wýminkami, o které se králowé byli usnesli w poslední osobní rozprawě swé. Wiz *Kais. Buch* 199.

1469 podwodné jednání Matiášowo, tak že musil pustiti z mysli wšelikau posawadní naději swau w přátelské jednání s ním a hledati spásu jen we wálce wší silau.[66]) Ač bylo přijetí koruny české od Matiáše nepřátelským skutkem nejrozhodnějším, král Jiří nicméně nespěchal zrowna hned s wyhlášením jemu wálky znowu, bezpochyby že se mu užití příměří na čas hodilo k odpočinutí některému; ale k wálce konal hned přípravy, a hleděl si ji hned napřed usnadniti wynasnažením se o zachowání neb obnowení dobrých poměrů k jiným panowníkům i o zjednání sobě spojenců. Wyprawil toho času opět posly ke dworu *francauzskému* i také k wéwodowi burgundskému *Karlowi Smělému*: pokusil se, ač na ten čas darmo, o smíření s císařem Fridrichem, k němuž za tau příčinau zeť jeho *Albrecht saský* wážil osobně cestu co prostředník; zwláště pak snažil se o spolek s králem polským proti Matiášowi.

Poslowé polští, kteří byli přijeli ke sjezdu Olomauckému, rozžehnali se tam s králem Jiřím před jeho odjezdem, wystříhawše předtím jednotníky we shromáždění jich, aby nečinili nic proti práwům krále Kazimíra a rodu jeho, i odjeli odtamtud za dalším poselstwím swým k papeži do Říma. Brzy potom wšak král Kazimír poslal jiné dwa posly, Stanislawa Maršalkowiče z Březí a Jiřího Lubřanského, ku králi Jiřímu do Prahy na dotaz, pod jakými wýminkami bylo zawřeno příměří s králem uherským. Poslowé tito přijeli do Prahy, když zrowna položen byl *sněm* stawům českým asi na konec Kwětna neboli na začátek měsíce Června toho roku. Král Jiří předložil sněmu tomuto náwrh o zwolení některého se synů krále Kazimíra na králowstwí české dle úmyslu, jejž byl již roku předešlého králi polskému oznámil. Stawowé swolili, aby bylo králowstwí podáno prworozenému synu králowu *Wladislawowi* na způsob ten, aby nastaupil w něm po smrti krále Jiřího, pod wýminkami, aby za to král Kazimír wstaupil w obranný spolek s Čechy, aby wyžádal králi Jiřímu slyšení u papeže a pakli by nemohl, aby ho w žádné potřebě neopauštěl, manželku Jiřího králownu

[66]) Wiz o tom dopis Řehoře z Heimburka k Albrechtowi brandenburskému tamže 202.

Johannu aby zůstawil při wěně jejím a syny Jiřího při jejich 1469
knížetstwích, též wěrné králowy při jejich úřadech tehdejších
proti lichým úředníkům jmenowaným od krále Matiáše. konečně
aby Wladislaw před korunowáním swým zasnauben byl s dcerau
krále českého Ludmilau, tehdáž jedenáctiletau.

Za sněmu tohoto přišly do Prahy zpráwy, kterak Matiáš
toho času wyzýwal knížata slezská a jiné stawy tamější, dotud
při králi Jiřím stojící, ku přisahání sobě, i wzali stawowé z toho
příčinu k dopisu k němu, kterým mu wytýkali, že jest to proti
příměří rukau dáním s králem jejich zawřenému uwazowati se
w poddané jeho, a žádali na to odpowědi, dáwajíce znáti, žeby
se owšem dle toho musili k němu zachowati. Již wšak také
král Jiří pro wšechen případ wydal nařízení, aby byli stawowé
hotowi na wojnu, i prowoláwáno jest k tomu w Praze po tři
dni ten týden okolo 1 Čerwna. Sněm se zanášel také jinými
wěcmi k dobrému země. Dne 4 Čerwna král Jiří wydal na něm
nařízení o minci, kterými mělo pomoženo býti zmatku w peně-
zích, do té chwíle dílem posawad panujícímu. Dne 12 Čerwna,
asi již po skončení sněmu, král také *sadil konšely* we městech
Pražských [67]) sám osobně na radnicích, což se po delší čas před-
tím nebylo stalo.

Poměry mezi králem Jiřím a Polskem nedaly po celý ten
čas pokoje králi Matiášowi; musilť se obáwati nebezpečenstwí
sobě z nich hrozícího. Bylť proto již w měsíci Březnu, ještě před
sjezdem Olomauckým wyhledáwal osobního sjezdu s *Fridrichem
kurfirstem brandenburským* k jednání s ním o některé jiné wěci,
ale hlawně s úmyslem, aby jej pohnul ke spolku proti králi
Jiřímu pro případ nepřátelstwí s Polskem. Po příjezdu jeho do
Wratislawě kurfirst přijal jeho pozwání, a odebral se tamže
k němu (31 Kw.) w domnění, že chtěl Matiáš žádati o ruku
dcery jeho: shledaw wšak, že toho nebylo, wymluwil se ze
splnění žádosti jeho o spolek, maje na zřeteli nebezpečenstwí,
které by z toho přišlo zemi jeho jakožto s Polskem bezprostředně
sausedící. Král uherský, když byl naděje této zbawen, po při-

[67]) Paměť se o tom nachází jen na Nowém městě (w knize městské M 22),
ale nelze také o Starém městě aspoň pochybowati.

1469 jetí přísah od knížat slezských wypravil pana *Jana z Hasenburka* a Dobeše Černohorského, bratra biskupa Olomauckého Tasa, w poselstwí do *Krakowa,* kdež poslowé tito w slyšení dne 16 Červuna omlauwali druhé pány české králi Kazimírowi, že místo něho byli zwolili Matiáše za krále, poněwadž prý bylo jim potřeba brzké pomoci, ježto se jim od něho nedostala, a žádali ho o wstaupení w přátelské poměry s králem uherským i zdwižení zbraně proti Jiřímu, představujíce domnělé prospěchy, které by prý mělo z toho také jeho králowstwí. Král Kazimír přijal posly wlídně, ale nedal jim jiné odpowědi, nežli že dá odpowěd brzy, až se náležitě poradí. Ještě byli poslowé w Krakowě, tu přišla zpráwa o zwolení Wladisława syna králowa na sněmě českém, které se bylo stalo za přítomnosti poslů polských tehdy w Praze meškajících. Poslowé krále Matiáše neb aspoň Jan Zajíc z Hasenburka, projewili potěšení swé z toho dílem líčené dílem také prawé, poněwadž by jim král polský skutečně byl býwal milejší než uherský, a chopili se příležitosti k opětnému dotknutí se žádosti Matiášowy o ruku dcery krále polského Hedwiky, prawíce, žeby swolením k tomu od krále Kazimíra Matiáš snad se dal nakloniti k upuštění od práwa nabytého na králowstwí české. Král Kazimír wšak i k tomu dal odpowěd chladnau, ano nařídil prý brzy potom i hotowost wojenskau; a když Matiáš činil o to dotazy, odpowěděl, že nemá komu než swým z toho se zprawowati.[68]) Nedlauho potom král Jiří wypravil *posly do Polska*, pana Ctibora Towačowského, Beneše z Weitmile a Pawla probošta Zderazského, kteříž wyjewše z Prahy pospolu s posly polskými wracejícími se k domowu, některý den w prwní polowici měsíce Čerwence měli slyšení u krále Kazimíra w *Radomě*, kamž byl odjel z Krakowa dne 19 Čerwna.[69]) Přednesení jejich, kterým

[68]) Řehoř z Heimburka w dopise dne 10 Čerwence 1469: Der kunig von Polan hat dem kunig Mathias Huniad ein kalt antwurt geben um sein tochter, auch alle hilff abgeslagen und gebeutt yderman bereit zu sein. Das pegert Mathias sicherheyt. Antwurt der kunig von Polan, er hab nymant rechnung zu thun denn den seinen. *Kais. Buch* 203.

[69]) O odjezdu poselstwa tohoto z Prahy zmiňuje se král Jiří w dopise

oznámili usnešení stawů českých o zwolení Wladislawa za krále, 1469
bylo přijato radostně: toliko wýminky k tomu připojené widěly se býti těžké a zwláště zaslíbení syna králowa s dcerau rodičů kacířských. Wyjednáwání s dworem polským se tudy protáhlo; nicméně wšak wzbudilo hned tehdy strach mezi protiwníky krále Jiřího, zwláště we Slezsku, kdež obáwali se brzkého wtrhnutí wojska polského do země.

Zdá se, že Matiáš po wšem, co se stalo od skončení sjezdu Olomauckého, domníwal se od krále Jiřího zachowání příměří po celau dobu, na kterau bylo zawřeno, totiž až do nowého roku. W domnění takowém Wratislawští ještě za přebýwání jeho u nich propustili žoldnéře, které dotud wydržowali za mzdu, ode dne sw. Jana křtitele (24 Čw.), a Matiáš sám odjel brzy potom, dne 5 Čerwence, z Wratislawě, neučiniw we Slezsku žádných zwláštních zařízení k obraně země. Odebral se předně do *Brna*, položiw tam *sněm* stawům morawským, po jehož skončení mínil odjeti do Uher. Spoléhalli se wšak přitom snad na nějaké zwláštní sliby učiněné králi Jiřímu w poslední tajné rozprawě u Olomauce, žeby jim král ještě i nyní snad wěřil, w naději té tentokrát docela se zklamal. Již dne 29 Čerwna neb některý den dříwe bylo w Praze opět woláno k *weřejné hotowosti* s nařízením, aby se každý dle obyčeje opatřil do pole špíží na čtyry neděle, a hned také děla weliká i malá uprawena jsau na wozy a přihotowena jak w Praze tak bezpochyby také w jiných městech králowských. Ty dni potom poslal pak král něco lidu na pomoc do Morawy *knížeti Viktorinowi*, který tam nepochybně po sjezdu Olomauckém zůstáwal s některau wojenskau mocí k ochraně stawů wěrných králi Jiřímu. Viktorin následkem toho brzy po příjezdu Matiášowu do Brna zaslal mu *odpowědné listy*, a počal znowu škoditi straně jeho, položiw se s hlawní swau mocí u *Towačowa*, kdež také páni morawští k němu se připojili. W Čechách wojsko králowské wytáhlo do pole předně proti hradům pánů Zajíců, a oblehlo pojednau *Kost*, *Malau Skálu* a *Nawarow* w kraji Boleslawském; na jiné

k Albrechtowi brandenburskému dne 11 Čerwence; dne 20 Čerwence potom král Kazimír odjel z Krakowa do Litwy.

1469 pak straně *Taužim, Andělskau horu, Ostrow* i *Bochow* we kraji Loketském. Zámek Bochowský byl brzy dobyt a městečko wypáleno.[70] Zároweň počali králowští z *Kladska*, kdež stále byli pohotowě, konati *nájezdy do Slezska*, na kterých jmenowité spustošili na nejwýše klášter *Henrichowský* za Minsterberkem a učinili welké škody w zemi biskupowě čili w knížetstwí *Nisském*. Wratislawští musili na rychlo zase najímati žoldnéře a poslati pomoci biskupu Rudolfowi k hájení *Pačkowa* (25 Čwce.) a Swídnickým wždy nespolehliwým k hájení *Reichenbacha* (26 Čwce.). Jiný nikdo we Slezsku nedbal o obranu, nýbrž lálo se na krále Matiáše, že zůstawil zemi bez opatření, a biskup Rudolf snažně psal za ním do Morawy o pomoc.

Opětným wypuknutím wálky překwapen, Matiáš zanechal odjezdu swého do Uher, rozpustil sněm swolaný w Brně, a sbíral odewšad zase wojsko swé, jmenowitě žoldnéře uherské i rakauské w ležení u *Wiškowa*, kamž sám také se odebral z Brna, aby čelel Viktorinowi (mezi 18 a 20 Čwcem.). Nařídil zárowen wšem pánům strany swé w Čechách, aby obnowili wálku (z Brna dne 17 Čwce.), i wyprawil jim ku pomoci Zdeňka Konopištského s některým lidem swým, co zatím syn Zdeňkůw Jaroslaw jakožto fojt Šestiměstský na zpráwu od legata Rudolfa o wtrhnutí Čechů do Slezska se swé strany nařizowal městům horno-

[70]) Dne 28 Čerwence píše Řehoř z Heimburka (*Kais. Buch* 209) markrabí Albrechtowi brandenburskému: . . hat mein kunyk . . dem Hasenberger ein sloss angewunen und zwei belegert, die weder Ungern, Osterreicher, Mehrer oder Slesier geretten mogen; denn sie liegen zwischen Pruks, Landskron (místo Landeswart), Kumetaw, Kaden ɔc Práwem wztahuje Palacký (IV. 2. 524 k tomu zpráwu Theobaldowu (III. 106), ač mylně na rok 1468 kladenau: Er, der könig, blieb selbst im land, und nam mit seinem volck seiner widerwertigen herren güter ein, als Trostk, Skale, welche dem herrn Wilhelm (místo Johann) Hasen gehörten; hernachher kam er vor Tauschim (das ist Tensing), Angelskahora (Engelhaus), Wostrow (Schlaggenwerth) und Buchau, das er zusampt dem schloss einnam und den flecken wegbrennet, welcher damals gestanden ist an dem ort, da jetzt ein kirchlein im feld zu sehen, zur linken hand, so man nach Schlaggenwald gehet. Wyprawowání toto zní, jakoby král Jiří sám byl wytáhl do pole proti zámkům těmto; o čemž wšak lze pochybowati.

lužickým, aby znowu byli pohotowě (20 Čwce.). Kníže Viktorin 1469
mezitím od Towačowa, jak se zdá, hnul s wojskem swým blíže ke *Hradišti*, chtěje se pokusiti o wybawení města tohoto, které bylo od Uhrů obléháno a zůstalo i po čas minulého příměří sewřeno jejich baštami.[71]) Tu wšak z neprozřetelnosti jeho potkala jej nehoda osudná nastrojená zradau. *Kníže Viktorin*, maje dceru někdy pana Hynce Ptačka z Pirkšteina za manželku, byl swatem Jindřichowi z Lipé pánu morawskému seděním na Krumlowě, nejwyššímu maršálku králowstwí českého, který byl roku předešlého opustil stranu krále Jiřího a přidal se k Matiášowi. Nicméně bylo mezi nimi zachowáwáno osobní jakési přátelstwí, i přišlo k umluwám mezi nimi, kterými Jindřich z Lipé slíbil otewříti kníželi zámek a městečko swé *Weselí*, ležící na řece Morawě asi dwě míle cesty pod Hradištěm. Byl k odewzdání ustanowen den, w který Viktorin jen asi se 600 jezdci[72]) spolu s Jindřichem z Lipé se odebral do Weselí Sotwa se wšak uhostil we městečku, přitáhl Matiáš s lidem četným jízdným i pěším, a obklíčil městečko, kteréž hned zapáleno na několika stranách zároweň; a když Viktorin jako někdy w Třebíči chtěl se utéci na zámek, spatřil teprw, že se na něm nacházela posádka uherská. Jindřich z Lipé se mu zatím wzdálil na lodi dolů po Morawě. Newida jiného zbytí, dal otewříti jednu bránu, chtěje se probiti se swými skrz nepřátely: ale před branau postawilo se mu wstříc 2000 jízdných uherských, kterými lid jeho proniknauti nemohl. Viktorin sám třetí proskočil rytířsky, ale na dalším útěku wpadl do rukau zástupu dwau set žoldnéřů srbských, kteříž jej *zajali*, z počátku ho neznajíce. Mezitím druhau branau wrazilo ostatní wojsko Matiášowo w počtu 3000 mužů do městečka, a zmocnili se ho, při čemž wšechen ostatní lid Viktorinůw dílem upadl w zajetí, dílem zahynul w ohni neb we wodě řeky Morawy (27 Čwce.).

[71]) Řehoř z Heimburka píše z Prahy dne 28 Čwce. Albrechtowi brandenburskému: Item herzog Victorin liegt zu Radiz gegen den Unger ꝛc. *Kais. Buch* 209, s čímž srow. *Staré letop. české* 199.

[72]) Počet ten udáwá Eschenloer; Dlugoš prawí 1000, Řehoř z Heimburka (*Kais. Buch* 217) zase jen 300.

1469 Matiáš dal zajaté odwésti do Brna, kdež s Viktorinem několik dní obcowal wlídně, potom wšak dal jej odwézti do Uher a chowati nejprwé w Trenčíně, potom na Wyšehradě.

Příhoda tato bolestná welice zarmautila krále Jiřího, a naplnila radostí protiwníky jeho, ale w samých bězích wálečných nespusobila následků tak škodliwých, jak se asi nadáli. Král Jiří dal tím úsilněji dobýwati zámků pánů Zajíců a jiných w Čechách, doufaje některau chwíli Jana Zajíce samého zajmauti na *Kosti* a wýměnau zaň snad syna swého wybawiti. Na místo pak Viktorina měl druhý syn králůw *kníže Jindřich* táhnauti do Morawy s nowým wojskem, které sbíráno na *Kačině* u Kutnéhory. Král přidal k němu co heitmana wýtečného wojewůdce *Mikuláše Střelu*, ano úmysl byl, aby wojsko toto z Morawy wtrhlo dále do Uher, jestližeby král polský zároweň dal na Matiáše udeřiti přes Moldawu. [73]) W okolnostech takowých Matiáš nemohl nikterak Slezákům poskytnauti wětší wojenské pomoci, o kterau žádali, nýbrž jak jim tak také Lužičanům ukládal, aby sami wytáhli na pomoc do Čech pánům Zajícům k wybawení zámků jejich. Biskup Rudolf z té příčiny položil *sjezd* knížatům a stawům slezským w *Lehnici* ke dne 3 Srpna. Tam se wšak dostawili toliko poslowé z Lužice, ze Šestiměst, z Wratislawě, ze Swídnice a z Jawora s Jaroslawem ze Šternberka a Oldřichem z Hasenburka jakožto fojty; kníže wšak nepřišel žádný: jen Jindřich Hlohowský, Mikuláš Opolský a Fridrich Lehnický poslali raddy swé, ale s wýmluwami, tak že se nic nepořídilo a sjezd se rozešel w mrzutosti. Již čtwrtý den potom (7 Srp.) Čechowé z Kladska opět učinili wpád k *Reichenbachu* a ke *Swídnici*, kdež pobrali mnoho dobytka. Některá jiná města, jakož *Střelín*, *Olawa* a *Němčí*, byla se od podobných plenů wykaupila *holdy*, to jest odwáděním peněz do Kladska. Řečeného dne wečír město Kladsko wyhořelo; z čehož we Slezsku byla owšem radost, ale bez jiného prospěchu.

Král Matiáš, wida neochotnost Slezáků, poslal jim konečně některau pomoc, wšeho wšudy 400 jízdných a 300 pěších, we-

[73]) Řehoř z Heimburka píše o tom dne 22 Srpna. Wiz *Kais. Buch* 214. Srow. *Archiv český* I. 233.

dením wšak wýtečného heitmana swého *Františka z Háje;* zároweň pak dopisy přísnými nařizowal do Slezska i do Šestiměst a do Lužice, aby byla zřízena wýprawa pánům Zajícům ku pomoci. František z Háje přitáhl dne 18 Srpna do *Swídnice*, a usadil se we městě tomto, odkudž naléhal na splnění rozkazů králowých. Dle nařízení Matiášowa osadil také hned město *Braumow* w Čechách nejblíže pomezí slezského. Tam sídlil opat Břewnowský Petr jako i předchůdci jeho od času wypálení kláštera Břewnowského u Prahy roku 1420, zůstáwaje do té chwíle w poslušenstwí krále Jiřího. Nyní uposlechl přísného rozkazu legata Rudolfa a hrozeb i proseb měšťanů Wratislawských a Swídnických, i wpustil, ač nerád, posádku Matiášowu do swého kláštera a města. František z Háje hned prwní dni potom odtudž z Braumowa wyjel na pleny do rowin kraje Hradeckého u Jaroměře, u Králowé Dwora, u Hradce i až u Jičína, a sebral welké holdy čili wýkupy odewšad, což zase posádka Kladská tím hojněji splácela krajinám slezským. Po nawrácení do Braumowa zmocnil se odtamtud blízkého města *Radkowa* čili Wünschelburka we hrabstwí Kladském (25 Srp.) jakož i kláštera *Polického;* nemoha wšak stále je osaditi, w krátce potom obě místa wypálil a zlaupil. 1469

Mezitím odhodlali se Wratislawští se Swídnickými a Jaworskými, též Lužičané horní a dolní ku předsewzetí wýprawy do Čech dle rozkazů Matiášowých. Wratislawští wytáhli dne 24 Srpna do pole k *Lewenberku*, kdež se Swídničtí a Jaworští k nim připojili, ale s mocí malau, tak že Wratislawských samých byl počet wětší než druhých dohromady. Biskup Rudolf a kapitula Wratislawská postawili k tomu wšeho wšudy dewět koní a 30 pěších: František z Háje pak přitáhl se 150 jízdnými a 100 pěšími. Wšech bylo něco přes dwa tisíce. Rowněž asi tolik bylo lidu wojenského ze Šestiměst a z Lužice dolní, který se wedením Jaroslawa ze Šternberka shromáždil u *Žitawy* (27 Srp.) čekaje na Slezáky. Tito s Františkem z Háje co heitmanem ustanoweným k tomu od krále přitáhli k nim od Lewenberka dne 29 Srpna, a hned nazejtří wojsko spojené, čítajíc asi 4000 pěších a 750 jízdných, dalo se na pochod přes

1469 hory pomezní až ke wsi *Haberdorfu*, půl míle cesty od města Reichenberka. Zde došla ho zpráwa, že se *Malá Skála* dwa dni předtím wzdala (28 Srp.) a králowští odtamtud odtáhli k dalšímu obléhání *Kosti*. Slezáci a Lužičané, zůstawše tu s hlawní swau mocí státi, wyprawili toliko oddíl wojska 1200 mužů wpřed k wybawení *Nawarowa*, ležícího asi tři míle odtud nedaleko Semil a Železného Brodu. W lidu tom nacházeli se jmenowitě také žoldnéři Wratislawští. Tito wšak na pokřik jakýsi o wojsku českém, jako by bylo na blízku, dali se na útěk, a druzí wrátili se s nimi k Haberdorfu, wypáliwše toliko čtyry wsi na cestě. Ačkoli pokřik ten byl lichý, a k Slezákům a Lužičanům přibyl mezitím také pan Fridrich z Biberšteina na blízkém Fridlandě se 150 pěšími a 60 koni; newzali nic wíce předse, nýbrž wrátili se již dne 1 Září k Žitawě a odtamtud Slezáci i Lužičané dolní k swým domowům. Od wojska oddělil se toliko lid pana Oldřicha Zajíce z Hasenburka w počtu 70 jízdných a učiniw zájem dobytka u Turnowa i wzaw hold od města tohoto, obrátil se s kořistí tau na *Trosky*, hrad páně Janůw Zajícůw tehdáž ještě od králowských neobležený. Šestiměstští pak, jak se zdá s některau pomocí Lužičanů dolních, aby celá wýprawa nebyla bez prospěchu, obrátili se wedením Jaroslawa ze Šternberka k dobýwání hradu *Tolšteina*, od Žitawy na západní straně asi půl třetí míle wzdáleného.

Na zpráwu o wpádu Slezáků a Lužičanů přes hranice české k wybawení hradů Zajícowých král Jiří poodložil tažení do Morawy, a wyprawil wojsko sebrané na Kačině w onu stranu, předstawuje si nejspíš wojenskau moc nepřátel těch wětší než byla. S předním wojem táhl *Mikuláš Střela*; za ním nacházel se *kníže Jindřich* při ostatním wojsku, skládajícím se s welkau část z Pražanů a wojenského lidu jiných měst králowských. Měšťan Staroměstský *Samuel z Hrádku* a z Walečowa, toho času podkomoří králowský, a Jan Černý ze Skaličky rychtář Hradce Králowé prosluli mezi wůdci jeho.[74]) Když wíce nespatřili ne-

[74]) Dle Dlugoše V. 529. Jan Černý ze Skaličky uwodí se co rychtář Hradecký po wšechna léta od 1457 do 1474 u Bienenberka (*Geschichte von Königingrätz*).

přátel na české půdě, přešli sami přes hranice blíž *Žitawy*, 1469
kdež dne 6 Září honci jejich wyrazili z lesa a jali se bráti dobytek w nejbližších wesnicích před městem, Poříčí a Malém Šonowě. Žitawští, domníwajíce se, že jest to lid z blízkých panstwí pana Šťastného z Waldšteina neb Šofowých, který jim častěji škodil w okolí, wyběhli z města, a potýkali se s nimi na břehu řeky Nisy. Mikuláš Střela wšak, jenž newěděl, že wlastní wojenská moc Žitawských a druhých Šestiměst byla wzdálena na wýprawě k Tolšteinu, přestáwal na pauhém harcowání s nimi až přes poledne, čekaje na příchod knížete Jindřicha s wětším lidem: když pak wojska wíce přitáhlo, teprw udeřil na ně s wětší mocí, přešel přes Nisu, a zaskočil Žitawským cestu zpátky do jich města, tak že musili se zawříti we mlýně blízkém, kdež obklíčeni jsau a stříleno na ně, když pak konečně mlýn byl zapálen, přinuceni jsau wzdáti se. Bylo 246 zajatých, na mnoze sausedů Žitawských, a wíc než sedmdesát bylo zabito w boji. Mezitím bylo wojsko Šestiměstských, čítající asi 1000 mužů, na zpráwu o tažení wojska českého k pomezí lužickému, zanechalo obléhání Tolšteina, a táhlo zpátky k Žitawě, ale w čas boje toho nacházelo se teprw asi na polowici cesty, něco přes míli od Žitawy u wsi Welkého Šonowa; o jehož wzdálení kdyby wojsko české bylo wědělo, snadno by se města téměř bezbraného bylo mohlo zmocniti útokem.[75])

Ještě w čas zabránil to Jaroslaw ze Šternberka, když konečně s wojskem od Tolšteina přitáhl; obáwaje pak se, že Čechowé přistaupí k obležení Žitawy, snažně žádal spojenců slezských i lužických, aby mu přispěli ku pomoci. Wratislawští byli se

[75]) Eschenloer (II. 181) wyprawuje o přichodě Čechů k Žitawě: Indess, da die Behmen vor Budin höreten, dass die unsern nicht zu inen, sondern heim gezogen waren, da zogen sie mit einem starken heer gen Zittaw; což zní, jako by tehdáž byla býwala Budyně obléhána od králowských a odtamtud žeby byli táhli k Žitawě. Zdali byla Budyně náležející Oldřichowi z Hasenburka obléhána, o tom nemáme žádné jiné zpráwy; ale že odtamtud nepřitáhlo wojsko české k Žitawě, wyswitá ze zpráwy o sbírání wojska na Kačině w *Archivu českém* I. 233, kterau jmenowitě doswědčeno jest, že se Střela dne 26 Srpna nacházel na cestě k wojsku tomuto od Bechyně k Táboru.

1469 wšak toho dne, když se před Žitawau bojowalo (6 Září), teprw práwě nawrátili odtamtud k domowu, a František z Háje byl se od nich na cestě oddělil a nawrátil se do Braumowa, wzaw od nich s sebau ku pomoci 150 jízdných a 300 pěších, nepochybně k nowým nájezdum do Čech, které zamýšlel. Ku prosbám Jaroslawa ze Šternberka Wratislawští hned kázali tomuto lidu swému, aby se z Braumowa dal na cestu ke Zhořelci, kdež by se asi spojili s ním Lužičané; František z Háje pak wytáhl s nimi sám we směru tom, maje 500 jízdných. Ale Čechowé, jichž wojska bylo asi 6000 mužů, zdržewše se asi tři nebo čtyři dni před Žitawau a wypáliwše předměstí a dwory w okolí, dali se na pochod we směru ke Zhořelci přes *Fridland* a *Seidenberk*, kterážto dwě města wypálili, a dříw než mohl František z Háje tam dotáhnauti, zaskočili mu cestu, obrátiwše se w prawo přes *Lubaň* do Slezska. Měšťané Lubanští sami zapálili předměstí swé, aby se wojsko české nemohlo snáze přiblížiti k jich městu; jinak wšak nic Čechům nepřekáželo w jich tažení, na kterém podobně jako před časy wedením Prokopa Holého jali se hubiti zemi daleko široko. Když přitáhli k *Lewenberku*, nejen město toto, nýbrž i jiná města na blízku ležící, jmenowitě s jedné strany *Boleslaw*, s druhé *Hiršberk*, wykaupili se holdem, a příklad ten následowalo celé okolí daleko široko, ač smluwami o wýkupné Čechowé powolowali jen ušetření ohněm, nikoli braním dobytka a jiných wěcí. Takowým způsobem protáhli se záhubami wšelikého druhu krajinami slezskými mimo *Lehnici*, *Goldberk* a *Jawor*. František z Háje, kterému Wratislawští poslali ještě 100 jízdných ku pomoci k Swídnici, s Oldřichem z Hasenburka jakožto heitmanem Swídnickým hájil toliko město toto a jeho okolí, a překážel Čechům po boku, jak práwě mohl; ale strach nicméně zasáhl celau krajinu až k Wratislawi. Legat Rudolf a Wratislawští wyzýwali wšecky sausedy swé we Slezsku ke společné obraně, oznamujíce hotowost swau wytáhnauti do pole 18 Září, kdyby se druzí chtěli k nim připojiti. Ale nikdo neměl k tomu wůle ani odwahy; wšudež raději smlauwali se o wýpalné, tak že sebrali Čechowé welké peníze až na 12.000 zlatých, nejen

od swětských lidí, nýbrž i od duchowních, kteří jindy zbraňo- 1469
wali to swětským pod hrozbau klateb. Tu se i Wratislawští zawřeli jak nejlépe mohli we zdech swých we strachu, aby Čechowé s jedné strany a Poláci s druhé neudeřili na ně. Čechowé wšak od Jawora obrátili se na jih, a sebrawše holdy ze *Střihoma, Střelína, Němčího* a jiných míst, wypálili *Frankštein*, a poplenili krajinu u Nisy náležející biskupowi. I zde dostalo se jim welkého wýpalného od Niských a jiných obywatelů se swolením biskupa Rudolfa samého. Tak řádili we Slezsku déle než tři neděle, a teprw na začátku měsíce Října obrátili se s welkau kořistí swau jedni ku Kladsku, druzí k *Opawě*, proti kterémužto městu a udatnému heitmanu toho knížetstwí Jiřímu *Bírkowi* Matiáš darmo toho času wyzýwal okolní knížata slezská, mezi nimi zwláště Přemka Těšinského a Wáclawa Rybnického, jimž poskytl k tomu i peněžité pomoci 1000 zlatých na najmutí žoldnéřů.

František z Háje, nemoha nic pořiditi proti Čechům we Slezsku, udeřil za zády jejich w Čechách samých od Braumowa na *Náchod*, chtěje se města tohoto a snad i hradu zmocniti; ale útok jeho byl od zdí městských odražen, při čemž jest mu 50 lidí zabito a na 100 zraněno, tak že musil s hanbau utíkati k Braumowu, ač wždy s některau kořistí. Na zpráwu o jeho wtrhnutí kníže Jindřich od wojska swého stojícího w krajině u Nisy wyprawil oddíl proti němu přes Kladsko. Wojsko toto opozdilo se na cestě pro welkau bauřku, která se nad ním strhla, tak že dohonilo Františka z Háje teprw na jeho zpátečné cestě od Náchoda při horách Stěnách za Policí, kdež on pustiw na ně zpátkem jízdu swau několik lidí jim zabil a několik zajal i zachránil si tím spůsobem další útěk ke Braumowu. Část wojska českého, která zatím přitáhla k Opawě, ale bezpochyby nenašla tam žádného nepřítele, rozešla se potom, a páni i zemané, kteří se nacházeli při ní, wrátili se k swým domowům.

Král Matiáš některý čas po zajetí knížete Viktorina odtáhnuw do Uher, byl na Morawě zůstawil část wojska swého hlawně k dalšímu obléhání města *Hradiště*, kteréž se wšech

1469 stran obklíčeno jest pewnými baštami, tak že odnikud nedostáwalo se mu dowozu potraw. Když tudy docházely zásoby we městě, král Jiří kdysi ku konci měsíce Září wyprawil tam špíži na sto wozích, doprowázených zástupem 300 jezdců a 600 pěších. Těm wšak zástup Uhrů asi 1000 mužů wkročil w cestu, a swedl s nimi boj, we kterém wětší počet wojenského lidu českého prorazili sobě dráhu, tak že se dostali do města, ale bez wozů se špíží, kteréž dostaly se do rukau nepřítele. Obránci města w počtu tím rozmnožení, kterým tudy zásoby jejich tím méně postačowaly, přinuceni jsau následkem toho k zawření smlauwy w ten spůsob, že slíbili wzdáti se za swobodný odchod, jestližeby se jim nedostalo pomoci do šesti neděl. Na zpráwu o tom král Jiří wyprawil z Prahy welké posily k wojsku knížete Jindřicha, které dotud stálo u Kladska i u Náchoda, aby nyní teprw nastaupil na wýprawu do Morawy prwé zamýšlenau. Při knížeti i nyní Mikuláš Střela zůstal řídícím heitmanem. Wojsko mnohem silnější, než bylo na wítězném pochodě skrz Slezsko, obrátilo se tedy w druhé polowici měsíce Října do Morawy, a zaměřilo přímo k wybawení Hradiště.

Matiáš byl toho času darmo wyžadowal wětších pomocí peněžitých k wálce na *sněmě uherském w Prešpurce.* Mezi stawy a obywateli wlastního králowstwí jeho zmáhala se čím dál tím wíce nespokojenost s ním pro welké útisky, libowolnosti a rozličné prostopášnosti jeho. Na zpráwu o wtrhnutí knížete Jindřicha do Morawy pospíšil do *Trnawy,* a odtud k *Uherskému Brodu,* dwě míle cesty od Hradiště, kdež položil se s wojskem čítajícím jen 3000 jízdných a 3000 pěších, nemoha na ten čas sehnati moc wětší. Kníže Jindřich přitáhl tudy s wojskem swým bez překážky až ke *Hradišti,* kdež mu Matiáš dal toliko překážeti, jak mohl, jezdectwem swým. Wojsko české wšak proti nadání jeho hned druhý den, jak bylo přitáhlo, dobylo útokem jedné bašty, při čemž dwě stě mužů, kterými bašta byla hájena, jest bezmála wesměs zbito, jen několik málo zajato. Bez překážky dopraweno jest tudy hojně zásob wšech potřebných wěcí do města i také sesílena posádka čerstwým lidem. Po šťastném tomto opatření kníže Jindřich stawěl se, jakoby

mínil s wojskem swým hned zase odtáhnauti zpět, skutečně 1469
wšak obrátil se přes jakausi horu blíž Hradiště proti wojsku uherskému, které bylo zatím od Matiáše postaweno w pěti zástupích za sebau na cestě od Hradiště k *Brodu Uherskému.* Tu nejprwé toliko jízda česká nenadále udeřila na první z těchto zástupů. Ten se udatně bránil, až mu druhý zástup žoldnéřu wesměs německých přitáhl ku pomoci. Přišlo k tuhému boji, mezi kterým wšak také pěší wojsko české s hradbau wozowau dorazilo na bojiště. Tu utrpěli Uhři porážku. Zástup jejich třetí, spatřiw to, dal se bez boje na útěk, a strhnul s sebau čtwrtý a pátý. Král Matiáš byl zatím sám přispíšil k wojsku: snažil se obrátiti je zpět do boje; ale darmo. We zmatku úplném musil sám utíkati s ostatními až k Uherskému Brodu, ani wšak tam se nezastawil, nýbrž odjel dále do Uher přes *Skalici.* Wojsko české we spořádaném šiku s wozy stihalo nepřítele až ke Brodu, ano několik bojowníků dawem wrazilo i do města, nepozorujíce, že se od druhých byli wzdálili, i upadli tudy w zajetí. W boji byli z wojska Matiášowa od Čechu zajati Jan hrabě z Pesinka, Jiří syn Zdeňka Konopištského, Dobeš z Černowic bratr biskupa Tasa a wíce jiných lidí znamenitých; do zajetí uherského naproti tomu upadl mladý pán morawský z Pernšteina.

Na zpráwu o wtrhnutí knížete Jindřicha do Morawy byl legat Rudolf opět wyzýwal Slezáky a Lužičany, aby společně sebrali pole a táhli králi Matiášowi ku pomoci. Měli se sejíti u *Nisy,* kamž biskup se odebral sám a s ním něco jízdného lidu z Wratislawě, též pak František z Háje se swými. Bylo to wšak wšeho wšudy 600 jízdných. Pěchota Wratislawských s wozy dala se za nimi na pochod teprw dne 5 Listopadu, tedy již tři dni po porážce wojska Matiášowa: jiný pak nehnul se nikdo. S malau tau mocí *František z Háje* teprw dne 11 Listopadu wytáhl toliko k *Opawě,* kdež wypálil předměstí a wsi okolní. Zatím *kníže Jindřich* po swém wítězstwí přešel přes hranice uherské, a pálil i plenil w okolí *Trenčína*[76]) bez

[76]) Zmiňuje se o tom Dlugoš V. 529, ač bezpochyby co do času nespráwně. Srow. Pešinu *Mars Morav.* 852.

1469 překážky. Wrátiw se odtamtud do Morawy, teprw poslední dni měsíce Listopadu rozpustil wojsko swé na zimu u *Wiškowa*, a téhož asi času odtáhli také Slezáci z knížetstwí Opawského, bojíce se sic nejspíše útoku od něho. W Čechách byly se zatím wzdaly také *Trosky* lidu králowskému; dobytí pak Kosti předešel Jan Zajíc z Hasenburka pauze zawřením smlauwy s králem, jak se zdá, o delší příměří.

Wedlé hlawních těchto událostí wálečných wedena byla wálka drobná w jižních a západních krajinách země české mezi pány, kteří se přídrželi Matiáše, a wěrnými krále Jiřího, která nabyla zwláště welké rozsáhlosti od času, co byl Jan z Rosenberka odpadl k straně Matiášowě. Záležela nejwíce w pálení wsí neb *holdowání* sedlského lidu k hradům jedné a druhé strany. Proti hradům Jana Rosenberského a *Zelenéhoře*, kterau zachowal posud Zdeněk ze Šternberka we swém držení, wálčili s hradů swých zwláště páni Wilém mladší z Rabí, Lew z Rožmitála, Jaroslaw ze Swojšína na Orlíce, též Tábořj; proti pánům w kraji Plzenském a městu Plzni také Pražané se štěstím owšem rozličným. [77])

Král Jiří za času tažení wojska českého we Slezsku zůstáwal ještě některý čas we wýchodní části země, dne 11 Září jmenowitě na *Poděbradech*; později wšak, ku konci měsíce Září držel *sněm w Praze*, na kterém se wedlé jiných potřebných wěcí jednalo o wyprawení opětného *poselstwa do Polska*. Král připomenuw stawům uzawření předešlého sněmu o zwolení králowice polského Wladislawa, tázal se jich, zdali setrwáwali

[77]) Eschenloer w latinském sepsání swém (pag. 212) činí zmínku o dwau půtkách, we kterých za času tažení knížete Jindřicha we Slezsku prý Jan syn Zdeňka Konopištského zwítězil nad Tábory a Plzenští zase nad Pražany kdesi prý asi prostřed cesty mezi Prahau a Plzní, kteréž obě ještě wíce zweličuje w sepsání německém (II. 183). Ale wálečné zpráwy jeho z těchto let jsau weskrz strannické. Že nebylo proti straně králowské w těchto stranách nic wětšího docíleno, wychází z dalšího běhu wěcí na jewo, jakož i ze zpráw obecných we *Starých letopisech českých* 191—192, z dopisů Zwikowských w Palackého *Archivu českém* I. 230—236, též z listu Jana Rosenberského ku králi Matiášowi dne 16 Srpna toho roku w Palackého *Urkdl. Beiträge* 603.

při něm. Páni, zemané i města přiswědčili, dáwajíce králi plnau 1469
moc, jak by o tom dále mělo býti jednáno; k čemuž města strany pod obojí připojili prosbu, aby byli opatřeni, pokud se týkalo jejich náboženstwí. Města strany pod jednau žádala téhož pro sebe, a král slíbil oběma stranám. Dle uzawření těch král jmenowal poselstwo, we kterém se nacházelo po pěti osobách z každého stawu, panského, zemanského a městského, krom nich pak tajemník králůw Pawel probošt Zderazský. W čele poselstwa stál pan *Wilém mladší z Risenberka* a z Rabí, nejwyšší komorník královstwí českého, wedlé něhož z pánů wynikali Beneš z Weitmile a Jan Towačowský z Cimburka bratr Ctiborůw. Poslowé stawu městského byli tři z Prahy, z každého města jeden, totiž ze Starého, z Nowého a z Menšího města Pražského, po jednom pak ze Žatce a z Mosta. Král dal jim nařízení dne 16 Října, dle něhož setrwáwajíce při wýminkách předešlých měli swoliti, aby Wladislaw třebas i za žiwota králowa korunowán byl na královstwí české, wšak wláda aby mu náležela teprw po smrti Jiřího, a s ním zároweň aby korunowána byla dcera králowa Ludmila jakožto choť jeho.

Král polský byl toho času swolal opět *sněm walný w Petrkowě*, ku kterému přijel z krajin litewských dne 23 Října. Měli na něm učiniti zpráwu poslowé, kteří byli posledně posláni do Říma. Poslowé tito byli se u dworu papežského setkali s wyslanci krále uherského a pánu českých jeho strany, kteří tam pohledáwali stwrzení Matiáše ku královstwí českému od papeže samého a swolení ku korunowání jeho nowau nějakau korunau českau. Ačkoli bylo zwolení Matiáše za krále českého wykonáno se swolením legatů papežských k tomu zmocněných, papež Pawel, snaže se wždy ještě krále Kazimíra zachowati w dobré wůli, twrdil poslům polským, že toho nechtěl, aby Matiáš královstwí českého dosáhl, a propustil je se slibem, že pošle zwláštního legata k ohledání práw jednoho i druhého krále, a zachowáli se král Kazimír dle jeho wůle, že stwrdí mír pruský a splní jiná přání jeho. Teprw po učinění této zpráwy na sněmě polském přijeli poslowé čeští do Petrkowa dne 2 Listopadu, a měli dne třetího potom (5 Listopadu) slyšení

1469 w saukromé raddě králowské. Wýminky jejich, a zwláště co se týkalo zasnaubení Wladislawa s Ludmilau, widěly se králi Kazimírowi a některým raddám jeho posud býti příliš nesnadné; pročež odkládáno s konečnau odpowědí, a poslowé čeští propuštěni s dary a jinými poctami, ale nikterak s pořízením dle přání swého. Král Kazimír mínil čekati příchodu legata nowého, a slíbil zatím jen wyprawení opětného poselstwa polského do Čech.

Ačkoli se při této rozpačitosti dwora polského nesplnil hlawní záměr krále Jiřího při tomto wyjednáwání, totiž obdržení pomoci polské proti králi uherskému, předce wyjednáwání to mělo účinek, že se we Slezsku udržowal strach před nepřátelstwím Polska, a částečně nepřátelstwí to také se jewilo jímáním kupců Wratislawských a zabawowáním zboží jejich w Polsku, ku kterému dílem laupeže spáchané proti kupcům polským we Slezsku, ač za ně Wratislawští nemohli, zawdaly příčinu. Obáwání wzrostlo tím wíce, když přijel do Wratislawě posel polský, kněz, se psaním pod pečetí krále i arcibiskupa Hnězdenského, kterým Wratislawští winěni jsau co prwní půwodowé těchto wálek a wyzýwáni, aby se přičinili o stawení jich a o zaplacení škod jimi pošlých králowstwí českému: neb že jest to země synům králowstwí polského co dědicům swědčící: pakli toho neučiní, že jim bude zakázán wšeliký dowoz z králowstwí polského.

Toho času práwě zemané knížetstwí *Swídnického a Jaworského* položili sobě *sjezd w Jawoře* ke dni 13 Prosince, na kterém uwažujíce záhuby země utrpené od wojska českého, mínili se i s městy uraditi o pokoj s králem Jiřím a nawrácení se k jeho poslušenstwí. Legat Rudolf a dle přání jeho také konšelé Wratislawští wyprawili tam posly swé, aby je od toho odwrátili: což prospělo jen potud, že města Swídnice a Jawor odepřela swolení swého k tomu; ale zemané položili si sjezd jiný k témuž cíli na den 22 Prosince, hrozíce, nebudauli města s nimi, že si zjednají proti nim pomoc odjinud. Legat a Wratislawští opět poslali i k tomuto dni do *Swídnice*, ale bez prospěchu. Poslům jejich bylo řečeno od zemanů bez odporu

měst, která k tomu mlčela, že kdyby byli wěděli, jak málo se jim dostane pomoci od legata slibowané, byli by nikdy od Jiřího neodpadli; nyní pomoci nemajíce, že se musí jinak starati o swé dobré. Přitom bylo více jiných řečí pro legata urážliwých. Stawowé obau knížetstwí také wyjednáwali potom s králem Jiřím, chtíce se Matiáše odříci, ale na ten spůsob, aby nemusili proti němu pomáhati, nýbrž aby požíwali pokoje. K tomu král swoliti nechtěl, a tudy wyjednáwání to newedlo ku konci. 1469

Toho wšak času již také *legat Rudolf* sám počal jinak smýšleti o této wálce než z počátku, když k ní wší mocí byl pobádal. Po záhubách, kterými bylo naplněno Slezsko wálečným tažením toho roku, po škodách zwláště, které stihly zemi jeho biskupskau jak od wojska českého tak také od hrabiwého lidu Františkowa z Háje, poznáwal, že to bylo předsewzetí nešťastné, a nezatajil docela bolestného pocitu swého. Když o wánocích na sw. Štěpána (26 Pros.) dosadil slawně nowého opata kláštera sw. Vincentia we Wratislawi a hodowal potom w klášteře s praelaty a kanowníky i konšely, přišlo po obědě k rozprawě důwěrné o stawu wěcí. Tu se rozhowořil legat o škodách swých i o bídě obecné, a s očima zaslzenýma wyznal, že kdyby byl lépe znal wěci, když ponejprw přijel do Wratislawě, nikdy by nebyl radil k wálce; prawil, že byl papež zle zprawen o záležitosti Jiřího: mluwil o zákonech církewních, které dowolují zachowáwání pokoje s kacíři: wzpomínal na biskupa Jošta i na Protasia Olomauckého, kterak byli maudře zrazowali wálku, ano konečně žádal rady od konšelů, jak by se mohlo dosíci míru. Konšelé neshledáwali příhodné chwíle k tomu, ohlížejíce se na Matiáše jakožto přijatého krále, a neušetřili legatowi wýčitky, žeby lépe bylo býwalo wyhledáwati míru dříwe. Spatřiw to, přetrhnul rozprawu, a žádal jich, aby ji zachowali w tajnosti. Praelati a kanowníci sdíleli smýšlení legatowo, a sám kantor *Tempelfeld*, jindy nejzůřiwější podněcowatel k wálce, nemluwil k tomu nic jiného, než: Ach, Bože, kdoby byl myslil, že jest moc kacířů tak welká! Kazatelé Wratislawští, kteří jindy štwali lid proti každé maudřejší radě, odtud napomínali k modlení se za pokoj, a lid poučený bídau, pro kterau se

1469 mnozí obywatelé stěhowali z města, lál na duchowní, že jej swedli, a litowal, že neuposlechl někdejších rad konšelů. Porownáwalo se také skrbení duchowenstwa Wratislawského, které se wyhýbalo wšem útratám na wojnu, s horliwostí kacířských kněží w Praze, kteří prý toho času nešetřili peněz ani krwe.[78])

Zkormaucenost legata Rudolfa množila se toho času také jinými příčinami. Po smrti děkana Pražského Hilaria byl od kapituly Pražské shromážděné w Plzni zwolen za *administratora arcibiskupstwí* Pražského probošt Pražský *Hanuš z Kolowrat*, pán český seděním na Zbiroze, swěcený teprw přede dwěma léty na kněžstwí, který z uložení obaudwau legatů papežských Rudolfa i Wawřince stihal klatbami a stawowáním služeb božích wšecky přídržící se krále Jiřího s horliwostí tauž jako jeho předchůdce. Posledně ještě dne 20 Srpna w době, když po zajetí knížete Viktorina oddáwal se naději w brzké potlačení kacířů,[79]) wydal nowé přísné nařízení ke wšem duchowním swého poslušenstwí, aby wšudež w neděli a we swátek byla wyhlašowána w kostelích klatba proti Jiřímu a wšem jeho staupencům nebo kdož by s nimi obcowali neb jim dodáwali potraw, zbraní a jiných potřeb jakýchkoliwěk, též aby pobádali lid wěřící k wálce s kacíři a přísně zachowáwali stawení služeb božích we případnostech ustanowených. Ale w Čechách usilowání toto mělo čím dál tím wíce účinek opačný než který se zamýšlel. Byli páni a města strany pod jednau, kteří nikdy neuznáwali za práwo, aby pro wíru měli zapříti wěrnost ku králi swému a wlasti swé: ti nesli těžce odpírání sobě útěch náboženstwí, ale nedali se tím pohnauti k odřeknutí se swé powinnosti. Byli páni pod obojí, kteří měli kostely náležející straně pod jednau; ti když duchowní nechtěli w nich konati služby boží, wyhnali je, a dosadili kněží strany pod obojí na jich místa. Jinde zase poddaní lidé při kostelích strany pod jednau, když kněží neslaužili, nechali jich, a přestaupili ku

[78]) Eschenloer latinský 217.

[79]) Et cum jam tempus oportunum invalescit, quo speramus nostris orationibus bonum effectum assequi et haereticis interitum, píše w nařízení tom, o němž se zmiňujeme. *Pešina Phosph.* 285.

přijímání pod obojí spůsobau, obracujíce se ku kněžím strany 1469
pod obojí we swých potřebách duchowních, tak že tím strana pod jednau zrowna čím dál tím wíce ztrácela půdy w zemi. Místy dálo se duchowenstwu poslušnému rozkazů papežských i horší násilí; byli prý někteří kněží i zabiti; kteří se pak chtěli uchrániti nebezpečenstwí nebo nepříjemností, nezachowáwali rozkazů papežských; tím méně pak sprawowali se swětští lidé zápowědmi obchodů s odsauzenými, a to nejen w Čechách, nýbrž i w zemích sausedních, jakož zwláště w Míšni, odkudž přese wšecky zákazy dowážena jest jmenowitě sůl do Čech a za to zase do Míšně obilí české a jiné plodiny. Hanuš z Kolowrat, hledě na to na wšecko se zármutkem, musil časem howěti a powolowati, zwláště když se naděje jeho na wítězstwí zbraní Matiášowých nesplnily: konečně pak psaním k legatowi Rudolfowi dne 19 Listopadu stěžowal mu na wšecky tyto nesnáze. Legat w tehdejší sklíčenosti swé uznal, že bylo potřeba upustiti od přísnosti škodliwé, a listem wydaným dne 11 Ledna
roku 1470 zmocnil probošta administratora, aby směl ulewo- 1470
wati a odwoláwati stawení služeb božích i rozhřešowati duchowní i swětské lidi, kteří se prowinili proti posawadním rozkazům, dle swého wlastního uznání; nebo prý nemohl býti úmysl swaté stolice, aby lék, který měl slaužiti k spasení duší, byl jim ke škodě a záhubě.

W roce nowém oba králowé, Jiří i Matiáš, záhy konali nowé příprawy wálečné. Král Jiří zamýšlel předsewzíti opět mocné tažení do Morawy;[80]) Matiáš těšil swé staupence w Čechách, we Slezsku a w Lužicích oznamowáním, že s welkau mocí wtrhne do Čech.[81]) Byl mu *sněm uherský w Prešpurce* swolil znamenitau berni k wálce jak s Čechy tak s Turky, i mínil jí, maje pokoj od Turků, celkem užiti proti Čechům. W měsíci Unoru odebral se s welkým komonstwem pánu uher-

[80]) Již dne 27 Prosince 1469 píše o tom Řehoř z Heimburka: Unser kunig will herfaren gen Merhern stark; all sein sach schickt sich zu gut. *Kais. Buch* 218.

[81]) Tak již dopisem Zdeňka Konopištského k Plzenským dne 4 Ledna 1470. Palackého *Urkd.* 615.

1470 ských i českých do *Wídně* k slawnému *sjezdu s císařem Fridrichem*, na kterém měly se netoliko srownati nesnáze od delšího času mezi nimi stáwající, nýbrž upewněn býti spolek jejich proti králi Jiřímu umluwami o zasnaubení dcery císařowy Kunigundy s Matiášem a ustanowením Matiáše za nástupce Fridrichowa w císařstwí. Král Jiří, uwažuje již napřed nebezpečenstwí, které by mu z toho bylo nastalo, pokaušel se předejíti je wyjednáwáním s knížaty německými, zejména a předně s Albrechtem markrabí brandenburským, o zwolení *Karla wéwody burgundského* za Římského krále, a wedlé toho již dne 1 Ledna roku 1470 rozeslal z Prahy listy ke wšem znamenitějším knížatům i městům říšským, kterými žalowal jim opět na násilí sobě činěné od papeže, žádal jich, aby mu wymohli na papeži sjezdu, od dáwna wyhledáwaného, nebo aby se jiným způsobem ujali jeho wěci, dáwaje na srozuměnau, když by od říše zůstáwal opuštěn, žeby nemínil déle dbáti swazků spojujících králowstwí jeho s říší německau. Záměr o powýšení Karla burgundského nepotkal se se zdarem, ale pozbyl důležitosti a nebylo ho wíce zapotřebí, když se také umluwy Wídenské nezdařily, nýbrž po čtyřech nedělích hlučného obcowání spolu císař Fridrich a král Matiáš rozjeli se z Wídně w plné newoli (10 Břez.).

Mezitím we Slezsku i w Lužici trwala a zmáhala se omrzelost staupenců Matiášowých, kteříž se spatřowali sklamány w nadějích swých na hojnau pomoc od něho. Matiáš, nelibě hledě na wzpurnost Jaworských a Swídnických, byl již w měsíci Prosinci uložil *Františkowi z Háje* jakožto swému wojenskému heitmanu nad Slezskem trestání wšelikých odbojníků, a nařídil Jaroslawowi ze Šternberka co fojtowi lužickému i také Wratislawským, aby mu w tom byli nápomocni, jakž zase on měl pomáhati jim. Ale František z Háje, nemaje wětšího počtu lidu wojenského, nemohl nic pořiditi. Jaworští a Swídničtí málo naň dbali: na dwau sjezdech w Jawoře (6 Un.) a we Wratislawi (26 Un.), kdež s nimi a s jinými stawy a knížaty slezskými wyjednáwal, obdržel sliby, které wšak skoro od nikoho nebyly drženy. Z knížat slezských *Jan Ratibořský* dne 4 Ledna

wypowěděl Matiášowi poslušnost, a přiznal se znowu ku králi 1470
Jiřímu. Mnohá města a krajiny, ježto se báli plenů z hrabstwí Kladského, jakož Střelín, Němčí, Olawa, odwáděli stále *holdy do Kladska,* aby měli pokoj; jiní se stěží dali od toho zdržeti. Do horní Lužice zatím ještě času zimního, dne 22 Unora, wpadlo malé wojsko české 300 jízdných a 800 pěších od *Děčína,* a laupilo, pálilo a jímalo lidi zwláště w okolí *Žitawy* po osm dní beze wší překážky. Dáwala se wina Jaroslawowi ze Šternberka, jakožto fojtowi, který ač byl wpádu toho se obáwal, nic nedowedl učiniti k obraně. Žitawští, Zhořelečtí a Budišinští wyprawili posly k biskupu Rudolfowi (14 Břez.) do Wratislawě a k Františkowi z Háje do Swídnice (16 Břez.) se stížnostmi a naříkáním, že se jim odnikud nedostalo pomoci; biskup wšak ani heitman nemohli jim slíbiti nic jistého.

Zatím král Jiří toho času držel *sněm w Praze* o suchých dnech postních (14 Břez.), na němž u welké jednoswornosti wšech tří stawů, pánů, zemanů i měst stalo se usnešení o zřízení zwláštního *wojska k obraně země* proti jakýmkoli wpádům nepřátel. Na každý kraj uložen jistý počet lidu jízdného i pěšího s wozy a puškami, nad kterým měl býti heitman wolen od kraje, nade wšemi pak heitmany měl jeden z nich jmenowán býti od krále nejwyšším heitmanem. Wojsko toto mělo býti pohotowě, aby každau chwíli mohlo sebráno býti do pole k času a w místě od nejwyššího heitmana jmenowaném. Krajů bylo přitom jmenowáno jen deset, nepočítajíc totiž Bechyňska, Prachenska a Plzenska, kdež wěrní králowi měli stálau wálku s protiwníky domácími; wojska pak wšeho mělo býti něco přes půl páta tisíce pěších a něco přes 500 jízdných.

Nespokojenost přewládající we Slezsku byla nejspíš příčinau, pro kterau král uherský z jara toho roku uzawřel táhnauti do této země a wyprawil se o samých welkonocích (22 Dub.) z Trenčína se 4000 lidu jízdného na pochod přes Morawu. Dne 2 Května nacházel se w *Uherském Brodě* a některý den potom w Kroměžíři, kdež konal některá zařízení k dalšímu obléhání *Hradiště,* které brzy po zásobení prowedeném od knížete Jindřicha znowu bylo od Uhrů těsněji obklíčeno. Tauž dobau bylo

1470 wšak w Čechách sbíráno wojsko, které mínil král Jiří wyprawiti, jak již řečeno, do Morawy, s předním účelem, aby Hradiště wybawilo. Čítalo dle jedné zprávy 5000 pěších a 1000 jízdných, dle jiné 10.000 mužů, mezi nimi 2000 jízdy, s přiměřeným počtem wozů s wůdci *Hrabaněm* a *Chotěřinským.* Když wojsko toto asi w prwních dnech měsíce Kwětna přitáhlo do Morawy, Matiáš zanechal tažení zamýšleného do Slezska, a wrátil se do Uher, aby sobě odtamtud přiwedl wětší sílu wojenskau. Tudy wojsko české bez překážky přitáhlo až ke Hradišti, a dobywši dwau bašt, na nichž 30 žoldnéřů Matiášowých zabito a 40 zajato, wprawilo znowu dostatek potraw do města, ano z ležení před Hradištěm předsewzalo *wpády přes pomezí uherské,* pálíc a škodíc w krajině při říčce Mijawě.[82])

Část wojska toho byla přitáhla z hrabstwí Kladského, kdež sbírání jeho bylo spůsobilo nowý strach we Slezsku a zwláště biskup Rudolf bál se nowého wpádu do země swé. Z té příčiny František z Háje nařizowal sebrání pole z celého Slezska k *Nise;* ale jen něco málo lidu dostawilo se od Wratislawských, od biskupa samého, od knížat Olešnických a z knížetstwí Swídnického i Jaworského. Ti když se wojsko české z Kladska odebralo do Morawy, wedením Františka z Háje obrátili se do krajiny Opawské, a oblehli twrz *Linhartice* (Geppersdorf) nedaleko Krňowa (4 Kw.), s které se dály škody na biskupstwí. Po dwau dnech dobyli jí útokem (6 Kw.), ne beze ztráty na swé straně. Z posádky bylo 20 mužů zabito a 70 zajato, mezi nimi také welitel Wšeborowský z Petrowic. Odtud Slezáci wrátiwše se zpátky, učinili *wpád do hrabstwí Kladského,* při kterém wypálili předměstí Kladské i několik wesnic w okolí, ježto posádka bezpochyby wýprawau lidu do Morawy w počtu oslabená neodwážila se boje mimo zdi městské (11 Kw.). — Na straně Matiášowě toho času také *Jan ze Šternberka* syn Zdeňkůw zwítězil w jakési půtce u *Jihlawy,* we které zajal pana Sigmunda z Pernšteina se 60 jezdci.

[82]) Myslim, že ta se má rozuměti w dopise knížete Jindřicha w Palackého *Urkd.* 635, kdež prawí se „an das wasser Maye genant“.

Již okolo polowice měsíce Května wrátil se Matiáš z Uher 1470
s wojskem nowým, které teprw nejspíš, když k němu shromáždil lid swůj na Morawě porůznu ležící, čítalo se na 8000 jízdných a 4000 pěších. Dne 17 Května nacházel se w *Brně*, a odtamtud obrátil se něco později ku *Kroměžíři*, wždy ještě sbíraje lid k sobě a překážeje wojsku českému před Hradištěm prozatím toliko w dowozích, ač bez mnohého prospěchu. W bojích wšak jednotliwých u Hradiště Čechowé mezitím utrpěli ztrátu zajetím heitmana jejich *Hrabaně* od lidu krále uherského, totiž nejspíš kterým osazeny byly bašty posud nedobyté okolo města. Na zpráwu, že také král Jiří konal příprawy k mocnějšímu wtrhnutí do Morawy s druhým wojskem, které sbíral w Čechách prwnímu ku pomoci, Matiáš z ležení swého u Kroměžíře nařizowal do Slezska, aby odtamtud wšichni s celau mocí swau přitáhli k němu, do obau pak Lužic, aby byli pohotowě a jak medle by druhé wojsko české wytáhlo na Morawu, aby wtrhli se swé strany do Čech a činili škody a záhuby jak největší. Do Slezska wyprawil za tau příčinau také zwláštní poselstwí k jednání s knížaty a druhými stawy.

Zrowna toho času byli se strojili Swídničtí a Jaworští o swé ujmě ke wpádu přes hranice české, chtíce od Landshuta přepadnauti Trutnow. Předsewzetí jejich bylo wšak před časem projeweno a osazeny potichu hory pomezní lidem naspěch sebraným z Trutnowa, z Králowé Dwora a z Jaroměře. Tu když lid Swídnický táhl k *Landshutu*, napřed 200 pěších a za nimi teprw později wětší moc z města a z knížetstwí, Čechowé ze zálohy přepadli ony dwě stě w prawé poledne dne 5 Čerwna, a zajali je wšechny; druzí. když k wečeru přitáhli k témuž místu a zwěděli o tom, zanechali dalšího swého záměru. Pošel wšak z toho znowu nemalý hněw mezi Swídnickými a Wratislawskými, kteřížto oněm byli odepřeli pomoci. Za takowé nelibosti poslowé od krále Matiáše přijeli dne 10 Čerwna do Wratislawě. W čele jejich byl často zmíněný bratr Gabriel z Verony, s ním Fridrich kníže Lehnický. František z Háje a Zdeslaw syn Zdeňkůw ze Šternberka. Jednali předně s Wratislawskými. kteříž ochotně slíbili wytáhnauti s 200 jízdných, 400 pěších

1470 a 60 wozy. Poslům zdálo se to býti málo, a zmiňowali se o dopisích papežowých ku králi Matiášowi, žeby město Wratislaw mohlo samo 40.000 mužů postawiti do pole. To wšak se zakládalo jen na někdejších chwastawých řečech duchowních Wratislawských, které se donášely k dworu papežskému. Konšelé zamítali řeči takowé, a ukazowali na ochuzení města, které se pořád více množilo. Potom byl swolán *sjezd* druhých příslušníku Matiášowých ze Slezska we *Wratislawi* dne 18 Červwna, ku kterému krom biskupa Rudolfa přijeli knížata Konradowé oba Olešničtí, Jindřich Hlohowský a Baltazar Zahanský, též poslowé Mikuláše knížete Opolského a obaudwau knížetství Swídnického a Jaworského. Proti žádosti králowě, aby wšichni wytáhli do Morawy s celau mocí swau, ode wšech zdwiženy jsau námitky a wýmluwy, zwláště žeby se za wzdálení branné moci ze země mohl státi wpád Poláků. Swolili toliko každý jistý počet wojska, jehož mělo býti celkem 1720 pěších a 740 jízdných. Lid ten měl postawen býti do dne 3 Července u Nisy.

Teprw dne 19 Červwna Matiáš s wojskem swým konečně zdwihl se od *Kroměříře*, a táhl proti wojsku českému ke *Hradišti*. Čechowé, nad nimiž jak se zdá nastaupil mezitím u welitelstwí *Wácslaw Wlček*, byli přinuceni před ním ustaupiti, i odtáhli po řece Morawě dolů až k *Hodonínu*, kdež zaujali dobré postawení obranné. Matiáš táhl za nimi, a četnau jízdau swau překážel jim dle možnosti we špižowání. Dne 29 Červwna podařilo se lehkým jezdcům jeho srbským přepadnauti dowoz potraw na 30 wozích a pobrati jej po boji s lidem jízdným i pěším, který jej doprowázel, při čemž dle diwošského obyčeje swého pěti stům a osmdesáti pěti zabitým neb zajatým bojowníkům českým postínali hlawy a přiwezli je králi na dwau wozích, ježto jim dle umluwy místo mzdy wyplácel po zlatém za každau hlawu odwedenau. Matiáš dopřál si ohawného žertu, že wšecky ty hlawy dal welkými praky wmetati do ležení českého. Wojsko české trpělo mnoho nedostatkem špíže a také nemocmi zimničnými od nezdrawých wod, ale činilo také zase wpády přes řeku Morawu do nejbližších krajin uherských, aniž mohl Matiáš toho překaziti.

Zatím byl dokonal král Jiří přípravy k tažení s druhým wojskem swým na Morawu. Již dne 7 Čerwna wydal z *Kutnéhory*, kdež bezpochyby delší čas meškal, nařízení do krajů k pánům, rytířstwu i městům, jakož i k rozličným manům králowským, aby wšichni wzhůru byli a na nejdéle do dne 23 Čerwna přitáhli k *Německému Brodu*, kdež oznamowal že sám také bude osobně. Špíže měli s sebau wzíti na šest neděl. Jiné menší wojsko z krajin jihozápadních mělo wytáhnauti proti Budějowicům wedením Lwa z Rožmitála.[83]) Později bylo nařízení toto, newíme pro jakau příčinu, změněno, i prowoláwáno jmenowitě w Praze opět dne 22 Čerwna, aby byli u Německého Brodu pohotowě k 3 Čerwenci každý s polowicí lidu swého. Král sám nacházel se dne 5 Čerwence na pochodě z Kutnéhory k místu tomuto w *Čáslawi*. Wojsko čítalo 8000 pěších a 1000 jízdných. 1470

Na zpráwu o wytažení krále Jiřího do pole Matiáš zanechal marného dorážení na Čechy u Hodonína, a dal se na pochod we směru jako k Brnu až k městečku *Kaunicům*, něco přes dwě míle cesty od Brna na straně jihozápadní ležícímu. Tam doraziw za dwa dni, zůstal několik dní s wojskem swým státi, očekáwaje bezpochyby, až by zwěděl, kterým směrem král český mínil wtrhnauti do Morawy. Wojska jeho čítalo se tam již jen 7000 jízdných a 3000 pěších, což zdá se swědčiti o značných ztrátách, které i on mezitím utrpěl. Mezitím wojsko české od Hodonína odtáhlo poříčím Morawy nahoru we směru k Olomauci, aby se obejdauc wojsko Matiášowo spojilo někde s nowým wojskem, které wedl král Jiří, jak nepochybně bylo mu od krále nařízeno. Když se nacházeli již w okolí *Towačowa*, došla o tom zpráwa Matiáše w ležení jeho u Kaunic dne 11 Čerwence. Ihned dal se s 6000 jízdnými na pochod za nimi, kázaw ostatnímu wojsku swému i s wozy táhnauti za sebau. Wytáhnuw pod wečer téhož dne a spěchaje bez zastawení přes celau noc, nazejtří dne 12 Čerwence asi w dewět hodin ráno dorazil na wojsko české z nenadání u *Králic* mezi Towačowem

[83]) *Archiv český* V. 305.

1470 a Prostějowem. Wětší část wojska českého nacházela se wšak již za říčkau Walowau tudy tekaucí, tak že jen těm, kteří ještě nebyli přešli přes most, wrazil král do wozů a swedl boj, na nějž nebyli připraweni, we kterém prý 200 Čechů bylo zabito, něco přes 200 upadlo w zajetí a pobráno jim něco wozů, dle zprávy nejpodobnější prý toliko deset. Obratnosti heitmana *Wácslawa Wlčka* přičítala se zásluha, že nebyla ztráta wětší. První zpráwa o půtce této byla wšak rozhlašowána jak o welkém wítězstwí, kteréž proto w Brně, w Olomauci a we Wratislawi oslawowáno chwalozpěwem Te Deum laudamus.

Wojsko české po tomto setkání ustaupilo zpátkem toliko k Towačowu; Matiáš pak daw wojsku swému odpočinauti sotwa jeden den, wrátil se dosti spěšně k *Brnu*, zwěděw, že zatím také král Jiří zaměřil k tomuto městu. Dne 15 Července byl král uherský již u Brna, a zaujal s wojskem swým bezpečné postawení na hoře při zámku Špilberku. Již nazejtří dne 16 Července také král Jiří přitáhl s wojskem swým, a položil se na protější straně řeky Swratky od ležení Matiášowa jižně w rowině mezi Brnem a klášterem Rajhradským. Naplněn hořkým citem proti člowěku, w jehož lepší stránku tak dlauho byl wěřil, až od něho oklamán byl wěrolomností zcela nestaudnau, wyprawil k Matiášowi posly znamenité, pana Wiléma mladšího z Risenberka a na Rabí, pana Heřmana z Wartenberka a na Zwířeticích, Ješka Swojanowského z Boskowic a Beneše z Weitmile purkrabí Karlšteinského, kteří jej měli předně pro ušetření dalšího prolévání krwe křesťanské, násilí na pohlawí ženském a jiných škod a záhub wyzwati k zawření míru w ten spůsob, aby se wzdal wšeho, čeho se zmocnil na ujmu práw koruny české; pakli by wšak k tomu přistaupiti nechtěl, měli jej wyzwati na *sauboj* s králem Jiřím w místě mezi oběma wojsky s wyminěním, aby pro obtížnost těla králowa bylo místo uzké, z něhožby jeden druhému nemohl utéci; kdyby pak ani toho nepřijal, měli nabídnauti bitwu w otewřeném poli, kdež by král Jiří mínil naň čekati čtyři dni bez překážení jednoho druhému, aby obě strany mohly potáhnauti k sobě wíce lidu swého, w té bitwě pak aby rowněž jeden ani

druhý král neutíkal od swých. Dle obyčeje žádal král na Matiášowi napřed bezpečného listu pro posly tyto ku příchodu i odchodu. Matiáš wšak zaslal jim list nedostatečný, neznámo s jakými wýhradami, pro které nemohli se k němu odwážiti osobně. K setkání mezi oběma wojsky mezitím nepřišlo, ježto se králi uherskému nezdálo opustiti pewné postawení swé. Následkem toho král Jiří dne 19 Čerwence přešel s wojskem swým nenadále přes řeku Swratku u *Rajhradu*, a dal se na pochod ku *Kroměžíři*, na kteréžto cestě připojilo se k němu druhé wojsko české od Towačowa beze wší překážky. Spojené wojsko čítalo dle jistého udání, nepochybně přehnaného, 24.000 mužů, na každý spůsob bylo pak nyní w počtu silnější než wojsko krále uherského. 1470

Toho času nacházeli se *Slezáci* na pochodě do Morawy k sesílení wojska Matiášowa. Byli se sbírali u Nisy teprw okolo 6 Čerwence, a bylo jich jen asi 2000 mužů, ježto Swídničtí a Jaworští pod záminkau, že se jim bylo báti útoků z Čech, nedostawili se s ustanoweným na ně počtem lidu. Wůdcem wojska byl *Fridrich kníže Lehnický*. Dne 17 Čerwence dali se od Olomauce na cestu k Brnu, a byli by málem narazili na wojsko krále Jiřího na pochodě jeho ku Kroměžíři; zwěděwše wšak o něm ještě w čas, zachránili se spěšným ustaupením zpátky k Olomauci.

Město *Kroměžíř* znalo se wesměs ke straně přijímajících pod obojí, ale Matiáš byl do něho wložil posádku 400 jízdných a 700 pěších. Nicméně wešli měšťané w dorozumění s wojskem krále Jiřího, chtíce mu otewříti brány swé, a w naději té dal král hnáti útokem na město. Posádka se ubránila, ač strhlo se proti ní wzbauření we městě; ale když učinila také wýpad z města, jest zahnána zpět se ztrátau krwawau, a zajato jí 40 lidí.

Z rozkazu králowa pan Wilém z Rabí a druzí poslowé předešle ustanowení ku králi uherskému z pole u Kroměžíře zaslali jemu list dne 22 Čerwence, kterým naň písemně wznesli náwrhy k míru neb k rozhodnutí buď saubojem buď bitwau, jak wýše položeno. Matiáš, jemuž list ten byl dodán dne 24 Čer-

1470 wence, odpowěděl téhož dne z pole u Brna, kdež posud zůstáwal, dopisem plným urážek, wytáček ano i žertu rozpustilého. K wyzwání, aby se wzdal wšeho, čeho se w koruně české bezpráwně zmocnil, prawil, že koruna česká jest jeho na základě zwolení a rozkazu papežského; Jiří jemu aby ustaupil ze zbytku, který ještě drží. K sauboji chlubně swolowal, ale ne k wýminkám, které král český kladl; o swedení bitwy mluwil rowněž hrdě, že až čas jeho k tomu bude, spatří jej Jiří a bude utíkati, jako prý jindy již před ním utíkal. K slowům o prolévání krwe a jiných strastech prawil, že on žádné krwe křesťanské neprolévwal, nýbrž krew kacířskau, jak prý mu přísluší; „což se pak panenského a ženského násilí dotýče, w tom jsme se my“ (jako by totiž jemu osobně wýtka ta byla platila) „wždycky slušně a ctně měli, cti twáři ženské hájíce a pro ni jako člowěk mladý slušně weseli jsauce“. Pány, kterým odpowěd tato zněla na jejich dopis, jmenowal w ní také swými poddanými.

Zdá se, že král Jiří w poli u Kroměžíře asi čtyři dni čekal, až ho došla tato odpowěd. Potom wšak se obrátil s wojskem swým ke *Hradišti*, a udeřil mocně na bašty osazené lidem uherským, jimiž město toto bylo doposud sewřeno. Wšechněch dobyl jich útokem, zbil nebo zjímal posádky jejich, a *zbořil bašty*, tak že město úplně wybaweno z obležení. Král oslawil wítězstwí toto wjezdem swým do města, kdež od wěrného obywatelstwa přijat jest s wraucí radostí, projewowanau pláčem a plesáním wedlé sebe. Opatřiw Hradiště i některá jiná místa w okolí opět špíží dostatečnau na delší čas, obrátil se král odtud přes *Kunowice* a *Weselí* k pomezním horám uherským, a dal činiti *nájezdy do Uher*, ano i sám přešel přes hranice nejen na škody, nýbrž také ku poznání, jaké bylo smýšlení obywatelstwa o Matiášowi, zdali by nedalo se získati proti němu. Z Kunowic psali páni čeští z wojska królowa Matiášowi ostré ohražení proti osobowání si práwa ku koruně české od něho a proti urážliwým řečem jiným w dopise jeho, král Jiří pak sám psal w témž smyslu ne Matiášowi, ale pánům uherským w jeho wojště a zejména Mikulášowi Čuporowi wojwodowi sedmihradskému (30 Čwce.).

Mezitím Matiáš opustil postawení swé u Brna, a obrátil 1470
se ku Kroměříři a odtud k *Olomauci,* na kterėžto cestě přibylo k němu konečně malé wojsko slezské bez překážky, ač ne bez škody citedlné pro zemi slezskau. Nebo hned po odtažení jeho ze Slezska do Morawy *posádka Kladská* wždy hotowá, ač sotwa dwě stě pěších a 100 jezdců čítající, wtrhla opět do země biskupowy (22 Čerwence), a učinila pleny weliké, z nichž obywatelstwo opět spěchalo wykaupit se holdowáním, aniž biskup Rudolf bránil tomu, tak že sebrali Čechowé asi 4000 zlatých peněz. Příkladu toho následowali pak Swídničtí, Jaworští a zemané obau knížetstwí, když Kladští podruhé wpadli až před samu *Swídnici* dne 3 Srpna. Zwěděw král Jiří w ležení swém u Weselí, kdež se nacházel ještě 6 Srpna, že byl Matiáš odtáhl od Brna a byl té chwíle u Towačowa, myslil, že snad potáhne proti němu, a doufal, že přijde k bitwě, jíž na nejwýš byl dychtiw. Když wšak Matiáš odtáhl dále až k Olomauci, dal se sám proti němu na pochod přes *Malenowice,* kdež bylo ležení jeho dne 11 Srpna. Matiáš wšak ho nedočkal, nýbrž hnul s wojskem swým zpátky ku *Kroměříři,* a položil se we městě tomto a při něm. Jak od počátku této wálky tak pořád byl týž poměr mezi wojsky obapolnými, že měla jízda přewahu na straně uherské, pěchota a wozy na straně české; Matiáš proto se wyhýbal bitwě, we které jízda jeho nic nemohla poříditi proti wozowé hradbě; wojska překážela si hlawně jen we špižowání, trpěla na jedné i na druhé straně často nedostatky, a prodlužowala přitom útrapy obywatelstwa.

Nemoha nikterak wylákati Matiáše do otewřeného pole, král Jiří přitáhnuw konečně až k *Olomauci* (18 Srp.), obrátil se odtud k *Opawě,* chtěje wtrhnauti do Slezska a potáhnauti tam Matiáše za sebau. Král uherský přitáhl nyní zase k Olomauci, odtud wšak proti wšemu nadání wydal se na pochod ke *wpádu do Čech.* Wzaw s sebau jen jízdu w počtu asi 8000 mužů, wtrhnul od Morawské Třebowé do kraje Chrudimského, a rozděliw wojsko swé na tři praudy, dal páliti wsi, twrze a dwory i otewřená městečka w okolí *Mýta* a dále až k řece Labi pod *horau Kunětickau.* Žoldnéři jeho nesměli bráti ko-

1470 řisti, aby se nezdrželi, nýbrž jen ohněm hubiti wše napořád. Rowinami podlé toku Labe wrazil tím spůsobem až ku *Kolínu* i až blízko *Hory Kutné.* Na zpráwu wšak o tom, král Jiří ihned zanechal jízdy do Slezska, a táhl nejkratší cestau za ním do Čech, při čemž zdržel se mnoho rozwodněnými řekami následkem dlauhých dešťů toho leta; ale u *Kutnéhory* s druhé strany sebralo se spěšně wojsko jiné k obraně země, totiž nejspíš ono, jehož zřízení po krajích uzawřeno bylo na sněmě posledním o suchých dnech postních. K wojsku tomu odebrala se osobně *králowna Johanna,* která byla nepochybně jako pokaždé předtím ustanowena za wládařku na čas nepřítomnosti krále w zemi. Zárowěň počaly se na *Železných horách* a jinde dělati záseky w lesích jako roku předešlého, aby Uhrům zahražena byla zpátečná cesta ze země. Toho wšeho se uleknuw, Matiáš od Kolína se obrátil k *Čáslawi,* a spěchal jak jen mohl, nikde se nezdržuje, ano i bez noclehů, ke hranicům morawským we směru k Jihlawě. Mnoho žoldnéřů jeho, kterých koně wíce se unawili, nestačilo za ním na útěku, a jsau zbiti od wojska českého, které je s rozhořčením stihalo jako žháře zlotřilé. Král nedbaje na to, zastawil se teprw w *Jihlawě,* odkudž brzy dále přes *Telč* (29 Srp.) odjel do *Znojma.* [84])

Matiáš byl před tímto wpádem swým do Čech opět dal wyzýwati Slezáky, aby wytáhli do pole jemu ku pomoci; a legat Rudolf za příčinau tau položil *sjezd we Wratislawi* ke dni 10 Září; ale z knížat nikdo nepřišel; jen poslowé od nich dostawili se, a wšichni řekli, že učiní, co budau moci, ale neuzawřeli ničeho, a nebylo toho také již potřeba; nebo dříw než se rozjeli, přišla zpráwa, že se byl král již zase nawrátil do Morawy a tam wětší část wojska swého rozpustil. Již čtwrtý den po zahájení sjezdu tohoto (14 Září) nawrátilo se také malé *wojsko slezské* předtím wyprawené do Morawy, které bylo na

[84]) Počet wsí wypálených Matiášem při tomto wpádu do Čech udáwá Eschenloer na 1400 a na jiném místě na 1500, což na každý spůsob přehnáno jest, protože tolik wsí w krajině, kterau projel, ani nebylo. Dlugoš V. 540 prawí: plurimas villas; dopis knížete Jindřicha k Albrechtowi markrabí brandenburskému (Palackého *Urkd.* 637): „in demselben (Chrudimer) kreis etwas dorffer obgebrandt“.

wýprawě této utrpělo znamenité ztráty, ne tak w bojích jak 1470
protiwným počasím a nedostatkem.[85]) Wyprawowání žoldnéřů o welké moci Jiřího, s kterau se byli potkali a které se král Matiáš wšude musil wyhýbati, přimnožila we Wratislawi a jinde we Slezsku ještě wíce strachu a žádosti pokoje, zwláště když se z *Kladska* hned potom opět počaly nájezdy přes hranice slezské téměř každodenní. Města a krajiny ležící blíž pomezí českého, jakož knížetstwí Swídnické a Jaworské, země biskupowa a jiné i s částí horní Lužice wykupowaly se znowu *holdy* čili wýpalným se záwazkem, že musili nájezdníkům propauštěti swobodný průchod a nepomáhati proti nim. Tudy z posádky Kladské, která nečítala přes 300 mužů, wyjížděly zástupy o desíti, dwadceti, na nejwýš třidceti mužích, a majíce cestu bezpečnau wpadali až do samého knížetstwí Wratislawského, ano na míli i půl míle od Wratislawě, a činili zájmy nebo přijímali holdy od obywatelů bezbranných. Nikde se nepotkáwali s odporem, ježto i Wratislawští, musiwše zaplatiti žoldnéřům swým as 10.000 zlatých mzdy a záškodného po nawrácení jich z Morawy, wětším dílem propustili je, nesnášejíce déle těžkých nákladů.

Matiáš, jemuž peněžité prostředky rowněž docházely, meškaw od 1 Září celý ten měsíc i ještě na začátku Října nečinně we Znojmě, odjel konečně odtamtud do Uher. Z wojska swého zůstawil nejwíce jen pěchotu na Morawě rozdělenau w posádkách po rozličných městech a hradech, zwláště w Olomauci, Brně, Wiškowě a Kroměžíři; také wšak Zdeňkowi Konopištskému dal prý 2000 jízdných na pomoc ku prowozowání škod na Morawě i w Čechách, kteří od něho wloženi do Jihlawy, do Polné, do Budějowic a do Plzně laupeživostí swau obtížní byli přátelům i nepřátelům.

Wzdálení Matiášowo z Morawy do Uher hrozilo mu ještě horšími než dotud následky we Slezsku. W málomyslnosti obecné,

[85]) *Eschenloer* w sepsání latinském (p. 231) prawí: paucis personis amissis, sed multis equis perditis; w německém zas (II 209): wann diss Breslische heere nicht die helfte wieder heim kamen, hungers und frosts gestorben. Prawda bude asi w prostředku.

1470 která se zmocnila staupenců jeho, biskup Rudolf swolal nowý sjezd ke dni 25 Října we Wratislawi. Přijel k němu z knížat Konrad Černý Olešnický; druzí knížata wšichni poslali swé zřízence, tak též města Swídnice a Jawor; ale zemané z knížetstwí Swídnického a Jaworského neúčastnili se sjezdu, nýbrž po straně smlauwali se s podnikawým heitmanem Kladským Welflem, kloníce se znowu k odpadnutí od Matiáše a k nawrácení se pod panstwí krále Jiřího. Aučastníků sjezdu nebylo to docela tajno; ano obáwání se toho působilo nejwíce na uzawření jejich. Hledíce totiž na rozdílný staw jedné části země swé, která se wyplácela ze záhub ano wcházela již i we spolky s nepřítelem, a druhé, která w opuštěnosti swé tím wíce podléhala záhubám, usnesli se wyprawiti poselstwo ku králi do Uher k wyložení jemu tohoto stawu wěcí a k žádání na něm, aby buď potrestal ty, kteří se s nepřítelem spolčují a donutil je, by k obraně země s druhými stáli za jedno, nebo aby wšechněm jednostejně zjednal příměří s Jiřím neboli dowolil, by si je zjednali. Druhá tato cesta byla wšak oprawdowěji míněna než prwní: ano k náwrhu knížete Konrada Černého uzawřeno také poslati ku králi Jiřímu a prositi ho, aby poslům k Matiášowi dal bezpečný list i až do pořízení jich stawil nepřátelské wpády. Kníže Konrad wzal wykonání poselstwí tohoto sám na sebe, wšak se zabezpečením, že kdyby mu to král Matiáš wzal za zlé, wšichni mu státi budau w slowu, že byl od nich poslán.

Poslowé ku králi uherskému měli wyjeti z Wratislawě dne 4 Listopadu; ale než se sjezd rozjel, přišlo psaní od dworu Matiášowa, který toho času byl w Prešpurce, že král co nejdříwe přijede zase do Olomauce, a zároweň také zpráwa o jakémsi boji, we kterém prý Zdeněk ze Šternberka zwítězil nad Tábory, Žateckými, Launskými a Slanskými. Zpráwa prwní byla klamawá; Matiáš za nedlauho potom odjel z Prešpurka do Budína: druhá byla aspoň přehnaná, [86]) ač doswědčeno jest, že

[86]) *Eschenloer* wyprawuje, že Zdeněk zabil 1000 lidí a zajal 200 koní, 200 wozů a mnoho pušek; nejmenuje wšak místa, kdeby se to bylo

owšem činil Zdeněk škody w Čechách dle swé možnosti, ze- 1470
jména také Pražanům z pustého zámku *Ostromeče* na Wltawě. Ale okamžitý účinek zpráw těch byl, že se od poslání knížete Konrada ku králi Jiřímu upustilo a poslowé k Matiášowi neměli již mluwiti o zjednání obecného příměří s Jiřím, než jen wypsati králi neutěšený staw wěcí we Slezsku a žádati o pomoc, jmenowitě aby král poslal heitmana s wojskem do Slezska, který by zemi chránil a nedopauštěl holdowání nepříteli.

Král Jiří po odjezdu Matiášowu do Uher zamýšlel wyprawiti wětší wojsko na plen do Slezska; ale poodložil toho na přimlauwání *Welfla z Warnsdorfa*, heitmana Kladského, který jej zprawowal o jednání swém se zemany Swídnickými a Jaworskými jakož i o úmyslích knížete Konrada Černého, z nichž se bylo nadíti odtržení celého Slezska od Matiáše. Když wšak naděje tato zase pominula, Welfl již dne 28 Října přihotowil swůj lid a hrozil wpadnauti do Slezska a škoditi tam mečem i ohněm. Účinek byl, že z krajin posud neholdowaných, zejména až z knížetstwí Wratislawského ano i z města *Středy* wšecko spěchalo do Kladska s penězi na wýkup. Welfl nápodobením pokladnic wystawených od legatů papežských we kostelích ke sbírání peněz za odpustky proti kacířům wystawil též pokladnici na weřejném místě k sbírání wýkupného, a jestliže prý jeden zlatý byl wložen do pokladnice legatowy, wloženo jich dwadcet i sto do skříně toho kacíře. Z rozkazu krále Jiřího wtrhlo wšak hned potom od *Opawy* wojsko 4000 mužů, dílem jízdných dílem pěších, do Slezska wedením *Wácslawa Wlčka* z Čeňowa, kterýž osadiw zwláště městečko *Lešnici* a twrz *Luběškow* we knížetstwí Opolském a položiw most přes Odru w tom okolí, na obau stranách řeky této dal páliti wsi, městečka i předměstí hrazených měst daleko široko, a od jiných bral wýkupné.[87]) Tu pak také Welfl s malým počtem lidu

mělo státi, a w jiných zpráwách z toho času nelze nalézti ani stopy této události, která by sotwa byla mohla zůstati nepowšimnuta.

[87]) O wpádu Wlčkowu wyprawuje určitě toliko Dlugoš (V. 541). Eschenloer uwodí toliko w nařízení daném poslům slezským ku králi Matiášowi, že měli powěditi, quomodo hostes ex Glacz, *Opparia* &c. congregati quotidie in terris Slesiae depraedarent, captivarent, de-

1470 swého, asi 300, wtrhnul od Kladska hluboko do země posud neholdowané až ke *Břehu*, a wykonaw welké zájmy dobytka, wrátil se jinau cestau přes Otmochow (5 List.). Škody učiněné králem Matiášem w kraji Chrudimském a Čáslawském zdá se že byly tím na Slezsku w hojné míře odplaceny. Pleny tyto byly nepochybně také příčinau, pro kterau poselstwo slezské k Matiášowi do Uher wyjelo z Wratislawě teprw 13 Listopadu a wzalo cestu zacházkau přes Polsko.

Štěstí wálečné, které se tímto spůsobem roku 1470 ještě patrněji než w roce předešlém naklonilo ku králi českému, slaužilo ponenáhlu ku prospěchu jeho w poměrech k mocem zahraničným, přátelským i nepřátelským, tak že konečně ukazowaly se jakési prwní paprslky naděje na šťastné ukončení rozepře osudné, která tížila jej i národ český.

Auhlawní jeho nepřítel Matiáš král uherský byl se na sjezdě již zmíněném we Wídni w měsíci Unoru toho roku znepřátelil s císařem Fridrichem, který jemu nechtěl býti po wůli we wšech požadawcích jeho. Následek toho byl, že se jal *císař Fridrich* k ochraně swé wyhledáwati spolek s Kazimírem králem polským, jehož spříznění s králem Jiřím nebylo ho tajno. Již kdysi w měsíci Kwětnu neboli Čerwnu poslal důwěrného tajného posla, Poláka rodilého, *Rafaele Leščinského*, k jednání o to s dworem polským do *Korčína*, kdež král Kazimír meškal od welkonoc až do 13 Čerwence. Krátce předtím byl do téhož města přijel posel papežský *Alexander* wolený biskup *Forlivienský* dle oznámení učiněného o tom předešlým poslům polským w Římě; přinesl wšak jen jalowé ubezpečowání, žeby papež koruny české přál raději jemu než Matiášowi, ale že nemůže králi uherskému po tolikých zásluhách pro církew we wálce s Čechy jednoduše odříci wšelikého práwa na Čechy; při čemž radil mu ku přátelskému spolku a swatebním smluwám s Matiášem a opětowal starau žádost, aby král Kazimír zdwihl zbraň proti kacířstwí českému. Wzkázání takowé nemohlo se jinak

pactarent et incinerarent, čímž se dá určitěji udati čas, do kterého wpád Wlčkůw připadá

než nemile dotknauti krále polského, kterýž tudy tím ochotněji 1470
se naklonil ke spolku sobě podáwanému s císařem. Ustanoweni jsau ihned poslowé k císaři k jednání o to a jiní zároweň opět ku králi Jiřímu. Jakub z Dubna často jmenowaný, toho času kancléř zemský, a Stanislaw Šidlowěcký starosta Krakowský. Tito měli jednati znowu o wýminky kladené na zwolení Wladislawa za krále a pokusiti se také o srownání pánů českých strany Matiášowy s králem Jiřím, tudy o odchýlení jich od Matiáše. Král Jiří nacházel se toho času již na wojenském tažení swém na Morawě, kdež poslowé tito polští přijeli k němu do ležení jeho u Hradiště, již bezpochyby po slawném jeho tamějším wítězstwí. Jak se zdá, jednali s ním o upuštění od wýminky, aby dcera jeho Ludmila byla zasnaubena s Wladislawem. Naproti tomu wyjednali s ním, že se král Kazimír wynasnaží u papeže, aby kompaktata byla od něho stwrzena, nálezy papežowy proti králi a staupencům jeho odwolány a zwolení Wladislawa za krále českého stwrzeno. Poslowé chtěli potom jednati také s pány w ležení Matiášowě, a žádali o bezpečný list, aby se tam směli odebrati. Ale Matiáš zaslal jim jej po Zdeňkowi ze Šternberka s wýminkau, aby nic nejednali proti němu; čímž úmysl jejich wlastní byl zmařen. Poslowé následkem toho z potomního ležení krále Jiřího u Malenowic zaslali list ke Zdeňkowi, jímž připomínali mu, kterak jindy králowstwí českého králi Kazimírowi podáwal, a wytýkali mu, že jest protiwníkem pokoje a dobrého wlasti swé (11 Srp.).

Zanewření císaře Fridricha na Matiáše wedlo mezitím také k sblížení jeho s králem Jiřím, o kteréž wynasnažowali se následkem změny té přátelé krále českého mezi knížaty německými, na předním místě *Albrecht brandenburský*, který toho času měl nastaupiti we kurfirstwí po bratru swém Fridrichowi, a *Arnošt i Albrecht* knížata *saští*. Práwě také w čas wítězného tažení krále Jiřího w Morawě sjeli se u císaře Fridricha w *Běláku* w Korutanech Albrecht brandenburský a wéwoda Sigmund Tyrolský osobně, od jiných pak knížat a kurfirstů poslowé jakož i poslowé wéwody burgundského, i wzali radu wespolek proti králi uherskému, při čemž jmenowitě usnesli se o zachowání

1470 krále Jiřího při důstojenstwí jeho.[88]) Mezitím nacházeli se již poslowé polští ustanowení k císaři na cestě, od nichž potom *spolek* zamýšlený mezi *císařem* a *králem polským* smluwen jest, ač spůsobem jen welmi powšechným, we Hradci štyrském dne 20 Října.

Za přebýwání Matiášowa we Znojmě po zpátečném tažení jeho z Čech byl u něho administrator a probošt Pražský Hanuš z Kolowrat za zwláštními záležitostmi proboštstwí swého (1—20 Září), a tamže přijel také legat *Wawřinec* biskup *Ferrarský*. Po nawrácení swém odtamtud probošt z uložení legata a nepochybně dle přání Matiášowa wydal ze Zbiroha dne 4 Října nařízení k duchowenstwu swému, kterým odwolal a zrušil zase wšeliké úlewy w příčině klateb a interdiktu mezitím propůjčené. Ale účinek toho nebyl, jaký legat od toho nejspíš očekáwal. Naopak, již také w Čechách podobně jako we Slezsku strana Matiášowa na mnoze pozbýwala důwěry w moc jeho, a počali mnozí páni strany pod jednau smlauwati se s králem Jiřím buď o pokoj buď o příměří. Na den 23 Listopadu byl položen *rok w Rokycanech* k wyjednáwání mezi raddami králowskými a pány nepochybně wětším dílem z kraje Plzenského, o jehož wýpadku nemáme sice zpráw wýslowných,[89]) ale bylo to snad na tomto sjezdě, že se srownal s králem jeden z předních půwodů jednoty Zelenohorské *Burian z Gutšteina*, jejž wíce jiných následowalo.[90]) Burian z Gutšteina hleděl pohnauti také Jana Rosenberského, aby zanechal wálčení, i zwal jej k osobnímu sjezdu w Příbrami (1471 2 Led.); k čemuž bezpochyby nepřišlo, ale *Jan Rosenberský* utrpěl za to welké škody

[88]) *Gemeiner* uwodí na sjezdě tomto držaném mezi 19 Červencem a 1 Srpnem také posly polské, což wšak nepodobá se, ježto aspoň poslowé ustanowení k císaři za přebýwání krále Kazimíra w Korčíně (Drslaw Rytwianský a Stanislaw z Ostroroha) nacházeli se krátce předtím na cestě swé u markrabí Fridricha brandenburského w Lenině, odkud teprw 1 Srpna odjeli dále do Wittenberka.

[89]) Píše o něm heitman Domažlický Henzl z Omrtalu Štefanowi heitmanowi na Ronšperce: A také wěz, že králowa radda má dnes beyti w Rokycenech, a tu s pány mají rokowati. Wiz *Archiv český* I. 326.

[90]) Jak swědčí dopis Jana z Krumlowa děkana Pražského k legatowi Wawřinci dne 12 Března 1471. Wiz Palackého *Urkd.* 646.

na statcích swých, ano ztratil prý i několik swých zámků.[91]) 1470
Naproti tomu strojilo se proti Matiášowi we wlastním jeho králowstwí uherském spiknutí mnohých nejmocnějších magnatů i wysokých důstojníků duchowních, kteří nechtíce déle snášeti libowůle jeho, jednali s králem polským o powýšení některého z mladších synů jeho na trůn uherský. Sám arcibiskup Ostřihomský *Jan Wítěz* stál w čele spiknutí tohoto, které ani nebylo zrowna pilně tajeno.

Ačkoli byl Matiáš předešlé wyzwání k míru učiněné králem Jiřím z pole u Kroměžíře hrdě odmítl, byla nicméně potom rozšířena powěst, že bude zawřen mír mezi nimi. Později ukázalo se, že očekáwání to bylo marné.[92]) Nyní wšak Matiáš, hledě k ochablosti staupenců swých we Slezsku, w Lužicích i w Čechách také, k brojení císaře Fridricha proti sobě wedlé krále polského, konečně k tomuto nowě wznikajícímu nebezpečenstwí domácímu w Uhřích, uzawřel najednau učiniti *náwrhy míru* králi Jiřímu, i položen k tomu sjezd poslů obapolných na zámku *Polné* za Německým Brodem. Král Jiří poslal tam pana Wiléma z Rabí, Petra Kdulince a Beneše z Weitmile; od Matiáše přijeli Tas biskup Olomaucký, Zdeněk Konopištský a Albrecht Kostka, jindy důwěrník krále Jiřího, také Matiášowi milý, nyní od některého času tomuto slaužící. Náwrhy Matiášowy byly, aby jej král Jiří ustanowil za swého nástupce w králowstwí, zůstana tudy králem do swého žiwota: on že propustí Viktorina ze zajetí a postaupí mu celého Slezska i Morawy co markrabí; jestliže by pak neměl Matiáš mužského potomka, že připadne nástupnictwí w koruně české jemu Viktorinowi a druhým bratřím jeho i potomkům. Slibowal také wynasnažiti se o stwrzení kompaktat, twrdě, že jemu bude snáze než králi polskému, obdržeti to od papeže. Nelze tuším náwrhům těmto rozuměti jinak, nežli že mínil Matiáš Morawu, Slezsko a Lužici

[91]) *Tamže.*
[92]) Wiz i Bachmana *Urkunden* oc. 501, kdež píše z Mosta do Chba Ludwík Engelhart dne 17 Září 1470: alls von dem frid, do mon vor gesagt hat, alls von Girssiken und von den ungrischen konigk, so ist es gar verloschen.

1470 na ten čas podržeti pod swau mocí a slib daný Viktorinowi že měl platiti teprw, až by po smrti krále Jiřího dosáhl králowství. Po trpkých zkušenostech, kterými byl král Jiří poznal ošemetnau powahu Matiášowu, jest těžko mysliti, žeby ještě i nyní byl wěřil slibům těmto nijak nezaručeným, a také nebyl staw wěcí takowý, aby mu bylo býwalo potřeba wzdáwati se pojednau wšech druhých zemí koruny české a spokojiti se doživotním držením Čech samotných, které by zajisté bylo býwalo welmi nejisté, jak medle by se byl Matiáš we druhých zemích utwrdil. Ale wyjednáwání toto o mír s Matiášem hodilo se dobře k nátlaku na krále Kazimíra, aby konečně zanechal otálení swého w jednání o wýminkách, pod kterými se jeho synu podáwalo nástupnictwí w Čechách. Král Jiří odložil rozhodnutí o náwrzích Matiášowých na sněm o sw. Walentině (14 Un.) nastáwajícího nowého roku; mezitím pak oznámil je králi polskému po Pawlowi proboštowi Zderazském, kterého poslal k němu, dáwaje na uwáženau, jakoby třeba stawowé čeští mohli ochotni býti ku přijetí jich, kdyby král nepospíšil přiwésti umluwy o přijetí syna swého za krále k rychlému konci.

Matiáš bezpochyby brzy pochopil, že nesměl doufati dosažení míru na základě těchto náwrhů swých, a protož brzy zase pokaušel se o nowé příprawy wálečné. Jakau odpowěd dostalo od něho poselstwo slezské, které bylo k němu wypraweno do Budína w měsíci Listopadu, není nám powědomo. Nejspíš odkazowal je na rozhodnutí až později. W měsíci Lednu wšak
1471 roku 1471 král uložil poselstwí k Slezákům biskupowi Rudolfowi. Janowi purkrabí Doninskému pánu na Gräfenšteině a Jeronymowi Bekensloerowi děkanu Břežskému, kteří měli oznámiti. že potřebuje na další wedení wálky 400.000 zlatých ode wšech zemí swých, a žádati rozwržení této summy, za druhé měli dosaditi nowé *fojty* na místa Jaroslawa ze Šternberka a Oldřicha z Hasenburka. s nimiž král nebyl spokojen, w horní Lužici totiž *Fridricha* knížete *Lehnického* a w knížetstwích Swídnickém a Jaworském *Františka z Háje*. Poslowé tito, přijedše do Wratislawě dne 14 Ledna, položili předně stawům

lužickým *sjezd we Zhořelci* (27 Led.), kdež přese wšecku nevoli Jaroslawa ze Šternberka i také otce jeho Zdeňka Fridrich Lehnický přijat jest za fojta (2 Un.). Něco dříwe nebo později stalo se tak též od Swídnických a Jaworských přijetím Františka z Háje, ne bez pohrůžky od krále, že sice sám proti nim zakročí. Potom držán *sjezd* společný ze Slezska i ze Šestiměst we Wratislawi dne 7 Unora, na němž poslowé králowští žádali wěděti od jednohokaždého knížete neb města, kolik by wojenského lidu postawili do pole předně k obraně proti Kladsku a Opawě i u Žitawy, za druhé když by král wytáhl osobně do pole, we kterémžto případě žádal, aby každý sebral weškerau moc swau. Z knížat byli přítomni oba Konradowé Olešničtí, Jindřich Hlohowský, Baltazar Zahanský a Fridrich Lehnický, též od Mikuláše Opolského poslowé. Wšichni, jak knížata, tak města a zemané wymlauwali se swau nemožností, a když i naléháno na ně hrozbami, učinili nicméně sliby neurčité jak často předtím. 1471

Pawel probošt *Zderazský* wyjel w poselstwí swém ku králi polskému bezpochyby teprw po wánocích roku 1470; neboť jel za ním až do Litwy, kamž se král Kazimír byl odebral teprw někdy na začátku nowého roku, byw přes wánoce w Radomě. Ale oč se jednalo na sjezdě w Polné, bylo dworu polskému známo již dříwe, než ještě byl král Kazimír odjel z Petrkowa, tudy aspoň již we prwní polowici měsíce Prosince. Král Kazimír proto hned odtamtud pospíšil s wyprawením *poslů do Říma* o stwrzení kompaktat dle umluw wzatých w ležení u Hradiště,[93]) kteří měli zároweň také znowu žádati o stwrzení míru Toruňského. Byl k tomu opět ustanowen Jakub Dubenský kancléř a s ním Michal opat sw. Kříže na Lysé hoře (u Sandoměře): měli pak jeti přes Míšeň a jednati tam o zwláštní spřátelení

[93]) Doswědčeno jest to rozprawau Jakuba Dubenského na cestě jeho za poselstwím tím w Míšni s Heřmanem z Weissenbacha, raddau knížat saských, který o tom píše knížatům pánům swým: In summa summarum seine worte sein, als sei er an zweifel, das konigrich zu Behemen werde dem konig von Polan, unde seine gewerbe sint zu Rome, daz man den Behemen widdergebe compactata ɔc. Wiz Ermisch *Studien* ɔc. p. 143.

1471 mezi Polskem a knížaty saskými, dále pak zastawiti se w Praze. Wyjewše tedy z Polska někdy we druhé polowici měsíce Prosince, přijeli do Prahy k řečenému *sněmu o sw. Walentinu* (14 Un.), na němž přimluwiwše stawům českým, aby stáli we slibu králi polskému učiněném, obdrželi, že dokonání smluw odloženo až do nawrácení jich ze Říma.

Srownání s papežem na základě kompaktat nebylo od krále Jiřího nikdy spuštěno z mysli mezi wšemi bauřemi wálečnými; pokaušelť se bez přestání o rozličné cesty, kterými by ho mohl dosíci. Stawowé čeští pod jednau, kteří zůstali králi wěrni, dle usnešení sněmu českého roku 1467 nepochybně hned tehdáž byli wyprawili důwěrného posla do Říma, který cest takowých wyhledáwal; a nebylo wynasnažení to docela marné aspoň při wšech osobách, které měly nějaký wplyw na dwoře papežowě. Našelť se aspoň jeden z kardinalů, který ukazowal dobrau wůli ku králi Jiřímu, tak že se nezpěčowal přijímati od něho také jiné důwěrné posly a dopisy a slibowal, jak se podobá, přímluwy swé u papeže, aby ulewil klateb wydaných proti králi a dopřál mu slyšení, o které poddajně žádal.[94]) Od delšího času snažili se w témž směru knížata saští s králem Jiřím spřátelení. Již na začátku minulého roku (1470) zamýšlel mladší z nich *Albrecht*, krále Jiřího zeť, spolu s *Ottau* wéwodau bawörským wyprawiti poselstwí do Říma[95]) a pokusiti se prostřednictwím swým o sklonění papeže. Tehdáž nebyl úmysl ten wykonán; ale po sjezdě w Běláku, kterým císař Fridrich byl nakloněn k straně krále Jiřího proti Matiášowi, knížata oba, Arnošt i Albrecht, nawrátili se k předsewzetí tomu, a obdrželi schwálení jeho od císaře, kterýž i sám později ozná-

[94]) Wiz psaní Jiřího ku kardinałowi nejmenowanému pohřichu nedatowané w Palackého *Urkd.* 639. — Již w měsíci Kwětnu 1468 činí se zmínka o jistém poslu krále Jiřího w Římě w dopise ku knížatům saským odtamtud, wydaném od Ermiše (*Studien* ↄc. 124), kdež prawí se: Der Jersig had hyr eynen ritter mit sechs pherden, und ist gnedielichen gehort gewest eyns ader czwyr.

[95]) Tak psal Řehoř z Heimburka dne 6 Unora 1470 Jindřichowi Aufsessowi. Wiz *Kais. Buch* 219.

mil králi Jiřímu, že se mínil wěci jeho ujmauti na sněmě říš- 1471
ském w Řezně roku 1471.[96])

O slibích učiněných králi Jiřímu od krále polského, že se zasadí o stwrzení kompaktat od papeže, zwěděl papež Pawel již w měsíci Prosinci roku 1470 z udání krále Matiáše, který jemu na to stěžowal, ač mezitím sám toho králi Jiřímu podáwal. Papež Pawel upokojil jej dopisem k němu i k legatowi Wawřincowi u něho meškajícímu dne 1 Ledna 1471, kterým odmítal s rozhorlením swolení k žádosti takowé a přimlauwal králi uherskému k wytrwalosti. Ale když potom přijeli *poslowé knížat saských do Říma*, papež neodepřel aspoň naprosto wyjednáwání o náwrzích jejich, nýbrž dal uwažowati o nich we sboru kardinalů.

Náwrhy tyto sepsané w desíti kusích čili artikulích, byly, aby král Jiří k odstranění hlawní příčiny, pro kterau prý nálezy papežské proti němu wyšly, weřejně wyznal, že nikdy newěřil a newěří ani nepraví, žeby přijímání swátosti pod obojí spůsobau bylo wšem wěřícím newyhnutedlné k spasení; aby papež měl moc dosaditi k arcibiskupstwí Pražskému muže schopného, a tomu aby král ihned odewzdal hrad a město Raudnici se wším příslušenstwím, s wyhražením pro budaucnost práwa kostela Pražského k wolení arcibiskupa dle staré zwyklosti; arcibiskup aby měl plnau moc k naprawowání wšech bludů a zlořádů w duchowenstwu, k dosazowání a ssazowání osob duchowních dle řádu církwe a jiná práwa k arcibiskupstwí náležející, wšak pro uwarowání bauří a odbojů aby při zawádění řádu jednal w dorozumění s králem a dle rady jeho; král aby se dle wší možnosti swé wynasnažil také o nawrácení wšech jiných statků duchowenstwa, kteří se nacházeli w cizích rukau; co se pak týkalo přijímání swátosti, poněwadž prý místy jest obyčej w králowstwí českém podáwati jí i dítkám nerozumným, toho zlozwyku kdyby arcibiskup slyšením a poučením těch, jichž se týče, nemohl odstraniti, aby wznesl wěc na stolici papežskau, a coby od ní bylo nařízeno, nad tím aby

[96]) Wiz dopis krále Jiřího o tom k Albrechtowi brandenburskému dne 9 Března 1471 u Bachmana *Urkd.* 511.

1471 král držel ruku; co wšak jsau lidé dospělí, kteří dotud měli obyčej přijímati pod obojí spůsobau a chtěli by ze zbožnosti přijímati tak i napotom, těm aby toho bráněno nebylo; nucení wšak k tomu po jednotliwých městech, městečkách, zámcích neb wesnicích aby se nedopauštělo: když by pak král Jiří k těmto wěcem swolil, aby byly wšeliké nálezy proti němu odwolány a zrušeny i aby jmín byl od stolice papežské za krále a učinil papeži přísahu prawého poslušenstwí.

Nelze pochybowati, že knížata saští učinili náwrhy tyto po nějakém dorozumění se s králem Jiřím; ale nepodobá se naskrze, žeby byl král w tom spůsobu dal k nim swé swolení, než že buď knížata buď teprw poslowé jejich w Římě tak je složili, jak asi myslili, žeby papež k nim swolil. Král Jiří, jak jest widěti z wyjednáwání jeho s králem polským, zasazowal se o stwrzení kompaktat, nebo snad lépe řečeno o swolení papeže k podstatnému obsahu jich, jestliže se *jméno* kompaktat dworu papežskému již naskrze protiwilo; co wšak náwrhy ty obsahowaly, bylo spíš jen mírné a ponenáhlé kompaktat zrušení. We sboru kardinalů wšak ani to wšem se nepodobalo. Skoro ke wšem oněm kusům byly učiněny poznámky, které směřowaly k rychlejšímu dosažení cíle tohoto. Dáwné twrzení protiwníků kompaktat, že jimi přijímání pod obojí spůsobau bylo powoleno jen těm, kteří w čas zawření jich obyčej ten měli, tedy jen do wymření, ožiwlo w poznámkách těchto znowu; podáwání swátosti dítkám pokládáno za wěc dáwno odsauzenau, která měla dokonce minauti a to tak, aby dorůstajícím wůbec nesmělo napotom podáwáno býti jinak než toliko pod jednau spůsobau; ale i powolení těm, kteří již obyčej měli, pokládáno za wěc powážliwau, protože prý kompaktata již pozbyla platnosti. Na králi mělo býti žádáno, aby sám jiným na příklad přijímal pod jednau; aby se arcibiskup nowý sprawowal radau jeho, powažowáno za newhodné; měl prý se utíkati o radu a rozhodnutí jen k papeži; o nawrácení statků duchowenstwu nawrhowáno, aby se žádalo určení nějaké lhůty; wyslowowána přitom nedůwěra, zdali také wšecko zdrženo bude dle slibu, a položena proto otázka, zdali by zrušení nálezů proti Jiřímu a uznání

jeho za krále nemělo odloženo býti do jistého času, až by za- 1471
slíbení swá splnil skutkem. Na základě porad těchto papež Pawel II odewzdal náwrhy knížat saských i s poznámkami těmito kardinalowi *Františkowi Piccolomini,* jejž toho času ustanowil za nowého legata do Němec k nastáwajícímu sněmu říšskému w Řezně, s plnomocenstwím, aby wyjednáwal s Jiřím dle naučení tajného, jinak kdyby swolowal pauze k náwrhům, jinak kdyžby chtěl zadost učiniti také přáním w poznámkách oněch obsaženým.

Nařízení tato byla kardinalowi wydána dne 8 Dubna roku 1471. Do té doby wšak staly se osudné změny w Čechách. Brzy po skončení sněmu o sw. Walentině, dne 22 Unora, *zemřel mistr Jan z Rokycan,* ctěný a milowaný od Čechů přijímajících pod obojí jakožto duchowní wůdce jejich tau měrau, jak nenáwiděn a tupen byl od protiwníků domácích i zahraničných. Byl prý již od některého času sklíčen nemocí k welkému zármutku duchowenstwa i lidu, jakož i krále Jiřího a dworu jeho. W trudném stawu snah, kterým byl wěnowal síly swé po celý čas swého žiwota, hleděl se zbožnau a stálau myslí w budaucnost. Ku kněžím, kteří smutně stáli při smrtelné posteli jeho, prawil prý: Pomněte mě, milí bratří! přijdeť čas, že wašimi hubami wláčeti budau po zemi, ale budeteli stálí w prawdách Kristowých, potom bude kněz wěrný tak wzácen a mil lidu jako anděl boží. Pohřeb jeho byl wykonán u welkém aučastenstwí. Přítomna byla králowna Johanna, též knížata, rozumějí se synowé králowi Jindřich a Hynek, páni a zemané mnozí; o lidu městském a duchowenstwu samo sebau se rozumělo. Pochowán jest we kostele Týnském před oltářem Matky boží a položen na hrobě jeho kámen mramorowý s podobiznau jeho w biskupském oděwu a s berlí w ruce.

O masopustě toho roku, newíme jistě, zdali před smrtí Rokycany čili jen několik dní po jeho pohřbu, byla w Praze wykonána *swatba knížete Hynka* s Kateřinau dcerau knížete saského Wiléma, wychowanau při dwoře králowském;[97]) o čemž

[97]) Děkan Pražský Jan z Krumlowa, piše o tom legatowi Wawřincowi, prawí: hoc carnisprivio (Palackého *Urkd.* 646); kníže Jindřich pak

1471 strana papežská slyšela s welkau nelibostí. Při swatbě té, a ještě dne 27 Unora, jak psal toho dne kníže Jindřich markrabí Albrechtowi brandenburskému, král Jiří i králowna Johanna byli zdráwi a weseli. W málo dnech wšak potom tlauštka těla králowa, která mu již od wíce let byla obtížná, obrátila se u wodnatelnost, nejprwé w nohau, brzy w ostatním těle, a w čase welmi krátkém učinila konec jeho žiwotu. Wyřizuje wládní wěci, jak se zdá, do posledního dne, zemřel we stolici sedě w noci po 22 dni měsíce Března we dwau hodinách.[98])

11.

Prwní léta panowání krále Wladislawa II.

a) Od smrti krále Jiřího až do příměří Wratislawského.

(1471—1474.)

Smrt krále Jiřího byla jedna z nejhorších příhod, které kdy potkaly národ český w dobách osudných. Zemřel zrowna, když w hájení jednoty koruny české a swobody swého národu

w dopise k markrabí Albrechtowi brandenburskému dne 27 Unora 1471 (Bachmann 510) užíwá slowa fassnacht, což by se mělo rozuměti o úterku masopustním, toho roku dne 26 Unora; ale spůsob mluwení jeho o tom připauští také možnost smyslu širšího.

[98]) Dne 9 Března psal král Jiří markrabí Albrechtowi brandenburskému welmi čile o poměrech swých k císaři a k Matiášowi, doufaje prospěchu z tehdejších zjewů nespokojenosti w Uhřích. Denn wir in ganczer hofnung sein, prawí mezi jiným, als er mit uns des behmischen pires getrunken hat, mit der hilf gots wollen wir mit im des hungrischen weins, ob got wil, sichrer trinken. Patrně nebylo tu ještě žádné tušení blízké smrti, ač třetí den potom (12 Břez.) píše děkan Jan Krumlowský z Krumlowa, snad již wěda o nemoci králowě, legatowi Wawřincowi (wiz pozn. 97): Rokyczana haereticus maledictus xxi die mensis Februarii exspiravit et mortuus est morte aeterna; utinam et Georgius depositus eum sequeretur. Dne 21 Března dána jest listina krále Jiřího Wilémowi z Rabí na wes Hradešice (w *Archiwu č-ském* 520). Dlugoš prawí, že se roznemohl král po odjezdu poslů polských z Prahy, o kterých wšak toliko wíme, že se na zpátečné cestě swé přes Míšeň nacházeli dne 3 Března we Cwikawě. Že zemřel we stolici sedě, dowídáme se z dopisu w Palackého *Archiwu českém* V. 314.

otřásl moc hlawního protiwníka swého, tak že se wítězstwí po- 1471
čalo kloniti k jeho straně a rostla naděje na wítězstwí konečné po některém dalším napnutí sil posawadním spůsobem. Nowina o jeho skonání spůsobila welký zármutek w Praze a wšude w zemi jak mezi přijímajícími pod obojí, kteří w něm ztratili mocného ochránce wíry swé, tak mezi wěrnými strany pod jednau, kteří oceňowali zásluhy jeho pro wlast i sprawedliwost jeho stejnau k oběma stranám náboženským. Okamžitě nenastal přitom žádný zmatek we zřízení wlády zemské, jak byla jím zawedena. Wládní moc podrželi w rukau raddowé králowští, majíce *kníže Jindřicha* w čele swém: wšichni úřadowé konali dále powolání swé, a hned nazejtří po smrti králowě také *konšelé* měst Pražských usnesli se nečiniti žádné změny we swém úřadowání až do budaucího krále, tak aby *purkmistři* ti samí zůstali bez střídání jindy obyčejného. Na Starém městě byl k tomu ustanowen co první konšel proslulý dáwno *Samuel z Welwar*, jinak z Hrádku a z Walečowa, který byl zároweň králowským podkomořím a zasedal také w raddě králowské. Na Nowém městě Jan Šitka, který byl purkmistrem teprw sedm dní, nejspíš že nedůwěřowal schopnosti swé w době těžší, složil úřad do rukau *Jiřího Majnuškowic*, rowněž prwního konšela.[99])

Z těla krále Jiřího byly hned po smrti jeho wyňaty wnitřnosti, při čemž shledána jsau játra s polowici zkažena a we žluči kámen w podobě wejce holubího: wloženy jsau w saudku wedlé hrobu mistra Jana z Rokycan w kostele Týnském na znamení dlauhého a stálého družstwí obau mužů, jakož prý *onen mečem a tento slowem bránili Kristowa kalicha*. Po dwa dni, w sobotu a w neděli, bylo tělo králowo w králowském rauše wystaweno dle obyčeje, aby mohlo ode wšech býti widěno, we dwoře králowě na Starém městě; w pondělí pak, dne 25 Března, byl slawný *pohřeb* u welké obecné žalosti. Průwod pohřební ubíral se ze Starého města na hrad Pražský, kdež pochowáno tělo we hrobce králowské w kůru podlé krále Ladislawa po

[99]) O tom zpráwa w knize Nowoměstské při tom roce O. 11; o Samuelowi na Starém městě dopis Řehoře z Heimburka ku knížatům saským dne 27 Března w Diplomatáři musejním.

1471 prawé straně obrácené ku kapli sw. Wácslawa. Četné mše za duši jeho konány jsau od kněží swětských i řeholních strany pod obojí i pod jednau.[100])

Hned po pohřbu držáno jest w Praze shromáždění, jemuž předsedala owdowělá králowna *Johanna* a jehož účastnili se dwa synowé její, newlastní *Jindřich* a wlastní *Hynek,* mnoho pánů a zemanů i také poslů ze wšech měst, kteří byli přijeli. Tu si dali slowo wšichni, kteří byli wěrni králi zesnulému, státi spolu i dále za jedno w obraně proti králi uherskému, chtělli by dále co počínati násilného; a protož uzawřeno podržeti we službě wšecky žoldnéře a jiné wálečníky najaté. Ke dni sw. Jiří měl pak položen býti sněm w Praze k wolení krále, k němuž uzawřeno zwáti také stranu protiwnau, která se přídržela Matiáše. Wšichni knížata, kteří měli léna od koruny české, měli býti žádáni, aby se k sněmu tomu dali nalézti i aby byli radni a pomocni k docílení wolby jednosworné, zejména Albrecht z wéwod saských, Otto baworský, Albrecht markrabí brandenburský, lanthrabí hesský, hrabě Wirtemberský a wšechna knížata slezská. Swolání se stalo od obau knížat, Jindřicha a Hynka, jako na ten čas místodržících králowských. W Praze byla ty dni pilná péče o zachowání pořádku a bezpečnosti, zwláště pak bedliwý pozor na cizí lidi, aby nebyli bez rozdílu wpauštěni do města.

Ačkoliw byli stawowé čeští již skoro před půldruhým rokem swolili, po smrti krále Jiřího powolati na trůn Wladislawa syna krále polského, wšak smlauwy o to s králem polským pro dlauhé rozpaky jeho nebyly posud dokonány, a stawowé tudy práwem mohli sobě hájiti plnau swobodu we wolení nowého krále. W jiných okolnostech bylo by se mohlo pomýšleti předce zase na zachowání koruny při synech krále Jiřího; ale když nejstarší z nich Viktorin posud se nacházel w zajetí

[100]) Píše o tom Řehoř z Heimburka w témž dopise: begraben und mit seelenampten aller brister und munchen beides wesens loblich begangen worden ist mit grosser clag geistlichs und werntlichs stands beider wesen, als er die auch gleich gnediglich bis in sein todt geschuczt und geschirmt hat.

u krále uherského, mladším dwěma bylo těžko ucházeti se pro 1471
sebe pominutím jeho, a protož jmenowitě kníže Jindřich hned z počátku neměl toho w úmyslu; bratr pak jeho Hynek byl na to ještě příliš mladý, teprw dewatenáctiletý. Ale našel se jiný kníže s králowskau rodinau spřátelený, který hleděl stawy nakloniti k sobě, *Albrecht* mladší z knížat saských, krále Jiřího zeť, jakožto manžel Zdeny sestry Jindřichowy a Hynkowy.

Ukázáno již, kterak Albrecht a bratr jeho kurfirst Arnošt ze wšech knížat německých nejochotněji se ujímali pře krále Jiřího wyjednáwáním s papežem. Krátce před smrtí králowau bylo na mále, žeby se mu jistým spůsobem byli stali i pomocníky we wálce s domácími jeho odpůrci. Se swolením krále Jiřího byla se stala kaupě mezi nimi a Mataušem Šlikem držitelem *Lokte*, kterau pán tento postaupil jim wšech práw swých nad městem tímto i nad many Loketskými, nabytých někdy bratrem jeho Kašparem od císaře Sigmunda. Knížata následkem toho wyslali některé raddy swé, kteří dne 20 Března s malým průwodem jízdným a spolu s Matiášem Šlikem wjeli do zámku Loketského a učinili odtud wyzwání k měšťanům, aby jim wykonali obyčejnau přísahu jakožto nowým držitelům. Měšťané Loketští, kteří klatbami legatů papežských připraweni byli k odřeknutí se krále Jiřího a byli se musili přiznati k příslušenstwí Matiáše krále uherského, žádali odkladu, nechtíce přísahy činiti bez Matiášowa swolení, když pak jim to bylo odepřeno, obrátili se k nejbližším sausedům strany Matiášowy w Čechách se žádostí o pomoc; a dřív než kníže Albrecht, zdržuje se za příčinau záležitosti této w Olešnici, stačil odtud doprawiti posil na Loket na zámek, wjel dne 23 Března *Jindřich* mladší *Plawenský* z Königswarta s 200 muži do města Loketským ku pomoci. Jiných 150 přibylo k němu potom poslaných od otce jeho Jindřicha staršího Plawenského. Kníže Albrecht wyprawil brzy wíce lidu wojenského přes hranice, od nichž Loket dne 25 Března s dwau stran jest obležen zwenčí mimo zámek, jenž se nacházel w jeho moci, se strany třetí; ale také městu ku pomoci chystaly se wětší síly od Plzenských, Bohuslawa ze Šwamberka a jiných pánů strany Matiášowy w tom kraji ku

1471 pobádání Jindřicha staršího z Plawna, který hned psal také králi Matiášowi a Zdeňkowi Konopištskému o tomto útoku nowého jich nepřítele.

Mezitím došla knížete Albrechta i bratra jeho kurfirsta Arnošta zpráwa o úmrtí krále Jiřího, snad ne zcela nenadálá, a hned proslýchalo se, že se míní Albrecht ucházeti o korunu českau, tak že již dne 27 Března i Jindřich mladší z Plawna obležený w Lokti psal o tom s výstrahau Matiášowi. Z pánů českých byl prwní *Beneš z Weitmile* purkrabí Karlšteinský, jenž hned prwní dni po smrti králowě slibowal Albrechtowi podtají swé pomoci k tomu; a tak též hned po pohřbu králowském *Řehoř z Heimburka* psal Albrechtowi z Prahy (27 Kwětna), pobádaje ho, aby se pokusil. Oznamowal mu, že kníže Jindřich ucházení se o nástupnictwí odmítal, žeby se tedy od něho i nejspíš také od králowny Johanny mohl nadíti pomoci, a radil, aby předewším pospíšil sobě přijeti do země, maje příčinu k tomu, když wedlé jiných knížat měl býti žádán co man, aby se dostawil k sněmu o sw. Jiří. Předstawowal mu možnost, žeby pak snad mohl i přijat býti za prozatímného spráwce země. Wyhlídky tyto byly nepochybně příčinau, pro kterau knížata saští hleděli se zbawiti wálky o Loket a po některých půtkách w okolí města toho [1]) zawřeli narownání již dne 1 Dubna, kterým se kaupě zawřené se Šlikem odřekli, tak že se Matauš Šlik w předešlá práwa swá znowu uwázal a smluwil se s Loketskými, aby jich nikomu napotom nepostupowal leč se swolením krále českého, který by byl za takowého uznán od papeže i od císaře.

Rychlými posly zwěděl mezitím král uherský *Matiáš* o smrti krále českého, když se nacházel na cestě z Budína do Prešpurka w *Rábě*. Na zpráwu tu ihned jel z Prešpurka dále do Morawy, kdež neli dříwe aspoň již dne 8 Dubna nacházel se we *Znojmě*. Přijel s průwodem wojenským, který brzy wzrostl až asi na 9000 mužů, maje w úmyslu užiti nowé příležitosti k opětnému

[1]) Eschenloer (latinský 239) prawí o Míšňanech před Loktem: Et aliquantulum oppugnantes non praevaluerunt; cum scandalo et multa perditione hominum abierunt. Doslowné se to s prawdau nesrownáwá.

úsilí o dosažení koruny české. Mimo wojenskau moc pokaušel 1471
se také o prostředky mírné k tomu cíli. Již prwní dni měsíce Dubna jednalo se mezi ním a prozatímnau wládau w Praze, totiž knížaty Jindřichem a Hynkem i jinými pány, o nějakau cestu k dohodnutí se prostředkem pánu *Albrechta Kostky* z Postupic a *Jana z Pernšteina*. Páni tito nawrátili se z Prahy přes Polnau, kdež toho času meškal Zdeněk Konopištský, k Matiášowi do Znojma s náwrhem, aby byl držán sjezd obau stran posawadních w Německém Brodě. Matiáš náwrh ten ochotně přijal, a již dne 9 Dubna měl Zdeněk rozkazy od něho, dle kterých zwal přednější pány české, aby se sjezdu toho účastnili, který měl jak se zdá dle přání Matiášowa držán býti dne 18 Dubna. W Čechách byl wšak již dříwe rozhlášen sněm položený k sw. Jiří w Praze;[2]) a z příčiny té knížata a páni jejich strany nejspíš odložili ustanowení dne, až oč by se sněm usnesl. Mezitím jednalo se po krajích o *sjezdy* rozličné mezi pány jedné a druhé strany, na nichž by se usnesli o společné účastnění se sněmu toho a o zachowáwání příměří mezi sebau. Také wšak w rozličných místech wálčilo se posud mezi sausedy. Pražané zejména měli od delšího času, snad od počátku wálky w zemi, nesnáze se zámku *Ostromeče* nad Wltawau u Žiwhoště. Hrad ten někdy welmi pewný a na místě welmi nepřístupném stojící po rozboření roku 1435[3]) byl po čtrnáct let zůstáwal pustý, až jej Zdeněk Konopištský, k jehož statkům náležel, dal jakž takž zbudowati a osaditi lidem swým, který s něho potom škody činil w okolí braním, laupením, jímáním lidí a zajímáním dobytka, také pak překážel plawení dříwí ku Praze, ukládaje clo bez práwa. Pražané, jak se zdá, k hájení dowozu wětšího wyprawili branný lid proti posádce, ale poraženi jsau dne 20 Dubna wedením jednoho ze synů Zdeňkowých, a wozy s dříwím jsau jim pobrány. Nazejtří, dne 21 Dubna byl zase sweden boj u *Mosta* mezi *Duchcowskými* a lidem pana Beneše z Weitmile z Chomautowa a z Kadaně, jímž Most byl osazen.

[2]) Již dne 2 Dubna wědělo se o tom w Plzni. Wiz *Archiv český* V. 317.
[3]) Wiz w Díle IV. 674, 676.

1471 Duchcowští musili odtáhnauti, ale učiniwše, jak se zdá, značnau ztrátu lidí straně protiwné.[4])

W takowých okolnostech začal se *sněm w Praze* nazejtří po sw. Jiří dne 24 Dubna u welkém počtu pánů, zemanů i měst, wšak wýhradně neb aspoň skoro wýhradně jen ze strany zemřelého krále; a hned téhož dne přijel také do Prahy *wéwoda saský Albrecht*, maje s sebau 550 jezdců dobře oděných a auhledných. Byl slawně přijat a uwítán od obau knížat, Jindřicha a Hynka, kteří jemu wyjeli naproti s mnohými pány jinými; potom uweden do shromáždění sněmu, u přítomnosti králowny Johanny a obau dwau knížat držel pěknau řeč, kterau podáwal ochotné pomoci swé stawům k hájení swobody jejich we wolení nowého krále proti komukoliwěk, kdož by jim chtěl činiti jaké překážky. Stawowé přijali to od něho s poděkowáním. Skoro wšak téhož času přijel do Prahy *Albrecht Kostka* od Matiáše a od Zdeňka Konopištského k jednání dalšímu o sjezdě obau stran, a sněm swolil ke sjezdu takowému w ten spůsob, aby se na něm stalo dohodnutí o swolání sněmu společného k wolení krále. Bez meškání wypraweno k tomu několik pánů od sněmu zwolených do *Německého Brodu*, co zatím byl Matiáš po krátkém pobytu w Brně (16 Dub.) brzy po welkonocích přijel do *Jihlawy* a tam se k němu shromáždili páni čeští jeho strany. Wyjednáwání mělo se díti na středokraty mezi Brodem a Jihlawau w *Polné*. Již něco dříwe (před 24 Dubnem) byl Matiáš zwal také knížata Jindřicha a Hynka, aby se s ním osobně sjeli w některém místě, slibuje přiwésti tam s sebau bratra jejich Viktorina, a *Jindřich* byl k tomu swolil; potom wšak zase nezdálo se mu to učiniti, i wyjel zároweň s pány wyslanými a s bratrem swým, wšak jen do *Kutnéhory*, a odtamtud wzkázal králi, že přijede, jestliže pro bez-

[4]) Zpráwa o obau těchto bojích dne 23 Dubna daná z Krupky w Palackého *Urkdl. Beiträge* 647, kdež Ostromeč nazýwá se německy *Scharfenswert*. K boji u Mosta zdá se že se wztahuje zpráwa w pamětech saudu komorního r. 1472 (w *Archivu českém* IV. 267), kdež Beneš z Weitmile „winil Krinisa (Němce), žeby po porážce jeho lidí a škodě, kteráž se jest jemu stala od Duchcowských, žeby pustil některé z týchž nepřátel na swů twrz“ ꝛc.

pečnost jeho wydá mu Zdeňka Konopištského, Jana z Rosenberka a jiných několik pánů znamenitých co rukojmě, předpokládaje owšem, že Matiáš k tomu neswolí. Na čas wzdálení jeho a poslů panských wéwoda saský Albrecht zůstal w Praze, žádán byw o to od obau knížat a jiných pánů i také od Pražanů. Na sněmě jednalo se mezitím také o wěci duchowní z příčiny úmrtí mistra Jana z Rokycan, i stalo se snadné dohodnutí duchowenstwa strany pod obojí k tomu swolaného, jímž za nástupce jeho we wrchní spráwě církewní přijat kněz *Wácslaw Koranda* z Plzně, někdejší řečník poselstwa českého w Římě (1462), toho času rektor učení Pražského. 1471

Wéwoda *Albrecht* užil pobytu swého w Praze k wyhledáwání sobě přízně u stawů českých k dosažení králowstwí, a prospěl w tom potud, že se domníwal míti naději býti zwolenu.[5]) Ze stawů přítomných w Praze bylo prý čtrnáct pánů neb rytířů, kteří se o něj mezi sebau dohodli, nepochybně přičiněním Beneše z Weitmile, a měli prý noční schůzi, we které se o to i zapsali. Albrecht měl také saukromau rozprawu s *králownau Johannau* w její komnatě, we které jí žádal, aby mu byla radna a pomocna neb aspoň aby mu nepřekážela. Opatrná paní, znajíc jak se zdá mnohem lépe než on prawý staw wěcí, slíbila mu wšak jen práwě, že se bude chowati nestranně hledíc toliko k obecnému dobrému a nezawazujíc se nikterak ani jemu ani wšak také králi uherskému nebo polskému nebo i císaři, s čímž Albrecht se spokojil, a králowna odebrala se brzy potom z Prahy na Mělník jakožto wdowské sídlo swé. Tu dobu bylo wšak již také jisté *poselstwo polské* w Čechách, jen prozatím na rychlo poslané od krále Kazimíra, který tehdy meškal na Litwě. Jednalo jak se zdá nejprwé s knížaty Jindřichem a Hynkem w Kutnéhoře, potom wšak také s pány přítomnými w Praze. Král po poslích těch přimlauwal o zwolení

[5]) We smyslu tom psal dne 27 Dubna z Prahy bratru swému Arnoštowi: Also stehen die sachen noch in guten wegen, und als wir uns beduncken lassen, so bessern sich die wege von tag zu tage.

1471 syna swého za krále, a slibowal přispěti k tomu wší wojenskau mocí swau proti jakémukoli nepříteli.[6])

Poslowé wyprawení ze sněmu Pražského do *Německého Brodu* přijeli tam dne 30 Dubna, a hned nazejtří dne 1 Kwětna počalo se wyjednáwání se stranau Matiášowau, i bylo také téhož dne přiwedeno ku konci. Úmysl stawů shromážděných w Praze byl pohnauti pány strany Matiášowy, aby přijeli do Prahy, aby se zde, jakožto w místě k tomu obwyklém, přikročilo k společnému wolení krále. K tomu wšak strana protiwná neswolila, i umluweno, aby byl sněm k wolení krále w Kutnéhoře dne 18 Kwětna; do toho pak času i dále až do sw. Jana křtitele (24 Čw.) zawřeno jest *obecné příměří* s wymíněním, že smělo po 20. Kwětnu býti wypowěděno o týden napřed. Dne 4 Kwětna nawrátili se poslowé i také knížata Jindřich a Hynek do Prahy, a hned druhého dne (5 Kwětna) i potom dály se porady mezi pány a zemany přítomnými jakož i Pražany, koho by jednosworně měli woliti za krále; zároweň pak wznešena žádost na wéwodu Albrechta, aby až do sněmu wolebního zůstal w Čechách a pomocí swau stawům i dále se propůjčil; k čemuž wéwoda po některých omluwách nejen swolil, nýbrž dle přání stawů potom i wíce lidu za sebau sobě zjednal od bratra swého kurfirsta Arnošta. Stawowé zawázali se nahraditi jemu wšeliké útraty přitom a newoliti žádného krále, leč který by rowněž powinnost náhrady té wzal na sebe; což wedlé obau knížat Jindřicha a Hynka i wšech znamenitějších pánů w Praze přítomných zaručili také Pražané wšech tří měst, Starého, Nowého i Menšího.

Úmysl stawů meškajících w Praze byl jednosworný, newoliti na žádný spůsob Matiáše, jakožto úhlawního nepřítele, a protož nedoufali, žeby se w Kutnéhoře docílilo srozumění se

[6]) Albrecht piše bratru swému dne 27 Dubna: Wir vernemen auch, das der konig von Polan auch heher zu zuhet, und sine rete bereit in Behmen hat. Potom wšak dne 1 Kwětna: Wir lassen auch uiwer libe wissen, das unser her unde oheme, der konig von Polen, eine slechte botschaffte hieher geschiekt hat, di an unser sweger und di hern geworben hat atd.

stranau protiwnau, která jiného krále než Matiáše woliti nechtěla aniž snadno mohla; proto musili hned napřed mysliti na obranu, kdyby se Matiáš chtěl násilím zmocniti králowstwí. 1471
Ale w otázce, kdoby měl wolen býti za krále, mínění se rozcházela. Ačkoli knížata saští prokázali platné wděky králi Jiřímu i stawům jemu wěrným po jeho smrti, předce musily naproti tomu wáženy býti pohnútky, pro které král Jiří sám byl syna krále polského nawrhnul stawům za swého nástupce, potřeba totiž mocnějšího spojence proti králi uherskému než byli knížata saští. Tudy, jak se zdá, w důwěrných poradách stawů po nawrácení poslů z Německého Brodu wětšina jich naklonila sluch ku podáwáním poslů polských, kteří toho času přijeli do Prahy, a stalo se to nejspíš z usnešení této wětšiny, že wyprawení jsau jistí poslowé ku králi Kazimírowi s určitými artikuly wýminek, pod kterými měl syn jeho Wladislaw zwolen býti za krále. Jisté jest, že w poselstwí takowém zajel do Krakowa jeden z nejpřednějších tehdáž pánů strany pod obojí, *Ctibor z Towačowa*, jejž byl král Jiří brzy po zajetí knížete Viktorina na jeho místě ustanowil za swého zemského heitmana na Morawě. Mezi stranau tauto polskau a staupenci Albrechta saského wznikla z toho newole, která byla wnesena i mezi obecný lid. W Praze metány jsau listy po ulicích, we kterých se wzpomínalo na dáwné nepřátelstwí Míšňanů s Čechy, na odcizení tolikých příslušenstwí koruny české, která se nacházela w držení knížat Míšenských. Albrechtowi spíláno kostkářů, pánům, kteří prý jej tajně powolali do země, wytýkáno, že to učinili, aby si jen pojistili zachowání při úřadech swých, a roznášeny také wšelijaké pomluwy o knížeti a o domnělých umluwách jeho s králownau Johannau, o kterých se proslechlo cosi patrně neprawého. Páni, kterých se listy a řeči tyto dotýkaly, ulekli se jich, a zničili i spálili prý zápis o wolení Albrechta učiněný. Wéwoda Albrecht, jehož toto brojení nezůstalo tajno, [7]) nezbawil se proto wší naděje swé, a když se stawowé čeští ubírali k nastáwajícímu sněmu do Kutnéhory, wyprawil k jejich ochraně 400 jízdných swých do *Kolína*, zůstáwaje sám

[7]) Wyswítá to ze psaní králowny Johanny k němu daného dne 18 Kwětna.

1471 w Praze s ostatním wojenským lidem swým, kterého čítal konečně 2500 jízdných a 4000 pěších s osmi kopami wozů. Nacházelo prý se w něm také mnoho Lužičanů i Slezáků, mezi nimi i Jan kníže Zahanský.

Král Matiáš zůstáwal po ten čas s wojenskau mocí swau w *Jihlawě*, kamž powolal wšecky pány české, kteří se k němu znali, a snažil se dary a sliby připautati je k sobě tím wíce i jiné také k sobě přiwábiti. W průwodě jeho nacházel se také zajatý *kníže Viktorin,* zmalátnělý w této wazbě, tak že zapomínaje se sám nad sebau a rodem swým hotow byl slaužiti násilníku, w jehož moci se nacházel. Matiáš užil ho co posla k bratru jeho Jindřichowi, když nemohl obdržeti, aby se Jindřich odebral k němu. Viktorin wyžádal si nejprwé bezpečný list ku příjezdu a odjezdu, s jehož zněním prwním nebyl wšak spokojen. Teprw na druhý list přijel do *Poděbrad*, kamž se kníže Jindřich odebral některý den před nastáwajícím začátkem sněmu Kutnohorského. Viktorin přednesl mu od Matiáše weliké sliby, rozumí se když by mu byl nápomocen k dosažení králowstwí českého. Bylo prý jich dosti, kdyby bylo býwalo lze jim wěřiti; tak psal o tom kníže Jindřich Albrechtowi saskému do Prahy dne 21 Kwětna. Kníže Jindřich odepřel wšelikého wyjednáwání o nich, a nedal se také od bratra pohnauti k osobnímu sjetí s Matiášem, o něž byl opět žádán. Ku prospěchu Matiášowu psal toho času také legat *Rudolf, biskup Wratislawský,* Pražanům, připomínaje jim, jak město jejich bylo někdy slawné, pokud stálo w poslušenstwí stolice apoštolské, a jak prý skleslo, co se přidrželo křiwých proroků; nyní když prý Bůh sám zbawil je swůdce Rokycany a sprostil je těžkého jha Jiřího, přimlauwal jim, aby přijali za krále Matiáše, který prý Čechy a jazyk i mrawy jejich nanejwýš miluje a zajisté smíří je s církwí swatau, když se nebudau styděti odříci se bludů. Že wšak nebyl legat Rudolf mužem důwěry Pražanů a jiných Čechů strany pod obojí, o tom asi sotwa on sám mohl pochybowati.

Skoro stejným časem jako kníže Viktorin přijelo na Poděbrady ku knížeti Jindřichowi nowé *poselstwo krále polského.*

Král Kazimír byl se konečně dne 12 Května nawrátil z Litwy 1471
do Krakowa, kamž poslowé čeští se Ctiborem Towačowským
w čele a s nimi předešlí poslowé polští z Čech přijeli, jak se
zdá, skoro téhož času. Král tentokrát patrně porozuměl potřebě
jednání spěšného, i swolil netoliko bez mnohých rozpaků k artikulum od Čechů sobě předloženým, nýbrž přidal k tomu i některé jiné sliby, s nimiž wyprawil nowého znamenitého posla
do Čech, *Dobeslawa z Kurozwuk*, jinak Lubelčíka zwaného,
který spolu se Ctiborem Towačowským přede wším se obrátil
na Poděbrady ku knížeti Jindřichowi, aby jeho naklonil ku
prospěchu zwolení Wladislawa.[8]) Zwláštní sliby krále polského,
knížeti oznámené, byly, že wyprawí se synem swým Wladislawem 4 až 5000 jízdných do Čech, a sám že osobně potáhne
do Uher, kdež zatím pokročilo spiknutí proti Matiášowi, jehož
půwodowé mínili mladšího syna krále polského, jménem Kazimíra, powolati na králowstwí; dále že přejme na sebe wšecky
dluhy a jiné zápisy krále Jiřího a že hájiti bude Čechy we
wěci jejich týkající se wíry. Také pak knížeti samému slibowal
zachowati jej w dobrém stawu a sprawowati se we wšem dle
rady jeho.

Tu chwíli byl se již započal *sněm we Kutnéhoře* (20 Kw.)
u walném počtu pánů, zemanů a měst, kteří se byli účastnili
předešlého sněmu Pražského. Pro bezpečnost od wojska Matiášowa ležícího u Jihlawy každý wzal s sebau wojenského lidu,
kolik mohl, tak že se čítalo přítomného lidstwa na 10.000.[9])
Horníci sami najali na 300 lidí jízdných i pěších. Od Matiáše
přijeli rowněž wšichni páni jeho strany shromáždění předtím
u něho w Jihlawě; z nichž hned jak se jednání započalo, Zdeněk
Konopištský usilowal o zwolení Matiáše, wynášeje moc a sláwu
jeho. Stawowé strany druhé položili wšak jemu a staupencům

[8]) Dlugoš (V. 552) jmenuje tři posly do Čech Pawla Balického, Martina Wroczimowského a Dobeslawa z Kurozwuk. Poněwadž se wšak w jiných pamětech o oněch dwau nic newí, zdá se spíše, že to byli poslowé předešlí poslaní do Prahy, jichž jména se nikde neuwodí.

[9]) Dle latinského sepsání Eschenloerowa (p. 239); sepsání německé (p. 218) klade 15.000.

1471 jeho přede wším otázku o předešlém jejich wolení krále w Olomauci za žiwota krále Jiřího, zdali se ho zříkají a jsauce tudy sobě swobodni chtíli jednostejně s druhými swobodně woliti krále nowého. K tomu bylo jim těžko odpowěditi, a po mnohých wytáčkách žádali času na rozmyšlenau. Zatím bylo přijelo poselstwo polské do Hory z Poděbrad, totiž Dobeslaw Lubelský s průwodem swým, k weliké nelibosti Zdeňka a jeho strany, kteříž se až zuřiwě wzpírali proti němu. Nieméně slyšáno jest s welkau ochotau we shromáždění sněmu dne 22 Května. Dobeslaw Lubelský, muž znamenité prý wýmluwnosti, připomínal předně dobré přátelstwí krále Kazimíra s králem Jiřím a kterak již za žiwota krále Jiřího slawné paměti bylo synu jeho Wladislawowi podáwáno králowstwí; že wěc nebyla dokonána, omlauwal krále Kazimíra tím, žeby byl rád widěl, aby se to stalo cestau pokojnau bez prolití krwe, a protož jednal a ještě jedná o to se stolicí papežskau. Žádaje nyní, aby Wladislawa za krále wzali, chwálil stawům dobré wlastnosti jeho, a slibowal splnění wšech jejich žádostí dle artikulů králi již podaných i jiných přání, která by ještě měli, jmenowitě pak také že se přičiní o wybawení knížete Viktorina a jiných ze zajetí, a chtělli by kdo mocí sáhnauti na korunu jejich, že jest hotow ku pomoci.

Teprw po tomto přednesení posla polského, které bylo od sněmu přijato s welkau pochwalau, přijelo slawné *poselstwo krále Matiáše do Hory*, w jehož čele nacházeli se Jan Bekensloer, biskup Jagerský, rodilý Slezák, bratr kanowníka Wratislawského Jeronyma jinde wzpomenutého, a Mikuláš Čupor wojwoda sedmihradský. Poselstwo toto slyšáno jest dne 23 Kwětna na den božího wstaupení. Řečník biskup Jagerský mluwil o lásce krále Matiáše k Čechům podobně asi jako biskup Rudolf w listě swém ku Pražanům; že dotud s nimi bojowal, to že činil jen z poslušnosti k otci swatému a k žádosti předních pánů českých; představowal wšak také welkau moc jeho a kterak již mocně wládne wětší polowicí zemí koruny české; kdyby proti němu jiného panowníka zwolili, žeby wedlo jen k roztržení wětšímu a nezhojitedlnému. Slowa takowá byla slyšána s newolí a pře-

trhowána častěji hlukem, při čemž biskupowi wadil také slabý 1471
hlas a nejasná wýřečnost, a když to Zdeněk Konopištský chtěl naprawiti hlasitějším wykládáním řeči jeho, byl okřikowán a biskupa také mátl zbytečně. Po skončení řeči té ozýwaly se hlasy horliwé, hanba žeby byla, wraha auhlawního přijmauti sobě za krále. Nicméně odwážil se druhého dne, tusím dne 24 Kwětna, ještě kníže Viktorin mluwiti ke sněmu ku prospěchu Matiášowu, aby byl zwolen, a řeč jeho byla slyšena, jak se zdá pokojně, ale bezpochyby s politowáním.

Mezitím naléhalo se na Zdeňka Konopištského a stranu jeho, aby se prohlásili, zdali se wzdáwají někdejšího zwolení Matiáše za krále, by se mohli swobodně nowé wolby účastniti. Stawowé shromáždění čekali na odpowěd k tomu odpoledne dne 25 Kwětna. Na místě toho páni strany Matiášowy poslali toliko dwa ze sebe s oznámením, že jsau poslowé a raddowé králowi woláni od něho, aby bez meškání přijeli do Jihlawy, oni pak že je musí prowoditi. Hned pak wsedali wšichni na koně, a odjeli z Hory prý dosti plaše. Nezastawiwše se nikdež na noc, přijeli do Jihlawy w neděli dne 26 Kwětna. Potom se roznášelo, že prý měli býti zjímáni neb zabiti a sotwa že se zachránili útěkem.

Když se tím spůsobem sjednocení stran nezdařilo, jakž také zprwu nebyla toho walná naděje, *kníže saský Albrecht*, obdržew zpráwu o tom w Praze, bez meškání wyprawil posly do Hory, po nichž wybízel stawy, aby se ihned zase shromáždili w Praze, aby se s nimi mohl o další běh wěcí dorozuměti. Stawowé wšak, hledíce na značnau moc wojenskau, kterau měl král uherský při sobě w Jihlawě, neuznáwali za dobré, aby se měli rozejíti a jinde teprw zase sjížděti se, při čemž by se jejich moc wojenská byla mohla roztrhnauti; i wzato tedy w potaz, aby se bez odkladů tudíž we Kutnéhoře přistaupilo k wolení krále. Činili proti tomu námitku Pražané, twrdíce, že dle práw jejich neměl král wolen býti jinde než u nich na radnici Staroměstské, ale spokojili se, když uzawřeno, aby se wolení stalo bez pohoršení práwa jejich pro budaucnost. Poslowé knížete Albrechta přijeli teprw tauž neděli dne 26 Kwětna.

1471 když se usnešení již bylo stalo, i pokaušeli se dle swé možnosti nakloniti stawy, aby wolili jeho. Wětšina stawů wšak, jejímiž wůdci byli pan Wilém z Rabí a bratří Towačowští Ctibor a Jan, po dobrém uwážení wšeho již byla na tom ustanowena woliti syna krále polského. Kníže Jindřich, který teprw nyní přijel ke sněmu z Poděbrad, ačkoli osobně přál swatu swému, prohlížeje k nutnosti wěci, prohlásil se dle předešlého již příkladu králowny Johanny, že mínil zachowati nestrannost. Dwa páni, kteří se doposud twářili co prostředníci, ale wíce přáli zwolení Matiáše, totiž Albrecht Kostka a Jan z Pernšteina, odjeli konečně w newoli. Takž tedy hned w pondělí potom, dne 27 Kwětna, předsewzata jest wolba w hodinu jedenáctau, to jest sedmau hodinu ranní, i *zwolen jednosworně Wladislaw* prworozený syn Kazimírůw za krále. Hned zwoleni jsau ze sněmu také poslowé, kteří se s oznámením wolby odebrali do Krakowa, a na čas až do příjezdu nowého krále jmenowán kníže *Jindřich* nejwyšším *heitmanem králowstwí.*

Zwolení syna krále polského na králowstwí české musilo míti za následek obnowené nepřátelstwí s Matiášem uherským. Stawowé čeští, jinak se nedomníwajíce, když se rozjeli ze sněmu Kutnohorského, zůstawili u Hory potřebnau moc wojenskau se wzhledem na wojsko Matiášowo ležící s ním u Jihlawy; též pak uzawřeli žádati *Albrechta* knížete saského, aby s wojskem, které byl přiwedl do Čech, zůstal s nimi až do příjezdu nowého krále. Wéwoda Albrecht obdržel zpráwu o tom od swých radd poslaných do Kutnéhory zároweň se zpráwau o zwolení krále Wladislawa a s oznámením, že ho stawowé čeští míní také požádati, aby se co prostředník pokusil o nějaké narownání mezi Matiášem a Wladislawem. Hned pak potom, den po wolbě (28 Kwětna) přijel posel polský Dobeslaw Lubelčík do Prahy, a přednesl mu we jménu krále swého žádost o zůstání w zemi ku pomoci s připomínáním wděčným přátelských swazků umluwených předešlého roku mezi králem polským a knížaty saskými a s ubezpečowáním, že mu od krále wynahraženy budau útraty a škody, které by se zběhly. Ačkoli musil býti Albrecht nelibě tím dotčen, že se nesplnila žádost jeho w příčině do-

sažení koruny české, neodwrátilo ho to od posawadního přátel- 1471
ského chowání jeho k Čechům. W příčině wyjednáwání s Matiášem psal hned téhož dne (28 Května) Albrechtowi Kostkowi a biskupu Olomauckému, zdali by Matiáš byl k tomu nakloněn. O zůstání w zemi straně Wladislawowě ku pomoci wymlauwal se; k snažné wšak prosbě Lubelčíkowě swolil (29 Kwětna) zůstati w Praze aspoň až do nawrácení se knížete Jindřicha z Hory; po jeho pak brzkém příjezdu, již asi dne 30 Kwětna, když také od něho a od stawu českých, kteří se rowněž nawrátili do Prahy, prosba snažná byla mu opět přednesena, žádal rady a swolení od bratra swého kurfirsta Arnošta dopisem k němu (1 Června), a obdržew je brzy, slíbil stawům žádost jejich splniti.

Král Matiáš welice se rozpálil hněwem, když od poslů swých po příjezdu jejich z Kutnéhory zprawen byl o zmaření naděje swé na obdržení koruny české swobodnau wolbau. Poněwadž zwolením Wladislawa za krále na řádném sněmě českém musilo welice zastíněno býti někdejší zwolení jeho od pauhé strany, která byla w odboji proti králi korunowanému, hleděl onomu zwolení swému zjednati wyšší lesk nowým stwrzením we jménu papežowu. Ačkoli papež sám pořád ještě rád by byl rozhodnutí mezi ním a králem polským zachowal na jakémsi odkladě, musil legat Wawřinec, bezpochyby k úsilnému naléhání Matiášowu, již dne 27 Kwětna wydati jemu stwrzení oné wolby we jménu papeže, a nazejtří dne 28 Kwětna bylo stwrzení toto slawným spůsobem wykonáno weřejně w *Jihlawě* obřady zwláštními. Legat držel welkau mši jako o korunowání, při které posluhowali mu probošt Pražský Hanuš z Kolowrat a probošt Olomaucký Beneš z Waldšteina. Mezi mší pak nejprwé bratr Gabriel Veronský držel chwalořeč Matiášowi, po které přečetl starší bullu papežskau na zmocnění legata jazykem latinským, i opakowáno to po česku Janem z Rabšteina, často jmenowaným proboštem Wyšehradským, a po německu jistým proboštem z Uher, tajemníkem králowým. Potom weden jest král za ruce od biskupa Olomauckého Tasa a od Zdeňka ze Šternberka k welkému oltáři, oděn we zlatohlaw; i žádali legata pan Zdeněk

1471 jazykem českým a biskup Tas překladem do latiny, aby zwolení jeho za krále stwrdil. I učinil to legat, tázaw se prwé pánů přítomných, zdali si toho přejí, a krále, zdali stwrzení žádá; k čemuž od obau stran bylo přiswědčeno. Tu hned probošt Pražský k wyzwání od biskupa Tasa počal zpíwati Te Deum laudamus, a zpíwáno potom Swatý náš Wácslawe, i skončena mše u welikém prý plesu obywatelstwa Jihlawského.

Teprw po dokonání slawnosti přišla téhož dne zpráwa do Jihlawy o skutečném zwolení Wladislawa; následkem čehož Matiáš ihned *wypowěděl příměří,* tak že mělo projíti za týden, to jest do 5 Čerwna. Z té příčiny *Albrecht saský,* když byl již slíbil zůstati w zemi Čechům ku pomoci, dne 6 Čerwna se wším branným lidem swým, který měl dotud při sobě w Praze, wytáhl do pole ku *Kolínu;* již wšak o dwa dni dříwe (4 Čw.) poslal některé raddy swé w poselstwí do Jihlawy za příčinau zamýšleného wyjednáwání s Matiášem. Wálka, která se nyní znowu strhla, nebyla ani od jedné ani od druhé strany wedena we welkém rozměru, nýbrž jen činěním škod z jednotliwých hradů a měst, k welké záhubě obywatelů, ale bez účinků rozhodných. Král uherský poskytl k tomu z wojska swého u Jihlawy asi 2000 mužů, wětším dílem jízdy, Zdeňkowi Konopištskému na pomoc, jimiž posíleny jsau posádky w Plzni, w Budějowicích a jinde, jmenowitě také silněji osazen *Ostroměč* ke škodě Pražanům i celému okolí. Z té příčiny Pražané s pomocí také jinau wytáhli proti zámku tomuto, a poněwadž útokem jej wzíti bylo těžko, osadili některá místa skalnatá okolo něho, a zdělali bašty a příkopy, tak že zawřeli cestu na zámek i ze zámku. Pokusy několikeré o wybawení posádky byly pokaždé zmařeny.[10]) Jinde byli Pražané zaneprázdněni wálkau, kterau opět páni Zajícowé počali ze zámků swých dotud ne-

[10]) Tak wyprawují *Staří letopisowé čeští* na str. 203. U Eschenloera (německy 228) čte se: Binnen des waren die Prager und andere ketzerische stäte [auf], zogen vor Ostromierze, vor das Scharfeschwert, und stürmeten dazu. Darumb der von Sternberg zu rettunge kame, und brachte die ketzer in die flucht, und schluge irer vil zu tode bis an Prag. Zpráwy jeho wšak o příbězích w Čechách toho času jsau skoro wesměs nespolehliwé.

dobytých, totiž z *Budyně*, z *Hasenburka* a z *Kosti*, wedlé Pra- 1471
žanů však také měštané Hradečtí, Nimburští a Kolinští. Na Morawě páni strany Wladislawowy činili mnoho škod *Brněnským* a *Znojemským*; do Slezska dály se znowu wpády z *Kladska*, do Šestiměst z *Děčína;* a když Matiáš, zůstáwaje posud w Jihlawě, podržel u sebe již jen asi 2000 jízdných, činěny jsau nájezdy z Čech přes pomezní lesy i také do samého okolí města tohoto. Matiáš z té příčiny nařídil stawům slezským a lužickým, aby mu k Jihlawě přitáhli ku pomoci s wojenským lidem swým. Rozkazu toho však uposlechli toliko Wratislawští, měšťané a biskup, města Swídnice a Jawor, i Šestiměstští s Fridrichem knížetem Lehnickým w čele, kromě kterých něco málo lidu wyprawili také bratří Olešničtí a kníže Hlohowský Jindřich. Wšeho wojska bylo 2000 mužů, kteréž wedením *Františka z Haje* prwní dni po sw. Wítě (15 Čw.) přes Zábřeh přitáhlo do Morawy a pálíc na cestě zaměřilo k Brnu a odtamtud k Jihlawě. Matiáš we wzteku páchal wšelikau ukrutnost, tak že prý dal i zajaté paní powražditi před swýma očima.[11])

Mezi těmito běhy wálečnými bylo *poselstwo české* již dne 9 Červwna přijelo do *Krakowa*. W čele jeho stáli obadwa bratří Towačowští, Ctibor heitman zemský na Morawě a Jan heitman kraje Boleslawského w Čechách; mimo pak několik jiných pánů a zemanů nacházeli se w něm poslowé wyprawení ze wšech tří měst Pražských a některých jiných měst králowských, a s nimi wěrný wždy králi Jiřímu tajemník Pawel probošt Zderazský. Dne 13 Čerwna měli slyšení, we kterém králi Kazimírowi oznámili jednosworné zwolení syna jeho za krále a žádali, aby Wladislaw zwolení přijal a k obraně králowstwí jak nejdříwe možná do Prahy se odebral. Prwní dwa dni potom jednalo se o *artikulích wýminek*, které předložili poslowé dle usnešení sněmu Kutnohorského, i stalo se dohodnutí o ně dne 15 Čerwna. Hned prwní z artikulů těch obsahowal wyhražení, aby zwolení wykonané w Hoře nebylo na ujmu práwu a obyčeji, dle něhož prý náleželo krále woliti w Praze. Wladislaw se jimi zawazowal

[11]) Dlugoš V. 552.

1471 dále hájiti Čechy při zachowáwání kompaktat dle zápisů předešlých králů a jednati o to s papežem, aby byla Čechům i Morawanům od něho potwrzena, jakož i aby brzy dosazen byl arcibiskup, který by kompaktata zachowáwal dle znění jejich i dle zápisů císaře Sigmunda i potomních králů až do krále Jiřího. Jiné články obsahowaly stwrzení privilegií země i stawů, jak panského a zemanského tak také městského w té spůsobě, jak bylo o ně dohodnutí učiněno mezi králem Jiřím a sněmem za předešlého sporu s jednotau Zelenohorskau. Wladislaw zawázal se dále, králownu Johannu zachowati při jejím wěně, syny pak krále Jiřího při panstwích jejich a důstojenstwích jakož i státi jim we dluzích, které měli za korunau českau, též o kníže Viktorina wynasnažiti se jakož i o jiné zajaté, aby byli wybaweni, konečně zachowati přátelstwí s knížaty cizími, kteří dotud s Čechy w přátelstwí stáli, jmenowitě pak Albrechtowi saskému prokázati se wděčným za služby jeho a nahraditi mu jeho náklady. Zwláštním zápisem wzal také na sebe wšeliké jiné dluhy koruny české. Po dohodnutí tomto *Wladislaw* téhož dne 15 Červwna, prohlásil se k poslům českým w saukromé komnatě králowské, že *přijímá králowstwí;* nazejtří pak, w neděli dne 16 Červwna, opětowal slawně a weřejně prohlášení toto we shromáždění walném u přítomnosti otce swého a wysoké šlechty polské u weliké síni hradu Krakowského. Hned potom prý jmenowal také nejwyšší úředníky zemské, čemuž wšak rozuměti jest potud, že stwrdil úřady wšem, kteří je drželi za krále Jiřího.

W čas wyjednáwání tohoto w Krakowě počaly se zatím w Čechách kaliti posawadní přátelské poměry ku knížatům saským. Ku podáwání prostřednictwí od knížete *Albrechta* byl odpowěděl Matiáš náwrhem, aby rozhodnutí o zwolení jeho a Wladislawowa, které z nich by mělo práwní platnost, wzloženo bylo na císaře a na papeže; což když Albrecht wznesl na pány české a na kníže Jindřicha w Praze, od nich jest rozhodně zamítnuto, poněwadž by to bylo na ujmu swobody jejich králowstwí (12 Čw.). Odtud počal Albrecht w dalším wyjednáwání s Matiášem hleděti prospěchu swého a swého bratra, ježto jim

co sausedům Matiášowým, pokud se Lužice a Slezsko wětším 1471
dílem nacházely pod jeho mocí, záleželo na zachowání s ním pokoje. Tudy přišlo k zawření smlauwy, podepsané Matiášem dne 19 Čerwna w Jihlawě a Albrechtem dne 20 Čerwna w Kolíně, kterau se Albrecht zawázal odtáhnauti bez meškání s wojskem swým z Čech a neucházeti se wíce o králowstwí, bylli pak by Matiáš od papeže i od císaře uznán za krále českého, podwoliti se tomu a přijmauti od něho léna swá česká. Nezdá se, žeby byl Albrecht nebo bratr jeho kurfirst Arnošt smluwau tauto byl mínil státi se práwě nepřítelem Čechům neb nowému králi jejich, protože znal smýšlení císaře Fridricha, ujce swého, Matiášowi toho času protiwné a nemohl míti za to, žeby se wýminka o uznání Matiáše za krále českého papežem a císařem snadno splnila; ale zrowna tu chwíli strhla se také mezi wojskem jeho u *Kolína* a lidem českým zlá příhoda. *Žoldnéři saští* nechowali se w zemi lépe než jak byl tehdejší zlý zwyk lidu wojenského. Již prwní den po odtažení jejich z Prahy psali za Albrechtem purkmistři Starého i Nowého měst Pražských, stěžujíce na nátisky, které činili jak jiným tak také jejich lidem poplatným na wsech (7 Čw.); což Albrecht w odpowědi swé dílem omlauwal nahodilým nedostatkem w picowání následkem welkého deště hned prwní den po jeho přibytí ku Kolínu, ale celkem nepopíral, nýbrž i proto trestal winné. Snad že i potom nebylo beze wšech swízelů; ale k wětšímu wýbuchu přišlo, když dne 19 Čerwna někteří z wojska saského přijeli od Kolína na *Kaňk* díwat se na práci hornickau; při čemž prý z malé příčiny přišlo k hádce a rwačce mezi nimi a hawíři. Zabit přitom jeden znamenitý heitman neboli korauhewník, knížeti prý welmi milý. Tím žoldnéři rozpáleni jali se bíti lidi i drancowati, hawíři pak na pokřik wylezše z dolů, bránili swých, při čemž jich dwadcet od Sasů zabito; tito pak ze msty zapálili a zkazili jednu šachtu nazwanau Plimle. Po takowé příhodě nebylo pro Albrechta delšího stání w zemi, i dal se bez meškání s wojskem swým na pochod jinau cestau než přes Prahu, při čemž učiněno mu mnoho škody od lidu rozdrážděného, zwlášť pobráním koní na picowání.

1471 Ačkoli odtažením knížete saského ze země ušla stawům českým značná pomoc, nicméně neutrpěla tím žádné ujmy obrana země; neb již po několika dnech, 27 měsíce Červnа, Matiáš spěšně opustil Jihlawu, a odtáhl do Uher, aby prý, jak staupenci jeho myslili, přiwedl odtamtud nowé wojsko, skutečně wšak proto, že mu zpráwy o wznikajícím *spiknutí* proti němu w *Uhřích* činily starost. W poradě, kterau měl před odjezdem swým w Jihlawě s předními osobami z Čech, z Morawy i z Uher tam meškajícími, zejména biskupem Olomauckým, biskupem Jagerským, wojwodau sedmihradským Čuporem, Zdeňkem Konopištským a Janem z Rosenberka, dáwal na uwáženau, jaké útraty stálo ho posawadní wálčení jeho, wypočtené na 2,500.000 zlatých, pro něž nemínil nikterak wzdáti se nároků swých na korunu českau; i odjížděje sám do Uher wyprawil biskupa *Tasa* ještě jednau do *Krakowa* k hájení oněch nároků. Biskup přijel do Krakowa dne 9 Července, když tam ještě meškali poslowé čeští neb wětší část jich, a obdržew slyšení, jak se zdá hned nazejtří, wznesl předně na krále Kazimíra žádost, aby mu w panstwí nad Čechy nepřekážel; pakli by wšak nechtěl od úmyslu swého upustiti, podáwal mu čtyr cest, z nichž aby zwolil kteraukoliwěk. Prwní byla jako w předešlém podání učiněném Albrechtowi saskému, aby se obě strany o práwo swé z jednoho i druhého zwolení podali na rozsauzení papeže a císaře; druhá, aby král polský dal Wladislawa Matiášowi za syna, tak že jej chowati míní slušně na swé útraty a zjednati mu po sobě nástupnictwí; k zaručení toho žeby Wladislaw mohl zároweň s ním korunowán býti na králowstwí; třetí, aby bylo zawřeno příměří na rok neb na dwě léta a mezi tím časem aby držán byl sjezd předních mužů swětských i duchowních z Čech, z Uher i z Polska k rozeznání pře mezi oběma zwolenými, ku kterémužto sjezdu mohli by také pozwáni býti legat papežský a raddowé císaře i jiných knížat; do toho pak času aby buď žádný z obau zwolených nebyl korunowán, buď hned napřed obadwa zároweň. Čtwrtá cesta byla podobná prwní, žeby totiž Matiáš také swolil, aby byl Wladislaw korunowán, wšak aby k tomu přijel do Čech pokojně toliko w 1000 koních,

a po korunowání aby byla pře wznešena na papeže a na cí- 1471
saře. Wšecko to byly náwrhy, kterými se popírala platnost wolby wykonané w Kutnéhoře; pročež poslowé čeští w Krakowě, žádáni bywše o dobré zdání swé, opřeli se wšechněm, hájíce swobodu swé koruny; a král Kazimír dal dle toho odpowěd zápornau; při čemž jmenowitě náwrh druhý o wydání Wladislawa takořka pod poručnictwí Matiášowo slowy ostrými odmítal jako urážku sobě i synu swému učiněnau. Již čtwrtý den po swém příjezdu (12 Čwce.) biskup Tas po této odpowědi odjel z Krakowa u welkém rozhorlení jeho i dworu polského. [12])

Již dříwe byl Wladislaw rozeslal listy na wšecky strany s oznámením, že zwolen jsa králowstwí české přijal a mínil dáti se korunowati w Praze o sw. Wawřinci. Obsílal ku korunowání také pány strany Matiášowy, odwoláwaje se na to, že i oni jej předešle za krále zwolili a jemu to oznámili poselstwím swým do Krakowa (totiž roku 1467). [13]) S wyzwáním podobným poslán jest ke Wratislawským kanowník jménem Benedikt, jeden z písařů kanceláře krále polského, kterýž přijew do Wratislawě s wěřicím listem daným dne 7 Čerwence, biskupu Rudolfowi a kapitule i konšelům obšírně wyložil důwody, z kterých by powinni byli Wladislawowi učiniti poslu-

[12]) U Eschenloera II. 226 zní odpowěd toho kusu se týkající: Item als ir saget, dass Wladislaus ime ein son würde gegeben und sich vor lassen krönen und darnach Wladislaum auch lassen krönen, diser weg ist der allerbitterste und unzimlichste, voll alles gespöttes und laster, einen solchen edlen fürsten zu spotten und nicht anders denn einen sclaven und gefangenen begeren zu halten, gleichsam einer seine ere einem frembden solle geben und seine untertanen einem frembden unterwerfen. Hiraus zu erkennen ist, wie gar schwere unbilliche dinge Ew. Hochw. anbracht hat; darauf wir ferner solten antworten, das wir lassen umb zucht willen. Euer begeren ist zweien grossmächtigen königen und königreichen zu smacheit und schande gereichende, das ir billich nicht soltet raten, dass ein solch edelgeboren Wladislaus, könig zu Behmen, deme ir vil pflichtig seiet, uf solch eures unnützes vorgeben und schnöde hoffnung solte veraten und verkaufet werden.

[13]) Dopis takowý k Janowi Rosenberskému w *Archivě českém* VI. 78 daný dne 1 Čerwence.

1471 šenstwí. Biskup Rudolf i Wratislawští byli již z prwa zprávau o přijetí králowstwí od Wladislawa naplněni nowým obáwáním nebezpečenstwí od Polska; a krátce předtím, než kanowník Benedikt přijel, došel biskupa list odpowědný od Hanuše z Schellendorfa, pána na Firstenšteině w knížetstwí Swídnickém, s nímž zajedno byla skoro wšecka šlechta toho knížetstwí i Jaworského, w němž wytýkali mu, že je králem uherským zawedl; nyní když jest jiný král zwolen, budeli korunowán, že oni powinni budau k němu se přiznati jakožto ku králi korunowanému, a poněwadž prý zawedením tím zkusili škody, že se chtí za ně hojiti na něm a jiném duchowenstwu; i počali také hned laupiti na duchowních statcích. Hledě získati času, dal poslowi polskému za odpowěd, že poněwadž wěc ta se týká wšechněch, míní s druhými potaz wzíti, a položil tedy sjezd stawům slezským a lužickým we Wratislawi ke dni 3 Srpna, z něhož by dali odpowěd společnau (13 Čwce.).

Mezitím dály se w Krakowě již příprawy na cestu Wladislawowu do Čech a w Praze příprawy k uwítání jeho. Za tau příčinau někteří z poslů českých přijeli z Krakowa napřed k wyřízení některých potřebných wěcí, nejprwé Pawel probošt Zderazský, kterýž dne 14 Července byl již w Praze, potom pan Mikuláš z Landšteina, maršálek dworský, s nímž zároweň přijel pán polský Stanislaw Penízek s 1200 jízdnými. Oba byli čekáni za některý den w Hoře, kamž jim kníže Jindřich hned na prwní zpráwu wyjel z Prahy naproti w noci před 14 Červencem. Toho dne wšak také byl w Praze úředník čili tajemník jistý krále polského jménem Primus, opatřený penězi hojnými, aby tu nakaupil a připrawil rozličné wěci potřebné za příčinau korunowání. Dle zpráw od těchto poslů měl král Wladislaw sám již dne 15 Července wyjeti z Krakowa; skutečně wšak se to o deset dní opozdilo. Bylot potřeba k tomu jak jiných připraw tak také wojenských, jednak pro bezpečnost mladého krále na cestě, jednak aby se ukázal s wojenskau pomocí Čechům proti jejich nepříteli.

Dne 25 Července wyjel tedy konečně z *Krakowa* we slawném průwodu četného panstwa polského jakož i ostatních členů

českého poselstwa, kteréž se teprw nyní spolu s ním nawrátilo 1471
k domowu. A wšak i král Kazimír wyprowodil přitom syna swého, tehdy teprw patnáctiletého, až na dwa dni cesty do *Oswětima*, kdež pobyl spolu s ním tři dni, než se sešel wšechen wojenský lid k jízdě té určený, jehož bylo 7000 jízdných a 2000 pěších. U wojště tom a w dalším průwodě mladého krále nacházeli se tři biskupowé, Mikuláš Kamenecký (z Podolí), Vincentius Chelmský a Pawel Laodicejský (swětící), šest knížat slezských, z horního Slezska totiž, Přemysl Tošecký, Wácslaw Rybnický, Jan Ratibořský, Kazimír Těšinský, Jan Hliwický a Jan Zatorský, mezi šlechtici polskými z předešlého času Čechům známými zwláště Stanislaw z Ostroroha a Dobeslaw Lubelský čili z Kurozwuk, též kanowník Jan Dlugoš dějepisec; u wojště pak, jehož heitmanem polním byl Pawel Jasenski, nacházelo se také mnoho žoldnéřů slezských z knížetstwí Swídnického i Jaworského jakož i něco zemanů z týchže dwau knížetstwí, kteří již bez ostýchání znali se k Wladislawowi co ku králi českému. Dne 29 Července rozžehnal se král Kazimír se synem swým, kterýž toho dne nastaupil na další cestu z Oswětima k *Opawě*, odkudž mínil přes Morawu končinami sewerními táhnauti přímo do Čech. Po příjezdu wšak do Opawy dne 3 Srpna došly ho tam odpowědné listy od Zdeňka Šternberského, wojwody sedmihradského Čupora i od Františka z Háje, kteříž s wojskem swým od Jihlawy byli přitáhli až k *Lipníku*, strojíce se, jakoby mu mínili překážeti w cestě. Ačkoli wojsku polskému nebylo by se býwalo báti podstaupení boje s nimi, předce uznáno za lépe wyhnauti se tomuto setkání a změniti cestu, tak že se wojsko Wladislawowo obrátilo raději hornatau krajinau slezskau podél hranic českých k *Nise* a odtud ku Kladsku. U Nisy bylo dne 7 Srpna, co zatím z Čech wyjeli nowému králi naproti páni, zemané, Pražané a jiná města s knížetem Jindřichem w čele jakožto heitmanem zemským, rowněž přes Kladsko s branným lidem w počtu prý 1500 jízdných a 4000 pěších. Dne 10 Srpna uwítali krále *na pomezí zemském*, mezi Kladskem a *Wartau*, kdež na hoře nad Wartau w místě, na kterém stály boží muky z kamene tesané,

1471 Wladislaw dle obyčeje učinil stawům *přísahu* na zachowáwání swobod zemských, i uweden téhož dne do Kladska, kdež duchowenstwo i lid wyšli mu wstříc we processí.

Ty dni, když se Wladislaw nacházel na cestě od Opawy k Nise, byl se počal *sjezd we Wratislawi* swolaný biskupem Rudolfem w příčině odpowědi na poselstwí od krále polského. Ale nepřišli k němu než poslowé wšeho wšudy čtyr knížat slezských, Mikuláše Opolského, obaudwau Konradů Olešnických a Jindřicha Hlohowského, mimo to poslowé města Swídnice (bez účastenstwí zemanů). Wšichni byli wíce neb méně ustrašeni blízkostí wojska polského, a zwláště biskup Rudolf i kapitula Wratislawská netušili dobře dalšímu panstwí Matiášowu we Slezsku. Radili proto, aby byla odpowěd dána králi polskému, že wznesau wěc na papeže, a rozhodneli papež, aby přijali jiného krále než Matiáše, že hotowi jsau dle toho se zachowati. Tomu se protiwili konšelé Wratislawští, pokládajíce za zrušení přísahy učiněné Matiášowi, kdyby se to mělo státi bez swolení jeho; i oni wšak newěděli rady jiné než aby se hledělo nějakým spůsobem zachowání míru s Polskem. Poslowi polskému kanowníku Benediktowi dána tedy odpowěd písemná, která obsahowala práwní obranu proti nárokům Wladislawowým na korunu českau; ale zároweň uzawřeno wyprawiti zwláštní poselstwo do Krakowa se žádostí, aby král Kazimír oblíbil sobě jednu ze čtyr cest nawržených jemu předešle po biskupu Olomauckém, totiž aby bylo zawřeno delší příměří a držán sjezd znamenitých osob ze tří králowstwí, českého, uherského a polského ku konečnému narownání rozepře; kdyby pak toho obdržeti nemohli, aby poslowé aspoň jim Slezákům wyprosili nějaké příměří (4 Srp.). — Wojsko, které bylo od Lipníka Wladislawowi hrozilo útokem, neodwážilo se zatím proti němu ničeho, nýbrž po odtažení jeho od Opawy Zdeněk Konopištský odtamtud se zase obrátil k Jihlawě, František z Háje pak s wojenským lidem slezským od něho se oddělil, a nawrátil se z Morawy do Slezska. Lid Wratislawských zejména wrátil se k domowu dne 14 Srpna.

Toho času nejwyšší purkrabí Pražský Jan *Jenec z Janowic* 1471
a na Petersburce, kterému za wzdálení knížete Jindřicha připadala na prwním místě péče o bezpečnost w zemi, chtěje nejspíš předejíti nowé pokusy Zdeňka Šternberského o wybawení *Ostroměče*, uzawřel předce konečně hnáti útokem na pewné hradiště toto, a sebraw sám něco wojenského lidu k tomu, nařídil wšem zemanům okolním w krajině od Brandýsa na Labi až k Říčanům i odtud až k Jílowému, aby se wšichni w den určitý k němu připojili. Také k Pražanům učinil wyzwání o tom, a odpowěděli mu powolně. Nicméně ani od nich nestalo se dle přislíbení, ani od zemanů, tak sice že ani jeden z nich nedostawil se k wojsku. Z toho přišlo k nelibé příhodě w Praze zrowna ty dni, když se brzy očekáwal příchod nowého krále. Nejwyšší purkrabí, chtěje trestati zemany pro neposlušnost jich, dal jim pobrati wšechen dobytek a koně w celé té krajině, kromě co někteří s koni ujeli a skryli se w lesích. Když stáda ta shromážděna byla w poli nedaleko Kunratic, zemané s lidmi swými běželi ku Praze, a žádali Pražanů o pomoc, předstawujíce jim, že budeli dobytek ten odehnán, newědělo se kam, bude o něj nauze w Praze a škoda z toho nenabytá snad po wíce let. Konšelé Nowoměstští dali si to říci, a poslali předně wyzwědače, aby zwěděli, kam nejwyšší purkrabí s dobytkem zajatým míní; když pak srozuměli, že jej chtěl hnáti skrz Prahu, osadili brány, aby nikdo nemohl z města a neproneslo se, co se we městě děje. Pan Jenec nejwyšší purkrabí, rozděliw dobytek na dwě hromady, jednu u wsi Kunratic a druhau u tamějšího Nowého hradu, wšak tak aby se dobytek rozličných majetníků nesmíchal, a ustanowiw ku pozoru na to setníky a desátníky jízdné nad jednotliwými stády, dal w pořádku tom hnáti stáda jedno za druhým po cestě k Wyšehradu, sám jeda napřed s malým počtem jízdných. Bylo již pozdéji odpoledne, když s Wyšehradu sjížděl k Nowému městu. Tu jej pozdrawili konšelé Nowoměstští, wyšedše jemu wstříc až k domu Rozwodowu, a tázali se z počátku slušně, proč tento zájem; když pak jim příčinu oznámil, wytýkaje i Pražanům, že se k wojsku nedostawili, předstawowali jsau mu škodu,

1471 která by z toho wzejíti mohla jich městům, a konečně oznámili mu zřejmě, že odehnání dobytka nedopustí. Již byl dobytek mezi rozmluwau tau přihnán až ku klášteru Slowanskému a tam zastawen; konšelé žádali nejwyššího purkrabí, aby se dne zejtřejšího dal nalézti na radnici jejich, že s ním rádi o to přátelsky uhodí. Ale pan Jenec stál na swém, a kázal dále hnáti. Tu se strhnul pokřik i pláč od zemanů a lidí jejich, kteří šli za dobytkem swým, a stal se shon lidu městského tím rowněž pobauřeného; když pak stáda byla již přihnána na rynk až před radnici Nowoměstskau, tu řezníci wyskočiwše z masných krámů zastawili je, a pustili se do setníků a desátníků, kteří se tomu opírali, i bili je a shazowali s koní, tak že wíce jich přišlo o žiwot. Také měštka jedna, paní Machna Chodowská, účastnila se rwačky té; wytrhši meč jednomu z drábů, prý mnoho jich ubila. Nyní majetníci dobytka a sedláci jejich jali se stáda hnáti zpět, jichž byl rynk plný a welké řwaní a bečení přitom i padání jednoho kusu přes druhý w nemalém zmatku, který celau noc trwal, až prý nicméně každý k swému přišel mimo něco owec, že se jich nemohlo najíti. Nazejtří nejwyšší purkrabí dle pozwání od konšelů přišel na radnici, a přátelsky prý se o to rozešli, neudáwá se jakým spůsobem.[14])

Ty dni rozlaučil se bezděky s Prahau oddaný a horliwý služebník krále Jiřího z ciziny powolaný, doktor *Řehoř z Heimburka.* Přízeň, we které byl u knížat saských, uškodila mu při stawích českých po newlídném odjezdu wéwody Albrechta ze země, a winěn byl také, že potupně mluwil o králi nowě zwoleném; pročež dáno mu na srozuměnau, že nelze jest, aby déle zůstal w Čechách. Žádal, aby mu dopřáno bylo do některého času, až by swé wěci sprawil, přebýwati na Chwatěrubích, zámku nedaleko Kralup při řece Wltawě, jejž mu byl král Jiří darowal roku 1469 (1 Čw.) za wěrné jeho služby. Nebylo mu to wšak powoleno, a musil se wystěhowati celkem ze země. Ob-

[14]) Den toho příběhu pamětník, který jej wyprawuje, nepamatowal; prawí jen, že to bylo, když ještě na polích konopí a prosa byla. Wiz *Staré letop. české* 204.

držew za bezpečný průwod čtyři jezdce a čtyry žoldnéře pěší, 1471
odjel z Prahy do Litoměřic a odtamtud po Labi do Drážďan, kamž přijel dne 9 Srpna. Knížata saští ujali se ho proti duchowenstwu Drážďanskému, které, poněwadž se nacházel we klatbě, hned stawilo služby boží. Wykázali mu totiž podtají příbytek na Tarandě, až by mu přímluwami swými wymohli sproštění klatby. Při Chwatěrubích a při wšem jiném, co měl w Čechách, byl wšak zachowán z úcty ku králi Jiřímu jakožto dárci.

Král *Wladislaw* mezitím zdržel se dwa dni na zámku *Kladském*, kdež za pobytu jeho (11 Srp.) ustanowen byl den příjezdu jeho do Prahy na pondělí dne 19, a korunowání na čtwrtek potom dne 22 Srpna. Na další cestě odtud ku Praze nacházel se král s průwodem swým dne 13 Srpna w *Náchodě*, odkudž rozeslal toho dne listy ku panstwu a ku knížatům, kteří drželi léna od koruny české, s opětným wyzwáním, aby se ku korunowání dostawili. W ustanowený den, 19 Srpna, přijel do Prahy, kdež přijat a uwítán jest se wšemi obyčejnými slawnostmi a s obecným weselím. Pražané wyšli mu wstříc, duchowní i swětští, až na sedm honů od města, a doprowázeli jej w processí až ke dworu králowu. Tam we dwoře wítali jej mistři učení Pražského, a podali mu darem swaté písmo welmi čistě psané a uprawené, aby prý „w něm čta i se i lid podlé wůle boží uměl sprawowati“. We čtwrtek pak potom bylo wykonáno *korunowání* u walném počtu pánů, zemanů i měst českých, kteří se již několik dní předtím sjížděli do Prahy. Při slawných službách božích konaných na hradě Pražském w kostele sw. Wíta, při kterých král přijal swátost dle swého obyčeje pod jednau spůsobau, wsadil mu korunu biskup Kamenecký Mikuláš, kterému druzí dwa biskupowé polští přisluhowali, we čtrnáctau hodinu, to jest nynější dewátau ranní. Krom stawů českých byli přítomni schwalní poslowé obau knížat saských, Arnošta i Albrechta, kteříž přese wšecku předešlau nelibost hleděli zachowati přátelstwí k nowému králi, též poslowé Albrechta markrabí brandenburského ano i poselstwo císařowo. Bylo i přítomno několik šlechticů uherských, bezpochyby ze

1471 strany, která se tehdy již strojila ke zjewnému powstání proti Matiášowi; a také zemané z knížetstwí Swídnického a Jaworského, kteří w pruwodě Wladislawowě byli přijeli do Prahy, činili jemu zároweň s pány českými přísahu poslušenstwí. Když král po korunowání jel z hradu zase do dwora králowa na Starém městě, metány jsau peníze a groše míšenské mezi lid dle starodáwného obyčeje, a wšechen ostatní den stráwen w obecných radowánkách. Také toho dne propuštěni jsau wšichni wěznowé jak w Praze tak w jiných místech.

W čas korunowání Wladislawa za krále docházel konce swého *sněm říšský w Řezně*, swolaný jak již tolik jiných sněmů předtím za příčinau wálky s Turkem, na kterém wšak byl zwláštní legat papežský *František Piccolomini*, kardinal Sienský, zmocněn jednati o srownání s králem Jiřím, jak wýše powěděno, a kdež také císař Fridrich byl slíbil králi Jiřímu býti nápomocen. Ač následkem úmrtí králowa s obého sešlo, byla nicméně záležitost česká také předmětem jednání na sněmě tomto. Král uherský byl totiž před odjezdem swým z Jihlawy wyprawil poselstwo do Řezna, které mělo žádati, aby zwolení Wladislawa za krále nebylo uznáno za platné, i aby tudy Wladislaw nebyl připuštěn mezi kurfirsty německé, nýbrž aby to jemu mocí jeho zwolení bylo přiřčeno. W poselstwí tom nacházeli se wedlé Štěpána Zápolského župana Spišského dwa proboštowé čeští, Hanuš z Kolowrat kostela Pražského a Jan z Rabšteina Wyšehradského; zároweň s nimi odebral se pak také legat Wawřinec biskup Ferrarský s bratrem Gabrielem Weronským do Řezna, aby se zastal domnělých práw Matiášowých. Ani wšak císař Fridrich, jenž tentokráte osobně se byl odebral ke sněmu (16 Čw.), ani knížata němečtí w počtu neobyčejně hojném shromáždění nedali se od legata pohnauti k splnění žádosti jeho, přejíce wíc Wladislawowi, jehož korunowání w Praze práwě nastáwalo. Z rozkazu legatowa toliko probošt Hanuš jakožto administrator arcibiskupstwí Pražského odtudž z Řezna nařídil náměstku swému Stanislawowi arcijahnowi Litoměřickému (12 Srp.), aby weřejně ohlásil stawům swětským i duchowenstwu, že jen Matiáš a nikdo jiný řádně zwolen jest za

krále a také w Jihlawě stwrzen z moci apoštolské, pročež aby 1471
se jeho wšichni přídrželi pod trestem klatby.

We stawu wěcí w Čechách se tím nic nezměnilo, a král Wladislaw po korunowání swém neměl také odnikud jinud žádných překážek pokojného uwázání se we wládu. Dne 17 Září *sadil* ponejprw *konšely* na Starém i na Nowém městě Pražském osobně na radnicích obau měst,[15]) a čtwrtý den potom, 21 Září, odebral se do *Kutnéhory* s celým dworem swým, kdežto rowněž sadiw konšely, uwázal se w urboru a minci, kterými dotud wládl kníže Jindřich, i dosadil za *mincmistra* Beneše z Weitmile purkrabí Karlšteinského. Při něm se nacházeli na této cestě také páni polští, kteří jej byli doprowodili do Čech, mezi nimi zejména Stanislaw z Ostroroha, i asi zároweň s králem neb dílem něco dříwe byl také wojenský lid polský wytáhl z Prahy, když ho w zemi nebylo wíce potřeba, a wyprawen potom od Kutnéhory zpátky do Polska, aby se připojil k wýprawě odtamtud chystané do Uher. Neb zatím dozrálo *spiknutí proti Matiášowi* tau měrau, že po několika poselstwích půwodů a účastníků jeho do Krakowa král polský swolil k žádosti jejich, aby jim druhorozeného syna swého *Kazimíra* dal za krále, a wyprawil jej wojensky do země jejich. Po nawrácení krále do Prahy byl držán *sněm* o sw. Hawle (16 Říj.), na němž se bezpochyby jednalo o mnohých důležitých wěcech: ale nezachowaly se nám o něm zpráwy ani dosti jisté a ještě méně auplné. Bylo to nejspíš k tomuto sněmu, že poslal Matiáš biskupa newíme zdali Tasa čili některého uherského s předložením týchže čtyř cest ke srownání jako předtím do Krakowa i s některau pohrůžkau, že sice domnělého práwa swého bude pohledáwati mečem; ale sněm odpowěděl jemu mužně w témž smyslu jako předtím dwůr polský we srozumění s posly českými.[16]) Na sněmě témž stalo se dohodnutí o hrad *Karlštein*, tak že jej král poručil knížeti Jindřichowi ze stawu

[15]) O Nowém městě jest o tom určitá zpráwa w knize městské; we Starém městě wšak dá se dle obyčeje mysliti, že se to stalo téhož dne.

[16]) Dobner II. 431.

1471 panského a Benešowi z Weitmile ze stawu zemanského. Po skončení pak sněmu rozžehnal se král také s dwořeníny polskými, kteří se ještě nacházeli při něm, zejména také Stanislawem z Ostroroha a Janem Dlugošem kanowníkem, propustiw je od sebe, aby se nawrátili do swé wlasti.

Ty doby nacházel se již bratr Wladislawůw *Kazimír* na wojenském tažení do Uher. Wyjew z Krakowa dne 2 Října, táhl mimo Košice a Jager až k *Hátwánu* na několik mil od Budína, kdež stanul dne 8 Listopadu. Účinek toho byl, že staupenci Matiášowi w Čechách, na Morawě a we Slezsku ještě wíce než prwé ztráceli srdce a nedůwěřowali stálosti jeho moci. Tomu nejspíš jest přičísti, že před samým sněmem Swatohawelským *Jan Rosenberský* zawřel příměří ne sice s králem Wladislawem a celau zemí, ale aspoň s blízkým sausedem, nejwyšším hofmistrem *Lwem z Rožmitála* a městem *Domažlici* (15 Říj.) až do sw. Jiří příštího roku; i zdá se, že zwláštních takowých příměří mezi pány a městy sebe blízkými jedné a druhé strany bylo zawřeno wíce. Rowněž se ještě wíce we Slezsku a zwláště we Wratislawi rozmnožil strach před mocí Polska. *Poselstwo slezské*, které dle uzawření předešlého sjezdu bylo wyprawenо do *Krakowa*, swolilo k náwrhu příměří až do dne obrácení sw. Pawla (25 Led.), které wšak od dwora polského jim bylo podáwáno jen pod wýminkau, aby po čas jeho nikterak nebyli Matiášowi pomocni aniž přijímali lidu jeho k sobě (5 Září). Když se poslowé s tím wrátili do Wratislawě (9 Září), byl o to držán sjezd opět dne 4 Října s těžkým rozjímáním o wýmince oné, mělo-li by se k ní swoliti. W tom přijeli poslowé od Matiáše, Jan hrabě z Pezinka a knížata Fridrich Lehnický i Jan Zahanský, kteří přinesli lepší zpráwy o stawu wěcí králowých w Uhřích, čímž Wratislawští a druzí účastníci sjezdu poněkud se potěšili; nicméně wšak neodwážili se dáti zápornau odpowěd králi polskému, nýbrž toliko odložili rozhodnutí ke sjezdu jinému walnějšímu. Poslowé králowští žádali, aby knížata a stawowé slezští pomocni jemu byli postawením wojska proti Polsku, k čemuž wšak tím méně chtěli swoliti; ano i když na ně wznesli wůli králowu, aby

Wratislawští otewřeli město Namyslaw pod jich mocí stojící 1471
Janowi knížeti Zahanskému, který měl najmauti žoldnéře čili bratří za peníze králowy a odtamtud konati wpády do Polska; Wratislawští silně odporowali tomu, obáwajíce se největšího nebezpečenstwí z toho pro sebe, we kterém by od knížat byli opuštěni. Odloženo i to k opětnému sjezdu, kterýž držán dne 23 Října. Na sjezdě tom nedocílilo se wšak o příměří s Polskem žádného dohodnutí, tak že wěc zůstala bez wyřízení, a w příčině Namyslawě Wratislawští wyprawili posly ku králi do Budína s wýmluwami, kteréž od něho jsau konečně přijaty.

Wýprawa mladého králowice polského *Kazimíra* wzala wšak proti nadání konec nezdařilý; král Matiáš byl po nawrácení swém z Morawy do Uher skoro wšecko placené wojsko swé odtamtud odwolal, jakož dílem i wojsko stojící na hranici proti Turkům, a sebraw obojí při sobě u Budína, držel tudíž sněm w měsíci Září, na kterém podařilo se mu dílem sliby a lichocením i přetwářkau, dílem strachem před blízkau wojenskau mocí swau skoro wšecky účastníky spiknutí odtrhnauti od půwodců hlawních, tak že když Kazimír příliš opozdile wtrhnul do Uher, skoro žádný z nich na cestě jeho až k Hátwánu nepřidal se k němu, jak bylo umluweno, nýbrž slíbili králi zachowati wěrnost; když pak tudy wojenská moc Matiášowa u Budína se rozmnožila, Kazimír neodwážiw se rozhodného boje s ním, odtáhl po některém čase k *Nitře*, kteréžto město a hrad bylo mu otewřeno od arcibiskupa Ostřihomského. Tu se wšak počalo wojsko jeho roztrušowati. Němečtí žoldnéři, jichž měl některý počet, opustili jej pro newypláceni mzdy, a hned také mnozí páni polští s lidem swým nawrátili se k domowům. Tu když konečně Matiáš wytáhl za ním do pole od Budína, Kazimír, obáwaje se obležení a zajetí w Nitře, zůstawil tam posádku 4000 mužů (26 Pros.), s ostatním pak wojskem odtáhl ze země we zmatku a se škodau po nejkratší cestě ku Krakowu. Posádka Nitranská wzdala se Matiášowi, který město obehnal,
za swobodný odchod okolo polowice měsíce Ledna roku 1472, 1472
a Matiáš wzal potom krutau mstu nad půwodci spiknutí, zwláště pak nad arcibiskupem Ostřihomským Wítézem, jejž umořil do

1472 smrti. Jen několik zámků w hořejších Uhřích zůstalo ještě delší čas osazeno od Poláků. Naproti tomu král Matiáš potom wypravil wojsko do Morawy, kterým opět dal obléhati město *Hradiště*, sewřew je dewíti neboli jedenácti baštami.

W Čechách mezitím se pokračowalo we wálce mezi stranami jen potud, že kde nebylo zwláštního příměří mezi blízkými sausedy, jedni druhým škodili laupením na cestách a holdowáním. Pražané a jiná města strojili prý se w druhé polowici Prosince roku 1471 k nějaké wětší wýprawě, jak se myslilo, do jižních částí země;[17]) newíme wšak o tom nic jistého; w půlnočních stranách zdá se, že opět nejwíce škod činili lidé pana Jana Zajíce z *Budyně* a jiní pana Jindřicha z Rabšteina z *Duchcowa*; Pražanům pak we bližším okolí překážel posawad *Ostromeč*. W tom stawu wěcí dne 1 Unora roku 1472 přijel do Prahy kníže Viktorin, propuštěn byw opět na čas ze zajetí swého od Matiáše k pořízení wěcí swých w Čechách, maje se nawrátiti zase do sw. Jakuba pod ztracením 100.000 zlatých, za které Matiáš bezpochyby také hotow byl celkem zbawiti jej wazby. Kníže žádal k wybawení swému pomoci od stawů českých, i jednalo se o to na *sněmě*, jejž položil král Wladislaw w Praze tuším o sw. Walentině (14 Un.), nawrátiw se z Kutnéhory, kamž byl podruhé zajel krátce předtím (21 Led.). Nawrhowala se k tomu cíli berně mimořádná po půl auroku; ale odporowal tomu předně staw zemanský, odwoláwaje se na slib daný králem polským na sněmě w Kutnéhoře w příčině wybawení Viktorina, i nawrhuje, aby král poslal některé osoby ze tří stawů, panského, zemanského i městského k otci swému, s nimiž by se tam odebral kníže Viktorin osobně k jednání o to; teprw když by to newedlo k cíli, že míní zemané oznámiti swůj úmysl. Oč se wšak sněm konečně usnesl, není nám známo. Ochotněji uzawřeno w příčině nepřátelstwí z Budyně a z Duchcowa, aby byla učiněna wýprawa proti hradům těmto, i aby k tomu wšichni wzhůru byli wedlé krále samého, když by rozkázáno bylo od něho o týden na-

[17]) *Archiv český* V. 332

před. Buď k tomuto buď již k některému sněmu předešlému 1472
byli wypravili *knížata saští* Arnošt i Albrecht posly swé w příčině náhrady, která jim byla od krále i od stawů slíbena za útraty pomoci wojenské poskytnuté wloni proti králi uherskému; ale stawowé namítali proti tomu škody, které byli žoldnéři saští učinili u Kutnéhory a jinde w zemi: čímž jednání o to protáhlo se do delšího času.

Na sněmě tomto wšak také ponejprw objewila se naděje dosažení trwalejšího pokoje w zemi. Ačkoli nezdařením wýprawy mladšího Kazimíra do Uher Matiáš zbawen byl největší okamžité nesnáze, předce nebyl staw wěcí jeho takowý, aby byl mohl snadno pustiti se hned znowu do wálky o trůn český. Uwázáním se krále Wladislawa w Čechy stala se welká změna w poměrech: neb jím dosaženo bylo, oč se král Jiří nezwratně zasazowal za posledních let swého žiwota, že nyní měly Čechy welké králowstwí polské za stálého spojence, co zatím síly Matiášowy byly delším trwáním wálky zemdleny. Jak we Slezsku, tak konečně také na Morawě a w Čechách musila tudy při straně jeho mizeti důwěra w jeho moc a wznikati pomýšlení na jiné cesty k odwrácení od sebe dalších záhub. Sám *Zdeněk Konopištský* změnil tím spůsobem mysl swau, a psal králowně *Johanně* s projewením oprawdowého přání swého, aby zjednán byl pokoj; také pak na sněmě zmíněném dal o tom mluwiti některými pány neb zemany, s kterými zachowal nějaké spojení, mezi nimiž jmenuje se zwláště Jaroslaw Stranowský z kraje Boleslawského, jeden z ředitelů obrany toho kraje zřízené roku 1470.[18]) Následkem toho stawowé žádali králownu Johannu a knížata, totiž nepochybně toliko Jindřicha a Hynka, aby wyjednáwání o to se Zdeňkem wzali na sebe: k čemuž od knížat i od králowny swoleno s wyminěním, aby se swolením králowým mohli požádati k sobě osob ze stawu panského, ze-

[18]) We zpráwě o tom w *Archivu českém* V. 368 jmenuje se sic pauze Stranowský, ale nelze na jiného mysliti než na Jaroslawa z četných zmínek listinných známého, který jmenowitě uweden jest co Jaroš ze Sowojowic a na Nowém Stranowě mezi účastníky sjezdu Německo-Brodského roku 1472.

1472 manského i městského, když by toho k dalšímu jednání bylo potřeba.

Již roku předešlého byl *zemřel papež Pawel II* (1471 27 Čwce.), a byl zwolen nowý papež *Sixtus IV* (9 Srpna). W poměrech mezi stolicí papežskau a Čechy přijímajícími pod obojí spůsobau nic se tím okamžitě nezměnilo. Papež Sixtus stwrdil biskupa Wawřince Ferrarského za legata s tauž mocí proti kacířům a kdož jim neodpírali, jakau měl od jeho předchůdce; také pak přál Matiášowi, a uznáwal jeho za krále českého. Hned na zpráwu, že se strojilo k wálce mezi Polskem a Uhry následkem spiknutí proti Matiášowi, poslal ku králi Kazimírowi komorníka swého doktora Tilmana Šlechta kanowníka Kolinského s napomenutím k zachowání míru, kterýžto wšak přijel do Krakowa teprw po wypuknutí wálky, dne 8 Listopadu 1471, a tudy poselstwí toto nemohlo míti žádaucího účinku. Následkem wšak nezdaření wýprawy Kazimíra mladšího do Uher král Kazimír swolil ku poslání jednoho z předních welmožů swých, Stanislawa Wantrobky kastelana Sandeckého do Budína ne jako od sebe, než toliko od zemské raddy polské k wyjednáwání s raddami Matiášowými o mír, a té práwě příležitosti chopil se také Zdeněk Konopištský k jednání zároweň o mír w Čechách prostředkem již zmíněným. Zdá se, že wyjednáwání jeho s králownau Johannau a knížaty Jindřichem a Hynkem wedlo k tomu, že mu byla dána jakási moc k jednání o mír w *Budíně* zároweň s poslem polským. Wyjednáwání toto protáhlo se pět neděl, až konečně dne 31 Března umluweno, ne sice mír, ale aspoň *příměří* na celý rok od 1 Kwětna nejprwé příštího. Ku podrobnějšímu ustanowení wýminek příměří, pokud se týkalo Čech, měl o sw. Trojici, dne 24 Kwětna, držán byti sjezd stawů obau stran, Matiášowy a Wladislawowy, w Německém Brodě, ku kterému oba králowé měli poslati po jednom plnomocníku k rozhodnutí, w čem by se stawowé mezi sebau nemohli srownati.

Do 1 Kwětna a dílem ještě i déle, pokud totiž ke sjezdu tomuto nepřišlo, wálčilo se w zemi tím spůsobem jako předešle, a jmenowitě byla opět od Pražanů učiněna nějaká wýprawa

proti *Ostromeči*, o níž nám wšak nic wíce není známo.[19]) 1472
Strana Matiášowa utrpěla téhož času ztráty w Čechách dne 24 Dubna wypuzením posádky uherské z *Braumowa*, která tam byla wložena před třemi lety Františkem z Háje. Pro welké sauženi obywatelů od násilných těch hostí dowolal se opat tamější pomoci proti nim z Kladska, tak že wojenským lidem odtamtud podtají wpuštěným do města přinuceni jsau beze zbraní se odkliditi.

Ke *sjezdu w Německém Brodě* shromáždili se páni, zemané i města obau stran[20]) u walném počtu z Čech i z Morawy, a smluwili se wyjednáwáním několikadenním o spůsob *příměří* zápisem dne 10 Čerwna, kterým jmenowitě ustanoweno jest částečné nawrácení pobraných statků a stawení holdů aspoň až do sw. Wácslawa toho roku i propuštění zajatých na čas celého příměří: do zápisu pak toho pojata jest také záležitost knížete Viktorina potud, že slíbil Zdeněk ze Šternberka se stranau swau pilně se o to wynasnažiti, aby mu od krále Matiáše rowněž jako jiným zajatým prodlaužena byla lhůta tehdejšího propuštění jeho na swobodu na čas celého příměří, totiž až do 1 Kwětna roku 1473; kdyby pak toho se nedosáhlo, aby od sw. Jakuba (25 Čwce.) král Wladislaw oprawněn byl králi uherskému příměří wypowěditi na šest neděl. Dle obyčeje zwoleni jsau *oprawci* k rozsuzowání pří, které by wznikly mezi jednotliwými osobami pro rušení příměří tohoto, w každém kraji w Čechách a na Morawě po jednom z každé strany, nad nimiž za *wrchní oprawce* ustanoweni z jedné strany *kníže Jindřich*, z druhé strany *Zdeněk Konopištský*. Moc wrchních těchto oprawců měla se wztahowati také na Slezsko, obě Lužice, Chebsko i Loketsko a jiná wšecka příslušenství koruny české. Hned

[19]) W knize Nowoměstské fol. B 15 jest zaznamenáno ke dni 14 Kwětna 1472 wydání „vectoribus, qui fuerunt in expeditione ad Ostromecz", 10 kop gr.

[20]) *Eschenloer* (německý II 268) twrdí sice, že města strany Wladislawowy na sjezdě nebyla, nýbrž dala moc za sebe králi; ale w knize Nowoměstské práwě zmíněné (C 6) uwodí se wydání 20 kop. quando mittebatur unus consulum, Clemens Kosteleczky, ad conventionem celebratam in Theutunicali Broda (14 Čw.).

1472 po skončení sjezdu držán jest *sněm w Praze* (15 Čw.) k wyřízení některých wěcí sauwislých, jehož se wšak strana Matiášowa neúčastnila.

Po sněmě předešlém, který byl w měsíci Unoru, synowé krále Jiřího *Viktorin*, *Jindřich* a *Hynek* byli některý čas pospolu na *Poděbradech* (jmenowitě 6 až 9 Března), kdež rozdělili se mezi sebau o weškeré dědictwí swé. Viktorinowi dostalo se knížetstwí Opawské a město i hrad Kolín s panstwím k němu příslušným; Jindřichowi Kladsko a knížetstwí Minsterburské, též Náchod a zboží Kunětické, Hynkowi Poděbrady a Kostomlaty; Bočkowi pak nejstaršímu synu, který wšak byl na rozumu nedostatečný, byly wykázány Litice, Weliš s Jičínem a hrad Mostský. *Kníže Viktorin* užíwal dočasné swobody swé, přebýwaje potom po celé léto u bratra swého Jindřicha na *Kladsku*, kamž i mladší bratr Hynek častěji dojížděl. W zajetí swém w Uhřích byl se odřekl kalicha, a přijal rozhřešení od legata Wawřince Ferrarského, nyní pak saukromí bezpochyby pobádal k témuž také druhé dwa bratří swé; z nichž jmenowitě Jindřich počal se k tomu nachylowati, a wešel podtají u wyjednáwání s legatem Wratislawským Rudolfem. O wykaupení Viktorina ze zajetí jednalo se mezitím bezpochyby mnoho, ale bez prospěchu, poněwadž jak králi Wladislawowi tak otci jeho nedostáwalo se k tomu peněz; Matiáš pak nechtěl swoliti ku prodlaužení lhůty pro Viktorina, jak bylo žádáno. Tu s ním Viktorin zawřel smlauwu, kterau se zawázal zaplatiti jemu žádané wýkupné 100.000 zlatých uherských do sw. Martina (12 Listop.) toho roku, a s ním se zaručili w té summě také bratří jeho a krom toho 23 znamenitých pánů a 10 zemanů českých a morawských strany Wladislawowy. Rukojmi se wšak bezpochyby spoléhali, že do té doby král polský poskytne peněžité pomoci jak myslil z wěna manželky swé Alžběty, které jí měl wyplatiti císař Fridrich jakožto někdejší poručník. Když se to wšak od císaře nestalo a lhůta se blížila, kníže Viktorin jak se zdá ještě před projitím jí wešel s Matiášem we smlauwu jinau, kterau propuštěn jest ze zajetí, když místo wýkupného zawázal se postaupiti jemu města a hradu *Kolína* i jiných swých statků

w Čechách a poddati se jemu co králi a pánu. Ku předejití 1472
nebezpečenstwí z toho hrozícího král Wladislaw wypravil poselstwo k otci swému na sněm w Petrkowě, swolaný ke Wšem Swatým (1 Listop.), pana Slawatu z Chlumu totiž, Beneše z Weitmile a měšťana Pražského Jana Maršálka, k žádání pomoci peněžité i wojenské. Král Kazimír wypravil na rychlo 500 mužů do Čech wedením *Jana Želenského*, kteříž k zabránění nenadálého nějakého osazení Kolína od Uhrů wloženi jsau dílem do *Kutnéhory*, dílem do *Čáslawě*; také pak slíbil synu swému 10.000 zlatých, které wšak jak se zdá měly se sejíti teprw z berně na sněmě tom žádané.

Mezitím následkem dáwného rozkwašení stran proti sobě nebylo w Čechách sem tam bez rozličného rušení příměří a nesnází z toho pocházejících, zwláště od času sw. Wácslawa, když dle smyslu smlauwy Německo-Brodské počaly se w některých krajinách zase wymáhati *holdy* jen do toho času stawené; ano i již předtím w měsíci Září z nějaké podobné příčiny Pražané wytáhli do pole, newíme k jakému účelu a s jakým účinkem.[21]) Oprawci wšak a wůdcowé obau stran snažili se rownati powstalé rozepře dle možnosti swé. Byl za tau příčinau kdysi před 8 Listopadem držán *sjezd* pánů obau stran w *Rokycanech*, a jednalo se později o sjezd jiný, ku kterému i král Matiáš dal swým zwláštní powolení. Za příčinau tau přijel *Zdeněk Konopištský* z Budějowic, obyčejného tehdáž bydla swého, na *Ostromeč*, a měl schůzi s králownau *Johannau* a některým počtem pánů strany Wladislawowy w Benešowě w měsíci Listopadu (krátce před 21 Listop.), kdež usnesli se o společný sjezd tudíž w Benešowě na den početí panny Marie (8 Pros.). Sjezd ten sešel se w znamenitém počtu pánů, zemanů a měst, a trwal, pokud známo, až do 15 Prosince; wšak o jednání jeho nezachowaly se zpráwy než welmi zlomkowité.[22])

O spůsobení konečného míru mezi Čechy, Uhry a Polskem usilowalo se wšak mezitím také z nejwyššího místa w křesťan-

[21]) Čte se totiž w knize Nowoměstské k 8 Září (C 6) o wydání 20 kop, quando vectores machinam bellicam, alias prak, duxerunt in campum.

[22]) Wiz o sjezdech těchto *Archiv český* V. 340—342.

1472 stwě, z téhož odkud byly wzbuzeny zhaubné tyto wálky. Stálé šíření se moci turecké a zwláště útoky Turků každoroční na země císaře Fridricha i na pobřežní krajiny Italie stawěly před oči nowému papeži *Sixtowi* opět potřebu sjednocení celého západního křesťanstwa proti Muhammedanstwí, za kterýmžto účelem již ku konci roku 1471 wyprawil čtyry kardinaly co legaty do rozličných zemí k jednání o to s panowníky. Do Němec, do Uher a do Polska ustanowen byl kardinal *Marek Barbo* patriarcha Aquilejský (1472 1 Břez.). Úlohau jeho bylo k usnadnění společného předsewzetí wálečného proti Turkům wynasnažiti se o smíření mezi králi uherským a polským, k čemuž dle mínění papeže měl předc wším užiti pomoci císaře Fridricha co prostředníka. Moc jemu daná nesla w sobě, že po případě měl wyhlásiti klatby proti králi Kazimírowi i prworozenému synu jeho jakožto pomocníkům kacířů a protiwníkům katolického knížete na králowstwí české řádně zwoleného a z moci apoštolské stwrzeného; ale newylučowala naprosto uznání Wladislawa za krále, když by se stalo o to srownání mezi králi; toliko neměl Wladislaw we případě tom slibowati žádné ochrany kacířům, nýbrž zawázati se, že se wynasnaží o nawrácení jich k jednotě církwe naučením, napomínáním neb jinými prostředky možnými.

Kardinal Marek přijel brzy po zawření příměří w Budíně nejprwé ke dworu uherskému, potom brzy po Letnicích roku 1472 (17 Kw.) do Krakowa, a snažil se o smíření mezi oběma králi. Na obau stranách potkal se s těžkostmi welikými, ježto ani králi polskému ani uherskému nechtělo se upustiti od Čech. K tomu za přebýwání jeho w Polsku Matiáš nastrojil nesnáze císaři Fridrichowi tajným podporowáním nespokojených pánů w Rakausích, ano nawedením welké roty žoldnéřské ke wpádu do této země wedením heitmana českého *Jana Zeleného* z Šonowa (w měsíci Září); čímž císař ustrašen zawřel smlauwu s ním, kterau se zawázal na nejbližším sněmě říšském w Augsburce prohlásiti jej za krále českého a tudy kurfirsta w říši německé. Nabyw tohoto prospěchu, byl wíce nakloněn také s Čechy k wálce než k wyjednáwání. Teprw když kardinal

Marek jako z wlastní moci swé od papeže sobě propůjčené 1472
dne 20 Října ohlásil wšem třem králowstwím, uherskému, polskému a českému *sjezd w Nise* k jednání míru mezi nimi ke Hromnicům roku 1473, swoleno k tomu ode wšech tří stran po delším ještě wyjednáwání, následkem kterého začátek sjezdu toliko se značně opozdil.

Legat Marek, jenž byl w Polsku meškal až do sw. Martina, odtamtud pak dne 21 Listopadu byl přijel do Wratislawě, odebral se ze wšech nejprwnější do Nisy, ježto z Wratislawě
wyjel již dne 20 Ledna 1473. Tam mu wšak bylo dlauho če- 1473
kati, než přijeli poslowé ode wšech tří králů. Král Matiáš dal swým plnomocenstwí teprw dne 12 Unora, a přijeli do Nisy teprw 13 Březne. Poslowé polští, ač byli jmenowáni a plnomocenstwím opatřeni dříwe (1 Ledna), wyprawili se předce mnohem později, tak že dali uherským čekati na sebe skoro tři neděle. Obě poselstwa přijela s welkým průwodem, uherské o 1500, polské o 600 koní, a skládala se ze znamenitých osob stawu duchowního i swětského. W čele poselstwa polského stál arcibiskup Hnězdenský, a z welmožů swětských nacházel se w něm často jmenowaný Stanislaw z Ostroroha wojwoda Kališský; z uherského poselstwa byl přední arcibiskup Kaločský Gabriel a wedlé něho bratr Gabriel Veronský nyní již co biskup sedmihradský; kromě pak několika nejčelnějších welmožů uherských účastnil se ho také Albrecht Kostka jakožto zwláštní milostník Matiášůw. Od krále Wladislawa byl wyprawen jediný plnomocník Beneš z Weitmile, protože prý jemu bylo o sjezdě příliš pozdě oznámeno.

Wyjednáwání začalo se teprw při začátku měsíce Dubna, a neméně než čtyři dni stráwily se zkaumáním plnomocenstwí a jinými wěcmi formalnými. Mezitím *Matiáš* přitáhl s wojskem 4000 mužů k *Brnu,*[23]) kdež we postawení hroziwém mínil čekati wýpadek sjezdu, a zárowen wyprawil 1000 jezdců a 800 pěších do Čech wedením heitmana Jana *Choteřinského* a mladého pána

[23]) Dopisem z Taty daným dne 23 Března dáwal Budějowickým wěděti, že bude w Brně 4 Dubna, což snad také tak bylo. Wiz *Archiv český* VI. 51

1473 morawského Wiléma z Pernšteina, který byl nedáwno přestaupil k jeho straně, aby bratra swého Sigmunda wybawil ze zajetí uherského. Branný tento zástup osadil nenadále *Kolín* dle smlauwy s knížetem Viktorinem o postaupení hradu a města tohoto; čehož Jan Želenský z Kutnéhory bezpochyby pro nedostatečnost wojenské moci swé nemohl zabrániti. *Viktorin* sám téhož času z uložení Matiášowa z knížetstwí swého Opawského zdwihl wálku proti blízkému sausedu swému w horním Slezsku Wácslawowi knížeti *Rybnickému* (před 11 Dub.), na pohled pro saukromé příčiny, při čemž wšak z rozkazu králowa poskytli mu pomoci knížata Přemek Těšinský, Jan Ratibořský, Mikuláš Opolský, jakož i biskup Rudolf, Wratislawští, Swídničtí a jiná města.[24]) Patrně Matiáš mínil ustrašiti staupence krále Wladislawa, pokaušeje se zároweň o některé sliby a dary, aby je potáhl k swé straně. Poslowé jeho w Nise mluwili dokonce, že míní brzy přijeti s četným lidem do Wratislawě.[25])

Chowání toto krále uherského nemohlo dáwati mnoho naděje, žeby se na sjezdě Niském dosáhlo konečného míru, zejména žeby se na něm rozhodlo, komu by měla náležeti koruna česká. Legat Marek předložil náwrh, aby byla Hedwika dcera krále Kazimíra dána Matiášowi za manželku a s ní aby se mu dostala wěnem Morawa a župa Spišská (nacházející se u Polska w zástawě). Ale poslowé polští odepřeli toho rozhodně, a tím méně bezpochyby bylo powolnosti s české strany k takowému roztržení koruny. Jiných náwrhů wěcných zdá se že nebylo ani s jedné ani s druhé strany, a protož dosti brzy pomyslilo se na pauhé odročení, tak totiž, aby byl sjezd nowý, k němuž by z Čech, z Polska a z Uher bylo ustanoweno po 6 osobách s plnau mocí k rozhodnutí celé rozepře; když by se pak 18 těch plnomocníků mezi sebau nemohlo dohodnauti, aby byla wýpowěd wznešena na wrchní rozsudí. K tomu bylo od obau stran swoleno w zásadě, ale rozcházelo se o osoby wrch-

[24]) Wratislawští wyprawili k tomu swůj lid dne 3 Dubna. Eschenloer II. 278.

[25]) Tak psal Zhořeleckým z Nisy biskup Rudolf dne 13 Březn. (Listina w diplomatáři musea českého.)

ních rozsudí. Od strany polské a české byli k tomu nawrhowáni císař a tři kurfirstowé swětští, od strany uherské papež se sborem kardinalů a dwa kurfirstowé duchowní, totiž Kolinský a Trierský s jediným swětským falckrabím Rýnským. Po marných pokusích o dohodnutí se s některými změnami návrhu jedné i druhé strany poslowé polští a čeští žádali prozatím delšího prodlaužení příměří, mezi kterým by se o to dále jednalo; když pak druhá strana nechtěla swoliti, chtěli opustiti sjezd. Tomu wšak bránil kardinal Marek prošením a domlauwáním i se slzami w očích, až dosáhl *prodlaužení příměří* aspoň do božího wstaupení čili 27 Kwětna. Wyjednáwání protáhlo se potom nicméně ještě asi deset dní, až pak zawřeny umluwy w ten spůsob, že se rozsauzení pře jak mezi králowstwími polským a uherským tak o králowstwí české mělo státi na sjezdě w Opawě, který se měl sejíti w den nanebewzetí panny Marie (15 Srp.). Ke sjezdu tomu mělo ustanoweno býti osm plnomocníků od krále polského, osm od krále uherského a dwanácte z Čech, šest z každé strany, Matiášowy totiž a Wladislawowy. Králowé sami měli w čas sjezdu býti osobně na blízce, Kazimír zejména w Oswětimě, Matiáš w Olomauci a Wladislaw we Kladsku. Osmadwadcet těch plnomocníků měli konečnau smlauwu učiniti do 40 dní; pakli by toho nebylo, měla pře wznešena býti na wrchního rozsudí jediného. K tomu byli nawrženi králem Kazimírem Karel wéwoda burgundský a Albrecht markrabí i kurfirst brandenburský, z nichž jednoho měl Matiáš woliti. Až do rozsauzení konečného mělo býti obecné příměří, o jehož spůsobu mělo w Čechách a druhých zemích koruny české ustanoweno býti opět společným sněmem obau stran w Benešowě w den sw. Stanislawa (8 Kw.). Obě strany měly jak od Matiáše tak od Wladislawa propuštěny býti potud ze přísah jim učiněných, aby se mohli swobodně zawázati k uposlechnutí wýpowědi konečné, jaká by koli byla; o spusob listů na to od obau králů mělo se státi usnešení na témž sněmě Benešowském. 1473

W zápise stwrzowacím na tyto umluwy, jejž wydal dne 25 Kwětna legat kardinal Marek, přidán byl od něho samého toliko artikul, kterým wyslowil naději swau, že král, kterému

1473 se konečně dostane pokojné držení králowstwí českého, wynasnaží se, aby w něm bludy byly wykořeněny „křesťanským kázáním, wěrným napomínáním a jinými k tomu příhodnými lékařstwími“. Nemluwil přitom aspoň wýslowně o klatbách neb jiných prostředcích donucowacích.

Dle umluw těchto držán jest přede wším *sněm w Benešowě*, ač w čase o něco pozdějším, než bylo prwotně ustanoweno, totiž o božím wstaupení čili 27 Kwětna. Páni, zemané a města obau stran w Čechách dali se k němu nalézti w počtu neobyčejně welkém. Ze strany Matiášowy přijeli osobně Zdeněk Konopištský, oba bratří Zajícowé Jan a Oldřich a jiní znamenitější, jakož i poslowé měst Plzně a Budějowic; ze strany Wladislawowy nejpřednější byli Wilém z Risenberka a z Rabí i Jan Towačowský; přijeli však také ze Slezska a ze Šestiměst raddy a poslowé biskupa Wratislawského Rudolfa a knížat Mikuláše Opolského, Konrada Bílého Olešnického (jehož bratr Konrad Černý byl zemřel roku 1471 dne 14 Srpna), Fridricha Lehnického, města Wratislawě, měst a knížetstwí Swídnického a Jaworského, též Budišína a Zhořelce. Wratislawští, nejzatwrzelejší dotud nepřátelé Čechů, byli wyprawili čtyři z raddy a písaře Petra Eschenloera. K žádosti bezpochyby obau stran odebrala se do Benešowa též králowna Johanna jakožto od obojích wážená prostřednice; toliko knížata Jindřich a Hynek ostýchali se přijeti z příčiny prý moru toho roku wzniklého, zůstáwajíce na Poděbradech. Poněwadž páni i poslowé z měst přijeli s četným průwodem, čítalo se na 2000 osob za příčinau sněmu do Benešowa přibylých.

Shromáždění držané w klášterním kostele nekrytém od času spuštění města toho we wálce po smrti krále Wácslawa zahájila *králowna Johanna* pěknau a maudrau řečí, napomínající k swornosti a smířliwosti, která trwala skoro tři hodiny, až welký příwal s bauřkau a krupobitím přinutil shromážděné k rozptýlení se. Mezi stawy českými také se skutečně jewil duch sworný a wlastenecký, ježto již straně Zdeňkowě newolno bylo pod panstwím Matiášowým tuhým a bezohledným, tak že obracela zřetel swůj wíce k obnowení jednoty země a koruny

české než ku pojištění jemu w ní panstwí. Ačkoli *mor* zůřil 1473
w Benešowě, tak že zemřelo na dwě stě osob ze příchozích za příčinau sněmu, ano 12 panen pauze ze služebnictwa králowny Johanny, sněmowníci setrwali dwanáct dní pohromadě w pilných poradách, které ne sice we wšech podrobnostech, ale aspoň we hlawní wěci přiwedli ku konci dosti zdárnému. Sněm předně swolil k umluwám sjezdu Nisského, a ustanowil se na spusobu listů, které na to měly býti wydány oběma králům a od nich zase stawům, i usnesl se o *příměří obecné*, které mělo trwati déle než pět čtwrtí roku, totiž až do sw. Wácslawa roku 1474. Po čas příměří toho měly přestati wšecky holdy, a měli zajatí obapolní požiti swobody, též mělo se státi nawrácení pobraných statků předně w té míře, jak bylo předešle ustanoweno sjezdem Německo-Brodským, totiž těch, které nebyly mečem dobyty než jen jiným spůsobem opanowány; o zámcích pak, které byly dobyty wálečně, mělo se státi další dohodnutí až po sjezdě Opawském, aby se rowněž stalo nawrácení jich. Wedlé toho stala se usnešení jiná rozličná o zachowání bezpečnosti a pokoje i pořádku w zemi po čas příměří tohoto; s rozdílem wšak od podobných ustanowení sjezdu Německo-Brodského stawowé nepřestali na obyčejném jmenowání oprawců k rozsuzowání pří z rušení příměří powstanaucích, nýbrž zwolili čtyry tak zwané *ředitele zemské*, kteří se měli na celý čas až do konečné wýpowědi sjezdu Opawského nebo wrchního rozsudí uwázati téměř u weškerau práwu zemskau w králowstwí, tak že mělo Matiášowi i Wladislawowi zůstati toliko důstojenstwí a požíwání důchodů králowských. Stawowé tak mínili rozuměti ustanowení sjezdu Nisského, dle něhož měli od obau králů propuštěni býti z přísah až do wýpowědi, který z nich by měl králowstwí obdržeti. Ředitelé ustanoweni dwa z každé strany, z jedné kníže Hynek a pan Wilém z Rabí, z druhé Zdeněk Konopištský a Jan Zajíc z Hasenburka; pakli by kníže sněmu nepřítomný nemohl toho přijíti, mělo se státi swolení o jiného. Od ředitelů těchto měli zřízeni býti *heitmani* po jednotliwých *krajích*, a podobné zřízení ředitelů mělo se státi též na Morawě, we Slezsku, w obau Lužicích a w Loketště i Chebě.

1473 Ustanowení toto stalo se po některých nesnázích mezi městy a druhými dwěma stawy, poněwadž města králowská wždy nerada widěla moc takowau mimořádnau wýhradně w rukau panských. Města strany Wladislawowy proto sobě wymínila potázati se prwé s králem, a jak se zdá, teprw když on nečinil odporu, přistaupila k tomu.[26]) W pomnění nejspíše na záwěrečný kus přidaný k zápisu Nisskému legatem Markem stawowé také uzawřeli, až by řád tento byl proweden, aby bylo posláno ku kardinalowi legatowi s prosbau, aby rozwázal wšecky z klatby žiwé i mrtwé, tak aby se duchowní, kteří byli pro stawení služeb božích musili opustiti kostely a fary, mohli k nim nawrátiti zase a konati službu.

Sněmu Benešowského neúčastnili se stawowé morawští, ač jak se zdá dle umluwy se stawy českými, hotowi jsauce již napřed příklad jejich následowati. Drželiť brzy potom zwláštní *sněm w Brně*, na kterém přistaupili ke wšem uzawřením sněmu Benešowského, jim oznámeným, jen s nepodstatnými uchylkami a zejména také zwolili čtyry ředitele s tauž mocí jako w Čechách, ze strany Matiášowy Jindřicha z Lipého nejwyššího maršálka a Jindřicha z Boskowic na Jičíně, ze strany Wladislawowy Jana z Pernšteina a Ctibora Towačowského.

Král Matiáš s nelibostí přijal zpráwu o těchto uzawřeních obau sněmů, co se týkalo prozatímního přenesení spráwy zemské na ředitele zwolené z prostředka stawů, ano bral z toho w podezření stranu Zdeňkowu, jako by se mínila odchýliti od něho k Wladislawowi. Protož wáhal se, wydati stawům swé strany listy na propuštění jich ze přísah, i wydal je konečně we znění takowém, že si určitě wyhražowal poslušenstwí jejich jakožto k dědičnému jich panowníku po celý čas dalšího wyjednáwání až do konečné wýpowědi. Také wšak dwůr polský dlauho se rozpakowal dáti swolení swé k umluwám Nisským, zwláště když Matiáš, jak se dalo předwídati, ze dwau nawržených nejwyšších rozsudí prohlásil se pro Karla wéwodu burgundského, od něhož se nadál přízně. Král *Kazimír* poskytl mezitím některé pomoci

[26]) Wiz *Staré letopisy české* 501 a *Dlugoše* V. 582.

knížeti *Rybnickému* proti Viktorinowi a spojencům jeho, kteří 1473
dobywše sídla jeho Rybníka obléhali některé jiné jeho zámky; také pak w hořejších Uhřích posádka polská zůstáwající posud na zámku *Stropkowě* za Košici nepřestáwala sužowati krajinu tamější wymáháním holdů. Naproti tomu mladý král Wladislaw, sprawuje se ochotně we wšem raddami swými z prostředka stawů českých, přiwolil bez rozpaků jak k umluwám Nisským tak k uzawřením sněmu Benešowského, a získal tudy w náklonnosti stawů k sobě, která se předtím poněkud rušila nesnázemi peněžitými, když král ani otec jeho nemohli splniti slibů w příčině zaprawení dluhů pozůstalých po smrti krále Jiřího, zwláště knížatům Jindřichowi a Hynkowi i jejich wěřitelům a rukojmím. Stawowé následkem toho na *sněmě w Praze* držaném hned po skončení sněmu Benešowského powolili králi některé pomoci mimořádné na splácení dluhů, tak že mohl s knížaty zawříti jistau smlauwu o to (17 Čw.); když pak asi téhož času král Kazimír konečně zaslal synu swému slíbených 10.000 zlatých, užito jest jich také k wyplacení hradu *Křiwokláta* od knížete Jindřicha, tak že důležitý hrad ten nawrácen jest ku koruně.

Hned po tomto sněmě král Wladislaw wyprawil zwláštního posla do Polska, po kterém oznámil otci swému swolení swé k umluwám Nisským i k usnešení sněmu Benešowského; což mělo za následek, že také král Kazimír konečně odhodlal se na sněmě držaném w Petrkowě dáti swolení swé k týmž umluwám (asi 4 Čwce.). Posádka polská nyní teprw opustila *Stropkow*, a docílilo se zároweň také narownání o wálku w horním Slezsku, tak že kníže Viktorin, zajisté nejinak než z wůle krále Matiáše, swolil k postaupení *Rybníka* do wěrných rukau. Plynulo pak bezpochyby z umluw o to, že krátce potom také posádka uherská w *Kolíně* wzdálena jest odtud a od krále Wladislawa propuštěni zase žoldnéři polští Jana Želenského, kteří byli na stráži proti ní w Kutnéhoře a Čáslawi.[27])

[27]) O tom swědčí dopis krále Wladislawa k Horníkům daný na Křiwoklátě dne 20 Čerwence w *Archivě českém* VI 80, kdež se prostě prawí: „Ale poněwadž již nepřátelé z Kolína sjeli, zdá sě nám již ty lidi

1473 Král *Wladislaw*, meškaw toho času na Hrádku čili Křiwoklátě práwě nabytém (30 Čwce.), hned potom se wydal na cestu do *Kladska*, aby učinil zadost umluwám Nisským, dle kterých měl tam býti za sjezdu w Opawě již brzy nastáwajícího. Na cesté té nebo krátce předtím došla ho zpráwa, že měl býti otráwen, jak se twrdilo, z náwodu krále Matiáše a důwěrníka jeho pana Albrechta Kostky. Byl prý k tomu naweden chudý panoše přebýwající w Kutnéhoře, jménem *Jiří Hlucký* a jemu ku pomoci *Tomáš apotekář* od lilie na Starém městě Pražském (č. 458 na nyn. Malém náměstí). Ti prý zjednali jed z Benátek za 250 zlatých, tak silný, že i pauhé wdechnutí jeho mohlo usmrtiti člowěka. Jiří Hlucký, kterému prý slíbeno 20.000 zlatých a 2000 na ten počet již wyplaceno, konal za tau příčinau cestu do Benátek, snad na oko jako zřízenec Tomáška apotekáře. Tam prý jakýsi Rusín, byw kaupě jedu přítomen, udal wěc, i dostala se prý králi Wladislawowi wýstraha od wlády Benátské, následkem které Tomášek w Praze, Jiří Hlucký pak we Kutnéhoře zajati jsau, s Hluckým zároweň také *Eliáš apotekář* tuším Kutnohorský. Králi Wladislawowi, jehož došel na cestě jeho w *Jičíně* (7 Srpna) dopis konšelů Kutnohorských o tomto zatčení, dostal se práwě také do rukau jakýsi listek Tomáška apotekáře k Jiřímu Hluckému zaslaný po Eliášowi, dle něhož cosi tajného wzkazowal Hluckému;[28]) i nařídil proto také Eliáše dobře chowati, aby s nikým nemluwil.[29]) W příbytku Hluckého prý jed se našel w cíněné pušce.

preč pustiti, a službu jsme jim wypowěděli." — Wyprawowání Pešinowo (Mars Moravicus 869) o wojenské wýprawě proti těmto Uhrům w Čechách wedením nejw. purkrabí Jence z Janowic pokládám za smyšlené celkem, nejen částečně, jak již ukázal Palacký (V. 1. 75), ač možná, že se některau chwíli o wýprawu takowau jednalo. K tomu snad se wztahuje, co praví Dlugoš (V. 580) o newoli některých pánů českých toho času na krále Wladislawa: regem improperiis incessendo, neque *ad expeditiones ire* neque regi parere curabant.

[28]) Psal w něm Tomášek Hluckému: A nowinu k utěšení našemu a našim nepřáteluom k zármutku tuto posielám; a newěře, by mi kto to lépe zjednal, posielám Eliáše, aby toho jistota byla.

[29]) Zpráwy o tom dáwají *Staré letopisy české* na str. 209, Dlugoš V. 588

Jako král Wladislaw tak téhož času také otec jeho, král 1473
polský konal přípravy k dostawení se w určitém místě za příčinau sjezdu Opawského, totiž *Oswětimě*, s welkým komonstwem ano wojskem w počtu asi 6000 mužů. Oba pak králowé wyprawili mezitím také již plnomocníky swé w ustanoweném počtu, osmi totiž z Polska a šesti ze strany Wladislawowy w Čechách. W čele poselstwa polského stál tentokráte Jan biskup Krakowský, a jedním z osmi byl také opět Jan Dlugoš, ze swětských pak byli nejčelnější Lukáš z Gorky wojwoda Poznaňský a Stanislaw z Ostroroha wojwoda Kališský; mimo Dlugoše samého měli také ještě šest jiných doktorů k ruce ku poradě. Poslowé čeští byli kníže Jindřich Minsterberský z bratří Poděbradských, Wilém z Risenberka a z Rabí, Heřman ze Zwířetic, Mikuláš Switáček z Landšteina, Beneš z Weitmile a Samuel z Hrádku podkomoří. I jim wšak bylo wíce jiných osob znamenitých přidáno k poradě, mezi nimi zwláště Ctibor Towačowský co kancléř králůw a tři polní heitmanowé, Bernart Bírka, Wácslaw Wlček a Petr Kdulinec z Ostromiře. Poslowé polští přijeli do Opawy dne 1, čeští dne 3 Září. *Kardinal Marek*, který byl po sjezdě Nisském zajel k Matiášowi do Uher, odtamtud byl se dostawil w Opawě již dne 14 Srpna, doprowázen Albrechtem biskupem Wesprymským a Albrechtem Kostkau; k nim pak byl dne 24 Srpna přijel biskup Rudolf Wratislawský s četnými posly knížat slezských a měst i zemanstwa z též země i z horní a dolní Lužice, ač mu ani jim nenáleželo žádné přímé účastenstwí we wyjednáwání. Poslowé uherští poněkud se opozdili, ježto se byl arcibiskup Kaločský, který jim stál w čele, roznemohl na cestě. Přijeli tudy teprw dne 5 Září.

Kdo wšak naprosto se nedostawil, byli páni čeští strany Matiášowy, kteří měli rowněž jako strana Wladislawowa wyslati šest plnomocníků do Opawy. Rozezlení mezi nimi a králem Matiášem pro umluwy sněmu Benešowskeho bylo dosáhlo takowé míry, že se Zdeněk Konopištský i druzí s ním k tomu zwolení zpěčowali sjezdu se účastniti, ano již se nakloňowali

a dopis krále Wladislawa z Jičína k Horníkům dne 7 Srpna 1473 w *Archivu českém* V. 81.

1473 k úmyslu odříci se Matiáše a přiznati se k Wladislawowi co králi. Darmo kardinal Marek Zdeňka napomínal dopisem k němu; odepsal jemu, dáwaje winu králi, že nechtěl schwáliti uzawření sněmu Benešowského a propustiti pány z přísahy w tom spůsobu, jak oni smýšleli; také wšak psal pánům uherským do Opawy wyslaným, že proto nemůže přijeti, aby otráwen nebyl od Albrechta Kostky; patrně došla i jeho powěst o pokuse otráwení Wladislawa. Také wšak Matiáš sám opominul dle ustanowení sjezdu Nisského přijeti do Olomauce, bera sobě za příčinu wtrhnutí žoldnéřských rot z Polska do wýchodních krajin hořejších Uher, které w počtu asi 4000 mužů pro jakési saukromé pře neb požadawky hubili a holdowali daleko široko, osadiwše i znowu *Stropkow.* Obě tyto wěci, nepříjezd Matiášůw i pánů strany Zdeňkowy, byli zcela whod poslům polským a českým; neboť nesplněním tudy wýminek smlauwy Nisské byli zbaweni obáwání, aby nedojdeli se konce na sjezdě samém ku prospěchu jejich, nemusili se podrobiti wýpowědi wéwody burgundského; i nelze dle stawu wěcí jinak mysliti, nežli že w tom byl úmysl Zdeňka Konopištského a druhů jeho, nepříjezdem swým zámysly Matiášowy zmařiti.

Wyjednáwání mezi přítomnými začalo se asi 14 Září; i přednesl nejprwé od poselstwa polského Jan Rytwianský maršálek říšský odůwodnění práw Wladislawowých na trůn český řečí obšírnau, na kterau od poselstwa uherského dána odpowěd we směru opačném. Hned potom chopil se slowa kardinal Marek, a držel delší řeč, we které napomínal Čechy, aby se wynasnažili o *wymýtění kacířstwí* ze země swé, jakožto základní příčiny wšech strastí a různic. Poslowé čeští tím uraženi, nedali toho dne žádné odpowědi, aby se prwé dohodli s posly polskými. Tito pak nazejtří we jménu jich přednesli stížnost, že hanliwau takowau řečí jest jim porušen swobodný průwod, s oznámením, že nepřišli sem hádat se o wíru, nýbrž k uzawření pokoje, a nemáli toto hned býti předsewzato, že odjedau. Legat se tím rozhorlil, a prawil, když se Čechowé stydí za kacířstwí, proč prý se ho neodřeknau; nebo prý odsauzeno jest již dwěma koncilii a dokázáno tolika knihami,

že by jich wšichni moji koně neutáhli, ač jich mám na dwě 1473
stě. Čechowé i Poláci tím se ještě wíce rozhněwali, a nechtěli s kardinalem wíce jednati jakožto s prostředníkem jim nepřátelským. W dalším wyjednáwání, které se následkem toho dálo přímo mezi posly obau stran, bylo mnoho sporů o spůsob wyměnění plnomocenstwí; zárowěň pak poslowé čeští i polští wytýkali nepřítomnost Matiášowu a pánů českých jeho strany, pro kterau pokládali se za sproštěny záwazků smlauwy Nisské. Nicméně swolowali k wolnému pokusu o narownání prostředkem dwadceti osob, po desíti z každé strany, kterých zwolení stalo se dne 18 Září. Bylo pak jich zwoleno po jedenácti; snad že rozuměl se jeden toliko co náhradník. Ze strany uherské byli k tomu ustanoweni dwa biskupowé, Gabriel sedmihradský a Albrecht Wesprymský, čtyři magnati uherští a k tomu Rudolf biskup Wratislawský, Hanuš z Kolowrat probošt Pražský, Albrecht Kostka, Wilém z Ilburka a kníže Viktorin přítomný w Opawě jakožto sídle swého knížetstwí; ze strany polské a české rowněž dwa biskupowé, Krakowský a Kujawský čili Wladislawský, čtyři páni polští a kanowník Jan Dlugoš, k tomu pak z Čechů kníže Jindřich, Wilém Rabský, Mikuláš z Landšteina a Beneš z Weitmile.

We schůzi těchto zřízenců předloženy jsau od Uhrů tři náwrhy za základ narownání: jeden podobný tomu, který byl roku 1471 biskupem Tasem předložen we Krakowě, aby totiž Wladislaw přijal Matiáše za otce a Matiáš jeho za syna; Matiáš aby byl králem českým, Wladislaw jeho místodržícím, kdykoliw by nebyl přítomen w králowstwí, a po Matiášowi, pakli by nezůstawil potomstwa, aby byl jeho nástupcem; druhý náwrh, aby Wladislaw, zůstana w držení Čech, wzal na sebe co dluh polowici útrat wynaložených od Matiáše na dobytí sobě panstwí českého, kteréž útraty počítal sobě již nyní na tři milliony zlatých, a we dluhu tom až do zaplacení jeho aby Matiáš držel Morawu, Slezsko a obě Lužice; třetí, aby Matiášowi zasnaubena byla Wladislawowa sestra Hedwika a jí aby wěnem byly zapsány tyto tři země w řečené summě, totiž we půldruhém millionu zlatých; umřelliby Matiáš bez dětí, aby

1473 polowice toho propadla, polowice aby byla wyplacena králowstwí uherskému; pakliby Hedwika nezůstawila dětí, aby propadlo 500.000 zlatých. Wšecky tyto tři náwrhy, o nichž se jednalo nejprw mezi wšemi zřízenci, potom od 22 Září w užším wýboru osmi osob po čtyřech z každé strany, konečně jen mezi dwěma zřízenci, bratrem Gabrielem totiž biskupem sedmihradským ze strany uherské a knížetem Jindřichem ze strany české, jsau od poslů polských a českých zawrženy, kteříž spatřowali w nich samý auskok, tázáni pak bywše od Uhrů, jaké by bylo jejich podání, slibowali, když by Matiáš ustaupil z Morawy, ze Slezska a z Lužic, poskytnauti jemu wýdatné pomoci proti Turkům. Toho zase nepřijali Uhři, a když se tudy narownání nedocílilo, žádali na legatowi, aby prohlásil, že tím rozhodnutí pře spadá na wéwodu burgundského, což wšak kardinal Marek při wší náklonnosti swé k straně Matiášowě přes odpor poslů českých a polských učiniti se neodwážil. Wyjednáwání se skončilo tím spůsobem dne 27 Září. Teprw pak když nazejtří w den sw. Wácslawa poslowé obau stran přišli k legatowi na rozlaučenau, chystajíce se k odjezdu (28 Září), umluweno jest austně toliko, aby nicméně trwalo *příměří* dle ustanowení sjezdu Nisského a sněmu Benešowského do roka, zejména od sw. Michala (29 Září) toho roku až do sw. Michala roku 1474.

W čas sjezdu Opawského byl by měl držán býti *sněm říšský w Augsburce*, položený na den 1 Září, na kterémžto sněmě byl císař Fridrich slíbil Matiáše uznati za krále českého a za kurfirsta říše německé. Císař Fridrich nemínil slibu toho zdržeti, i přijal ochotně posla krále polského Adama děkana Poznaňského, jenž ze sněmu Petrkowského w měsíci Červenci poslán byl k němu o konečné uznání Wladislawa za krále. Dle přání císařowa oba králowé Kazimír i Wladislaw wyprawili za tau příčinau slawné poselstwo ke sněmu Augsburskému; z Čech byli posláni dwa páni, Burian z Gutšteina a Beneš Libšteinský z Kolowrat, s nimi pak tajemník Jošt z Einsidle. Poslowé tito wšak teprw na cestě zwěděli, že ani císař ani kurfirstowé nepřijeli do Augsburka, tak že se sněmu toho sešlo; bylť se císař Fridrich odebral toho času do krajin Rýnských,

kdež chtěje sobě získati wéwodu Karla burgundského za spojence proti Matiášowi, měl s ním *sjezd* osobní w *Trieru* dne 28 Září. Poslowé polští a čeští z té příčiny uchýlili se na zámek Kadoldsburk co hosté kurfirsta Albrechta brandenburského, s nímž byl Wladislaw jako předtím král Jiří w přátelském dorozumění, mínice čekati na nawrácení se císaře z jeho tehdejší jízdy. 1473

Král Wladislaw po swém nawrácení z Kladska, kdež byl za sjezdu Opawského, nejspíš některý čas ještě obracel pozornost swau k wězňům obwiněným z pokusu o otrávení jeho, chtěje kdyby se wyzkaumalo nawedení jich od krále Matiáše, kárati jej ze zločinu před císařem a jinými knížaty. Nejspíš bylo na oba obwiněné naléháno práwem útrpným; oba wšak tím zahynuli. *Tomášek apotekář* chowaný na radnici Staroměstské zemřel, snad prý „od prkna“, jak se domníwal letopisec; *Jiří Illucký* byl umořen na Karlšteině u wězení strašliwém we wěži; dle jiné zpráwy otráwil se, aby se nemusil wyznati.

Letopisci wyprawují o welké *suchotě* toho roku, jaké nebylo tehdáž pamětníka; neb nepršelo za půl čtwrta měsíce, od sw. Jiří totiž až do sw. Bartoloměje, nejen w Čechách, nýbrž také w Uhřích, w Polsku, we Slezsku a daleko široko w zemích německých, tak že potoky a řeky přesychaly a lesy a drny hořely na mnoha místech se škodau welikau. W Praze samé *břeh se zapálil*, nepraví se we kterém místě, a hořel po několik dní; nebylo nic platno wodu naň líti, než musili jej rozkopáwati, z čehož weliký smrad pošel. Také *mor* panowal toho roku w Čechách: napořád prý „chudé i bohaté, staré i mladé hustě porážel“.

Jinak byl w zemi obstojný mír po sjezdě Opawském jako předtím. Ač dály se proti příměří smluwenému wšelijaké wýstupky w rozličných místech, wšak ředitelowé zemští z obau stran wolení pilně se přičiňowali o naprawení jich a o prowedení smluw učiněných na sjezdě Německo-Brodském i na sněmě w Benešowě, při čemž jistým spůsobem stála w čele jejich *králowna Johanna*; zdá se jakoby mezi nimi byla za-

1473 ujala přední místo, zastupujíc syna swého Hynka se swolením obau stran i s nějakým zwláštním schwálením krále Wladislawa.[30]) Po nawrácení ze sjezdu Opawského sjeli se ředitelowé tři, Zdeněk ze Šternberka, Wilém z Risenberka a Jan Zajíc osobně w *Čáslawi* (8 Listop.), a usnesli se o opětné swolání
1474 *sněmu společného w Benešowě* ke dni 4 Ledna roku příštího. Sněm ten, jak se ze wšeho jewí, sešel se opět u walném počtu, a trwal asi osm neděl, totiž do 27 Unora 1474. Jednalo se na něm do podrobna o statcích a zámcích, které dle předešlých usnešení měly nawráceny býti od jedné strany druhé, a welký počet případů, kterých se to týkalo, jest tudíž rozsauzen, jiné, we kterých nebylo práwo hned dosti jasné, odloženy jsau k sněmu budaucímu, o němž dána jest moc králowně Johanně, aby jej dle uznané potřeby w přiměřený čas položila we Slaném.

Jednání o nawrácení statků dotklo se mezi jiným také obcí Pražských. Proti Staroměstským totiž Zdeněk ze Šternberka twrdil, že twrz jeho *Měšice*, které se byli zmocnili roku 1467, nebyla od nich dobyta wálečně, než že se w ni jen uwázali mocí, a žádal, aby mu jí postaupili. Staroměštští twrdili naopak, že byli jedním tažením dobyli nejprwé Chwatěrub, potom Měšic osazených lidmi s děly: dali se wšak domluwami jiných na sněmě obměkčiti, aby se jim newytýkalo stěžowání pokoje, i učiněna wýpowěd králownau Johannau, schwálená sněmem, aby buď postaupili Měšic panu Zdeňkowi do 1 Dubna toho roku, nebo aby se zawázali listy na splacení zboží toho třemi tisíci zlatých uherských. Staroměštští zwolili si splacení, kteréž také splnili ještě během toho roku.[31]) Dle jiných wýpowědí téhož sněmu měli *Malostranští* postaupiti *cla* we swém

[30]) W listině archivu Drážďanského dne 17 Října 1473 (jejíž přepis se nachází w diplomatáři musea českého) mluwí o sobě králowna: Wir Johanna von gots gnaden konigin zu Behmen ꝛc. bekennen . . vor uns und als ein vorweserin der cron zu Behmen an stat und ganzer macht des durchluchtigisten fursten hern Wladislaen konige zu Behmen ꝛc. unsirs lieben hern und sons atd.

[31]) Pamět o tom psaná dne 31 Října 1474 w *Lib. vetust. privil.* p. 229. Srow. zápis sněmu Benešowského w *Archivu českém* IV na str. 473.

městě panu Janowi Zajícowi z Hasenburka, proti němuž se ho 1474
byli zmocnili, i také domu jeho w ulici Strahowské (č. 215); rowněž Staroměstští panu Zdeňkowi ze Šternberka domu jeho za sw. Haštalem (č. 748) a panu Jindřichowi z Rosenberka synu Janowu, který byl roku 1472 zemřel (8 Listop.), obau jeho domů za sw. Annau (č. 212. 213) i w Dlauhé třídě (č. 741. 748). Zdeněk ze Šternberka byl také zůstawen při cle swém na Wltawě u Ostromeče po bílém groši českém z každého prámu, ač za prawidlo bylo ustanoweno, že cla nowě od kohokoli zřízená měla přestati.[32])

Méně šťastně nežli w Čechách dařilo se zatím se zachowáním pokoje mezi králowstwími polským a uherským. Brzy po skončení sjezdu Opawského král uherský Matiáš wytáhl osobně do pole proti žoldnéřům oněm, kteří byli z Polska wpadli do hořejších Uher, a wypudil je odtud (w polowici měsíce Října 1473). Poněwadž se král Kazimír neznal k žoldnéřům těm jako k swým, nýbrž zapíral, žeby jednali dle jeho wůle, nemohlo se to pokládati za žádné rušení příměří w Opawě obnoweného. Ale král Matiáš nepřestal na tom, nýbrž w měsíci Lednu roku 1474 nastrojil od sebe zase wojsko asi 6000 mužů, které jako o swé ujmě wtrhlo přes hory do Polska a wykonalo welké laupeže a záhuby w okolí Jasla, Brzostka, Pilzna a Dukly, tak že král Kazimír musil konati welké přípravy k obraně země, k čemuž i z Morawy kancléř český Ctibor Towačowský přiwedl jemu znamenitý počet žoldnéřů. Se wzhledem k tomu na sněmě Benešowském bylo uzawřeno, aby páni čeští obau stran wyprawili ze sebe posly k oběma králům, kteří by se wynasnažili o srownání různice mezi nimi. Potřeba toho wšak odpadla; neb zatím wynasnažili se také páni polští a uherští o obnowení pokoje; a dříw ještě než se skončil sněm Benešowský, byla plnomocníky obau králowstwí na *sjezdě we Šrámowicích* zjednána smlauwa o příměří na tři léta (21 Un.), které se mělo wztahowati také na králowstwí české. Na zpráwu o tom bylo, jak se zdá, držáno w Čechách několiko *sjezdů po krajích*,

[32]) Wiz u *Eschenloera* II. 325.

1474 kdež obě strany uzawřely ochotně ku příměří tomuto přistaupiti a usnesly se ještě o wíce wěcech, jak by mělo býti zachowáwáno dle smyslu sněmu předešlých. Dne 12 Dubna byl sjezd takowý držán w Plzni z kraju Plzenského, Prachenského a Podbrdského, jemuž byl přítomen sám Zdeněk ze Šternberka co jeden z ředitelů zemských, ze strany pak Wladislawowy Lew z Rožmitála co heitman Prachenský.

Mezi tím časem poslowé polští a čeští poslaní k *císaři Fridrichowi* byli se teprw asi po dwadceti týdnech pobytu swého u markrabí Albrechta na Kadoldsburce dočkali nawrácení císařowa z krajin za Rýnem. Sjezd jeho s *Karlem burgundským* w Trieru byl se zrowna podobně skončil jako před čtyrmi léty sjezd Wídenský s Matiášem. Když totiž Karel burgundský kladl wýminky přepiaté, císař tím pohoršen přetrhnul jednání s ním, a odjel kwapně z Triera (25 Listop. 1473). Následkem toho tím pilněji wyhledáwal přátelského spolku proti Matiášowi s králem polským; i wyjeli tedy poslowé z Kadoldsburka spolu s Albrechtem brandenburským jemu wstříc do *Rothenburka* we Šwábích, kamž přijel dne 13 Unora roku 1474. Císař welmi wlídně je přijal, a pojal je s sebau na další cestě swé do *Normberka*, kdež se u něho sešli také někteří kurfirstowé a wíce jiných knížat německých i přijel také legat *kardinal Marek*, jenž se byl po skončení sjezdu w Opawě odebral nejprwé k Matiášowi do Uher, odtamtud pak nawracel se nyní do Říma. Zde po dosti krátkém wyjednáwání staly se umluwy o *spolek proti Matiášowi* mezi císařem Polskem i Čechy, tak aby král Kazimír i Wladislaw zdwihli proti němu wálku o sw. Janu křtiteli a císař neli dříwe aspoň o sw. Jakubě toho roku: přitom pak císař Fridrich prohlásil slawně Wladislawa za sprawedliwého krále českého i kurfirsta říše německé, odložiw toliko udělení jemu léna k jinému času dle swého uznání (11 Břez.).

Poslům krále polského a českého při zawření této smlauwy w Normberce bezpochyby nebyla ještě známa smlauwa krátce předtím zawřená w Šrámowicích o tříletém příměří; a když se s ní wrátili do Čech a do Polska ku králi Kazimírowi meškajícímu w *Lančici* teprw okolo welkonoc čili 10 Dubna, prošel

nejspíš delší čas, než se oba králowé rozmyslili o stwrzení 1474
smlauwy s císařem. Také bezpochyby byla delší čas tajena, tak že aspoň sjezd zmíněný tří krajů w Plzni jistě o ní newěděl: ale skutek sám, že císař přiřkl králowstwí české a kurfirstwí Wladislawowi, byl zřetedlný, a musil Matiáše pobádati k nowým nepřátelským předsewzetím proti Polsku i Čechám. Také pak ani hned po zawření příměří we Šrámowicích neupustil od předešlého chowání swého k oběma králowstwím, škodě jim pod přikrytím rozličným. Již dříwe než minuly tři neděle od smlauwy Šrámowické (před 13 Břez.), poskytl peněz knížeti *Janowi Zahanskému*, který byl přede dwěma léty (1472) přepadl a zajal bratra swého Baltazara i u wězení jej umořil, potom wšak knížetstwí to prodal wéwodám saským, aby učinil nepřátelský wpád do Polska jako o swé ujmě, při čemž i měšťané Wratislawští poskytli jemu pomoci lidem i děly swými. Jan Zahanský wykonal přitom welké záhuby w okolí města *Wschowy* daleko široko. Skoro téhož času když se strhla w horním Slezsku wálka ze saukromých rozepří mezi knížaty *Jindřichem Minsterberským* a *Wácslawem Rybnickým*, Matiáš poskytl Rybnickému pomoci, která wšak témuž brzy byla nemilá, pročež utekl se pod ochranu krále polského.

Wálka tato we Slezsku byla snad příčinau, pro kterau král Wladislaw již na začátku měsíce Dubna nařídil weřejnau hotowost w Čechách, zrowna w čase krajských sjezdů, na kterých stawowé čeští obau stran schwalowali tříleté příměří zawřené w Šrámowicích. Nepřátelské úmysly Matiášowy jewily se wšak ještě powážliwěji, když brzy potom najednau přitáhl s wojskem do Morawy pod záminkau laupeží z některých hradů, i jal se hradů těch i měst některých dobýwati, co zatím i w dobýwání *Hradiště*, ode dwau let marně obléhaného, pokračowal s nowým a wětším úsilím: také pak, jak se zdá, opět pokaušel se o wložení posádky uherské do *Kolína* prostředkem knížete Viktorina. Mělť král Wladislaw již 9 Dubna wýstrahu o tom od měšťanů Kutnohorských, dle které měl Viktorin sám na Kolín přijeti.[33]

[33]) Wiz *Archiv český* VI. 82.

1474 Hledě k nowým nastáwajícím nebezpečenstwím, wypravil král posly k otci swému se žádostí o pomoc, Ctibora Towačowského, Bernarta Bírku i Albrechta Sokolowského, kteříž přijeli k walnému *sněmu do Petrkowa* swolanému ke dni sw. Wíta (15 Čw.). Tam, jak se zdá, teprw se stalo dohodnutí mezi oběma králi o stwrzení smluw zawřených s císařem. Král Kazimír poskytl pak synu swému pomoci peněžité 24.000 zlatých, a na sněmě tom samém nařídil weřejnau hotowost celého králowstwí swého proti Matiášowi.

Co se wše na Morawě dálo, o tom nedostáwá se nám spráw bezpečných. Dowídáme se toliko, že dne 21 Července Matiáš s hanbau prý musil odstaupiti od Hradiště.[34]) Brzy wšak potom, sebraw bezpochyby nowé wětší síly z Uher, dne 4 Srpna přitáhl k Olomauci a držel slawný wjezd do města tohoto, odtamtud pak, zdá se že již 6 Srpna, s částí wojska swého obrátil se do *Opawy*, zůstawiw wětší část na Morawě porůznu. W Opawě připojiw k sobě kníže Viktorina držitele knížetstwí toho, udeřil nejprwé na nejbližšího sauseda jeho Hanuše kníže Krňowského, kterýž upad w zajetí musil *Krňow* odewzdati w jeho moc. Matiáš pak dobyl potom několika blízkých zámků, jichž posádky zajaté dílem dal zwěšeti. Dne 31 Srpna přitáhl od Albrechtic k *Nise*, sídlu biskupa Wratislawského, odkudž mínil se obrátiti dále do knížetstwí Swídnického a dobýwati tam *Firstenšteina* i jiných některých zámků, z nichž se po wíce let předešlých dály škody straně jeho we Slezsku. Z toho wšak zdržen jest konečně zpráwami o zbrojení w Polsku i w Čechách. Bylť král Kazimír po umluwách na sněmě Petrkowském a po wyřízení jiných wěcí rozličných dne 12 Srpna wyjel z Korčína do pole ke Mstowu a odtamtud

[34]) O obležení Hradiště w létech 1472 až 1474 pohříchu nezachowala se naprosto žádná jiná paměť než zápisek w knize města toho, která se nyní nachází w archivě kláštera Rajhradského pod znamením H. a. 2 fol. 133. Zní takto: Anno domini 1472 civitas Radisch a rege Ungariae Mathia et exercitu ejus cum ixi (sic) basstis circumvallata est et obsita; cum vero nec armis dictus rex civitatem habere poterat, anno domini 1474 vigilia divae Mariae Magdalenae cum rubore discessit.

k *Čenstochowu* při wýchodních hranicích Slezska, kdež sbíral wojsko weliké ze wšech rozličných částí říše swé, a téhož času strojil se do pole také král Wladislaw, položiw wojenské hotowosti jak zmíněno prwé již nařízené místo na *Kačině* u Kutnéhory. Ještě se wynasnažowali ředitelowé zemští a jiní páni obau stran w Čechách zastawiti hrozící wypuknutí wálky. Byl dne 15 Srpna držán *sjezd we Polné*, ku kterému se odebrali z Prahy pan Wilém Rabský s Jindřichem ze Stráže, Petrem Kdulincem a jinými několika osobami, z druhé pak strany byl tu nepochybně Zdeněk ze Šternberka, tehdejší držitel Polné, a čekali se k tomu i raddowé krále Matiáše. Wyjednáwáním tím se wšak polní tažení jen něco málo zdrželo. Král Wladislaw, jak se zdá, již dne 22 Srpna odebral se k wojsku. Dne 1 Září byl ještě w Kutnéhoře, dne 3 Září wšak již na poli u *Semitěše* pod Železnými horami s wojskem silným, jak prý kdy býwalo za krále Jiřího. Nepochybně byla při něm také wojenská moc Pražanů a druhých měst králowských, ježto nacházel se na wýprawě také *Samuel z Hrádku* podkomoří, jemuž obyčejně příslušelo wůdcowstwí nad městy. Dle umluw s Polskem již prwé wzatých mělo wojsko české wtrhnauti do Morawy: pročež táhlo podél aupatí Železných hor až na blízko pomezí morawského. Dne 13 Září nacházelo se u *Slawětína* za Chotěboří. Déle wšak mezitím trwalo sbírání wojska polského u Čenstochowa, ježto šlechta polská neznala přísného pořádku a poslušenstwí; mnozí se s lidem swým dostawowali zdlauhawě, někteří také dlauho se protiwili slaužiti za hranicemi zdarma, tak že král Kazimír stráwil w okolí Čenstochowském šest neděl, a král Wladislaw zůstal rowněž tři neděle w ležení u Slawětína, maje nejspíš čekati s útokem na Morawu, až by s polské strany udeřeno bylo na Slezsko zároweň. 1474

Hledě ke zbrojení w Čechách i w Polsku, Matiáš již při sklonku měsíce Srpna položil *sněm* knížatům a stawům slezským i lužickým we *Wratislawi*,[35]) na kterém mínil žádati pomocí mimořádných k wálce jak předstíral jemu wnucené.

[35]) *Tamže* IV. 338.

1474 Zůstawiw wojsko swé w zemi biskupowě u *Nisy, Pačkowa* a *Frankšteina*, sám s průwodem asi 300 až 400 jízdných přijel dne 13 Září do Wratislawě, kdež nazejtří sněm zahájil (14 Září). Knížata i stawowé, kteří se dostawili, podáwali mu wojenské hotowosti swé; čemuž on wšak dle předešlých zkušeností mnoho nedůwěřowal, i žádal proto pomoci peněžité. Swolena, ač s newolí, jistá berně, jíž přišlo na Wratislawské složiti 12.000 zlatých, na wšecky ostatní dohromady jen asi tolikéž; musilť jim král howěti, poznáwaje brzy staw wěcí pro sebe nebezpečnější, než se zprwu nadál, ježto také z Uher docházely ho zpráwy o nowých zjewech nespokojenosti se stálým wálčením jeho jinde, než jak wyžadowala potřeba obrany země proti Turkům. Protož wítáno mu bylo, když nepochybně dle usnešení na sjezdě w Polné přijeli za ním do Wratislawě páni čeští, kteří se zasazowali o zachowání míru, ze strany jeho Zdeněk ze Šternberka a Wácslaw z Boskowic, ze strany Wladislawowy pan Wilém z Rabí a Petr Kdulinec. Matiáš již dne 15 Září nebo některý den dříwe swolil k *wyjednáwání* s králem polským prostředkem jich, za kterraužto příčinau dne 23 Září (zjednawše sobě nejspíše mezitím bezpečné listy) wyjeli z Wratislawě do ležení u Čenstochowa, majíce jednati, aby příměří tříleté smluwené na sjezdé we Šrámowicích bylo obnoweno w platnosti.

Den po odjezdu jejich dostalo se Matiášowi we Wratislawi wítaného hosta, *Arnošta* kurfirsta *saského*. Přátelské poměry jeho a bratra jeho Albrechta ku králi Wladislawowi byly se ponenáhlu zkalily pro rozepři o náhradu wálečných útrat, která se jim posud byla nedostala, tak že kaupiwše, jak wýše zmíněno, knížetstwí Zahaňské od knížete Jana bratra Baltazarowa, newyhledáwali wíce stwrzení této kaupě a udělení sobě léna na knížetstwí toto, jakožto příslušenstwí koruny české, od krále Wladislawa, nýbrž od Matiáše a již před koncem minulého roku (11 Pros. 1473) zawřeli s ním po poslích obapolných we Wratislawi smlauwu o to, kterau srownale s někdejší smluwau swau Jihlawskau zawázali se také míti jej za krále českého a kurfirsta, jak medle ukázán by jim byl list, kterým to císař Fridrich dle předešlého slibu měl jemu přiříci. Smlauwa ta měla swým

časem býti utwrzena a wykonána na osobním sjezdě obau bratří 1474
saských s králem Matiášem we Wratislawi, a k tomu byla nyní poskytnuta příležitost, ač zachowal se dle toho osobně jen kurfirst Arnošt sám bez bratra. Dne 24 Září přijel do Wratislawě s četným komonstwem w 600 koních, byw slawně uwítán od Wratislawských i od krále Matiáše, který jemu wyjel naproti na čtwrt míle. Dne 30 Září stalo se pak udělení léna na knížetstwí Zahaňské od Matiáše bratru jeho Albrechtowi weřejně na rynku Wratislawském s obyčejnými hlučnými slawnostmi, při čemž místo Albrechtowo co plnomocník jeho zastáwal pán saský Otto Šenk ze Zawidowa, od Arnošta k tomu ustanowený. Dne 6 Října wždy ještě za přítomnosti Arnoštowy následowalo stwrzení a doplnění smluw mezi wéwodami saskými a Matiášem we smyslu swrchu řečeném.

Wyjednáwání o mír prostředkem pánů českých w ležení u Čenstochowa bylo mezitím marné. Král Kazimír, maje již welkau sílu wojenskau pohromadě, jak se zdá, nemínil wíce upustiti od rozřešení pře s Matiášem mocí zbraně. Neodmítal sice wyjednáwání naprosto, ale prawil, že mu nebylo lze wyjednáwati, pokud tu nebyl také syn jeho král Wladislaw. Tudy se páni čeští rozjeli od něho s nepořízenau. Zdeněk ze Šternberka nawrátil se ku králi Matiášowi do Wratislawě, pan Wilém z Rabí a Petr Kdulinec bezpochyby k wojsku českému u Slawětína, a každá strana slaužila zase swému králi, tak že přátelské posawadní snášení se mezi nimi na ten čas zase přestalo.

Práwě ty dni byli k wojsku krále polského dorazili páni a šlechtici litewští s lidem swým a také něco Tatarů, jichž pomoci užil, tak že wojenská moc jeho wzrostla až na 60.000 mužů, z nichž asi 20.000 bylo jízdných, s 5000 wozů. Protož nemeškaje déle, dne 26 Září přešel od Čenstochowa přes hranice slezské předně do knížetstwí Opolského, kdež zmocniw se měst *Byčiny* a *Kruchurka*, zůstawil w nich posádky, a popleniw welkau část země přešel u *Chrapkowic* přes Odru brodem, ježto woda byla práwě nízká. Pro celé wojsko bylo k tomu tří dní zapotřebí. Následkem toho Matiáš kázal wojsku swému od Nisy a Pačkowa přitáhnauti za sebau k Wratislawi, kdež

1474 položil je nejprwé u samého města na wýchodní straně w předměstí sw. Mikuláše při lewém břehu řeky Odry, wložiw toliko posádky do měst *Opole*, *Břeha*, *Krotkowa* a několika jiných míst od wojska polského ohrožených. Wojska jeho bylo w předešlém ležení asi šest až sedm tisíc; po odražení posádek těchto počítalo se ho u Wratislawě již jen něco přes 2000 jízdných a 3500 pěších s 900 wozů a malým počtem děl; bylo wšak brzy zase rozmnoženo o 600 jízdných spěšným najímáním žoldnéřů slezských. Krom Zdeňka Šternberského nacházelo se při Matiášowi wíce jiných pánů českých a uherských, také pak kníže *Viktorin*, ano z nabádání bezpochyby od něho také mladší bratr jeho *Hynek*, jenž byl jako i druhý bratr kníže Jindřich následowal jeho příklad odřeknutím se kalicha a přijímáním pod jednau spůsobau ponejprwé w postě předešlého roku (1473), ač nejspíš některý čas potom se to ještě poněkud tajilo.

Po přechodě wojska polského přes Odru u Chrapkowic král Kazimír jal se obléhati město *Opole*, ač na prawé straně Odry ležící, které wšak mezitím dobře bylo opatřeno k obraně, pročež král neodhodlal se předsewzíti útok, nýbrž dal na město toliko stříleti; po několika wšak dnech zanechal toho, a táhl po lewé straně Odry ku předu k městu *Břehu*. Matiáš wyprawil proti němu oddíl wojska swého od Wratislawě, w počtu dwau tisíc mužů nebo snad wíce wedením *Františka z Háje* a Jiřího Tunkla ze Zábřeha, kteříž wytáhše o saumraku dne 11 Října a táhše celau noc z rána se potkali s předními woji polskými, kteří byli wysláni na píci, u wsi *Žwanowic* při řece Nise mezi Břehem a Opolí. Tu přišlo k boji nejprwé mezi předními zástupy, we kterém Poláci byli poraženi na útěk; ale brzy se jim dostala pomoc Tatarů a jiných zástupů; na zpráwu pak o setkání tom král Kazimír poslal oddíl wětší wojska swého ku předu w počtu prý asi 20.000 mužů wedením Pawla Jasenského, za nímž také hnul s celým ostatním wojskem we hradbě wozowé. Tu se strhnul boj wětší, we kterém wojsko Matiášowo poraženo se ztrátau znamenitau wíce prý než 1000 mužů, i musilo se dáti na útěk. Upadlo přitom w zajetí několik znamenitých šlechticů, mezi nimiž mladý pán český Wilém z Pern-

šteina, celkem pak osob asi 60 (12 Říj.). Wojsko utíkající 1474
mělo za sebau některé zálohy, které wšak strženy byly s ním na útěk. Wrchní wojewůdce polský *Jan z Rytwian*, maršálek zemský, obáwal se, aby útěk ten nebyl přetwářený, a nepustil se proto do boje s celau mocí, nýbrž zadržel wojsko we wozích; čímž stalo se, že bitwa ta, jakkoli wojsku wítěznému radostná, minula se s rozhodnějšími následky. Bez překážky wojsko polské přešlo potom přes Nisu, a táhlo dále k *Břehu* a k *Olawě*, měst těch nedobýwajíc. W několika dnech potom stala se mu wšak zlá nehoda. Za wojskem wypraweno bylo od Čenstochowa 600 wozu se zásobami rozličnými, špíží, nápoji, obuwí a kožichy i jiným teplým satstwem, poněwadž se musilo pamatowati na blízké studené počasí. Dowoz ten prowázený asi tisícem pěších přeprawil se rowněž jako předtím wojsko samo přes Odru u *Chrapkowic;* na další wšak cestě, asi dwě míle cesty mimo Opoli, když se mužstwo prowázející nedbale wzdálilo od wozů, posádky Matiášowy z Opole i z Breha shlukly se, a udeřily na wýprawu tuto: zbili pruwodce málo četné, a dílem pobrali, dílem zničili wozy i s obsahem jejich; čímž wojsko polské počalo hned tehdy trpěti welké nedostatky.

Se strany Matiášowy stal se mezitím opět pokus o pokoj neboli příměří. Kurfirst *Arnošt saský*, jemuž se za přebýwání jeho we Wratislawi staw wěcí krále uherského nikterak nepodobal, podal se mu za prostředníka k tomu; což ochotně od něho přijato. Odjížděje dne 7 Října z Wratislawě, zustawil tam k tomu cíli několik radd swých, mezi nimi předního Wiléma hraběte z Henneberka, kteří se za tau příčinau měli odebrati ku králi Kazimírowi, a oznámili mu napřed písemně swuj úmysl, žádajíce dle obyčeje bezpečných listu. Král polský déle jich nechal bez odpowědi, trwaje na tom, že mu nebylo lze jednati bez přítomnosti syna swého, krále českého, jehož příchod wšak toho času očekáwal. Newíme naprosto, proč sešlo s prwotního záměru, dle něhož wojsko české s králem Wladislawem mělo wtrhnauti do Morawy. Skutečně wšak byl záměr ten změněn, tak že král *Wladislaw*, zustaw pokud známo aspoň do 5 Října blíž hranic morawských u *Slawčtína*, odtud brzy

1474 potom se dal na pochod do Slezska, aby se spojil s wojskem otcowým. Táhna nejspíš přes Hradec a přes Kladsko, přiblížil se dne 17 Října k wojsku polskému u *Břeha*, a nazejtří potom sjel se osobně s králem *Kazimírem*, jehož hlawní ležení se nacházelo u *Olawy*. Wojsko české čítalo 15 až 20.000 mužů, wětším dílem pěchoty, dobře cwičené. Po spojení tomto král polský teprw dne 22 Října dal písemnau odpowěd raddám saským, a zaslal jim bezpečné listy, wyslowuje ochotnost swau k jednání o mír, kdežkoli by se u něho dali nalézti, ač mínilli by dle twrzení jejich Matiáš přestati na wýminkách slušných. Hned wšak potom spojené wojsko české a polské hnulo od Olawy wpřed ke Wratislawi.

Tam Matiáš po bitwě u Žwanowic pojat byl wíc ještě než předtím obáwáním, hledě na welkau moc nepřátelskau, s níž se wojenská moc jeho w počtu nikterak nemohla měřiti. Chopil se wšak prostředků obrany, jak w okolnostech těžkých nejlépe mohl. Přewedl totiž wojsko swé u *Wratislawě* z lewého břehu Odry na břeh prawý na půlnoční straně od města, kdež zřídil *pewné ležení*, ohražené příkopem a ploty i baštami, opírající se s jižní strany na město, s nímž spojeno bylo několika mosty. Pomocí četných dělníků z města bylo ležení to dokonáno asi za tři neděle. Matiáš se wšak nezawřel w ležení s celým wojskem swým, nýbrž zůstawil posádky w Opoli, Břehu a Krotkowě; wložil rowněž posádku do *Olawy* wedením Fridricha knížete Lehnického, a wyprawil *Františka z Háje* s 600 dobrých jezdců do knížetstwí Swídnického a Jaworského, též jiného dobrého heitmana *Tetaura* s 600 jízdnými k osazení *Středy* sewerozápadně od Wratislawě. Posádky tyto činily wojsku polskému mnoho škody se zadu i se stran, přepadáwajíce jednotliwé zástupy, jímajíce lidi wzdálené od hlawního šiku a překážejíce we špižowání. Matiáš naproti tomu opatřil wojsko swé hojnými zásobami wšeho druhu přísnými rozkazy, dle kterých sedlský lid s obilím, dobytkem a jinými wěcmi swými musil se z okolí Wratislawě na několiko mil wstěhowati do města.

Wojsko polské na pochodě swém od Břeha dobylo zámku *Malé Olešnice* na řece Olawě, jehož posádka dosti silná se

wzdala bez boje, a na lewém boku jeho wojsko české obsadilo 1474
Střelín od obywatelstwa opuštěný, kterýž opatřen posádkau pro spojení s Kladskem. Dne 27 Října přiblížil se ponejprw oddíl wojska polského 5000 jízdných a 10.000 pěších k Wratislawi na dostřel se strany jižní, tak že očekáwán útok na město. Matiáš wšak dobře opatřil obranu, wložiw něco lidu swého také do předměstí sw. Mauritia na té straně, které byl ohradil waly a příkopy. Skutečně k útoku nepřišlo, ač hned prwní dni potom i ostatní wojsko k městu se přiblížilo, tak že dne 31 Října hlawní ležení nacházelo se u wsi *sw. Kateřiny*, welkau míli cesty od města na jižní straně. Počalat se již ukazowati nedostatečnost wrchního řízení wojska obau králů, které se nacházelo w rukau Jana Rytwianského powolaného k tomu wíce se zřetelem k wysokému důstojenstwí jeho než ke zkušenosti we wojenstwí. We wojenské raddě w ležení polském jednalo se o náwrhu, aby překopáním hráze, kterau před časy řeka Odra nad Wratislawí byla přewedena ze starodáwného řečiště do koryta swého nowějšího u samého města, tok její obrácen byl zase do řečiště starého a wzdálen tudy od města dále na wýchod, čímž by se wojsku polskému bylo usnadnilo obstaupení města i pewného ležení Matiášowa se wšech stran zároweň. Ale náwrh ten byl zamítnut, ač prý k wywedení jeho nebylo potřeba než jen několik dní práce nádennické; a jiný spůsob, jak přemoci krále uherského w pewném postawení jeho, nebyl nalezen. Wojsko polské toliko pálilo wsi daleko široko, a konalo wšeliké jiné záhuby beze wšeho pořádku a kázně; tím pak stěžowalo samo sobě opatřowání se špíží, zwláště, když od něho zničeny byly wšecky mlýny na mnoho mil, tak že byl welký nedostatek mauky. Po zabawení dowozu polského posádkami Matiášowými, o kterém wýše učiněna zmínka, musilo wojsko české wypomáhati polskému ze zásob swých, které přiwezlo s sebau; ty wšak nadlauho nemohly postačiti, i musilo se s welkými obtížemi pečowati o dowozy k wojsku nejwíce z Čech od Hradce, od Jaroměře ano až od Prahy.

Mezitím byli *poslowé kurfirsta saského* přijeli do ležení obau králů, newíme ani kterého dne ani we kterém místě.

1474 Ale k wyjednáwání o mír byla to nyní chwíle nepříhodná, a čeho Matiáš po nich podáwal, bezpochyby králi Kazimírowi nepostačowalo; pročež dne 1 Listopadu konečně opustili ležení jeho s nepořízením. O tři dni později, dne 4 Listopadu, oba králowé hnuli wojskem swým z předešlého postawení jeho na jižní straně od Wratislawě, a obrátili se ke straně západní, táhnauce w šestnácti řadách wozů mimo město, držíce se we wzdálí půl míle cesty od něho. Zdá se, že mínili Matiáše wylákati k swedení boje w otewřeném poli; ale wlastní příčinau byl bezpochyby nedostatek špíže w krajině wyhubené, kterau proto musili hledati zase jinde; i položili se tedy u řeky Bystřice při wesnicích *Žalkowě*, *Hermsdorfě* a *Lešně*. Matiáš byl již prwé užil nečinnosti wojska polského před Wratislawí k swému prospěchu, wyprawiw ze swého ležení tudíž župana Spišského *Štěpána Zápolského* s třemi tisíci muži i s knížaty Jindřichem Hlohowským čili Kožuchowským a Fridrichem Lehnickým přes hranice welkopolské, kdež oni zmocniwše se města a hradu *Meziříčí*, odtud pustošili zemi pálením wsí neb holdowáním až téměř do okolí města *Poznaně*. Nyní po přeložení wojska polského a českého od jižní strany Wratislawě k západní Matiáš powolal k sobě posádky z Opole, z Břeha i z Olawy, kdež jich wíce nebylo potřeba, a téhož času dostalo se mu pomoci z Morawy asi 1000 jízdných a 1500 pěších žoldnéřů, které tam byl dal pro sebe najímati. Přitáhše přes Krotkow, bez překážky připojili se k němu, tak že wojsko jeho u Wratislawě wzrostlo asi na 10.000 mužů, 6000 pěších a 4000 jezdců. Wojsko polské a české, majíc wojenskau tuto moc Matiášowu před sebau a zástupy Tetaura w Středě a Františka z Háje we Swídnici za sebau, podobalo se odtud wíce obleženému než obléhajícímu.[36] Každodenně dály se harce na rozličných stranách, kterými překáželo se Polákům we shánění píce a špíže, a mnoho jich bylo jímáno, zwláště od četných žoldnéřů polských we wojště Matiášowě, kteří lehce podwáděli krajany swé we wojště spojených králů, stawíce se za přátely a potom je zrazu-

[36]) Prawí *Eschenloer* II. 314: Nicht hatten die Polen Mathiam und die stat belägert, sondern Mathias hatte sie belägert.

jíce. Z hladu, žízně a již také mrazu, které příliš záhy nastaly, 1474
strhly se také nákažliwé nemoci we wojště polském, kterými mnoho lidu zhynulo. Nedostatku potrawy a nápoje mělo ty dni poněkud býti pomoženo dowozem z Čech na 200 wozích s rozličným nákladem, který wzal cestu bezpochyby od Kladska přes *Němčí*. K městu tomuto bylo mu pro bezpečnost posláno naproti 2000 jízdných od wojska českého, nepochybně přes Strelín. Když wšak wozy přijely k Němčímu, nacházel se tento jízdný lid ještě asi půl míle wzdálen na cestě; tu nenadále Františck z Háje od Swídnice udeřil na wozy, zjímal slabý průwod, a wěda o 2000 jezdcu přicházejících, zničil nejwětší část zásob, jak nejrychleji mohl, zwlášť wyražením sudu s piwem a wínem, jen málo pobraw s sebau. Dříw než jezdcowé čeští přispěli, unikl jim zase k Swídnici.

Při wšech swízelích, kterými trpělo wojsko polské a české, nebyl wšak také staw wěcí Matiášowých nikterak bez obtíží. We Wratislawi nebylo sice žádného nedostatku potrawy a nápojů, ale nákažliwé nemoci zuřily tam tau měrau jako w ležení polském, zwláště mezi lidem wenkowským, kterým bylo město přeplněno, ježto wětším dílem neměl žádného přístřeší, nýbrž přebýwal na ulicích a w prostorách při zdech městských a trpěl nečasem i mrazy. Mimo to nedostáwalo se Matiášowi peněz, tak že neměl čím platiti wojsko swé. Co z Wratislawě samé a ze Slezska wynutil, nepostačowalo; z Uher pak na wšecko naléhawé dopisowání ničeho nedostal; tam jej dlauhý čas drželi za ztraceného, a při obecné nespokojenosti nebylo chuti k posílání peněz za ním ze země. Následek toho byl, že žoldnéři, kterým byl král dlužen mzdu až za čtwrt léta, wydírali na obywatelstwu města drancowáním a páchali pritom jiná násilí, zwlášť na pohlawí ženském; král darmo se pokaušel tomu brániti, a raději přehlížel wšecko, aby wojenského lidu nepopudil proti sobě; nicméně žoldnéri již také zpěčowali se konati službu wojenskau, tak že Matiáš i z té příčiny také neodwážil se wětších skutku w poli, ač mu wojska silně bylo přibylo.

Nesnáze, které se množily jedné i druhé straně, byly konečně příčinau, pro kterau welmi brzy po zamítnuti prostřed-

1474 nictwí saského přišlo k nowému *wyjednáwání o mír*, ku kterému zawdali podnět páni čeští obau stran, snažíce se nawrátiti wěci zase we staw, we kterém se nacházely posledně před wypuknutím této wálky. Prwní začátek učinili páni strany Wladislawowy pozwáním Zdeňka ze Šternberka ku přátelské rozprawě. S powolením Matiášowým Zdeněk přijel do ležení českého pod bezpečným průwodem, kdež žádán jest, aby nápomocen byl k míru. Dle přání jeho poslán jest s ním Beneš z Weitmile k Matiášowi, aby mu žádost míru předložil. Král uherský, ač rád to slyšel, stawěl se, jakoby jen k naléhání panstwa dal se k tomu skloniti, i dopustil tedy dalších porad mezi pány a raddami králowskými obau stran, které asi po týden trwaly; konečně pak wyslowil se, že mínil k umluwám míru swoliti, wšak nejinak než po předchozím osobním sjezdu mezi králi samými. K tomu zase král Kazimír swolil teprw po některém zpěčowání, i ustanowen ke schůzi den 15 Listopadu w poli pod stany u wsi *Muchobora*. Byly postaweny dwa s každé strany, z nichž jeden se strany polské a české byl poskytnut od Pražanů, jeden se strany uherské od měšťanů Wratislawských. Král uherský přijel na koni welmi ozdobně s průwodem 3000 jízdných, podobně král Kazimír, ale pozdrawili se jen neslezše s koní; nebylť přijel s otcem král Wladislaw, a bez jeho přítomnosti nechtěl Matiáš wyjednáwati; pročež odložen sjezd do zejtřka, a ujednáno prozatím toliko k žádosti krále Kazimíra, aby po tři dni nejbližší wojsko polské a české smělo swobodně sháněti špíži a píci bez překážek od wojska Matiášowa. Druhého dne teprw (16 Listop.) *sjeli se wšichni tři králowé*, a wyšli pěšky proti sobě ze stanů. Matiáš a Wladislaw podali si ruce, welmi neochotně z počátku, odwracujíce oči jeden od druhého. Potom wšak zůstali pospolu až do wečera, častowáni jsauce we stanu Matiášowě wínem a konfekty. Rozprawa se pak skončila tím, že dokonání umluw poručeno zřízencům wšech tří králů, kteří se měli shromážditi k tomu we Wratislawi.

Od krále Wladislawa byli k tomu ustanoweni Wilém z Rabí, Beneš Libšteinský z Kolowrat, Petr Kdulinec a Samuel z Hrádku podkomoří, od Matiáše Rudolf biskup Wratislawský

bratr Gabriel biskup sedmihradský, Zdeněk ze Šternberka a Wácslaw z Boskowic, od krále Kazimíra Jakub z Dubna wojwoda Sandoměřský, Stanislaw z Ostroroha Kališský a Mikuláš z Kutna Lančický, k tomu probošt Lančický Ondřej Róža. Sjewše se bezpochyby hned druhého dne potom we Wratislawi, jednali několik dní po sobě bezpochyby na základě umluw předběžných, kterých bylo docíleno při osobní schůzi králů i dílem již předtím. Nepomýšlelo se na konečné a úplné rozhodnutí pře o trůn český, než opět jen na delší příměří a tedy odpočinutí od wálek. Přitom naskytly se největší těžkosti z příčiny názwu králowského, jehož Matiáš odpíral Wladislawowi, a o otázku, mělli také císař Fridrich pojat býti do příměří tohoto, ježto stál we smlauwě s Kazimírem a Wladislawem co spojenec, ač pobádaje jich po celý ten čas k wálce s Matiášem, sám posud jí byl nepočal. Tím se nejspíš wyjednáwání ještě i nyní poněkud protáhlo. Mezitím hned w noci po prwním dni, co poslowé čeští a polští we Wratislawi meškali, strhnul se w ležení polském a českém welký oheň w zásobách sena a slámy teprw ty dni nahromaděných, kterým na 200 wozů bylo stráweno s mnohými wěcmi dílem wzácnými. Z té příčiny obě wojska již dne 19 Listopadu, když se wyjednáwání we Wratislawi bezpochyby již podobalo k dobrému konci, opustila tehdejší postawení swé, a odtáhlo wojsko polské k Lebuzu, wojsko české pak we směru na jihozápad po cestě k Landshutu, strojíce se již ke zpátečnému tažení, jakby medle umluwy byly dokonány. Naproti tomu Matiáš ještě dne 24 Listopadu wyprawil 2000 jízdných k *Namyslawi*, kteří odtamtud učinili wpád přes hranice polské a wypálili městečko *Boleslawice*, ne beze ztráty na swé straně. Wojsko polské nejspíš na zprávu o tom pokusilo se od Lebuze o útok na blízké město slezské *Parchowice*, který wšak byl odražen. Tu přišla zpráwa o zawření *umluw we Wratislawi*, které se stalo konečně asi 28 Listopadu. [37]) 1474

[37]) Toho dne psal o tom za čerstwa Zdeněk ze Šternberka Budějowickým; wiz *Archiv český* V. 357. Listina přiznáwací k tomu krále Matiáše (u Eschenloera II 321) jest dána teprw 8 Prosince.

1474 Umluwami těmi bylo stanoweno příměří na půl třetího roku, totiž do Letnic roku 1477 (25 Kw.) mezi Čechy, Polskem a Uhry, do něhož byli pojati w zemích koruny české wšichni poddaní králu Wladislawa i Matiáše, každý wedlé krále, ku kterému se toho času znal. Mělo pak se také wztahowati na císaře Fridricha, když by do 13 neděl k němu přistaupil pode wšemi wýminkami we smlauwě obsaženými, z kterých jedna byla, že páni w zemích císařowých užíwající ochrany krále Matiáše měli rowněž požíwati od císaře pokoje. Spůsob příměří mezi stranama obau králů w Čechách a druhých zemích koruny české měl býti w podstatě týž, jak ustanowen byl sněmem Benešowským a na Morawě Brněnským, jichž nálezowé jsau wýslowně stwrzeny. Ustanoweno také, aby jak nejdříwe držán byl sněm w Praze, na kterém by se dokonalo, co bylo na druhém sněmě Benešowském odkázáno k sněmu we Slaném. K tomu cíli měli na témž sněmě Pražském také zwoleni býti ředitelowé zemští čili oprawci tohoto příměří, toliko dwa, jeden ze strany Wladislawowy, jeden z Matiášowy; a rowněž měli dwa ředitelé býti na Morawě. Ředitelům k ruce měli dosazeni býti heitmanowé krajští, rowněž w každém kraji z každé strany jeden.

Za času ležení wojsk u Wratislawě byl Matiáš wywedl také úmysl swůj již před začetím wálky této pojatý o wložení posádky uherské do *Kolína*. Stalo se to za zády wojska českého stojícího we Slezsku wedením dwau powěstných heitmanů Matiášowých, Jana *Zeleného* z Šonowa a Jana *Planknara* z Kinšperka, kteří se s některým počtem lidu odrazili nejpodobněji od wojska Františkowa z Háje w knížetstwí Swídnickém. Kolín byl jim, jak nelze pochybowati, ochotně otewřen od heitmana Viktorinowa na tamějším zámku jeho, i prowozowali nepřátelstwí w okolí tohoto města jímáním lidí, pálením wsí a jinými škodami. Proti nim bránili krajinu hlawně *Horníci*, i přišlo již za wyjednáwání o příměří u Wratislawě dwakrát po sobě k boji mezi nimi a Uhry Kolinskými u *Kaňku*, dne 12 a opět dne 25 Listopadu; po obakrát bylo Uhrů mnoho zabito neb zraněno. Po oznámení příměří zawřeného posádka tato odtáhla

z Čech, při čemž nicméně něco Uhrů zjímáno na cestě od pana 1474
Mikuláše Trčky z Lipnice.[38])

b) Od příměří Wratislawského až do Olomauckého míru.

1474—1478.)

Po zawření umluw we Wratislawi rozžehnali se spolu králowé Kazimír a Wladislaw, a nawrátili se s wojsky swými k domowům: mohl tudy král Wladislaw někdy asi w prwním témdni měsíce Prosince býti w Praze. Dle umluw měl tu sněm obecný obau stran ze wšech zemí koruny české držán býti dne 15 Ledna roku 1475; ale prodlilo se s ním. Bylť toho dne držán napřed 1475
zwláštní sněm strany Matiášowy w Čechách we *Strakonicích*, k němuž učiněno bylo swolání od Matiáše samého, nejspíš k uradění se o spůsob chowání na sněmě Pražském, ač poslaužil také k rownání některých záležitostí místních mezi oběma stranama w té krajině; bylť mu přítomen ze strany Wladislawowy Lew z Rožmitála a možná že wíce jiných; ze strany Matiášowy určitě se připomíná také Zdeněk ze Šternberka: snad pak teprw na sjezdě tomto smluwen jest čas ke shromáždění sněmu Pražského na den 17 Unora.

Až do toho času a ještě i déle *Matiáš* zůstáwal we *Slez-* 1474
sku, hledě tam wšelijak utužiti a upewniti moc swau. Již dne 13 Prosince 1474 držel sněm knížat a stawů slezských i lužických, kteří se k němu znali, we Wratislawi, na kterém wydal rozličná nařízení k zachowání bezpečnosti w zemi a záraweň ustanowil pána uherského *Štěpána Zápolského* za *heitmana* nad celým Slezskem i horní a dolní Lužicí co swého místodržícího. Stalo se to k welké nelibosti stawů; musili se tomu wšak podrobiti we strachu před wojskem Matiášowým, které se po odtažení wojska polského ještě u wětší míře než předtím oddalo wšem prostopášnostem jak we Wratislawi tak nyní také w okolí města na mnoho mil, aniž Matiáš mnoho dbal o stawění toho; dwořané pak jeho na stížnosti konselu

[38]) Srow. mezi sebau zprávy we *Starých letopisech českých* 502, *Dačického* I. 43 a w *Archivě českém* V. 357.

1474 Wratislawských odpowídali i s ausměchy, žeť Wratislawští rej tento začali, s králi se opowážili wáleti, krále kaceřowati, pročež slušno, aby autraty platili a pokořeni byli. Král sám nešetřil obce Wratislawské w práwních rozepřích s některými saušedy, tak že utrpěla rozličné škody a ztráty; změnil také privilegium starodáwné o spůsobu wolení konšelů na ujmu práw měšťan-
1475 stwa (13 Un. 1475), a chowal se i jinak nemilostiwě k obywatelstwu, nehledě nic na utrpení jeho. Teprw dne 13 Ledna roku 1475 wyprawil wětší část wojska swého k odtažení zpátečnému do Uher, sám pak téhož dne s 1500 jezdci a 2000 pěšími wyjel z Wratislawě do *Swídnice*, kázaw welké pušky Wratislawské nazejtří wézti za sebau. Zamýšleltť připrawiti pod swau moc některé zámky w knížetstwí Swídnickém, jichž páni se přídrželi strany Wladislawowy, a jal se dobýwati jmenowitě *Firstenšteina*; jest wšak přinucen k odtažení s nepořízením pomocí žoldnéřů krále Wladislawa, kteří bezpochyby byli zůstaweni k ochraně zámků těch na zpátečném tažení Čechů ze Slezska. Nawrátiw se dne 2 Unora zase do Wratislawě, pobyl tam ještě čtyři neděle, a teprw dne 3 Března odjel, ubíraje se do Morawy; na cestě wšak držel ještě sjezd s knížaty hornoslezskými w Ratiboři, kdež wynutil na nich nowé přísahy poslušenství, a s některými naložil také libowolně.

W okolnostech těch newíme zdali kdo ze Slezska se dostawil k obecnému *sněmu w Praze* mezitím zahájenému mimo leda některé ony šlechtice z knížetstwí Swídnického a Jaworského, kteří se dle umluw Wratislawských neznali k Matiášowi, nýbrž k Wladislawowi. Hlawně byl to tedy sněm toliko stawů českých, jehož se wšak účastnili stawowé obau stran u walném počtu podobně jako předešlých sněmů w Benešowě. Obě strany snažily se na něm o dosažení míru stálého, když ho umluwami Wratislawskými docíleno býti nemohlo, i usnesli se jednosworně o takowé jeho wýminky, aby dokud žili oba králowé Wladislaw a Matiáš, král Wladislaw wládl celými Čechy, obojí Lužicí a knížetstwími Swídnickým a Jaworským we Slezsku, Matiáš pak ostatním Slezskem a celau Morawau s wyhražením toliko wrchní moci králowské nad biskupstwím Olomauckým, která měla zů-

stati při Čechách. Kdyby Matiáš zemřel bez zákonného dědice, 1475
měl podíl jeho prostě připadnauti Wladislawowi; pakli by zů-
stawil syny manželské, mělo jim wyplaceno býti 200.000 zlatých uherských; naopak, kdyby dříwe zemřel Wladislaw. Swolowáno tudy ponejprw k rozdělení koruny české, ač jen na čas až do smrti jednoho ze dwau králů. Za *opraucc* čili *ředitele* k rownání a rozsuzowání wšelikých pří týkajících se příměří a prowedeni jeho zwoleni jsau *kníže Jindřich* a *Zdeněk ze Šternberka*, kteřiž oba byli sněmu přítomni. Řízením jich také hned na sněmě tom mnoho se wykonalo w tom směru, ač nedostáwá se nám o tom zpráw podrobnějších.

Po skončení sněmu čelnější páni čeští, snad sněmem samým k tomu požádaní, zejména ze strany Matiášowy Zdeněk ze Šternberka, Jan Zajíc a Jindřich z Hradce, ze strany pak Wladislawowy Wilém z Risenberka na Rabí, Jan Towačowský z Cimburka a Beneš z Kolowrat na Libšteině, odebrali se do Brna ke *sněmu morawskému*, který mezitím tam položen byl již za přítomnosti Matiášowy, když byl přijel ze Slezska na Morawu.[39]) Na sněmě tom usnešení sněmu Pražského o wýminkách míru mezi oběma králi wesměs jsau od stawu morawských schwálena; místo pak dwau oprawců čili ředitelů k zachowání příměří, kteří měli býti woleni dle umluw Wratislawských, ustanowen jest jediný *Ctibor Towačowský* z Cimburka, kancléř królowstwí českého, za *zemského heitmana*, o nějž se nejspíš obé strany na sněmě usnesly, k tomu pak oba králowé Matiáš i Wladislaw dali swolení swé. Když wšak jednosworné usnešení sněmu českého i morawského o wýminkách stálého míru bylo předneseno Matiášowi, jemu nechtělo se přiwoliti k nim, ač nezamítl jich wýslowně, než odwoláwal se na papeže, že bez jeho swolení, jakož i bez uradění se s některými knížaty spřátelenými nelze bylo by mu rozhodnauti se, i odložil odpowěd až do sněmu, jejž toho času (22 Břez.) kladl królowstwí swému uherskému w Budíně k sw. Jakubu. Odpowěd ta wšak, jak se zdá, wubec nebyla od něho dána.

[39]) Wychází to na jewo z dopisu těchto pánů z Brna k p. Lwowi z Rožmitála dne 26 Března w *Archiwu českém* V. 359.

1475 a tudy snahy tyto o dosažení konečného míru nedošly cíle swého.

Již za přebýwání Matiášowa we Slezsku w Unoru toho roku bylo welké wojsko turecké wtrhlo do Uher až k *Waradínu*, městu znamenitému, kteréž od nich wypáleno a spustošeno. Matiáš byl tím přinucen, aby upokojil nářky obywatelstwa, wěnowati péči swau po delší čas obraně hranic země swé proti *Turkům*, a tím bylo aspoň zachowáwání příměří od něho na ten čas pojištěno lépe než předtím. Země koruny české užily tudy dobrého odpočinutí od swízelů wálky. Nebylo sice ani nyní bez wšelikého rušení míru a rozepří saukromých z toho pocházejících; ale wětším dílem stačili ředitelowé a krajští heitmanowé k srownání jich, tak že zwláště we wnitřních částech země české a jmenowitě w Praze samé mohlo se obywatelstwo bez překážek oddáwati pokojnému zaměstnání a prospíwati we swých žiwnostech. Nezběhlo se přitom mnoho událostí, jež zaznamenáwati za hodno drželi tehdejší letopisci.

Z jara roku 1475 počali Staroměstští stawěti *nowau wěž* na místě staré chatrné brány wedlé dworu králowa we swém městě (totiž nyní tak zwanau wěž Prašnau) dílem nákladným, které mělo slaužiti nejen k zachowání ohrady, nýbrž také k okrase města a blízkého sídla králowského. Dne 20 Března, w pondělí po kwětné neděli, král Wladislaw sám wložil prwní kámen do základů w rohu obráceném k wýchodu slunce. Swědčí zajisté i to o lepším poklidu, při kterém obec, po mnohá léta útratami wálečnými obtížená, směla wěnowati něco z důchodů swých na pěstowání krásného umění.

Když nedlauho potom téhož roku wypukla wálka mezi císařem Fridrichem a *Karlem* wéwodau *burgundským*, král Matiáš, neopomíjeje žádné cesty, po které by si usnadnil dosažení koruny české, podáwal císaři pomoci wojenské proti wéwodowi, nedáwno ještě s ním spřízněnému, když by mu za to přiřkl kurfirstwí co králi českému. A wšak i od krále Wladislawa zajelo poselstwo k císaři na Rýn s žádostí o udělení léna na kurfirstwí dáwno již slíbené, a císař nemaje wíry w auskočné sliby Matiášowy, slíbil znowu Wladislawowi léna uděliti, až by

se z tažení swého nawrátil. S posly králowskými wyprawili 1475
tehdáž *Pražané Staroměstští* nějaké zwláštní poselstwo swé, které žádalo na císaři wyznamenání města swého zwelebením čili „polepšením" *městského znaku* starodáwného tří wěží stříbrných w poli čerweném. Císař Fridrich splnil žádost tuto listem daným w ležení u *Neussa* na Rýně proti Düsseldorfu dne 9 Čerwna, kterým chwalně připomínaje služby Pražanu prokázané sobě w obležení hradu Wídenského roku 1462, udělil jim okrášlení znaku jejich posawadního dwěma lwy bílými držícími nad štítem korunu císařskau.[40])

W měsíci Srpnu o nanebewzetí panny Marie (15 Srp.) byl opět držán *sněm w Praze* obau stran, Wladislawowy i Matiášowy, na kterém nepochybně jednáno bylo dále w záležitostech upokojení země;[41]) nemáme wšak o něm zpráw určitějších. Bylo pak sněmů toho spůsobu nejspíš držáno wíce toho roku i potomního.

W tomto čase tichém[42]) dokonala etnostný a zaslaužilý žiwot swůj *králowna Johanna*. Zemřela we wdowském sídle swém na Mělníce dne 12 Listopadu roku 1475, a tamže w kostele Mělnickém jest pochowána (14 Listop.). Pohřeb wyprawil syn její wlastní *kníže Hynek*, jenž byl nedlauho předtím nabyl města a hradu Kolína směnau od bratra newlastního Viktorina (1475, 28 Čw.). Matka byla stála wěrně při straně Wladislawowě a při straně přijímajících pod obojí spůsobau; syn se byl od ní odchýlil w jednom i druhém, ano nesplnil prý ani úplně poslední wůle její. Odkázala prý 1000 kop ku kostelu Mělnickému, on pak prý nedal wšeho, než něco a to s nějakými wýminkami.

Krátce předtím byla sestra králowa Wladislawowa *Hedwika*, o jejíž ruku darmo se byl ucházel Matiáš, wezena co newěsta

[40]) Original listu toho w archivě městském.

[41]) *Archiv český* IV. 73.

[42]) O tehdejším poklidu w zemi máme aspoň jedno určité swědectwí. Píše totiž šlechtic saský Mikuláš z Kokeřic pánům swým dne 3 Listop. o služebníku swém, který toho dne přijel k němu z Prahy: Mein diner saget, es sie ganz stille zu Behmen.

1475 z Poznané (10 Říj.) přes Sasy do Landshuta k zasnaubení s Jiřím synem tamějšího wéwody baworského Ludwíka, při kterěžto swatbě byl i císař Fridrich přítomen na zpátečné cestě swé od Rýna do Rakaus. Byl k tomu pilně zwán také král Wladislaw, jemuž císař slibowal tudíž w Landshutě uděliti také léna českého, a otec jeho král Kazimír mínil mu zaprawiti útraty cesty. Nieméně neodhodlal se k tomu k welkému podiwení a pohoršení wšech jemu přejících, neznámo dosti z jakých příčin.

Přijat byw za krále w Čechách u wěku příliš mladém, aby byl mohl wládnauti bez cizí rady, král Wladislaw také i později nejewil se co muž skwělejšího nadání. Měl sice dobré wzdělání literní a byl powahy dobrotiwé: ale přitom málomluwný, nečinný a w jednání swém nejistý, i zůstáwal proto také později podroben cizím wplywům. Z počátku byli to někdejší přední raddowé krále Jiřího, jimiž se sprawowal w řízení nejdůležitějších wěcí, a pokud se týkalo zewnějších záležitostí, jakož poměru jeho k Matiášowi, nebylo to proti prospěchu jeho. Newšichni raddowé jeho starší a nowější byli wšak lidé, kteří by we wšem byli obecné dobré kladli nad wlastní zisky a ohledy swé. Měla-li se wládní saustawa krále Jiřího zwláště we wnitřní spráwě zachowati we swé podstatě, bylo potřeba wyššího dohledu a pewné řídící ruky nad nimi: té pak se nyní nedostáwalo, i wznikaly z toho časem wady rozličné. Počalo se to jmenowitě záhy jewiti w řádech stawu městského, tak že již we pátém roce panowání Wladislawowa strhly se z toho nemalé bauře w samých městech Pražských.

Nejwyšší úředník nad městy králowskými byl jak od starodáwna podkomoří králowský, we kterémžto úřadě za panowání krále Jiřího následowali po sobě Waněk z Walečowa a zeť jeho Samuel z Hrádku, obadwa muži znamenití. Jiří Poděbradský byl již co spráwce zemský přiwinul staw městský k sobě pečowáním o zwelebení jeho, ale také zawedl we městech a jmenowitě w Praze pewný řád, při kterém upokojily se někdejší rozbroje mezi stranami w obcích, jaké býwaly w bauřliwých časích předešlých, tak že se spráwa obecních záležitostí na-

cházela w rukau purkmistru a konšelů při mírném dohledu 1475
starších obecních bez mnohého bezpostředného zasahowání obcí samých we hlučných shromážděních. Rázní dwa podkomoří králowští byli mu beze wší pochybnosti whodnými pomocníky a nástroji přitom. *Samuel z Hrádku* požíwal pak po jeho smrti welké moci při mladém králi Wladislawowi, tak že w jeho jméně wládl netoliko stawem městským dle wlastní wůle swé, nýbrž měl i we wěcech celé země se dotýkajících slowo weliké. Byl to wšak dle swědectwí sauwěkých člowěk zisku swého hledící, pod jehož wládau, když nebylo nad ním dohledu krále mohutného, počal se řád dotud panující rozpauštěti. Purkmistři a konšelé, berauce si příklad z něho, nakládali libowolně s důchody obecními, obohacowali se z nich, nečinili řádných počtů z příjmů a wydání, a dopauštěli se také nesprávností w řízení práwních wěcí, jakož při posledních wůlích a wykonáwání jich. Naproti tomu neujímali se obcí dosti proti ukládání břemen na ně ku prospěchu komory králowské. Z toho se zmáhala nespokojenost obywatelstwa měst Pražských proti konšelům, kteří na Starém i na Nowém městě wětším dílem již od wíce let zůstáwali stále w úřadě. Král Wladislaw dal se tím pohnauti, že předně na Nowém městě dne 17 Ledna roku 1476 při ob- 1476
nowowání raddy, když přišel k tomu čas, wšecky tehdejší konšely wzdálil od úřadu, a dosadil weskrz *konšely nowé*,[43]) totéž pak učinil na Starém městě, jak se podobá, dne 19 Unora.[44])

Ze ssazených konšelu Nowoměstských byl prwní Jiří Majnuškowic, který byl ponejprw jmenowán konšelem od Jiřího z Poděbrad roku 1448 po dobytí Prahy w Září onoho roku, a zůstáwal w úřadě konšelském po celý čas odtud nepřetržitě mimo rok 1449, jiný Klíma Kostelák, který byl konšelem již na třináctý rok, Jiří od Černé Růže na Příkopě na sedmý rok

[43]) Dle kniby městské fol. K 9.

[44]) K tomu dni píše Dačický I. 62: W pondělí po sw. Walentinu král sadil (čti raději: ssadil) w Praze konšely wšeckny. K Nowému městu se to newztahuje, poněwadž se to tam stalo již 17 Ledna; k Malé straně rowněž ne: tamť dle kniby městské stalo se obnowení konšelů jedno dne 16 Listopadu 1475, druhé dne 15 Října 1476, mezitím žádné jiné: i rozuměl tomu tedy Dačický patrně jen o Starém městě.

1476 a wíce jiných podobně. Na Starém městě dotýkala se změna ta samého podkomořího Samuele z Hrádku, který jsa w úřadě tom, zároweň byl také konšelem od delší řady let a nyní wylaučen jest spolu s druhými. Obnowením radd obau měst wšak se obce hned neupokojily, nýbrž směleji než dotud zdwihaly weřejné žaloby proti starým konšelům. Zwláštní podnět zawdalo k tomu uložení sbírky na město po groši z kopy zákupné ceny domu neb jiného jmění, kterau jak se zdá konšelé předešlí k žádosti králowě rozepsali netázawše se obce o swolení. Proti tomu ozýwaly se hlasy odporné w sausedstwu, následkem čehož konšelé před obcí shromážděnau oznámili, že zasednau k wybírání této daně wedlé rozkázání králowa; kdož prý ponese, wezmeme, totiž jako že zanechají toho na dobré wůli jednohokaždého. Ale obec nepřestala na tom, nýbrž žádala, aby byla práwa čtena, totiž aby se ukázalo, zdali jest obec powinna sbírku tuto odwésti. Tu pak dokonce přišlo ke *wzbauření lidu,* we kterém nejprwé Nowoměštští, potom také Staroměštští některé ze starých konšelů zjímali, jiní někteří zachránili se w čas útěkem z města. Nad zajatými držán i saud, a měli někteří trestáni býti na hrdle, což prý jen diwným spůsobem jest odwráceno; musili wšak za swé winy učiniti náhradu peněžitau, Jiří Majnuškowic tisícem zlatých, Klíma Kostelák třemi sty kopami, Jíra od Černé Růže třemi sty kopami; na Starém městě podobně Samuel Wít kraječ suken, Lukeš ze železné ulice a Jan sladowník od čerweného kříže (č. 190), ač prý tito tři nebyli tím, co se jim wytýkalo, tak hrubě winni jako Samuel podkomoří. Nepokoje tyto, o kterých se sauwěkým swědkům nechtělo tak široce psáti, jak prý by bylo býwalo záhodno, protáhly se celým tím rokem,[45]) a dle příkladu Prahy wzbudily se také w jiných městech, jakož w Hoře Kutné, Žatci a mnohých wíce. Byly pak to jen začátky častých a horších bauří pozdějších.

[45]) Krom powšechného wyprawowání w *Monument. univ. Pragensis* II. 129 swědčí o tom zmínka w dopise pana Bohuslawa Šwamberského dne 9 Listopadu z Krumlowa: „Také slyším, že sě w Praze bůřie.“ Wiz *Archiv český* III. 384.

Z příčiny nejspíše rozepří tohoto spůsobu wzniklých mezi 1476
konšely a obcí w *Kutnéhoře* král Wladislaw dne 12 Března toho roku přijel z Prahy do Hory, a zdržel se tam až do konce měsíce Dubna, mezi kterýmž časem stalo se o ně narownání dne 24 toho měsíce, dříwe pak již také srownána tam před králem jiná různice mezi Horníky a panem Benešem z Weitmile co mincmistrem (16 Břez.). Přebýwání w Hoře býwalo králi také zalíbením, a přijelť tam téhož roku ještě jednau dne 14 Srpna, odtamtud pak po desíti dnech odjel do *Chrudimě* (24 Srp.).

Toho roku jednalo se mezitím ponejprw o newěstu pro krále tehdáž dwadcetiletého. Byla to 14letá dcera kurfirsta brandenburského Albrechta jménem *Barbora*, wdowa po Jindřichowi knížeti *Hlohowském* († w Březnu 1476), s nímž rok před jeho smrtí třináctiletá byla oddána. Měla po něm děditi jeho knížetstwí we Slezsku, kteréž proto také otec její hned osadil jí k ochraně. Dne 12 Září jest w Praze zawřena *swatební smlauwa* mezi ní a králem Wladislawem, a učiněno pozwání k okolním knížatům na swatbu, která měla býti w Praze dne 7 Unora roku příštího. Wěc ta zawdala wšak hned nowý popud k nepřátelstwí s Matiášem, který osobuje si wždy korunu českau pokládal sobě za práwo naložení s knížetstwím Hlohowským jakožto lénem odumřelým a nemínil ho dopřáti swému saupeři.

Popudů jiných našlo se brzy wíce. Opět měli někteří páni čeští saukromé rozepře s některými pány rakauskými i s císařem Fridrichem samým, z nichž dle zwyklosti tehdejší přišlo k wálkám. W měsíci Září roku 1476 sám *Zdeněk ze Šternberka* wpadl z příčin takowých do *Rakaus* a tak též jiný z předních pánů strany Matiášowy *Bohuslaw ze Šwamberka* pro křiwdy činěné sirotkům pana Jana Rosenberského, jichž byl poručníkem. Obadwa pak spojili se proti císaři s pány jemu protiwnými w Rakausích, na něž císař toho času znowu sáhl se zbraní, nedbaje na ochranu, které měli požíwati od krále uherského dle smlauwy Wratislawské o příměří. Hledě na tyto příběhy Matiáš pauštěl zase z mysli obranu země swé proti Turkům.

1476 proti nimž byl w zimě toho roku dobyl wítězstwí skwělého na pohled, ale w následcích swých jalowého, i strojil se zase k nepřátelským předsewzetím proti swým křesťanským sausedům. Dne 24 Října psal z Budína oběma pánům, Zdeňkowi i Bohuslawowi, aby we wálce započaté setrwali, newcházejíce w žádné umluwy s císařem: zároweň pak rozesílal ku knížatům německým, jmenowitě ku knížatům saským, stižné listy proti králi Wladislawowi, kterými winil jej z rušení příměří.[46] Zdeněk ze Šternberka nedbal na rozkaz onen Matiášůw, nýbrž srownal se s císařem i s pány rakauskými, jichž se týkalo, smluwau zawřenau krátce potom na začátku měsíce Listopadu (před 8 Listop.), ano k žádosti císařowě pokusil se i prostřednictwím swým o zjednání pokoje s druhými protiwníky jeho w Rakausích i s Matiášem samým, k němuž zajel o to do Uher do Rábu a od něho se wrátil k císaři do Nowého města za Wídní. Tam wšak prw než se mu to podařilo, roznemohl se a zemřel dne 4 Prosince. We wálce pak mezi císařem a pány w Rakausích se pokračowalo.

W okolnostech těch císař Fridrich záhy wyhledáwal pomoci proti Matiášowi od krále Wladislawa i otce jeho krále Kazimíra, a wyžadowal to prospěch krále českého samého, aby nedal císaři podlehnauti, ježto se musil pak od Matiáše obáwati útoku na sebe tím nebezpečnějšího. Již ku konci měsíce Října byli proto najímáni žoldnéři pro krále na wšechen případ, a dne 4 Prosince dal král již také *prowolati wojnu,* to jest rozkaz, aby wšichni hotowi byli, jakž by dále bylo kázáno, též zápowěd, aby nikdo newstupowal do cizí služby wojenské pod pokutami ustanowenými zákonem od starodáwna. Také pak mezitím wyprawil pana Beneše z Weitmile w poselstwí k císaři, a již dwa dni po smrti Zdeňka Šternberského w Nowém městě za Wídní jest tudíž plnomocníkem tím zawřena smlauwa (6 Pros.) o obnowení předešlých umluw Normberských, tak že se císař Fridrich zawázal uděliti Wladislawowi léna českého při nejbližší příležitosti, kdež by se koli spolu shledali, král

[46]) Knížata saští poslali list takowý Wladislawowi, kterýž jim za oznámení to děkuje dopisem dne 9 Listopadu.

Wladislaw pak slíbil císaři poslati jak nejdříwe možná wojska 1476
asi 3 neb 4000 mužů ku pomoci proti odbojným pánům rakauským, a příštího roku o středopostí přitáhnauti sám do Rakaus aspoň s 10.000 muži, k nimž se měl císař připojiti s rowným počtem bojowníků k wálčení s pány i s králem uherským co jich ochráncem.

Matiáš byl toho času zaneprázdněn příprawami k swatbě s pobočnau dcerau krále Neapolského Ferdinanda, která mu byla již přede dwěma léty zaslíbena za času zawření jeho w ležení u Wratislawě. Již o Letnicích toho roku (2 Červwna) byl rozeslal pozwání k tomu po wšech knížatech daleko široko, také k císaři, ku králi polskému i k Wladislawowi, ač nemohl se nadíti od nich přijetí wděčného: w měsíci pak Srpnu potom wyjelo slawné poselstwo pro newěstu z Uher do Wlach, w němž wedlé biskupů, praelatů a knížat jiných z Uher, ze Slezska a z jiných zemí nacházel se také *kníže Hynek* Minsterberský. Nebylať jemu wlast jeho již nic proti přízni u hlawního wraha otce jeho. Owšem účastnil se potom on i také starší jeho bratr *Viktorin* hlučných a nádherných slawností o swatbě, která po přiwezení newěsty do Uher konečně wykonána w Budíně dne 22 Prosince toho roku.

Mezi radowánkami swatebními wšak Matiáš neopominul ničeho w nepřátelských záměrech swých proti císaři a králi českému. Práwě w čas této swatby zdwihl z náwodu jeho a jeho pomocí *Jan* kníže *Zahanský* wálku o knížetstwí *Hlohowské* w dolním Slezsku, ku kterémuž se táhl na základě jalowých nároků co k dědictwí, i wypudil z něho nedosti silné posádky brandenburské, od nichž toliko město Krosno jest proti němu obhájeno. Zárowеň hleděl Matiáš aužeji zase přiwinauti k sobě swé staupence w Čechách, aby zjednal Wladislawowi samému nesnáze w jeho zemi. Z příčiny úmrtí Zdenka ze Šternberka kladl jim listem daným z Budína dne 19 Prosince „sněm obecný“ w *Budějowicích* na den sw. Pawla na wíru obrácení (25 Led.), na němž by jim s radau jich ustanowil nowého heitmana a o jiné wěci s nimi dal pojednati jim wšem prý užitečné. Nazýwal se totiž Zdeněk ze Šternberka

1476 až do smrti swé nejwyšším heitmanem wšech zemí koruny české na jeho místě, ač název tento dáwno neměl jiného wýznamu, než že byl uznaným náčelníkem strany Matiášowy w Čechách, ježto na Morawě, we Slezsku a w Lužici byli již jiní heitmanowé a fojtowé jemu nepodřízení a w Čechách samých wíce než tento název platilo postawení jeho co jednoho z ředitelů čili oprawcu od celé země uznaných. Matiáš poslal ke sjezdu tomuto co plnomocníky swé Jana Filipce biskupa Waradinského a morawského pána Wácslawa z Boskowic na
1477 Černéhoře, kteříž se dne 23 Ledna roku 1477 nacházeli na cestě w Brně. Pro malé opozdění jich sjezd se poněkud zdržel, ale tak že nicméně držán byl ještě před koncem Ledna: na něm pak ustanowen jest za nejwyššího *heitmana* „wšech zemí králowstwí českého na místě králowě" pan *Bohuslaw ze Šwamberka* wýše zmíněný. Stalo se to wšak s patrnau newolí mnohých,[47] a wšichni jak se zdá, přáli si, aby pro nowé spory mezi králi nebylo rušeno příměří w Čechách samých. Jednalo se za tau příčinau krátce předtím opět o sjezd obau stran z krajů Prachenského, Plzenského a Poděbradského, kterýž brzy potom i držán jest w Nepomuce a uzawřeno na něm žádati obau králů, aby k zachowání příměří swolili.

Král Wladislaw se swé strany teprw něco později (14 Un.) položil stawům českým *sněm obecný w Praze* na středopostí (13 Břez.), a konal mezitím přípravy wálečné ke zdržení slibu daného císaři, zwláště we městech králowských w jižní polowici země.[48] Bylo pak k tomu tím wíce příčiny, když málo

[47]) Swědčí o tom dopis pana Jindřicha z Hradce k Bohuslawowi ze Šwamberka dne 9 Dubna toho roku (w *Archivě českém* VI. 148), we kterém odpowídaje na wýtku, že mu w předešlém dopise nedal titulu heitmana, prawí: Král pán náš udělallť jest Wás nad kým haitmanem, tohoť já Wám rád přeji, jakožto swému panu towařiši milému: a když bylo o to se mnú mluweno od pana biskupa (Waradinského) a pana Wácslawa z Boskowic, já jsem jim powěděl, že já haitmana nyní nepotřebuji, a za to jsem jich prosil, aby to JKMti powěděli.

[48]) Heitman Zwikowský píše Bohuslawowi ze Šwamberka dne 19 Unora: Že w Mirowicích i w Miroticích jsú lidé ležeti i jinde okolo zámku, tak jsem zprawen, a Piesečtí brány zamykají, že druhdy den nebo

dní potom (po 19 Un.) Matiáš wypravil nowé wojsko do Slez- 1477
ska dwau tisíc mužů[49]) wedením Jana Žerotinského, kterým opět pod záminkau laupeží ze hradu w knížetstwích Jaworském a Swídnickém dal hradů těchto dobýwati, zejména opět *Firstenšteina*;[50]) také pak asi téhož času připrawil nenadále w Čechách samých opět město *Kolín* pod moc swau, owšem zrádnau smluwau s knížetem Hynkem, tehdejším jeho držitelem. Stalo se to proti náklonnosti měšťanu Kolinských, kteříž dáwajíce o tom zpráwu králi Wladislawowi zakazowali se swau wěrností k němu a slibowali dle wší možnosti swé býti jemu nápomocni k odwrácení wětšího nebezpečenstwí odtud hrozícího.[51])

Nedáwné různice mezi konšely a obcemi w Praze a w jiných městech králowských zawdaly tehdáž, jak se zdá, některým záwistníkům stawu městského podnět ku podezříwání Pražanů a jiných některých měst u krále Wladislawa, jakoby prý byli jednali proti němu o uwedení Matiáše do králowstwí;[52]) ale král Wladislaw patrně nedáwal tomu wíry. Práwě o masopustě tehdejším (18 Un.) ukázal swau laskawost ku Pražanům wystrojením hodů a weselí welikého, ku kterému pozwal také měšťany a měštky znamenitější, a tu byl *tanec weliký*, jak nám wyprawuje saučasný swědek, že i sám král tancowal s manželkau kramáře Chlupatého, při čemž saused Nowoměstský Martin Nedorůště postawník čili berlu jakaus ozdobnau před ním držel. Tím se tehdáž pohoršili někteří *kněží strany pod oboji*, kteří takowé hlučné weselosti zamítali co nemrawnost dle

dwa odewřeny nebýwají; a tak slyšim, že Táborsti i jiná města se na hotowě mají. *Archiv český* I. 213.

[49]) Dle *Dlugoše* 5000. V. 655.

[50]) O obležení Firstenšteina činí se zminka již dne 6 Března w dopise krále Wladislawa ku knížatům saským.

[51]) Dopis jejich ku králi wytištěn jest u Dobnera w *Monum.* II. 430 w latinském překladu, pohříchu bez datum. S ním srownati sluší spis dle rukopisu Děčinského wydaný w Palackého *Archivu českém* IV. 478, o jehož půwodu a wýznamu wšak těžko jest sauditi. Dopis onen Kolinských patrně mu slaužil za základ.

[52]) Swědčí o tom dwa spisy w předcházející poznámce zmíněné.

1477 smyslu artikulu Pražských, na nichž se zakládala kompaktata, i kárali to na kázáních, tupíce ženy co lehkomyslné, ano krále samého Mahometem nazýwajíce. Tím zase byli uraženi mužowé žen, kterých se to týkalo, a bauřili se proto proti kněžím, až se i obec wložila w to, i držáno shromáždění na radnici Nowoměstské dne 27 Unora, kdež usnešeno, aby prý kněží wedlé kompaktat kázali, sausedu nehaněli a jich tak lehce sobě newážili; bylli by kdo čím winen, že jsau konšelé od toho a že jak práwa swědčí duchowní mají trestáni býti duchowními, swětští swětskými.

Podrážděnost w duchowenstwu Pražském proti králi, která se w tom jewila, pocházela z netrpěliwosti pro tehdejší neutěšený staw církewních poměru strany pod obojí, ježto posud nic nebylo splněno z toho, čím se král Wladislaw při swém přijetí za krále byl zawázal straně této we wěcech náboženství. Příčinau toho owšem byly těžké okolnosti zewnější, ale dílem přičítalo se to přec také nedbání králowu, a nespokojenost strany pod obojí proto se objewila poněkud také na sněmě, který se sešel w ustanoweném čase.

Jednání započalo se w pondělí dne 17 Března, kdež shromážděným pánum, rytířstwu i městûm předně bylo oznámeno předešlé poslání Beneše z Weitmile k císaři a Beneš z Weitmile učinil zpráwu o tomto swém poselstwí, kterak totiž císař slíbil králi uděliti léna a zawřel spolek s ním; potom pak mluwil král sám, a žádal, aby mu stawowé k dosažení toho byli pomocni a swolili k wojenské wýprawě s ním. Stawowé wzali o to potaz mezi sebau, a připustili k tomu také některé kněží, kteří byli z měst strany pod obojí přijeli spolu s posly městskými. Od těch předneseny jsau stížnosti na nedostatky we wěcech duchowních, že posud nebylo arcibiskupa, který by swětil na kněžstwí, kterak těžko bylo jinde swěcení dosáhnauti a že tudy kněžstwa se nedostáwá, i žádali proto, aby stawowé přede wším jednali, co jest božského. Přes to wšak zwláště staw městský nechtěl tomu na ten čas místa dáti, než aby se jednalo o potřebách země. Páni a rytířstwo zase stěžowali na mnohé berně, kterými dotud byli obtíženi a že nicméně král

wždy wězí we dluzích. Konečně odročilo se jednání do dne 1477
zejtřejšího. We shromáždění toho dne (18 Břez.) mluwil řečník jeden od stawů kraje Hradeckého we smyslu kněží strany pod obojí: z čehož rozhněwal se heitman toho kraje Petr Kdulinec z Ostroměře, tak že we shromáždění saměm poděkowal se z heitmanstwí krajského, ač pak konec řeči onoho byl, že stawowé toho kraje hotowi jsau wedlé krále učiniti wšecko co druzí, wšak aby je zachowal při jich wíře dle kompaktat. W tom smyslu pak potom mluwil také podkomoří králowský Samuel z Hrádku, též nejwyšší písař Mikuláš Switáček z Landšteina a jiní. Král uweden byl w rozpaky, tak že nesměle hleděpřed sebe newěděl co k tomu ríci. Když wšak hned potom Petr Kdulinec chopil se slowa a líčil stawům wýhody, o které se jednalo, že totiž když by král dosáhl léna od císaře, bylo se nadíti odstaupení Morawy, Slezska a Lužic od Matiáše a přiznání se jich k Wladislawowi co k sprawedliwému králi českému, stawowé jednosworně swolili k *weřejné hotowosti*, tak aby páni, rytíři i města wytáhli s lidem swým, i ustanowen počet lidu na každé město. Pražané wšech tří měst měli postawiti 300 pěších a 100 jízdných, jichž polowice měla wytáhnauti do pole, polowice zůstati doma. Oblíbeno totiž podobně jako za krále Jiřího roku 1470 zřízení dwojího wojska, jednoho k wytažení, druhého k obraně země. Nad tímto wojskem obranným zwoleni pak také heitmanowé po krajích, a nad těmi za nejwyššího heitmana jednoswornym woláním powýšen pan Jan *Towačowský* z Cimburka.

Nazejtří po těchto usneseních (19 Břez.) nalezena byla we dwoře králowě cedule podhozená, kterau winěni byli *kníže Jindřich, Samuel z Hrádku* a někteří kněží pod obojí ze zrady proti králi Wladislawowi, že měl býti úkladně zawražděn a kníže Jindřich powýšen na jeho místo. Král Wladislaw dal to druhého dne (20 Břez.) oznámiti shromážděným stawům u welké swětnici we dwoře w osobní přítomnosti swé panem Lwem z Rožmitála, který hned zprwu se wyslowil, že to byl skutek zlomyslný, jehož půwod by zasluhowal, aby ho smýkali po wšech městech; neb že to jen čelelo k rušení swornosti mezi králem

1477 a jeho wěrnými. Když na to hned raddowé knížete Jindřicha nepřítomného jali se mluwiti k obraně swého pána, král sám prohlásil se, že newěřil toho ničeho ani na kníže ani na podkomořího. Také podkomoří chopil se slowa, a mluwil o newině swé. I jemu pak hlasitě přizwukowali wšichni: Newěříme ničeho zlého na pana Samuele. Patrně to, co se proti němu mělo w obcích městských z příčiny rozličných jeho nespráwností, při stawích strany pod obojí méně se wážilo než zásluhy jeho státnické a které měl co jeden z hlawních wůdců této strany we wěcech náboženstwí.

Za sněmu tohoto přijeli do Prahy také poslowé z wéwodstwí *Lucemburského*, kterážto země, někdy příslušenstwí koruny české a posledněji wěno Alžběty synowkyně králů Wácslawa IV a Sigmunda, byla se časem dostala pod panstwí wéwod burgundských. Karel Smělý, wéwoda burgundský, častěji we příbězích těchto připomenutý, byl wšak padl dne 5 Ledna tohoto roku w bitwě u Nançy proti Šweycarům, zůstawiw jedinau dceru Marii. Stawowé lucemburští, obáwajíce se, aby se we zmatku z tohoto úmrtí wzniklém nedostali pod nenáwiděnau moc krále francauzského, toho času Ludwíka XI, poslali do Čech ku králi Wladislawowi, wyzýwajíce jej k hájení práw někdejších koruny české na jich zemi, ano powzbuzujíce jej k ucházení se o ruku kněžny Marie, s níž by se mu mohlo dostati jiné její welké dědictwí. Wladislaw byl, jak wyprawowáno, již swatebními smluwami zawázán newěstě jiné, Barboře kněžně brandenburské: ale když knížetstwí Hlohowské jí příslušící bylo jí násilně odňato, král nemínil se smluwau onau wázati, a také byl den ustanowený k swatbě s ní (7 Un.) již minul. Uzawřel skutečně pokusiti se o štěstí na jiné straně, a wyprawil dwa pány české w poselstwí do Lucemburka, Beneše Libšteinského z Kolowrat a Jana Hasišteinského z Lobkowic. O jich pořízení wšak se nezachowala žádná zpráwa; prostředky pak Wladislawowy nepostačowaly k oprawdowému zasazení se o nabytí nowého panstwí we wzdálených krajích, když jich brzy sotwa bylo dosti, aby odolal úhlawnímu swému protiwníku na blízce.

Hned po skončení sněmu konány jsau přípravy k jízdě 1477
do Rakaus, kamž předně wypravena předběžná pomoc slíbená císaři, za níž měl král sám s wětší mocí sněmem swolenau táhnauti později, jak mínil, na začátku měsíce Kwětna. Již dne 22 Března nacházel se pan *Burian z Gutšteina*, jmenowaný heitmanem nad onau první pomocí, w *Táboře*, kdež nazejtří potom měli u něho býti Pražané a jiná města s wojenským lidem swým k tomu ustanoweným. Mělo ho býti až 6000 mužů, ale počítalo se, že se ho nesejde více než asi sotwa 5000. Wojsko toto dalo se od Tábora na pochod, šetříc, jak aspoň byl úmysl Burianůw, jak nejwíce možná statků Rosenberských i nepochybně jiných pánu strany Matiášowy pro zachowání dobré wůle s nimi: w Rakausích pak samých táhlo nepochybně přes *Swětlau*, jak aspoň Burian rowněž zamýšlel: tu pak podařilo se Burianowi z Gutšteina dne 20 Dubna prostřednictwím swým zjednati *příměří* mezi císařem a *Bohuslawem ze Šwamberka* w saukromé wálce mezi nimi, do něhož i někteří páni rakauští jsau pojati. Wětší část wojska Burianowa připojila se potom k wojsku císaře Fridricha, které od delšího času již obléhalo proti jiným jeho protiwníkům zámek *Ebersdorf* nedaleko Wídně na prawém břehu Dunaje proti ostrowu Lobawi. Téhož času král Wladislaw wyprawil dwě jiná menší wojska do pole, jedno do Slezska wedením Jana Towačowského, asi 4000 mužů, na pomoc hradu *Firstenšteinu* obleženému od Uhrů, druhé wedením *Jindřicha Smiřického* do Lužice.

Ačkoli wálečná předsewzetí tato na třech stranách zároweň byla přímo neb nepřímo zaměřena proti Matiášowi uherskému, páni jeho se přídržící w Čechách i na Morawě neupauštěli ani potom od přání swého, aby w zemích těchto obau zachowali pokoj se stranau druhau; a úmyslu toho také na ten čas dosáhli. Na Morawě byl již před zahájením sněmu Pražského držán *sněm w Brně*, na kterém se stalo usnešení o to mezi oběma stranama, a Matiáš sám podwolil se tomu k žádosti jejich listem daným w Budíně dne 9 Března, tak aby stawowé morawští měli pokoj nejen mezi sebau, nýbrž směli sobě také

1477 pokoj zjednati se zeměmi českau, rakauskau i polskau, a to na tak dlauho, dokud nebude konce rozepři jeho o korunu českau; začež stawowé swolili jemu berni mimořádnau po půl úroku. Dle příkladu toho jest potom w Čechách se swolením obau králů držán *sjezd w Rokycanech*, ku kterému ze strany Wladislawowy přijeli Lew z Rožmitála, Beneš z Kolowrat na Libšteině a Jan z Raupowa, ze strany Matiášowy Bohuslaw ze Šwamberka a Dobrohost z Ronšperka i někteří jiní, i zawřeli smlauwu mezi oběma stranama o zachowání příměří, jak bylo zjednáno we Wratislawi, až do Letnic nejprwé příštích a potom tak dlauho, až by je strana straně wypowěděla do čtyr neděl. Král Wladislaw dal ke smlauwě této swolení swé dne 1 Kwětna.

Chowání toto stawů morawských a českých nezůstalo bez následků také we Slezsku a w Lužici. Wojsko, které byl Matiáš ku konci Unora wyprawil do Slezska, spůsobilo tam obecné leknutí: nebo bylo ještě w čerstwé paméti hanebné řádění jeho před odtažením ze země přede dwěma léty. Města wšude zawírala brány před ním: čímž žoldnéři popuzeni dali se ještě we wětší wzteky, tak že konali laupeže a násilí strašliwá na obywatelstwu bezbraném, prznili panny i ženy, ano jímali děti, a zabíjeli je před očima rodičů, nechtěli-li je wykaupiti za peníze, kolik žádali. Když w tom stawu wěcí *Jan Towačowský* s wojskem swým dne 22 Dubna přešel z Čech přes hranice knížetstwí Swídnického, žoldnéři uherští odepřeli bojowati s Čechy, ano hrozili spojiti se s nimi, jestliže jim nebude bez meškání wyplacena mzda zadrželá. Činilo to 4000 zlatých. Stěží sehnal je heitman zemský *Štěpán Zápolský* pomocí biskupa Wratislawského Rudolfa. Když je wšak žoldnéřům wyplatil, oni teprw odepřeli službu, prawíce, že čas jejich došel, a odtáhli zpátky do Uher s hojnými kořistmi. Tu se dali zemané knížetstwí *Swídnického* a *Jaworského* we wyjednáwání s Janem Towačowským, ano žádali jeho za ochranu: následkem čehož wojsko české nečinilo žádných škod, a již dne 2 Kwětna zawřena jest smlauwa od obau knížetstwí, ku které i města tamější po krátkém wzpauzení se swolila, ano i Štěpán Zá-

polský we Swídnici přítomný ze strachu před lidem nesměl se 1477
jí protiwiti. Smluweno totiž *příměří* až do sw. Bartoloměje w témž spůsobu, jak byla mezitím zawřena smlauwa mezi králem Wladislawem a Morawau na základě usnesení sněmu Brněnského, ač smlauwa ta zawírajícím nebyla ještě ani w celém znění swém známa. W listině od zemanů a měst obau knížetstwí na to wydané nazýwán jest Wladislaw bez rozpaku králem českým a markrabím morawským; po sw. Bartoloměji, do kteréhož času měla jim smlauwa morawská býti uwedena we známost, stawowé jewili ochotnost přiznati se celkem ku poslušenstwí Wladislawowě.

Po zawření této smlauwy Jan Towačowský opowěděl wálku wšem ostatním Slezákům pod poslušenstwím Matiáše stojícím listy odpowědnými zaslanými do *Wratislawě*. Z toho se strhnul welký zmatek we městě, ježto obecný lid nechtěl wíce ani wálčiti ani platiti na wojnu, nýbrž žádal pokoje. Sám biskup Rudolf i radda městská we Wratislawi klonili se k témuž, ale nechtěli nic učiniti bez wůle heitmana zemského, i poslali k němu do Swídnice, odkudž on toho času nemohl se hnauti. Když jim odpowěděl s rozhorlením, swolali znowa obec: i uzawřeno, aby biskup položil sjezd knížatům a městům i jiným stawům, z něhož by poselstwí bylo wyprawenó ku králi Matiášowi samému, aby žádán byl o swolení k míru we jménu celé země. Sjezd ten držán dne 19 Kwětna, a poselstwí w tom spůsobu z něho wysláno.

Jindřich Smiřický s wojskem swým, které čítalo asi 3000 mužů, wtrhnul do Lužice w prwních dnech měsíce Kwětna, a táhl předně mimo *Žitawu*, kteréžto město učinilo s ním jakaus umluwu. Odtud se obrátil k *Libawě* spěšným pochodem a tak, že nespozorowán přitáhl k městu a dal položiti rebříky ke zdem k útoku. Nicméně měšťané, přiběhše na rychlo, odolali, tak že Čechowé musili ustaupiti se ztrátau. Zabito prý jich na 200; zatím pak i druhá města hornolužická přichystala se k obraně. Jindřich Smiřický dal toliko hubiti okolí jejich, co zatím zemané ochotni byli následowati příklad Swídnických a Jaworských i zawříti pokoj.

1477 Král Wladislaw byl mezitím již ze sněmu Pražského w měsíci Březnu nebo ještě dříwe wypravil pana Jana z Raupowa. hofmistra dworu králowského, w poselstwí k otci swému. králi Kazimírowi, aby sobě od něho wyžádal některé pomoci k wálečnému předsewzetí swému, a za tauž příčinau byl také posel císaře Fridricha w Polsku. Rafael Leščiňski jinde již připomenutý. Král Kazimír, wrátiw se teprw na začátku měsíce Dubna z Litwy přes Lublín (2 Dub.), držel z té příčiny *sněm w Petrkowě* (13 Dub.), na němž žádal o swolení pomoci asi 4000 muži císaři a synu swému; ale sněm neukázal se k tomu ochotným. a král poslal k císaři i ku králi Wladislawowi toliko posly s wýmluwami; synu swému wšak přitom poslal aspoň pomoc peněžitau 3000 zlatých po písaři swém Janowi Dřewickém.

Přípravy k jízdě krále Wladislawa do Rakaus mezitím se zpozdily, tak že místo 1 Kwětna teprw dne 16 toho měsíce wypravil se z Prahy. ustanowiw na čas nepřítomnosti swé kníže Jindřicha za místodržícího čili heitmana zemského.[53]) Dle prwotního ustanowení mělo se wojsko stawowské strhnauti tak jako předtím wojsko Buriana z Gutšteina u Tábora a tam čekati na krále. W tom wšak od krále uherského bylo něco wojenského lidu wypraweno do Čech. které mělo osaditi *Kolín* a odtamtud překážeti. Z té příčiny král Wladislaw, wytáhnuw z Prahy. zaměřil s wojskem. které měl při sobě, předewším ku *Kauřimi*, kdež byl dne 17 Kwětna, a odtud wojsko jeho wkročilo Uhrům w cestu, a porazilo je w boji swedeném w okolí *Kutnéhory*, tak že musili ustaupiti ze země; Kolín wšak nicméně zůstal w moci Matiášowě, tak totiž, že měl na zámku úředníka swého neboližto purkrabí.[54]) Poněwadž se z té pří-

[53]) Dle Eschenloera II. 356.

[54]) W pamětech Dačického (I. 62) čte se k 28 Dubnu toho roku: W pondělí po sw. Jiří kníže Hynek kázal stíti mladého Pašinku w Kolíně; Jiřík mu říkali. Z čehož jest widěti, že ještě tehdy kníže Hynek wykonáwal jakausi moc w tomto městě. Jaké to byly poměry mezi nim a králem Matiášem. o tom pohříchu nemáme zpráw určitějších, než jak jich podáwáme dle zřídel wýše uwedených. Z dopisu w *Archivě českém* VI. 151 – 153 dowídáme se, že byl kníže Hynek ještě kdysi w Kwětnu nebo w Čerwnu w Praze a nacházel se w pokoj-

činy bylo i napotom obáwati nowých pokusu Uhrů o wložení 1477
silné posádky do města tohoto, byl král tím přinucen, *Jana Towačowského* s wojskem jeho powolati zpět ze Slezska, aby jakožto zwolený nejwyšší heitman obrany zemské zwláště na to měl pozor. Sám zdržew se tři dni w Kauřimi, odtud wytáhl dne 20 Kwětna k *Načeraci*, kdež ležel polem dne 21 Kwětna, potom pak nepochybně teprw k *Táboru*, kdež se zatím shromáždilo ostatní wojsko. Počítalo se ho na 6000 jízdných i pěších. Po několikadenním, jak se zdá, zdržení se krále w Táboře nacházelo se dne 27 Kwětna na dalším pochodě přes Dráhow a přes Weselí ke *Stráži*, kdež král po tom dni nocowal, a dále táhlo mimo *Třeboň*, i přešlo přes pomezní lesy w tu stranu k Líčowu, tak že se aspoň již 30 Kwětna nacházelo na půdě rakauské, nemajíc pak žádného nepřítele w cestě, wykonalo další pochod až k *Wídni* beze wšech překážek.

Císař Fridrich uwítal krále w nejwětší radosti; wyjel mu wstříc daleko od města, a s ním wšecky stawy obywatelstwa Wídenského, zwláště také mistři a študenti Wídenského učení. Král, uwítán od nich řečí slawnostní, owšem jazykem latinským, odpowěděl ke wšem částem jejím tak příhodně a ozdobně, že prý wšichni obdiwowali se jeho učenosti. Hned nazejtří, dne 10 Čerwna, wykonáno jest pak slawné *udělení léna českého* Wladislawowi w kostele hlawním sw. Štěpána, kdež u přítomnosti welkého lidu císař oděn w raucha císařská podáním korauhwe uwedl krále w důstojenstwí kurfirsta a w úřad číšníka říšského jakožto ku koruně české náležející. Po wíce dní následowaly potom hody a radowánky hlučné wšelikého spůsobu: také pak císař hned potom wydal rozkazy do Slezska a jinam, zejména také k Wratislawským, aby neměli jiného než Wladislawa za krále a jemu učinili poslušenstwí (13 Čw.). Přízně

ném držení statků swých w Čechách. Pan Jindřich z Hradce, staupenec Matiášůw, pokládal jej za příslušníka strany Wladislawowy; Bohuslaw ze Šwamberka wšak dopisem ku konci Čerwna zprawowal jej, že tomu tak není, „neb mi kněz Hynek psal, žeby byl služebníkem pána našeho Jeho Milosti“. Musilo tedy chowání knížete tohoto býti welmi křiwolaké.

1477 této mezi císařem a králem užili Pražané, nacházejíce se u wojště králowě, opět k wyžádání sobě některých milostí od císaře Fridricha. Listem daným we Wídni dne 22 Června císař znowu stwrdil Staroměstským *polepšení erbu*, kterého jim byl udělil přede dwěma léty, i zároweň také oswobození od cel w Rakausích propůjčené Pražanům roku 1462; jiným pak listem dne 24 Června polepšil také Nowoměstským erb jejich dwau wěží nad branau přidáním k tomu oděnce se štítem a na tom štítě orla černého o dwau hlawách, a nad wěžemi helm s korunau císařskau a s každé strany jeden orel o jedné hlawě, korunu tu w drápích držíce. Udělení to stalo se s welkau slawností. Byl prý přitom, jak s radostí wyprawuje Nowoměstský pamětník, „legat kostela Římského a dwa biskupi, knížata, wéwody, markrabí, hrabí, páni korauhewní, rytíři, šlechtici, zemané, wládyky, panoši, měšťané Wídenští i ze wšech měst rakauských úředníci duchowní i swětští.

Mezi rozličnými slawnostmi těmito wojsko české wytáhlo od Wídně, bezpochyby hned brzy po příjezdu králowu, k *Ebersdorfu*, a pomáhalo k dobýwání zámku toho wedením pana Buriana z Gutšteina, s jehož předešlým wojskem spojeno čítalo asi 10 neb 11.000 mužů; po některém čase pak král Wladislaw také sám odebral se k wojsku do pole u Ebersdorfa.[55]) Ale hrad tento byl udatně a šťastně hájen, a mezitím Matiáš konal welké příprawy wálečné. Dřiw ještě než měl zpráwu o udělení léna Wladislawowi we Wídni, wyhlásil wálku císaři listem odpowědným dne 12 Června; když pak ho došla zpráwa o tom, psal kurfirstům a jiným knížatům německým, žaluje na císaře, že to učinil proti práwu jeho spolčiw se s kacíři, i žádal jich, aby tomu nedali žádného místa. Sbíraje mezitím wojsko ke wtrhnutí do Rakaus wyprawil zároweň něco wojenského lidu do Čech ke wložení posádek w Budějowicích a w Plzni i k opětnému pokusu o osazení Kolína; také pak žádal na staupencích swých w Čechách i na Morawě, aby wypowěděli

[55]) Swědčí o tom listy jeho dané „na poli u Eberstorfu" dne 4 Července (w *Archivě českém* VI. 87) a dne 16 Července (original w archivě kapituly Pražské).

příměří s druhau stranau. Stawowé morawští byli wšak na základě swolení od něho daného teprw dne 16 Čerwna prodlaužiti příměří s králem Wladislawem smluwau we Wídni zawřenau až do sw. Jakuba toho roku, a nedali se k zrušení jeho pohnauti. Téhož smýšlení byli páni čeští strany Matiášowy, jak se zdá, wětším dílem. *Budějowičtí* přijali posádku uherskau, i také *Plzenští*, ač tito po některém wzpauzení: pokus wšak o osazení *Kolína* opět byl zabráněn. Již dne 27 Čerwna sjela se hotowost zemanu a měst bližších i také Pražanu u Kutnéhory wedením Jana Towačowského, kterému za nepřítomnosti králowy obrana země byla poručena, tak že husarům uherským zahražena byla cesta: zároweň pak měšťané Kolinští opřeli se úředníku na hradě pohrožením, že wpustíli lidi Matiášowy na hrad, oni wojsku českému otewrau swé město; když pak se Uhři odwážili útoku na wojsko české, jsau poraženi se ztrátau, a musili odtáhnauti ze země, při čemž na zpátečném tažení pálili wsi okolo Čáslawě a na statcích Mikuláše Trčky z Lipnice.[56]) Toho asi času w Lužici *Jindřich Smiřický*, maje pomoc ze Slezska od hajitelů Firstenšteina, swedl putku s *Žitawskými*, we které prý s obau stran bylo asi 80 lidí zabito; nejspíše wšak bylo wítězstwí na straně české: neboť brzy potom horní Lužičané zawřeli příměří až do sw. Michala (29 Září), mezi kterým wznesli na Matiáše podobnau žádost, aby směli zawříti pokoj s Čechy, jako předtím Slezáci: Slezákům pak Matiáš dal k tomu powolení, uznáwaje bezpochyby, žeby odepření nic neprospělo. 1477

Naproti tomu dařilo se wždy hůře wojsku krále Wladi-

[56]) O účastenstwí Pražanů w tažení tomto k Hoře děje se zmínka w knize Malostranské od r. 1419 při roce 1481, kdež wyčítají se winy konšela Jana Ryšlána: „Druhé když král JMt ráčil wyjeti na léno, w tom nepřátelé táhli do země. Tehdy urozený pán, pan Jan Towačowský byl wolen a wydán po králi za najwyššieho haitmana k obraně země. Bylo nám rozkázáno, abychom také wydali (sic! čti: wytáhli), a tu byl týž Ryšlán wydán a řekl hotow býti. A když měla býti wýjezda k Hoře proti nepřátelóm, kteříž měli na Kolín přibyti, nechtěl jest jeti aniž se k tomu měl, až jsme musili miesto něho wydati Jakuba od tří králuow; a proto jest byl wsazen a měl býti jinak trestán."

1477 slawa před *Ebersdorfem*. Ztráty w bojích se wždy wíce množily; nad to pak docházely králi brzy také prostředky k wydržowání wojska jeho, a císař, wždy skrbiwý a zwyklý spoléhati se na swé spojence, nechtěl žádným spůsobem poskytnauti k tomu jakékoli pomoci peněžité. Následkem toho žoldnéři dobýwali si potřeb swých braním, a spůsobili tím nářky obywatelstwa; jiní odepřeli službu, opustili wojsko, a wrátili se k domowům nebo wstaupili do služby nepřítele. Také wojenský lid z měst králowských neměl na dlauho dostatečného opatření; města omlauwala se králi, že neměla na mysli dobýwání hradů, než wíce jen doprowodění jeho ku přijetí léna; proto také, jak se zdá, nebyli wyprawili s wojskem swým těžších děl w dostatečném počtu. Swízele z toho ze wšeho pocházející konečně tak se rozmohly, že králi Wladislawowi z wojska jeho ze wšeho zbyla třetina čili dle jiného počtu wšeho wšudy 3000 mužů, z nichž 1000 bylo jízdných. Když konečně zpráwy se množily, že wojsko nepřátelské z Uher mělo brzy překročiti přes hranice rakauské, spojené wojsko české i císařowo dne 18 Července odtrhlo od Ebersdorfa s nepořízením, a již třetí den potom (21 Čwce.) král Wladislaw w *newoli s císařem* odjel z Wídně, a nastaupil s wojskem swým na *zpatečné tažení*. Tu se s wědomím císařowým shluklo obywatelstwo Wídenské a sedlský lid z okolí w počtu asi 4000 lidí, a obstaupili wojsko české, když přecházelo přes most u Wídně přes Dunaj, i jali se prohlížeti jemu wozy a bráti wšecko, co pokládali za kořist wzatau w zemi, koně, woly, kráwy a což bylo jiného, s láním mnohým a hrožením, nazýwajíce krále i lid jeho lotry a psy kacířskými. Přepadení to patrně musilo býti nastrojeno s dobrým rozmyslem, když wojsko, byť počtem malé, nesmělo se odwážiti žádného odporu, než jen w rozhořčení welkém zaříkalo se slaužiti kdy zase tomu císaři „židowskému“.

Překročiwši přes hranice české z Rakaus, wojsko se hned rozešlo; každý se ubíral w jinau stranu k swému domowu, tak že s králem do Prahy wrátil se jen malý zástup, wšeho wšudy o 150 koních. Od obywatelstwa Pražského byl wšak král při swém *wjezdu* dne 31 Července přijat se wší sláwau a uweden

předně do kostela panny Marie před Týnem ke wzdání díku 1477
Bohu za šťastné nawrácení. Obecně pak byla radost i z pořízení jeho; nebo přes to, že nebylo dosaženo lepšího prospěchu w poli, očekáwal se dobrý účinek ze stwrzení jeho od císaře, se wzhledem na smýšlení strany protiwné we Slezsku a na Morawě. Práwě byli nedlauho před nawrácením králowým Slezáci dle powolení sobě daného od Matiáše po poslích wyprawených ku knížeti Jindřichowi, jakožto heitmanowi zemskému, do Kladska smluwili sjezd k jednání o příměří w *Braumowě* ke dni sw. Wawřince (10 Srp.). Král Wladislaw poslal ke sjezdu tomu kníže Jindřicha samého a s ním pány Wiléma Krušinu z Lichtenburka i Petra Kdulince z Ostroměře. Těm doručen byl list císaře Fridricha, kterým byl rozkázal Slezákům, aby učinili Wladislawowi poslušenstwí, a jiný Wladislawa samého daný po příjezdu jeho w Praze dne 7 Srpna, kterým je k témuž wyzýwal s odwoláním na rozkaz císařůw. K ustanowenému času přijeli do Braumowa ze strany druhé biskup Wratislawský Rudolf a Fridrich kníže Lehnický osobně, poslowé pak od města Wratislawě, od knížat Opolského a Olešnického i Jana někdy Zahanského, nyní držitele Hlohowa, od knížetstwí Swídnického a Jaworského i také ze Šestiměst a z Dolní Lužice. Poslowé čeští dali předně čísti listy císařowy a králowy, a žádali odpowědi k nim, zdali knížata a stawowé míní se dle nich zachowati; když se pak ti wymlauwali, že jim o listech těch prw nebylo nic známo a žeby se o odpowěd musili poraditi s jinými, také že sjezd nebyl k tomu swolán, než k jednání o příměří, s české strany praweno k tomu, že nelze jinak ku příměří swoliti. K tomu druhá strana odpowěděla, že mají pána přijatého z rozkazu papežowa i císařowa: jestliže císař káže nyní jinak, že nelze jim proti přísaze swé odstaupiti od Matiáše; ostatně že nelze na císařowo písmo mnoho dáti pro nestálost jeho, ano prý doufati jest, že brzy dá zase Matiášowi takowé listy neb ještě lepší. Poslowé čeští sotwa si mohli zapírati naprosto možnost toho, i skončil se tudy sjezd dne 12 Srpna předce *zápisem o příměří* až do sw. Jiří roku příštího, do kteréžto doby měli Slezáci a Lužičané míti lhůtu

1477 k odpowědi na řečené listy. Jaworští a Swídničtí, kteří by byli rádi dali swolení swé k uposlechnutí rozkazu císařowých a králowých, musili na ten čas přestati na přistaupení ku příměří tomu wedlé druhých; naproti tomu s české strany odepřeno jest pojmutí do příměří také Jana Zahanského, ježto král Wladislaw jakožto ženich Barbory brandenburské neuznáwal ho za sprawedliwého držitele Hlohowska. Kníže Jindřich Minsterberský čili hrabě Kladský a Fridrich kníže Lehnický přijati jsau za obapolné oprawce příměří tohoto.

Mínění Slezáku o obratu štěstí ku prospěchu Matiášowu welmi brzy potom začalo se stwrzowati. Hned po odtažení wojska císařského a českého od Ebersdorfa přitáhl ke hradu tomuto Jan Zelený s oddílem wojska Matiášowa, a za ním wytáhl Matiáš sám s wojskem wětším od Prešpurka, zároweň pak páni rakauští císaři protiwní sbírali se s wojenským lidem swým, aby se se Zeleným spojili, wedením Jana z Lichtenšteina, kterýž měl na 8000 lidí pod korauhwemi swými. Zpráwy o tom byly w Praze hned prwní dni po příjezdu krále Wladislawa z Rakaus; ano proslýchalo se téhož času také o nowém úmyslu udeření na *Kolín*. Mělo prý k tomu hned po spojení wojsk Matiášowých wypraweno býti 10.000 mužů wedením *Jana Zeleného* a jiného českého heitmana, který byl od nedáwna we službě Matiášowě, Jindřicha *Raubíka z Hlawatec.*[57]) Okamžitě nebylo by se náhlé takowé udeření potkalo snad s welkými překážkami, ježto se zatím wojsko předešle u Kutnéhory proti Uhrum sebrané bylo již rozešlo a tu chwíli nikde nebylo žádného sbírání lidu, nýbrž tauženo wšude po odpočinutí. W den zápisu na příměří w Braunowě Matiáš se nacházel s wojskem swým u Bruka na Litawě (12 Srpna); o dwa dni později (14 Srpna) přitáhl k Wídni a obehnal město ze wšech stran. Dne 21 Srpna dobyl Klosterneuburka, a brzy potom pokaušelo se wojsko jeho také o dobytí Kremže. Tam se byl zatím *císař Fridrich utekl z Wídně,* odtamtud brzy potom obrátil se do Šteyra. Welká část země rakauské na obau stranách Dunaje

[57]) Dle dopisu Kašpara Schönberka daného we Freiberce w Sasích dne 6 Srpna na základě zpráw z Prahy od 3 Srpna.

nacházela se w rukau Matiášowých s četnými hrady a městy. 1477
kterých pořád wíce dobýwal.

W okolnostech těch král Wladislaw, obáwaje se nenadálého pokusu o opanowání Kolína od Uhru, dne 31 Srpna přijel z Prahy do *Kutnéhory*, a wydal odtamtud nazejtří dne 1 Září ke wšem stawům českým nařízení *weřejné hotowosti* k obraně země, tak aby každý s lidem swým připrawen byl, na druhé obeslání dostawiti se w den a místo určené, kdež král mínil osobně býti na poli. Jako k Slezákum a Lužičanum byl král hned po nawrácení swém z Wídně učinil také k pánum českým strany Matiášowy wyzwání, aby se následkem stwrzení jeho od císaře k němu přiznali jakožto k prawému králi českému: což wšak od nich jednostejně bylo odmítnuto, ale příměří posawadní mezi oběma stranama w zemi zůstáwalo i nyní we swé platnosti, ano se *stawy morawskými* docílena i smlauwa o další příměří krále Wladislawa i celé země české, které mělo trwati až do konečného rozhodnutí pře jeho s Matiášem. Král Wladislaw wydal list swůj na smlauwu tuto w Praze dne 4 Října. Wedlé toho hledělo se wšak také k docílení nějakého delšího neb kratšího příměří mezi králi samými, i jednali o to někteří znamenitější páni strany Wladislawowy s wědomím králowým w měsíci Září s Bohuslawem ze Šwamberka jakožto heitmanem Matiášowým. Ale hned Bohuslaw sám dáwal málo naděje na docílení toho, leč by se král Wladislaw i otec jeho odřekli spolku s císařem, a w tom smyslu dal mu potom Matiáš sám odpowěd na jeho dotaz dne 5 Října z Korneuburka, jehož se byl mezitím také již zmocnil. Přese wšecko nepohodnutí s císařem ani Wladislaw ani otec jeho nechtěli se odříci spolku s ním, ježto jich mezitím znowu po poslích pilných byl žádal o pomoc: ano král Kazimír, nemoha mu na ten čas pomoci wojskem, podáwal mu konečně aspoň pomoci peněžité 10.000 zlatých; císař Fridrich wšak, dříwe než k tomu přišlo, pozbyl zmužilé mysli, a dal se sám o sobě u wyjednáwání s Matiášem. Konec toho byl, že dne 10 Listopadu zawřeno mezi nimi příměří pod wýminkami pro císaře welice obtížnými a nečestnými, z nichž jedna byla, aby bez ohledu na

1477 udělení léna českého Wladislawowi již wykonané udělil ho zase Matiášowi. Císař wýmince této učinil zadost listy danými z Gmundena dne 2 Prosince toho roku, kterými udělení to oznamowal stawům w Čechách a druhých zemích koruny české a nařizowal jim, aby Matiášowi jakožto prawému králi českému učinili poslušenstwí.

Zrowna toho času byl posawadní mír w Čechách proti wůli obau stran w zemi porušen nenadále z pauhých rozepří saukromých. Již od roku 1472 měl *Racek Kocowský* pán na Horaždějowicích, stojící při straně Wladislawowě, práwní pohledáwky proti Budějowickým, jejichž město bylo jednau ze hlawních podpor strany Matiášowy w Čechách. Rozepře o to wzniklé byly předmětem rownání oprawců ustanowených k zachowání příměří mezi oběma stranama dle zřízení někdejších sněmů w Benešowě a posledněji sněmu Rokycanského. Ale přese wšecko wynasnažení oprawců, prwé knížete Jindřicha a Zdeňka ze Šternberka, nowěji pak Lwa z Rožmitála a Bohuslawa ze Šwamberka, nedocílilo se konečného upokojení, ježto wýroky jejich i také králowy Wladislawowy rozličné brzy od jedné brzy od druhé strany nebyly plněny, naopak křiwdy od strany straně činěné časem se množily. Racek z Kocowa, když nikterak nemohl dosáhnauti, co sobě pokládal za práwo, konečně přese wšecky wýstrahy od krále Wladislawa a radd jeho ku konci měsíce Října roku 1477 wypowěděl wálku netoliko *Budějowickým*, nýbrž pro jiné podobné rozepře zároweň také proboštowi Chotěšowskému a pánu Dobrohostowi z Ronšperka. Tito hned strojili se do pole pomocí některých jiných sausedů swých, a žádali také oprawců obau stran, zejména Bohuslawa ze Šwamberka a Lwa z Rožmitála, za pokárání Racka jakožto porušitele příměří. S obau stran bylo k tomu swoleno, ač panu Lwowi z Rožmitála wálčení se sausedem přátelské strany owšem se příčilo. Dle umluw wzatých již we prwních dnech měsíce Listopadu měl Racek Kocowský obležen býti we hlawním sídle swém w *Horažďowicích*, k čemuž s jedné strany sbíral lid Bohuslaw ze Šwamberka z Budějowicka, s druhé strany syn jeho Hynek, Dobrohost Ronšperský a druzí jich přátelé z Plzenska. Tito, sebrawše se w krajině u Boru a Horšowa Týna, leželi

dne 11 Listopadu u Weselí blíž Janowic, kdež očekáwali ještě 1477
jiných pomocí, také německých, jak se zdá z Bawor; pan Bohuslaw ze Šwamberka přitáhl k Horaždowicum samým dříw než oni, tak že aspoň již dne 17 Listopadu, obehnaw město, počal dělati bašty a ploty k sewření jeho. Téhož pak času král Wladislaw, chtěje dostáti smluwám o hájení příměří proti rušiteli kterémukoliwěk spojenými silami obau stran, dal nařízení wšem swým w krajích Prachenském a Táborském, zejména městům Wodňanům, Písku, Klatowum, Sušici a Domažlicum, aby se k Bohuslawowi ze Šwamberka připojili, kterýž dle toho byl společným obau stran heitmanem.

Zprávy o umluwách mezi králem uherským a císařem byly bezpochyby příčinau, pro kterau král Wladislaw práwě tu chwíli (18 Listop.) swoláwal raddu swau w plném počtu do Prahy ke dni sw. Kateřiny (25 Listop.) k jednání o „pilných a znamenitých wěcech wší koruny české se dotýkajících“, to jest nepochybně o prostředcích k dosažení konečného míru nejen w zemi samé, nýbrž také s Matiášem: i stalo se snad tu nějaké další usnešení o přímé wyjednáwání s ním, také pak se brzy potom jednalo opět o společný sjezd obau stran w Čechách, snad k témuž účelu. Ale Matiášowo myšlení zrowna toho času nebylo k míru obráceno. Zawřew příměří swrchu zmíněné s císařem Fridrichem, neopustil hned země jeho: mělo se to státi teprw po splnění ještě některých jiných wýminek, zejména po wyplacení znamenité summy peněz od císaře. Přebýwaje tedy s dworem swým hluboko do zimy nowého
roku 1478 w *Korneuburce* w Rakausích, pomýšlel odtud na pře- 1478
nesení wálky do Čech samých, a hleděl proto pohnauti staupence swé mezi stawy českými, aby příměří wypowěděli a brannau moc swau s ním spojili. Wojsko jejich před Horaždowici by se k tomu bylo dobře hodilo jakožto již w poli ležící: protož bylo králi whod, když Racek Kocowský, wojskem tím sewřený, k němu bral útočiště, slibuje nejspíš přestaupiti k jeho straně.[58]) Ale páni čeští strany Matiášowy neměli chuti.

[58]) O tom sice nemáme zjewného swědectwí, ale wyswitá to z potomního chowání Matiášowa k Rackowi, kterýž ostatně již asi rok před-

1478 zbawiti se obstojného odpočinutí, kterého požíwali z umluw dotud platných se stranau druhau, a nasaditi znowu statky a žiwoty swé k ukojení panstwíchtiwosti krále uherského. Sám Bohuslaw ze Šwamberka, nejwyšší heitman jejich, kterému Matiáš dal na jewo wálečné úmysly swé, zrazowal mu, aby s wálkau do Čech nepospíchal, a psal mu w příčině nawrženého mírného sjezdu se stranau druhau. Matiáš odpowěděl mu listem daným z Korneuburku dne 7 Ledna, kterým swolení k sjezdu tomu odepřel, prawě, že má „w té wěci něco jiného před sebau": což se pak Kocowského dotýče, že jej míní o úmyslu swém zprawiti po několika dnech po znamenitém služebníku swém, jejž k němu pošle.

Nedlauho potom, asi za 14 dní, Matiáš wyprawil znamenitý počet jízdy swé z Rakaus do Čech přes Swětlau, chtěje bezpochyby nejen sesíliti posádky posawadní w Budějowicích a w Plzni, nýbrž wložiti jiné do jiných pewných míst, snad také zrowna do Horažďowic, dalli by se Racek Kocowský pohnauti k zradě. K wywedení záměrů takowých byl by wšak také Bohuslaw ze Šwamberka musil se králi propůjčiti za nástroj ke wšemu wolný bez ohledu na smlauwy o příměří se stranau Wladislawowau pode ctí a wěrau zawřené. *Bohuslaw ze Šwamberka*, ačkoli rozhodný protiwník strany pod obojí a horlitel pro swrchowanost práw církwe, byl muž powahy přímé, jemuž čest a držení slowa daného komukoliwěk byly nade wšecko, tak že Matiáš, jak se zdá, ani se neodwážil wůli swau docela zřejmě jemu wyslowiti. [59]) Aby se wšak zbawil překážky odtud jemu w cestě stojící, prowedl nenadále jeden z oněch skutků lstiwých a násilných, které jej označují co samowolníka bezohledného. Dne 21 Ledna psal Bohuslawowi Šwamberskému opět z Korneuburka po pánu morawském Jaroslawowi z Boskowic jakožto poslu swém k němu, přikazuje, aby přijel do

tím byl s Matiášem u wyjednáwání o swé při s Budějowickými. Wiz psaní jeho k Bohuslawowi ze Šwamberka dne 10 Unora 1497 w Palackého *Archivě českém* IV. 87.

[59]) Wiz o potomním jednání saudním proti Bohuslawowi *Archiv český* III. 389 a násl.

Budějowic pro pilné wěci, které by pán ten měl od něho s ním 1478
jednati. Se psaním tím přijel Jaroslaw z Boskowic dne 27 Ledna do Budějowic. a zaslal je odtud s dopisem téhož obsahu od sebe na Zwíkow, kdež Bohuslaw ze Šwamberka toho času meškal. Pán bez průtahu uposlechl, a přijel dne 30 Ledna pod wečer do Budějowic. Zde když zasedl k wečeři, jest z rozkazu králowa nenadále jat heitmanem posádky králowské we městě Wáclawem Lhotským ze Zásmuk.[60]) který tudíž ležel asi s 200 jízdných. Nazejtří dne 31 Ledna wezen jest pod průwodem branným po cestě k Morawě, maje uwězen býti nejprwé na Špilberku, později w Uhřích. Tu se zdwihl lid we městečku Weselí, když tam s ním přijeli, chtěje se pokusiti o wybawení pána swého; strženy jsau také mosty přes Lužnici a Nežárku, bez nichž drábowé nemohli dále, poněwadž wody byly weliké: čímž průwodčí stráž přinucena byla se zajatým wrátiti se zase do Budějowic. Ale hned asi potom přitáhl jízdný lid Matiášůw od Swětlé w počtu 900 mužů wedením Jana *Planknara* z Kynšperka, i osadil *Budějowice* silněji než doposud, tu pak Bohuslaw ze Šwamberka průwodem silnějším odwezen jest časně z rána dne 3 Unora.

Skutek tento wšak Matiášowi nepřinesl owoce, kterého od něho očekáwal. Páni jeho strany byli jím zbaweni swého wůdce tehdejšího; ale skoro wšichni byli s ním stejného smýšlení, co se týkalo pokoje w zemi. Zpráwa o zrádném spůsobu zajetí jeho naplnila je wšecky newolí, we které tím méně byli nakloněni zachowati se dle přání Matiášowa. Král nařizowal hned po zajetí Bohuslawa Šwamberského těm, kteří leželi u *Horaždějowic*, aby obléhání toho nechali, z čehož se dorozumění jeho s Rackem Kocowským stalo zjewné; ale páni jednosworně uzawřeli setrwati we wálečném předsewzetí tom společně se stranau Wladislawowau; ano w prwním okamžení, když zpráwa ona do ležení před Horaždějowici přišla, pan Zdeslaw ze Šternberka, syn někdy Zdeňkuw, obořil se na Budějowické, kteří drželi jednu baštu, pokládaje je jaksi za spoluwinné zajetím

[60]) Ten se nazýwá heitmanem lidí králowských na Budějowicích w dopise dne 7 Ledna 1478 w *Archivě českém* VI. 161.

1478 oním jakožto Matiášowi we wšem powolné, a wzal je na záwazek, prawě, když král uherský jímá naše, budeme my jímati jeho lidi. Také w Praze zpráwa o zajetí Bohuslawa Šwamberského spusobila welké pohnutí; wěštilo se hned, že z toho přijde k odpadnutí staupenců Matiášowých od něho; a když mezitím polní heitman Matiášůw *Planknar* s wětším dílem wojenského lidu jeho nowě přiwedeného z Rakaus wytáhl z Budějowic k *Plzni* a osadil silněji než posud toto město, král Wladislaw již dne 6 Unora nařídil opět *weřejnau hotowost* k obraně země, a wyprawil brzy potom několik tisíc wojenského lidu, zwláště z měst králowských do pole proti Plzni wedením *Buriana z Gutšteina*, které mělo Planknarowi zwláště brániti w pokuse o wybawení Horaždějowic. Wálka mezi králi, která tím oživla, newadila nic zachowání příměří posawadního mezi staupenci jejich, kteříž i nyní společně pokračowali w obléhání Racka Kocowského: ano syn Bohuslawa Šwamberského Hynek a strýc jeho Jan ze Šwamberka we jménu swém i sirotků Jana Rosenberského zawřeli ještě i nowau smlauwu s králem Wladislawem (27 Un.) o další zachowáwání příměří s ním samým a wšemi jeho poddanými, hotowi jsauce panstwí swá hájiti i proti wlastní moci Matiášowě.

W tom stawu wěcí musil Matiáš brzy poznati, že se w tehdejších wálečných záměrech swých w Čechách oklamal; a protož mimo wše nadání za dosti krátkau chwíli přišlo k opětnému a oprawdowému wyjednáwání o konečný mír mezi ním a králem Wladislawem. S které strany a jakým spůsobem byl k němu dán prwní podnět, o tom nemáme zpráw určitých; ale zdá se, že jakýmsi prostředníkem byl přitom oběma králům pan *Ctibor z Cimburka*, heitman markrabstwí morawského od nich obau ustanowený. Již na začátku měsíce Března nacházel se jistý služebník jeho w Praze, po němž dne 7 Března král Wladislaw zaslal jemu jakési zmocnění w příčině *sjezdu*, jenž umluwen byl w *Brně* a začal se tudíž dne 15 téhož měsíce. Od krále Wladislawa byli ke sjezdu tomu posláni co umluwci kníže Jindřich Minsterberský, Jan z Towačowa, Jan ze Šternberka na Stráži, Beneš z Weitmile, Jan z Raupowa a Petr Kdu-

linec, od krále Matiáše Jan biskup Waradinský, Tas biskup 1478
Olomaucký, Rudolf Wratislawský, Hynek mladší z Poděbrad kníže Minsterberské, Štěpán Zápolský toho času heitman nad Slezskem a Wácslaw z Boskowic, mezi nimi tedy dwa synowé slawného krále Jiřího každý na straně jiného krále; nad umluwci pak obapolnými byl od obau králů přijat za wrchního umluwce čili rozsudí pan Ctibor Towačowský z Cimburka. Po wyjednáwání důkladném, které se protáhlo 14 dní, zawřena jest dne 28 Března smlauwa takowého spůsobu, že se měl Matiáš nároků swých na dosažení koruny české odříci. Wladislaw měl od něho uznán býti za sprawedliwého krále českého, ač tak že jemu měl od koruny české zapsati Morawu, Slezsko i obě Lužice w summě 400.000 zlatých čili dukatů. Summa ta měla býti jedním dnem splacena po wýpowědi o rok napřed; kdyby wšak Wladislaw zemřel bez dědiců prwé než Matiáš a stawowé čeští Matiáše za krále swého zwolili, měly země ty spadnauti zpět na korunu českau beze wší wýplaty. Hned po sepsání této smlauwy měli raddowé krále Matiáše několik ze swého prostředka poslati ku králi Wladislawowi, a zase raddowé jeho několik ku králi Matiášowi, aby oběma obsah smlauwy oznámili a přijali austní přiznání, že k ní přistupují. Potom měl držán býti osobní sjezd obau králů na nejdéle o sw. Janu křtiteli téhož roku (24 Čw.), tak aby Matiáš přijel do Olomauce, Wladislaw do Uničowa a na polocestí mezi oběma městy aby mezi sebau jednali. Tam se mělo státi wyměnění listin a wšecko jiné, co k wykonání smlauwy náleželo; měl umluwen býti přátelský spolek mezi oběma králi, zwláště k společnému hájení prospěchů koruny české proti sausedům, a měla také w uwážení wzata býti různice mezi papežem a Čechy i Morawany, jak by slušně srownána býti mohla, zejména aby w Čechách dosazen byl arcibiskup i aby klatby wyšlé někdy od papeže Pawla byly zdwiženy a sňaty s žiwých i mrtwých. Mír mezi Wladislawem a Matiášem měl se wztahowati také na krále polského Kazimíra jakožto spojence Wladislawowa. Hned pak od 31 Března, třetího dne po sepsání této smlauwy, mělo býti příměří až do Letnic toho roku (10 Kw.). Zwláštní články zá-

1478 pisu wztahowaly se na spusob zachowáwání tohoto příměří a zřízení oprawců k tomu, na nahražení škod, propuštění zajatých, nawrácení dobytých zámků a statků. Na zwláštním pak listě byla sepsána smlauwa o srownání *knížete Hynka* s králem Wladislawem.[61])

Dle ustanowení smlauwy odebrali se z Brna kníže Jindřich, Beneš z Weitmile a Petr Kdulinec s oznámením jí ku králi Matiášowi do Uher, kamž on byl mezitím konečně se odstěhowal z Rakaus; rowněž pak tři z umluwců uherských, totiž biskup Waradinský, Štěpán Zápolský a kníže Hynek odebrali se ku králi Wladislawowi, kterýž byl práwě w den zawření smlauwy (28 Března) přijel z Prahy do *Kutnéhory*. Tam učinil jim ochotně slib rukau dáním na schwálení smlauwy, která od stawů a obywatelů země české i druhých zemí ku koruně příslušných přijata byla s radostí obecnau. We Wratislawi a jinde we Slezsku, též na Morawě a w Lužicích byla zpráwa o ní oslawowána radowánkami rozličného spůsobu, také pak w Čechách i druhých zemích obecně projewowala se ochotnost k sebrání summy zápisné, aby se wýplata brzy mohla státi, by tím jednota koruny jak nejdříw možná byla skutkem obnowena. Když se pak raddowé krále uherského z Kutnéhory odebrali také do Prahy (6 Dubna), jsau tu radostně wítáni, a *biskup Waradinský* jmenowitě s úctau oslowen od administratora mistra *Wácslawa Korandy* w čele duchowenstwa strany pod obojí. Biskup i druzí dwa raddowé zajeli si potom z pobožnosti do *Kadaně* na paut ke čtrnácti swatým pomocníkům, kteří tam slynuli zázraky; patrně pokládán byl od nich mír za jistý, ač se ty dni w Praze musila již rozhlásiti powěst o prudkém sražení w poli, které se krátce předtím událo w západních Čechách.

Dne 28 Března, práwě w den, když byla sepsána smlauwa w Brně, sweden byl nenadále boj mezi wojskem pana Buriana

[61]) Smlauwa tato se nachází wytištěna w *Archivu českém* IV. 481 dle sauwěkého přepisu w Českém Museu, we kterém wšak nedbalostí písaře pořádek článků, jak za sebau šly, jest welice zmaten. Lze jej naprawiti dle Eschenloera II. 373, při čemž spozoruje se, že zase u Eschenloera w článku 31 (na str 380) po slowích „aus iren gnaden nich sten" jest mezera.

z Gutšteina a wojenským lidem Jana Planknara, kterým byla 1478
osazena Plzeň. *Planknar* byl toho dne časně ráno se žoldnéři Matiášowými wyjel z Plzně w stranu ke *Chotěšowu*, kdež Burian z Gutšteina ležel mu w cestě, hlawně bezpochyby aby mu zamezil jakýkoli útok na wojsko, které obléhalo Horaždějowice. Neweda o wýjezdu tom, wyprawil Burian 400 jezdcu na dobýwání píce w okolí: na ty wyrazil Planknar ze zálohy, a zbil jich mnoho i porazil je na útěk. Burian, chtěje swým pomoci, wyrazil ku předu s jiným zástupem jízdných, a kázal také pěším za sebau pospíšiti na wozích. Stalo se to wšak we zmatku, tak že táhli porůznu za sebau. Tu Planknar zwítězil také nad Burianem, tak že se sotwa sám zachránil útěkem. Lidé jeho utíkali k wozowé hradbě, od které se wšak byli příliš mnoho wzdálili. Ti, kteří byli při wozích zůstali, ulekše se útěku toho, dali se též na útěk, a Planknar, za nímž mezitím také měšťané Plzenští wytáhli do pole a s ním se spojili, dobyl tudy i wozů, tak že wítězstwí jeho bylo úplné. Čechowé ztratili na 800 mužů, dílem zabitých w boji, dílem zajatých, dílem kteří se ztopili, nepochybně w blízké řece Radbuze. Když wšak brzy potom přišla zpráwa o umluwách míru a o zawření příměří mezi králi, upustil i Planknar s Plzenskými od dalšího wálčení, a smluwil se o zachowáwání příměří také od sebe.

Brzy potom byl jakýsi *sjezd w Praze*, jehož se pokud známo účastnili četní zemané a města králowská *strany pod obojí*, zdá se že w úmyslu nějakého wyjednáwání s *biskupem Waradinským* w příčině swého nábožentswí. Po nawrácení biskupa z Kadaně měli s ním rozprawu, we které on domlauwal jim pro podáwání swátosti dítkám jakož i odrostlým bez předcházející zpowědi i jiné obyčeje; čímž prý rozhorlili se, a zejména Žatečtí, Launští, Slanští, Nimburští, Hradečtí, Berounští, sestaupiwše se w hromadu, učinili oswědčení, že mínili zustati při swé staré wíře, jakož se prý král zawázal přísahau při ní je zůstawiti. K tomu přišlo, že uherská čeleď biskupowa a Štěpána Zápolského neslušně se zachowala, odpírajíc úcty, když swátost od kněží strany pod obojí nesena byla w processí po

1478 ulicích.[62]) Z toho přišlo k nějakému ublížení Uhrům od obecného lidu i k pohanění biskupa samého, ano prý i k nebezpečenstwí žiwota pro něj a pro Štěpána Zápolského, z něhož jen kníže Hynek je wyswobodil pomocí měšťanů čili snad konšelů Nowoměstských. Král Wladislaw, u něhož se potom raddowé uherští na zpátečné cestě zastawili w *Kutnéhoře*, usmířil je tam poctami a dary, a také zjednal jim jakési zadostučinění uwězněním několika duchowních Pražských, kteří byli winěni z podněcowání obecného lidu přitom: což wšak zase spůsobilo newoli w lidu městském.

Mezitím byla zpráwa o wítězstwí Planknarowě u Chotěšowa došla krále Matiáše w Budíně. Ihned wzbudila se tím u něho znowu chuť k wálce, tak že se zpěčowal dáti swolení swé k míru zawřenému w Brně, ano odepřel ho, předstíraje, jako by raddowé jeho byli překročili swé plnomocenstwí. Dne 21 Dubna psal z Budína *Planknarowi*, nařizuje jemu, aby příměří, které zawřel, zase wypowěděl a jeho nedržel, nýbrž, poněwadž prý pánbůh štěstí přeje, trápil nepřátely, jak nejwíce by mohl. Slibowal mu bez meškání poslati ještě 500 husarů na pomoc a peníze pro wojsko jeho, i pobádal ho, ač by mu síly stačily, aby se pokusil o wybawení *Horažďějowic*, wšak nejinak než proti zabezpečení, že mu město toto a hrad potom otewřeny budau bez wýminky, kdykoli by mu bylo toho potřeba. Téhož dne psal také Dobrohostowi z Ronšperka, který mu byl wyjewil opět nějakau ochotnost ke službě jeho, že mu pošle lidu swého ku pomoci, wpustíli je on a jiní na zámky swé. Následkem dopisu onoho Planknar a Plzenští již poslední dni měsíce Dubna, ještě něco dříwe než poslowé Matiášowi byli opustili Prahu, jali se páliti wsi Buriana z Gutšteina, Beneše Libšteinského z Kolowrat a jiných pánů we swém okolí. O wybawení Horažďějowic se wšak Planknar bezpochyby nepokusil; nebo bylo město toto baštami a opletením tak těžce sewřeno.

[62]) Snad o křížowých dnech, které připadaly na 27, 28 a 29 Dubna, což by se shodowalo s tím, že máme zpráwu o tom psanau dne 4 Kwětna toho roku, znějící jako o wěci teprw práwě nedáwno zběhlé.

že byl útok na obléhající wojsko welice nesnadný; a myslilli Matiáš, že se částečným wítězstwím oním staupenci jeho wzbudí k wětšímu nasazení swých sil pro něj, naděje ta se mu dokonce nesplnila. Páni čeští a morawští jeho strany nepřestali lnauti k míru, ano ze Slezska na zpráwu, že se Matiáš zpěčowal mír smluwený stwrditi, sám biskup Wratislawský Rudolf na snažnau žádost měšťanů Wratislawských odebral se k němu do Budína, žádat ho, aby smlauwy zawřené neodmítal. Matiáš odpowěděl jemu nemilostiwě a we hněwu, žeť wí, že o něj we Slezsku nestojí a žeby rádi od něho odpadli. Nicméně musil se ukrotiti zase, tak že již na začátku měsíce Čerwna neboli ještě o něco dříwe[63]) zawřeno mezi oběma králi *příměří* až do sw. Jakuba (25 Čwce.), které později prodlauženo do sw. Michala (29 Září) toho roku. Umluwci toho byli nejspíš titíž tři páni čeští, kníže Jindřich, Beneš z Weitmile a Petr Kdulinec, kteří hned prwotně po zawření smlauwy w Brně byli posláni k Matiášowi do Uher, aby přijali austní jeho slib na ni. Mezi příměřím wyjednáwalo se pak o některé wýminky míru, k nimž Matiáš nechtěl swoliti tím spusobem, jak byly we smlauwě obsaženy. 1478

Nepohodnutí s biskupem Waradinským a nepříjemnosti z toho powstalé byly nepochybně příčinau nowého wzbuzení netrpěliwosti w straně přijímajících pod obojí, tak že opět jako roku předešlého jala se naléhati na konečné splnění slibu, dle kterých měla opatřena býti w nedostatcích swé společnosti církewní. Na *sněmě*, který byl držán w Praze o sw. Wítě (15 Čw.), obrátili se opět *kněží a mistři Pražští* s administratorem Wácslawem Korandau w čele ke shromážděným stawům strany swé se žádostí, aby se wěci ujali; i usnesli se stawowé spolu s nimi žádati krále o powolení k zwláštnímu *sjezdu weškeré strany pod obojí* k uradění se o swých potřebách. Král Wladislaw neodepřel powolení k tomu, i položen sjezd na den sw. Wawřince

[63]) Dne 5 Čerwna píše o příměří tom mezi králi Wlček z Čenowa z Helfensteina místoheitmanowi Budějowickému, kterého teprw toho dne došlo o zawření jeho oznámení od krále Matiáše. Wiz *Archiv český* VI. 169.

1478 (10 Srp.). Tři z nejwyšších úředníků zemských a králowských od stawu k tomu požádaní, totiž nejwyšší purkrabí Jan Jenec z Janowic a na Petersburce, nejwyšší sudí Jan Towačowský z Cimburka a na Mladé Boleslawi a podkomoří králowský Samuel z Hrádku a z Walečowa wydali pozwání ke wšem pánům, rytířům a městům strany pod obojí (15 Čwce.); od konsistoře pak wyšlo pozwání téhož obsahu k duchowenstwu. Dály prý se od protiwníků i potom některé pokusy, aby wěc zmařili, ale darmo. O sw. Wawřinci tedy předewším shromáždilo se welké množstwí duchowenstwa w Praze, kterému oznámeními na dweřích kostelů dáno jest wěděti, aby se nazejtří sešlo w kolleji Karlowě. Tam toho dne (11 Srp.) držána jest ke shromážděným řeč předně wítací, přitom pak napomínající k swornosti a k wystříhání se wšelikého pohoršení, potom pak opět w kostele sw. Hawla učiněno kázání, kladaucí duchowenstwu na srdce, jak welice na tento staw wznešený slušel se ctnostný žiwot.

Nazejtří potom (12 Srp.) položen byl *sjezd* společný opět w *kolleji Karlowě,* ku kterému se mezitím byli sjeli stawowé swětští, páni, zemané a poslowé z měst rowněž w počtu neobyčejně welikém. Poněwadž i obecnému lidu nebyl zawřen přístup, byl shon tak náramný, že weliká síně kolleje Karlowy ukázala se k shromáždění takowému býti nedostatečná, i uzawřeno proto držeti shromáždění we dwoře. Páni a přednější osoby stawu zemanského zaujali místo na dolejší pawlači nad dworem, a malé místečko mezi kuchyní a swětnicí žákowskau wykázáno bylo konšelům Pražským; ostatní poslowé z měst skoro wšichni, jakož i wětší část zemanů, sestaupili mezi jiný lid na dwůr, aby zanechali potřebného místa některým mistrům a kněžím, kteří měli řečniti; ostatní mistři a kněží wtěsnali se kde mohli w oknech příbytků w kolleji, na schodech a kde jen komu bylo možné; dole bylo wšecko natlačeno jak we dwoře tak we průchodišti k němu od wrat.

Když se utišilo po takowémto spořádání sjezdu, stalo se nejprwé oznámení od stawů swětských, že shromáždění toto zjednáno jest k žádosti mistrů a kněží, a od těchto zase po-

děkowání jim, že se k žádosti jejich sjeli; hned pak potom 1478
jeden z duchowních, který k tomu byl ustanowen, wyložil příčinu tohoto swolání, totiž že se stalo k hájení swobody swátosti pod obojí. Wypsalť obšírně wšeliké křiwdy a útisky, které se za minulých let dály straně pod obojí od protiwníků jejích buď dáwných buď nowěji od ní odpadlých, zwláště od kanowníků Pražských a jiných kněží i mnichů; wyčetl kostely w Praze samé a jinde w zemi, kde jindy rozdáwáno bylo pod obojí spůsobau a nyní bylo zamezeno; zwláště pak poukázal k nedostatku duchowenstwa, zmáhajícímu se tím, že stolice arcibiskupská zůstáwala neosazena; nebo prý již skoro ode tří let také w celé Italii, kamž se žákowé strany pod obojí jindy utíkali pro swěcení na kněžstwí, jest to zabráněno zjednáním strany protiwné. Těm a jiným nedostatkům tedy jak by pomoženo býti mělo, žádal aby sjezd tento wzal w uwážení.

Líčením útisků těchto shromáždění poněkud se rozčililo, tak že kdosi začal zpíwati píseň potupnau „o biskupích a kardinálích", a hned wšichni se k tomu přidali, tak že dozpíwána až do konce. Brzy wšak zjednán zase klid, i wyslowili se přítomní páni we jménu swém i weškerého zemanstwa, že uznáwali stížnosti přednesené za důwodné a uwážení hodné; k tomu wšak radili aby se přikročilo w menším počtu osob na to zwolených, aby se zachránilo wšeliké přenáhlení. K tomu přiswědčeno jest, a zwolené osoby, jak se zdá, odebrali se ihned do welké síně k uwažowání obsahu a smyslu kompaktat a zápisů k nim se wztahujících i porownání jeho s tehdejším stawem wěcí jim protiwným. Předloženo bylo 15 listin, jichž sedm přinesli poslowé knížete Jindřicha ke shromáždění tomu wyprawení, osm pak konšelé Pražští. U knížete Jindřicha, který, ač přijímal již pod jednau spůsobau, obecně předce posud pokládán byl za ctitele kalicha,[64]) chowaly se hlawní listiny koncilia Basilejského na kompaktata i zápis císaře Sigmunda k nim

[64]) Qui et ipse communionis utriusque speciei cultor esse creditur, prawí o něm při této příležitosti tehdejší děkan fakulty Pawel z Žatce w *Monum. univ. Prag.* II. 138.

1478 se wztahující, u Pražanů hlawně zápisy zwláštní Sigmundem jim udělené. Po uwážení práw strany pod obojí na listinách těchto se zakládajících shromáždění dle náwrhu menšího tohoto počtu zwolených duwěrníků usneslo se předně o společný *zápis*, kterým se stawowé pod obojí zawázali w *hájení swého náboženstwí* státi za jedno proti komukoliwěk s nasazením žiwotů i statků swých, zadruhé pak wznésti na krále žádost w příčině osazení arcibiskupstwí a hájení přijímajících pod obojí při swobodách jejich dle slibu jeho daného na pomezí. Prawilo se přitom, jestližeby král nečinil tomu zadost, žeby kněží musili sami sobě biskupa woliti a na biskupstwí potwrditi, i myslilo prý se na powolání k tomu jistého biskupa wlaského, který za předešlých let Čechům swětil žáky strany pod obojí, nyní wšak proto od papeže zbawen byl swého biskupstwí. Na čas, pokud arcibiskupa nebylo, uzawřeno jest dále *zřízení konsistoře* nad duchowenstwem strany pod obojí pod ochranau stawů tím spůsobem, že zwoleno do ní osm kněží a čtyři osoby stawu swětského. Dále zmocněni jsau tři páni, kteří tento sjezd byli swolali, totiž Jan z Janowic, Jan Towačowský a Samuel z Hrádku, aby stawy buď wšecky buď některé týmž spůsobem i budaucně swoláwali, když by se nahodila potřeba; jim pak spolu s třemi jinými, Pawlem z Jenšteina, Mikulášem z Landšteina a Petrem Kdulincem z Ostromiře, poručeno jest, aby při králi o to pracowali, aby we skutek wešlo co sjezdem tímto bylo uzawřeno. Po skončení tohoto jednání wšichni shromáždění wyšli z kolleje Karlowy, a ubírali se u welkém množstwí lidu a weselém zpíwání na dwůr králowský, a hned tudíž přednesli králi žádost swau w příčině dosazení arcibiskupa. Král Wladislaw nemohl owšem dáti odpowěď okamžitau, ale slíbil odpowěděti po slyšení raddy swé. Na tom se sjezd rozešel.

Ačkoli bylo zawřeno příměří mezi králi, nebylo toho času auplného míru w Čechách. Příměří to netýkalo se zwláštní pře Racka Kocowského; pročež trwalo dále *obležení Horažďějowic*, jehož se účastnili páni obau stran. Hrad a město byly tak uzce sewřeny, že musily konečně přemoženy býti hladem: došloť

w nich již na požíwání koňského masa. Poněwadž to bylo Ma- 1478
tiášowi proti mysli, heitman jeho Plzenský Planknar nedostal od něho žádného náwěští ani rozkazu o příměří nowěji zawřeném, jako z nějakého zapomenutí,[65]) a pokračowal w nepřátelství se stranau Wladislawowau z okolí Plzně. Srownale s tím Plzenští od počátku neúčastnili se obležení Horaždějowic Budějowičtí pak brzy jen na oko, ačkoli pře s Rackem práwě jich se prwotně týkala.[66]) Mezitím wšak pokračowalo se u wyjednáwání o mír na základě nowých těžších wýminek kladených od Matiáše, které směřowaly hlawně k trwalejšímu podržení Morawy, Slezska a Lužice pod jeho mocí než pauhým práwem zápisným. Wyjednáwání, wedené hlawně Benešem z Weitmile co poslem Wladislawowým w Budíně, protáhlo se tam až do měsíce Srpna, pročež práwě příměří zawřené do sw. Jakuba musilo býti prodlauženo. Za prodlaužení toho Beneš z Weitmile, nemaje dostatečné moci k přijetí nowých wýminek Matiášowých w celém jich rozsahu, přijel do Prahy (před 18 Srpnem), kdež král Wladislaw konečně ke schwálení jich se odhodlal. S tím odjel Beneš z Weitmile zase do Budína při sklonku měsíce Srpna. Byw dne 24 Srpna ještě na Karlšteině, mínil dne 27 toho měsíce býti na cestě swé w Kutnéhoře, jak se nejspíš i stalo. Tudy pak konečně dojednáno jest o *mír*, tak že Matiáš wydal naň *zápis* swůj w *Budíně* dne 30 Září.

Nowá tato smlauwa ustanowowala hned prwním článkem swým, že měli oba králowé, Wladislaw i Matiáš, zůstaweni býti každý při práwě swém na trůn český a při titule krále českého. Wladislaw měl pak držeti celé králowství české, Matiáš měl podržeti Morawu, Slezsko a obě Lužice na čas swého žiwota; po jeho smrti měly se země tyto nawrátiti ku koruně

[65]) Dne 26 Listopadu 1478, již po zawření míru, psal Matiáš w příčině té Budějowickým: A o to Planknara hauptmana našeho obeslali jsme, newědúc, kudy to přišlo jest, že jemu to prwé znáti nenie dáno. *Archiv český* VI. 60.

[66]) Wytýkal jim to Hynek ze Šwamberka dopisem již dne 2 Dubna 1478. *Archiv český* IV. 91.

1478 české za wýplatu 400.000 zlatých čili dukatů, wšak nedříwe, než až by se wýplata tato stala, což mělo opowěděno býti o celý rok napřed. Jen we případě žeby Matiáš přežil Wladislawa a byl po jeho smrti přijat za krále českého, mělo s wýplaty takowé celkem sjíti. K wyhlášení této smlauwy měli oba králowé wyprawiti znamenité posly swé na sjezd do Olomauce o sw. Kateřině téhož roku, kdež se měly státi také některé další umluwy; potom pak měli se sjeti oba králowé osobně o hromnicích roku příštího týmž spůsobem, jak bylo smluwau předešlau ustanoweno, na polocestí mezi Olomaucí a Uničowem. Tam měli se také shromážditi znamenitější osoby ze stawů obau stran ke stwrzení smluw těchto: králowé měli jim wydati ubezpečení plného odpuštění s jedné i s druhé strany, a měl Matiáš propustiti z přísah ty, kteří se k němu znali w Čechách, Wladislaw zase staupence swé na Morawě, we Slezsku a w Lužicích. Na sjezdě tom osobním mělo také umluweno býti bratrstwí mezi oběma králi a srownání nesnází wšech mezi Matiášem a králem polským; též mělo rozmluweno býti o různici mezi Čechy a stolicí papežskau a pohledány býti cesty, kudy by různice ta mohla minauti, zejména zřízením arcibiskupa w Čechách a snětím klateb s žiwých i mrtwých tak jak bylo w předešlé smlauwě položeno.

Král Wladislaw, wydaw od sebe zápis téhož znění, poslal s ním ke *sjezdu* ustanowenému w Olomauci šest znamenitých poslů swých, Jana Towačowského z Cimburka, Jana z Šelnberka, Jana Kostku z Postupic, Čeňka z Klinšteina, Beneše z Weitmile a Jana z Raupowa. Od krále Matiáše přijeli Jiří wolený arcibiskup Kaločský, Tas biskup Olomaucký, Štěpán Zápolský toho času heitman we Slezsku, Jan z Hasenburka, Mikuláš z Zechowa a Wácslaw z Boskowic. Plnomocníci tito, wydawše sobě zápisy obau králů, smluwili se přitom jen o jednu změnu čili přídawek k nim. Poněwadž se jim totiž čas ustanowený ke sjezdu obau králů widěl býti příliš krátký, dohodli se o prodlaužení jeho až do středopostí roku příštího, ano dáno i na wůli králi Matiášowi, aby jej směl prodlaužiti ještě dále

až do dne sw. Sigmunda (2 Kw.), ač tak aby w případě tom 1478
oznámení učinil nejdéle do Tří Králu (6 Ledna). Po tomto dokonání a stwrzení umluw stalo se weřejné *wyhlášení míru* na radnici a po ulicích Olomauckých s hlučným traubením a jinými projewy obecné radosti w oktav sw. Ondřeje čili w pondělí dne 7 Prosince.

Registřík.

